

**MİLLÎ KİMLİK İNŞASI NOKTASINDA
ALİ EKREM BOLAYIR'IN ŞİİRLERİ**

Merve TALMAÇ

Yüksek Lisâns Tezi

Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Yusuf Ziya Sümbüllü

2018

Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

MİLLÎ KİMLİK İNŞASI NOKTASINDA ALİ EKREM BOLAYIR'IN
ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE TALMAÇ

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. YUSUF ZİYA SÜMBÜLLÜ

ERZURUM-2018

ONAY

Merve TALMAÇ tarafından hazırlanan “Milli Kimlik İnşası Noktasında Ali Ekrem Bolayır’ın Şiirleri” adlı bu çalışma 24.12.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Murat KACIROĞLU

(Başkan)

Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ
(Danışman)

Doç. Dr. Servet TİKEN

Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylım. .../.../...

Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu ve tezimin erişim sürecine ilişkin aşağıdaki beyanımı kabul ediyorum.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Erzurum Teknik Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin .....süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma başvurusunda bulunmadığım takdirde tezimin tamamının her yerden erişime açılmasında sakınca yoktur.

Merve TALMAÇ

ÖZET

Millî Kimlik İnşası Noktasında Ali Ekrem Bolayır'ın Şiirleri

Merve TALMAÇ

Erzurum Teknik Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Erzurum, Aralık 2018

Millî kimlik ve millet, birbirleriyle alakalı etnik, kültürel, teritoryal, ekonomik ve yasal-siyasî pek çok unsurdan oluşan karmaşık yapılardır. Tarihî bir toprak/ülke ya da yurt, ortak mitler ve tarihî bellek, ortak bir kitlesel kamu kültürü, topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler, topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi gibi unsurlar bir araya gelerek millî kültürü oluşturur.

Ali Ekrem Bolayır, özellikle yalın bir dille yazdığı şiirlerinde millî kimlik inşası noktasına değinecek örnekler vermiştir. Bu çalışma, Ali Ekrem Bolayır'ın “Ordunun Defteri”, “Vicdan Alevleri”, “Zilâl-i İlham”, “Ana Vatan”, “Kaside-i Askeriyye”, “Lisân-ı Osmâni” adlı şiir kitaplarının Osmanlı Türkçesinden yeni yazıya çevrilmesi ve eserde yer alan şiirlerin millî kimlik inşası bakımından temalandırılmasından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ali Ekrem Bolayır, Millî Kimlik, Şiir, Millet.

ABSTRACT

Ali Ekrem Bolayır Poems From The Point of National Conscience

Merve TALMAÇ

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

Erzurum Technical University

Institute of Social Sciences

Department of Modern Turkish Literature

Erzurum, December 2018

National conscience and nation are involved entities composed of many relevant ethnical, cultural, territorial, economical, and legal-political elements. Factors such as a historical land/country, or a homeland, a common community culture, rights and liabilities of every individual in a society, a common economic environment in which the individuals act independantly come together and form the national culture.

Ali Ekrem Bolayır gave examples concerning national identity formation, especially in poems written in a plain language. This study consists of translations - from Ottoman Turkish into Modern Turkish - of Ali Ekrem Bolayır's poetry books named “Ordunun Defteri”, “Vicdan Alevleri”, “Zilâl-i İlham”, “Ana Vatan”, “Kaside-i Askeriyye”, “Lisân-ı Osmâni”; and the thematisation of the poems in the mentioned books with regards to national identity.

Key Words: Ali Ekrem Bolayır, National Identiti, Poetry, Poem, Nation

KISALTMALAR LİSTESİ

OD	: Ordunun Defteri
AV	: Ana Vatan
Zİ	: Zilâl-i İlhâm
VA	: Vicdan Alevleri
LO	: Lisân-ı Osmânî
KA	: Kaside-i Askeriyye

ÖN SÖZ

Kimlik (identity) terimi, aynılığı ve sürerliliği içeren Latince "idem" kökünden türetilmiştir. Türkçe'de ise kimlik, "kim" soru kökünden türetilmiş olup aynı şekilde zorunlu bir mensubiyeti (aidiyet), tek olmayı, hangi kişi olmayı ifade eder.

Türk millî kimliğinin ne olduğu veya ne olması gerektiği üzerine ciddi ciddi düşünölmeye başlanması ancak yirminci yüzyıl başlarına denk gelir. Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme girişimleriyle başlayan toplumsal değışim sürecinde, öncelikle azınlıkların milliyetçi düşünce ve hareketleriyle başlayan ardından bu ayrılıkçı hareketlere bir tepki niteliğinde ortaya çıkan milliyetçi söylem temelli Osmanlıcılık ve İslamcılık ideolojilerinin pratik karşılıklarının alınamaması ile birlikte gelişme gösteren Türkçölük düşüncesinin nasıl keşfedildiği, bu tarihsel süreçte ele alındığında anlam kazanacaktır. İlk keşfedildiğinde birtakım politik kaygılara sebebiyet veren Türkçölük fikri 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında millî kimlik açısından belirleyici bir rol oynamaya başlar.

Türkiye'deki millî kimlik inşası süreci moderniteyle yakından ilişkilidir. Türkiye deneyimi bu anlamda sivil milliyetçiliğin kavramsal varsayımlarıyla ilişkilidir. Cumhuriyet seçkinlerinin bilişsel taslağını aydınlanma düşüncesi şekillendirmiştir.

Bu çalışma Ali Ekrem Bolayır'ın "Ordunun Defteri", "Zilâl-i İlâm", "Vicdan Alevleri", "Lisân-ı Osmânî", "Kaside-i Askeriyye", "Ana Vatan" adlı eserlerinin Osmanlı Türkçesi'nden latinize edilerek içeriklerinde bulunan millî kimlik unsurlarının incelenmesinden oluşmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Ali Ekrem'in hayatı, sanatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde şiirlerinde geçen millî kimlik unsurları başlıklar halinde sunulmuştur. Üçüncü bölümde ise çevrilen eserler yeni yazı halinde eklenmiştir.

Tüm çalışma sürecimde bana yön veren, bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen danışmanım ve hocam Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ'ye, tez düzenleme sürecimde bana değerli vaktini verip çalışmamda ilerlememi sağlayan hocam Prof. Dr. Murat KACIROĞLU'na, "Eğitim ailede başlar." sözünü yaşayarak öğrendiğim, hayatımın her safhasında yanımda olan Meryem BİCAN ve Muhammet BİCAN'a, ve bu çalışmayı tamamlamam için benden hiçbir desteğini esirgemeyen eşim Faruk TALMAÇ'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Merve TALMAÇ

Erzurum-2018

İçindekiler

ÖZET	I
ABSTRACT	II
KISALTMALAR LİSTESİ ö İkkmjkiökö	III
ÖN SÖZ	IV
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
ALİ EKREM BOLAYIR, HAYATI, SANATI VE ESERLERİ	3
1.1.HAYATI.....	3
1.2.SANATI.....	6
1.3.ESERLERİ	12
1.3.1. Şiirleri.....	12
1.3.2. Piyesleri	19
1.3.3..Monografileri	21
1.3.4.Dil ve Edebiyat Görüşlerini İçine Alan Kitapları.....	23
İKİNCİ BÖLÜM.....	25
MİLLÎ KİMLİK İNŞASI NOKTASINDA ALİ EKREM BOLAYIR'IN ŞİİRLERİ	25
2.1.Vatan	27
2.2.Hürriyet	31
2.3.Devlet-Millet	33
2.4.Türk	35
2.5.Asker.....	38
2.6.Ordu	39
2.7.Sancak-Bayrak	40
2.8.Zafer	42
2.9.Şehit-Gazi	43
2.10.Kahraman	44
2.11.Savaş-Harp-Cenk	47
2.12.Düşman	49
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	52
ALİ EKREM BOLAYIR'IN ESERLERİNİN ÇEVİRİSİ	52
3.1. KASİDE-İ ASKERİYYE.....	52
3.2. ZİLÂL-İ İLHÂM	58

3.3. LİSÂN-İ OSMANÎ	345
3.4. ORDUNUN DEFTERİ	366
3.5. ANA VATAN	524
3.6. VİCDAN ALEVLERİ	558
SONUÇ	613
KAYNAKÇA	615
ÖZGEÇMİŞ	618

GİRİŞ

Tarih boyunca bütün milletler kendi kimliklerini aramışlardır. Bu arayışların sonucunda belirli olaylar millî kimlik inşasının temelini oluşturmuştur.

Bugünkü modern milletlerde, “çağdaş kimliği” oluşturan unsurun milliyetçilik olduğu görüşü yaygındır. XIX. yüzyılın başlarında Avrupa’da ortaya çıktığı kabul edilen çağdaş ulus düşüncesi ilk kez Fransa ve İngiltere’de görülmüştür. Son iki yüz yıl içerisinde Avrupa’nın izlediği gelişim süreci bir anlamda millî kimlik inşası gelişim sürecidir. Batılı araştırmacılar, milletleşme sürecinin başlangıcını, insanların tarihsel geleneğe sahip güç olduklarının bilincine varmalarıyla ilişkili olduğuna dikkat çekerek, millet fikrinin başlangıç tarihînin Fransız Devrimi’nin gerçekleştiği yıl olan 1789 olduğunu savunurlar.

Türk ulusal kimliği de bu konuda benzer bir yol izler. 1918’de imzalanan Mondros mütarekesi sonucunda Osmanlı Devleti parçalanmıştır. 1908’den itibaren kendini toparlamaya çalışan, yenilikleri gerçekleştirmek isteyen Türkler, bir hayli mesafe almış olmakla birlikte yeniliklerin faydalı olacağı millî sınırları koruyamamışlardır. 1908’den sonra savaşların ve yenilgilerin karşısında Türk aydını da büyük bir kötümserliğe kapılır. Ve 1899 yılında Mehmet Emin Yurdakul Türk edebiyatının düşünce yapısını kökten değiştirecek olan o mısrayı söyler:

“Ben bir Türküm dinim, cinsim uludur.”

Bu adımlardan sonra Türk olma gururu Türkçülük akımına doğru gelişir. 1908 yılında Meşrutiyet ile birlikte hürriyet düşüncesi yayılmaya başlar. 1911’de Selanik’te yayımlanmaya başlayan Genç Kalemler dergisi millî unsurlar çerçevesinde genç aydınları biraraya getirir. İlk atılan adım ise yabancı kelimeleri dilimizden atma çabalarıdır. Ömer Seyfettin ve Ali Canip bu yolda çalışmaya başlayan ilk kişilerdir.

Dilimizden yabancı kelimeleri atma çalışmalarının yanı sıra millî edebiyatımızın konusunda Türk hayatından alınmaya başlanır. Edebiyatımızda oluşan “memleketçi gerçekçilik” akımı ile birlikte 1910’dan sonra Türk hayatının her safhası edebiyata konu olmaya başlamıştır.

1908 sonrası Türk edebiyatının en önemli özelliği, tek bir ideolojiye sığmayacak önemli şahsiyetlerin Türk milliyetçiliği etrafında toplanmasıdır. Bu kişilerden biri olan Mehmet Akif, 1919’dan sonra Anadolu’da millî bir devletin kurulmasında rol alıp İstiklal

Marşı'nı yazmıştır. Yahya Kemal, şiirlerinde günlük konulara yer vermese de makalelerinde tarih, insan ve edebiyatı bir bütün olarak ele alır. Ziya Gökalp "Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak" sentezini kurar. Halide Edib ve Yakup Kadri millî mücadele ile ilgili önemli eserler verirler.

Edebi dönemlerin tümünde toplum ve millet teması az veya çok işlenmeye çalışılmıştır. Döneminin genel bakış açısına karşın Ali Ekrem de millî konuları özellikle şiirlerinde işlemeye çalışmıştır. Şairin 1908'den sonraki dönemde şiirlerinin içeriğinin de değiştiği göze çarpar. Sosyal temalar bu dönem şiirlerinin en belirgin özelliğidir. Servet-i Fünûn şairleri içinde Tevfik Fikret'ten sonra başkalarının sıkıntılı eserlerinde yer veren bir başka sanatçı Ali Ekrem'dir. Aruz ile çok uğraşmış olmasına karşın hece ölçüsünü de topluluk içinde ilk deneyen odur. Heceye olan ilgisi hayatının ikinci dönemine daha da artmış Ordunun Defteri'ndeki şiirlerin çoğu, Şiir Demeti'nde Ana Vatan'daki bütün şiirleri hece ölçüsüyle yazmıştır. Sanatçı, şiirden başka tiyatro, eleştiri ve inceleme türlerinde de eserler verse de nazımda kazandığı başarıyı nesir için söylemek güçtür.

Özellikle *Ordunun Defteri*, *Ana Vatan*, *Şiir Demeti* kitaplarında yalın bir dille yazdığı şiirlerde şair, millî duygu ve düşüncelere yer vermiştir. Bu şiirlerde Türk, Vatan, Asker, Ordu, Bayrak, Zafer, Şehit, Kahraman, Hürriyet, Devlet, Millet, Düşman, Savaş gibi millî kimlik inşasının temelini oluşturacak kavramlar işlenmiştir.

Çalışmamızın odak noktası, Ali Ekrem Bolayır'ın şiirlerinin millî kimlik inşası noktasında incelenmesi olup; diğer bir önemli kısım da şairin yeni yazıya çevirilmemiş kitaplarının çevrilmesidir. Tüm kitapların çevirilmesi niyetiyle başladığımız çalışmada *Şiir Demeti*, *Kırmızı Fesler* kitaplarının önceden çevirilmesi sebebiyle bu eserlere yer veremedik.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALİ EKREM BOLAYIR, HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1.1.HAYATI

Edebiyat hayatı Namık Kemal'in oğlu olmak gibi büyük bir imtiyazla başlayan bu şair, edebiyata sevgi ve saygı ile bağlanmış sanatkârlardandır (Banarlı, 1970: 1046). Ali Ekrem Bolayır, 2 Ağustos 1867'de İstanbul'da doğmuştur (Parlatır, 1987: 2). İlköğrenimine dört yaşında Cerrahpaşa civarındaki Hobyar mahalle mektebinde başlayan şair, bir yıl kadar Fatih Askerî Rüştîyesi'ne devam etti; ancak babasının önce Rodos'a, ardından Sakız'a sürgün edilmesi üzerine öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır (Altıkulaç, 1992: 275). Babasının tanınan bir sima oluşu dolayısıyla baba tarafından soyu iyi bilinen şairin Annesi Nesime Hanım'ın soyu hakkında yeterli bilgilere ulaşılamamaktadır. Ancak onun da soylu ve kültürlü bir aileden geldiğini bilmekteyiz. Namık Kemal, oğluna Ekrem adını Recaizade Mahmut Ekrem'e duyduğu hürmetten dolayı koymuştur. Ali Ekrem, bu konuyla ilgili babasının duygularını şöyle aktarmaktadır: “Namdaşın Ekrem Bey'e bir mektup yaz, rica et, sana eserlerini göndersin. Benim eserlerimden ziyade Ekrem'in yazılarını okumalısın. Kendi adının niçin Ekrem olduğunu düşünürsen bunu anlarsın. Büyükbaban sana Bahaeddin namını vermek istemişti ben Ali Ekrem ismini intihâb ettim.” (Parlatır, 1987: 3).

Dedesi Mustafa Asım Bey, küçük Ekrem'in yetişmesi ve eğitimi ile bizzat kendisi ilgilenir. Ekrem, mahalle mektebindeki eğitim yanında Fransızca dersleri de almıştır. Sultan Abdülaziz'in öldürülmesi ve V. Murat'ın tahta çıkması ile sürgün hayatı sona eren Namık Kemal, artık İstanbul'da ailesinin yanındadır. Ali Ekrem, özel hocalar eşliğinde yetişmeye devam eder bu süreçte. Özellikle Rodos'ta âlim ve fazıl Şeyh Abdullah Efendi ile Naib Sıtkı Bey'den “ulûm-ı şer'iyye” (şeriatla ilgili bilgiler) okur, Sakız'da ise Sait Efendi'den “hadis” bilgisi ile Arap ve Acem edebiyatını öğrenmiştir (Parlatır, 1987: 4-5). Babası, Ali Ekrem'in Almanya'da tahsil yapması için saraya dilekçe verir. Dedesi Mustafa Âsım Efendi ise buna karşı çıkararak torununun Şûrâ-yı Devlet'e veya Hâriciye Nezâret'ne girmesi için padişaha ricada bulunur. II. Abdülhamid ise ikisinin de isteklerini kabul etmeyip Ali Ekrem'i Mâbeyn'e memur tayin eder. (Altıkulaç, 1992: 275). Ali Ekrem, on sekiz yıl kalacağı bu göreve başlamadan babasının hasta haberini alır ve bir Rus vapuru ile Sakız'a hareket eder. O sırada da babasının ölüm haberi gelir. Sakız'a ulaştıktan bir gün sonra, saraydan babasının vasiyetine uygun olarak cenazenin Bolayır'a gömülmesi emri alınır (Parlatır, 1987: 5). Babasının ölümü Ali Ekrem'i derinden sarsar. Bir süre sadece

memuriyet hayatı ile ilgilenir daha sonra ailesinin de üstelemesi üzerine Kavalalı Ahmet Celal Paşa'nın kızı Zeynep Celile Hanım ile evlenir (Parlatır, 1987: 5). Aslında on yaşlarında şiir yazmaya başlar Ali Ekrem. On yedi, on sekiz yaşlarında ise düzgün sayılabilecek manzumeler vücuda getirir (Altıkulaç, 1992: 275). Yayımlanan ilk yazısı "İlham" takma adıyla Resimli Gazete'de bir mektubu ve "Dağ" başlıklı bir denemesidir. İlk şiir denemesi de "Kumru" adıyla *Mirsad*'da çıkar. Bunları *Mirsad*'da yayımlanan "Bir Validenin Güneş Doğarken Söylenişi" adlı şiiri ile "Dağlara" redifli gazeli takip eder (Parlatır, 1987: 5-6). Servet-i Fünûn edebî hareketi içinde yer alan Ali Ekrem, Eser vermeye başladığı bu yıllarda sarayda görevli olduğu için A. Nadir takma adını kullanır. Her ne kadar o, bu edebî hareket içinde şair olarak tanınıyorsa da nesirleri ile de edebiyat görüşlerini dile getirmekten geri kalmamaktadır. Ayrıca hikâye denemeleri yanında "musahabe"ler de kaleme alır; tenkit türünde de yazılar yazar (Parlatır, 1987: 6). Ali Ekrem, bir aralık, Servet-i Fünûn şahsiyetlerine karşı yapılan saldırıların bütünüyle haksız olmadığını, kendilerinin de bu itirazlara yol açacak hareketlerde bulduklarını ve bir özeleştiri ve hatalarını düzeltmek suretiyle, başkalarının hücumlarına mahâl kalmayacağını ileri sürüp bir otokritik yazısı kaleme alır (Akyüz, 1970: 357). Fazla sert hükümler içeren bu yazı Tefik Fikret tarafından hafifletilmesine rağmen yazıda tenkide uğrayanların tepkisine yol açar. Bunun üzerine Ali Ekrem, Servet-i Fünûn'dan ayrılarak bu yazısını *Musavver Mâ'lumat*'ta neşreder. Bu durum Servet-i Fünûn yazarlarından bir kısmının *Musavver Mâ'lumât*'a geçmesine ve bir süre sonra da Servet-i Fünûn topluluğunun dağılmasına neden olur (Altıkulaç, 1992: 276). Aslında Ali Ekrem'in saraydaki görevi ve saray için çalışması durumu daha en başından Servet-i Fünûn etrafında toplanan bütün hürriyetçi genç nesil tarafından sevimsiz karşılanır (Akyüz, 1970: 357). Ali Ekrem'e bu görevinden dolayı tepki gösterenlerin başında Tefik Fikret gelmektedir. Bu durumdan şair, hatıralarında şöyle bahseder: "...Birgün, hiç unutmam, fâzıl ve muhterem ve Fikretce de mahbûb ve muvakkar bir zât ile berâber Servet-i Fünûn matbaasına şair ile görüşmeye gittik. Fikret hemen nefes aldırma başladı, evvelâ beni ta'rizlerine boğdu. Mabeyni Hümâyun'da katib olmak o gün fikrine göre benim afvolunmaz bir cürmüm oluyordu. Esasen hırçınlığı i'tiyâd hâline geldikten sonra mabeyin kâtibi olduğum için ta'rizler yağdırmadan Fikret benimle görüşmez olmuştu..." (Ergun, 1976: 428) Üstelik bir yıl kadar da Ali Ekrem, Malûmât'ın edebî kısmını yönetme görevini üstleniyor. Ancak bu görev fazla uzun sürmüyor, çünkü iki dergi arasında uzun süren tartışmalar yüzünden sarayın müdahalesi ile Ali Ekrem'in dergilerde yazı yazması yasaklanıyor. Böylelikle "A. Nadir"

imzası II. Meşrutiyete kadar edebî çevrede pek görülmez (Parlatır, 1987: 6-7). Saraydaki Mabeyn Kâtipliği görevi 1906 yılına kadar süren Ali Ekrem, Aralık 1906'da Kudüs mutasarrıfı olur. Onun buradaki görevi II. Meşrutiyetin ilanına kadar sürer. II. Meşrutiyet, fikir ve edebiyat çevrelerinde derin yankılar yaratırken Ali Ekrem de İstanbul'a döner, konferanslar verir. Aynı yıl *Kırmızı Fesler* ile *Kaside-i Askerriye* adlı küçük kitaplarını bastırır. Bunları Rûh-ı Kemal ile Bâria adlı piyesi takip eder. 1908 Eylülünde Cezair-i Bahr-i Sefid valiliğine tayin edilir ve bir yıl bu görevde kaldıktan sonra kadrosuzluk sebebiyle İstanbul'a döner; "Darülfünûn"da Edebiyat Müderrisi olur. Bir aralık Fransa'ya gider ve bir süre Paris'te kalır. Oradan dönüşünde Servet-i Fünûn'dan itibaren yazdığı şiirlerden yaptığı bir derlemeyi Zılâl-ı İlham adı altında yayımlıyor (Parlatır, 1987: 7). 1912'de ikinci defa Cezâyir-i Bahr-i Sefid valiliğine tayin ediliyor. Aynı yıl Balkan Harbi'nde Yunanlılar'a esir düşüyor. Bir haftalık esaretin ardından İstanbul'a dönüyor ve ikinci kez Dârülfünûn'da müderris oluyor. Ali Ekrem, Dârülfünûn için *Lisâni Nazm* ve *Lisâni Nesr* adında iki kitap yazmıştır (İnal, 1969: 287). Ayrıca Galatasaray Mektebi Sultanisi için "Usuli Kitabet" ve "San'at-ı Taahhir" dersleri yazmıştır (İnal, 1969: 287). Burada Nazariyyât-ı Edebiyye dersleri veriyor (Altıkulaç, 1992: 275). Okuttuğu ders 1919 yılında Ali Kemal'in kararıyla kaldırıldığı için şair bir süre açıkta kalıyor. Yahya Kemal milletvekili olunca da şair, vekâleten Dârülfünûn'a tayin ediliyor. Aynı yıl asâleten şerh-i mütûn müderrisliğine getirilen Ali Ekrem, Dârülfünûn üniversite oluncaya kadar da bu görevde kalıyor (Altıkulaç, 1992: 275). Şair Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücadele yıllarının heyecanıyla kaleme aldığı şiirlerini "Ordunun Defteri" (1336-1920) adlı kitapta bir araya getiriyor. Bir yıl sonra da yeni yazılarını da eklediği başka bir kitabı olan *Ana Vatan*'ı çıkarıyor. (Parlatır, 1987: 8) Üniversitede okuttuğu ders notlarını kitap haline getirmeyi ihmal etmeyen Ali Ekrem, önce Recaîzade Mahmut Ekrem Bey (1339/1923) monografisini yayımlıyor, onu daha sonra Namık Kemal (1930) izliyor. Ayrıca dil ile ilgili yazılarını *Lisânımız* (1930) adlı kitapta toplamıştır. Diğer yanda çocuk şiirleri de yazan şair bunları *Şiir Demeti* (1940/1924) adıyla yayımlıyor. Şiirlerinden yaptığı seçmeleri *Vicdan Alevleri*(1341/1925) adıyla bastırıyor. (Parlatır, 1987: 8) Bir aralık Maltepe Askeri Lisesi'nde edebiyat hocalığı yaptıysa da yaşlılık ve hastalık durumları yüzünden bu göreve devam edemedi. Özellikle yakalandığı ve günden güne ilerleyen boğaz kanseri, onun ömrünün son yıllarında büyük zorluklar yaşamasına neden oluyordu. Önce bir süre Radyoloji Enstitüsü'nde tedavi görüp sonra da Fransız Hstahanesi'nde yattı, 27 Ağustos 1937 günü büyük bir kalabalık eşliğinde Teşvikiye Camiinde kılınan namazdan sonra,

Zincirlikuyu Mezarlığı'nda pek sevdiği Abdülhak Hamit'in yanına gömüldü (Parlatır, 1987: 9).

1.2.SANATI

Ali Ekrem, Servet-i Fünûn edebî hareketine katıldıktan sonra edebiyatımızdaki yerini almaya başlıyor. Ali Ekrem, Namık Kemal gibi önde gelen bir ismin oğlu olarak edebî kültürünü ailesinden almış ve kendisini, edebiyata daha çok yenilik edebiyatını benimsemiş olanların eserlerini okuyarak hazırlamıştır. Bunların içinde de, babasından sonra, Abdülhak Hamit ve Recaîzade Mahmut Ekrem gelir. Özellikle adını aldığı Ekrem'in yazdıklarına hayranlığını şairin kendisi de açıkça ifade etmektedir: “Ben çocukluğumda nâil olduğum âsâr-ı Ekrem'i hemşiremle beraber okur dururdum ve ilk zevk-i edebi en ziyade onlardan aldım.” (Parlatır, 1987: 10). Ali Ekrem, Servet-i Fünûn'un nazım cephesini, Fikret'in tesiriyle zenginleştiren şairlerden biridir. Sağlam bir lisânı ve aruza hâkim söyleyişi ile dikkat çeker fakat bununla birlikte, birçok şiiri, sadece muntazam söyleyişe sahip birer şiir olmaktan öteye geçememiştir (Banarlı, 1970: 1046-1047).

Ali Ekrem Osmanlıca ve aruzun büyük bir savunucusu olmakla birlikte birçok şiirinde konuşma dilini ve hece veznini de kullanmıştır.. Aruza Tevfik Fikret ve Mehmet Âkif kadar hâkim olmamasına karşın kendi devrinin şiir anlayışı içinde kuvvetli bir şair olarak görülmüştür. Servet-i Fünûn şairleri arasında bireysel konuların çerçevesinde kalmayarak toplumsal konulara da yer vermiş, ancak yine de şiire oranla düz yazıda daha başarılı olmuştur (Altıkulaç, 1992: 276).

On yaşlarında şiir yazmaya başlayan Ali Ekrem'in ehemmiyetle Rodos'ta kaleme aldığı ilk şiiri şöyledir: (Altıkulaç, 1992: 275).

Vatanı bin arı gelmiş sokuyor

Mahmud Paşa küpe altın tıkıyor

Zahmet çekme balık baştan kokuyor

Bu bendin ilk dizesini babası şöyle düzeltmiş;

Vatanı bin yılan gelmiş sokuyor.

Babası birinci mısrayı şöyle düzeltiyor:

Vatanı bin yılan gelmiş sokuyor (İnal, 1999: 287).

Ali Ekrem Bolayır, ilk şiir denemelerine Servet-i Fünûn hareketine katılmadan çok önceleri başlamıştır. Kendisi, yayımlanan en eski şiirinin *Zilâl-i İlhâm*' da “Dağlara” adlı şiiri olduğunu söylüyor. Bununla birlikte “Kemal’e Mersiye” adlı şiirinin altında 1 Nisan 1889 tarihînin var oluşu şairin daha o yıllarda babasına mersiye yazabilecek şiir becerisi kazandığını gösteriyor ve bu denemeler, Servet-i Fünûn hareketine kadar devam ediyor (Parlatır, 1987: 11).

Ali Ekrem’e göre edebiyat, hayatın her yönünü yansıtabilen bir özelliğe sahip olmalıdır. “Güzel yazıldıktan sonra her şeyden bahsetmelidir” dediği edebiyatı alabildiğine geniş bir anlayış içinde değerlendiriyor (Parlatır, 1987: 11). Şiirde konu hakkındaki düşüncelerini şiire dair yaptığı şu tanımlamalarda görüyoruz: “Bütün insanların hislerinin ortak tercümanıdır”, “Tabiat kadar belki ondan ziyade şiirimizle tasvir ve tarife çalışacağımız bir şey daha var: insan!”. Bu tanımlar Servet-i Fünûn edebî hareketinin sanat anlayışını bir başka açıdan sergiler niteliktedir (Parlatır, 1987: 12). İlk faaliyet döneminde bu edebî hareketin savunucusu olan Ali Ekrem, 1908’den sonra yeni bir faaliyet dönemine girer. Onun için birinci dönem daha çok bir “ferdî tahassüsler” dönemidir. İkinci dönemde ise, bunun aksine olarak, şiirlerinde “Sosyal duygulanmalar” a daha çok yer vermiştir (Akyüz, 1970: 357). Düşünce olarak Ali Ekrem bazen realizme kaçmakla beraber, romantizmden pek fazla çıkmamıştır. Onun düşüncesine dair en bariz ifade, realiteyi romantik şekilde ifade ettiğidir (Ergun, 1936: 432).

Ali Ekrem, en çok ağırlık verdiği eserleri şiir üzerindedir. Ona göre şiir, “Tabiattaki güzelliklerden dimağda hâsıl olan duygulanmaların eseridir ve bu bir bütünlük arz etmelidir.” Ona göre şiir daha çok duymak içindir nazım ise öğrenmek içindir. “Eskiden bir şeyi öğrenmek için ezberlemek lâzım geleceğine dünyanın her tarafında hükümlenmiş idi. Nazımdaki ahengin ezberlemeye teshil edeceğinden kolaylaştıracağından...” sözüyle nazımın öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve eskilerin bu yüzden bu türde daha çok eser verdiğini vurgular (Parlatır, 1987: 12-13).

Şair Ali Ekrem, Servet-i Fünûn edebî hareketinin sanat anlayışı doğrultusunda üslup konusunda da bazı değerlendirmeler yapıyor ve bu değerlendirmelerini genellikle şiirde ahenk unsuru üzerinde yoğunlaştırıyor. : “Şiiri hissiyatın tercümanı oldukça lisânın şiddeti ahengin tamamîyetini istilzâm ettiği (sağladığı)” için şiirde üslubun etkisi, daima âhenk bakımından değer kazanıyor. Kelimeleri ise gerek Türkçe olsun, gerek yabancı olsun kendi aslî şekilleriyle kullanmanın yerinde olacağını belirtiyor. Özellikle Farsça ve

Arapça kelimelerin uzun okunuşlu oluşlarının ahenge olan katkısına dikkati çekiyor. Bu bağlamda şair, Osmanlıca'nın koyu bir savunucusudur. (Akyüz, 1970: 358). Öte yanda şiirde ahengi oluşturan iki ana unsur olarak vezin ve kafiyeyi gösteriyor. Şair için vezin olarak da aruz, tercih edilen bir ahenk unsurudur: “Vezin eğer bir ahenk ifade ediyorsa Lisân-ı Osmanînin büyük bir kısmını teşkil eden kelimeler ve Arapça Farsça terkipler hece veznine giremez, ağır olur, ahengi kaybederiz.” diyerek aruzu savunur. Ancak bunun yanı sıra Türkçe kelimeler ile söylenecek bir şiirde hecenin de geçerli olabileceğini söyler (Parlatır, 1987: 13-14). Aruz veznini kullanmada Ali Ekrem Tevfik Fikret ile aynı görüşleri savunur. O, “Vezinlerimizi şiirlerimize göre intihâb etmeliyiz (seçmeliyiz)” derken Tevfik Fikret'in daha önce Servet-i Fünûn'da kaleme aldığı “Tesir-i Evzân” adlı yazısında ileri sürdüğü “Konuya göre vezin seçme” teklifini benimsemiş görünüyor. Ali Ekrem, ünlü “Şiirimiz” adlı yazısında aruzun değişik kalıplarının bir değerlendirmesini yapmıştır. Şaire göre;

“Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Kalıbı bütün duyguları ifade etmeye yarıyor.

Mef'ûlü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

Kalıbı daha ahenklidir, ancak bir önceki kalıp kadar tabii bir akıcılığa sahip değildir.

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

Kalıbı renkli, coşkulu ve parlak düşünceleri yansıtmada elverişlidir.

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Kalıbı samimi, ince ve lâtif şiirler için tercih edilmektedir.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Kalıbı ise doğal ve tablo şiirler içindir.”

Üstelik Ali Ekrem, ahengi yaratmada zaman zaman bu vezinlerin değişebileceğini, bunun tek şiir içinde de uygulanabileceğini söylüyor. Bu tarz kullanım için de en elverişli nazım şekli olarak serbest müstezadı gösteriyor (Parlatır, 1987: 14-15). Fakat aruz üzerindeki bu geniş çalışmaları, onu, heceyle de ilgilenmekten alıkoymuyor. Servet-i Fünûn şairleri içinde heceyi ilk kullanan şair Ali Ekrem'dir. Bu ilgisini Meşrûtiyet'ten

sonra büsbütün artırmış. *Ordunun Defteri*'ndeki parçaların çoğu, *Şiir Demeti* ve *Ana Vatan*'daki –bir manzume hâriç- bütün şiirleri hece ile yazılmıştır. Çocuk şiirlerinin dil ve üslûbunda ise açıkça *Şermin*'in tesirini görmekteyiz (Akyüz, 1970: 357).

Ali Ekrem'de başkalarının ızdıraplarına karşı duyulan ilginin izlerine 1908'den önceki şiirlerinde de rastlıyoruz. Esâsen, Servet-i Fünûn şâirleri içinde ve Fikret'ten sonra bu bağlamda en fazla gördüğümüz şahsiyet odur. Gerek kendi duygularını gerekse başkalarının ızdıraplarını anlatan şiirlerinde yer yer güzel ve cazip bölümler bulunmakla beraber, özellikle, bir yaratma ve kompozisyon zaafı göze çarpıyor. Fakat parça halindeki bu güzellikleri daha çok yaratmakta ve onları bir şiir içinde bir bütün halinde devam ettirmekte pek de başarılı olamıyor (Akyüz, 1970: 358).

Ali Ekrem, Genç Kalemler hareketinin başlattığı dilde sadeleşmeye karşı değildir. Aslında o sadece aşırı Türkçecilere ya da dilde özleştirmecilere karşı çıkmıştır. Nitekim onun dilde sadeleşme konusundaki görüş ve düşüncelerini 1930'larda Cumhuriyet Gazetesi başyazarı Yunus Nadi'nin sorularını cevaplar nitelikteki yazılarından oluşan *Lisânımız* adlı eserinde bulabiliyoruz (Parlatır, 1987: 17).

Servet-i Fünûn edebiyatının ortak temalarından biri olan “Kadın ve Aşk” konusunu, Ali Ekrem sıkça işlenmiştir. Kadının bu niteliğine “Uyuyor” adlı şiirinde dile getiren şair, uyuyan sevgilinin güzelliğini ve bu güzellikte aradığı ilham perisini şiirleştiriyor (Parlatır, 1987: 24). Ali Ekrem'in bu dönem şiirinde bireysel nitelikte üzerinde durduğu bir başka konusu de “ölüm”dür. Bu temada “Kabristan”, iki “Kitabe-i Seng-i Mezâr”, ile “Tabut” adlı şiirleri yazıyor (Parlatır, 1987: 25).

Ali Ekrem'in Servet-i Fünûn edebî hareketi içinde Tevfik Fikret'in etkisinde şiirler de yazmıştır. Bu etkilenme daha çok basit tarzda işlenmiş sosyal konulu şiirlerde görülmektedir. Bu etkilenme daha çok sosyal hayatta fakir, kimsesiz, zavallı insanların hayatının şiire konu olması noktasındadır. Söz gelimi “Sâ'il” adlı şiirde, bir dilencinin zavallı durumu karşısında şairin, merhamet duyguları kabarıyor ve insanlığın bu zavallı kimseler karşısındaki kayıtsızlığını tenkit ediyor. Yine “Küfeci Çocuk”ta geçim kaygısı ile hayatın ağır yükü altında ezilen zavallı ve güçsüz bir çocuğun durumunu anlatıyor, böylesi kişilere insanların kayıtsızlığını tenkit ediyor. “Hammal”da ise hayatın insana yüklediği ağır geçim kaygısını işliyor. “Kayıkçı”da, geçimini kayıkta kürek çekerek kazanan bir küçüğün ağır hayat şartlarını anlatıyor (Parlatır, 1987: 27). Şairin sosyal temalı şiirleri

içinde bahsedebileceğimiz bir başka konu, batı taklitçiliğidir. Bu tema üzerine kurduğu “Yeni Beyler” başlığı altında yedi manzumeden oluşan bir şiir serisi vardır (Parlatır, 1987: 27-28). Bir de bu dönemde yazdığı “Vasiyet” adlı bir şiiri vardır ki bu lirik şiir onun edebî şöhretini kazanmasında büyük rol oynamıştır (Banarlı, 1970: 1046-1047). *Servet-i Fünûn*’un 1897 Türk-Yunan savaşı dolayısıyla yayımladığı özel sayısında yer alan bu şiir, Anadolu ağzını kullanarak konuşmayı doğallaştırılmış olması ve nazmın nesre yaklaştırılması bakımından devrinde büyük bir yankı uyandırmıştır (Altıkulaç, 1992: 276). Bu şiiri hakkında Mahmut Kemal İnal’ın da dikkate değer yorumu şöyledir: “En güzel şiiri –Tisalya Yunan muharebesinde neşr olunan “Servet-i Fünûn” nüshai mümtazesini için yazdığı- “Vasiyet” manzumesidir ki kıymetini daima muhafaza edecektir. Bütün âsarı bu manzumeden ibaret olsa Ekrem Bey, şairim diyenlerin pek çoğuna meydan okuyabilir.” (İnal, 1999: 288) Vasiyet ile belirgin yapısal benzerlikler taşıyan bir diğer şiiri ise *Kumru*’dur. Bu şiirde şair nazım ve nesri bir arada kullanarak devrinde bir ilki gerçekleştirmiş oluyordu. (Ergun, 1936: 428)

1908 Meşrutiyeti sonrasında ise, Ali Ekrem, II. Meşrutiyet’in basın ve edebî çevreye getirdiği serbesti üzerine yeniden yazmaya ve yazdıklarını kitap haline düzenlemeye koyuldu (Parlatır, 1987: 29). *Zilâl-i İlhâm*, *Rûh-ı Kemâl*, *Ordunun Defteri*, *Şiir Demeti* gibi muhtelif şiir kitapları vardır. Bu şiirlerin çoğunda şair, aruza yeni düzenlemeler yapmaya çalışmış, böylece bir şekil sanatkârı olarak kalmıştır. “*Lisân-ı Osmanî*”ye “*Usul-i Kitâbet*”e dair kitapları vardır. Ali Ekrem’in *Recâi-zade* adlı bir monografisi ve özellikle babasının hayatı ve edebî şahsiyetine ilişkin yazdığı *Namık Kemal* adlı diğer bir monografisi nesir tarzı eserleri bakımından öne çıkmıştır (Banarlı, 1970: 1047). Birinci Dünya Savaşı’nın yarattığı büyük felaket şairi derinden etkiler. Ordudan gelen bir teklifle askerinin millî duygularını coşturmak amacıyla *Ordunun Defteri*’ni yazar. Bu kitabından seçtiği bazı şiirlere yenilerini de ekleyip *Ana Vatan* adlı kitabını orduya dağıtılmak üzere bastırır. Bunların sonucunda şair artık bireysel konuların şairi değil, bir hürriyet ve vatan şairi olarak karşımıza çıkmaktadır (Parlatır, 1987: 30). Ali Ekrem’in “İnönü” zaferi adlı şiiri “Sakarya” ile Atatürk’ün askeri dehasını şiirleştirir; kazanılan zaferi alkışlar:

Gazi Paşa, Peygamber’in adaşı

Allah için emredince savaşı

Koştı, geldi cenge her din yoldaşı

Sakarya'da tepeledik Yunan'ı

Helâl olsun din uğrunda Türk kanı! (Parlatır, 1987: 30-31)

Onun şiir sanatında, bu dönemin duyguları, heyecanları ve coşkuları hâkim olmaya başlıyor (Parlatır, 1987: 31). Ali Ekrem servet-i Fünûn edebî topluluğu içinde Tevfik Fikret'ten sonra çocuk şiirleri yazan ikinci sanatçıdır. Bu şiirlerini de *Şiir Demeti* adı altında toplamıştır. Bu eser, bizde, şüphesiz çocuk edebiyatının özellikle çocuk şiirlerinin ilk örnekleri arasında önemli bir yer tutar (Parlatır, 1987: 31-32).

Ali Ekrem'in nesir sanatını iki safhada değerlendirmek gerekirse bunlardan ilki Servet-i Fünûn dönemi, ikincisi 1908 Meşrutiyeti sonrasıdır. Servet-i Fünûn döneminde, Ali Ekrem'in düz yazıları daha çok edebî eleştiri ve denemelerden oluşuyor. Edebî eleştirileri Servet-i Fünûn dergisinin "Musâhabe-i Edebiyye" kısmında edebiyat ve şiir üzerine değerlendirmelerinden oluşuyor. Servet-i Fünûn'dan ayrıldıktan sonra ise Malumât'ta "Tenkîdât Numuneleri" adıyla Servet-i Fünûn'a yönelttiği eleştirilerini yazmıştır (Parlatır, 1987: 33).

1908 sonrası Ali Ekrem, nesir türünde daha zengin muhtevalı eserler kaleme almıştır. Bunların içinde yine edebî tenkit tarzında en başarılı yazıları arasında Mehmet Akif'in şiirini ve *Safahat*'ını değerlendirdiği "Sahaif-i Tenkit" adlı seri makaleleri gösterilebilir. Ayrıca Cumhuriyet sonrasında *Hatıralar*'ını Servet-i Fünûn'da yazmıştır. Şair, en heyecanlı yazılarını orduya dağıtılmak için kaleme aldığı *Ordunun Defteri* adlı eserinde bir araya getirmiştir. Bu eserin içeriği ordunun millî, vatani ve manevi duygularını kamçulamak amacına dönük olduğu için İslami ve Tarihî şahsiyetleri coşkulu bir dille anlatmıştır. *Hazreti Ebubekir*, *Yavuz Sultan Selim'in Büyüklüğü*, *Ulubatlı Hasan*, gibi yazıları bunlara örnektir (Parlatır, 1987: 34).

Ali Ekrem'in sanatında en zayıf yönü şüphesiz dil üzerindeki değerlendirmeleri olmuştur. Bunun da sebebi şairin, Servet-i Fünûn dil anlayışına körü körüne bağlı kalmış olmasıdır. Ali Ekrem, nispeten sade bir dil kullanmış olsa da bu tutumunu genelleştirememiş; ayrıca Cumhuriyet sonrasında gelişen dil hareketlerine de karşı bir tavır almıştır. Millî mücadele yıllarında ise toplumcu bir sanat anlayışına yönelip edebiyat dünyasında yeni bir çehre ile görünmüştür (Parlatır, 1987: 37-38). Fakat Tüm bunların

sonucunda şair dil bakımından biraz daha yenilemiş olsa da ruh bakımından eski hususiyetlerini devam ettirmiştir (Kocatürk, 1964: 711).

1.3.ESERLERİ

Ali Ekrem, şiir, nesir, edebî incelemeler ve piyes alanlarında eserler vermiştir. Nesri kusursuz olmakla beraber, bir özellik taşımamaktadır. Tiyatroda da başarı kazanabilmiş değildir. Bâria (1908), Sultan Selim (tefrika 1910) ve Sükût (Tefrika 1919) adlı üç dramı ve Mama Dadım Darılır (Tefrika 1919) isimli bir komedisi bulunmaktadır. Edebî incelemeleri şiirlerinden sonra en başarılı olduğu eserleri olarak kabul edilebilir (Akyüz, 1970: 358).

1.3.1. Şiirleri

1.3.1.1. Kaside-i Askeriyye (Matbaa-i Askeriyye, İstanbul 1324)

Osmanlı askerine övgü maksadıyla yazılan 41 beyitlik bir kasidedir (Altıkulaç, 1992: 276). Eserin başında şu satırlar kayıtlıdır: “Pir-i âli-i hürriyet Kemal merhumun necli-i necib-i muhteremi Ali Ekrem Bey’in Harbiye nezareti meydanında Çırçır harîk zedegânı menfaatine i’tâ edilecek konserde bizzat inşâd edecekleri halde kâside-i askeriyyedir ki hâsılâtını iâne-i millîyeye ihdâ buyurmuşlardır.” (Ergun, 1936: 429)

Yazarın belirttiğine göre, Namık Kemal’in Vatan Yahut Silistre piyesinin İstanbul ve Selanik’te oynanması üzerine bu eser yazılıyor.(8 Ağustos 1908). Bu manzûme, daha sonra yayınlanan Rûh-ı Kemâl adlı kitabında “Osmanlı Askerine” başlığı ile yer almaktadır. Öte yanda bu manzumenin bir özelliği de şairin, bunu babasının “Hürriyet Kasidesi” ne nazire olarak söylemesidir (Parlatır, 1987: 39).

1.3.1.2.Kırmızı Fesler (Matbaa-i Askeriyye İstanbul 1324)

Müstezad tarzında kaleme alınan bu tek ve uzun manzume, Abdülhamid’in jurnal ordusunu hicvetmek amacıyla yazılmıştır. Meşrutiyetle birlikte Abdülhamid’in sıkı denetimi ve baskı rejimi sona ermiş, hürriyet havasının getirdiği rahatlama ile pek çok şair tarafından bu döneme lânetler okumuştur. Bu şiiriyle Ali Ekrem de, o döneme lanetler okuyanlar arasında yerini alıyor. Bu şiir de, Çırçır kazazedelerinin menfaatine basılmıştır. (Ergun, 1936: 429) Şiirin, bunun için kaleme alınmış olduğu kitapta şöyle açıklanmaktadır: “Harbiye Nezareti meydanında Çırçır harîk zedegânı menfaatine ita edilecek konserde

inşad edilmek ve hâsılâtı hark-zedegâmı iânesine verilmek üzerine Kemal-zade Ali Ekrem Beyefendi tarafından ihdâ buyurulmuştur.” Şiir hürriyet havasını tasvir ederken yönetimi üstlenen ittihatçıları över. Meşrutiyet’in ilânından duyulan sevinç dile getirilir (Parlatır, 1987: 40).

1.3.1.3.Ruh-ı Kemâl (Mahmut Bey Matbaası, İstanbul 1324)

Ali Ekrem, nazım nesir karışık olarak düzenlediği bu eserini babasının hatırasını, onun vatan ve hürriyet sevgisini yeniden canlandırmak amacıyla kaleme almıştır. Hürriyet aşkını aşıl原因an mensur bir eserdir. (Ergun, 1936: 429) Nitekim şair, kitabın kapağına babasının şu dörtlüğünü koymuştur:

Vakfeyledim vücudumu ben râh-ı millete,
Bezleyledim hayatımı fikr-i hamiyete,
Cismim Adem’de olsa da hûnum boğar seni,
Vermem mecâl ben sana halka hıyânette!

Şair, kitabın ilk yazısını “Pederim Merhum Kemâl’in Ruhuna” başlığı ile babasına ithaf etmiştir. Burada eseri niçin yazdığını ve neden *Rûh-ı Kemâl* adını seçtiğini açıklamış. Ayrıca “Ben de seninim, sözlerim de senindir. Evet, sözlerim senin füyûz-ı ilhamın (ilhamının bereketi), senin sânihât-ı ulviyyât (yüceliklerin ruha dolması) ve vicdanındır. Sözlerim aynen senin fikrin, senin ruhundur babacığım!” sözleriyle sanat gücünü babasından aldığını vurgular. Babası için yazdığı 12 bendden oluşan mersiyeği “Babacığma Söylediğim Mersiyedir” başlığında veriyor. Bundan sonra hürriyet coşkusu dile getiren yazılar yazıyor. “Osmanlı İttihâd ve Terakkî Cemiyeti Merkezine” adlı yazı II. Meşrutiyet’in ilânı üzerine kendisinin Kudüs’te bulunduğu sürede oradan gönderdiği övgü dolu sözleri içine almakta. Şair, İttihad ve Terakki’den aldığı cevapları ve yeniden İttihad ve Terakki kahramanı Enver Bey’e cevabını arka arkaya kitabına alıyor. Bunlardan sonra Ali Ekrem, *Vatan* piyesinin Selanik’te oynanması üzerine orada yaptığı konuşmayı “Selanik”te İrâd Olunun Nutuk” başlığı ile olduğu gibi alırve onun ardından da “Osmanlı

Askerine” (Kaside-i Askeriyye) şiirini ekler. “Menfi, Menfâ” adlı yazısı bir çocukluk anısı ile ilgilidir. Namık Kemal’in sürgüne gönderildiği günlerde şairin duyguları ve ailenin olaya bakışı anlatılmaktadır. Ardından yine babasından dolayı hürriyet sevgisi gündeme geliyor.”... Hürriyet nasıl bir ezeli nasibimiz, ne kadar ebedî bir saadetimizdir! Bize bu saadeti bahşeden, bu gün şu âlem-i nevvâr-ı mesudiyette (mutluluğun aydınlık dünyasında) milleti otuz iki seneden beri mahrum kaldığı hürriyetine kavuşturan kimdir? Asker!” diyerek askere övgüler sunmaktadır. Bu uzun yazıdan sonra “Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyetine” başlıklı bir şiir yer alır. Bu uzun şiir Tepebaşı Bahçesinde Yazlık Tiyatroda 29 Ağustos 1324/11 Eylül 1908 tarihinde oynanan *Vatan Yahut Silistre* piyesinin öncesinde yoğun istek üzerine şair tarafından okunmuştur.

Kitabın sonunda üç nutuk yer almaktadır. Bunların üçü de babasının görev yaptığı yerler olan Rodos, Midilli ve Sakız’da gerçekleştirilmekte. Böylelikle şair, babasının ruhunu şad etmiş oluyor (Parlatır, 1987: 40-41-42).

1.3.1.4. Zılâl-i İlhâm (Sabah Matbaası İstanbul 1327)

Ali Ekrem’in gerçek şiir sanatını yansıtan eseridir Zılâl-i İlhâm. Kitabın kapağında 1888-1908 tarihleri vardır ki bunlar, şairin ilk şiir denemelerine başladığı yıl ile 1908 arasında kaleme aldığı eserlerin bu kitapta toplanmış olduğunu ifade etmektedir. Bu eserde 2800 kadar beyit vardır. (Ergun, 1936: 429) Kitabın ilk şiiri “Mukaddime” adını taşıyor. Burada şair, şiirinin oluşum sürecini anlatıyor ve bu kitaba neden Zılâl-i İlhâm adını verdiğini şöyle dile getiriyor:

Edince arşa teâlî o şi’r-i hande-i hayat,

Düşer sahâife ancak zılâl-i ilhâmât!

Kitabın ilk şiiri Tanrı’ya hamd ü sena ve Peygamber’e övgü tarzında. Bu şiiri, babası için yazdığı 12 beyitlik mersiye takip ediyor. *Zılâl-i İlhâm*’ın en önemli şiirleri “Elvah-ı Tabiattan” ve “Küçük Şeyler” başlıklı tabiat şiirleridir. Servet-i Fünûn edebî anlayışının benimsediği sosyal konulu şiirler olarak bu kitapta şu örnekleri görmekteyiz: “Vasiyyet, Fırın Önünde, Balıkçılar, Tahsil, Kayıkçı, Vapur, İnsanlar, Mektep, Hammal, Târik-i İşret, Küfeci Çocuk, Değirmen, Sâil, Sâat, Ertuğrul” Ayrıca şairin bu dönemde kaleme aldığı vatan ve millet sevgisini işleyen ve ordu için yazılan şiirleri de *Zılâl-i İlhâm*’da diğer şiirlerin arasına serpiştirilmiş. Bu şiirler şöyle: “Osmanlı Askerine, Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyetine, Asker Şarkısı, Osmanlı Bayrağına.”

Ali Ekrem 332 sayfalık bu şiir kitabını düzenlerken herhangi bir ayırımı gitmediğini şöyle belirtiyor: “Şiirlerde hiçbir tertip gözetilmemiş ve yalnız her şiirin tarih-i nazmı (Yazılış Tarihi) gösterilmekle iktifa olunmuştur.” (Parlatır, 1987: 42-43)

1.3.1.5. Lisân-ı Osmânî (Zerafet Matbaası, İstanbul 1332)

Ali Ekrem, dilde sadeleşme hareketi esnasında Osmanlıca'yı savunan görüşlerini bu küçük kitapta manzum olarak ortaya koymuştur. Şair bu kitabı, “Yegâne amcam Abdülhak Hâmit Beyefendi'ye” diyerek ithaf etmiştir. Ayrıca bu eser Hamid'in bir mektubunu da ihtiva eder. (Ergun, 1936: 429) Bu mektubun önemi, Hâmid'in dil hakkındaki görüşlerini yansıtmaktadır. Ünlü şairin dil hakkındaki şu görüşleri oldukça dikkate değerdir: “Bir de mâ'lûmdur ki güzel her ne yolda yazılsa güzelliğini muhafaza eder. O güzelliği de elbette havâs avâmdan daha iyi görür her iki sınıf-ı nâs (halk kesimi) için de eserler neşrolunmalıdır. Hususiyetle gazeteler avâmın (halkın) dahi anlayabileceği bir tarz-ı lisânda yazılmalıdır. Eşâra (şiirlere) gelince ben senin pederin gibi ve senin gibi yazmak taraftarıyım. Ancak başka türlü yazarların aleyhtarı değilim. Güzel bir şey yazarlarsa onu da beğeniriz vesselâm.” Şüphesiz bu değerlendirme Hâmit'in dil konusundaki şahsi görüşlerini içermesi bakımından önemlidir.

Ali Ekrem, kitapta Osmanlıca'yı şu dizelerle savunmaya başlıyor:

Seninle ey müterennim lisân-ı Osmânî

Seninle ben yazarım en bülend efkârı

İkinci bölümde Ali Ekrem, bu dili yalnızca eskilerin değil yeni şairlerin de başarıyla kullandığını savunmuştur.

Üçüncü bölümde ise şair, o günün edebî dili hakkındaki görüşlerini ve değerlendirmelerini yapıyor. Şair, gençlerin bu dili öğrenmesinin farz olduğunu, Arapça ve Farsça kelimelerin, terkiplerin bu dilde yerleşmiş olduğunu şöyle anlatmaya çalışır:

Bütün kavâid-i mazbutasıyla öğrenmek

Şebâba farzdır! İnsan için büyük bir emek

Değildir öğrenivermek lisân-ı mâderini

Açın kitab ı lisânın bütün serâirini

Görürsünüz ki Arapça, Acemce “terkibler”

Lisân-ı halka yer etmiş, bu gün yazar, söyler.

Kısacası *Lisân-ı Osmânî*, II. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan ve yaygınlaşan dilde sadeleşme hareketine karşı Servet-i Fünûn dil anlayışını hâlâ savunmaya çalışan bir görüşün ve düşüncenin örneği olarak yazılmıştır (Parlatır, 1987: 43-45).

1.3.1.6. Ordunun Defteri (Evkaf-ı İslâmiyye Matbaası, İstanbul 1336)

Eser, Dünya Savaşı'nda başkumandanın emriyle kaleme alınmıştır. Manzum, mensur, vatanperverane, millî askerî çerçevede yazılmış eserlerden oluşmaktadır. Bu eserin islam tarihinden alınma büyük askerî olayları içeren ikinci cildi de yazılmışsa da bozgunluk baş gösterdiğinden basılamamıştır (Ergun, 1936: 429).

Ali Ekrem, bu kitabının hazırlanmasını “Başlangıç” bölümünde şöyle açıklıyor:

“Koca asker, yüce asker,

Bu defterde sana söyler Kalbim, ruhum seni... Şair

Nasıl senin imiş meğer!

Oku da bak, nasıl gelir

Yüreğimden bütün sözler.

Sana layık bizim ilde

Yok idi bir böyle defter;

Emredince ordu yazdım,

Oku da et bunu ezber” (Parlatır, 1987: 45)

Şair, kitabına askerin manevi gücünü pekiştirmek amacıyla farklı bir düzen veriyor. “Bismillahirrahmanirrahîm”, “Lâ İlâhe İllallah Muhammedün Resulallah” ile “İslâm'ın Şartları” başlıklı kısa şiirlerle dinî bilgileri ve duyguları yansıtıyor, ardından da “Askerin

Tevhidi” adlı şiiri sunuyor. “Askerin Naati”, peygambere övgüyü, “Çehar-ı yâr-ı Güzîn” , dört halifeye saygıyı dile getirmek amacıyla yazılmıştır.

Ali Ekrem manzum dinî bilgileri nesir tarzında kaleme aldığı İslam büyüklerini tanıtmaya maksadıyla yazdığı yazıları ile pekiştiriyor. Sonra da manzum “Sancak” ve mensur “Askere!” başlıklı denemeleri ile orduya seslenmeye başlıyor. Sonra Türk büyüklerini anlatmaya geçiyor.

Kitabın ikinci bölümünü “Atalarımızın Sözleri” kısmı oluşturuyor. Buraya alınan sözler, asker ve askerlikle ilgili.

Şair, kitabın son bölümünü “Hikâyeler, Lâtifeler” e ayırmış. Burada daha çok eğlendirici, güldürücü fıkralar yer alıyor (Parlatır, 1987: 45-48).

1.3.1.7. Ana Vatan (Sanaayî-i Nefise Matbaası İstanbul 1337 (1921))

Anadolu millî harekâtı başladığında ve İstanbul düşman istilâsı altında bulunduğu sıradayazılaan küçük bir kitaptır. Hece vezniyle yazılmış vatanperverâne şiirler içeren bu eserin 2000 nüshası orduya dağıtılmak üzere Atatürk’e takdim edilmiş ve kendilerinden hararetle bir teşekkürnâme alınmıştır (Ergun, 1936: 429).

Ana Vatan’ın ilk üç şiiri “ Sancak”, “Askerin Tevhidi” ve“ Askerin Na’tı” daha önce Ordunun Defteri’nde yer almaktaydı. Daha sonra gelen “Anadolu” ve “Şark Ordusu” yeni yazılmış şiirler. “İnönü” şiiri ise İnönü zaferi üzerine yazılır. Yine “Sakarya” başlıklı şiir de Sakarya zaferinin övgüsü niteliğindedir.“Şehid Oğlum” manzumesi ise yine ordunun defterinden buraya aktarılmış bir başka şiirdir. *Ana Vatan*’ın son şiiri “Ervâh-ı Şühedâya” başlığındadır ve şehitlik teması bu kitapta da işlenmektedir.

Ali Ekrem bu kitabının sonuna da “Atalarımızın Sözleri” kısmını eklemiştir; *Ordunun Defteri*’ne aldığı sözlerinden yaptığı seçmeleri burada da görüyoruz (Parlatır, 1987: 48-49).

1.3.1.8. Vicdan Alevleri (Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası, İstanbul 1341 (1925))

Vicdan Alevleri, bir anlamda Ordunun Defteri ile Ana Vatan’ın bir devamıdır. Türk ordusunun millî mücadeleden zaferle çıkması ve yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ile şairin millî duyguları yeniden alevlenmiş ve bu coşku ile yeni şiirler yazmaya devam

etmiştir. Daha önce yazdıkları ile son yazdıklarını bir kitapta toplamayı düşünen şair, Vicdan Alevleri'nin oluşumunu şöyle ifade etmektedir:

Yazdım fakat menâkıbını kahramanlığın,
Ruhumda şanlı kavmimin Allahu ekberi,
Vicdânımın tecellî-yi fahriyle parlayan
Eş'ârım oldu işte şu Vicdân Alevleri...

Bu kitapta daha önce *Ordunun Defteri* ve *Ana Vatan*'da yer alan “Sancak, Asker Şarkısı, Vasiyyet, Orduya Hitab, Son Facia” gibi şiirlerin yanında yeni yazılan şiirler içinde en dikkate değer olanların başında babası ile kendisinin fikriyle oluşan “Ukab-name” gelmektedir. Bütünüyle manzum olan bu kitap, onun son şiir denemelerini bir araya getirmektedir (Parlatır, 1987: 50-51).

1.3.1.9.Şiir Demeti (Orhaniye Matbaası, İstanbul 1340 (1924))

Kitap, küçük çocuklar için dinî millî terbiyevî şiirlerden oluşmaktadır. Liselere mahsus olan ikinci cildi yazılmış ancak basılamamıştır (Ergun, 1936: 29). Genellikle çocuklara seslenen şair, kitabın sonunda bir de “Bebek Oyunu” adlı bir fıkra eklemiştir.

Şair, *Şiir Demeti*'nin başlangıcında çocukların dinî eğitimine büyük önem verdiğini gösteren şiirler yerleştirmiştir. Bunlar: “Bismillahirrahmanirrahim”, “Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullah”, “İslâmın şartları”, “Nedimeciğin Tevhidi”, “Yâ Muhammed”, “Çehâr-ı Yâr-ı Güzîn”, “Allahın Nimeti”, gibi şiirlerdir.

Çocukların ahlâki değer ölçüleri ile eğitilmelerini ve yetiştirilmelerini de unutmayan Ekrem, bu bağlamda şu örnekleri yazar: “Küçük Necdet”, “Şaka”, “Nasıl Eğlenmeli”, “Kibirli Guguk”, “Tembel Nâfiz”, “İnci Gerdanlık”.

Çocuklar için Nasreddin Hoca fıkralarını da unutmayan şair, bunları çocukları eğlendirmek, güldürmek ancak güldürürken de düşündürmek amacıyla kaleme almıştır. Bu konuda da şu örnekleri görüyoruz: “Nasreddin Hoca İle Leylek”, “Nasreddin Hoca'nın Akli Başına Geliyor”, “Doğuran Ölür”, “Nasreddin Hoca'nın Cübbesi”, diğer yandan ara sözlerini şiir dili ile çocuklara aktarması, gene fabl türünde hikâyelerin manzum kaleme alınması *Şiir Demeti*'nin en belirgin özellikleri arasında sayılabilir (Parlatır, 1987: 49-50).

1.3.1.10. Kitaplarında Yer Almamış Ve dergilerde kalmış Şiirleri:

Ali Ekrem, ilk şiirlerini *Mirsad* adlı dergide yayınlamış, ondan sonra başta Servet-i Fünûn olmak üzere Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar değişik edebî dergilerde öteki yazdıklarını yayınlamaya devam etmiştir. Bu şiirlerinin pek çoğunu kitap haline getiren şair, bir kısmını ise kitaplarına almaya gerek duymamıştır (Parlatır, 1987: 51).

“Bir Vâlidenin Güneş Doğarken Söylenişi” , *Mirsad*, 23 Mayıs 1307, C I, S 11, s.82.

“Yaz Ve Mehtâb” , *Mirsâd*, 29 Ağustos 1307, C. 1, S. 25, s. 194-196.

“(Nüvîde) Unvanlı Bir Hikâyeden” , Servet-i Fünûn, 7 Mart 1312, C. XI, S. 262, s. 18.

“Bir Lâtife” , Servet-i Fünûn, 19 Haziran 1313, C. XIII, S. 329, S. 261

“Yeni Beyler I” , Servet-i Fünûn, 4 Mayıs 1316, C. XIX, S. 479, S. 162.

“Takvim Yapraklarından” , Servet-i Fünûn, 9 Kânun-ı Evvel 1926, C. LXII, S. 1585-111, s. 110.

“Sürünen Seneye” , Servet-i Fünûn, 6 Kânun-ı sâni 1927, C. LXII, S. 1586-112, s. 119.

“Bulutlar”, Nedeim, 1 Mayıs 1335, S.14, s. 223-224.

“Ayla Deniz Süs, 7 Haziran 1340, S. 52, s.6. (Bostancı, 1986)

1.3.2. Piyesleri

Ali Ekrem, 1908 Meşrutiyetinden sonra piyes denemeleri de yapmıştır. Bunlardan ilki olan Bâria tamamlanmış ve kitap hâlinde yayınlanmış olup diğer üç piyes denemesi ise tefrika edilirken yarım kalmıştır (Parlatır, 1987: 53).

1.3.2.1.Bâria (Matbaa-i Agob Matyosyan, İstanbul, 1324 (1908)

Ali Ekrem’in tam metin olarak yayınladığı bu ilk piyesi, dört bölümden oluşan bir dramdır. Yazar vakanın geçtiği yeri ve zamanı Birinci Bölüm’ün başında şöyle anlatmaktadır. “Vaka İstanbul’da 1285 (1869) tarihinde cereyan eder.”

Halk dramları türünde olan bu piyes, aşırı kıskançlık teması üzerine kurulmuştur. Zengin bir ailenin oğlu olan Halit, babasının zoru ile bir paşa kızı olan Bâria ile evlenir. Esasen bu evlilik, bir asalet evliliğidir ve ailenin gösterişi için gerçekleştirilmiştir. Sağlam temeller üzerine oturtulmayan ve ailenin zoru ile yapılan bu evlilik kısa zamanda birtakım sorunlar yaratır. Bâria, her şeyi küçük yaştan beri elde etmiş ve aşırı hassas büyütülmüş bir genç kız olarak kocasını herkesten kıskanmaktadır. Bilhassa evin cariyesi Nevin'den. Buna rağmen evlilikte keramet vardır sözü burada kendini gösterir.

Bu yeni evliler giderek birbirlerine ısınırlar ve gönül bağları güçlenir. Ne var ki Bâria'nın aşırı kıskançlığı ailede giderek huzursuzluklar yaratır ve Bâria bir gün ev halkına hakaretler yağdırarak baba evine döner. Bu dönüşte Bâria'nın serseri ruhlu iki erkek kardeşinin de kışkırtması söz konusudur. Bu ayrılık, bir başka yakınlaşmayı sağlar. Halit ile cariyeye Nevin evlendirilir. Oysa genç erkeğin gönlü hâlâ Bâria'dadır. Ve eski karısının bir gün döneceğine inanmaktadır, bu dönüş gününü özlem ile beklemektedir. Nihayet o gün gelir çatar. Bâria geri döner, fakat veremli bir kadın olarak. Aslında bu dönüş veda içindir. Bâria, kıskançlığının kurbanı olmuş, bir anlamda kendi acı sonunu yine kendisi hazırlamıştır.

Ali Ekrem, bu piyesinde Tanzimat tiyatrosundan beri devam eden ve sıkça işlenen “gençlerin evlendirilmeleri” sorununu bir aile dramı çerçevesinde oyunlaştırmıştır (Parlatır, 1987: 53-54).

1.3.2.2.Yavuz Sultan Selim, (Birinci Fasıldan İkinci Meclis), *Resimli Kitap*, C. 4, No:19, s.547

Bu piyes dört bölüm halindedir. Ali Ekrem'in bu piyesi yazmakta olduğunu öğrenen gazete, ondan bir bölümün yayınlanması iznini alıyor ve bu bölüm dergide yayınlanıyor. Gazete bunu şöyle açıklıyor: “Ali Ekrem Beyefendinin bu unvan ile munzum bir fâcia-i tarihîyye (tarihî dram) yazmakta olduklarını haber aldığımızdan esere ikmal ve neşrinden evvelkesb-i ittilâ edebilmel (tanıyabilmek) ümidiyle Ekrem Beyefendinin ziyaretlerine şitâbân olduk (aceleyle gittik). Edib-i müşârüniley (adı geçen yazar) arzumuzu isâf (yerine getirmek) ile beraber facia-i tarihîyyeden bir meclisin “Resimli Kitap”ta neşrine müsaade buyurmuşlardır.”

Bu tarihî oyun, Yavuz Sultan Selim'in babası II. Beyazıt ile Çorlu civarlarında karşılaşmasını işliyor. Burada, Sultan Selim'in ruhsal dünyası yansıtıyor (Parlatır, 1987: 54).

1.3.2.3. Sükût, Tarik 2Ağustos 1919, No:13.

Ali Ekrem'in bu oyunu da Tarik gazetesinde tefrika edilmiş, ancak kitap haline getirilmemiştir. Üç perdelik bir dram olan Sükût, yasak aşkın yarattığı faciayı konu ediniyor. Karısı öldükten sonra genç bir kadınla evlenen yaşlı bir adamın, evlat edindiği yeğeni ile karısının yasak aşkını öğrenmesi üzerine bu aile faciası ortaya çıkmıştır. Basit kuruluşlu bir aile dramı olan Sükût, yazarı pek tatmin etmemiş olmalı ki onu yayınlamayı gerek görmemiştir (Parlatır, 1987: 54-55).

1.3.2.4.Mama Dadım Darılır, (Bir Perdelik Müdhike), Tarik, 28 Ağustos 1919, No: 39-46

Komedi türünde bir perde halinde yazılan bu piyes, aşk entrikası üzerine kurulmuştur. Başka bir deyişle bu deneme, entrika komedisi olarak da nitelenebilir. İki akraba gencin birbirlerini sevmeleri ve evlenebilmek için çevirdikleri dolapları güldürü tarzında oyunlaştıran *Mama Dadım Darılır* da basit kuruluşlu bir piyes olarak nitelendirilebilir (Parlatır, 1987: 55).

1.3.3..Monografileri

Ali Ekrem, iki monografi çalışması yapmıştır; biri Recâî-zade Mahmut Ekrem, öteki babası üzerinedir.

1.3.3.1.Recaizade Mahmut Ekrem Bey, Evkaf-ı İslâm Matbaası, İstanbul 1339 (1923).

Ali Ekrem, Recaizade üzerindeki bu incelemesini edebî sohbet tarzında düzenlemiş ve 1921 tarihinde Dârülfünun konferans salonunda ders olarak vermiştir.

Yazar, Recaîzade'yi çocukluk yıllarından kalan anıları ile anlatmaya başlıyor ve onun hayat hikâyesini kendisinden dinlediği şekilde veriyor. Babasının, kendi adını bu üstadın adından dolayı verdiğini açıklıyor.. Recaizade'yi özellikle Namık Kemal'in değerlendirmeleri ile de yorumlamaya çalışan Ali Ekrem, onun *Talim-i Edebiyatı*'nı tahlil ediyor ve bu eserin önemi üzerinde duruyor. Sonra üstadın hayat hikâyesini veriyor.

“İkinci Musâhabe” (5 Mart 1922) ise Recai-zade’nin nesirleri üzerinde duruyor. *Zemzeme Önsözleri ile Araba Sevdası* romanını tahlil eden yazar, bu arada sanatçının tiyatrolarını da gözden geçiriyor. Sonra sözü tenkitlerine getirerek Muallim Naci ile olan münakaşalarını anlatıyor. İncelemesinin son bölümünde de Recai-zade Ekrem’in özel hayatı, yaşayış tarzı, günlük çalışması, güzel sanatlara olan yakınlığı ile Servet-i Fünûn edebiyatına gösterdiği önem üzerinde duruyor. Bu arada Ali Ekrem kendisinin Fikret’le olan tartışmalarına üstadın ne kadar üzüldüğünü de özellikle belirtir. Kitabın sonunda da yazar, Recai-zade’nin son günlerini, hastalıktan çektiği acıları anlatır. En nihayetinde de Abdülhak Hamit Ekrem’in mezarını ziyareti münasebetiyle kaleme aldığı bir şiirini ekleyip eseri noktalandırır.

Ali Ekrem’in bu monografik çalışması, Recai-zade üzerinde etraflı yapılan en eski ve sağlam çalışmalardan biridir. Üzerinde çalıştığı kişiyi yakından tanınması babasının bu şair üzerindeki görüşlerini aktarması ve onunla ilgili hatıraları dile getirmesi bakımından bu eser, edebiyat tarihîmiz için bir kazançtır (Parlatır, 1987: 56-57).

1.3.3.2. Namık Kemal, Büyük Adamlar Serisi Nr. 2, Devlet Matbaası, İstanbul 1930.

Talim ve Terbiye Heyeti’nin, lise öğrencileri için şaire ısmarladığı kitap, Ali Ekrem’in ikinci önemli monografisidir. Şair, babası hakkında bir inceleme yazmasının güçlüklerini kitabın “İfade” başlıklı bölümünde açıkça dile getiriyor. Fakat, onu en yakından tanıyan bir kişi olarak da bu incelemeyi yapmasının kendisini rahatlattığını belirtiyor (Parlatır, 1987: 57).

Ali Ekrem, babasını “Çocukluğu ve Gençliği” adlı ilk bölümüyle anlatmaya başlıyor. Ailesinin baba ve anne tarafının soyu hakkında çeşitli bilgiler veren yazar, babasının çocuklukta dedesi ile gezdiği yerleri ve gördüğü eğitimi anlatır, Sofya’da evlendiğini belirtir. Kitabın ikinci bölümü “Namık Kemal’in Edebî Hayatı ve Eserleri” adını taşıyor. Burada Kemal’in şiire başlayışı, Encümen-i Şuara’ya katılımı, “Namık” takma adını alışı üzerinde durulur ve yenilik fikrinin Şinasi’den kaynaklandığı açıklanır. Namık Kemal’in eserleri üzerinde önce şiirleri gündeme gelir, “Hürriyet Kasidesi” tahlil edilir ve yeni tarzdaki şiirlerinden “Vaveylâ”nın övgüsü yapılır.

Ali Ekrem, Namık Kemal’in “Makaleler” ini edebî ve siyasî makaleler olarak iki bölümde inceler. Siyasî makalelerin daha çok *Tasvir-i Efkâr*, *Hadika*, *Hürriyet*, *İbret* gibi

gazetelerde yayınlandığına dikkat çeken yazar, bunların fikrî yapısı üzerinde durur. “Tenkit Eserleri” bölümünde ise Namık Kemal’in tenkit eserleri iki kısma ayrılır: 1. Kendisine karşı olanlara eserlerine yazdığı tenkitler, 2. Kendi mesleğinde olanların eserlerine yazdığı tenkitler. Sonra “Tiyatrolar” başlığı ile *Vatan Yahut Silistre, Zavallı Çocuk, Gülnihal, Âkif Bey, Celâl ve Kara Belâ*’nın tahliline geçilir. “Romanlar” bölümünde *İntibah* ve *Cezmi* romanları incelenir. “Tarihler” başlıklı bölüm, *Evrak-ı Perişan, Kanije Muhasarası, Osmanlı Tarihî* ile *İslâm Tarihî*’ni anlatır. “Edebî Mahiyeti” bölümünde Namık Kemal’in edebiyatımızdaki yeri üzerinde durulur. “Siyasî Hayatı” bölümü siyasî ve fikrî hayatına ışık tutmaya çalışır. Sonunda da Ali Ekrem, babasının özel hayatı ile ilgili bilgiler verip bitirir. Ali Ekrem, bu kitabı babasına ait resimler, babasının el yazıları ve şiirleriyle tamamlama yoluna gitmiştir (Parlatır, 1987: 57-58).

1.3.4.Dil ve Edebiyat Görüşlerini İçine Alan Kitapları

1.3.4.1.Tarih-i Edibiyat-ı Osmaniyye, cüz. I, İstanbul h. 1328/ M. 1910 (Taş Basması)

Ali Ekrem’in bu edebiyat tarihî denemesi, Dârülfünûn’da verdiği derslerin notlarından oluşmaktadır. Yazar da bunu önsözde belirtiyor. Ancak, bu deneme, düzenli bir edebiyat tarihî değildir. Edebiyat tarihî kavramını da Fransız tenkitçilerinden Taine ile Faget’nin görüşleri doğrultusunda değerlendiriyor. Edebiyat Tarihînin ağırlık noktasını son dönem edebiyat hareketleri oluşturuyor (Parlatır, 1987: 59).

1.3.4.2.Lisân-ı Edebiyat, (Dârülfünûn edebiyat derslerinin birinci sene notları), İstanbul 1330 (1914) (Taşbasması)

Edebiyat dilinin yapısı üzerinde duran yazar, şiir dili ile nesir dilinin özelliklerini etraflıca inceler. Fesahat ve belâgat ile üslup yapısını gözden geçirir (Parlatır, 1987: 59).

1.3.4.3.Lisân-ı Osmanî, Zerafet Matbaası, İstanbul 1332 (1916).

1908 Meşrutiyetinden sonra gelişen dilde sadeleşme hareketleri karşısında kendi dil anlayışını yansıtan bu küçük manzum kitap, daha önce yazarın dil görüşlerini değerlendirirken bahsettiği dil görüşlerinin bir değerlendirmesidir (Parlatır, 1987: 59).

1.3.4.4.Nazariyyât-ı Edebiyye Dersleri, (1331-332 sene-i tedrisiyyesinde Dârülfünûn’da takrir olunan derslerden müteşekkildir.) (Taşbasması)

Edebiyat teorileri üzerinde yazarın üniversitedeki dersleri sırasında yaptığı tahlilleri bir araya getiren bu kitap, birinci bölümde “Lisân-ı edebiyat” konusunu işler ve nazım ile nesir yapısı üzerinde durur. İkinci bölüm “Aruz vezni hakkında tedkikat” başlığını taşır ve vezinlerin geniş çaplı bir incelenmesini içine almaktadır. Üçüncü bölümde “Lisân-ı Nazm” başlığı ile kafiye konusunu etraflıca işler. Dördüncü bölüm “Eşkâl-i Nazm” adındadır. Burada şair, eski şekiller olarak: müfred, beyit, kıt’a, rubâî, gazel, kaside, mesnevî, murabba, muhammes, müseddes, müselles, terkiib-i bend, tercî-i bende, bahr-ı tavîl, üzerinde örneklerle açıklamalarda bulunur. Yeni şekiller olarak Tanzimat döneminde kullanılan bendleri gösterir ve Namık Kemal, Recai-zade Ekrem, Hâmit’in eserlerinden örnekler verir. Servet-i Fünûn mektebinin nazım şekilleri arasında ise sone, müselles kıt’alar ile çeşitli bentlerin yapısını örneklerle anlatır. Son bölümde ise vezinler üzerinde durur ve hece ile aruz üzerinde karşılaştırmalar yapar (Parlatır, 1987: 60).

1.3.4.5.Nazariyyât-ı Edebiyye Dersleri -Nesir Kısım -(332)- 333 sene-i tedrisiyyesinde Dârülfünûn’da takrir olunan derslerden müteşekkildir.) (Taş Basması).

Yine Ali Ekrem’in üniversitede ikinci yıl ders notlarından oluşan bu kitap, Türk nesir sanatının tarihî gelişimi ve değişiminden bahsetmektedir. Nesir dilinin özelliklerini değerlendiren yazar, dilin değişmesi ve gelişmesini Tanzimat döneminden başlayarak inceler.

1.3.4.6.Nazariyyât-ı Edebiyye Dersleri, -Mesâlik-i Edebiyye- (333-34 sene-i tedrisiyyesinde Dârülfünûn’da takrir olunan derslerden müteşekkildir.) (Taş Basması)

Ali Ekrem, bu derslerinde de klasik dönemden başlayarak edebi ekollerin ortaya çıkışını ve özelliklerini anlatır. Ağırlıklı olarak Şinasi ekolü üzerinde duran yazar, nesir tarzında da Halit Ziya ekolünü bir merhale olarak gösterir. Son bölümde de genç kuşağın Servet-i Fünûn edebi ekolünden etkilenmesini örneklerle açıklama yoluna gider (Parlatır, 1987: 60-61).

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ KİMLİK İNŞASI NOKTASINDA ALİ EKREM BOLAYIR'IN ŞİİRLERİ

Millî kimlik ve millet, birbirleriyle alakalı etnik, kültürel, teritoryal, ekonomik ve yasal-siyasî pek çok unsurdan oluşan karmaşık yapılardır (Smith, 2014: 33). Tarihî bir toprak/ülke, ya da yurt, ortak mitler ve tarihî bellek, ortak bir kitlesel kamu kültürü, topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler, topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi gibi unsurlar bir araya gelerek millî kültürü oluşturur (Smith, 2014: 32).

Herder'e göre, insanlar yemeye, içmeye, güvenliğe ve hareket özgürlüğüne nasıl ihtiyaç duyuyorsa, aynı şekilde bir gruba ait olma ihtiyacı da duyarlar ve bunu bulamadıkları zaman kendilerini soyutlanmış, yalnız, zayıf ve mutsuz hissederler. Ona göre, insan olmak benzerliklerimizle birlikte belirli bir yerde bulunmak ve kendimizi evimizde hissetmektir. Her grubun, bir dizi gelenek ve yaşam tarzından, yalnızca ona ait bir dizi anlayış ve yaşayış biçiminden oluşan kendi halk ruhu ya da ulusal ruhu vardır (Vatandaş, 2010: 21). Millî kimlik, her kimlikte olduğu gibi, bir aidiyet temeli üzerinde yer alır ve nesnesini Millet oluşturur (Vatandaş, 2010: 61).

Avrupa'da gelişen ulus fikri, Osmanlı'nın gayrimüslim kesimi arasında erken dönemde kabul görmesine rağmen; Müslümanlar, özellikle de Türkler arasında kabul görmesi, diğerlerine nazaran tarihsel sıralamanın en sonlarına denk düşer. Avrupa ülkelerine iltica etmiş veya sürgüne gönderilmiş Türk aydın ve devlet adamları, ulusçuluğa ilk ilgi gösterirler. Bunlar, Tanzimat devlet adamları için imparatorluğun varlığını tehdit eden ulusçuluğu, bayraklaştırmış kişiler olarak ülkelere dönerler. Vatan, millet, hürriyet, eşitlik kavramlarının ve bu kavramlar çerçevesinde oluşan fikirlerin süslediği ideallerle şekillenen yeni bir toplum ve devlet modeli tasarlarlar. Avrupa ülkelerinde açılan elçiliklerin çalışanları, Avrupa'ya gönderilen öğrenciler, Türkiye'de açılan okullarda görevlendirilen yabancı öğretmenler ise Avrupa'da doğan ve güçlenen kavram ve fikirlerin Osmanlı ülkesinde yaygınlık kazanmasının diğer önemli kısmını oluştururlar (Vatandaş, 2010: 116-117). Gerçekleşen zihinsel dönüşümle birlikte, Türkler aleyhine işleyen mevcut durumun dikkate alınması ve yeni bir düzenlemenin gerekli olduğu düşüncesi yüksek bir sesle ifade edilmeye başlanır. Böylece, 1860'lı yıllarla birlikte, o güne kadar görülmedik

bir şekilde, devletin en üst makamlarında Türk kitlenin devletin devamındaki rolünün önemine ilişkin düşünceler yankılanmaya başlar. Genç Osmanlılar gerçekleşen bu zihinsel dönüşümdeki aşamalardan en önemlisini teşkil ederler (Vatandaş, 2010: 118).

Ulusçu düşüncenin ilk nesil Genç Osmanlılar içindeki en güçlü savunucusu Ali Suavi'dir. O, Ali Canip'in tespitiyle dil ve milliyet anlayışında çağdaşlarından çok ileri bir şahsiyettir. Ali Canip'in de dikkat çektiği üzere, özellikle dil ve alfabe konusundaki ulusçuluğa uzanan eğilimlerini son derece açık bir tarzda ortaya koyar ve bu konularda Namık Kemal'e göre ileri düzeyde ulusçu bir düşünürdür. Lisân-ı Osmanî yerine Lisân-ı Türkî terimini kullanmaya büyük özen göstermesi bu durumun en somut delillerinden sadece birisidir. Israrlı bir şekilde Türkçe'nin ibadet dili olmasını savunur. Diğer genç Osmanlılara göre Türk kavramına oldukça güçlü bir şekilde destek verir. Gobineau'nun etkisi altında kalan Suavi, Türk tarihini geleneksel Osmanlı tarihçiliğinde olduğu gibi sadece İslami dönemle sınırlamaz, İslam öncesi döneme de yönelir ve Türklüğünü bu dönemleri de kapsayacak bir tarih üzerine kurar (Vatandaş, 2010: 122).

19. yüzyılın Osmanlı aydınları bir ulus inşa etmeye çalışıyorlardı ve bu ulusun bir adı olmalıydı. O gün hemen her kesim tarafından yaygın olarak kullanılan Osmanlı terimi, inşası yönünde çabaların yürütüldüğü ulus için bir isim olamazdı. Osmanlı, bir ulusun değil, ulus tanımına uymayan ve dolayısıyla ulusçuluğun öngördüğü toplumsal türdeşliği kapsamayan farklı dine, ırka, etnik kökene mensup, farklı kültürlere, tarihsel kökenlere sahip Osmanlı hanedanı yönetimi altındaki toplulukların, genel ismi idi. Zaten resmi yapı da bu ismi, özellikle Tanzimat sonrasında, farklılıkları bir isim altında bir arada tutabilme politikalarının gereği olarak özellikle kullanılmış ve yaygınlaşması için çaba göstermişti. Böylece, imparatorluğun nüfusunun yarısına yakınıni teşkil eden ve söz konusu aydınların etnik köken itibarıyla mensubu buldukları topluluğun ismi olur. Türk (Vatandaş, 2010: 125).

Avrupa'ya giden öğrenciler, Türk kültürü ile ilgili yayınları okuyorlar ve bu eserleri yurda sokuyorlardı. Ayrıca 1848 devriminden sonra Türkiye'ye yerleşen ve müslüman olan Macar ve Polonyalı sürgünler, Orta Avrupa'nın romantik milliyetçilik görüşlerini de beraberlerinde getirmişlerdi. Galatasaray Sultanîsi'nin kuruluşunda rol oynayan Polonyalı Hayrettin bunlardan birisiydi. Bunlardan bir diğeri olan Constantine Borzecki (Mustafa Celâleddin Paşa), "Les Turcs Anciens et Modernes" adlı bir kitap yazarak Türklerin etnik olarak Avrupa halklarıyla hısımlar olduklarını ileri sürmüştü. Bu kitapta Avrupalı Türkoloji

bilginlerinin görüşlerine dayanılarak yazılmış Türk tarihîyle ilgili bir bölüm de bulunmaktaydı ve Türklerin tarihte oynadığı büyük rol önemle belirtiliyordu. (Filizok, 2008, 213)

1897 Türk-Yunan savaşı ile birlikte oluşan duygusal atmosferde Mehmet Emin Yurdakul *Türkçe Şiirler* adlı kitabında bazılarına göre cahil, kaba, köylü veya yörük anlamına gelen Türk ismini benimser. Kendisinin bir Türk olduğunu övünçle ilân ettiren şu sözleri söyler: “Ben bir Türküm dinim cinsim uludur.” Şemsettin Sami ise 1891 yılında yayınlanan Kamusu’l Alâm’ın Türk maddesinde Türklerin tarihîni genişçe anlattıktan sonra Ahlâk ve ahvâl-i manevilerine gelince: “Türkler umumiyet üzere gayet sâkin, halîm sabırlı ve ma-hazâ pek cesur adamlardır.” tespitinde bulunur (Vatandaş, 2010: 140).

Ali Ekrem Bolayır da millî unsurları sıkça kullanmış; Türk, vatan, hürriyet temleri çerçevesinde şiirler yazmıştır. Ali Ekrem’in şiirleri millî şuur açısından incelendiğinde karşımıza on iki başlık çıkmaktadır. Bunlar, aşağıda tek tek açıklanacaktır.

2.1.Vatan

Millî kimliğin önemli bir unsuru *Patria* (Vatan) fikridir; “yasaları ve kurumlarıyla tek siyasî idareye sahip bir topluluk” anlamına gelen vatan, şiirlerde önde gelen temlerden biri olmuştur (Smith, 2014: 26). Vatan kavramı, dünya çapında toplumu, ulusal bir çerçevede kurma ihtiyacı ile bunu bir kral çevresinde gerçekleştirme olanaksızlığının bir araya gelmesinden doğar. Modern bağlamda vatan düşüncesi, antik çağların mirası üzerine kurulur. Antik dönemde bireyin iki vatani vardı; birincisi küçük vatan olup, mezarı ve ailesinin bulunduğu yerdir. İkincisi büyük vatanıdır ve kahramanlarıyla, dinin çizdiği sınırlarıyla içinde yaşanan şehirdir (Vatandaş, 2010: 37). Vatan, namus gibi uğruna hayat sarf edilecek ve düşmana çiğnetilmeyecek yüce bir değerdir. Mehmet Akif bir şiirinde “Vatan sevgisi, kutsal değerler için çırpınan yürekte olur.” demiştir (Zavotçu, 2012: 15-16). Fransız ihtilali ile ortaya çıkan yeni düşüncelerin, halk arasında karşılık bulup yayılması için irade ve tavır koyan önemli isimlerden biri de Namık Kemal’dir. Özellikle vatan toprağı elden çıkmaya başladığında yazmış olduğu Vatan Mersiyesi ve Hürriyet Kasidesi adlı eserlerde ortaya koymuş olduğu bilinç, bütün modernleşme süreci boyunca yenileşme taraftarlarını diri tutan bir dayanak olmuştur (Tüzer, 2014: 37). Ali Ekrem Bolayır da babasından aldığı vatan sevgisiyle, şiirlerinde toprağı bağlılığı işlemiş ve bu vatan için şehit olan kahramanları yüceltmıştır. Vatan temini açıkça gördüğümüz şiirlerinden biri olan *Şehid Oğlum*’da şu ifadelerle rastlıyoruz:

“Anne”, dedi, “bırak harbe gideyim,
Vatan düşmânını ber-bâd edeyim;
Asıl anam vatanım, seni nideyim?
Vatanımı çiğnetmem düşmânıma!” (OD 70)

Şiirde delikanlı, annesine vatan sevgisi ve şehitlik aşkıyla hitap ediyor. Ve özellikle bu mısralarda asıl annesinin vatanı olduğunu açıkça dile getiriyor. Yine *İnönü* şiirinde Ali Ekrem:

“Din askeri, Türk’ün küçük büyük yüreği,
Gözlerinde vatan aşkı, Allah dileği,” (AV 15)

Tabirinde bulunmuştur ki bu da onun asker tanımını bizlere açıkça sunmaktadır. Türk askeri, önce dinine sonra da vatanına sahip çıkmalıdır. Yine *Küçük Âlim* şiirinde içindeki coşkuyu “Vatan!” ünlemiyle bize hissettiriyor şair:

Ey Sakarya, sularından
Küçük âlim zaman zaman
Bana gülüp diyor: vatan!
Koca ırmak, gün aynası,
Ne güzelsin kuruyası!

Bolayır’da vatan aşkıyla yanıp tutuşan asker tipine sıkça rastlanmaktadır. Şiirlerinde belirli kişilerin toprağına olan bağlılığını, coşkusunu işleyen yazar *Kayserili Osman’ın Destanı*’nda yine *Şehid Oğlum*’daki üslubuyla kahramanını seslendirir:

“Nineme dedim ki: bak benden yana
Sen helal sütünü verdinse bana,
Ben de al kanımı verip vatana,
Oğlun olduğumu isbât ederim,
Ya gâzi ya şehîd olup giderim!” (AV 31)

Ekrem’in şiirlerinde şehit kanı vatana helaldir. Bu vatan uğrunda canını vermek her gencin hayalidir. Askerin tevhidinde benzer bir ifadeyle karşılaşıyoruz:

Ulu Tanrı, büyük Mevlâ,
Can verimiz işte sana!
Can verimiz, çünkü vatan
Bizden can istiyor! Cihan

Bir nefese değmez ki biz
Yaşamayı seveceğiz!
Ölürüz, namerde olmayız,
Kahpelikle kurtulmayız. (OD 12)

Oluvermek, Ediivermek'te vatanın her nefesinin inlediğini dile getiren şair, her hevesi vatan için bırakmayı öğütlüyor:

Sıdk ile terk eyledim her emeli, her hevesi,
Kıralım hâsil ise azmimize ten kafesi;
İnledikçe elinde vatanın her nefesi,
“Gelin imdâda!” diyor, bak budur Allah sesi; (OD 56)

Edirne'nin İstirdâdı'nda savaşın vatanı kurtarmayı amaçladığını görüyoruz. Vatan için iki yüz bin kişinin dahi canı Allah'a ulaşmaya hazırdır:

Devirde ölmekse mukadder sana ey rûh-u bekâ,
Ölümün cân çekişin milleti eyler ihyâ.
Devirde lâzımsa vatan toprağına son asker
Hûn-u mazlûmunu döksün, şu hayâsız dünyâ
Nâr- hamre gürûbunla tutuşsun! Göster
O ulu ummân-ı şehâdet-i ebediyetgâha;
İki yüz bin kişinin rûhunu ver Allah'a (OD 126)

Köprülü'de vatan için kendince muazzam bir tanım yapan şair, vatanın niteliklerini betimler:

Cibâl-i ka'be nümâ bir ketibe-i ihrâm,
Bahâr-ı mu'nis hûn-ı şehâdet-i islâm,
Fezâsı gökkubbe ârâ-yı çehre-i târih,
Nücûmî kanlar içinden tulû' eden merîh
Olan vatan! Bu mukaddes, büyük vatan ne kadar
Hücûm-u zulm ile ley-i fenâya etti nazâr!... (OD 107)

Orduya Üçüncü Takdime'de şair, vatanın fikr-i Hakk'a yürüyen bir değer olduğunu vurgulayarak anlatıyor:

Vatan ey fikr-i âsmân-ı pâyâ,
Vatan enhâ-yı zâr-ı zârendân,
Vatan evlâdının mezârından,
Bakıyor... Tâbeş-i güzârından
Ona cûşân olur nücûm-u semâ
Şimdi her refrefende bir ümîd
Her sudunda bir semâ-yı hayât,
Seni vicdân-ı halk ede te'yîd,
Berc-i azmin bütün cihân-ı sebât.
Uçuyorsun seninle bir ümit,
Yükselir fikr-i Hakka pür azâmet! (OD 167-168)

Rafet'in Şehadeti'nde Rafet için gözyaşı döken anne ve kardeşini Rafet'in babası vatana verilen canın kıymetli olduğu ve bunun için gurur duyulması gerektiğini söyleyerek teselli eder: Babam hemen kendisini topladı,

Dedi: bana harâm olsun Türk adı
Bundan sonra oğlum için ağlarsam!
Vatan için şehîd olsam ben babam
Ağlar mı hiç?.. Siz de susun... (OD 181)

Kaside-i Askeriye'de Osmanlı askerinin vatanı kurtardığını ifade eden şair sık sık beyitlerine "Vatan!" coşkusuyla başlıyor:

Nasıl yaptın! Ne sihr-i kuvvet icâd eyledin! Bilmem,
Fakat sâyende kurtuldu vatan ikbâya rihletten! (KA 7)

Tevfik Fikret'in Rûh-u Cerihadârına'da Fikret'in vatan düşüncesiyle öldüğünü vurgulamıştır şair:

Genç öldü, rûh-u fikretinin bir misâline,
Bir tek hayâl-i zârına olsun kavuşmadan;
Genç öldü gitti kalbini endîşe-i vatan (VA 44)

Defter-i Hâtıratımın Son Sahifesine'de vatanın garipliğini dile getirmeye gücünün yetmeyeceğini ifade eden şair, vatan düşman eline geçerse yaşayamayacağını ifade etmiştir:

Yazamam, âyet olsa da, bunu bil

Vatanın kıssa-yı garîbini... Sil (VA 52)

Türk Askerine'de vatani bir cennete benzeten şair düşmanın vatan karşısında şeytandan farksız olacağını dile getirmiştir:

Bir kavm-i dîni, kalbi siyâh bir sürü cellat

Çökmüştü vatan bağrına, cennetleri yakmış

Hûrilerinin eyleyerek ırzını berbâd,

Her süngüye bir yavrucağın na'sını takmış,

Murdar yüzü, murdar özü çirkef gibi akmış

Coşmuş geliyorken, onu sen, ey koca Türk! Sen

Tuttun ve bütün levsini attın üzerinden! (VA 55-56)

Yeni Senem'de tüm hatıralarının vatan teması üzerinde kurulduğuna işaret etmiştir şair:

Öperek, koklayarak çünkü bu yıl feyz-i vatan

Taşıyor defterimin safhâ-yı eyyâmından: (VA 60)

İstanbul Halkına'da İstanbul halkına seslenen şair Türklüğün beşiği olarak İstanbul'u gösterirken vatan uğrunda can vermenin İstanbul halkı için bir şeref meselesi olduğuna işaret etmektedir:

Ölmek vatan uğrunda senin cânına minnet.

Yalnız o büyük cânımı bir halka-i ejderdir (VA 69)

2.2.Hürriyet

Ali Ekrem'in de şiirlerinde sık sık kullandığı hürriyet terimini ilk kez kullanan kişi Sâdık Rıfat Paşa'dır (Ülken, 2014: 56). Türk aydın ve devlet adamları, ulusçuluğa ilk ilgi gösteren kişiler olurlar. Bunlar, Tanzimat devlet adamları için imparatorluğun varlığını tehdit eden ulusçuluğu bayraklaştırmış kişiler olarak ülkelerine dönerler. Hürriyet, eşitlik gibi kavramların ve bu kavramlar çerçevesinde oluşan fikirlerle şekillenen yeni bir toplum ve devlet modeli tasarlarlar (Vatandaş, 2010: 117). Bu aydınların önde gelenlerinden biri olan Şinâsi ise farklı kavramlar öncülüğünde hürriyet fikrinin manevi önemi üzerinde durmuştur (Öztürk, 2001: 214). Ali Suavi de hürriyet kelimesini kastederek "Serbesti" kelimesini kullanmıştır. Şüphesiz hürriyet konusu üzerinde en çok duran isimlerden birisi

Ali Ekrem'in babası Namık Kemâl'dir. Ve bir makalesinde içinde bulundurduğu unsurlarla birlikte vatanı şöyle tanımlamıştır: “İnsan vatanını sever; çünkü vatan öyle bir galibin şemşiri veya bir kâtibin kalemiyle çizilen mevhum hatlardan ibaret değil, millet, hürriyet, menfaat, uhuvvet, tasarruf, hâkimiyet, ecdada hürmet, aileye muhabbet, yâd-ı şebâbet gibi birçok hissiyat-ı ulviyyenin içtimaından hâsıl olmuş bir fikr-i mukaddestir.” (Kemal, 1327: 320-330) Bu tanımın önemi, vatanın parçası olan unsurlar içinde özellikle hürriyeti de göstermesidir. O hürriyeti “toplum içinde hürriyet” ve “toplum halinde hürriyet” olmak üzere iki başlık altında incelemiştir (Tanpınar, 2012: 420). Ali Ekrem de hürriyetçi bir babanın oğlu olarak şiirlerinde hürriyet teması üzerinde çeşitli şekillerde durmuştur. *Osmanlı Bayrağı* adlı şiirinde:

“Doğdun bugün âfâk-ı safâdan.

Doğdun yine yer aşk-ı melâhat:

Hürriyeti âgûşuna aldın!”(OD 112-113)

İfadelerine rastlıyoruz. Osmanlı bayrağına övgüler yağdıran bu şiirde hürriyet kelimesi tekrarlanarak kullanılıyor:

“Bir millet olur hüsnüne âşık,

Koynunda ezelden yerimiz var!

Hürriyeti vicdânına verdin,

Osmanlılık emrinle mübâhi,

Etimizi bir şânına verdik,” (OD 112-113)

Hür vicdanlı duruşa vurgu yapılan yerlerde hürriyet kelimesinin oluşu şairin tıpkı babası gibi hürriyete önem verdiğini gösteriyor. Şairin *Zilâl-i İlhâm*'da da babasını yine bu kavramla yâd ettiği görülmektedir:

“Şimdi vatanda nâmı da mahvoldu kendinin

Nâm-ı kemâl-i yâd ile hürriyet ağlasın!

Yine *Osmanlı Askeri'ne* adlı şiirinde hürriyeti bir güneş biçiminde tasvir etmiştir şair:

Hamiyet cûşa geldi, şems-i hürriyet zuhûr etti,

Bu ark kapladı âfâk-ı şimşir-i celâdetten!”(Zİ 77-78)

Hürriyetin getirdiği coşkudan ve muazzam güzelliğinden bahseden şair, *İstbdâd* adlı şiirinde:

“Eyle yarabbi âyan esrârını irfânlara,
Nûr-u hak dolsun bütün pür leyl olan vicdânlara;
Kaldır istibdâdı hürriyet verip insânlara
Sonra seyr eyle ne insânlık gelir hayvanlara;
Hep melekler hükmeder, kalmaz cihân şeytanlara...
Bak neler söyler, bakın fikr-i hayâl-i icadıma!” (Zİ 77-78)

Hürriyeti gelecek bir kurtuluş olarak ele almış; insanlığın hürriyetle beraber hayat ve fikir yönünden rahata ereceğinden bahsetmiştir.

Oluvermek Edivermek şiirinde din, devlet ve millet için hürriyetin en üst safhada olduğunu şu dizelerle ifade etmiştir:

Mahveder kendini bülbül bile hürriyet için,
Çekilir mi böyle âlem pür muhannet için?
Din için, devlet için, can çekişen millet için,
Azme hâsıl mı olurmuş bu çürük ten kafesi? (OD 41)

Lisân-ı Osmânî’de babasına: “Sen ey lisân-ı “Kemâl” ey lisân-ı hürriyet” (LO 5) diye seslenerek hürriyetin temsili niteliğinde bir babanın oğlu olduğunu vurguluyor şair. Yine *İngiltere*’ye şiirinde hürriyeti bir kuşa benzetmiş ve göklerde uçuşunu tasvir etmiştir şair:

Dolar etrâfına bin şevk ile eyler pervâz,
Fikr-i hürriyet uçar göklere âvâz âvâz! (Zİ 268)

2.3.Devlet-Millet

Kabilelerin birleşmesinden iller, illerin birleşmesinden milletler ortaya çıkar (Seyfettin, 1330: 1-3). Millet, bir lisânla konuşan ve dinleri bir olan tüm insanlardır. Devlet ise, lisânları ve dinleri, yani ümmetleri ve milletleri ayrı ayrı olan insanları bir toprakta

idare eden bir müessesedir (Seyfettin, 2002: 78-93). Ömer Seyfettin bu konuda “Osmanlılık bir devlettir, Türklük bir milliyettir” örneğini vermiştir (Seyfettin, 1330: 1-3).

Devlet-millet ilişkisini şiirlerinde genelde Osmanlı Devleti’ni kastederek işleyen Ali Ekrem, devleti büyük, ulvî bir unsur olarak tanımlamıştır. *Köprülü* şiirinde:

Hakîkatin gözü dūd-ı belâhet altında.
Adâletin yüzü leyl-i sefâhet altında;
Çocukların başını çiğniyor huyûl-ı nifâk,
Kadınların yüzünü dağlıyor siyûf-ı şafak...
Bu hasta milleti bulmuş ana bir devlet (OD 109)

Devleti bir ana olarak tasvir ediyor. Çocuk, kadın... Perişan durumda olan her fert için kurtuluş devletin birliğindedir. Adalet ve hakikat ancak devletin birliği ile yerini bulur. *Alaeddin Paşa*’da yine:

Koca devlet hayât aldı,
Asırlara sâyâ saldı.
O yapmıştır “Yeniçeri”
Ocağını bu devlette;
Yeniçerilik millette
Öyle yükseltti askeri
Ki târih insâniyet
Göstermiyor böyle asker: (OD 51)

Yeniçeriliğe övgüler dizerken devlet-millet olgusunu kullanmış; devletten “koca devlet” diye bahsederek Osmanlı Devleti’nin büyüklüğünü vurgulamıştır. Oluvermek Edivermek’de devlet ve millet için can vermenin şeref olduğunu şu dizelerle vurguluyor şair:

Mahveder kendini bülbül bile hürriyet için,
Çekilir mi böyle âlem pür muhannet için?
Din için, devlet için, can çekişen millet için,
Azme hâsıl mı olurmuş bu çürük ten kafesi? (OD 56)

Ana Vatan şiirinde şair, Türk milletinin kahramanlığı ile gösterdiği ayrıcalığa şöyle değiniyor:

Hak yıldızı kondu bu gün senin kutlu başına;

Türk milleti yazdı şeref kasideni kanıyla! (AV 1)

Vicdan Alevleri'nde fikir dünyasını açan şair bütün unsurların içinde millet için neler hissettiğini de bir dizeyle ifade ediyor:

Bir gölge düşmesin dedim enzâr-ı millete (VA 1)

Büyük Millet Meclisi'nde milletin meclisine verdiği değeri millete verdiği değeri ifadeden yola çıkarak gösteriyor şair:

Benim büyük milletimin büyük millet meclisine

Cân evimden yüz bin hürmet:

Allah için Türk iline, hak fikrine, hak dînine

Etti millet kadar hürmet! (AV 26)

Osmanlı Askerine'de devletten bahsederken yine Osmanlı devletini işaret eden dizelerle karşılaşıyoruz:

O şimşîr-i celâdet, himmet-i âlem-pesendiyle,

Cihangirâne bir devlet çıkarmış bir aşîretten! (KA 1)

2.4.Türk

Türkçülüğün ilk ifade edicilerinden olan Ali Suavi, Türkçülüğü işaretleyen tüm düşünceleri üç başlık altında toplamıştır:

1-Türkler siyasi, askeri ve medeni bağlamda diğer ırklardan üstündürler. Türkler Mısırlılardan daha eski ve kültür bakımından dünyanın en büyük ırkıdır.

2-Türkçe Avrupa dillerini de geride bırakacak seviyede olmak üzere dünyanın en zengin ve gelişmiş dilidir.

3-İslam uygarlığının kurucusu Türklerdir. İslam uygarlığında Araplar ve İranlılar Türklerden çok geridirler (Vatandaş, 2010: 121-122).

İnşası yönünde çabaların sürdürüldüğü ulusun ismi olarak Türk'ün seçilmiş olması, dönemin aydınları için, tesadüfen verilmiş bir karar değildir. Türk, şanlı bir maziye sahip olan topluluğun ismi idi. Geleneksel Osmanlı tarih yazıcılığında Osmanlının savaşları,

düşmana karşı verilen savaşlar ekseninde bazıları tarafından Türk ismi övgüyle anılmıştır. Hoca Sadeddin Efendi bunlardan birisidir. Hoca Sadeddin Efendi Osmanlıların ilk fetihlerinden bahsederken Osmanlı ordusu için zaferleri gölge edinmiş Türk askerleri, savaş günlerinde yırtıcı arslana dönen yiğitler, Türk yiğitleri gibi övgü dolu tanımlar kullanır (Hoca Sadeddin, 1974: 56-68) Osmanlı tarih yazarlarından Neşrî, Haçlılar ve Türkler arasında meydana gelen 1.Kosova Savaşı'nı anlatırken daha önce Türklerin yenildiğine hiç şahit olmadığını hayranlıkla dile getirir (Neşrî, 1987: s.295)

Ali Ekrem Bolayır da şiirlerinde Türk kelimesini sıkça kullanmakta, Türk askerini gerek vatanına bağlılığı gerekse kültürel değerlerini koruyuculuğu bakımından övmektedir. *Büyük Millet Meclisi*'nde bulunduğu topraklara Türk İli ismini vermiş, onlar için kurulan meclisi sevinçle karşılamıştır:

Benim büyük milletimin büyük millet meclisine

Cân evimden yüz bin hürmet:

Allah için Türk iline, hak fikrine, hak dînine

Etti millet kadar hürmet! (AV 32)

Arslan Yavrusu'nda bir Türk evlâdının duruşunu şöyle betimliyor şair:

Ben memenden Türk'ün helâl sütünü emdim,

Vücûdumda şehit kanı çağlıyor benim;

Hem ölmeyi hem kalmayı bilirim kendim,

Bırak ana mert oğlunu çıksın meydâna,

Koca ayı diş salamaz yavru arslana. (OD 108-109)

Türk'ün sütü helaldir. Her daim ülkesine canını vermeye hazırdır. Dîni değerlere de önem veren şair Türk'ün dînine, Peygambere olan bağlılığını *Askerin Natı*'nda tasvir eder:

Türk askeri senin kendi askerin,

Senin uğruna cân verir; Türklerin

Dîni, cânı, akli, fikri sensin sen;

Bizi mahrum koma şefaatten! (OD 15)

Türk milleti *Ana Vatan*'da kendi kanıyla şeref kasidesi yazar:

Hak yıldızı kondu bu gün senin kutlu başına;

Türk milleti yazdı şeref kasideni kanıyla! (AV 1)

Sakarya şiiirinde Yunan ordusuna karşı Türk'ün iman gücü galip geliyor ve Türklük İslam ile pekiştiriliyor:

Göz dikmişti Türk iline canavar,
Onda silah varsa bizde îman var,
Türk süngüsü hak nuruyla parıldar,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,
Helâl olsun şanlı akan Türk kanı! (AV 16)

Küçük Âlim'de şehit olan âlime hitap ederken bir yandan da Sakarya'nın aynasında Türk yüzünün olduğunu ve Küçük Âlim'e Türk ilinden müjde gideceğini vurguluyor şair:

Sakarya'nın suyu berrak.
Aynasında Türk yüzü ak,
Durma, durma coşkun su ak,
Müjde götür Türk ilinden,
Cennetteki âlime sen. (AV 20)

Yine *Başlangıç* şiiirinde Ali Ekrem'in fikir dünyasındaki Türk tasvirini görüyoruz:

Türk kanından, Hakk cânından,
Peygamberin vicdânından
Rûhu kopmuş Türk askeri,
Din evlâdı, Allah eri, (OD 3)

Yiğit Ağabey'de Mithat'ı uzun uzun anlatırken onun cevval yapısını Türk oluşuna bağlıyor şair:

Mithat çocuk, fakat çocuk yamandır!
Mithat küçük, fakat büyük cânı var;
Damarında Türk'ün ateş kanı var. (OD 92)

2.5.Asker

Türk ordusu Türk Kağanlığının kurulması, gelişmesi ve güçlenmesi için bir temel oluşturmuştur. Daha en başından Türkler kendi halkını düşmanlardan çok iyi bir şekilde koruyorlardı. Bu yüzden Çin'deki Tang Hanedanı ve Pers devleti, daha sonra ise Arap İmparatorluğu, Türklerin tecrübesinden ve askerî sanatından istifade etmişlerdi. Türklerin askerî alandaki yetenekleri, askerî ustalığı, cesaret ve sonsuz özverileri, doğup büyüdükleri bozkırların askerî geleneklerinden kaynaklanmaktaydı. (Nogayeva vd., 2017: 165-166) *Kutadgu Bilig*'de Türk Askerinin kahraman ve cesur olması, kumandanına bağlı olması ögütlenmiştir (Göksu, 2009: 271)

Şiirlerinde asker temasına sık sık rastladığımız Ali Ekrem de özellikle askerin cesaretinden kahramanlığından örnekler vererek şiirlerinde Türk askerini yüceltmıştır. *Türk Askerine*'de askere seslenen şair, dînin asker sayesinde ayakta durduğunu şöyle dile getirmiştir:

Türk askeri, ey altı asırdan beri islâm
Sâyende duran; dîn-i Muhammed sana şâyân,
Şâyân sana kur'ân-ı mübîn: pâyine asnâm
Hep titreyerek düştü yine! Azmine hayrân,
Hayrân sana enzâr-ı semâ, rûh-u şühedân:
Tuttuk yine islâmı çıkardık uçurumdan,
Nâzende hilâlin okuyor haçlara meydân. (VA 56)

Altı asırdan beri ayakta duran askerin haçlılara korku saldığını dile getiren şair, yerin, göğün, tüm şehitlerin askere duyduğu hayranlığa da değinmektedir. Ali Ekrem, aynı zamanda o dönemin önemli askerlerine de şiirlerinde yer vererek onların cesaretine övgüler yağdırmıştır. Mesela *Herki Fatihi Ali Bey*'de Herki Kalesi'ni fetheden Ali Bey'in askeri dehasını, kahramanlığını överek Türk askeri anlayışına dikkat çekmiştir:

Osmanlı'nın pek dilâver bir eri,
Zamânının gâyet mâhir askeri
Olan Ali Bey'i küçük bir hisâr,
Bir Herki kaleciği oyalar
Zannedenler yanıldılar: o yaman
Türk evlâdı, şehit kanlı kahraman
Muhâsara falan nedir bilmedi,

Çarığının tozlarını silmedi,
Hücûm etti Herki'ye, hisârdan (OD 78-79)

2.6.Ordu

Türklerin askerlik konusundaki yetenekleri tarihî her döneminde görülen en önemli özelliklerinden biridir. Bu özellikleri dolayısıyla tarihte güçlü devletlere sahip olduklarını bilmekteyiz. Savaş alanındaki maharetleri, savaş silahlarını son derece ustalıkla kullanmaları ve savaş taktikleri hem doğulu hem de batılı araştırmacılar tarafından yapılmış çalışmalarda ortaya çıkan bir sonuçtur. Temeli İslâmiyet'ten önceki döneme Asya Hunları'na kadar giden Türk ordusunun, tüm tarihî dönemlerde bu özelliklerini devam ettirdiklerini görmekteyiz (Göksu, 2010: 221) Türklerde ordu, toplumun diğer kesimlerinden ayrı düşünülemez bir kurumdur. Tarihe sahne olan pek çok savaşta millet tek vücut halinde savaşır, düşmanı def eder, ardından günlük hayatına döner. Hayvancılık ve tarımla hayatını sürdüren, ancak olağanüstü bir durum söz konusu olduğunda son derece hareketli, disiplinli, gözü pek bu gücü yenebilmek, yalnızca bu şartlara uyum sağlayabilen başka bir güç tarafından mümkündür (Sarıca, 2008: 88) Ve bu güç de Türk ordusunda fazlasıyla mevcuttur. Ali Ekrem Ordunun Defteri'ni ordu için kaleme aldığını kitabın ilk kısmındaki *Başlangıç* adlı şiirde açıklar:

Oku da bak, nasıl gelir
Yüreğimden bütün sözler.
Sana lâyıık bizim ilde
Yok idi bir böyle defter!
Emir edince ordu yazdım,
Okudu âyet bunu ezber.
Cenâb-ı hak sana vermiş
Bir yürek ki aynı cevher! (OD 5)

Edirne'nin İstirdâdı'nda ordunun azametinden duyduğu coşkuyu satırlara yansıtır:

Yürüdün ey koca ordu, kâm-ı âliden;
Zıll-ı nuvârını hûnın safâhate saldın,
Vatanın cân evi olmuştu vuhûşun yurdu...
Berk-i tîğınle siyah ordulara bir daldın
Ki bütün Avrupa ey şanlı, mukaddes ordu!-
Kamaşır gözleri siyâle-i berkiyâhından,

Seni hâlâ göremez; öyle zuhûr ettin sen! (VA 20)

Askerin Tevhîdi'nde ordunun din için, devlet için taşıdığı büyük önemi dile getiriyor:

“Bak Yârabbî askerine”

Bak şu dînin erlerine,

Yüce dağlar, koca iller.

Milyonlarca mel'ûn leşker

Kaçışıyor huzûrundan;

Bu ordular İslâma şân,

Müslümâna büyük vicdân, (OD 9)

Vasiyet şiiirinde ordunun savaşta gösterdiği cesareti anlatıyor şair:

O “Allah, Allah!” duyuldu hemen,

Bütün ordu ateşlere attı cân!

Bütün ordunun kahraman erleri,

Cihângir Osmanlı askerleri

Cihatın düşüp şanlı meydânına;

Göğüs gerdiler gülle barânına,

2.7.Sancak-Bayrak

Özellikle siyaset alanda ortaya çıkan teşkilâtları ya da bağımsızlığını elde etmiş milletleri temsil eden, renk ve şekli özelleştirilmiş millî simge olarak bilinen bayrakların; tüm dünya milletlerinin özellikle edebî tarihinde çok büyük bir yeri ve önemi olduğu öteden beri bilinen bir gerçekliktir (Soysal, 2010: 209) Şüphesiz Türk milletinin de tarihinde bayrakların çok ayrı özel bir anlamı ve içeriği bulunmaktadır. Üstüne çok sayıda şiir ve nesir türünde eserler yazılan bayrak ve sancaklarla ilgili olarak, yakın Türk tarihînin önemli şairi, fikir adamı ve en dikkate değer vatansaver şahsiyeti, ahlâk ve dava adamı merhum Mehmet Akif Ersoy “vatan türkümüz” olan ve kahraman Türk ordusuna hitaben kaleme aldığı İstiklâl Marşı'nda Hakk'a, bayrağa, bağımsızlığa, birlik ve beraberliğe duyduğu güveni aşağıdaki dizelerde şöyle dile getirmiştir:

“Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!

Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.

Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;

Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;

Hakkıdır; Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!" (Sarıhan, 2000: 31)

Arapça bir isim olan "bayrak" kelimesinin genel ve Türkçe karşılığı alem veya yaygın olarak "sancak"tır (Soysal, 2010: 211) Tarihî süreçte çeşitli Türk devlet ve topluluklarında bayrakların ve sancakların çeşitli şekillerde kullanıldığı tartışılmaz bir gerçektir. Öyle ki Türk boyları, boy beyleri, komutanları ve ait olduğu milletleri temsil eden çeşitli renk ve biçimlerdeki bayrakların özel bir önemi ve anlamı bulunmaktadır (Soysal, 2010: 212)

Bayrak, vasıflarını bir milletin kültüründen alır. Ali Ekrem, Osmanlı bayrağını şiirlerinde kullanmıştır. *Sancak* adlı şiiri bütünüyle Osmanlı Bayrağının özelliklerini anlatmaktadır:

SANCAK

Şehitlerin kanıyla

Aldır vatan toprağı

Onun için al olmuş

Osmanlı'nın sancağı

Kızıl bir dağ koynundan

Ay yıldızı alarak

Yere düşmüş bir bulut,

Olmuş bize al bayrak.

Al bayrakta gördüğün

Türk'ün hâlis özüdür;

Ay "Ertuğrul" kılıcı

Yıldız "Osman" gözüdür!

Doğmuş "Söğüt" Dağı'nda,

Hind'e kadar yürümüş;

Hak yolunda döktüğü

Kanlar arzı bürümüş,

Senin idi bu âlem

Ulu sancak, hak sancak!

Üç yüz milyon Müslüman

Yine senin olacak! (OD 32-33)

Osmanlı bayrağı için yazdığı bu şiirde şair, adeta sancağın menşeiini gözler önüne serer. Şehit kanıyla boyanmış bayrak imgesine de yine *Osmanlı Bayrağı* şiirinde rastlıyoruz:

Sancak, bulandım işte o hûn-ı şehâdete,

Osmanlı sancağı o gün oldun bu millete!

Kayserili Osman'ın Destanı'nda yine bayrakla ilgili imgeler olan: ay, yıldız, kırmızı terimlerini kullanıyor şair:

Dedim ki ben ona: ummân kızı,

Yurduna giremez Yunan hayırsızı:

Sancakta gördün ayla yıldızı

Türk almış kaşından, gözünden senin,

Sancağın al rengi özünden senin! (AV 30)

2.8.Zafer

Türklerde her kazanılan zaferin büyük bir coşkusu vardır. Tarih boyunca Türk milleti, birçok savaştan galip çıkmıştır. Ali Ekrem de şiirlerinde zaferi coşkuyla ifade etmiştir. *Askerin Tevhidi*'nin son kısmında zafer bir coşkuyla yankılanmaktadır:

Muhammed haktır, Allah bir!

Zafer, zafer, zafer, zafer!...

İşte zaferi her nefer

Birden gökten görür, sezer;

Zafer yanan dağa benzer!

Lâkin onu kucaklarız.

Dînin bağrında saklarız. (OD 5)

Zaferi yanan dağ olsa bile milletin kucaklayacağını ifade eden şair dinin bağrında zaferi taşıdığını ifade etmiştir. *Vasiyet*'te yine bir Osmanlı askerinin tek emeli olarak zaferi göstermekte şair:

Bir Osmanlı ettikçe azm-i sefer,

Zaferdir zaferdir zaferdir zafer! (OD 77)

2.9.Şehit-Gazi

Türkler, tarih sahnesi çıktıkları ilk dönemden itibaren kahramanlık, yiğitlik, cesaret vb. özellikleriyle bilinir olmuşlardır. Bu durum hayatı olduğu kadar ölümü anlamlandırma noktasında da Türk inançlarında yansımaları bulmaktadır. İslamiyet öncesi Türk inanç sisteminde, toprağın bir ruhu olduğuna inanıldığı, vatanın birlik ve bütünlüğü için savaşıldığı ve savaş esnasında gerçekleşen ölümün onur verici ve kutsal olarak nitelendirildiği görülmektedir. Bu anlayış, İslamiyet'in kabulünden sonra Türkler arasında gazi ve şehit olma isteğine dönüşmüş; İslamiyet'in şehitlere verdiği değer ve mükâfatların da desteğiyle fertlerin vatan ve din uğruna yapılan savaşlarda en ön saflarda yer almalarını sağlamıştır (Aslan vd., 2014: 28) Şehit, Arapçadan Türkçeleşmiş Kelimeler Sözlüğü'nde; "din, iman, vatan ve namus gibi mukaddes değerler uğruna savaşırken ölen Müslüman kimse." (Ermiş, 2008: 600) şeklinde, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük'te ise; "Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimse" şeklinde tanımlanmıştır (Aslan vd, 2014: 30)

Şehit-gazi temini şiirlerinde sık sık kullanan Ali Ekrem, Şehitliği din ve vatan uğrunda can vererek gelinecek bir merteye olarak görmüştür. *Küçük Âlim*'de şehit kanının kutsal yanını vurgulayarak şöyle demiştir şair:

Küçük âlim sende midir?

Köyde bir gün dedi bana:

Gitmek düştü nişanına.

Gelemezsem... Benden yana

Sakın dökme gözyaşını,

Sulanamaz şehit kanı! (AV 26)

Askerin Tevhidi'nde dini kurtarmanın şehitlikten geçtiğinin bilincinde olarak şehit olmak için Allah'a yalvarıyor şair:

Ya şehit ya gâzi olam,

Cennetinde bir yer bulam.
Senin büyük dînin bugün,
Zulme karşı kalmış düşkün,
Lâkin ben varım, ben varım:
Sana her gün yalvarırım,
Eyle gâzi, şehit beni,
Kurtarayım büyük dîni! (AV 4)

Çokça şehit veren bir millet olmamızın bilincinde Anadolu'ya “Şehit İli” diye sesleniyor:

Anadolu, Anadolu;
İçin dışın arslan dolu;
Her ovanın her dağının
Her bucağı; toprağının
Her karışı bir kahraman
Mezarıdır; bütün cihân
Seni tanır şehîd ili.

2.10.Kahraman

Türkistan coğrafyasının uçsuz bucaksız bozkırlarının efendisi olmayı başarmış Türklerin, karakterleri de bozkırın sert iklimi ile şekillenmiştir. Türklere bu güçlü karakteri veren ana unsur bozkırlar olmuştur. Türkistan'ın sert karasal iklimi bozkırları ortaya çıkarmış bu bozkırlar ise Türkün karakterini ortaya çıkarmıştır. Nasıl demiri ateşin kızgın kuru ve demircinin sert vuruşları şekillendirmişse Türkü de bozkır öyle şekillendirmiştir. Türkler, bozkır ikliminin zorlukları karşısında baş etmeyi ve düşman gücü karşısında eğilmemeyi öğrenmişler ve nesiller boyu bu davranışı aktarmışlardır. Türklerin bu güçlülere karşı koymasındaki en büyük güç ise kahramanlık ve cesaret gösterisine olan yatkınlık ve saygıları olmuştur. Erken dönem Türk dini İnancında da ölüm ötesinde gökte ulvi bir hayat sürebilmek içinde “Alp” olmak lazımdı. Türklerin cesur ve kahramanlık yapmaya meyilli karakterini simgeleyen kelime ise “Alp”lik ve “Alperenlik” olarak Türk diline yerleşmiştir. Alp, yiğit bahadır, kahraman ve pehlivan anlamına gelmektedir (Koçak, 2012: s.126)

Türk destanlarındaki Alp tiplerinin Alplik karakterini kişisel ve sosyal bir çıkar için ya da kendilerini savunmak amacı ile değil sadece kendini ispat etmek isteyen bir kuvvet,

şan ve şeref duygusu ile taşıdıklarını görüyoruz. Devamlı bir mücadele içinde yaşayan Bozkır topluluklarında “baş kesmek, kan dökmek” yüksek bir değer haline gelmektedir. Cemiyette fertlere ancak kahramanlıklara göre yer verilmekteydi. Çocuk, kuvvet ve maharetini herhangi bir hareket ile ispat etmeden isim alamıyordu (Kaplan, 1976: s.15).

Hun tarihinde ise Çi-çi Şan-yü’nün beyleri Alp olmayı şöyle açıklıyorlardı. “Hunlar ata binmekte usta; savaşta dünyada dengi olmayan bir halktır. Hunlar kahramanlığı kutsal bilir, boyun eğmeyi ise utanç sayarlar; savaşta ölmek kahramanlığın nişanıdır.” (Almas, 2010: s.80)

Tarihîmizden ayrı düşünülmeyen kahramanlık temini Ali Ekrem de şiirlerinde coşkuyla ifade etmiştir. Kahraman tipini adeta tasvir ettiği şiirlerinden biri olan *Herki Fatihî Ali Bey*’de Ali Bey’in Herki kalesini fethederken gösterdiği kahramanlıkları methetmiştir şair:

“HERKİ” FÂTİHİ ALİ BEY

Sultan Orhan fethedince İzmit’i
Bütün küçük kaleleri zapt için
Asker saldı; “Herki”ye de bir gün
Ümeradan Ali Bey’i gönderdi.

Osmanlı’nın pek dilâver bir eri,
Zamânının gâyet mâhir askeri
Olan Ali Bey’i küçük bir hisâr,
Bir Herki kaleciği oyalar
Zannedenler yanıldılar: o yaman
Türk evlâdı, şehit kanlı kahraman
Muhâsara falan nedir bilmedi,
Çarığının tozlarını silmedi,
Hücûm etti Herki’ye, hisârdan
Ok, taş, demir, kargı, ateş bir tûfan
Gibi yağdı! Ali Bey bir elinde
Yalın kılıç, çifte hançer belinde,
Öbür eli taş duvarı delerek
Merdivenden çıkıyordu; o yüksek

Almı güyâ Osmanlı'nın güneşi!
Arkasından yüzlerce din kardeşi
Hayrân idi o güneşin nûruna,
Can atardı Ali Bey'in uğruna!
Merdivenden öle kala çıktılar
Dağı, taşı kollarıyla yıktılar!
Bu hengâme arasında hisârdan
Bir mel'ûn ok fırlayarak kahraman
Ali Bey'in geldi girdi gözüne
Taa canına geçti acı, o yine
Bir sâniye titremedi! Gözünden
Çekti attı oku yere... "Benim sen
Cân gözümü kör etsen de çıkarım,
Kahpe düşmân, hisârını yıkarım!"
Diye mecrûh arslan gibi atıldı.
Burca çıktı düşmânlara katıldı;
Bir gözünden yâkut kanlar akardı,
Öbüründen şimşek, şimşek çıkardı
Türk'ün cânı, müslümanın vicdânı!
Berc üstünde bu kükremiş arslanı
Gören cânlı bir şehit zannederdi!
Ecdâdımız işte böyle giderdi
Hak yoluna, şehâdet meydânına;
Rahmet olsun Ali Bey'in cânına!! (OD 88-89)

Ali Bey, kahraman bir Türk askeri olarak cengâverce savaşmış, bir gözünü kaybetmesine rağmen savaşmaktan vazgeçmemiş, sonunda kaleyi fethetmiştir. Yine Alaaddin Paşa şiirinde neden Alaladdin Paşa'nın değil de kardeşi Orhan'ın hükümdar olduğunu Orhan'ın kahramanlık vasıflarına bağlamıştır şair:

Sultan Osman vefâtından
Evvelce edip vasiyet,
"Orhan'ın olsun saltanat!"
Buyurmuştu; çünkü "Orhan"

Kardeşi Alaeddin'den
Küçük olmakla berâber
Fıtratı bir büyük asker
İdi; böyle kahraman er
Ordunun başında varken
Başkasına pâdişahlık
Olamazdı pek de lâyık. (OD 50-51)

2.11.Savaş-Harp-Cenk

İnsanlığın varoluşu ile birlikte savaş da var olan bir olgudur. Tarih boyunca yaşanan bütün maddi ve manevi gelişmeler, insanlar arasında süregelen savaşları yok etmeyi başaramamış, hatta gerek teknolojik gerekse fikrî bakımdan kuvvetlenmesine, yayılma alanı ve yıkım gücünün artmasına sebep olmuştur (Keagan, 1995: s.573).

Tarih boyunca birçok düşünür, asker ve devlet adamı, savaşın ne olduğu, tarihî seyir içerisindeki yeri, toplumsal ve ekonomik döngü üzerindeki etkisi ve savaş sanatı bağlamında muhtelif eserler kaleme almışlardır (Göksu, 2009: s.266) Bu eserlerin başında Sun Tzu'nun "Savaş Sanatı" adlı eseri gelmektedir (Göksu, 2009: s.266)

Türk kültür tarihinde da savaş sanatı konusunda muhtelif eserler kaleme alınmıştır. Bazı yazarlar tarafından "binicilik", "okçuluk" ve "taktik, strateji ve askerî organizasyon" olmak üzere üç kategoride değerlendirilen (Uyar, 2005: s.216) bu eserlerin en tanınmışları Fahr-i Müdebbir adıyla bilinen Muhammed b. Mansur b. Said Mübârek Şâh'ın "Âdâbu'l-Harb ve's-Şeca'a", Mardî b. Ali b. Mardî et-Tarsûsî'nin "Tabsıratu Erbâbi'l-Elbâb fi Keyfiyeti'l-Necâti fi'l-Hurûb", İbn Erenboğa ez-Zeredkâş'ın "el-Anîk fi'l-Menâcinîk", Ömer İbn İbrahim el-Avsi el-Ensârî'nin "Tefricü'l-Kurûb fi Tedbiri'l-Hurûb", Muhammed b. Mengli'nin "el-Hıyal fi'l-Hurûb ve Fethü'l-Medâ'in ve Hıfzü'l-Durûb", Hasan er-Rammâh'ın "Kitâbü'l-Furûsiyye" ve 'Manâsibi'l-Harbiyye", "Münyetü'l-Guzât", "Haza Kitabu Baytarnâme", "Baytaratü'l-Vâzih", "Kitâb fi Riyâzati'l-Hayl", "Kitâb fi lmi'n-Nüâb", "Nihâyetü's-Su'ul ve'l-Umniyye fi Ta'allumi'l Furûsiyye", "Tabsıratu's-Sultaniyye fi Siyaseti's-Sanâ'ati'l-Harbiyye" gibi eserlerdir (Göksu, 2009: s.268)

Ali Ekrem de gerek bulunduğu dönem açısından, gerekse yetiştirildiği kültür açısından gazaya ilgi duymuş, kahramanlıklardan ve galibiyetlerden şiirlerinde övgüyle bahsetmiştir. *Arslan Yavrusu*'nda delikanlı cenge gitmek için annesinin rızasını alırken bin bir hevesle gaza aşkını haykırır:

ARSLAN YAVRUSU

Bahar geldi, kışın kuzgun yanağı soldu,
Anadolu dağlarına yıldızlar doldu,
Göge şehit kanı vurdu, cennet oldu,
Bırak ana bırak beni cenge varayım,
Kes saçını ver koynuma yaram sarayım!

Yaşım onbeş, başım otuz; vatan tanırım;
Din uğrunda can vermeyi doğmak sanırım;
Köylüm gider, ben kalırsam çok utanırım;
Bırak ana bırak beni harbe gideyim,
Senin oğlun olduğumu isbât edeyim;

Bahar geldi, karlar kalktı dağdan, ovidan,
Gelir cennet kokuları yerden, havadan;
Cıvıl cıvıl kuşlar öter zümrüt yuvadan,
Bırak ana, ben baharı alıp kaçayım,
Şehitlerin mezârına güller saçayım.
Ben memenden Türk'ün helâl sütünü emdim,
Vücûdumda şehit kanı çağlıyor benim;
Hem ölmeyi hem kalmayı bilirim kendim,
Bırak ana mert oğlunu çıksın meydâna,
Koca ayı diş salamaz yavru arslana.

Bahar geldi, yaylalarda ırmaklar çağlar,
Asker tutar ovaları, ordular bağlar,
Allah Allah diye inler ormanlar, dağlar,
Bırak ana bende cenkte tekbîr alayım,
Ben masumum, tekbîrimle arşa dalayım!

Şu toprağa domuz Moskof diş saldırmazın,
Mezârından babam, anam başkaldırmazın;
Türk ilini düşmânlara Türk aldırmasın;

Bırak yavru arslanını cenge atılsın,
Arslanların sürüsüne doğan katılsın!

Bırak ana, ayağını öpeyim bırak!
Hem giderim hem gelirim yüzüm, alnım ak;
Bırak ana bırak beni cenge varayım,
Kes saçını ver koynuma yaram sarayım.

Şehîd olsam bile rüzgâr sana iletir
Al kanımın dumanını, Allah kerimdir;
O zamân sen gel kokumu cânına sindir,
Şimdi beni bırak ana cenge varayım,
Tut elimden aç yolumu cennet arayım! (AV 17)

Yine *İnönü*'de savaşı ve galibiyeti coşkuyla dile getiren şair, bu savaşa ebediyetin hayran kalacağını vurguluyor ve İsmet Paşa'yı savaşın kumandanı olarak kutluyor:

Senin adın duyulacak gökte peyâpâ
Tarihlerin yazıldıkça şanlı âsârı,
Hak başını en önde tuttu yukarı!
Olmasaydın sen, olmazdı mazmuhil Yunan,
Sakarya'ya İnönü'dür cân veren vicdân.
Hayran kalır ebediyyet böyle savaşa!...
O savaşın kahramanı kim? İsmet Paşa. (AV 17)

2.12.Düşman

Ali Ekrem, düşman temini sıkça kullanmasa da şiirlerinde “Moskof”, “Yunan” adı altında düşmanlığı yer yer betimlemiştir: Mesela *Şehid Oğlum*'da düşmandan “Moskof Canavar” diye bahseder şair:

Vücûdunu delmiş Moskof canavar,
Göğsünde bir kızıl, derin yara var.
Yüreğinden kopup yaradan sızar,
Damla damla akar kanı cânıma! (OD 69)

Arslan Yavrusu'nda delikanlı cenge gitme isteğini coşkuyla haykırırken yurduna Moskof'un sahip olmasını engellemek amacını da dile getiriyor:

Şu toprağa domuz Moskof diş saldırmasin,
Mezârından babam, anam başkaldırmasin;
Türk ilini düşmânlarla Türk aldırmasin;
Bırak yavru arslanını cenge atılsın,
Arslanların sürüsüne doğan katılsın!

Düşman Moskof'u domuz diye tabir eden şair, Moskof'un Türk ilini alması durumunda anasının, babasının dahi mezarlarından başkaldıracaklarını dile getiriyor. *İnönü* şiirinde bütünüyle Türk ordusu ve Yunanların arasındaki savaşın hararetini vurgulayan şair, düşman Yunan'ı her seferinde öfkeyle ve olumsuz sıfatlarla vurguluyor:

İNÖNÜ

Bir tarafta korkunç, siyah bir orman gibi,
Her neferi kara canlı bir şeytan gibi,
Kavimler kadar kalabalık, dalgalar kadar
Coşkun, azgın bir ordu bir küfür askeri var;
Öbür yanda kendisi az, yüreği pek çok,
Almı açık, yüzü ak, can korkusu hiç yok
Din askeri, Türk'ün küçük büyük yüreği,
Gözlerinde vatan aşkı, Allah dileği,
İnönü'nde karşı karşı geldiler bir gün.
Hakkın kîni yakmasını seyretmek için
Ufuklara toplanmıştı zümre-i ervâh,
Şark yüzünden açıldı bir ilâhî sabâh!...
Cenk başladı, kara ordu kara cehennem
Toplarıyla gümbürdedi, koskoca âlem
Doldu dağdan dağa vuran yıldırımlardan,
Ufuklarda parlıyordu sanki bir volkan.
Yunan kîni, kâfir canı birleşip kaldı,
Kara vurdu beyaz yurdun bağrını deldi.
Tam bir hafta, gece gündüz, sırtlan hışmıyla,
Kurt dişiyile sürü sürü etti bin hamle;
Tam bir hafta çelik kustu, yıldırım saçtı,
Uçurumlar gibi yerde rahneler açtı!...
Bizim ordu, din ordusu aman Yârabbî!

Bu hengâme arasında fikr-i hak gibi,
Ummânları pâmâl eden dağ vakarıyla,
Durdu, geri çekilmedi bir hatve bile!
Durdu ulvî cephesinde dînin güneşi,
Bedr günü duran Allah cennetinin eşi;
Durdu tarih safhâsından kenara taşı,
Güneşinden Garb'ın kâtil gözü kamaştı;
Durdu gökten etrafına ulu vicdânlar,
Osman, Orhan, Fatih, Selim gibi hâkanlar
Ervahıyla koşuşarak dediler ona:

“Hey koca Türk oğlu Türk! Sen bugün vatana
Kazandırdın yine eski şânı, âferin!
Bize lâyük evlatsın sen, ey asker-i dîn!!”
Bu nidâyı duyan ordu hemen atıldı,
Vurdu, kırdı, söktü, geçti, Yunan kâtildi
İt sürüsü gibi ona! Hey büyük gün hey,
Senin adın duyulacak gökte peyâpâ
Tarihlerin yazıldıkça şanlı âsârı,
Hak başını en önde tuttu yukarı!
Olmasaydın sen, olmazdı mazmuhil Yunan,
Sakarya'ya İnönü'dür cân veren vicdân.
Hayran kalır ebediyyet böyle savaşa!...

O savaşın kahramanı kim? İsmet Paşa. (AV 15-16)

Siyah ve beyaz ikileminde Türk yurdu ve Yunan ordusunu kullanan şair, Yunan askeri için, “Şeytan”, “Küfür Ordusu” terimlerini kullanıyor.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALİ EKREM BOLAYIR'IN ESERLERİNİN ÇEVİRİSİ

3.1. KASİDE-İ ASKERİYYE

OSMANLI ASKERİNE

Görüp bünyân-ı mülkü münkarîz zulm ü denâetten,

Büyük bir nevha koptu kalb-i âteşbâr-ı milletten,

O feryâd-ı mehîbin şiddet ü te'sîr ü hâriyle,

Bu hâke ebr-i rahmet düştü vahdet-gâh-ı kudretten,

Hamiyyet cûşa geldi, şems-i hürriyet zuhûr etti,

Bevârik kapladı âfâkı şimşîr-i celâdetten!

O şimşîr-i celâdet, seyf-i nur-enver-i Osmânî,

Verilmiş askere dest-i ezel tâb-ı meşîyyetten;

O şimşîr-i celâdet, himmet-i âlem-pesendiyle,

Cihangirâne bir devlet çıkarmış bir aşîretten!

O şimşîr-i celâdetdir ki feyz-i i'tilâsıyla,

Dolar târih-i millete iftihâr kalb-i milletten!

O şimşîr-i celâdetdir ki bir nim-incilâsıyla,

Cihân-ı zulmü titretmiştir âfâk-ı hamîyyetten.

Levâmî'-riz-i dehşet olmadan kahr-ı adû etti,
Süfûf-u zulm ü istibdâdı boğdu havf-ı heybetten!

Nedir bir aydan evvelce mazî? Kanlı bir safhâ;
Mülevves âlem-i ceset ki cân bulmuş hıyânetten,

Denâet, iftirâ, alçaklık... En mel'ûn... Bedd tıynet
Akûr-u eclef-i hilkat müstefid olmuş hükûmetten,

Sürüklerlerdi mülkü, devleti, her türlü âmâli...
Koparmışlardı hissiyâtı kalb-i âdemiyyetten,,

Sürüklerlerdi ta umk-ı fenâyâ bir cihân halkı,
Ne havf Allah kahrından, ne gam âr u melâmetten,

Boğuk bir nevha gelmezdi feyâfi-yi mezâlimden,
Vatan bir makber-i ahyâya dönmüştü sükûnetten,

Bütün ashâb-ı vicdân zâr zâr-ı zulm idi amma
Figân ebkem kalırdı titreyip cân ye's ü hayretten!

Çehâr-ı aktar mülkü eyleyip ahrâr için menfa,
Hükûmet oldururdu fikr-i zilletten sefâletten,

Çekip âgûş-u levs ü zillete mel'ûn-u casûsân,
Koparmak istiyordu verd-i hüsnü vech-i ismetten,

Taarruz ırz u nâmusa, taarruz kalb ü vicdâna,
Taarruz akl ü idrâke olup esbâb-ı servetten,

Ne canlar yandı, kanlar aktı me'valar harâb oldu,
Ne meskenler yıkıldı cûşîş-i seyl-i sefâhetten,

Şehidân-ı hamîyyet belki on bin ferde varmıştır,
Vatan mahrûm olurdu belki yüz bin merd-i gayretten,

Bütün erbâb-ı nâmus ilticâ etmişti Allah'a,
Kararmıştı cibâh-ı millet edbâr-ı hakâretten,

Çocuklar ağlar, inler anneler... Bîçâre mazlumîn,
Duyarlardı bu müdhiş nâleyi zindân-ı gurbetten?

Kulüb-ü halka bin hançer inerdî zulm ü şiddetten,
Bürûc-u hakka bin feryâd uçardı kahr u zucretten,

Bütün memnu' u müstakil, muakkab, mühmîl olmuştu
Ne duysak kalb ü vicdândan. Ne bulsak akl u fikretten...

Atâlet mahz-ı hikmet, hikmet-i millet cinâyetti,
İbâret her fazîlet lafz-ı mel'ûn-ı sadâkatten!

Sadâkat... Âh ey fikr-i leim devr-i istibdâd,
Sadâkat, ey mevlâ-yı mel'ânet! Sen ilm ü hikmetten

Zekâvetten, dehâdan, kalb ü hisden her ne buldunsa,
Hemen addeyledin en mübtezel, âdî cinâyetten!

Cinâyet işledin yazdıkça, baktıkça, göründükçe,
Cinâyet işledin kaçtıksa bir dem hâb-ı gafletten!

Vatan... Mecrûh u giryân! Bir enîn-i muhterîz, memdud,
Çıkıp âheste âheste bu fûshat-zâr-ı mihnatten,

Erederdi âlem-i ervâha... Ta arş-ı ulûhiyyet
Elîm olmuştu artık nevhâ-yı rûh-u benûndan...!

Nihâyet... Ey muzaffer, şanlı ordu! Sen zuhûr ettin,
Füyûz-ı adl ü hak cûş etti âfâk-ı saadetten,

Ne ulvîdir mukaddes maksadın, cehd-i semâ-şânın,
Bütün bir halkı kurtardın kîlab-ı zulme hizmetten!

Diyenler var ki: asker kuvvetindedir her istibdâd,
Alırmış rûhunu zulm-ü hükümdârân bu kuvvetten...

Bu vehmiyyatı sen mahveyledin, ey şanlı ordu, sen,
Sen istibdâdı aldın pençe-i hûn-rîz-i devletten!

Batırdın, vurdun, imhâ eyledin!.. Allah için âlî,
Mukaddestir cihâdın kâinata gâlibiyetten!

Evet mağlûb-u tîgin şimdi bir dünyâ-yı istibdâd,
Gelir pâyinde titrer bir cihân havf-ı mehâbetten!

Gazâ-yı ekberin ey cünd âlî-yi feyz-i Osmânî
Büyüktür lafz-ı mânâ-yı celâdetten, şeca'atten;

Büyüktür şân-ı mâzîden, büyüktür feyz-i âtîden,
Büyüktür feth-i âlemden, büyüktür fikr-i ümmetten!

Büyüktür çünkü hiç kan dökmeden, can yakmadan vurdun
Cihân-ı zulmü, tecdîd eyledin dünyâ-yı zulmetten!

Nasıl yaptın! Ne sihr-i kuvvet icâd eyledin! Bilmem,
Fakat sâyende kurtuldu vatan ikbâya rıhletten!

Yaşa, binler yaşa ey asker-i âli-himem! Bizler,
Senin sayende kurtulduk mezelleten, esâretten.

Siz ey kutsî şühedân, kahramânan süyûf-u hak!
Muhammerdir ser â pâ mâyeniz hûn-ı şehâdetten!

Kemâlzâde

Ali Ekrem

3.2. ZİLÂL-i İLHÂM MUKADDİME

Gezer semâ hayâlimde hânde-rîz-i garâm,

Küşâde bâl-i ezel bir melîke-i ilhâm:

Cemâli şu'le ü hiddetle lem'â-pâş sürûr,

Meâli nûr-u hakîkatle müncelî, mağrûr;

Gözünde pertev-i mânâ, yüzünde feyz-i bekâ,

Dilinde rûh-u muhabbet, lebinde zikr-i Hüdâ,

Uçar uçar dolaşır feshazâr-ı ekvânı,

Eder melekleri hayrân likâ-yı tâbânı;

Kanatlarından edip mevce mevce nûr-îsar,

Döker fezâlara bir kehkeşân-ı encüm-bâr!

Bütün mahasin-i âlem uçar cemâlinden,

Bütün meâli mevlâ gelir meâlinden...

Benim bu ilâhetü'l hüsna müncezib, meftûn

Olan hayâtım o gül-pençesinde zâr u zebûn:

Tutar cenânımı bin levha-i bülend cihân.

Olur revânıma âkis şafak şafak elvân!

Kanatlarındaki envârı toparım alırım,

Letâif-i ebediyetle mest-i cân kalırım...

Fakat melikemi tasvîre meyledince kalem,

Lîsân u hiss ü hayâlim kalır hemân ebkem:

Vurur cenâhını göklerden i'tilâ eyler,

Esîr-i hüsnü hayâlimden ihtifâ eyler;

Edince arşa teâli o şi'r-i hânde hayât,

Düşer sahâife ancak zilâl-i ilhâmât!

İstanbul 5 Mart 1231

Kemâlzâde

Ali Ekrem

-5-

Gitmekse mutlaka emelin nezd-i izzete¹

Al bari koynuna gidelim biz de cennete;

Lâyık görüp de cismimi bir kanlı merkade,

Bensiz revâ mı canını vermek şu millete

Lâyık mı sence mâdere kurbân olan kızın

Düşsün mezâra âşık olup, bâr-ı firkate

Etsen bekâ yolunda ânı kendine refik,

Ahfâdını alır da koşar ol saadete.

Mümkün değil şehâdet ile halka vusûl:

Halk eylemiş mezelleli tercih rihlete!

Sen bari al da koynuna is'âd kıl bizi

Şânınla rihlet eylediğin evc-i rif'ate.

---

¹ Bu bendi anlamak merhumun şu şiirini bilmeye mütevaftır:

Nine, koynundan uyurken çıktım
Geldim ama bu cihâna bıktım
Bir kızım var sana kurbân olsun,
Oğlumun merkadi al kan olsun,

Bu da Osmânîlere şân olsun!
Sen gidersen yine gitmez şerefîn,
A vatan kâbe midir her tarafın?

Bir kâbe olsa da vatanın her diyârı âh,
Sensiz şeref gurûb eder emvâc-ı zulmete.

Eyvâh öyle gönlümü tutmuş ki sîretin,
Zanneyleirim ki sen sebep oldun şu sûrete!

Senden bilir memâtını biçâre gönlüm âh:

Fikrim seninle vâsıl olur her hakîkate.

Yok, yok, gözümde eylemedin kendin ihtifâ
Mevlâ da almadı, seni zulm eyledi hebâ!

-3-

Derk eyleyen hakîkatini Rabbü'l âlemin
Vehm eylemez ki etti seni toprağa defîn:

Dünyâda hakka lâzım idi cism-i akdesin,
Tuğyân-ı seyl-i zulme idin sedd-i âhenin!

Öyle hurûşa geldi fakat bahr-ı zulm kim
Emvâcı kanlı bir ulu deryâ olup zemîn,

Her taraftan elinde bir âteşli seyf ile,
İnsân kıyâfesinde zuhûr etti bin lain!

Hep mahvına tehâlük ile ettiler hücûm,

Bin yâre açtı sinene her seyf atışın.

Kaldın yegâne hâmi-yi ulvîyet-i vatan,

Ama yine metin idin ey kahramân-ı dîn!

Millet ki cism-i cânını vakf ettin uğruna

Millet ki nâm-ı şânını sen eyledin nevîn,

Baktı kemâl-i rahat ile ıztırâbına,

Bir kimse şânlı savletine olmadı mu'in!

Düştün nihâyet eyledi a'dâsını türâb,

Hayfa ki cismin olmadı kalbin kadar metin.

Destinde pâre pâre olup tuttuğun alem

Bir şi'rin oldu mevtin ile hâke mürtesim²

---

² Tuttu bir kıt'ayı akan kanın
Çâk çâk oldu tîr-i yerânın

Bayrağın pârelendi düştü yere
Oldu her yâresi cihâna bere

Bu mudur rûz-u mahşerin şânı

Ey meh-i asmân-ı Osmânî,
Ne mehâbetli inşikâkın var!

-7-

Dünyâda nâm ü şânını yazdıkça her kalem,

Ashâb-ı zulmü lânet ile yâd eder ümem.

Lânet seni helâk eden ehl-i cehenneme!

Oldukça şânlı meskenin ol kabr-i muhterem.

Beyt-i Hüdâ'yı kapladı mazlûm kanları,

Hayl-ı adû mesâcide hep bastı da kadem

Bir nebze himmet etmedi mülkün eâzımı,

Gitti vatan da gelmedi bir kimseye elem;

İkna için ezâ ile ama vücûdunu

Şîr-i dilîre benzedi herebân-ı sitem?

Bunlar Yezîd'i geçti şenaâtde eylerim

Kendimce başka bildiğim Allah'a bin kasem!

İhyâ-yı dîne hâdim iken fikr-i akdesin,

Add ettiler diyânetini hadem-i harem;

Lânet seni şehîd eden erbâb-ı zillete,

Oldukça sözlerin feleğe nâşir-i hakem!

Billah gökte mevtine ervâh ağladı,
Oldun o rütbe-i mihnet ile ey nebî-yi şiyem

Her katre kim semâdan eder kabrine nüzûl,
Bir âh olur da ta melekûta bulur vusûl!

-8-

Bir subhdem ki gökyüzü pür iğbirâr idi,
Gönlüm gibi felek de o gün zâr zâr idi;

Gökten meleklerin duyulurdu figânları,
Yerde şehit inilteleri eşk-bâr idi;

Bir sâhile beş on nefer etmişti içtimâ'
Her askerın yüzünde elem ber-karâr idi.

Tabutu kurşuna sarılı bir cenâze âh³
Ol erler arkasında o gün âşikâr idi.

Ulvîyet ü mehâbet ü sâfiyet ü kemâl
Hem canlılarda hem ölüde tâbdâr idi?

Âlât-ı pür-vakâr-ı hamiyet ki zîneti

---

³ Merhum evvelâ Sakız'da defn olunup Bolayır'a nakil edildiğinden tabutun üzerine hekimler kurşun sardırılmışlardı.

Tâbut-ı şâm reng ü semâ-yı i'tibâr idi;

Kurşunda şu'le şu'le duran nûr u âfitâb

Güyâ semâda encüm-i pertev-nisâr idi;

Kan ağlıyordu kalb-i hazîn-i vatan o gün:

Aks-i şafakla rûy-u zemin lalezâr idi...

Hakkâ ki düştü şânına lâyık şu rihletin,

Ey muhterem peder, ne büyüktür şehâdetin!

-9-

Köyden çocuklar etmiş idi râhına şitâb,

Ma'sum çok mu eylese mazlûma incizâb?

Saçtıkça şem'e bâd-ı sabâ her şukûfeden

Îsâl ederdi rûhuna sûzişli bir cevâb.

Asker, çocuk, çiçekle muhât oldu ol edîb,

Alayı sanki etmiş idi kendi intihâb!

Vaktâ ki kurb-u medfene geldi bu şân ile,⁴

Bir savt-ı âmir eyledi bir fırkaya hitâb;

⁴ Bolayır'da Süleyman Paşa Türbesi'nin önüne bir bölük asker dizilmiş ve merhumun na's-ı mübareğini türbe kapısı önüne gelince selamlamış idi.

İnsân sesi değil, o nidâ-yı Hüdâ idi

Kim asmâna aks ederek verdi inkilâb!

Asker selâma durdu, mükâfât-ı kalbini

Buldu bu son selâm ile ol mukadder temeâb.

Asker değil selâma duran, ol selâm ile

Osmanlılığı eyleyen i'lân-ı ızdırâb!

Mutlak bu rütbe hüzn-ü mehâbetle eylemez,

Bir lahzâ da kamerle gurûb etse âfitâb;

Bilmem fakat nasıl ediyor nûr-ı hak gurûb,

Bilmem nasıl kemâl oluyor bir avuç türâb!

Hayfa ki bilmemek yaşatır âdemiyeti,

Makberdir âdemin var ise bir hakîkati!

-10-

Ey nûr-ı hakka muhit olan muhterem mezâr,

Ey milletin kemâlini hâvî olan diyâr!

Hâfızın ol vücûdu kim olmuştu âşıkın
Etti vatan, vatan diye âgûşun ihtiyâr.

Tezyid-i izz ü şânın için geldi koynuna,
Allah'a eylesen yakışır arz-ı iftihâr!

Benden fakat o cism-i mübârek değil cüdâ,
Yalnız senin değil, bana gösterme iğtirâr:

Ben ağladıkça giryemi gözden kapar nesîm,
Eyler sihr-i sehâbı ile hâkine nisâr,

Âh eyledikçe kalb-i garîbim, türâbına
Gökten hazîn hazîn dökülür reng-i iğbirâr;

Bülbül kıyâfetinde gelir her seher sana
Rûh-ı garibim ağlar, eder mevti şermsâr.

Ey secdegâh-ı fikr ü edeb, zulmetin senin
Ashâb-ı fehme nûr-ı Hüdâ eyler âşikâr.
Ey ka'be-i cihân-ı hamiyet! Bugün senin
Âgûş-u şefkatinde yatan şems-i iktidâr

Hakkın sana emânetidir Mustafa gibi

Mahşerde ümmeti olacak enbiyâ gibi!

-11-

Mevtâ değil, o kabre giren ânlı bir şehîd!

Olmuş hamiyet uğruna vicdânlı bir şehîd!

Göğsünde yoksa kanları, alnında parlıyor

Ulvîyeti; görünce denir: şânlı bir şehîd.

Efkâr-ı nûr olur da bugün kabrine düşer

Birçok şehîde huccet ü cihânlı bir şehîd!

Öldü, fakat vücûdunu halk etti milletin;

Bir ka'be kıldı kabrini irfânlı bir şehîd.

Allah yolunda cânını bezl etti ümmete,

İslâma, dîne pek büyük îmanlı bir şehîd.

Gitti Hüdâ'ya milleti mes'ut görmeden

Vicdânı yaralı, yüreği kanlı bir şehîd.

Buldu cihânda şimdi en ulvî makâmını:⁵

Oldu refik âna ebeden şânlı bir şehîd.

---

⁵ Maksat Süleyman Paşa'dır

Vicdânına o rütbe emîn oldu nefsi kim⁶
Dünyâda kendine der idi cânlı bir şehîd.

Mahiyeti hamiyet idi, fikri hubb-ı hak,
Ma'şuku hâme, fitratı Osmanlı bir şehîd:

Mahşerde hâmeye takarak kanlı bir kefen,
Sancâk yapar da cennet içinde bulur vatan!

-12-

Eyvâh gitti, âlem-i kutsîyet ağlasın,
Şimdi cihânda şi'r ü edîb, hikmet ağlasın!

Eyvâh öldü, mevtine gönlüm gibi müdâm
Her sâhib-i fazîlet ü ehliyyet ağlasın!

Şimdi vatanda nâmı da mahvoldu kendinin
Nâm-ı kemâli yâd ile hürriyet ağlasın!

Rûh-ı saadet olduğunu eylesin de yâd,
Mihnetli ağlasın âna bî mihnet ağlasın!

Müthiş görüp hayâtını etfâl-i milletin

---

⁶ "Ne devlettir şehîd-i zî hayat olmak bu dünyâda" merhumun bir mısra'ıdır.

Her mâderin dilinde bugün şefkât ağlasın!

Etrâfını adû ile farz eylesin muhat,

Her duhterin yüzünde bugün ismet ağlasın!

Millette yoksa ağlayacak ol edîb için

Cennette gamlı mevtine bir ümmet ağlasın!

Bir gün anınca nâmını millet, ezâ ile

İmhâsına sözündeki ulvîyet ağlasın!

Dest-i müeyyidinden olup ta ebed cüdâ,

Bîçâre kaldı her kalem-i himmet ağlasın!

Hâmûş ey kalem ki kemâli eder beyân

Ancak yine o hâme-i derrâk-ı asmân.

1 Nisan 1305

HAKÎKAT

Hakîkat rûhdan efdal hayât-ı âdemiyettir,

Hakîkat nûrdan parlak ziyâ-yı rabb-i izzettir;

Hakîkat bir güneştir, nûrunu setr etse de eşyâ,

Nihâyet çeşme zâhirdir, âna hâil-i muvakkattır.

Eder ba'zen teâli hakka ama, fikri terk etmez:

Murâdı acz-i insâniden Allah'a şikâyettir;

İner ba'zen en alçak kalbe ama haktan ayrılmaz:

Sükûtundan o kalbe maksadı îsâl-i gayrettir.

Hakikat hangi şekle girse, hangi rengi kesb etse,

Hakikattir; fakat derk eylemek muhtâc-ı dikkattir.

Odur Fir'avn'ı Musa'nın elinde mahveden kudret,

Eden vâsil Mesih'i arş-ı âlâya o kudrettir.

Odur vahy-i ilâhî kalb-i pâk-i fahr gününe,

Hakikat seyf-i meslul nebî-yi rûh-ı şeriattir.

Hakikat nâmına Cengiz arzı hûna gark etmiş,

Onunla hazreti Fâruk bir şems-i adâlettir.

O etmiştir on altı devlet bir fâtihe mağlup,

Onunla nâm-ı Osmânî bugün bir nâm-ı devlettir.

Hakikat mündemidir en son arzusunda insânın,

Gelen ilk ağlayışta çeşm-i etfâle o kuvvettir.

Hakikat olmasa, insânlık olmaz, zevkimiz kalmaz:

Umûmî bahtiyarıdır, değişmez bir saadettir!

Onunla bir edîbin hâmesinden rûh olur cari,

Onunla bir hâkimin fikri pür nûr-ı hidâyettir

Kim "Bilmem" demiş inkâr için ol şems-i pür nûru,

Vücûd-u hakka bizde kudret-i inkâr huccettir.

Kimi cibrîlini en doğru mezhep addedip gitmiş,

Kimi zannetmiş ki hâlik-i eşyâ tabiattır!

Ukûlün ihtilâfı hakkı ibtâl eylemez, zîrâ

Tehâlûf bir tesâdümdür ki berk-i nûr-u rahmettir.

Donuk bir şebnemi tenvir eden bir şu'le-i bî-tâb

Bize isbât-ı hakta bir ziyâ-yı sermediyettir.

Hamiyet mesleğinde halka bezl-i cân eden za'tın

Mübârek kabri de müdhiş hakîkat, gamlı hikmettir!

5 Mart 1352

DAĞLARA⁷

Mehtâbın sanki âşıktır hilâli dağlara,

Kim semâyı eylemez tercih hali dağlara;

Bir cebel kurbunda oldu bak yine vechi ayân,

În'ikâs etti o sevdâvî melâli dağlara.

İntişâr eyler donuk bir reng-i ahzar mağribe,

Lem'â lem'â nûr saçtıkça cemâli dağlara;

Bir semâvî hüzn ile mestûr olur her köşesi

Sanki bin âşık gömülmüştür bu âli dağlara!

Sanki rûhumdan uçan bir âhı teşrîh eyliyor,

---

⁷ İlk intişâr eden şiirim budur. Mirsâd ünvanlı mecmuada çıktı.

Aks olmuş bülbülün mahzûn makâli dağlara,

Kabr-i leyle âh kim çok sürmeden girdi hilâl,

Parça parça düştü ol leylin zilâli dağlara.

Bir sabah mes'adette vâkiâ gül pûş olur

În'ikas ettikçe şarkın reng-i ali dağlara,

Bence ama bir gülistandan güzeldir makbere,

Müncezib gönlüm şu kabristan misâli dağlara...

Mutlak eylerdi ziyâret hâkini, eşcârını

Rûhumun olsaydı ger uçmak mecâli dağlara!

13 Mayıs 1358

YÂ HÜSEYN!⁸

Makâm-ı reis-i halîl cenâb-ı sıbt-ı nebî

Cihân-ı vahdet ü mânâda arş-ı rahmândır

Fakat o reis-i mübârek bu noktadan geçmiş

Demek ki toprağı mir'ât-i nûr-ı yezdândır

Şehîd-i melhame-i kerbelâ cenâb-ı hüseyin

Makâm-ı reisine ta arştan nigehbândır

Bu hâke sür yüz ki kudret ü inâyet-i hak

---

⁸ Askalan'da Hazreti Hüseyin radiyallahu anhın makâm-ı reis-i mübârekleri ziyâret olunduğu zaman inşâd edilmiştir.

Verir cenânına elbette başka bir revnâk
Olur harîm-i nübüvvette fâtihan makbûl
Güler revânına ervâh-ı Murtazâ ü Betül

OSMANLI ASKERİNE

Görüp bünyân-ı mülkü münkarîz zulm ü denâetten,
Büyük bir nevha koptu kalb-i âteşbâr-ı milletten,

O feryâd-ı mehîbin şiddet ü te'sîr ü hâriyle,
Bu hâke ebr-i rahmet düştü vahdet-gâh-ı kudretten,

Hamiyyet cûşa geldi, şems-i hürriyet zuhûr etti,
Bevârik kapladı âfâkı şimşîr-i celâdetten!

O şimşîr-i celâdet, seyf-i nur-enver-i Osmânî,
Verilmiş askere dest-i ezel tâb-ı meşîyyetten;

O şimşîr-i celâdet, himmet-i âlem-pesendiyle,
Cihangîrâne bir devlet çıkarmış bir aşîretten!

O şimşîr-i celâdetdir ki feyz-i i'tilâsıyla,
Dolar târih-i millete iftihâr kalb-i milletten!

O şimşîr-i celâdetdir ki bir nim-incilâsıyla,
Cihân-ı zulmü titretmiştir âfâk-ı hamîyyetten.

Levâmî'-riz-i dehşet olmadan kahr-ı adû etti,
Süfûf-u zulm ü istibdâdı boğdu havf-ı heybetten!

Nedir bir aydan evvelce mazî? Kanlı bir safhâ;
Mülevves âlem-i ceset ki cân bulmuş hıyânetten,

Denâet, iftirâ, alçaklık... En mel'ûn... Bedd tıynet
Akûr-u eclef-i hilkat müstefid olmuş hükûmetten,

Sürüklerlerdi mülkü, devleti, her türlü âmâlî...
Koparmışlardı hissiyâtı kalb-i âdemiyyetten,,

Sürüklerlerdi ta umk-ı fenâyâ bir cihân halkı,
Ne havf Allah kahrından, ne gam âr u melâmetten,

Boğuk bir nevha gelmezdi feyâfi-yi mezâlimden,
Vatan bir makber-i ahyâya dönmüştü sükûnetten,

Bütün ashâb-ı vicdân zâr zâr-ı zulm idi amma
Figân ebkem kalırdı titreyip cân ye's ü hayretten!

Çehâr-ı aktar mülkü eyleyip ahrâr için menfa,
Hükûmet oldururdu fikr-i zilletten sefâletten,

Çekip âgûş-u levs ü zillete mel'ûn-u casûsân,
Koparmak istiyordu verd-i hüsnü vech-i ismetten,

Taarruz ırz u nâmusa, taarruz kalb ü vicdâna,
Taarruz akl ü idrâke olup esbâb-ı servetten,

Ne canlar yandı, kanlar aktı me'valar harâb oldu,
Ne meskenler yıkıldı cûşîş-i seyl-i sefâhetten,

Şehidân-ı hamîyyet belki on bin ferde varmıştır,
Vatan mahrûm olurdu belki yüz bin merd-i gayretten,

Bütün erbâb-ı nâmus ilticâ etmişti Allah'a,
Kararmıştı cibâh-ı millet edbâr-ı hakâretten,

Çocuklar ağlar, inler anneler... Bîçâre mazlumîn,
Duyarlardı bu müdhiş nâleyi zindân-ı gurbetten?

Kulüb-ü halka bin hançer inerdî zulm ü şiddetten,
Bürûc-u hakka bin feryâd uçardı kahr u zucretten,

Bütün memnu' u müstakil, muakkab, mühmîl olmuştu
Ne duysak kalb ü vicdândan. Ne bulsak akl u fikretten...

Atâlet mahz-1 hikmet, hikmet-i millet cinâyetti,

İbâret her fazîlet lafz-1 mel'ûn-1 sadâkatten!

Sadâkat... Âh ey fikr-i leim devr-i istibdâd,

Sadâkat, ey mevlâ-yı mel'anet! Sen ilm ü hikmetten

Zekâvetten, dehâdan, kalb ü hisden her ne buldunsa,

Hemen addeyledin en mübtezel, âdî cinâyetten!

Cinâyet işledin yazdıkça, baktıkça, göründükçe,

Cinâyet işledin kaçtıksa bir dem hâb-1 gafletten!

Vatan... Mecrûh u giryân! Bir enîn-i muhterîz, memdud,

Çıkıp âheste âheste bu fûshat-zâr-1 mihnatten,

Erdi âlem-i ervâha... Ta arş-1 ulûhiyyet

Elîm olmuştu artık nevhâ-yı rûh-u benûndan...!

Nihâyet... Ey muzaffer, şanlı ordu! Sen zuhûr ettin,

Füyûz-1 adl ü hak cûş etti âfâk-1 saadetten,

Ne ulvîdir mukaddes maksadın, cehd-i semâ-şânın,

Bütün bir halkı kurtardın kîlab-1 zulme hizmetten!

Diyenler var ki: asker kuvvetindedir her istibdâd,
Alırmış rûhunu zulm-ü hükümdârân bu kuvvetten...

Bu vehmiyyatı sen mahveyledin, ey şanlı ordu, sen,
Sen istibdâdı aldın pençe-i hûn-rîz-i devletten!

Batırdın, vurdun, imhâ eyledin!.. Allah için âlî,
Mukaddestir cihâdın kâinata gâlibiyyetten!

Evet mağlûb-u tîgin şimdi bir dünyâ-yı istibdâd,
Gelir pâyinde titrer bir cihân havf-ı mehâbetten!

Gazâ-yı ekberin ey cünd âlî-yi feyz-i Osmânî
Büyüktür lafz-ı mânâ-yı celâdetten, şeca'atten;

Büyüktür şân-ı mâzîden, büyüktür feyz-i âtîden,
Büyüktür feth-i âlemden, büyüktür fikr-i ümmetten!

Büyüktür çünkü hiç kan dökmeden, can yakmadan vurdun
Cihân-ı zulmü, tecdîd eyledin dünyâ-yı zulmetten!

Nasıl yaptın! Ne sihr-i kuvvet îcâd eyledin! Bilmem,
Fakat sâyende kurtuldu vatan ikbâya rihletten!

Yaşa, binler yaşa ey asker-i âli-himem! Bizler,
Senin sayende kurtulduk mezelleten, esâretten.

Siz ey kutsî şühedân, kahramânan süyûf-u hak!
Muhammerdir ser â pâ mâyeniz hûn-ı şehâdetten!

Kemâlzâde

Ali Ekrem

KÜÇÜK ŞEYLER

-1-

BÖĞÜRTLEN

Ba'zan en sâde bir letâfetle

Kuytu yollarda taş duvarlardan,

Kâh bir i'tiyâd-ı gılgizetle

Kayalıklardaki damarlardan,

Çalılardan büyük ağaççıklar

Görünür: dallarından cilve eder,

Öpüşür, nûr-ı şems ile parlar

Penbe, al, mor siyâh böğürtlenler.

Üns-i vahşetle perveriş bulmuş,

Hepsi şâyeste-i garâm olmuş

Bedevî kızlarıyla yeksândır;

Bunları bol görüp de atmayınız;

Pek güzeldirler... El uzatmayınız,

Hepsine bir diken nigeş-bândır!

5 Haziran 1312

VAR

Herkesin dünyâda bir maksûdu bir hulyâsı var,

Gönlümün ancak benim bir cân yakan sevdâsı var;

Öyle bir sevdâ ki ölmekten bile mahrûm eder,

Rûhu öldürmek gibi bir maksad-ı aksâsı var.

Neylesin bir âşık-ı bîçâre bilmem neylesin?

Sevmemek müşkül, sevince kalbin istiğnâsı var:

Sevmemek kabil mi gördükçe o ulvî çehreyi,

Karşısında zanneder mecnûn gönül mevlâsı var!

Sevmemek kabil mi ol hurşîd-i hüsn ü ismetin

Hak nümâ vechinde envâr-ı cihân-ârâsı var...

Sevmek ama, sevmek imhâ eyliyor ârâmımı,

Fikrimin gönlümle her dem kanlı bir kavgası var;

Sevmek ama, yâr-i celladım bile olmaz benim

Öyle kahharâne istiğnâ-yı bî-pervâsı var;

Aks ile ta âlem-i lâhûte bahş-ı hüzn eder,

Âh yanmış gönlümün bir öyle vâveylâsı var!

Ey melek tıynetli şeytân mezâlim i'tiyâd,

Hangi Mecnûn'un cihânda sen gibi Leyla'sı var?

Gönlümün hurşîdisin billah rûhun cânısın...

Herkesin gerçi felekte bir melek sîması var.

Artık insâf eyle bir nîm-iltifât et gönlüme,

Âşık-ı bîçârenin makber gibi me'vâsı var:

İhtirâz et haktan ey kâtil, teemmül eyle kim

Ahrette rûhumun rûhunla kan da'vâsı var!

10 Kânûn-i Sâni 1308

TOGO

Togo... Bu nâm-ı bülendi, bu nâm-ı zîşânı

Acep cihânda bugün var mı bilmeyen adam?

Togo... Bu nâm-ı celîl mehâbet-i ünvânı

Ne rûtbe kuvve-i şî'rimle fikre göstersem.

Değil o şekl-i muazzam o heykel-i âli,
Hayâlinin bile gelmez nigâha bir hâli.

Togo, Togo!.. Bu ne şiddetli lafz-ı pür-mânâ!
Lisânda top gibi patlar: Togo! Bu ism-i mehîb...
Togo Togo deyince gelir cûşa bahr-ı cenk ü cidâl,
Çöker bütün küreye darb-ı dest-i Rüstem-zâl!

Togo, bu nâm-ı müebbedle müştehir arslan
Sıkınca pençesini bir günün içinde bütün
Vuhûş-u zulm ü vega düştü yerlere bî cân,
Yetiştî bir sürü ifriti mahv için bir gün
Döküldü bahr-ı fenâyâ cihân-ı vahşiyât
Yazıldı çarh-ı berîne bu iktidâr u sebât!

Bulutlar bir alevin şekl-i târumârından,
O kanlı mağribin âyine-i hafâsından,
Siyâh dalgaların levhâ-i mezârından,
Japonya'nın müteâli derin semâsından
Nigâh-ı akl u hayâle bülend, pür azâmet
Vurur durur Togo'nun çehresindeki heybet!

Togo, togo... Bu ne dehşetli inhitât-ı hayâl:
Benim bugün gözümün karşısındaki köpeğin,

Şu pis, uyuz köpeğin ismi de Togo! Herhâl
Cihân da böyledir işte... Bizim kerîmecığın
Hayâl ü hissini taltif eden küçük hayvan
İçin büyük Togo'yu bulsak eyleriz kurbân!

Acep bu mertebe lâıyk mıdır muhabbetine
Kerimenin bu kadar sevdiği melezce köpek?
Biraz latîfe edilse, denilse çirkin pek,
Dolar sirişk-i elem dîde-i melahâtine!
Kızın bu hâlini rânâ bilir Celâleddin,
Tutar, atar Togo'ya sille-i edeb-i âyin!

Togo fenâ mı? Değil: haylice sevimli, güzel,
Siyâh yüzüyle, yuvarlak başıyla burnu latîf;
Biraz çipil gözü ama... Temiz, güzel bir el
Siler durur onu, hep okşayıp hafif hafif
Alır uyuzlarının şiddet ü harâretini...
Kerimenin buna çok görmeyin muhabbetini!

“Togo, Togo Tokino... Geel güzel Togom bana sen!”

Bakın nasıl koşar âgûşuna garîk-i sürûr:
Gelir, yalar yüzünü, çıldırır sevincinden;
Dizinde sahibinin sanki bir şerâre-i nûr...
Gider, gelir, yine fırlar; fakat durur, kaşınır:

Uyuz değil: pire vardır! Kerîme böyle sanır!

Uyuz da olsa vefâperver ve sabr u metîn:

Hücûm edilse yalandan kerimeye derhâl

Tuğu yaman atılır, pür-vakar u pür-temkîn

Gıriv-i savlete başlar; bizim küçük amiral,

Büyük Togo gibi Necdet-i meâb ü zîşandır,

Biraz kaşınmasa derdim bu bir nerîmandır!

Japonya'nın müteâli, derin semâsından,

Nigâh-ı hayrete aks eyleyen ziyâ-yı bülend,

Togo... O koskoca bir milletin vefâsından,

Muhabbetinden alan rûhunu bekâ-yı bülend,

Togo vefât ediverse... Japonya mâtem eder,

Evet, fakat süremez çok zaman bu hüzn ü keder...

Bizim Togo gidiverse... Cenân-ı pâk şebâb

Onun mezârı olur; gözleriyle, kalbiyle

Kerîmecik ona ağlar durur şikeste, harâb;

İlelebet yapışır rûhuna hayâli bile!

Büyük, küçük Togo'dan hangisinde zevk ü cûd?

Köpek mi, yoksa o bir kahramân mıdır mes'ûd?

9 Temmuz 1322

FERYÂD!⁹

Ümid cihândan da büyük zevk ise mahdud,
Her saati ömrün emel-efzâ, elem-efzûd,
Mâzi mütevâli, ezeli sâye-i memdûd,
Müstakbel ebedle dolu bir makber-i mesdûd,
Hâl ise saadet gibi, rahat gibi mefkûd,
“Feryâd-ı ezin nev’ vücut adem-alûd!”

Feryâd... Budur son sözü her şanlı hakîmin,
El-an çıkıyor göklere feryâd-ı Selim’in,
Ta arşına belki varacak Rabb-i Rahîm’in!
Feryâd dedikçe o şehensâh-ı azîmin
Tabut-u muallâsı olur dîdeme meşhud,
“Feryâd-ı ezin nev’ vücut adem-alûd!”

Üç beş sene seyretmek için mülk-ü fenâyı
İnsân çıkıyor inleyerek bâr-ı kazâyı,
Varsa çıkacak rûhu da belki o bâlâyı!
Hiç bilmeyecekse dîl-i nâşâdı safâyı
Yokluk gibi varlık da niçin olmaya nâbud?
“Feryâd-ı ezin nev’ vücut adem-alûd!”

Makberleri mahveylese gerdiş-i devrân,

---

⁹ Tazmin olunan mısra’ Hazret Sultan Selim Han’a aittir.

Bir o yapacak yer bulamaz hâne-i nişînân!
Taş zannederek kullanıyor da ânı insân
Mevtâ kemiğinden oluyor bir nice eyvân!
Sağlarda dolu makberedir âlem-i bî-sûd,
“Feryâd-ı ezin nev’ vücut adem-alûd!”

Bir yandan ölürsem ecel kâtil-i cânkâh,
Bir yandan emel-i rûhu verir Hazreti Allah!
Mutlak yaşamak mı gerek ölmek için eyvâh?
Ey dîdesine mülk-i cihân az görünen şâh,
Bir türbe için mi seni hak eyledi mevcûd?
“Feryâd-ı ezin nev’ vücut adem-alûd!”

Feryâd... Bu söz terceme-i hâl-i felektir:
Her ân-ı cihân bir ebedî âh demektir!
Madem ki insâna bütün nevhâ gerektir,
Mâdem ki feryâd ile âlem bitecektir,
Bilmem ki yaratmak da nedir şîve-i ma’bud?
“Feryâd-ı ezin nev’ vücut adem-alûd!”
Ey hâlik-i a’zam, nasıl etmez seni bîzâr
Gûş eylediğin bir nice bin âh-ı şerer-bâr?
Dehşetli bir âvâz ile der zâtına her bâr?
Dağlar, uçurumlar, ovalar, dalgalar, eşcâr,
Gökler, küreler -eyler iken arşını mescûd-

“Feryâd-ı ezin nev’ vücüt adem-alûd!”

29 Mart 1358

İSMAİL SAFA BEY MERHUM’A

Ey şâir-i sâni’ü’l maânî
Senden bana bir kitap kaldı,
Bin şevk ile eyledim temâşâ,
Her yaprağına sirâyet etmiş,
Taktîm-i eser ile göründü
Hayfa ki vücûdumun cihânda
Bir kıymeti yok onun da ama,
İşte buna iğtirâren ettim
Bir nûr-ı semâ ile buluştu,
Müstağrik gıpta etti sûret,
Ey sâhib-i nâm-ı câvidânî!
Gark etti safâya kalb ü cânı.
Ol nûr çiçekli gülistânı.
Bir rûh-ı latîf-i asmânı.
Şükrân-ı azîmimin beyânı.
Varsa eseri şu zıll-ı fâni!
Söyler beni hâlinin lisânı;
Taktîm şu zerre armağânı
Bir zıll-ı hakir-i hâkdânı.
Müştâk-ı safâ olan revânı.

BİR BİRÂDER-İ VİCDÂNA

Senin yüzündeki nûr-ı safâya hayrânım,

Gözündeki o ilâhî ziyâyâ hayrânım.

Sözün lezâiz-i vicdânımı eder tasvîr,

O kalb ü rûha müesser sadâyâ hayrânım.

Bulur hakîkati her şeyde dâimâ fikrin,

O şu'le-i ehadiyyet zekâyâ hayrânım.

Küçüklüğüm ne kadar çoksa bil ki ol rütbe

Seni tefekkür ile i'tilâyâ hayrânım.

Fenâ tahakkuk eder hâlîme edince nazar,

Büyüklüğündeki şân u bekâyâ hayrânım!

Refâkatin ediyor kalb ü cânımı tesrîr,

Uhuvvetindeki cedd-i vefâyâ hayrânım.

Acep nasıl seni bahşetti en küçük kuluna?

Cenâb-ı haktaki rahm ü atâyâ hayrânım!

Benim bu sözlerimi sanma şâiriyettir:

Hakîkaten sana yani dehâyâ hayrânım!

1 Şubat 1352

KABRİSTÂN

Şu kabristân-ı bî pâyân nasıl ru'b-âver-i cândır;

Zilâl-i bî-gerânı cûşa gelmiş leyl-i ummândır,

Hayâl-i rûh her sûrâh-ı târından girîzândır,
Zemininden zebâni çehre bin cadu nümâyândır,
Semâsından gumûm-ı leyle-i yeldâ hurûşandır,
Kıyâmetten nişan vermekte, mahşerden perişândır!

-2-

Bu vahşetgâha cadu-yu zaman bir silledir atmış,
Bekayât-ı hayâtı hep adem-abada fırlatmış;
Âzâm-ı cism-i insânı gubâr-ı zillete katmış;
Hazîz-i hâkde bin seng-i bî nakş u zebân yatmış,
Mezârlar çökmüş, eyvânlar zılâmın ka'rine batmış,
Bu müdhiş âleme yalnızca bir baykuş niğebândır!

-3-

Mezâristâna mir'ât-i gumûm olmuş semâ yer yer,
Bulut şeklinde perrân olmada bin makber-i muğber,
Bulutlar pâre pâre, lîme lîme gökte gamküster,
Çökük, pejmürde, meşhûn-ı sefâlet yerde makberler;
Zemîn ü asmân hem-reng-i mâtem, hem sıfat-ı yeksir
Bu ulvî hüzn-i âlem şâirin rûhunda giryândır!

-4-

Hubûb ettikçe bîh-efgen riyâh-ı pür gıriv ü zur,
Duyar sem'i cihân bir hay u hû, bir bang-ı durâdur,

Tanîn-i endâz olur cev-i semâda girdbâd-ı sûr,
Gubâr u kabr u bahr ü kûhsâr ü meşcer-i mağrûr,
Olur sani'-i bülend hakkı tehlil etmeye mecbûr,
Çıkan âvâzeler mevsul-i pâ-y-i arş-ı yezdândır!

-5-

Güneş batmakta; âteş rengi almış bir yığın envâr,
Dolar âgûş-u eşcâra, karanlık servler herbâr
Hurûş u cûşa geldikçe mezâristân-ı zulmetdâr
Ukûs-ı vech-i mağrible olur bir düzâh-ı nevâr;
Gezer makberleri zulmet-nümâ eşgâl-i âteşbâr,
Sanırsın köşe köşe raks eden binlerce şeytandır!

Evet bu makbere dehşetle vasfa şâyandır:
Verir münâzırını en cânlı kalbe havf-ı memât,
Fakat henüz kapanan bir mezâr tâze hayât
Ki bir çocuk ağacın gölgesinde mihmândır,
Ki bir küçük meleğe huld zâr-ı hândândır,
Letâfetiyle verir rûha başka hissiyât!
Başında penbe şafak yüzlü bir yabâni çiçek
Dehen küşa olur envâr-ı mağribe gülerek!...
Teşrin-i sâni 1312

KÜÇÜK ŞEYLER

-2-

Gelincik

Tarlalarda küçük başaklarla
Yetişen incecik gelincikler
Nevbahârın tulû'unu bekler,
Açılır en hafif sıcaklarla.

O uzun sak-ı nâzın üstünden
Hepsi nûr-ı şafak gibi gülerek
Sallanır, sinesinde bir koyu ben;
Sanki binlerce kırmızı kelebek!

Bu tarâvette canlanan zînet,
Bu hadârette mevc uran humret
Hândenin ma'kes-i letâfetidir...

Daha şâir neler bulup söyler,
Sormayın çiftçiye: gelincikler

Tarlanın bir büyük musîbetidir!

7 Teşrîn-i Evvel 1312

KIT'A

Edip muhabbetime i'timâdını tebşîr,

Harâb-ı cismimi ma'muretü'l fevâid ettin.

Değil bana bilerek gönlümün necâbetini

Muhabbeti yaratan Hakk'a i'timâd ettin.

5 Kânûn-i Sâni 1308

YÂD-I CÂNÂN

Yâd-ı latîfin, ey gül-i nev hânde-i şebâb,

Karşımda ibtisâm ediyorken, hayâline

Rûhum parıltılar arasından eder şitâb.

Hayrânım incilâ-yı bahâr-ı cemâline,

Müstağrikim senin o semâvî mâline...

Düştüm huzûr-ı hüsnüne sâyen gibi yine:

Ettim bütün saadet-i ömrümle incizâba

Yâd-ı latîfine!

Yâd-ı şedîdin ey mütevahhiş gazâl-i nâz,

Bir çîn-i infîâl oluyorken gazâb-nisâr,

Titrer dudaklarımda söner nağme-i niyâz,

Kalbimde incimâd eder âmâl-i neşvebâr,

Mecrûh nâlelerle dolar ömr-i intizâr;

Şân-ı mehîb-i hüsnünü i'lâ için yine

Rûhum bir garâmı açar -etmem ihtirâz!-

Yâd-ı şedîdine!

Yâd-1 enîsin, ey seher-i kevkeb-i latîf,
Gönlümde incilâ buluyorken, melahâtin
Örter hayât-1 zârımı zülfün kadar hafîf
Bir cilve-i garâm ile! Baygın harâretin
Amâlîme takattür eder... Ân-1 vuslatın
Bir refref-i cenâhını gûş eyledim yine,
Daldım, melâl-i hecr ile dilhaste cân zaîf,
Yâd-1 enîsine!

Yâd-1 hazinin ey ebedî çehre-i firâk,
Yâd-1 hazinin... İşte bugün kâinâtımın
Mânâ-yı hilkâti! Ne kadar müdhiş iftirâk...
Mahkûm-u intizârıyım ân-1 memâtımın!
Bir levhâ-yı veremden ibâret hayâtımın
Geldim kenâr-1 hafre-i hicranına yine,
Rûhum hazîn hazîn ediyor arz-1 iştiyâk
Yâd-1 hazinine!

2 Teşrîn-i Evvel 1312

KUMRU

Kumru ey ta'ir-i münakkaş-1 per!
Âşiyân-1 hayâtından kaçarak,
Bir hazân yaprağı gibi uçarak
Niçin ettin semâyâya doğru sefer?

Bir adem-i mülkî mi ararsın sen?

Verme beyhûde i'tilâya emek:

Aşamazsın cibâl-i ömrü, felek

Seni elbette koynuna çekecek!

Kaçılır mı mezâr-ı âlemden?

İşte çok sürmedi sükût ettin

Sönmüş ahter gibi hubût ettin.

-2-

Fikr-i şâir gibi kalıp bîtâb

Bâme indin kanatların düşkün

Nefesin sık, güzel yüzün küskün...

Pek çok etmiş hevâsını in'âb.

Küçücük kalbinin de darbeleri

-Oynuyor göğsün- âşikâr oluyor,

Seherin hüznü tavrına doluyor,

Ömrünün sanki goncası soluyor.

Yine var gözlerinde aşk eseri!

Aşkî gördün işte sahrâda,

Başladın gamlı gamlı feryâda.

-3-

Ey yanık dilli murg-u nâle-i serâ

Sende gönlüm gibi mükeddersin;

Subha nağmenle rikkât âversin,
Sanki kalbinde ağlıyor sevdâ.
Hûların âh-ı rûhdan gamının
Ki eder belki yâreme te'sîr:
Eşin ama kılar seni dilgîr,
Acaba olmamış mı aşka esîr?
Kaçıyor... Ağlama hazîn hazîn,
O çiçek tüylü yârini koş, tut,
Yüzüne bak da... Kâinâtı unut!

-4-

Gitmiyorsun, fakat nigâhın ile
Aşkı eylemekte sin ta'kîb;
Aşk me'yûsunu garîb garîb
Söylüyorsun o yâre âhın ile.
Yüreğimden mi eyledin pervâz?
Ne me'l-i cefâ nisârın var!
Yâri sevmekte ıstırârın var
Seviyorsun, fakat şe'ârın var;
Âşık etmez visâle meyl-i ibrâz!...
Sen esîr-i belâ-yı firkatsin,
Kuş değil girye-i muhabbetsin.

-5-

Kumru Allah için sükût eyle!
İşte parlak şafak ayân oldu,
Asmân-ı safâya gül doldu,
Gülüyor her cihet, yine böyle
Âh edersen nedim gülersin sen!
Merhamet etti bak eşin de sana,
Gözünün nûru eyliyor îmâ
Aşkını; etmez artık istiğnâ,
Geliyor nâz ile şu cânibden...
Sus! Nihâyet o yâri cezb ettin,
Geliyor garim ki... Sen bile gittin!
9 Mayıs 1308

KIT'A

Bedbaht olarak gelince âdem,
Bir makber olan şu kâinâta;

Tesmîm-i vücûd olur müreccah,
Muhannetle imâte-i hayâta!
32 Kanûni Sâni 1308

ELVÂH-I TABİ'ATTEN?

-1-

Olunca hâb ile perverde çeşm-i bîdârın,
Ekildi sînemde gül-nahlı taze ezhârın.

Cebîn-i sâfını bûs etmek istedim amma,
Döküldü gözlerime kâkül-i seher-târın;

Nigâh-ı âşıkını târmâr eden zülfün
-O sâyebân-ı perişân edâ-yı dîdârın-

Açıldı âhım ile pâre pâre ayrıldı,
Süzüldü can evime dîde-i ziyâ-dârın!

Şemîm-i hüsnünü rûhum duyardı zülfünden,
Ederdi kalbimi lertzân nigâh-ı bîmârın...

Bu hâl ile beni bir lahzâ mest-i aşk ettin;
Hemen şu lutfunu kıskandı nâz-ı gaddârın:

Atınca saçlarını dûşuna uçup gittin;
Gözümde kaldı hayâl-i ferîşte-reftârın!...

28 Ağustos 1312

BERÂ'ETCİĞİME?

Karşımda söylüyor bunu sîmâ-yı hayretin:

Derk etmiyordu ayrılığı tıfl-ı fikretin

Sîmâ-yı hayretin... O güzel levhâ-yı cemâl

Hâlâ gözümde, firkate hâlâ sen ihtimal

Vermezsin ey zehîr-i ömrüm, harâretin

Hâlâ gelir cenânımı okşar, bu kudretin

Fevkindedir zaman ve mekânın, hayâtımı

Lerzân eder, tutar nazârın kâinâtımı!

Sen nerdesin berâetim, artık hayâl ile

Rûhum kanâat eylemiyor gel, cemâl ile

Bir iltima'-i kevkeb-i eninle ol âyân,

Gül nâtıkanla gel bana hâtifi-i beyân,

Bir başka hikmet-i mütereddid meâl ile

Bir nağme-i latîf ü hayât iştîmâl ile

Tenhâyi revânıma ol zehre-i mesârr,

Dök zemzemenle ömrüme bir mevce-i bahâr.

Huysuz kızım, nasıl, yaramazlık nasıl? Yine

Rahat yasak mı her gece bîçâre annene?

Mutlak yemek, sokak, uyumak, uyanmak bile

Annenle mi?.. Sabahları bir silecek ele

Bazen iner mi? İşte tamam şimdi bir sene

Annen esirin oldu. Bu âlemde bir nine

Çekmez bu kahrı... Âh o küçük un f u şiddetin
Gözyaşlarında parlayan anâr-ı hiddetin!

Yavrum, senin teveccüh-i mağzında hânde per

Bir lem'â var ki rûha gözünden nüfûz eder:

Hayrân eder tefekkürü gâh-ı zekâvetin...

Necm-i seher safalı cebin-i tarâvetin.

Parlar, gelir, revânımı ulvîyetin öper

Nermîn yüzünle cilveli hâlinle gâh gâh

Nısb eyledikçe kalbime nâzında bir nigâh.

Hırçın kızım, bir istediğin olmasa hemen

Çılgınlıkların gelir mi hurûşa zaman zaman?

Yerlerde çırpınır mı küçük kolların? Başın

Tak tak vurur mu tahtalara? Sonra gözyaşın

Reyyân olur mu? Sonra yine sayhâ-yı yemân

Çınlar tutar mı her yeri? Kardeşlerin “Aman!

Dur, sus, Berâet, ağlama!” derler mi? Sen bile

Başlar mısın nedâmete dargın nigâh ile?

Gözyaşların senin dökülünce azârına

Şebnemli goncalar açılır; ihmîrârına

Benzer şafakta zühre... Bu sözler ne bî meâl...

Şâyeste-i tezehhür-i hüsnün olan makâl

Ancal meleklerin sözüdür, bir mesâr ki
Bir hânde-i medîd tarâvet-i medârına
Kurbânım işte! Ey ezeli neşve-i revân,
Sensin benim hayâtım için hüsn-ü câvidân!

Şeytan kızım neler bilir, anlarsın: istesen
En gizli şeyleri hemen idrak edip de sen
Mânâlı gözlerinle gelirsin -Ne var yine?
-Hiç anne ben şeker yedim...- Bir bir üstüne
Kızlar şeker yemez! -Bunu duydun mu, hândeden
Parlar cemâl-i kevkebin, ey nûr-u gül beden!
Fırlar, kaçar... Fakat sokulursun hemen- benim
Bir bonbonun kaymaklısı, bir anne sevdiğim!
Ya öyle mi Berâetim? Artık baban da bir
Bonbon verir sana... Ya benim sevdiğim nedir?
-Bilmem ki ben... Şeker mi? - Hayır söylemem de bak:
Ağabeyin birdi... Ablan iki...- Ablama dayak
Attındı sen... momol üç!... Artık yeter bitir
Şeytan bu cilveler şekere bir bahânedir!
-Dördüncü kimdi?- -Ben bilemem- Sensin işte sen!
Simâ-yı hayretinle hayâlimde hânde zen!
10 Mayıs Sene 1324

KÜÇÜK ŞEYLER

-3-

Gece Kandili

San'atın feyz-i iltifâtıyla

Ne kadar hâiz-i kemâl oluyor!

Bu küçük kandilin vücûdu bile

Cevher-i akla bir misâl oluyor:

Giriyor türlü türlü eşkâle,

Kule, saat, bebek, küçük heykel...

Parlak izhâre benzedikçe hele

Oluyor şekli başka türlü güzel:

Gül, karanfil, kamelyâ... Revnâk-bar

Bin çiçek; hoş nigâh eder bidâr

Kandilin cümbüş-i letâfetine.

Odanın tuam-ı hayâli olur,

Beşiğin mâhi-yi zilâli olur

Gülerek çehre-i sabâvetine!

9 Teşrîn-i Evvel 1312

MARCO (MARKO)

-Marko, gel Markocuğum, gel cici Markom bana sen!

Âh benim yavru kuşum, tüyleri parlak meleğim...

Bebeğimden bile ben çok severim... Hem bebeğim

Böyle erkenden uyanmaz... Ne kadar erkenden

Marko açmış gözünü! Yem de yiyor yavru melek!-

Böyle bir kuş gibi nâzende tahayyül ederek

Küçücük kızcağızın gözlerinin nûru gibi

Sevdiği, okşadığı Marko... O yavru, o bebek

Nedir? İnsân bilemez, şi'r ile ancak tefhîm

Olunur kalbe: bakın işte bu mâşuk-ı sabi

Dağ kadar vafına hakkıyla sezâ bir hayvan,

Kahramân kanlı, yiğit gövdeli mahlûk-ı azîm,

Burc u bâruyu sürükler koca bir heykel-i cân!..

Çocuğun kalbini doldurmak için yavru melek,

Küçücük kuş oluyor! Bir çocuğun rûhundan

Dökülen hisleri insânlara tasvîr edecek

Şi'r-i âzâdeyi tanzîme bulunmaz imkân!

Kızcağız her sabah erken uyanır, bir kere

Mutlaka Marko'yu yoklardı. Sabırsız hayvan

Ta uzaktan çocuğun duydu mu şakrak sesini,

Muttasıl kişneyerek, sıçrayarak, pür halecan,

Yavru, bulmuş gibi gurbette iken annesini,

Sevinir, şevkini bin türlü ayân eylerdi;

Uzadır boynunu bir tür muhabbetle yere,
Koklayıp şeme-i mâsumu duyardı... Derken
Kızcağız savlet edince yanına, Marko hemen
Cism-i câmid kesilir; bir hareket etmeyerek
Küçücük ellere teslîm-i inân eylerdi!
O zaman “Markocuğum, tüylü bebek, yavru melek!”
Gibi yüzlerce nevâzeşle, güzel sözlerden
Kalb-i hayvana muhabbet cereyân eylerdi!
O zaman bûse-i ma’sûm ile tâbân-ı safâ
Hayvanın gözleri bir rûhu ederdi îmâ!

Böyle aylar, seneler geçti... Çocuk gittikçe
Büyüyüp serpiliyordu... Yine hiç isteyerek
Marko’yu, Markocuğu etmedi bir gün ihmâl;
Kızcağız bir hanım oldu, yine hayvan önce
Gördüğü lütfu görür, “Tüylü bebek, yavru melek!”
Adlarından bile mahrûm-u hitâb olmaz idi.
Marko şeyhûhete girmişti; fakat müdehhiş hâl:
Onu bir canbaza birkaç liraya terk ederek
Kıza bir gün babası “Tüylü bebek gitti!” dedi...
Kızcağız ağladı günlerce... Nihâyet giderek
Marko’nun hicrine katlanmış idi... Yıllardan
Sonra bir gün ona bir yerde tesâdüf ediyor:

-Marko! Yok, Marko değil... Marko!- zavallı hayvan

Canbazın kârına hizmetle süzölmüş, bitmiş:

Boynu düşmüş beli çökmüş, o büyük gövdesine

Yapışık bir deri kalmış, gözü sönmüş gitmiş,

Çökecek durduğu yerlerde; cihândan gidiyor

Gibi me'yûs u perîşan da şu acziyle yine

Gevherin tıynet-i asliyesi hâlinde ayân:

Sahâ-i sa'y-ı müebbette yıkık heykel-i cân!

-Marko gel, tüylü bebek, yavru melek.. Sen.. Eyvâh!-

Marko'nun bildiği ses... Titredi, düşkün başını

Bir betâetle çevirdi... Müteellim, bîzar,

Kıza bir kahr-ı necibâne ile etti nigâh...

Fakat insân gibi, birden görerek gözyaşını,

Çocuğun anladı vicdânını... Bir hüzn-i mezâr

Münkariz çeşmine çöktü, yüreğinden bir âh

Bir derin harhara koptu... Ne samîmi mihnet:

Geldi güyâ gözüne katre-i eşk-i hasret!

7 Mart 1318

VASİYET

Donukça bir fenerin nûr-ı sâyedârında,

Çadırların arasında zamân-ı rahatta,

Nevbet değıştirilen bir ferhâl-i saatte,

Ağaçlı bir tepenin kuytu bir kenarında

Buluştular iki hemşeri kahramân asker:

Çemişgezekli Memiş ile bölük emîni Ömer.

-Gel arkadaş, bakalım gel, şu mektubu anlat,

-Babam nasıl?

-İyidir,

-Çok şükür... Nasıl Emîne'm?

Yemînlidir, bana korkma yalan demez ki ninem.

Çarık takındığımız gün ağırca hastaydı;

Memiş, eğer ben ölürsem sakın acınma dedi...

-Baban selâm ediyor, dâl-ı tâbân selâm ediyor;

Bekir selâm ediyor, pehlivan selâm ediyor;

Ninen selâm ediyor, emmi kızların hâkezâ;

Çoban selâm ediyor...

-Bak hele; deyindi bana,

Bizim kadın nice olmuş... Bizim kadın Emîne'm?

Bekir nişânlanıyormuş; bey ırmağı taşmış;

Sular yeşil oyuğun üstünü basıp aşmış...

-Yoğundu... Amma su ha! Coşkun olmalı bu sene.

Kızılıpınar bu kadar taşmadıydı... Sen de hele

Şu mektubu bitir artık, bizim kadın nicedir?

-Memiş durukdu...

-Bırak, ben tamam sekiz gecedir

Düşümde görmedim artık...

-Bu yıl da sazlı ile

Çekirge çok düşüyormuş, onun hele yoğumuş;
Ağilda üç koyun ölmüş; sıcak biraz çoğumuş.
Senin buzağı büyümüş, gün ağaç çiçek açmış;
Zavallı Çöp Hasan'ın kır tayı dağa kaçmış.
İmam duâ okumuş çünkü... Haa selâm ediyor,
Çakır selâm ediyor, Mustafa selâm ediyor,
Ömergilin kızı doğmuş... Sâdık selâm ediyor...
-Bırak bırak yetişir anladık...
-Selâm ediyor!
-Ne saklıyon bana sen... Anlamam mı hâlinden?
Bizim kadın... Deyiverdi... Düşümde gördüm ben:
Memiş... O nâm-ı musaggâr, vücûdu heykel er,
O şi'r-i sâika bazu u âhenîn-i peyker,
O seyf-i bariğ gayret, o kalbi dîn-perver,
O dağ kadar topa karşı göğüs geren asker
Yıkıldı bir haberin sıtma-i nihânı ile!
Ezildi, koptu yerinden o kahramân yüreği,
Delindi ye's-i emel, karşısında sevdiceği
Nasip alır gibi bir kabrin infîâlinden,
Peride-i pertev sevdâ soluk cemâlinden,
Gelir enîn-i hayât ızdırâb-ı lâlinden,
Geçer zilâl-i ecel çehre-i melâlinden;
Gunûde dîde-i şîrâne-i münîri bile,

Garip... Cân veriyor zannolundu, sordu yine:
-Bizim kadın gidiyormuş, değil mi? Âh Emîne!...

Biraz da ağladı durdu, melûl, bî halecan;
Lisân-ı rûhu'l minâ ki eyliyordu figân,
Şafak henüz söküyordu, bir ibtisâm-ı hazîn:
Nigâh-ı şevk-i sabâvet, ziyâ-i aşk-ı nevîn,
Ağaçların arasından, çadırlar üstünden
Süzüldü geldi; güzel bir hayâle nâzır iken
Cebîn-i miğberine kondu askerin... O zamân
Zemîne-i gayz-ı feşân, asmâna hânde-künân,
Emîn imiş gibi Allah'ına vusûlünden,
Hazîn vasiyetini başlamıştı takrîre:
Şehîd olursa eğer kimse bir şey almayacak;
Ne malı var bu fakirin? Beş on koyun, kösemen;
Biraz ekin, buzağı, gani, bir de Sazlıdere.
Bu şeylerin birisi arkasında kalmayacak:
Ne var ne yoksa satıp savmalı... Bahâsıyla
Emîne'ye yakışır bir taş almadır emeli!
Kızıl boya, sarı altın yazıyla süslemeli;
Taşın yüzünde kılıç resmi olmalı mutlak;
Memiş nefer mi ya zabıt mi kim bakıp soracak!
Bir ince süngü yapılınsın kılıç değilse bile...
-Bir asmacık dikiversin babam, fidan salsın;
Bir tanecik Emînem gölgesinde hoş kalsın!

İmam efendiye söyleyin ki Hak rızası için,

Mezârcığın başucunda üç ayda bir akşam

Bir “amme”cik okusun bir yanık ilâhi desin.

Kadıncağız gidiyordu...

-Şuna bakındı, tamam...

Memiş sen ağlar isen şimdilik kaçıp giderim.

-Yaz gidi yaz Ömer, Osmangile selâm ediyorum!

Teselsül eyleyecekti selâmlar ama,

Çalındı bir boru...

-Kalk, kalk Memiş... Silâh başına!

Memiş o mektubu müstağrak etti gözyasına,

Kıvırdı koynuna koydu... Dilinde aşk-ı Hüdâ,

Yüzünde ân-ı şehâdet; atıldı meydâna

Kavuşmak isteyerek ahrette cânâna!

Sayyâh-ı gazanferveş âvâz-ı top,

Riyah-ı heyâkel bir endâz-ı top

Gıriv-i galv âver-i sûr ile,

O tarrâka-i sâika rûz ile

-Ki görünürdü her noktadan ân be ân

Levâmi’-yi nişân ve savâik feşân-

Tuhûr-u kenân etti âgâz-ı cenân;

Kıyâfeyi ikilette âgâz-ı cenk!

Yürekten kopan bir sâdâ-yı bülend,

Sâdâ-yı hayât ihtivâ-yı bülend;

Bir ordunun âvâze-i satveti,
Bütün halkın âheng-i milleti;
Mukaddes, mübârek, bedi'ül-kemâl,
Zafer-i i'tiyâd ve gazâ-yı iştîmâl,
Melâsik pesend-ü şehâdet-i mâl
Sehâvete aks etti ism-i celâl!
O “Allah, Allah!” duyuldu hemen,
Bütün ordu âteşlere attı cân!
Bütün ordunun kahramân erleri,
Cihângîr Osmanlı askerleri
Cihatın düşüp şanlı meydânına;
Göğüs gerdiler gülle barânına,
Hücum ettiler müsterîhe'l fevâd,
Emîne'l şehâde, ferîha'l meâd.
Ölüm her taraftan zuhûr eyliyor,
Fakat kim ölümden fütûr eyliyor?
Bu Osmanlı'dır, Müslüman kanlıdır;
Verir cânını şân alır... Şânlıdır!
Bu Osmanlı gayretli, vicdânlıdır;
Şehâdet yürekli, gazâ cânlıdır!
Şefaât emelli, asker îmanlıdır!
Sor nâmını Tanrı: Osmanlı'dır!
Ne top ve tüfek ve ne tig-i sinân?,
Ne âteş, ne ordu, ne bârû, ne cân

Dayanmaz önünde yürürse eğer,
Eder kalâl-i hasmı zer ü zer!
Makbûldür on düşmâna bir nefer,
Her Osmanlı'ya müntazır bir zafer!
Tüfek sustu, top sustu hep süngüler
Takılmıştı... A'dâya înü'l meffer!
Tanîn âver feshâ-yı kâinat,
Gıriv-i hayât-ü enîn-i memât.
O "Allah, Allah" yine ber devâm,
O "Allah, Allah!" eyle tâbşam,
Göğüs göğüse, cân cânâ uğraştılar;
Delirâne, şirâne uğraştılar;
Firâr etti düşmân olup hâk-i ser:
Bir Osmanlı etmez bunu ihtiyâr.
Bir Osmanlı ettikçe azm-i sefer,
Zaferdir zaferdir zaferdir zafer!

Memiş bu mahşer-i heyecâ içinde mest-i melâl,
Bulutlu mağribin eşkâl-i bî karârından,
Alevli bir dumanın mevc-i târumârından,
Hayalini süzerek lem'â-yı âzârından
Hemâ-yı rûhuna rûh ile pür keşâ-yı visâl...
Emîne'nin arıyordu cemâl-i ismetini;
Yüzünde şevk-i bekâ, gözlerinde nûr-u ümîd,

Vuruldu taa yüreğinden, Hüdâ'ya gitti şehîd;
Götürdü yârine koynundaki vasiyeti!

OLAMAZ!

Bir kızın gamlı bir niyâzından,
Bir fakirin garip sazından,
Buruk bir rengin ihtizâzından,
Daha giryendedir... hayâl olamaz;

Necm-i subhun cemâl-i giryânı,
Mihr-i garbın hayâl-i üryânı,
Sâyenin mevce-i perişânı
Tavr-ı mahzûnuna misâl olamaz;

Olamaz ey ferîşte-i âmâl
Bana senden güzel hayâl-i muhâl!
Bana senden perîde reng-i meâl
Bir donuk vech-i infiâl olamaz!
7 Mayıs 1313

NİGÂH-I CÂNÂN

Leyâl-i ömrüme revnâk veren nigâh-ı enîsin
Olunca kalbime âkis, hayât-ı zârım için ben
Meâl-i aşkını buldum, gözüm gözünde kalırken

Süzüldü rûhuma rûhun, döküldü hissime hissin!

O gün senin o semâvi nigâh-ı merhametinden

Nezih ü pâk ü mukaddes safâ-yı nâmütenâhi

Hayâl ü hissime doldu, garâm-ı nev helecânın

Sarıldı târ-ı hayâta... Esîr-i feyz-i ilâhi

İner gibiydi semâdan: senin o nazare-i ânın

O rütbe-i hâiz-i mânâ, o rütbe-i sâf idi ey yâr

Dolardı çeşmine güyâ bütün talâkat-i ikrâr!

Kebûd-u subha tebessüm-nümâ nigâh-ı latîfin

Cenân-ı verde süzülmüş ziyâ-yı zehreye benzer:

Amer-i tevîce-i aşkı neşâd-ı nâz ile pür-fer!

Hayât-ı nazareni gâhi bir ibtisâm-ı hafifin

Edince aşk ile lertzân, o gizli gizli emeller

Fezâda mevcelenir; sanki bir ketîbe-i şebtâb

Düşer hevâ-yı muhabbetle leyl-i târ-ı hayâta.

Senin, senin o münevver nigâhın eyliyor îcâb:

Kevâkib-i ebediyet derim gubâr-ı hayâta!

Senin, senin o münevver nigâh-ı mes'adetinden

Esîr-i rûhunu rûhumla cezb ü nûş ederim ben!

Ulu kalbine bir hân olan nigâh-ı şedîdin

Kemâl-i hüsnüne şâyan bir incilâ-yı emeldir:

Onunla cilve-i kahrın olur muhabbete zâhir,

Fakat onunla tebeyin eder garâm-ı medîdin;
Gazûb çehreni göster! Sever bu hâlini şâir
Bulur o çehrede zîrâ meâl-i rahmet-i Mevlâ.
Güzelsin öyle, güzel... Nazare-i şedîdine ey yâr!
Fedâ melâhat-i evzân, fedâ letâfet-i eş'âr.
Senin, senin o münevver nigâh-ı kahrına hatta
Fedâ hayât-ı müebbed, fedâ saadet-i sevdâ,
Fedâ nevâziş-i vuslat... Fedâ mehasin-i dünyâ!
24 Mart 1318

ELVÂH-I TABİATTEN

-2-

AYASU DAĞI¹⁰

Sokulmuş asmânın sîne-i ârâmına güyâ
Cibîn-i sa'y olmuş ezyâl-i kebûd lâtenâhiye;
Görür pervâzını eflâkiyânın cev-i sâfide,
Bakar mir'ât fevcâ fevc âsâr-ı ilâhiye,
Sanırsın muhtefî kalbinde bir kabr-i semâ pâyeye:
Çıkar güyâ lisân-ı ebkemindan bir büyük mânâ,
Döker ezyâline ummân-ı şeb-i hâlinde bir sâye,
Uyur ulvî hayâl-i samtı âgûş-u feyâfide,
Yazılmış cebhe-i tâbânına bir âyet-i kübrâ,
Güneş başlar onunla kudret-i mevlâya tahmîde,

¹⁰ Midilli Adası'nın en yüksek dağıdır.

Muazzam heykel-i feyz-i tabiat, cebhe-i mağrûr!
Semâdan sahâ-yı emvâca düşmüş burc-u nûrânûr!..

Ne zaman geçse pîş-i çeşmimden
Bu muâllâ-yı cebel bu berc-i hayâl
Eziyor rûh-u şâirimi:

Âcizim bir söz ihtiyârında,
Nice tasvîr-i şânî emr-i muhâl!
Ona bir levh-i şi'r ararken ben,
Tepenin münhani kenârında,
Görürüm titreyen sabâvetimi!
14 Teşrîn-i Evvel Sene 1312

PİRİMADONNA

Seyr eyle şu levhâ-yı hüznü,
Bak bak şu donuk ziyâ-yı hüsne...
Her teşne-i dilrubâ-i hüsne
Pek lâyık o cism-i nâzenini;
Ama yine eylemez tebessüm,
Âhenk ile ol büt-i dilâra,
Bir sahne-i şevke geldi ama,
Veçhindeki iğbirâr-ı sevdâ,
Etmekte gürûb u mâhî îmâ...
Ettikçe bu hâl ile terennüm,

Sevdâsı âyân olur lebinde,
Lerzende hayât-ı gabgabında.

Gâhi nazar eyleyip semâya
Tarzındaki şîve-i elemle
Rûhundan uçan sadâ-yı gamla,
Feryâdını arz eder hüdâya;
Murg-u seher ağlıyor sözünde...
Çeşmânî iki garîb ahter
Kim meyl-i gürûb ile mükedder,
Nâlende cemâli bir gül-i ter
Kim hüzn-i sabâh ile münevver;
Bir hânde görünmüyor yüzünde
Güyâ kamer eylemiş teellüm
Ya bir melek safâ-yı teverrüm!

Gâhi düşerek yere nigâhı
Bir öyle teneffür eyler ezhâr
Kim zannolunur o gamlı dildâr,
Bir şu'le-i aşk iken ilâhi
Düşmüş bu cihâna asmândan;
Meftûn olarak âna letâfet
Her hâline eylemiş sirâyet,
Âgûş-u haremserâ-yı ismet,

Gül çehresi maşrîk-i muhabbet;
Ama yine münfa' il cihândan...
Bir nûr-veş-i i'tilâya meyyâl,
Bir rûh kadar hüdâya meyyâl!

Ey nağme-i enîs akl u cansın!

Dünyâda beşer safâna meclûb,

Olmuş sana bak gönül de mağlûb,

Sevdâ-yı nihâna tercümânsın.

Ettikçe hele şu kız da feryâd

Hüsnünden alıp da fikri her ân,

Hûriler eder semâda efgân,

Ervâh olarak melül ü giryân,

Ta arşa çıkar enîn-i vicdân!

Bir âlem-i aşk edersin icâd,

Ey şî'r-i hüdâ büyüktün evvel

İsmetle buluştun oldun ekmel!

Bir âh ile çıksa rûh tenden

Saklansa o nağme-i hafife,

Ol nâle-i bülbül-i lâtife,

Elbette gider hüdâya benden:

Zirâ ki terennüm eyleyen mâh

Ma'sûm yürekli bir melektir,
Koklanmayı bilmeyen çiçektir,
Maksûd-u cihânı sevmemektir...
Allah'ına münhasır demektir,
Elbette sever bu şûhu Allah!
Bilmem ki fakat eder mi hâen,
Rûhumla sadâsını mükarin?

Bilmem ki o rütbe-i sâf olur mu
Bir rûh-ı cefâ-nisâr-ı muhannet?
Bir zıll-ı hakîr-i âdemiyet
Envârın içinde yer bulur mu?
Yok yok ne kadar da olsan ahker
Mâdem ki aşk edersin izhâr
Ey rûh sever seni o dildâr.
Düş gönlüne et muhabbet-i izhâr,
Gir nağmesine o şî'r-i gamm-ı havâr
Alamazsa bile seni berâber
Etmezsen eğer ki aşkı mesken,
Ömrüm güzerân eder lebinden!
4 Haziran 1308

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR

Daha cihânı bilmeden cenâna gitti bir melek,

Daha bahârî sevmeden hazâna erdi bir çiçek;

Hayâtı uçtu Hâlık'a, vücûdu kaldı hâkte

On üç yaşında bir çocuk yatar şu hâk-i pâkte;

Şebâbının letâfeti türâb içinde cilvegîr,

Bu kabre hüzn ile bütün melekler eyliyor nazar.

Yazık yazık yegâneye, latif bir ziyâ idi,

Tarâvet-i bahâr idi, sahrâdaki safâ idi.

Alıp da mâderin ecel gidince yâr-ı sâdıkı,

Safâ-yı aşkı bilmeden memâtın oldu âşıkı!

Gülerdi vech-i ismeti hayâtı etse de bekâ,

Fakat nine kucağını arardı çeşmi dâimâ...

Cenâna eyledi sefer nihâyet erdi koynuna,

Kavuştı mâdere bugün yegâne girdi koynuna¹¹

“1302”

4 Teşrîn-i Sâni 1305

MENZÛL BİR RESSÂM

---

¹¹ Bu mısra' tarih tamdır.

Uzanmış bir ferâş-ı ızdırâba, tavr-ı lâlinde
Duyulmaz, anlaşılmaz bir meâl-i zend ki aslâ,
Tutulmuş çeşminin bir nısfı, câmid şekl ü hâlinden
Nümâyân bir hayât-ı münkariz bir levhâ-i ferdâ!
Ten-i me'lûlüne bir katre-i rûh artık girân olmuş,
Hayâtın nefhâsında münfail vicdânı da... Hâlâ
Ziyâsız gözlerinden muhterîz bir lem'â-yı ümîd
Düşer bazen kenâr-ı kabrine, bir perverde-i hülyâ,
Adem senin cibîn-i iğbirârından iyân olmuş,
Donuk veçhinde zıll-ı efşân nukûş-u leyle-i câvid,
Yaşar hâlâ yaşar bîçâre mahkûm-u ezâ, ma'lûl
Yaşar zîrâ ölümden bazen en mehcûr olur menzûl.

Bu bir mevtâ ki ölmez! Bir muannid rûha mâliktir...
Bilir her şeyini fehm eyler, duyar îzân ü hissiyle;
Olur idrâkına mazî ve âti nevbenev zâhir,
Kaçıp girdâb-ı âtiden eder mâziye bir hamle!
Bütün âmâl ü hissiyâtına mir'ât-ı hüzn engîz
O cevfi-lâtenâhi çeşm-i bî tâb ü bekâ-yı zâir.
Onunla fikrini tersîm eder âfâk-ı minâya,
Onunla rûhunu takrîr eder Allah'a! Gökten bir
Esîr-i merhamet nâzil bu mazlûm levh-i mânâya.
Meâl-i ebkeminden kudret-i irfânı rikkat rîz,
Büyük, acz-i mübhemiyle büyük, şöhretli bir ressâm

Huzûr-ı levhâ-i hilkâtte samet-i levhâ-i ilhâm!

Böyle aylarca ten-i behâk-ı sükût,

Yalnız gözleriyle dinleyerek

Ömrünün gûş ederdi rihletini;

Muhterîz, cân-ı beleb, sönük, mebhût

Yalnız gözleriyle inleyerek

Hakka takrîr ederdi muhannetini!

Bir gün en ber güzîde bir levhâ

Arz olundu nigâh-ı hasretine...

O zaman etti bir derîn nevhâ

O zaman dide-i peyvestine

Geldi son katre-i hayâtı... Hemen

Rûh-ı mahrûmu uçtu hânde-künân!

24 Şubat 1312

İSTİ'DÂD

Her zaman ta'n eyliyor vicdânım isti'dâdıma

Kim odur hâkim benim cism-i bâlâ-yı bünyâdıma:

Hem kemâli gösterir hem say eder efsâdıma!

Hep nedâmet âhıdır vârid dîl-i nâşâdıma

Kimseler de gelmiyor âvâz-ı istimdâdıma,

Kendi gönlüm rahm eder ancak yine feryâdına!

Herkesin dünyâda me'lûf olduğu feryâddır,

Herkesi zîrâ sıkan düşünde isti'dâttır;

Âh istihdâd, o bir rûh öldüren cellattır;

Müntehâ-i matlâb-ı dünyâda isti'dâttır,

Varsa bir nehy ettiği insânlara imdattır,

Kim gelir artık benim ölsem dahi imdadıma?

Ben niçin bilmem ki rif'atle mübeccel olmadım?

Hâlik olmam, ya neden mahlûk-ı ekmel olmadım?

Fazl ise maksad için insân-ı efdâl olmadım?

Cehl ise muttalib neden âlemde eçhel olmadım?

Yok hayâl ise niçin cism-i muhayyel olmadım?

Şüpheden gayri nihâyet yok ki istishâdına....

Şüphe şüphe... İşte en son fikri insâniyetin

Şüphedir feryâd eden savtında mâsumiyetin,

Şüphedir meşhûd olan veçhinde pîr-i hikmetin,

Şüphedir hatta iyân-ı nûrunda şems-i fitratın!

Olmasaydı şüphe isti'dâdı her mahiyetin,

Belki ta'n etmezdi vicdânım şu isti'dâdına.

Eyle yarabbi âyan esrârını irfânlara,
Nûr-ı hak dolsun bütün pür-leyl olan vicdânlara;
Kaldır isti'dâdı hürriyet verip insânlara
Sonra seyr eyle ne insânlık gelir hayvanlara;
Hep melekler hükmeder, kalmaz cihân şeytanlara...
Bak neler söyler, bakın fikr-i hayâl-i icadıma!

Eylemişken şimdi idrak esir-i iştibâh,
Şimdi idrâkımla ettim halka ta'yîn-i râh!
Ben bu aczimle nasıl dünyâda olmam rûy-ı siyâh?
Gitti ömrüm gelmedi hâlâ zamân-ı intibâh...
Ey mukaddes rûh-ı füyûz-ı kemâlim gâh gâh
Asmânından yetiş sen gel benim irşâdına!

1308

BİR KİT'ACIK

Zülfünü gonca-i rûyune saçmış,
Hâb-ı hûriden olmada bîdar;

Çeşmini nâz ile bir az açmış,
Ediyor nîm-i aşkını izhâr;

Sanki berâber nevbahâride,
İki ahter-i hilâl olup durmuş;

Hüsnü bir tarz-ı ihtiyâride,
Nâzdan bî mecâl olup durmuş...

Bir nigâh eyleyen letâfetine
Cân verir levhâ-i melâhetine

Rûh uçaydı semâ-i ismetine
Doyum olmazdı ân-ı vuslatına
4 Kânuni Sâni 1302

ELVÂH-I TABİATTEN

-3-

RÛZ-U TEMMUZ

Sabahın çehre-i mağmûmu sakin: sath-ı âfâka
Çöker bir ince ses, dağlar kalır bir gölge hâlinde,
Semâ berrâk u tâbân, havze-i bahre perâkende,
Müselsel lâciverd izler düşer, pehnâ-yı âmâka
Sevâhilden müheykel gölgeler reyyân olur; her yer
Sükûn u samte mazhar; afitâbın cürm-i yâkutu
Kenâr-ı levhâ-i zulmetten artık i'lâ eyler...
Cehennem pâre-i ahmar ki feshatzâr-ı nâsûti
O bir mahrûm-ı vuslat, âteşin sevdâ-i dehânıyla
Eder âgûş bizim hâkdâna bazen hamle!

Güneş yükselmiş artık, şerhâ şerhâ sine-i rûzun
Yağar her şerhâsından sanki bir rud-u ziyâ ü nâr;
Ger enbâl-i gûsilbârı ikâb-ı yevm-i temmuzun
Gerer semt-i semâdan hâke bir püşîde-i nevâr.
Tilâlin zirvesinden bir bahâr mücemed-i meşhûd;
Deniz bir safhâ-i berrâk ü sâkin levhâ-i sahrâ
Soluk, pejmürde; feyfâ-i hayâta nîş-i zehr-alûd
Vurur her noktasından hâr u kahr çehre-i minâ.
Betâet-i izdihâm eyler, dolar âmâk-ı ihfâra,
Düşer her nefhâ titrerken derin bir hafre-i hâre!

Güneş ermiş zevâle: şimdi enhâr-ı harâretten
Tecessüm eylemiş güyâ durur bir düzâh-ı tûfan!
Sıkılmış kalb-i dünyâ bî mecâl olmuş betâetten,
Yığılmış dûş-ı arza bin müselsel kûh-ı nârefşân...
Ağaçlar küskün, otlar sapsarı, yerler yarık, kuşlar
Bayılmış, dallar inmiş, gölgeler uçmuş bevadiden,
Teneffüs münkadî... Güyâ feyâfiye kefen bağlar
Güneş envâr-ı beyzâsıyla gökten savlet eylerken!
Hayât olmuş girizân-ı sinesinden sanki eşyânın.
Gelir ancak samâha şâhika-i bî tâbı dünyânın.

Mağripde güneş şimdi o güldeste-i esfer

Zerrîn kemer işler denizin sathına; güyâ
Yakmış gibi dünyâyı safâ-i zîr-i tebessüm,
Bir mastaba-i ıyş u huzûra sefer eyler,
Bakmaz gibi hâkister etrâfına aslâ...
Birdenbire bir nefhâ-i ümîd, melek-per
Berbâd şimâl esti; serin mevcelerinden
Eşyâda hemen başladı bir feyz-i telâtüm;
Nûşin-i mevcâtıyla uçan rûh-perinden
Ervâha nüfûz eyledi enfâs-ı terahhum.
Gittikçe güneş kaçtı... Fakat bâd-ı semâ gîr
Vurmuştu yanık veçhine bir şehper-i tahkir!
30 Temmuz 1318

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR

Zâir en gamlı nigâhınla nigâh et her bâr
Gösterir çehre-i şâdı bu gam alûde-i gubâr:
Daha bir bûy-i muhabbet duyulur hâkinden,
Bu hazândide mezârın içi meşhûn-ı bahâr.
Belirir safhâ-i târında ziyâ-i ümîd
Mevc vurur seng-i hazînende meânî-mesâr.
Tâze bir validenin son nekh-i şefkâtini
Bu güzel kabrin eder tavr-ı garibi ihtâr.
Sanki bir nevhâ-i cân, nevhâ-i ye's-i mâsum
Bu hafâgâhe eder nağme-i hasret îsar.

Sanki titrer nekh-i tâze tıfl-ı mecrûh
Seng-i mahzûnuna düştükçe semâdan envâr.
Âh bîçâre kadın, subh-ı şebâbında bütün
Gecelerden kara bin muhannete oldu düçâr;
Kalmadı çekmediği, görmediği âlemde
Bulmadı sükût-ı vicdânına mûnis bir yâr.
Ömr-i me'yûsuna bir kimse değildi âgâh
Artık Allah'ına vicdânını eyler izhâr!
Kalb-i nâlânı gibi oldu bu şi'rim mecrûh
Geldi târihine de bir kara nokta-i nâçar!
Bülbül-i rûhunu âgûş-ı gam-ı âlemde
"Sârenin hâline eyleyerek kaptı mezâr"

1320

22 Şubat 1319

FURUN ÖNÜNDE

Akşam olmuş, furunun peykesi ekmekle dolu;
Nar kadar kırmızı, pişkin, sıcacık ekmekle
Munhasif kurs-ı kamer
Gibi enzâra vurur; üstü susamlı, kokulu
Pideler, yağlı simitler yayılı; kürekler
Cam dolaplarda güler;
Halkalar iplere geçmiş asılı... Hep furunun
Pişirip döktüğü esbâb-ı hayât âmâde!

Mütevâzi, sâde

Kuvvet-i yekrûze ki tahsiline kâfidir onun

Bir kuruşçuk getiren en ufacık bir himmet...

Çokluğuyla doyurur halkı mübârek ni'met!

Bir güzel râyiha bir hâr u sîmin bûy-i hayât

Bütün etrâfa yayıldı, ne kadar çok insân

Koşuyor pür helecân

Fırının önlerine! Şimdi bütün zevkiyât,

Bütün insânları teshîr eden âmâl-i cihân

Duruyor hânde künân

Ekmeğin çehre-i sâfinda; onun bedrinden

Vuruyor vech-i mesâiye ziyâ-i ümid,

Mütebessim, câvid!

Ne kadar şevk-i tehâlük! Bu cidâlgâha düşen

Hayli zahmet çekiyor... Sonra, nihâyet mesrûr,

Alıyor koltuğuna ekmeği sermest-i gurûr.

Yalnız bir kadının hissesi yok: bîçâre

Çocuğuyla duruyor bir köşede inleyerek:

Sadaka, bir ekmek!

Levhâ-i hüznü için bir nazar-ı âvâre

Belki ebzâl olunur; yoksa bir ekmek vermek!

Bunu kim bezl edecek?

Yok, hayır: merhamet insânda nihâyet başlar,

İşte bir ekmek alındı kadına; şemiyle

O da seyr oldu hele.

Kurumuş gözlerine doldu münevver yaşlar;

Ekmeği, yavrucuğu aldı berâber koluna

İki sermâye-i ömrüyle koyuldu yoluna!

28 Teşrîn-i Evvel 1312

BÂD-I SEHER

Ey bâd-ı seher hîz-i letâfet, sana kalbim

Bir hüsn-i nevâzişle açılmış duruyor gel,

Nefhân emel-i rûha muvâfık vuruyor gel;

Ben leyle-i hicrânımı vakf-ı keder ettim.

Ey bâd-ı seher-hîz,

Nûşin-i nefhâtınla yayıl! Kuşları îkaz,

Gülleri tehzîz,

Şebnemleri pürân ederek –ey nigeş-i nâz!-

Nağmenle, şemîminle, serin mevcelerinle,

Sevdâlı perinle

Et ömrümü lebrîz!

Et ömrümü lebrîz-i saadet, şeb-i şâir

Gâh ölsede bir gökkubbe aşk ile mâli,

Ekser karârır, dalgalanır; sâkit ü hâli;
Çökmüştü bu şeb-i cismime bir zucret-i kahr...
Ey bâd-ı emel-per,
Baygın mevcâtınla dökül!... Cûlara peyrev,
Ahterlere rehber,
Zulmetlere âyine ol ey mâlike-i cev
Sâfiyet-i hüsnüyle, münevver-i nigehiyle,
Zülf-ü siyehiyle
Cânânımı göster!
Cânânımı göster bana ey bâd-ı semenbû,
Mutlak onu gördün onu sevdin de beğendin:
Tekrâr ediyorsun gibidir kendine kendin
Etvârını, gönlüm duyuyor şîve-i âhu
Ey bâd-ı safâ-İ çîn,
Her refref-i bâlinden! Onun nağmeleriyle,
Cilveli nermîn,
Sevdâlı cemâliyle, dil-i hânde periyle
Elbette buluştun!.. Ne letâfetli hayâlet
Cûş eyledi.. Heyhât:
Ey bâd-ı hazîn ey sihr-i feyz-İ dil-âgâh!
Git türbe-i cânâna, bütün ömrüme şâyan
Bir nükhet-i hicrân
Al gel bana; -ikdâmını meşkûr eder Allah!-
Et rûhuma tedfin!

11 Teşrîn-i Evvel 1312

KÜÇÜK ŞEYLER

FİRKETE

Söyle nârin güzel demircik sen,

Acaba kaç nigâh-ı dikkatle

Ne kadar i'tinâ-i san'atle

Şekl-i zib aldın incecik telden?

Hayır, insân değil eden i'mâl

O yapar belki bir numûne sana;

Sonra bîkayd intizâm-ı kemâl,

Seni ebzâl edip durur makine.

Yine sen kesretinle nâzende

Bir güzelsin ki cüst-u şermende,

Yakışırın kadınlığın eline;

Firkete, anlarım letâfetini,

Nazarım kıskanır saâdetini

Sen iliştikçe saçların teline!

8 Teşrîn-i Evvel 1312

ELVÂH-I TABİATTEN

ŞEB-İ SİYÂH

Şu gönlümün yine bilmem ne yolda cenneti vardır

Ki bî sebep bu kadar âşıkâne rikkâti vardır!

Bu şeb dedikleri şeyin de gamlı hâleti vardır

Ki rûh-ı şâire te'sîr eder sükûnu vardır.

Derim ki dilde şu leylin mâhuf zulmeti vardır,

O rütbe-i mâtemi vardır o rütbe-i muhanneti vardır!

Sen ey gece, yine hep gölgeler nisâr ediyorsun,

Çekip de kârine kevkebler, gubâr ediyorsun,

Alıp da koynuna dünyâyı bir mezâr ediyorsun!

Bütün ziyâları yutmakla iftihâr ediyorsun!

Hele benim gibi bedbahtı târumâr ediyorsun,

Fakat sana yine vicdânımın muhabbeti vardır!

Senin şu hâline billah âşığım ki şu hâlin

Olur numûnesi en vâlihâne hüzn ü melâlin;

Duyulmaz ekseri gönlüm gibi senin de makâlin,

Fakat garib garib eyledikçe girye-i zilâlin,

Durur benim gibi müzlîm yüzümde gamlı meâlin

Seninle bahtımızın pek karib nisbeti vardır.

Bedenden uçsa da rûhum bu şeb-i cev-i semâya,

Karışsa gökleri mestûr eden zülâm-ı hafâyâ,
Belâ-i vücûdumu terk eyleyip cihân-ı belâyâ,
Müebbeden sefer etsem fezâ-i mülk-i bekâyâ;
Acep müsâit olur mu felek o yerde safâyâ?
Hayır: o mülk-i bekânın da bin musîbeti vardır.

Eğer tasavvur olunsaydı çâr-ı gûşe-i âlem,
Âyân olurdu bize her felekte bir şeb-i mâtem!
Demek dolaşsa bütün kâinâtı görse de âdem,
şu hazîn leyli bulur her cihân-ı gussâda her dem!
Derim Hüdâ'ya –olursam huzûr-ı izzete muharrem-
İlâhi kullarının hangi yerde rahatı vardır?

Seninle ağlaşalım ey şeb-i hazîn ü perîşân:
şu hüznümüz bulur ancak bekâ-i cân ile pâyân...
Benim sirişkimi mahveylediyse âteş-i vicdân,
Bulutlarında senin yok mudur lâî-i bârân?
Berâber ağlayamazsak sen ağla ey şeb-i hicrân
Cihânda var ise bir ağlamak saadeti vardır.

5 Haziran 1308

OSMANLI İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ'NE!¹²

¹² Tepebaşı Bahçesi'nde yazlık tiyatrodâ fî 29 Ağustos sene 334 târihinde oynatılan "Vatan" tiyatrosunda izhâr edilen arzu-yu umûmî üzerine inşâd edilmişti.

Ey muazzam, muhterem cemiyet-i kudsî-vakâr,
Nâm ü şânınla senin bir millet eyler iftihâr!
Nâm ü şânın asumân-ârâ-yı dünyâ-yı hayât,
Nâm ü şânın safhâ-1 târihe şems-i iştihâr;
Nâm ü şânın maşrîkü'l feyz-i cihân sermedi,
Cebhe-i ulvîyyetinden nûr- Mevlâ âşikâr;
Nâm-ü şânın ayn-1 hurşîd-i te'âlidir senin,
Çehre-i kutsîyyetinden feyz-i Hakk pertev-nisâr;
Sâha-i ummân-1 zulme nûr-1 çeşminden senin
Serv-i siminler dökülmüş kehkeşândan tâb-dâr!...
İncilâ pâş-1 zuhûr oldun, tulu'-1 fikrine
Oldu hayrân-1 şegaf bin rûh-1 ulvî ıztırâr;
İ'tilâ-bâr-1 tulû' olduk zuhûrundan senin,
Erdi evc-i kehkeşân-1 feyze bin fikr-i nizâr;
Leyl-i mâziye nigâh etsen nedir meşhûd olan?
Bir cihân-1 kahr-u nekbet bir hayât-1 târumâr;
Bir sükût-1 dâimi bir girdâd-1 inhidâm,
Sahâ-1 târ-1 vatan aynen yıkılmış bir mezâr!
Bir mezâr-1 âlem-i vahşet ki umk-1 leyline
Na'ş-1 millet müncezib, fikr-i hakîkat girye-bâr;
Böyle bir kabr-i felâket-zârın a'mâkında sen,
Bir mübârek fikr ü kalb ü cân ile leyl ü nehâr,
Sa'y-1 âlem-i kadr ile ikdâm-1 hak te'yîd ile
Gösterip dünyâya dünyâdan büyük bir iktidâr,

Mevti ihyâ eyledin, ma'dûmu îcâd eyledin,
Hakkı a'lâ eyledin, mazlûmu ettin bahtiyâr.
Ey mu'âlla menzilet ahrâr-ı kudsiyyet-i karîn,
Sa'yımızdan tâ ebed hoşnud olur perverdigâr...
Böyle bir cemiyetin erkân-ı istikrârına
İstinâd ettikçe kalb-i millet eyler iftihâr:
Saltanat hürriyyetin, devlet hükûmet milletin,
İttihâd a'lâ-yı maksad, yek-vücûd-ı şehriyâr.
Böyle bir ulvî, muazzam fikr-i istikbâl ile
Çok mudur Osmanlılık kesb etse Hakkı iğtirâr?
Arz eder Osmânlı kavmi nazargâh-ı âleme
En büyük akvâma şâyan bir hayât-ı kâmkâr:
Şahrâh-ı nûr-ı müstakbel açıktır; ittihâd:
Şems-i hikmettir, terakkî: rûh-ı ilhâm-ı i'tibâr.
Ey muazzam şânlı cemiyet-i ulüvv ka'bına,
Şânına ermez erişmez şimdi hiçbir iktidâr.
Şi'r-i şâir, hikmet-i âkil, me'âl-i ilm ü fenn,
Fazl-ı âlem, sahâ-ı târih, kalb-i rûzgâr
Şân-ı ulvîyyet nişân-ı fazlını tecbîl için
Nazra-ı ilhâma, feyz-i hakka eyler intizâr;
Belki bir millet revânından tekellüm eylese,
Belki bir âlem ziyâlar saçsa bî hadd-i şümâr,
Belki târih inlese! Belki cihânlar ağlasa,
Belki cânlar dökse yüz bin dâstân-ı giryebâr,

Belki yerlerden urûc etse bütün âvâz-ı halk,
Belki göklerden hubût etse bütün ervâh-ı zâr,
Şânını tebcîle şâyân levhâ tasvîr eylemez:
Şân-ı nevvârın senin mahfûz-ı levh-i gird-gâr!
İ'tilâ-yı fikr-i ümmettir mukaddes maksadın,
İttihâd-ı kalbine rûh-ı terakkîdir şî'âr;
Sâha-yı cennet füyûz-ı rûhuna mirât-ı Hakk,
Arş-ı hürriyyet ulüvv-i kadrine olmuş medâr;
Kudretin fevkâ't-tasavvur, hıdmetin fevka'l-ukûl,
Teceddüdün fevka't-te'âli, hikmetin Mevlâ-tebâr!
Cidd ü ikdâmınla ma'mûr oldu bin kalb-i harâb,
Güldü âlî himmetinden bin hayât-ı zâr zâr!
İşte mekteb işte asker işte eshâb-ı hayât,
İşte millet işte milyonlarca rûh-ı şu'lezâr,
İşte o reng-i şehâmetdâr-ü hürriyyet medâr,
İşte kânun-ı esâsî ta kıyâmet ber-karâr!
İşte tâbân çehreler, hândân yürekler, rûhlar,
İşte bir halkın cânından kopmuş âvâz-ı mesârr!
İşte tekrîm-i hakîkat işte ta'zîm-i hukûk,
İşte tebcîl-i müsâvât işte azm-i ihtiyâr;
İşte tâ arş-ı Hüdâ'dan hâke reyyân nûr-ı hakk,
İşte ta kalb-i vatandan Hakk'a perân mûsikâr;
İşte vicdân-ı hamîyyet incilâzâ-yı gurûr,
İşte hem-rûh-ı tesellî bin cinân-ı inkisâr;

İşte sancâk işte nûrânî hilâl-i i'tilâ,
İşte âfâk-ı şafaktan arza cûşân ihmirâr;
İşte evlâd-ı vatan menfâ cüdâ, me'vâ karîn.
İşte âtî hânde-rizân, işte mâzi şerm sâr;
İşte bir devlet senin sâyende bulmuş nev-hayât;
İşte bir millet senin sâyende olmuş bahtiyâr;
İşte âsâr-ı bülend-i azm ü nâmusun senin,
İşte rûhum muntabı'dır, işte fikrin tâbdâr!!
Söz bulunmaz kadr-ı fitrat-şânını tebcîl için
Ey mukaddes, muhterem cemiyet-i kudsî-vakar!
Nâtıkam rûh-ı kemâl olsa erişmez ka'bına,
Pâyidâr ol payîdâr ol pâyidâr ol pâyidâr!!!...
29 Ağustos Sene 324

ELVÂH-I TABİATTEN

5

MARTI

Mecre düşmüş koca bir lâşeye mihmân olmuş
Bir güzel martı, beyaz, şûh... Köpürmüş bir nûr
Geliyor, sînesine şevk-i bahâr dolmuş,
Hüsni âgûş-ı tabiatte safâyâb-ı gurûr;

Lâşeden lokma kopardıkça olup mest-i hayât
Sıçırıyor, çırpınıyor, bir heyecân-ı asabî

Tutuyor cismini, mağripten atılmış lem'ât
Şeklini parlatıyor cevher-i avize gibi;

O kadar zevk-i tağdî ile sirâb-ı safâ
Ki görünmez gözüne seyr-i ufûl-ı eşyâ,
Lâşesiyle onu girdâba sürükler ceryân...

İşte kânun-ı hayât: en küçük bir hayvan
Kendini bir koca mevtâ ile infâk ediyor,
Nehr-i dünyâda ölü, canlı berâber gidiyor!
3 Temmuz 1312

GÜZELSİN

Güzelsin cennetin en rûhperver nevnihâlınden,
Güzelsin mâhın en sevdâlı en parlak cemâlinden,
Güzelsin, ben bütün hûbâne küsmüşken seni sevdim...
Geçirdin gönlümü dünyâyâ karşı infiâlinden!
Mübârek iffetin oldukça lâmi' pâk çehremde,
Güzelsin en musaffâ gökte şemsin iştiâlinden;
Güzelsin, sevdiğinden ayrılan bir hûrî-i mahzûn
Seni görmüş de vermiş hüsnüne revnâk-ı melâlinden,
Tebessüm eyledikçe nûr-ı sevdâ çeşm-i sâfında,
Güzelsin zehrenin parlak yüzünden, mest-i hâlinden!
Güzelsin rûha te'sir eyliyor aşkın müebbeddir

Sakin endişe etme ben ölürsem de zevâlınden
Hicâz oldukça ârız-ı rûyuna ey gonca-i ismet,
Güzelsin maşrık-i gülçehrenin hurşîd-i âlınden,
Güzelsin gönlünün sevdâsı güldükçe cemâlınden,
Münevver bir gül-i firdevsin ilâhi meâlinden!
Zeminden iniverip hiddetle baktıkça semâvâta,
Güzelsin şâirin fikrindeki ulvî hayâlinden.
Güzelsin, nîm-i mestûr eyleyince çehre-i sâfîn
Şafakta lâmi' olmuş mâh-ı tâbânın hilâlinden;
Güzelsin her güzelden hâsılı ey yâr ama sen
Bilinmez hâl-i şânın gönlümün mahzûn makâlinden!
30 Kânûni Sâni 1207

ELVÂH-I TABİATTEN

6

IHLAMUR DERESİ

Sun'î, fakat zaman ile bî kayd-ı intizâm,
Bir havza-i mehâsini olmuş tabiatın,
Kalmış eteklerinde beş on şekl-i nâ tamâm,
Birkaç şikeste hatt-i eyyâdı san'atın;
Üç beş yıkık duvar, iki üç set, biraz çökük
Bir bahçıvan limonluğu, otlarda muhtefi
Birkaç şükûfe tarhı, çiçeksiz, büyük küçük
Birçok yosunlu saksı... Bütün bunların hafî

Bir lerzeş-i hayâtı enîs-i hayâl idi...

Sun'ı beşer bu yolda olurken fenâ yezîr,

Feyz-i bülend kudret ile ömr-i sermedi

Tasvîr eder heyâkel-i eşcâr-ı nağme-gîr

Âfâkı çınlatırdı guluv ü şebâb ile!

Fikrin zevâhiri burada mâil-i gürûb,

Sey'in müessiri çöküvermiş türâb ile;

Etmîş yabâni otlara bâd-ı ezel-i hubûb,

Çıkmîş tabiatın bütün esrâr-ı ziyneti:

Nâdide, bî tekellûf-ü tanzîm, derbeder

Otlar, şükûfeler ki bütün fikr-i san'ati

Pâmâl eder... Fakat bizi hayretle gâşi eder!

Her yerde bir hayât-ı tabîi, o şevk-i cûş...

Tahkîr eder gibi adem alûde-i kârını,

Elvâh-ı fikre feyz-i tabiat edip hurûş

Kırmîş geçirmîş âdemin âsâr-ı hârını!

Bir lem'â-i gürûb olan eşcâr-ı zehreler

Ezyâline benekli bulutlarla sâye-bâr;

Üstünde her dirahın uçar rûh-ı şi'lever,

Altında nazlı nazlı uyur nefhâ-i bahâr!

Göklerde hânde hânde metâli', ziyâ, server;

Yerlerde girye girye mekâbir, haffâ, melâl;

Pervâz eder hevâ ile bir ibtisâm-ı nûr,

Sâkit durur türâb ile bir reng-i infîâl!
Güldeste-i beyaza meşâbe-i likâ-i mâh
Bir başka hüsn-i tâze ile etti irtikâ;
Hâlâ güzelliğinden eder sanki iştibâh.
Parlatıyor cemâlini âyine-i semâ...
Güyâ tulû-ı mâhede bir levhâ-i nekiz
Tertip için göründü, garîk-i leyâl-i gam,
Biçâre bir kadın ki şebâbıyla girye-hîz,
Mâtem-i libâsı cismine gehvâre-i adem!
Ağlardı gözlerinde gurûbun letâfeti,
Tasvîr ederdi çehresi bir levhâ-i memât...
Kalbimde subh-ı şî'rimi öldürdü zulmeti,
Rûhumda dondu kaldı bu yeldâ-i zî hayât!

15 Eylül 1312

YARAMAZ

-1-

Henüz beş altı yaşında, fakat gören derhâl
Sekiz yaşında çocuk zanneder: vücûdu kavî,
Teşküâtı mükemmel; ne pek ziyâde zayıf,
Ne pek semiz; fizân-ı hayâtını ibzâl

Eden tabiata şâyeste bir çocuk: demevî,
Kemikli, etli yiğit cânlı bir güzel afacan...
Neşâd-ı safvet-i rûhuyla bir refik-i latîf,
Kemâl-i sıhhar-ı cismiyle lem'â-i pürân:
Gelir, gider, ele sığmaz, kaçır, uçar... Duramaz
Bütün meâlini bir söz beyân eder: yaramaz!

-2-

Sabah olunca güneş ufka çıkmadan uyanır,
Yüzünde bir yeni hülyâ, gözünde bir rü'yâ,
Durur sükûn sükûnetle bir zaman öyle;
Gören bu hâlini tembellik iktizâsı sanır,
Fakat o kendi hayâlâtına dalıp güyâ
Bütün o günki palanlarla iştigâ eyler;
Arar oyunların envâ'ını hayâliyle,
Gelir, geçer nazarından bütün yaman şeyler...
Yataktan indi mi, başlar mücâdelât-ı hayât:
Alır, atar, döker eşyâyı: işte tertibât!

-3-

Tüfek omuzda, kılıç belde: şimdi bir asker;
Elinde bir boru şiddetle öttürüp gidiyor...
Bu bir dakika sürer: şimdi kendi bir kapüdân,
Evin önündeki balkon vapur; bu iş de biter,
Küçük bisikletin üstünde şimdi devr ediyor...

Bunun da zevki yok artık; bütün oyuncaklar
Takım takım yayılır yerlere... “Şu çalgı çalan
Bebek nasıl açılır? Kimbilir içinde ne var?”
Suâli vârid olurken... Gider zavallı bebek,
Yeter manevrayı izâha bir “Kırıldı” demek.

-4-

Biraz lüzum-u sükûnet duyarsa cisminde,
Hayâli cûşa gelir... Bir hayâl-i bî hikmet.
Fakat latîf-i münevver cenâh-ı zerrîn-i per...
Gözünde bir küçücük lem’â bir güzel hânde,
Tefkirâtına başlar... Serâir-i hilkât
Dolar lisânına: her şey nedir? Ne olur?
“Niçin güneş göğe çıkmış, niçin yeşil yerler,
Neden bulut koşuyor, dalgalar niçin duyulur,
Niçin bisikleti sen almadın bugün? Söyle:
Büyükbabam neden öldü?..” sorar durur böyle!

-5-

Çocuk, çocuk... Bizi bir anda bir sualiyle
Zalâm-ı ye’s e giriftâr eden nedîm-i hayât,
Verir o anda yine rûha incilâ-i sürûr:
Unutmuş işte cihânı, hayâtı... Kabri bile,
Medîd kahkahalarla garîk-i zevkiyât,

Koşup koşup dönüyor, söylüyor, emel saçıyor...

Parıl parıl uçuyor sanki bir zehîre-i nûr!

Nigâh-ı mihnet bir asmân-ı şevk açıyor...

Yüzünde cilve eder hânde hânde hiss ü hayâl,

Olur cemâline âkis zevâhir-i âmâl!

Gelince sofraya akşam biraz sabırsızlık

Biraz telâş ile bekler zaâmı... Sonra hemen

Bir iştihâ ile başlar ki her gören mutlak

Bu ihtiyâcını anlar, biraz da arsızlık

Bulur içinde: yemişlikte gizlice afacan

Manevralar çevirir!... Lakin işte gözlerinin

Ziyâsı uçtu... Oturmakta şimdi sallanarak;

Cemâli ma'kes olmuş menâm-ı gülperinin...

Açar kapar gözünü... Yaslanır... Fakat uyumaz:

Son iltifâtını bekler yemişliğin, yaramaz!

29 Mayıs 1317

EYLIYOR

Ey kamer rû! Pertevin vicdânı tenvir eyliyor.

Her nigâh-ı ilhânen rûha te'sir eyliyor.

Hüsnünü i'lâ eden tıflâne ma'sûmiyetin

Nûr-ı mehtâba bürünmüş hûri tasvîr eyliyor;

Bir şafaktan renk cezb etmiş çiçektir gül yüzün

Dal gibi Allah'a mâil murgu teşhir eyliyor;
Bir güneşten şu'leler çalmış perisin, tal'atin
Asmân-ı kalbi envârıyla tesrîr eyliyor.
Gubgubende titreyen âheng-i sâfiyet edâ
Kalbe pek güç saklayan sevdâyı teşhir eyliyor,
Nâr için ettikçe hiddetle tekellüm sanma kim
Sözlerin meftûnunu bir lahzâ tekdir eyliyor;
Halkın sevdâ için halk ettiği bir şûhsun,
Aşkı her hâlin şehbed-i aşka tebşîr eyliyor!
27 Şubat 1307

ELVÂH-I TABİATTEN

-7-

RA'D-I BERK

Mûhiş bir sükûnet bir müheykel ân-ı istiğrâk
Meâl-i ebkemiyle eylemiş âfâkı istilâ;
Sıkılmış kalbi güyâ pençe-i zulmette dünyânın...
Eder sath-ı zemîni bir hevâ-i düzâhı ihrâk,
Yığılmış dûş-ı kühsâra cibâl-i leyle-i yeldâ,
Uyur koynunda girdâb-ı zalâm âmâk-ı deryânın.
Adımlar, çığner âfâk-ı mehîb-i eşbâh-ı zulmet-i gûn
Gelir fevc-i sehâib çırpınır... Âyine-i gerdûn
Mevc vurur tâbiş-i zilâliyle!
Boğuk bir nevhâ bir mazlûm sadâ, müstağrik-i dehşet,

müteheyyic bir gırivdir... Bir tarâke-i sadpâk
Olup bir anda fevvâr-ı fûrûzan, sahâ-i âlem
Nigâh-ı sayhâ-i gayyâya düştü: perde-i zulmet
Ziyâdâr oldu; meşhûn-ı bevârik çehre-i eflâk
Boğar zulmetleri dîdâr-ı âteşbârına her dem,
Savâik-i in'ikas-ı i'vicâcıyla, derîn-i mebhût,
Düşer ta umk-ı rûha bir boğuk feryâd olur, nasût
İnler âvâze-i celâliyle!
Uzak bir nağme, artık gulgul-i emvâc-ı âlemgîr
Tilâlin zirvesinden asmân-ı leyle cûş eyler,
Derin bir mûsîkî-i uhrevî reyyân olur, güyâ
Gider dâmân-ı arşa yüz sürer âvâze-i tekbîr...
Uçar bir lâtenâhi ceve bir bihnâ-i kutsî per;
Uçar... Âvâz-ı bâlinden meâli zâr olur dünyâ,
Uçar... Artık perişân oldu... Âhının sükûtundan
Uyanmış mâh-ı garrâ, dâmen-i âfâka nûr-efşân
Oluyor tâze, ter-i cemâliyle.

24 Haziran 1317

EY HÂME

Perişân hâtıram Allah için ey hâme imdâd et!
Benim baht-ı siyâhımdan bugün gönlümce feryâd et!
Medâd-ı âteşin hûnundan ahz et, gir de gel kalbe
O yâre arza şâyan kanlı bir manzûme inşâd et!
Yine bir âfet-i cansûze lâzım arz-ı hâl etmek,

Mükedder, âh göster, nâle âver sözler îcâd et!
Yine sevdim demek, sevdim demek istiyor gönlüm
O mihr-i aşkı medh eyle, semâ-i hüsne is'âd et;
Bunun te'siri olmazsa o hûri yüzlü şeytana,
Bana lafz ettiği eyyâm-ı sallı hüzn ile yâd et,
Garibim, şimdi pek bîçâreyim, mahzûn ve me'yusum
Benim o sâfimi, Allah için, hakkıyla ta'dâd et,
Bütün âşıkların feryâd-ı inşibârını topla,
Beni bir cism-i câmid eyleyen vicdâna isnâd et,
Yine te'siri olmazsa müzeyyen nükteler söyle;
Mükemmel nekre kulak eyle yâr-i cânımı şâd et,
Yine te'siri olmazsa ânın bir lütfunu celbe,
Ulû tabi'ni izhâr eyle suflîyi berbâd et:
Semâ-i aşkın en yüksek sehâb-ı pâkine çık da
Bütün dünyâları mebhût eder bir hutbe îrâd et,
Sana haktan gelen sözlerle kıl vicdânımı tasvîr,
Semâvi bir hitâbınla o hâki tabii-i münkâd et!
Veya bir hançer ol ey hâme kalb-i zârıma saplan!
Beni mahveyle de Allah için, yârimden azâd et!
23 Haziran Sene 1308

BALIKÇILAR¹³

Ey şair-i bî mezzâk u dikkat,

---

¹³ Büyüğü küçüğünü omzunda taşıyan iki balıkçı çocuğunu musavver bir levhâya yazılmıştır.

Meftûn-u mehâsin-i tabiat,
Gel eyle Şu levhâyı temâşâ;
Seyret ki cemâl-i Rabb-i izzet
Oldukça mezâhirinde peydâ,
Olmakta ne anlı Şi'r-i hikmet
Efkâr-ı fuhûle hayret efzâ!
Enzâr-ı ukûle nûr bahŐâ
Bir manzaradır bu levhâ-i ân;
Bir Şi'r-i Hüdâ desem de Şâyân!

Sevdim bunu seyredince nâgâh,
Bir rûtbe ki olmadan ben âgâh
Hep Şevk ile öpmüŐüm zilâli...
Kim görse bu resmi hâh u nâhâh,
Meftûnu olur ki Şekl ü hâli
İsbât ediyor cihâna billah
Fıtrattaki hikmet-i kemâli!
Tıflın lemâat-ı meh-i cemâli
Tenvir eder asmân-ı fikri,
Pür hânde kılar cihân-ı fikri!

Bak bak Şu iki latîf hüre
Dalmış biri tatlı bir servere,
Gül çehresi bir safâlı ahter

Kim hânde-i bedeldir ânda nûra
Oldukça bahâra neş'e göster,
Gönlündeki şevk-i pür gurûra
Âyine olur o vech-i dilber;
Düşünde taşır ânı birâder.
Mağrûr oluverse hakkı yok mu?
Hep kakkahalarla gülse çok mu?

Ey canlı şükûfe, sence âlem
Bir bahçedir ki ânda her dem
Bir başka safâ ile açarsın;
Meçhulün olur hayât-ı âdem,
Gamdan hele pek kolay kaçarsın;
Dünyâları tutsa reng-i mâtem,
Sen sen yine nûrlar saçarsın!
Ey rûh-ı letâfet-i mücessem,
Etvârına âşık oldu gönlüm,
Allah'ı seninle buldu gönlüm!
Ya kardeşi? Rûhum etse takrir,
Balla edemez o şekli tasvîr:
Ciddi o kadar ki hâl-i şânı
Bir vâlidî eylemekte tanzir;
Düşündeki yâr-i hem revânı
Vicedânını eyledikçe tesrîr,

Anlar mı meşakkât-i cihânı?
Var kardeşi, var refik-i cânı,
Kardeş taşımakla müftehirdir,
Bir âlemi devre muktedirdir!

Yârab nedir ol nigâh-ı cizâb!
Yârab ne güzel o çeşm-i pür tâb!
Hem cevdet-i fikri hem sebâtı
Hem izzet-i nefsi eyler eşrâb.
Çekmekle müsâib-i hayâtı,
Güyâ şu çocuk olur safâyâb...
Süzmekte nigâhı kâinâtı,
Bezl etmekte çerhâ-i iltifâtı;
Zirâ ki deniz, semâ, bütün yer
Kardeşciğini severler!

Ey yavrular, ey balıkçılar siz
İmrâr-ı hayât edin kedersiz:
Akıldaki mümteni' emelden,
Âlemdeki şüpheden habersiz,
Deryâda balıkçılık ederken,
Zannetmeyin ki sîm ü zersiz
Olmaz bu cihânda kimseler şen:
Dünyâyı bilir de söylerim ben,

Elbette balıkçı benden i'lâ

Sa'yıyla eyler serveri peydâ.

24 Nisan 1308

TARİH-İ VEFÂT

Yine bir kevkeb ufûl eyleyerek

Oldu müzellem-i edebin minhacı,

Geldi bir devre-i mâtem şî're:

İrtihâl etti Muallim Naci.

1310

2 Nisan 1309

TAHSİL

Ukûl erbâbına arz-ı dehâ meydânıdır tahsil,

Bütün cemiyetin rûh-ı dîl ü irfânıdır tahsil,

Cihân-ı hikmetin bir rehber-i zîşânıdır tahsil,

Büyük adamların mâşuka-i vicdânıdır tahsil,

Küçük insânların asayiş-i ezhânıdır tahsil,

Bize Rabb-i rahîmin en büyük ihsânıdır tahsil.

Semâdan hâke inmiş bir mübârek hûri-i dilber;

Kamer yüzlü, şafak renginde, şeb-i zülf-i ziyâ-peyker,

Ânın rahm-i dîl-i hak beynini celb etmiş âdemler,

Tutup dest-i vücûd-ı mânevî âdemi eyler

Teâlî arşa doğru, vech-i tâbânı safâ-küster,
O havrın rûh-ı feâl hayât-ı efşâmıdır tahsil!

Bakılsa çeşm-i ibretle bedâyi' hâne-i âlem
Hep envâr-ı ulûhiyetle memlûdur, ânı âdem
Bilir. Tahsil ile izhâr eder esrârını her dem
Eğer tahsil ferman etmeseydi hâlik-i âzam
Zalâm-ı cehl içinde hep tutardı rûhumuz mâtem!
Vücûd-ı âdemiye'nin bir münevver cânıdır tahsil.

Hayâtın en mukaddes hazzı tahsil meâlidir,
Hakiki zevk-i himmetdir, hevâilin hayâlidir.
Kemâle say eden gencin safâsı öyle âlidir
Ki kalb-i sâfi güyâ neş'e-i cennetle mâlîdir:
Cihân indinde derd-i gussâdan billah hâlidir
Âna bir cevheri bitmez saadet-i kânidir tahsil.

Hakikat berk vurur çeşminde saî-i dîl-âgâhın,
Donuk bir lem'â yoktur didesinde bir hevâ-hâhın!
Eder tahsil-i fikri cilvegâh-ı hikmetullâhın,
Odur mahbûbu kalbin, câlib-i ârâm-ı cangâhın;
Nebî-i Hak bilirmiş câh-ı ilmi fevki her câhın¹⁴
Bu kulun en mükemmel, en celî bir hânıdır tahsil.

---

¹⁴ (Rütbetü'l-ilm....)

Bakın tahsil ile insân ne rütbe i'tilâ eyler;
Ânın latîfiyle tahkîk-i saffât kibriyâ eyler,
Fezâ-i lâtenâhide gezer keşf-i ziyâ eyler;
Bilir hem cinsini, dünyâyı, şerden ittikâ eyler,
Fenâlık eyledikçe kendi nefsinden hayâ eyler;
Serveşe âdemin müstevcib-i reccânıdır tahsil.

Siz ey nev-resteler Allah için hep eyleyin himmet!
Sizin tahsilinizle kesb-i ulvîyet eder millet;
Sahîhü'lfikr olun kim hâkidanda manevî sıhhat,
Müebbed ömr ile bir kavmi eyler nâil-i rif'at!
Sizin tahsilinizle mülk-i Osmâni olur cennet,
Terakkî-i devriyenin bir kevkeb-i tâbânıdır tahsil.
Teşrin-i Sâni 1307

ASMÂNA BAKARKEN

Usandım ben cihândan âh usanmaz mı cihân benden?
Teneffür eyledim cândan, acep bıkmaz mı cân senden?
Çıkıp kevkeblerinle karşıma ey leyl-i nûr-alûd
Beni seyr eyleme, söyle! Ne anlar ahterân benden?
Vücûdumdan nedir maksûd olan ey mâh sen söyle!

Ne idrâk eyledin Allah için ey kehkeşân benden?
Beni hem öldürür gamla, hem etmez cismi der-âgûş
Ne ister ben de fehm etmem şu suflî hâkedân benden?
Garibim, bıkkınım, bîçâreyim, mahzûn ve me'yusum
Değil şî'rim görünse rûhum olmaz bir nişân benden!
Yarıl ey kubbe-i pür nûr, açıl ey âlem-i mânâ,
Bana göster nedir maksûd-ı Rabb-i kün benden
Ben ettikçe temâyül arş-ı hakka âlem-i şekkden,
Zılâm-ı cehl ile eyler tesettür asmân benden!
Şu envâr-ı semâvî kalbe mâtemler eder ilkâ
Cihân nûr olsa bahtım ayrılır mı bir zaman benden?
Felekte bilmedim billah bir şeyi kemâliyle
Fakat eyvâh... Bildim ki kemâl oldu nihân benden!

17 Kânûni Sâni 1307

ELVÂH-I TABİATTEN

-8-

DARGIN

Yine dargın edecek hâlini güyâ izhâr
Savt-ı bâridle temâdi ediyor sohbet-i yâr;
İhtizâzında fakat his olunur nağmesinin

Bir hafî lerziş-i dîl, bir mütereddîd ikrâr;
İğbirârındaki tıflâne teannüdle eder
Gizli sevdâcığımı kendiliğinden izhâr.
Çırpınır bûse-i müştâkıma gönlünde emel,
Saklanır nâhut-ı mâsumuna veçhinde mesâr;
Belirir çehre-i zerdinde dimâ, hiddet,
Nev hilâl-i şafak âgûşa döner şekl-i izâr.
Bana bakmaz bakıyor penceresinden güyâ,
Dağıtır saçlarını bâd-ı semenbû-ı bahâr;
Sine-i nûruna pürtâb ediyorken gâhi,
Dökülür gerdenine sâye-i zülf-i zer târ;
Biraz eğmiş de çevirmiş başını, çeşminden
Gâh iner kalbime bir tîr-i nigâh-ı bîzâr;
Toplanır titreyerek leblerine bir kemle,
Çîn-i ebrû ile mefhûmunu eyler inkâr!
Ne kadar sürdü bu dargınlığımız? Bilmem ki
Neyi çok gördü benim gönlüme nâz-ı gaddâr?
Hiç barışmaz der idim gözlerinin uçlarına
Kıvrılıp konmasa gülhânde-i necm-i bîdâr!
11 Mart 1312

KAYIKÇI

1

Açık mâun kayığın ortasında bir parlak

Cilâlı tahtada ârâm eder, takım düzgün:
Dizinde bir çuha şalvar, belinde yünlü kuşak,
İpekli gömleği titrer beyazlığıyla... Bütün
Kayık temiz, boyalı; şilteler yeşil kadife,
Muşanbalar yeni, parlak, körükler ince güzel;
Nasıl gurûr ile durmaktadır, bakın herife!
Tutar körükleri, okşar suyu hafif bir el,
Açıkta müşteri bekler... Gelirse pek âlâ;
Atar sevâhile bazen nigâh-ı istiğnâ!

-2-

Kayıkçının da olur zengini, bu servetler
-Ki nisbeten meselâ bankerin yesârıyla
Birer numûnesidir fakirin- ibtisâm eyler
Gözünde çehre-i say'ın derin vakarıyla!
Bakın nasıl duruyor: müncelî nigâhından
Gülümsüyor gibidir neşve-i rahîk-i hayât;
Parıl parıl yanyor cebhe-i siyâhından
Güneşden arza düşen hâr-ı mübtesem lem'ât;
-Kayıkçı!- buyurun efendim -Yanaş!- peki nereye
-Yanaş, işim acele!- buyurunuz -Büyük Dere'ye

-3-

Ağırca bir aceleyle beş on körük alarak

Biraz açıldı, fakat sonra durdu: yanlarını
Yavaş yavaş sığadı: saltayı atıp yumuşak
Benekli mendili kıstırdı koynuna; yerini
Biraz tasarladı... Artık hemen uçup gidecek

Hayır bir iş daha var:

-Of aman kayıkçı nedir

Bu yaptığın uzun işler?

-Benim kayıkta kürek

Güzelce yağlamayınca döner mi? Herkes bir

Zanaat işler efendim; hem artık işledi hâh!

Bakın nasıl uçarız şimdi, hoop... Bismillah!

-4-

Hakikaten uçuyorlar, kayıkçı bir makine

Ki etrâd-ı metîniyle eyliyor devrân,

Siyâh damarları şişkin, sinirli kollarına

Müebbeden asılır kütle-i hayât-girân!

Sürüklüyor onu edvâr-ı bî nihâyete,

İlelebet giderim zanneder, mekîn ü sabur;

Tabiatın düşerek sahâ-i meşakkatine,

Yuvarlanır gibidir rûhu müftehir, mesrûr;

Yanık solukları âteşli cephesiyle gider

Döküp hatâir-i ömre buram buram terler!

-5-

Yetiştii menzîl-i maksûda şimdi bî hareket,

Mecalsiz duruyor, saltası omuzda, yüzü

Vücûdu terler içinde; nâhufte bir mihnet

Meâl-i zârını îmâ eder donukça gözü:

Zavallı çok yorulup çok hayât sarf etmiş

Biraz çabuk düşeyim sâhil-i merama diye;

Gözünde lem'â-i gayret ufûl edip bitmiş...

Kayıpta müşterinin attığı mecrediye

Parıl parıl yanıyor, şûh-ı mübtesem; güyâ

Güler o dîde-i zaife bu çeşm-i istihzâ!

10 Nisan 1312

KÜÇÜK ŞEYLER

5

HANIMELİ

Tab'-ı karakterin şehriden,

Ne güzel nâme nâil olmuştur,

Bir gönülsüzce bağ-ı nihâli iken

Rağbet-i ağniyâyı bulmuştur;

En güzel bahçelerde beslenilir,

Doldurur sarmaşıkların telini:

Nâmı celb-i kulûba kâfidir,

Hep hanımlar sever hanımelerini.

Koparıldıkça mutlaka takılır

Gögse, mest-i şemîm-i işve kalır...

Gönlünü gizli hiss-i aşka açar:

Ömrü hayfa ki çok çiçeklerden

Az sürer, çünkü nev-şüküfte iken

Rûhu bir kere koklanınca kaçar!

8 Teşrîn-i Evvel 1312

VAPUR

Göründü karşıki sâhilde bir vapur-ı nâgâh,

Cebel kadar büyük, insân kadar güzîde vâkar...

-Vapur mu? Şimdi de mevzu'-ı bârid-i eşâr,

Vapur mu oldu? Bizim zannımızca maddiyât

Değil, letâfeti olmazsa bir cihân-ı hayât

Lisân-ı şî'r ile tasvîr edilmez, ancak siz

Ne görseniz, ne bulup duysanız yazıp çizerek

Şî'r diyorsunuz, insâf edin: bu zînetsiz,

Meâlsiz yazılır şî'r olur mu? Şimdi eşek

Lisân-ı şî're girer mi?.. Kanarya, serçe, falan,

Çiçek çiçek deyivermekle şî'r olur mu hemân?

“Tıkır tıkır soba güneğinde bir tuhaf ses var!”

Bu söz mü? Görmeyerek feshâzâr-ı lâhütü,
Yazarsınız bize bazen dilenci tabutu!
Memîş gazel okumuş, yok hüsn-i tefnîn atmış!
Cenâze defni için köylü kız saat satmış!
Semâda sanki güvercin alayları gibi kar
Dönüp dönüp yağıyormuş, likâ-i hüzn-alûd
Gülermiş anlayana; ibtisâm-ı girye nemûd
Olurmuş, al, sarı, mâi, turuncu, penbe, yeşil
Hasiseler var imiş; bir misâli: havf-ı siyâh!
Neler çıkardınız! İnsân görünce istikrâh
Eder... Melâhat-i evzanı ettiniz tebdîl,
Bozuldu kâfiyeler, bir takım tuhaf kelimât;
Şâhik, kakhaha, ahgüme, ned'et-i işmihzâz,
Harîm-i bahr-ı hurûşan, garîk-i sîne-i nâz,
Sevdâ pare-i gayret, hayât-ı matbuat
Falan filan gibi birçok garibelerle bütün
Yazarsınız bize eşâr-ı bî nihâye bugün!...
Sihri-i münkiseye gülmüş, meâl-i şevk-i ânın
Şikeste reng-i sefâlet-i hayâta “Ooh” demiş;
Vurur göze koca lafzıyla dans-ı serpântin,
Frenk çalgıcısı bestekâr-ı eşher imiş!
“Nigâh-ı nâz-ı rahîminle okşadın beni sen...”
“Siyâh köpükleri üstünde bahr-ı nisyânın!”
“Gözünde her cevelânı rebâh-ı sevdânın...”

“Fezâ-i ömre kapanmış semâ-i târ-ı adem”

Bütün bu sözleriniz herze; bari söylerken

Bilirsiniz bunu ya?... Biz ceh-i şâir-i melhem

Yazar bizim gibi pür tumturâk-ı mürde meâl!

Eder durur bunu sizden bütün kubbeyle suâl:

Ya biz akıllı, ya siz bir cevâbı var elbet?

-Cevâbı önce verilmiş, dedin ya, öyle evet!

-1-

Göründü karşıki sâhilde bir vapur-ı nâgâh;

Cebel kadar büyük, insân kadar güzîde vâkar!

Ferâş-ı bahre safâ-i hayât ile yanmış,

Bahâra göğsünü germiş, semâya kol atmış,

Dehhân-ı şî're köpürmüş; gıryiv-i âteşbâr

Saçar; büyük bacasından çıkan buhâr-ı siyâh

Hevada halkalanır, toplanır, biraz açılır,

Uzar uzar dağılır, ince bir hayâl kalır.

Bu ayn-ı zulmet memdûde-i cehâlettir

Ki gavr-ı leyle-i mâziden eyliyor feverân;

Fakat meşârik-i âtiden encâm-ı tâbân

Dolup eteklerine, kehkeşân-ı bî pâyân

Olur ki çerhâ-i müebbed likâ-i zînettir!

Göründü karşıki sâhilde bir vapur...

Dağlar kaçıyor rehgüzerinden,

Uçmakta bulutlar üzerinden;
Bir ebr-i ziyâpervere benzer
Düşmüş yine bâd-ı per i per;
Peşinde semâ-i nâmütenâhi
Âyine-i izhâr-ı ilâhi!
Dalmış uçuyor hânde-i sevdâ
Telsîm eder ezyâlini güyâ;
Berâber ki ma'suke-i ilhâm
Etmiş onu gencine-i âram;
İzler bırakır şûh-ı münevver
Ebhâre düşer sâyesi yer yer;
Gâhi olarak hüsnüne hayrân,
Koyunda kalır mâh-ı girîzân;
Gâhi dolar etrâfını mahmûr,
Nev hânde-i şâm encâm-ı pür nûr;
Dalmış uçuyor cev-i semâya;
Şehirleri vurdukça hevâya
Nağme-i nûşin. Mütevâli
Eyler gibi etrâfını mâli
Birer ferfe-i şevk ile; gerdûn
Dinler gibi âhengini, memnûn!
Bir ebr ki...

Değil vapur! Bu hayâleti eyleyen ilhâm
Vapur... O şekl-i muazzam, o heykel-i zirûh;
Ki nâr-1 kalbini eşâle arz-1 kâfildir;
Hurûş-1 fikrine ummân-1 marifet-i meftûh
Kevâfil-i medeniyet bu arza nâzildir,
Bunun vücûdu olur fikre sîne-i âram
Bu bir define-i san'at ki umk-1 cânında
Uyur peri-i ezel çehre-i ulûm u fûnûn;
Bütün meşârik-i nûr tekemmülât-1 şuûn,
Bütün meâl-i zirûh sahâ-i gerdûn
Fezâ-i ömrü gezer devş-i imtinâdan!

-3-

Vapur –Ki zâr-1 terâkkîde belki en ciddî
Guyur-1 hâdim efkâr-1 âdemiyyettir,-
Dalar şevâhik-i emvâca mutmain, handân;
Ecelle pençeleşen kahramân-1 san'attir:
Hücûm zoru ile târumâr olur ummân!
Bu feshâ-i ezeliyette rehrev-i ebedî.
Zılâm-1 leyle-i yeldâda, ka'r-i deryâda
Sahâbeler boğuşurken fezâ-i minâda,
Ru'ud-1 savlet ederken heyâkel-i bahre;
Gider yolunda, gider kalb-i pür lehîb-i sürûr!
Semâya attığı koldan uçan şerâre-i nûr

Deler redâ-i şebi; bir cihân-ı dūr â dūr
O çeşm-i dikkat-i mağrûra gösterir çehre,
Gider gider, o dilârama pür keşâ-i visâl,
Damarlarında coşar hûn-ı kerem-i isti'câl!..
Tarrâke-i pervâne-i devvâr
Bir rûz-ı sadd-ı âhenk ile her bâr,
Çarpar durur etrâfına memdûd
Pür gulgule, pür velvele bir rud?
Dağdan müteveyyic, dūr-efşân
Güyâ ki olur bahre hurûşân.
Artık vapur uçmakta safâdan
İçmiş gibi iksir-i hevâdan,
Sermest-i neşad-ı mütevâli,
Hândân gibi veçhinde meâli...
Yaklaştı sükûnet bulup artık
Âheste yürür, vuslat-ı âşık
Ancak bu kadar mest-i safâdır;
Bir kız gibi nâzân-ı hayâdır!
Yaklaştı, durunca demir attı...
Derken gerilip sâhile yattı!
Mağripten olur kalbine rîzan,
Bir huzme-i envâr-ı perişân!
Bir lahzâda insân ile doldu,
Bir mahşer-i savt-ı beşer oldu!...

Ey heykel-i perân-ı ticâret,
Minâ-i cibâl-i medeniyyet!
Hayrân sana fikr-i beşeriyyet,
Kalben ederim şânına hürmet!

11 Mart 1312

SENİN

Nâz eder necm-i sabâha çeşm-i mahmûrun senin;
Leyl-i vuslattan güzeldir zülf-ü deycülün senin;
Safvet-i mâha, ziyâ-yı şemse mir'ât-ı latîf
Pâre-i ebr-i seherdir sîne-i nûrun senin;
İnfiâlin ibtisâmından güzeldir sevdiğim:
İğbirâr-ı tıfla benzer hâl-i mağrûrun senin;
Dikkat-i aşka, nigâh-ı kalbe muhtâc olsa da,
Şems-i bâzârdan güzeldir hüsn-i mestûrun senin;
Hânde edersin, gelir bir hüzn-i sevdâ veçhine
Rûhuma rikkât-resândır tavr-ı mesrûrun senin;
Gamlı da olsan güler dîdende envâr-ı şebâb,
Hüsnünü görmüş de olmuş neş'e-i meshûrun senin
Hâsılı her hâlinin her tavrının meftûnuyum,
Gönlümün ilâhıdır gül çehre-i hûrin senin.
12 Kânûni Evvel 1308

İNSÂNLAR

Biz ki insânlarız insânları izrâr ederiz,
Bizi şâdân edeni derde giriftâr ederiz,
Kimseyi sevmeyiz ama, yine her insâna
Muttasıl meyl ü muhabbet yüzü izhâr ederiz;
Kalb-i veçhinde deyinir bazımıza dünyâda!
Kendimizden bile ama ânı izhâr ederiz.
Fıtrat-ı âdemi şeytan gibi tesmîm ederek
Mülk-i etfâlimizi ders ile gaddâr ederiz;
Biz ki insânlarız insânlığı katl eyleyerek
Muhterem destimizi pençe-i hunhâr ederiz,
Değil insân, bizi çekmekte bütün mevcûdât:
Kırları dağları bin muhannete düçâr ederiz!
Çeşmimizden dökülür âteş-i seyyâl-i âmâl,
Yeknazârda bir uçan murgu dîl-i âzâr ederiz;
Yoksa kaplan gibi keskin dişimiz turnağımız
Kurşunî dağ kayasından bile imrâr ederiz.
Şere hep vâsıta bin türlü hüdâ-i mefhûm,
Hayrı emr eyler ise halkı inkâr ederiz;
Cennete gitsek eğer –Hiç tereddüt etmem-
Ne kadar hûri, melek varsa günahkâr ederiz;
Hâsılı pek kötü yerde iyilik taşıyoruz.
Kötü olmakta gebersek bile ısrâr ederiz;
Nefsin ıslâhını hiç eylemez de himmet,
Böyle bin şi'r ile ef'âlini ikrâr ederiz...

ELVÂH-I TABİATTAN

9

KARACA AHMET MEZÂRLIĞI

-1-

Hava sıcakça, ağır... Münfail, garîk-i sükût;

Semâ ukâb-ı şebîn tûyleriyle mâlâmâl:

Bulutların uçuşur sinesinde reng-i melâl,

İner şevâhika gökten sükûnet-i mebhût,

Sıkar durur yüreği dîv-pençe bir muhannet...

Galv-i his ile âzerde bâr-ı ömrümden,

O gün mekâbire doğru sürüklenirdim ben.

Çıkıp da Üsküdar'ın üstüne bir garîk-i mahan.

Gider dururdum o gün rûh-ı teşne-i zulmet!

Nişimin ebedîsinde sanki emvâtı

Arardı inleyerek kalbimin münâcaatı...

-2-

Teheyycât-ı hayâlimle mest-i pür helecân

Beş on dakika daha eyledim yolumda devâm;

Göründü sehâ-i ihfâr târumâr-ı âzam,

Göründü mehbit-i âsâr-ı zende: kabristan!

Mehîb-i münzîre, dehşetli levhâ-i hilkât

Fezâ-i ömre kapanmış semâ-i târ-ı adem;
Girer zilâline eşbâh-ı mürde-i âdem,
Düşer bürûcuna feryâd-ı kâinât, ebkem!
Hayâta ra'sâ veren kudret-i ulûhiyet
Bu cilvegâh-ı ademden cihâna ibret hîz,
Bunun huzûr-ı celâlinde asmân-ı nâçiz!...

2

Ne rütbe etse teâli-i tahayyülât-ı hayâl
Tabiatın edemez levh-i zârını tasvîr:
Lisân-ı şi're giren en acıklı bir te'sîr
Bükâ-i kadr veremez rûha zende-i hiss-i melâl...
O gün benim ufk-ı târtâr-ı ömrümde
Te'sirâtıma ma'rûz olan o kabristân
Benimdi: ben görüyordum o yerde bî pâyân
Meâl-i merde, hayât-ı şikeste, nûr-ı nihân.
Bütün merâret-i eş'âr zâr-ı ömrümde
Bu duyduğum acılıklar temsil eyleyemez,
Benim bu hâlimi rûhum da yazsa söyleyemez!

-4-

O kehkeşâna müşâbih geniş, me'avvec yol
-Ki parça parça mezâr taşlarıyla mâlidir-
Uzar durur mütevahhiş-i melül, hâlidir;

Bütün siyâh ulu eşcar ile dolu sağ sol
O servler adem-i âbâda sayd için gitmiş
Muhûf-ı kâfile-i dîvi eyliyor ahtâr.
Bu kârbân adem-i çehrede siğâr ü kibar
Ölüm terânesini gûş edip garîk-i mesâr,
Hafirelerde bekâyât-ı rûhu bel etmiş;
Siyeh kefenlere girmiş kabile-i cadu,
Olur riyâh-ı sevâkla hadşe-hîz-i gulüv.

-5-

Yıkık, düşük, yeni, pejmürde renk, pür zulmet,
Büyük, küçük, mütebessim, melül, şa'sa'arîz,
Nukûş-ı zerle müzeyyen, siyâh-ı hüzn-engîz
Kavuklu, fesli, düz, etrâfı süslü, bî zînet
Bütün o âlem-i ehcâr, o kârbân-ı memât...
İçinde ben... Tek ve tenhâ... Hümûl bâr-ı hayât!
Benim bu zendeliğim sanki var mıdır? Heyhât!
Hayâta tırmanan insânlar işte seng ü gubâr;
Bu yerde kazmalıyım ellerimle kabrimi ben...
Ölüm soğukluğu geçti o anda kalbimden!

-6-

Gözüm karârdı, ecel çıktı karşıma nâgâh,
Çocuk gibi kaçarak başladım firâra, bu hâl

Girdi nazzâreme binlerce tîre-i çehre-i hayâl:
Uğultularla duyardım medîd bir “Eyvâh!”
Kaçar gibiydi yanımdan kefen-i bedûş-ı emvât
Bütün o taşlar önünden ederken öyle mürûr;
Gâhi bana uzanıp gûl-ı mevt pençe-i zûr
Tutar gibiydi belimden... Hayâtta meftûr
Bir ızdırâb ile ettim bu yolculukta sebât,
Nihâyet oldum o zindân-ı rûhdan azâd,
Çıkınca karşıma bir levh-i zî hayât-ı vedâd:

-7-

Yolun sonunda küçük mescidin civârından,
Biraz sağındaki yüksekçe bir musallânın,
Temaslarla yenik hücre-i mücellânın
Zemîne mâil olan münhani kârinde,
Lepiska saçlı, açık mâi gözlü bir afacan,
Nihâyet altı yaşında latîf bir duhter
-Gözünde lem'â-i şâdi, yüzünde hânde-i ter,
Şafak ziyâsına düşmüş çiçek kadar dilber!-
Gülüp gülüp oluyordu cihânına nekrân...
O şimdi feyz-i sabâvetle pür sürûd-ı hayât,
Eder dururdu temâşâ âlem-i emvâd!

10 Teşrîn-i Sâni 1315

SAKLANMIŞ

Senin mânâ-yı hüsnün nuhbe-i eş'âre saklanmış,

Ulûv-ı ilkâtin en müncelî efkâre saklanmış.

Seni Ekrem gibi biçâre bir âşık nasıl bilsin?

Muallâ fitratın ilkâtindeki esrâre saklanmış.

Senin mahiyetin gönlüm gibi dünyâyâ pinhandır;

Kemâlin, hak gibi her ârif ü huşyâre saklanmış.

Tecelliyât-ı arş-ı hakka bir âyinedir vechin,

Gözümüz verd-i hüsnün pertev-i dîdâre saklanmış.

Münevver, hânde küster, rikkat-âver, rûhperversin;

Fakat her tavr-ı hüsnün âh nâz-ı yâre saklanmış,

Meleklik vech-i mâsumâne ki hâl-i tabi'idir,

Fakat bir şeytânet ol rûhber-i etvâre saklanmış,

Mürüvvet dâimâ her hâl-i kâlinde nümâyândır,

Fakat zulmün o fettan gamze-i hunhâre saklanmış.

O ulvîyetnümâ hurşîd-i ismetsin ki nûrunda,

Meâl-i kibriyâ her lem'â-i rûhsâre saklanmış,

Muhabbet berk vurur çeşmindeki necm-i melâhatte,
Fakat mehtâb-ı hüsnün zülf-i mağrib târe saklanmış.

Gezersin dâimâ bir maşrîk-i sevdâda ama sen,
Bilmez semt-i kastın cilve-i reftâre saklanmış.

Nasıl gönlündeki sevdânın olsun menşânı mâlum?
Senin her türlü hüsnün nazzâre-i gaddâre saklanmış!

Nasıl te'mîn eder vicdânımı Allah ile ahdin?
Hakâyık-ı gülfeminde şîve-i güftâre saklanmış.

Beni bir kerecik vaslınla şâd etmek ne mümkündür?
Değil çehren, hayâlin çeşm-i kalb-i zâre saklanmış.

Ölürken ben sen ancak rahm edersin kim belâ-yı aşk
Dilde vâpesîn-i feryâd söz ü şikâre saklanmış!

29 Eylül 1308

MEKTEP

-1-

Mektep ki feyizgâhıdır evlâd-ı milletin,
Mektep ki bir definesidir sa'yt-ı himmetin
Ehliyet-i fazileti dünyâya bahş ile,
Olmuş bu gün medârı cemî-i saadetin.

Mektep gibi cihânda yapılmaz büyük bina.
Bir mescid-i mübareğidir fikr-i ümmetin.
Mescid ki bâb bâb-ı Hüdâ hâne-i ukûl,
Kürsülerinde va'z eder âvâz-ı hikmetin.
Tâkinde lem'â lem'â durur encâm-ı zekâ,
Mihrâbıdır mukarrî şumûs-ı hakîkatin.
Kürsülerinde hutbe verir her cemaate,
Ulvî nidâsı sâhib-i esrâr-ı hilkâtin.
Mescit değil, o mâbedi her dîn ü mezhebin,
Beytü'lharâm aklı bütün âdemiyetin!
Mescidde kalb-i havf-ı Hüdâ lerzenâk eder,
Mektepte fikre nûru düşer Rabb-i izzetin;
Mektep deyince gönlüme meşhûd olur benim,
Bin maşrîk-i münevveri âfâk-ı fitratın;
Mektep deyince rûhuma bir i'tilâ gelir,
Pervâz eder içinde sahârî-i cennetin...
Mektep o bargâh-ı kavânîn-i kâinât,
Olmuş bütün cihâna bugün menbâ-ı hayât!

-2-

Cehlin zılâmı bir ulu deryâ olup cihân,
Altında kalmış eyler idi dâimâ figân;
İnsân dedikleri o kuduz dîv-i hilkâtin,
Coştukça båd-ı sârsâr-ı enfâsı nâgihân,
Öyle hurûş ederdi o deryâ ki dağların,

Fevkinde hep uçar idi emvâc-ı şeb-feşân;
Gâhi bulut gibi bayılırdı deniz göğe,
Mestûr olurdu kevkeb ü mehtâb u kehkeşân...
İşte bu bahr-i müdhîş içinde zuhûr edip,
Mektep dedikleri o ziyâ canlı kahramân,
Tûfâna cism-i âhenini hâil eyledi,
Uğraştı hûd u bîhûd koca âlemler çok zaman;
Açmıştı bin cerîhâ teninde musâdemât,
Ama yine metin idi ol şî'r-i dîl-i civân;
Cedd-i Hüdâpesend ile ikdâm-ı tâm ile,
İmhâ-i cehle etti dîlrâna vakf-ı cân...
Âsâr geçti bulmadı maksûduna zafer,
Güyâ Hüdâ sebâtını eylerdi imtihân...
Birdenbire leyâl-i cehl oldu hep sabâh,
Etti nihâyet âdeme hurşîdini âyân!
Yâ Rab ne rütbe varsa göklerde kevkebin,
İ' dâdını o rütbe-i füzûn eyle mektebin!

-3-

Mâzinin eyle atf-i nazar-ı ibtidâsına,
Bak âlemin o sahâ-i zulmet-nümâsına:
İnsân ile behâyimi tevfiik eden nedir?
Bir nutk-ı bî biyâr ki şaşarsın hatasına!
Bir âşiyân-ı kaderde güzel o yapılmamış,

İnsân-ı nühüfte tîn-i mezellet-i melâsına;
Yok yok, ümîd yok, emel-i sa'y-ı neş'e yok
Âdem girifte cehl-i belâhet belâsına;
Toprak siyâh, büyût siyâh, cepheler siyâh,
Bir ahter inmemiş beşeriyet semâsına;
Bir de nigâh-ı dikkat ile hâlâ kayl-i nazâr,
Çeşmin tahammül eyler ise incilâsına!
Dünyâyı dûna reşk ediyor cennet-i berin,
Hurşîd-i âşık oldu şu arzın ziyâsına!
Olmakta dâ'-ı muhyî-i fenn sârî-i serî,
Hâkin semûm-ı ilmi karışmış hevâsına;
Bin ser-i hilkâti bize fâş eyliyor ulûm,
Dalmış beşer bu âlemi bilmek safâsına;
Mevlî celâl-i şân ile her zerrede âyân,
Hayrân beş on yaşında çocuklar Hüdâsına!
İşte bu şanlı hâlimize en büyük sebep,
Mektep, o feyizgâh-ı hükm, matla'-ı edep!

-4-

Ey nûr-ı seydegân sizi eltâf-ı girdgâr,
Etmiş cihânda mektebi bulmakla bahtiyâr;
Bir kere girdiniz mi o dâr-ı selâmete,
Eylersiniz hayât-ı bahşetîye ibtidâr.
Mektepli nâmını taşıyan her çocuk bugün,

Her yerde dâimâ buluyor izz ü i'tibâr;
Mektepli nâmı âdeme tahmil-i şân eder,
Mekteplilikle herkes eder cidden iftihâr;
Şayestedir ne meretebe fahr etse tâlibân,
Dünyâda onlar eyleyecek ilmi pâydâr.
Mekteplinin gözünde ziyâlar âyân olur,
Eyler cibîn-i safvet-i hurşîdi âşikâr,
Fikrinde nûr-ı şems-i hakîkat dakika-i çîn,
Veçhinde rûh-ı câzib-i mânâ safâ-nisâr;
Hâlin büyük saâdeti kavlinde mesttir,
Âtînin incilâsı cemâlinde tâbdâr;
Tetkik-i sa'ya bezl ederek cism ü cânını,
Vermiş makâl ü hâline bir muhterem vakar;
Mektepliye değil yalnız tâlib-i ulûm,
Âlemde hürmet etmede his eyler ıztırâr,
Ey huld-zâr-ı mektebin emced beşerleri,
Ben sizlere melâik-i dünyâ desem yeri!

-5-

Bir mektebin derûnuna gâhi gider hayâl,
Yâ Rab nedir o âlem-i ulvî-i bî misâl?
Yüzlerce nev-i civanla dolu hâne-i şebâb,
Bir köşesinde pîr-i lisân hevâce-i kemâl;
Cennette halka hutbe veren bir velî gibi,

Söz söyledikçe hevâce feyz-i hüdâyı makâl
Cidd-i âveri dikkat-i ulvîyyet-i sebât,
Her nev-i civân ilme verir başka türlü hâl;
Fikrin bedâbî' ebediyyet-i nişânı,
Eyler hülâsâ dîdedeki muncelî meâl;
Rûhun letâif-i azliyet-i nümûnuna,
Âyine-i münevver olur sükût-ı cemâl;
Gözler muallimin nazarında dakika-i cû,
Eller kalemde, elsîne-i âmâde suâl...
İnsân görünce böyle müdakkik çocukları,
Sîn-i sabâvet olduğuna vermez ihtimâl;
Herkes mehâsin-i hikemiyyâta dil-güşâ,
Hiç gönlüne verir mi gumûm-ı cihân-ı kelâl?
Herkes lezâiz edeb ü fenle müştâgîl,
Bin derdi olsa hissedemez zerrece melâl,
Mektepte bir yıl eyleyen imrâr ömrünü,
Etmîş demektir on sene i'mâr ömrünü!

-6-

Vaktâ ki bir zaman teneffüs-i hulûl eder,
Vaktâ ki hevâce sınıfa temennâ edip gider,
Âheste bir şitâb ile etfâl fevc fevc,
Zâlâm-ı mübâsırının önünden eder güzâr;
Bir lahzâda sükûnet olur savta münkalît,

Başlar hurûş u cûşa civânâna hândeler...
Eyler riyâza neş'eli bir murg-1 dîl hücûm,
Sermest eder şebâbı bile nağme-i sihr;
Herkes lakırdı söyler olur ibliğ-i zamân,
Herkes verir müsâhibine bir mühim haber;
Amma ki söyleyen dahî bilmez makâlini,
Hiç dinlenilmez olsa bile kavli mu'teber;
Mâsum bir meserret tıflâne canlanır,
Girmez o hâdegâha inâd etse de gider;
Herkes rakîk-i âleminin hayr-1 hevâhıdır,
Mir'ât-1 pâk-i kalbine konmaz gubâr-1 şer;
Vicdân-1 sadâsı, rûh-1 lisân-1 terânezen,
Emniyet-i şebâbdan âmâl-i behrever.
Sirâyet o bağzâr-1 bahşeti arar isen,
Cemi'yetin müfâsidini bilmeyen beşer!
Billah böyle âlem-i ulvîye gâh gâh
Gökten melâik etse sezâ-i reşk ile nigâh!

27 Teşrîn-i sâni 1308

ELVÂH-I TABİATTEN

10

TİMSÂL-İ ÜMÎD

Yeşil ağaçların üstünden asmân-1 kebûd
Vurur nigâhıma bir incilâ-i safvetle,
Şebâb-1 rûhuma benzer değil sehâb-1 alûd,

Dalar safâsına cân neşve-i muhabbetle.

Şebâb-ı rûh! Bu bir levhâ-i hayâlidir:

Hubûba başladı rüzgâr... Likâ-i sâf-ı semâ

Sahâbelerle siyâh ordularla mâlidir;

Mücâdelât-ı hayât oldu şimdi cilve nümâ!

Mücâdelât-ı hayât: işte hepsi uğraşarak,

Dönüp dönüp yapışıp, ayrılıp, durup koşarak

Fezâ-i hiçe atılmış ketibe-i feryâd:

Bu kârbân-ı gamın ta savkında bir küçücük

Şehâbpâre gelir: muhterîz, şikeste, sönük...

Benim ümidimi acziyle ettirir bana yâd!

27 Haziran 1312

MİSAFİRİM

1

Duvardaki soba gününde bir tuhaf ses var:

Tıkır tıkır... Bu nedir? Bir kuş olmalı mutlak;

Vurup vurup küçücük cismini harâb olacak;

Bakın nasıl da kanat çırpıyor küçük canavar!

Acep nasıl bu mûzik vücûda alçalmış?

Bir aşîyân tutamaz mıydı? Pür sürûd-ı hayât,

Bülend bir ağacın reîs-i şu'le-bârında?

Güzel bir ormanın âgûş-ı sâyedârında

Bir âşîyan tutamaz mıydı yavrucak? Heyhât:

Yokuşta bir arbede-i beldeden nasip almış!

-2-

Her akşamüstü gelir böyle çırpınırdı... Bana

Misafîr oldu demek; şimdi vâcibü'l kirâm;

Onun merâmı da elbet bu deryâ, bence merâm

Bizim misafîri görmek; güzel emel ama,

Nasıl tevahhûşunu mu'cib olmadan görsem?

Bu emr-i müşkülü birçok tefekkür ettim ben...

Misafîrim hele bir gün yerinden uçmuş iken,

Büyükçe bir delik açtım da küneğin üstünden

-Elimde hazır idi bir avuç da tatlıca yem-

Beş altı tanecik attım misafire, o zaman

Biraz çekildim... Uzaktan duyuldu bir helecân:

3

Uzak değil de yakınmış bizim misafircik:

Yetiştî çırpınarak kondu, durdu, uçtu yine;

Biraz dolaştı, nihâyet sokuldu meskenine;

Fakat hemen yuvanın üst yanındaki odalık

İliştî nazaresine, hiss-i nâgihân-ı hirâs

Bütün vücûdunu titretti; yavrucak ne kadar
Şikeste bâl, perişân likâ, zaîf oldu!
Safâ-i rûhuna zehr-âbe-i nefis doldu,
Samîm-i kalbine saplandı tîr-i tîz-nazar!
Benim gibi canavarla eder mi istînâs?

4

Alıştık öyle ki ben belki günde on kere
Çıkar bakardım onun âşiyânına mutlak;
Alıştık öyle ki o istemez idi uçmak
Biraz karışmaz isem döktüğü terânelere:
Bir ıslığı on bir nefhâ-i muhabbet idi.
Duyunca sanki güler, sonra pür sürûd-mesâr,
Kanatlarından edip bir esîr-i nûr-îsar,
Yavaş yavaş süzülürdü havaya feyz-i bahâr
Açar gibiydi önünde letâfet-i ebedî.
Uçar uçar uzanır bir hayâl... Bir zerre
Kalır, yine görünür... Gâh iner çıkardı yere.

5

Alıştık, ah alıştıktı: yavru kuşcağızın
Hayât-ı sadâsı benzerdi kendi âlemime;
Olurdu vahdet-i rûhuyla âşinâ gamıma...
Fakat nihâyeti yaklaştı geldi şimdi yazın,
Bu âşiyandan usanmaz mı serseri afacan?

Cibâl-i şahikaya, haclegâh-ı envâra
Uçar giderse? Gider... sahâ-i tabiat onun,
Bütün zemine düşen nevbahâr-ı cennet onun;
Uçar gider süzülür hândeżâr-ı ezhâra:
Değil benim gibi cismen hayâta bâr-ı girân!
Hayır usanmadı aylarla ülfet ettik biz,
Fakat –o kuşçağızı sanki bir gönül sandı!-
Felek alâkamızı az zamanda kıskandı:
O âşiyân-ı nağm kaldı bir seher sessiz...
Zavallı kuş ölüyormuş... Üzre gözlerini
Buruşturup kapamış, cismi intifâh etmiş;
O çöp kadar ayacıklar birer yana gitmiş;
O nûr tüylerinin reng-i revnâkı bitmiş,
Soluk çiçek gibi kalmış... Letâfet-i terini
Hevâ-ı sürûd-ı hazân nevbahârdan çalmış,
Bu kuşçağızdaki rûhu mükevvenat almış!...

Yine sen bahtiyarsın ey kuş:
Bir nazar, bir nigâh-ı mûnis-i cân,
Daha cismin gömülmeden hâke
Sana mâtuf olurdu girye-künân;
Âh ben eyleyince terk-i hayât,
Buna nâil olur muyum? Heyhât!

2 Şubat 1315

HEYECÂN-I RÛH

Eyvâh yine daldı gönül ye's-i külâle,
Bin gamlı tefekkür beni gark etti melâle,
Düşüm yine âlemle bugün harb ü cidâle,
Ummân-ı pür emvâc-ı elem doldu hayâle,
Yârim bile olmazdı devâ sûziş-i bâle,
Âhirine lütf etti yetiştî bana nâle,
“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

Feryâd edeyim ağlayayım, ağlayayım ben,
Feryâd edeyim kim yakışır gönlüme şüyûn:
Ben kendimi Mecnûn gibi bedbaht bilirken,
Geçmem yine bir sâniye Leyla'yı emelden.
Hep nâz ile eyler beni dâvet o melek ten,
Amma düşemez dîl yine ümmîd-i visâle...
“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”
Mâzimi tefekkür edemem düzâh-ı cândır,
Hâlimdeki yokluk gibi neş'emde nihândır.
Müstakbelimin zulmeti vechimde ayândır,
Mâtemliyim, ölsem dahî mesrûr-ı yalandır...
Rûhun ezeli kısmeti feryâd u figândır,
Ölsem bile ben ermeyecek derdi zevâle,

“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

Yok kimse için gamkede-i hâkde bir yâr,
Herkes oluyor kendisine yâr-i vefâkâr;
Makberde nasıl tek yatıyorsa ölü nâçar,
Dünyâda dahî tek yaşıyor âdem-i gamm-ı hevâr!
Vidânımı zîrâ edemez kimseye izhâr,
Yok kudreti de hikmet-i Mevlâyı suâl,
“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

Bazen olurum aşk-ı hayât-ı âvere mâil,
Hayfa ki bu dünyâ âna da olmada hâil,
Bir yâr benim aşkıma hiç olmadı kâil,
Bir lem’â-i dîdâra beni etmedi nâil,
Ömrüm olacak zulmet-i hicrân ile zâil...
Meftûn yine dil bir sanem-i mâh-ı cemâle:
“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

Gâhi gâhi dilerim edeyim kim nâmımı ibkâ,
Aczim görünür fikrimi derhâl eder imhâ,
Gâhi ararım lütf edecek bir kişi ammâ,
Müstağni-i ihsân görürüm halkı serâpâ;
Rûhum eyler idi hâli derk etse şu dünyâ.
Müncer oluyor her emelim emr-i muhâle:

“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

Vicdân o bütün ahların gulgule gâhı,

Allah’ımızın âyine-i nûr-ı nigâhı,

Vicdân o bütün gamlıların şânlı penâhı,

Biçâre çekip durmada der-i baht-ı siyâhı...

İnfâz ediyor anlamadan emr-i ilâhı,

Vicdân da girerse yine dünyâda vebâle!

“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

Kim ağlayacak etmez isem ben dahî feryâd?

Eyvâh ecel kıldı bütün ömrümü berbâd:

Aldı babamı rûhumu öldürdü o cellâd!..

Sad-âh ile ulvîyetini gönlüm eder yâd,

Gerçi ederim nâmına manzûmeler inşâd,

Bir taş bile rekz eyleyemem kabr-i kemâle!

“Elden ne gelir ağlamadan başka bu hâle!”

1 Kânûni Sâni Sene 1308

-FOTOĞRAF KARŞISINDA-

“Gel kızım, söyle de bak...”

-Söyleyemem ben babacığım!

-Ne için yavrucuğum? Gel.

-Gelirim ama sen

Kaçacaksın yine... Ben hiç bilemem...

-Gel de cicim,

Sana ben öğreteyim, bak bebeğin göğsünden

Şimdi bir ses çıkacak! Söyle biraz türkünü

-Yok

-Türkü bilmem...

-Hele bak hırçına, kız sen pek çok

Türküler söyler idin şimdi unuttuk mu bütün?

Böyle hayli zamanlar ederek nâz u recâ

Baba kız uğraşıyorlardı... Nihâyet bir gün

Yavrucak başladı bir türküye: artık ne kadar

Korkarak, bekleyerek ince kesik bir sesle

Söyleyip durdu... Bütün öttü horozlar, kuzular

“Mee!” dedi... Yavru melek hayli yorulmuş ama

Şimdi memnûn babası, çünkü kovan doldu hele!

-Aferin kızcağızım, şimdi otur da dinle!

Bak bebek türküleri “Mee” leri hep söyleyecek...

-Söyleyesin dinliyorum... Söyleyesin artık hani ya?

-Dur kızım süslüyorum ben onu; zîrâ bu bebek

Önceden süslemek ister...

-Beni bekletme, baba!

-İşte bak yavrucuğum..

Şimdi fotoğraf dönüyor

Bir kesik zembere çarhın dönüşünden sönüyor;
Babanın sem'ine güyâ dökülür rûh-i sürûr,
Çocuğun veçhine dolmakta meâl-i hayret
Dinliyor, çırpınıyor gözleri hândân, pür nûr!
Dinliyor şimdi fakat kendini âciz sandı:
“Bu bebek çok biliyor türküleri!” hay afacan!
Sesinin aksine aldandı, hemen kıskandı.
O küçük toruna bir hayli büyük ciddiyet
Vererek başladı bir türküye... Rûh-ı hândân
Ediyor safvet mâsum lebinden tarayân!
Âh ey ân-ı sabâvet sana feryâd olsun
Bütün ezvâk-ı muhil, bütün âmâl-i cihân!
30 Nisan 1312

HAMAL

Beyâbân-ı hayâtın kütle-i eyyâmı altında
Yürür, bir aks-i muzlim levh-i pür çîn cebîninde;
Yürür, bir irtîâş-ı muzdarip pâ-y-i mekîninde...
Ezilmiş mâneviyâtı hamallık nâmı altında!
Ezilmiş, seni almış belki yetmiş.. Lâhiyâ-i beyzâ
Yatar göğsünde; kavruk çehresinden sâye-i makber
Geçer; yorgun, çukurlaşmış gözünden in'ikâs eyler
Bütün elvâh-ı nûr-ı envere bir son nezzâre-i mevtâ.

Ezilmiş rûhu, durmaz cismi hâlâ eyliyor ısrâr.

Yürür, düşünde bir mübrim, müselsel ömr-i dûr â dûr;

Sürükler zaafını girdâb-ı hîçîye hayât-ı zûr...

Atar bîçâre evhâm-ı zilâle pençe-i tedbir,

Eder ancak meşâm-ı rûh-ı muhtebârını tâ'tîr

Sıcak bir tâze ekmekten çıkan bûy-ı semîn ü hâr!

3 Mayıs 1312

ELVÂH-I TABİATTAN

11

TULÛ'-U ZÛHRE

Kamer şu karşiki dağdan henüz gurûb etmiş,

Siyâh perde-i ufka benek benek envâr

Düşer tereddütlü hayretle, sanki bir şebtâb

Ketîbesi uçuşur taa uzakta: hüzn-i mezâr

Şevâhika dökülür; ince bir ridâ-i sehâb

-Eteklerinde soluk bir beyâz târ-ı seher-

Yavaş yavaş görünür, bir cilâ-i zulmet alır

İner iner dağa, ezyâli toplanır, yayılır;

Bu nigele vech-i ufuk büsbütün tesettür eder,

Fakat beyazı donuk bir haff çizgi kalır...

O ince çizgide hatt-ı siyâh olup bitmiş;

Semâda şimdi muannid, kesif bir zulmet

Olur likâ-i mehîbiyle muris-i dehşet!

Bu leyl-i pâreyi mahmul-ı düş eden dağlar
Gunûde çehre-i mağmûm bahre âkistir;
Sukût eder gibidir umk-ı leyle nûr-ı nigâh:
Bakılsa nâmütenâhi zalâm olur zâhir.
Bu in'ikâs-ı müheykel, bu incilâ-i siyâh
Uzar gider mütezâhim-i kenâr-ı deryâda...
Deniz bu silsile-i ûh-i gamla leb ber leb,
Yüzünde reng-i seher, sînesinde vahdet-i şeb,
Eninsiz, mütevekkil cihân-ı mânâda
Durup sorar gibidir hilkât-i hayâta sebep!
Suâl-i ebkemine sanki bir cevâb ağlar.
Öter de gâh boğuk sesle bir uzak baykuş...
Ölüm hevâsını ezberletir cihâna bu kuş!

Sükût... Şimdi sükûnet bütün bütün gâlip:
Ne kuş öter, ne perî-i hevâ teneffüs eder.
Zilâl, serv-i mekâbir kadar mehîb ü azîm,
Medîd izler ile bahre yaslanır yekser,
Eder sevâhili esrâr-ı asmân telsîm.
Ümîd-i muhtazırın aynî bir ziyâ-i hafîf
Gehi bir izbe bucaktan kaçır, fakat derhâl
Yutar acûze-i şeb cismini; bir âh-ı melâl
Gehî kopar gibi bir lâneden şikeste, zaîf

Fakat hemen onu samt-1 mezâr eder pâmâl!

Bu leyl-i nâmütenâhide fikr olur gâib!..

Îlâhi yok mu bu gavr-1 hayâta burc-1 ziyâ?

Kalır mı böyle muhât-1 zılâm bir dünyâ?

Fevkinde cibâlin, ufkun bir köşesinden

Nagâh zuhûr eyledi bir lem'â-i lerzân.

Bir cünbüş-i bîtab ile bir nûr-1 perişân

Eşbâha nüfûz etti; sehâib uçuşurken

Ezyâline al, penbe, menekşe, sarı, mâi

Bin nakş-1 terâvide dizildi, bütün eşcâr

Titrer idi bir tâbiş-i ihzarla müzeyyen;

Arzın yüzüne gülmüş idi hüsn-i semâî...

Derken atılıp göklere bir huzme-i envâr,

Tirâjeler âfâk-1 ziyâdârı donattı.

Âsârına hayrân gibi nâzân-1 beşâşet,

Mahmûr-1 girîzân harîm-i şeb-i vuslat,

Güldeste-i hândân gibi pür tâbiş-i humret,

Birdenbire maşrîkte tulû' eyledi zühre

Etrâfına sermest-i safâ bir nazar attı,

Yâkut kemer bağladı mahbûbe-i bahre!...

11 Mart 1312

EDECEKTİR

Her lahzâ şu gönlüm beni münkâd edecektir;
Sevdâsı bütün ömrümü berbâd edecektir;
Bir mertebe tab'ında elem var ki o kalbin,
Feryâd tükense yine feryâd edecektir;
Rüyâda bile ağlatıyor dîde-i rûhu,
Bilmem daha kaç türlü gam icâd edecektir?
Ey kalb-i melâmetzede sus, lütf-ı ecel var:
Benden seni, senden beni azâd edecektir!
Elbette çeker koynuna bir gün beni toprak
Yarın seni artık o zaman yâd edecektir;
Bir âh kopup taş yüreğinden ânın elbet,
Cennette seni hüznü ile şâd edecektir;
Bir katre fakat düşmeyecek eşk-i terinden,
Hâkimde benim firkat-i mu'tâd edecektir!
18 Teşrîn-i Sâni Sene 1308

TÂRİK-İ İŞRET

Kendi azmiyle terk-i işretten
İşte biçâre müptelâ me'yûs;
Ne çıkar sanki böyle gayretten?..
Eylemiş kendi kendini mahbûs
Hâne-i tengnayı ihyâya;

Orada sayd-ı azm eder güyâ!
O şigârın hayâli bî pervâ,
Etmiş âfâk-ı ömrü istilâ;
Ka'r-ı ummân bâde-i nâba
Dalıp ettikçe asmâna suûd,
Saçar etrâfa zıll-ı hûn-alûd!

Bu bir enmüzec-i leâmet ki
Ûrperir karşısında ömr-i beşer;
Öyle ankâ-i pür şeâmet ki
Uçuşur tüylerinde ahker-i şer!
Pençe-i cân-şikârına almış
Kanlı avının kalb-i insânî
Sallıyor; bir gıriv-i hândânı
Tutuyor feshâzâr-ı ekvânı;
Bel'-i âtî safâsına dalmış;
Berk urur gözlerinde âteş-i kin
İşte tasvîr-i azmi ayyaşın!
Âh bir böyle kanlı kâbusun
Pençesinde şu ömr-i hâbide
Kurtulur mu? Bu rûh-ı me'yusun
Var mıdır bir ümidi âtide?..
Belki vardır; onun halâsı ile
Bir necâbetli aile meşgûl;

Kalb-i cânı ne istese mebzûl;
Önce vermiştiler biraz da kuûl,
Vermiyorlardı şimdi katre bile!
Hânde bahş-ı ümîd-i istikbâl,
Pek perişânsa da bu şekl-i melâl.

Geliyor işte bî mecâl, zaîf,
Yürümekten ziyâde sallanarak;
Nazaregâhında bir ridâ-i keşif,
Basışından çöker gibi toprak!
Yüzü solgun, dudakları titrek,
Burnu kıpkırmızı, gözü bî fer,
Cebhesinde birûdet-i makber,
Bir behimiyyet-i nazarla süzer
Bütün eşyâyı seçmeden görerek!
Ona müphem, garîb meşhûdât;
Bilemez var mı yok mu şimdi hayât!
Geliyor dest-i ri'se-nâkinden
Dökülür sâye pâre-i lertzân;
Geliyor çehre-i helâkinden
Süzülür bir merâret-i vicdân.
Herkesin hâline değil âgâh,
Fakat âgâh kendi hâlinden;
Görünür çeşminin meâlinden

Rûhunun müntabî-i melâlinden
Muhterîz bir hicâb, bir “Eyvâh!”
Yüreğinden kopar, fakat boğulur
Yapışır kalbine bir ahker olur!

Geldi artık bütün kavâsıyla
Biraz insânlık eyliyor izhâr;
Başlayıp bir kesik kelâma bile
Girdi nadî-i ülfete nâçar.
Ne diyor? Hiç! Lisân-ı hâlinden
Şunu anlar fakat eden dikkat:
İşte olmuş da târik-i işret,
Ediyor azmine cihân hayret!
Zevk alınmaz beyân-ı lâlinden,
Fakat içse o bir kadeh bâde,
Söyler elbette hârikulâde...

İçmemiş bir yıl içmemişti hele
Azmi nûş oldu azm-i terk-i kuûl;
Artık almıştı ihtiyârı ele,
Döndü beytü’l safâsına, makbûl
Ömr-i insâna başladı... Bir gün
Yine bir sevk-i mel’ânetle hemen

İçecekti... O anda pür helecân
En küçük yavrucağızı giryekünân
“Baba sen içme içme, başım için!”
Sözleriyle atıldı ellerine,
Oynayan aklı geldi de yerine;
“İçmem içmem bu sem-i rûhu!” dedi,
Azm-i kat’isi başladı... Ebedî!

5 Şubat 1310

KÜFECİ ÇOCUK

Vücûdu ince, kemiksiz... Şikeste kâmetini
Tutup ezer, kavurur girdbâd-ı ömr-i girân;
Sönük nigâhına bir ıztırâb-ı bî-pâyân
Dolar; mâişete vakfeylemiş sabâvetini!

Güneş yemiş yüzünün rengini; heva yutmuş
Yanık teneffüsünü... Sanki levha-i bî-rûh;
Tabiatın eli âvâre cismini tutmuş,
Turâb-ı zillete atmış... Yatar sönük, mecrûh.

Yatar kırık kûfesiyle, çürük libâsıyla,
Yatar hazîz-i mezellekte muzmahil öyle,
Koşar vücûdunu seyl-i hevâm-ı tesmîme;
Hevâma, şemse, hevâyâ nasîb olur her gün,

Eder Hûda'ya teşekkür hayât-ı zârı için

Nasib olursa eğer on parayla bir tekme!

18 Teşrîn-i Sâni 1311

SON BÛSE

1

Öpme yavrum, beni sen öpme şimdi;

-Neden?

Bana dargın mısın anne ne suçum var söyle?

İşte hiç üzmiyorum ben seni...

-Maşallah sen

Cici kızsın bilirim,

-Ya cici kızlar böyle

Öpmeden uslu dururlar mı güzel anneleri?

-Pek sokulma yanıma yavrucuğum şöyle otur!

-Sevmiyorsun beni sen anneciğim, bak sen dur!

Başka anne alayım bende görürsün...

Diyerek

Tebessüm-i âlûde-i nigâhında zilâl-i kederi,

İncecik boynu bükülmüş gidiyor yavru melek;

Titreyen bûse-i sevdâ dîl-i mâsumunda

Dolaşır ağlayarak çehre-i mağmûmunda.

2

Kadın âmâde-i rihlet gibi bîtâb-ı melûl
Arkasından kızının zâr-ı perişân bakıyor;
Ediyor şefkât-i mecrûhu cemâlinde ukûl,
Rûhunun zulmet-i giryânı yüzünden akıyor;
Hasta biçâre kadın hasta, bilinmez nesi var
Kimbilir belki geçer yavrusuna, belki verem...
Nasıl öpsün kızını? Âh o suâl-i müphem,
O boğuk ses, o derin nağme-i mazlûm her gün
Ninenin parçalıyor göğsünü; zıll-ı mezâr
Kaplıyor rûhunu sordukça atbâda bütün
“Çocuğu öpmeyiniz!” reyini tekrar ediyor.
“Öksürük müzmîn olur çünkü çocuklarda” diyor.

3

“Çocuğu öpmeyiniz” işte mukarrer, mâlum
Ninelik rûhunu mecrûh edecek bir ihtâr!
“Yavrumu öpsem olur mu?” bu suâl-i meşum
Dökülür gonca-i bîtâb-ı feminden nâçar..
-Âh bir gün iyi olsam da tutup çeksem ben,
Koklasam yavrumu, sıksam küçücük ellerini..
Öpsem öpsem yüzünün, gözlerinin her yerini...
Sonra düşsem de çekinmem ölümün pençesine;
Âh öksüz çocuğum annesini öpmekten
Bile mahrûm oluyor...

-Ben geleyim mi anne?

-Gel kızım koynuma.. Yok dur, kopuyor mu ciğerim?

Sanki koynumda ecel!

-Oh onu ben pek severim!

4

Bir seher vakti idi, herkes uyurdu.. Hâne

Gece yalnızca sükûnetle mezâr olmuştu:

Saklanıp rûhuna bir bûse-i me'yusâne

Ninenin gonca-i ömrü ne hazîn solmuştu!

Kızcağız erken uyanmış geliyor: “Oh artık

Öperim annemi, oh ya, öperim işte! Aman

Duymasın! Ya uyanır da darılırsa? O zaman

Kaçarım... Anneciğim bak ne güzel de yatmış!”

Gözü tâbân, yüzü güler nîk-i safâ, göğsü açık,

O yavrucak yürüyor, Annesine can atmış,

Geldi. Kondurdu –Döküp nâşına bir rûh-ı sürûd-

O soğuk alnına bir bûse-i hâr-ı memdûd!

7 Nisan Sene 1312

GÖKSU DERESİ

Tatlı baygın mayısın mağrib-i zer-târında

Nerm-i yâbis dökülen ince, perişân envâr
Süzülüp bir korunun zirve-i eşcârından,
Göksu'nun çehre-i mağmûmuna rîzân oluyor;
Sâyeperver suların sath-ı çemen-fâmında
Serv-sîmin gibi bir huzme girîzân oluyor;
Sâf-ı râkid derenin sine-i ârâmında
Uyuyor sanki yorulmuş da peri-i ebhâr...
Saçı güyâ dökülüp halkalanıp cûş ediyor!
Mevcecikler derede öyle perişân gidiyor.

Bütün etrâf yeşil, sadh-ı serâpâ derenin
Yemyeşil; sonra da umkunda –Açıklı koyulu-
Bütün elvânı, yeşil gölgeleri meşcerenin;
İki yandan dağılan incecik otlar, çalılar
Bile mir'ât-i mücellâ-i hazârette ayân;
Gâh bir kuytu kovuktan ediyor cezb-i nazâr
Nûr-ahzer gibi bir sâye-i berk-i tâbân;
Dalların altına zümrütlü kemerler oyulur...
Dere bir hâreli atlas ki siyâh cevherler
İşlenilmiş gibidir izlerine ser tâ ser.
Bu yeşillikler içinde ne kadar rûh-âşûb
Sâyeler yaslanıyor Göksu'nun âyinesine;
İşte bir ebr-i bahârî ki ziyâdâ gurûb
Kameri göğsüyle geçer, nîm-ziyâ bir ahter

Süzülür gölgelere; bir yuvacıktan bîtâb
Aks eder bir nazar-ı aşk... Cevânib yekser
Döküyor sâye-i sevdâ, döküyor rûh-ı şebâb...
Şâirin nazâre-i vicdânına vurmakta yine:
-Bütün elvâhın içinden mütevahhiş, bîzâr-
Şu donuk aks-i beyazıyla küçük seng-i mezâr!

24 Mart 1312

PARİS MEŞHER-İ UMÛMÎSİ

RESM KÜŞÂD

-13 Nisan 1900-

Bugün Paris'te, fenin sahâ-i hikmet-i penâhında
Tûr-ı Eyfel'den bakar dünyâsına bir heykel-i zîrûh,
Peyinde gavr-ı leyl â leyl mâzi, pîş gâhında
Lika-i subh-ı nûrânûr âtî müncel, meftûh...
Feyâfi-i gurûbuyla, cibâl-i sâyedârıyla
Ezel-i dünyâları dûş-ı mekîninde nümâyandır;
Semâvât-ı tulû'uyla, şümûs u şu'lebârıyla
Ebed âlemleri pîş-i nigâhında dırahşândır!
Bu heykel, heykel-i fikr-i temeddündür ki dünyâya
Bakar, baktıkça kalben secde eyler arş-ı âlâya.

Şu milyonlarca insân sâkin-i ebkem durur nâçar:

Nazârlar münâtıf-ı evc-i tulû'a, rûhlar mesrûr;

Semâ-i hâkidânda şimdi gözler encüm-i nevâr
Çıkar arz-ı semâyâ bin meselsel tâbiş-i mağrûr!
Dolar vicdânlara âvâze-i hayret dolar ama,
Bülend alkışlara bir nîm işâret olmuyor sâdır;
Bütün insânlar âmâk-ı sükûta toplanır, güyâ
Bu dem şehr-i azîmin ömr-i devvârı mu'attaldır!
Fransızlar bu heykelden arar emr-i hurûş u cûş,
Açar kırk milyon insân sâye-i memdûduna âgûş!

O memnûn-ı mübeccel evc-i âlâ-i mekîninde
Bakar samt-ı sükûnuyla; münevver dîde-i cânı!
Geçer edvâr-ı mâzi safhâ-i nûr-ı cebîninden,
Bülend eyvân-ı hâl âyinedâr-ı rûh-ı tâbânı!
Serîr-i ihtişamından güneşle hasbihâl eyler,
O ancak iftihâr-ı kalbini takrîre lâyıktır;
Demâdem yükselir sadh-ı ufuktan, pür neşâd-ı fer,
Güneş mihr-i cibîn-i sâfina güyâ ki âşıktır!
Tekâbül ettiler evc-i semâda... Heykel-i mağrûr
Döker artık riyâz-ı meşhere bir nehr-i nûr â nûr!
İşte icrâ olundu resm küşâd:
Medeniyet-i ilâhînin nûru
Şu'ledâr etti kalb-i âsârı!
Sanki bir hutbe eyleyip îrâd
-Cepesinde meâl-i mağrûru-

Lerzedâr etti rûh-1 efkâr!
Şimdi bang-1 safâ-i cemi'yât
Fırılıyor asmâna hânde-künân.
Bütün âsâr-1 tâbdârıyla
Bütün eyvân-1 şu'lebârıyla
Aks eder çehre-i semâya cihân!
Bütün âvâz-1 iftihârıyla
Çınlattır sem'-i çarhı cûş-1 hayât!
-1 Nisan 1312

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR

Zâir bu kabri eyle ziyâretle ibtisâr,
Ol fâtihanla rûh-1 define safânisâr.

Zirâ şu miskin ebediyette en metîn
Bir askerın vücûdu olur hemser-i gubâr.

Düşmüş şu seng-i muğbere bir rûh-1 mübtesem,
İnmiş şu hâk-i âsûde bir nûr-1 kirdkâr;

Sâfiyet ü mehâbet ü ulviyet ü kemâl
Enzâr-1 kalb-i fikrete olmakta âşikâr.

Güyâ başında bekliyor âmâde-i hüçûm,
Destinde seyf-i sâr mı bir merd-i zî vâkar.

Vicdân-ı nidâsı, rûh-ı sadâsı hurûş eder
Eşcârını galve getirdikçe rûzigâr;

Bir askerın vücûdu ki lâyıktı eylese,
Askerliğin metânet-i zâtıyla iğtirâr;

Vicdânı pâk, kendisi insân idi ona
Lâyıktı kurb-ı hazret-i haydârda bir mezâr.

O saf bir güzîdesi ashâb-ı fikreti
Eyler kemâl-i hüzn ile yâdında bir karâr.

Rûh-ı Hüseyin'e fâtihâ şâyân değil midir?
İnsânlık eyliyordu vücûduyla iftihâr.

Cennet makarrı olsun o merd-i hamiyetin,
Olsun sehâb-ı rahmet ile kabri sâyedâr.

10 Mart 1322

BİR RESME¹⁵

¹⁵ Bir gâze-i şafağa bürünmüş bir kız resmine ki bir koluna konan güvercin ile müşâkaha eyler.

Şu güzel resme eyledikçe nazâr,
Görürüm hüsn-i âlemi yekser!
Sanki mecmuâ-i bedâi'dir,
O kadar fikre i'tilâ-âver.
Sanki rûhum gelir de gözlerime,
Şu perî hüsne incizâb eyler.
Olur ancak bu rütbe nâdide,
Açsa cennette bir şükûfe-i ter,
Vech-i gülgûnu mahz-ı kudsiyet,
Kız değil, hûri-i şafâk-peyker.
Kız değil, lem'â-i cemâlullâh
Âlem-i aşka incilâ-güster.
Ezelî bir ziyâ-i sevdâdır,
İsmet-i hak kadar hüveydâdır!

2

Bir kamer yüzlü hûri-i gülten
Uçarak bağzâr-ı cennetten,
Bir seher vakti hâke inmiş de
Bir latîf ebri eylemiş mesken;
Bunu hisseyleyince bâd-ı sabâ
Toplayıp rûy-ı hâkden dâmen,
O ilâhî cemâli görmek için
Asmâna terfi' eyler iken,

Câme-hâb-ı nigârı parçalamış
Zâhir olmuş bu şûh gonca dehen!
Daha mahvolmamış o ebr-i latîf...
Diyemem şimdi bir bulut âna ben!
Bir perîşân hayâl-i şâirdir,
Sarmaya yâri gayr-ı kâdirdir!

3

Ey ilâh-ı mehâsin-i dünyâ,
Rûh-bahş-ı bedâyi'-i eşyâ!
Gökte, yerde, bütün avâlimde
Nice yüz bin güzel durur ama,
Bir güzel kız kadar bu âlemde
Nice olmaz büyük delîl sana!
Şûh-ı mâsuma eyledikçe nigâh,
Şâir eyler tefekkür-i mevlâ.
Kızı ey hâlik-i letâif sen
Revnâkından mı eyledin peydâ?
Nedir ol hâlet-i semâvî kim
İncizâb eyliyor hayâtım ana?
Hele bir böyle kız olursa âyan,
Nasıl olmam cemâline hayrân?

4

Bakınız cilve-i melâhatine,
Rengi gülden safâlı humretine;
Penbe-i maşrîkte hânde-i hurşîd
Benzemez tâbiş-i sabâhatine;
Dûş-i pâkize reng-i şeffafî
Subhu meftûn eder letâfetine;
Gerdânında ziyâ temevvüc eder,
Gözü mânâ verir muhabbetine;
Zülf-i zer-târı nûrudur kamerin
Ki dolar cephe-i berâetine;
Şu kebûter de âşık olmuştur
O münevver dehhân-ı ismetine.
Bu ilâh-ı şebâbete billah,
Eyler elbette Hak da atf-i nigâh!

5

Ey mücessem letâfet-i ezhâr,
Ey münevver gül-i tarâvetdâr,
Hânde-i nevbahâr iken çehren
Niçin etmektedir melâl-i izhâr?
Âh yoksa kebûter-i dessâs
Senin eyler mi gönlünü azâr?
Sevdiğinden selâm gelmedi mi?
Bî vefâlık mı eyliyormuş o yâr?

Bu kuşa pek çok i'timâd etme
Bazen eyler hakîkati izhâr;
Kıskanır da seni rakibinden,
Edemez hâl-i şânını ikrâr!
İnfiâl etme her haberden sen,
İyi sor yârini kebûterden!

6

Hiç kabil mi ey şehûbân,
Sevmemek meh cemâlini insân?
Verd-i hüsnün şükûfe-i haktır,
Şem eden ta ebed olur hayrân!
Dîden envâr-ı kudse matla'dır,
Bir nigâhınla mest olur her cân!
Âh gönlüm kebûter olsaydı!
Sâk-ı simînine konup bir ân,
Vâlihâne, garîb, biçâre
Kıssa-i aşkı eyledikçe beyân,
Bak nasıl i'timâd ederdin sen,
Rûhumun hüsnü görür de âyan...
Bu şey ama nasıl vücut bulur?
Meleğin gönlü olsa belki olur!
9 Ağustos 1308

KÜÇÜK ŞEYLER

6

Yelpâze

Dökülüp gelir melâikten
Gökte pervâz-ı nâz eden tüyler
Mayısın kerem-i aşkı başlarken,
Bir kanat şekli iktisâb eyler;

Her kanat bir melâhatin eline
Atılır –Şûh, mübtesem, tâze;-
Hüsn-i sevdâ nevâze-i âyine,
Rûha mahremdir işte yelpâze!

Refref-i bâli bir safâ-i esîr
Döker a'sâba; bir hafî te'sîr
Duyar ondan harîm-i kalb-i nisâ!
Pek bilirler behâ-i vasiyetini,
Bilmesinler mi nazlı kıymetini:
Nezzâre-i lütfu eyyor ihfâ!

3 Mart 1317

ELVÂH-I TABİATTAN

13

BİR MANZARA-İ MEMÂT

Dağ kadar vafına hakkıyla sezâ bir hayvan,
Kahramân kanlı, yiğit gövdeli mahlûk-ı azîm,
Burc-ı bârûyu sürükler koca bir heykel-i cân
Bir derin sancı ile hâke serilmiş yatıyor,
Doluyor dîde-i pür hûnuna bir hiss-i elîm,
Âhenîn kalbine bir mîh demâdem batıyor!
Engerek dişleri kâtil-i vec'in yerleşmiş
Rişte-i cânâ kemirmekte hayâtın özünü;
Yine bir azm-i mücâhitle bu gevherî tynet
Ceriâ-i kalbini almış, yatıyor bî hareket!
Tîğ-i mesmûm-ı ecel hucre-i rûhu deşmiş,
Ölümün gölgesi tutmuş o münevver gözünü,
Yine bir sabr-ı necibâne büyük bir ikdâm
İle eyler gibi rahat döseğinde ârâm!

Şimdi birdenbire can attı yerinden... Eyvâh
Acı, dehşetli acı mahvediyor tâkâtini...
Eder etrâfına ümîd-i terahhumla nigâh;
İnliyor, ağlıyor en ağlatıcı bir sesle...
Hayvanın kim duyacak velvele-i mîhnetini?
Soluyor, çırpınıyor... Sancı biraz durdu hele...
Kocaman bir kaya şeklinde yuvarlandı yere,
Yine doğruldu fakar kalkamıyor zaafından!
Yerde yattıkça da keskin, yakıcı hançerler

Düşüyor böğrüne, insân gibi artık inler,
İnler, inler kapamış gözlerini biçâre,
Acı duymaz gibidir şimdi, zavallı hayvan
Yine bir savlet-i şîrâne ile can attı,
Kendini cephe-i divâre kadar fırlattı!

Şimdi son azm-i hayât, en acı ân-ı gayret!
Tepinip çırpınıyor; bir heyecân-ı asabî
Tutuyor cismini: hâin ölüme pür hiddet
Tekmeler fırlatıyor, alçağı berbâd edecek!
Pusu ağzında kalan bir yiğidin kalbi gibi
Kalbi lebrîz-i cesâret; vurup imhâ etmek
Ona âsân geliyor!.. Âh hayât-ı mevhûm
Böyle rabt eyliyor âmâline hayvânı bile!
Düştü biçâre yıkıldı.. Kanı dökmüş, nefesi
Bir derin harhara, gittikçe boğulmakta sesi...
Nakş olundu gözünün cevfine lafz-ı ma'dûm;
Şimdi bir mevt-i mücessem bu muazzam kitle!
Dişleriyle sırtıp nîm açılan ağzından
Ölümün gözleri güyâ oluyor gayz-ı efşân!

28 Mayıs sene 1312

-GÜLÜYOR-

1

İşte yârim yine hândân oldu.
Gözleri merhamet-i efşân oldu,
Gönlümün kevkebi tâbân oldu,
Rûhumun aynî nümâyân oldu,

2

Gülüyor; hândesi rûhânîdir,
O güzel gerdanı nûrânîdir,
Çehre-i ismeti rabbânîdir,
Asmân hâline hayrân oldu!

3

Gülüyor; hânde değil ol hânde,
Sanki bir gül oluyor tâbende,
Hangi şâir buna olmaz bende?
Hele gönlüm âna kurbân oldu!

4

Gülüyor; neş'esi hadden efsûn..
Bana baktıkça olur cilve-nümün,
Artık olmam bu cihânda mahzûn;
Gam-ı âlem bana pinhân oldu.

5

Ey bût-i hüsn-i şebâb-ârâ gül,
Sen gülersen gülüyor dünyâ gül,
Bana ey ilâhe-i sevdâ gül,
“Hânden Allah’ıma bürhân oldu!

6

Gülüyor şevkini etti izhâr,
Doluyor sînesine nûr-ı bahâr,
Bana doğru koşayım derken o yâr,
Zülf-i zer-târı perîşân oldu!...
27 Şubat Sene 1307

ELVÂH-I TABİATTAN

13

-UYUYOR-

Uyumak üzeredir... Kebûter-i hâb
Süzülüp cilve-i latîfiyle,
Etmeden bâl-i nâzını it’âb
Geliyor... Refref-i hafifiyle
Rûh-ı bîdâre eyliyor te’sîr;
Kanadından hubûb eden izler,
Aynı hülyâ-i nâime benzer
Ki henüz olmamış da hâba esîr

Görür –Âmâle-i pür güşâ-i visâl-
Gölgeliklerde lem'â lem'â cemâl.

Geldi mi artık o tâir-i fettân
Uçuşur bister-i şebâbında,
Benziyor şimdi çehre-i cânân
Zühreye hâl-i iğtirâbında:
Neş'eden pür fer, uykudan bî tâb,
Gâh açık gözleri, gâhi kapanık;
Uyumuş bakmıyor, hayır uyanık!..
Şimdi kondurdu işte tâir-i hâb
Bûse-i iştiyâkı gözlerine,
Daldı artık menâm-ı gülperine!

Uyuyor, göz kapaklarıyla birer
Sâyeperver verikâ-i gonca
Şemnem-i nûr çeşmini örter;
Bir meâl-i perîde, bir ince
Aks-i nev hânde-i emel saçılır
Penbe bir gölgeden âyân u nihân...
Gabgabından latîf bir helecân
İhtizâzâtı gâh olur zâhir:
Doymamış fikri şevk-i hülyâyâ,
Gönlü dalmış safâ-i rü'yâyâ.

Uyuyor, zühre-i azârından
Kalmış ancak donuk hilâl şafak;
Kandilin nûr-ı sâyedârından
Dökülen ihtizâz-ı bî revnâk
Düşüyor çehre-i sekînetine;
Nefesin etrâd-ı mevzûnu
Geliyor sem'e; rûh-ı memnûnu
Müntabi' cephe-i berâetîne:
Yine mutlak bu mâder-i şâda
Yavrucaklar göründü rü'yâda!

Uyuyor... "Hiç değil; uyandım, sen
"Şiiri yazdın mı? Hep mırıldanarak
Beni kaldırdın işte erkenden!"
Diyerek koştu; nev ziyâ-i şafak
Vech-i hâbidesinde mevc vurdu.
Münfail duru, nahveti mesrûr,
Leb-i aşkında hânde pâre-i nûr,
Yine bir tavr-ı nâz ile sordu:
"Şiiri yazdın mı?" rûh-ârâmım
Tâzelendi perî-i ilhâmım
Çeşm-i mahmûruna dalıp uyudu!
1 Mart 1312

ENDÜLÜS'TE BİR ARAB-I SEYYÂHI¹⁶

Ey Endülüs mücâviri nahl-1 vatan cüdâ,

Gurbette ben huzûruna can attım ibtidâ;

Geldim de sâyetgâhına mağmûm-1 iğtirâb,

Düştüm türâb-1 pâkine dilhaste, cân-harâb.

Düştüm türâb-1 pâkine yüz sürdüm ağlarım;

Hicrân evinde yâr-1 vefâ gördüm ağlarım!

Duymaktayım şemîm-i vatan şimdi yerde ben,

Buldum hele mezârımı Allah'a gitmeden!

Gel dinle hasbihâlimi ey mûnis-i fuâd,

Eyler muhâtabenle seng-i rûhum izdiyâd:

Bir subh-dem ki gökyüzü pür iğbirâr idi.

Gönlüm gibi semâ da o dem zâr zâr idi:

Bir sarsar-1 hayâtın önünde şikeste bâl,

-Düşmekte gayr-1 muktedir, uçmakta bî mecâl-

---

¹⁶ Bir Arap şairinin Endülüs'te gördüğü hurma ağacına hitâben bir manzûme inşâd ettiğini pederim merhum bana çocukluğumda hikâye etmişti. Manzumeyi gördüm, şu şi'r-i nâciz ta o zaman gönlümde uyanan hissiyâta güyâ şimdi tercümân oluyor.

Çıktım vatandan, eyledim endişe-i sefer;
Âfâkı kaplamıştı leyâl-i sehâbeler.

Kalbimde sessiz ağlayan endûh-î cân gibi,
Rûhumda gizli nâle eden bir figân gibi

Sessiz eserdi bâdiyeye bâd-ı nâle-per,
Mahfi düşerdi hâke katîrât-ı giryever.

Baktıkça ben dönüp dönüp ârâmgâhıma,
Bin çehre-i elem görünürdü nigâhıma;

Hep gölgeler içinde girîzân likâ büyüüt;
Gittikçe perdedâr-ı zılâm-ı hafâ büyüüt;

Meşhûn-ı hâb dîde-i mahmûr-ı bî ziyâ,
Gâhi bakar gibi bana bir revzen-i hafâ;

Bir yanda bir amûd-ı sihr bir minâre var,
Üstünde bir hilâl-i gam-alûd zühre var;

Altında kubbe zıll-ı vücudu delik deşik,
Bir pâre-i sehâb ile mestûr zirvecik;

Bir yanda makbere o derîn mehbit-i hayât,
Ecdâdîma nişîmen olan buk'a-i memât,

Ehcârı hüzn-i leyl ile alûde zilâl,
Eşcârı nûr-ı subh ile tâbende-i hayâl;

Mahmûr bir sadâ ile bir tâir-i hazîn
Îsâl ederdi gûşuma hicranlı bir enîn...

Daldıkça cebr-i nefis ile ben bahr-i gurbete,
Rûhum dönerdi sanki o me'vâ-i cennete.

Çok sürmeden gözümden ayırdım o yerleri,
Gömdüm mezâr-ı kalbime ezvâk-ı ma'şeri!

Toprakta tek yatan ölüler bahtiyardır,
Âsude-i sükûn siyâh mezârdır.

Dünyâda tek kalan diriler, âşık-ı mezâr,
Şehd-i memâta teşne-i cân eyler intizâr.

Geçtim cibâli, kırları, ormanları bütün,
Gördüm bilâdı, muhtelif insânları bütün,

Düştüm zalâm-ı ka'rine bin şehri zulmetin,
Baktım zilâl-i kalbine bin merd-i mihnetin;

Her duyduğum terâneyi rûhumla dinledim,
Her bülbülün enîni ile ben de inledim;

Dünyâya lem'â lem'â düşer hüsn-i âsmân,
Hep hânde hânde toplanır ezhâr-ı hâkidân?

Her gün sabah olur güler eşyâya âfitâb,
Her akşam eyler ağlayarak gözden iğtirâb;

Gâhi şafakta hâle-i hunin gibi hilâl,
Gâhi kameri sabaha kadar arz eder cemâl;

Pür zûr rûzigâr ile emvâc-ı hadşe-hîz,
Te'sîr-i bâd-ı subh ile ezhâr-ı nağme rîz;

Kuşlar öter, sabah açılır, asmân güler,
Yağmur yağar, bulut yayılır, gülistan güler,

Hep bunların mehâsinine baktım ağladım,
Hicrân bucaklarında ölüm rengi bağladım!

Eyvâh, bulunmuyordu bana mu'nis-i hayât,
Mahşer kadar muhûf idi fikrimce kâinât!

Bigâne tek feyâfi-i gurbette bî nasîb,
Me'yus idim garîb-i vatan, târik-i habîb...

Sen çıktın işte karşıma pür nûr-ı ihtişâm.

Ey heykel-i Arab sana hürmetle esselâm!

Sen sen fakat nasıl bırakıp âşiyânını,
Tab'-ı bülend-i sâfana şâyân mekânını,

Düştün bu leyl-i gurbete mehcûr incilâ?

İndin bu gavr-ı zulmete me'yûs i'tilâ?

Yâd etmiyor musun o beyâbân-ı cenneti,

Bir şu'le-i şemûs olan âfâk-ı hamreti?

Yâd etmiyor musun o münevver cihânları,

Fevkinde lem'â lem'â gülen asmânları?

Hiç gelmiyor mu yâdına yârân-ı ülfetin,

Pâyinde toplanan o dilâver aşîretin?

Esmâr-ı hoşgüvârını îsâr edip de sen
Bir atlıyı geçirmez idin tuhfe vermeden.

Yâd etmiyor musun o şafak yüzlü kızları,
Ceylan bakışlı zühre-i ân gözlü kızları?

Sayende deste deste olup leyle-i bahâr,
Ahterlere tutarlar idi şu'le-i azâr.

Hiç duymuyor musun esedin bang-ı zûrunu,
Ceylanların terâne-i mesrûr devîni?

Hiç gelmiyor mu gevişine âvâze-i ceres,
Dağlarda bir maval okuyan nîm-perde ses?

Yâd etmiyor musun hele bir kabr-i ismeti,
Sayende mütebessim o güzel tarh-ı cenneti?

Âh ey refîk-i mihnetim, ey nahl-i bî zebân
Olmaz bana bile sana gurbette tercümân!

Pâyestesin yazık, ebeden hâk-i mihnete
Mahkûmsun sükût ile feryâd-ı gurbete!

Ben düştüm işte pâyine yüz sürdüm ağlarım

Hicrân evinde yâr-ı vefâ gördüm ağlarım!

Deyip deyip de gala-i hayâle müstağrik,

Sarıldı hubb-ı vatanla dırahta mest olarak;

Refik-i gurbeti sarsıldı gûşe-i cândan:

Kovuklarında kalan mâh-ı sâf-ı bârandan

Döküp birer ikişer katre-i hazîn başına

Ağaç da gözyaşı kattı celîsinin yaşına!

12 Kânûni Sânî Sene 1314

-DEĞİRMEN-

Sakin değirmen, sen yine,

Durdun, sükûtun zî meâl

Baktıkça baygın belki,

Bir kalb-i zicret-i iştihâl

Güyâ enîs-i cân olur.

Va'z-ı garibin sadedir,

Ömr-i azûr-ı âzâdedir;

Güyâ mezâr-ı âmâdedir;

Lâkin hayât-ı efşân olur:

Derken müzehher bir sabâ

Oldukça pür ân-ı safâ.

Yelkenlerin döndükçe sen,

Bir sâye-i rikkat-nümâ

Bir bâl-i nûr-u hândezen

Bir gölge, bir parlak ziyâ

Dökmektesin ezyâline,

Güyâ ki kânun-u vücûd

Devrinle olmuş rev-i nümûd,

Bir hânde, bir muharrik sürûd

Güyâ yapışmış belki.

İnler gülersin dembedem,

Ey şâir-i âlem-şiyem.

Hırçın değirmen, bak hele!

Fır fır dönersin muttasıl...

Âlemle cenkin var nasıl

Pür velvele bir zûr ile

Vurmaktasın bâl-i hayât!

Sâd çâk olur senden hevâ,

Güyâ ki yerden i'tilâ

Meyliyle pür enîsin, semâ

Hatta bürûc-u kâinât

Kâfi değil pervâzına,

Azdır cihân âvâzına.

Giryân-ı değirmen, şimdi sen

Gâhi inletirsin, hazîn

Gâhi müheyyic bir enin

Tarzında ağlarsın neden?

Yok mu hevâdan hiç eser?

Dolmaz mı kalb-i cânına?

Durmak yakışmaz şânına,

Dönmek de güç: efgânına

Bâl açmış arz-ı kîne-ver...

Yahut görürsün hâlini!

Yorgun değirmen, inledin

Durdun; bağırdın, ağladın...

Birçok yürekler, dağladın,

Feryâd-ı aşkı dinledin,

Çırpındın... Artık cisminin

Güyâ tükenmiş tâkati!

Yok bâr-ı ömre kudreti,

Beklersin artık rihleti,

Ân-ı gurûbundur senin.

Baktıkça şemsi âfile

Cephen mezâr olmuş bile!

12 Teşrîn-i Evvel 324

BAHÂR

1

Bahârdır... Bugün bütün cihân sefâ-nisardır,
Denizde, yerde, gökte hândeler terânedârdır,
Semâya dembedem uçan tarâvet-ü mesârdır,
Zemine fevc fevc inen şemîm-i halte-zârdır,
Bediâlarda serteser muhabbet âşikârdır,
Bütün zevü'l hayât için zaman vasl-ı yârdır.

2

Bakın şu hûri-yi bahârın incilâ-yı hüsnüne
Ziyâ-yı hak karışmış mıdır ziyâ-yı hüsnüne
Melekler incizâb eder haremserâ-yı hüsnüne
Hayâl-i şâir ermiyor da i'tilâ-yı hüsnüne
Diyor –Tahayyür eyleyip ânın safâ-yı hüsnüne-
“Bahârdır, bahârdır, bahârdır, bahârdır.”

3

Bahâr geldi, seyredin çiçeklerin sürûrunu;
Şemîm ile beyân eder garâm-ı nev-i zuhûrunu;
Nihâl, necme gösterir gül-ü ziyâ-neşverini;
Çimen hemîşe mest olur içip bahâr nûrunu;
Nesîm-i vecde gark eder sahâri-yi mürûrunu;

Ânında yâr hem revâmı sâf-ı cûybâdır.

4

Sabah olunca çehre-i şafak tebessüm eyliyor,
Şükûfelerle encüm-ü seher tekellüm eyliyor,
Nesîm esip denizde rûhlar telâtüm eyliyor,
Tulû'a karşı bin hezâr dîl terennüm eyliyor,
Güneşten arza penbe nûrlar tehâcüm eyliyor,
O nûrlar ki mazhâr-ı cemâl şivegâhıdır.

5

Güneş gurûb edince bir neşâd ile doğar kamer,
Hazâret-i zemîni bûs eder ziyâ-yı neş'ever;
Kamerde yoksa ahterân olup semâda cilveger,
Hayât-ı şu'le-i gülistânı çarh-ı nûra rabt eder,
Hevâda nûra mûmtezic gezer safâlı hândeler;
Bu şeb-i sabah vasl-ı yârden de dilfigârdır.

6

Bahâr o anlı şi'ridir ki şâir-i tabiatın
Bedâyi'inde mevc urur meâl-i hüsnü fitratın
Bahâr o cilvegâh-ı tâbdâridir letâfetin
Ki ma'kes-i cemâlidir ferîştegân-ı cennetin.
Bu âlemin, bu münceli' bediazâr-ı kudretin

Ufuklarında encâm-ı hayât şu'lebârdır.

7

Cibâl-i menâbirinde bin hatib hatfî-yi lisân
Meâl-i meşîyyeti cihâna eyliyor beyân;
Meşârik-i semâda mübtesem-i sahârî-yi cenân,
Ufuklarında âlemin mezâhir-i hüdâ âyân;
Eder cemâl-i hak zuhûr eğer yarılrsa asmân;
Bahâr arza câzip ziyâ-yı girdgârdır!
8 Mart 1309

RÂZ-I CENÂN

Yine bir cinnet-i sevdâ oluyor ömrüme bâr,
Deli gönlüm yine bir muhannete oldu düçâr:
Korkarım, yâde edemem gönlümü de yârimi de,
Gönlüm amma ki eder derdini her dem ihtâr.
Sevemem, sevmeye cür'et edemem sevdiğimi,
Aşkımı eyleyemem halka hattâ ikrâr.
Yok... Bu hâlim benim elbette değildir sevdâ:
Hiç sevdâ bu kadar kalbi eder mi gam-hâr?
Hastayım, bir marâz-ı vehme giriftâr oldum;
Bir tabibin edeyim re'yini ben istifsâr.
Mutlaka derdime bir çaresi vardır tıbbın,
Yok ise çaresi... Biçâreye âmâde mezâr!

Öleyim, pâyine yüz sürmeden evvel öleyim,
Gönlümü eyleyeyim kabrin içinde izmâr.
Görmesin, anlamasın sevdiceğim sevdiğimi,
Olmasın aşkımı idrâk ile benden bîzar.

Bu ne hâlettir ilâhi? Şu belâ-yı sevdâyı
Rûhum ikrâr ediyor, fikrim ederken inkâr!
Belki vicdânıma bir lahzâ gelirdi rahat,
Muttasıl gezmese karşımda hayâl-i dildâr.
Rûhumun aynı mıdır, sevdiğimin hüsnü müdür
Gökte, yerde dolaşan şekl-i ilâhi etvâr?
Ben nasıl böyle melek hilkâte hayrân olmam?
Ne için etmeliyim sevmemek üzere ısrâr?
Ânı bir hiss-i ilâhiyle seversem ne olur?
Kalb-i sâfımdaki ulvîyet-i sevdâ-yı derkâr.
Hissimi lazım ise herkese tefsir ederim,
Ânı bir sâhib-i vicdân edemez istihkâr!
İşte bir yâr-ı hüdâ-sîrete meftûn oldum
Severim, sevdiğimi âleme ettim izhâr.

28 Şubat 1308

KİTÂB

1

Kitâb o âyine-i encüm-i hakîkattir
Ki her sâhifesi bir maşrîk-i hidâyettir;
Kitâb o matla'-ı efkâr-ı âdemiyyettir
Ki vech-i muzlimi pür nûr-ı çeşm-i ibrettir;
Kitâb gülşen-i zînetver-i tabiattır,
Kitâb mahzûn-ı esrâr-ı halkiyattır!

2

Bütün şu aklımıza hayra bahş olan âsar,
Bütün şu hâk-i semâdan latîf eden envâr,
Bütün şu gönlüme ermiş kusûru zînetdâr,
Bütün şu halkı memnûn eden celî-i efkâr
Kitâbın olduğunu fehm eder o evliyâü'l basâr
Kitâba der ki: medâr-ı hayât-ı ümmettir.

3

Kitaptır ki eder halka bahş-ı isti'dâd,
Ânın lisânı kılar hakka zulümden feryâd,
Semâyı nûrdan ettikçe hutbeler îrâd,
Önünde ra'seler eyler cihâmı istibdâd!
Geçer yerin dibine katl-i fikr eden cellâd,
Kitâb hâfız-ı rûh garîb-i millettir...

4

Kitâb o makbere benzer ki seyreden insân
Olur mânâ-1 ibret nümûnuna hayrân:
Nasıl ki makber ederse defini çeşme âyan,
Kitâb fikre eder şân-1 âkili etyân;
Mezârdan da büyüktür o müdeffin-i irfân
Ki ta ebed ezeli rûh-1 ilme terbettir!

5

Gel ey kitâb-1 havârik beyân-1 hak-perver
Seninle eyleyelim asmâna doğru sefer:
Seninle âlem-i mânâyı rûh seyr eyler,
Seninle nâmütenâhi çıkar ukûl-1 beşer,
Seninle seyredilir arş-1 hâlik-i ekber,
Senin sâhifelerin cilvegâh-1 kudrettir!

6

Kitâbı biz yazarız, eşref olsa da ferzâ
Melekler eyleyemez eşrefiyeti da'vâ:
Gelip de âdeme vakt-i cezâ-1 rûz-1 bekâ
“Nedir cihânda senin hıdmetin” deyince Hüdâ
Kitâbı eyleyecektir huzûruna i'lâ...
Kitâb gayret-i insâna şânlı hüccettir!

7

Kitâb o mûnis-i şefkâtşîâr-ı âdemdir
Ki en hafî olan esrâr-ı kalbe mahremdir;
Leyâl-i hicrin içinde refik-i mâtemdir,
Gönül lisânına feryâd-ı rûha hemdemdir,
Hayât-ı âşıkı söyler hatîb-i melhemdir,
Kitâb şâir için matla’-ı saadettir.

8

Gel ey kitâb-ı bedâyi’ nümûn-ı irfânım,
Benim mehâsin-i Mevlâ’yı istiyor cânım,
Seninle hânde-nümâdır cemâl-i cânânım,
Durur yüzünde senin infiâl-i vicdânım,
Seninle kabre gider fikret-i perişânım...
O kabre kim ebedî bir kitâb-ı hikmettir!

12 Mart 1309

O MEHLİKADIR

Şu revzeninden bakan perîzâd o bülbül-i dîl, gül-i hayâdır, vurur o rûh perverle sevdâ, o hânde küsterime safâdır, henüz uyanmış da seyre çıkmış bahâra âgûş açan sabâhı sabâh-ı aşkı, bahâr hüsn-i tulû’a karşı pür incilâdır. Feminde sevdâ tebsüm eyler, gözünde mânâ tekellüm eyler, yüzünde ismet teccüm eyler, cibîni hurşid-i i’tilâdır. Bakınca hâke eder teâli semâya doğru şemîm-i ezhâr ki rûh-ı feyz-âver-i bahârı nigâh-ı sevdâyâ müptelâdır; semâyâ atf-i nigâh edince zemîne bir nûr-ı enîr-i ilâhi ki arş-ı haktan o necm-i ânın cemâl-i sâfi ziyâ-rebâdır cibîni tâbân, safâsı handân, meâli ulvî, şebâbı nâzân,

ziyâya benzer. Semâyâya benzer, sehâyâya benzer melek edâdır! Bu kız değil bir tecessüm etmiş hayâl-i fitrat perest-i şâir, hayâl-i ulvî ki rûh ancak bu hüsn-i lâhûte aşinâdır. Güneş doğarsa şu mihr-i tâbnâk-ı hüsne mutlak taaşşuk eyler ki çehresinden uçan ziyâlar hüdânümâdır, hüdânümâdır!

24 Mart 1309

ELVÂH-I TABİATTAN¹⁷

10

TIFL U HİLÂL

Kışın hilâli o mazlûme-i tabiattır
Ki ömr-i şebnemi geçmez de ömrü, biçâre
Ukûs-ı makbere binlerce ebr-i şebpâre
İçinde nâmütenâhi garîk-i zulmettir!

Bu yıl hilâli şitânın fakat bahârıdır:

Tulû' eder ufk-ı tâbnâk-ı mâiden;

Meâl-i hüsnü safâ-ı hayâta sâridir:

Güler şükûfelere revzen-i semâiden.

Bakın nasıl doğuyor: bir kebûd-ı gülfemin

Düşer cemâline güyâ elhâf-ı şefâfi;

Girer karanlığına sanki hacle-i şâmın

Nigâh-ı aşka bigâne sîne-i sâfi.

---

¹⁷ Hilâle nekrân bir çocuk resmi için söylenilmiştir.

O nâzenin nekhinden düşen esîr-i latîf
Girip damarlarına berk-i sebz-i eşcârın,
Konup da sinesine pembe pembe ezhârın,
Zilâl-i feyzine cûşîş verir hafif hafif!

Bakın nasıl duruyor: hâle-i izârından
Kebûd-ı sâfa döker nîm-hânde-i tannâz!
Benek benek kaçıyor sanki şeb-i cevvarından
Siyâh kuşlar ederken dönüp dönüp pervâz.

Derinliğinde semânın sürer letâfetini;
Hayâl-i şâir-i âşık gibi ziyâ-ı teri.
Nücûma doğru uçar mübtesem sehâbeleri
Arar arar da döker rûhunun meserretini!

Latîftir bu menâzır, bu infilâk-i hilâl;
Fakat meserret-i mâsum ile şu pâre-i cân,
Şu anlı rûh-ı mücessem, şu tıfl-ı zühre-cemâl
Nigâh-ı şâire eltâf gelir letâiften!

Hilâl leyl-i şitâya tebessüm eylerken,
Eder zehîre-i vechi hilâl-i istikbâl:
Döküp de gözlerini asmâna hânde-künân
Diyor ferîh, muğanni, latîf, pür helecân:

“Ay gördüm Allah, âmentü billah,

“Aylar mübârek, elhamdülillah!”

4 Ramazan 1312

SÂİL

Kuru bir ekmeği sıkmış koluna, pür helecân

Koşuyor –Cism-i zaîfiyle kolaysa koşmak!”

Hep köpekler de berâber. Mütelhâlik, şâdan

Sarar etrâfını... Biçâre nasıl uğraşacak,

Kuvvet-i yekrûzesini kapmak için bunlardan?

Dağılıp hırlaşıyorlar da yine hep birden

Sıçırıyorlar koluna lokma koparmakta iken!

Bu ne miskin, ne kadar aczine mağlup beşer:

Kaçamaz, kurtulamaz şimdi şu hayvanlardan!

Rûh-ı giryânı sönük cephe-i târında gezer...

Karnı aç, ekmeği var... Âh şu insânlardan

Biri imdâdına gelseydi! Nasıl? Âdemler

Daha şefkâtli midir? İşte gençler gülerek

Halini seyrediyor, işleri gülmek geçmek!

Son bir ikdâmı ile açlığının kaçtı hele

Fırladı bir kayanın üstüne; artık rahat!

Koparıp, parçalayıp ekmeğini aldı ele
Hırılıyor, bel' ediyor.. Âh ne müşkül nimet!
Havlayan açlara bezl etmeden bir lokma bile...
Şimdi bir yırtıcı hayvan gibi almakta soluk,
Gözünün cevfi beyazında sırtmış tokluk!
3 Nisan 1312

KÜÇÜCÜK YÂRİM

Çıtıdık pıtıdık bir kız geliyor,
Gönlümü çalacak hırsız geliyor;
Neşem, hevesim, elemim geliyor,
Güzelim geliyor, güzelim geliyor.
Güzelim geliyor, güzelim gözü pür-hânde,
Yüzü kevkebden bile tâbende,
Meh-i cephesine pertev doluyor,
Gül çehresi bir merih oluyor.
Bak gerdanına: nûr-ı seherdir,
Kumral saçı deycür-i seherdir,
Billâhi bu kız hûr-ı seherdir,
Bülbül gibi meshûr-ı seherdir.
Bistânına bak: hop hop oynar,
Ebr içre ziyâ top top oynar,
Saçı dûşundan süzülüp kaçıyor,
Uçuyor, uçuyor, sevdâ saçıyor.

Gök mâisi bir canfes giymiş,
Ser-i puşini de bir yana eğmiş;
Atlas kuşağı sarmış beline,
Bir gonca-i ter almış eline.
Esvâbı kısa kapamaz ayağı,
Diz bağları da görünür bayağı!
Rüzgâr eteği tedvir ediyor,
Bir hâle-i meh tasvîr ediyor.
Aldır çorabı gül renginden,
Almış ânı bir veche bakarken.
Hep bastığı yerlerde çimenler
Kalkar yine gelsin diye bekler...
Terlikleri de şıp şıp vuruyor
Bazen yorulup bir dem duruyor
Ama yine bir pürtâb ediyor
Kim bâdı bile itâb ediyor!
Perrân perrân geliyor işte,
Güyâ koşuyor gökte ferişte!
Nâzan nâzan oluyor raksân,
Raksân raksân oluyor hândân,
Hândân hândân oluyor tâbân,
Tâbân tâbân bakıyor her ân!..
Cânân... Cânân... Ne güzel cânân!
Ne yaman cânân, âna can kurbân!

Beni gördüyse o melek sûret
Ne için etmez bu yana dikkat?
Beni görmüştür o peri ama,
Bunu eyler mi bana hiç îmâ?

Koşacak, koşacak, birçok koşacak,
Kırları, dağları, taşları aşacak;
Sonra yorulup sermest olacak,
Koynumda benim rahat bulacak.
Koynumda benim bî tâb olacak,
Baygın nekhi rûhumu çalacak!
28 Mart 1309

KIT'ALAR

1

Edip muhabbetime i'timâdını tebşir,
Harâb-ı cismimi ma'mûrû'l fevâid ettin;
Değil bana bilerek gönlümün necâbetini
Muhabbeti yaradan hakka i'timâd ettin!
Kânûni Sânî 1307

2

Ah sen cennette açmış bir gül-i nâdidesin,
Perveriş bulmuş vücûdun nûr-ı yezdânı ile;

Koklasam bir kerecik kıysam da verd-i hüsnünü,
Şemme-i kutsiyetinden mest olur rûhum bile!

11 Haziran 1308

3

Şu resme latîf ile düştükçe pertev-i çeşmin,
Garîp gölgede nûr-ı safâ olur tâbân;
Velînîmetimin her zaman yanında durur,
Bu zıll-ı cisme nasıl gıptâ etmesin vicdân?

4

Çehremde bir ziyâ-ı saadet âyân ise,
Zannetme ki güneşten ânı ettim iktibâs;
Vicdânımı münevver eden şems-i fikrinin
Bir sâf-ı nûridir ki veche in'ikâs!

1 Mart 1308

5

Eşkâlimi aynıyle benim gösteremezken,
Vicdânımı eyler mi şu sûret sana takrîr?
Ben gönlümün etsem sana tasvîrini ihdâ,
Billah yine eyleyemez hâlimi tasvîr!
Nûr-ı nazarındır görececek kalb-i garibi,

Zîrâ ki eder rûhuma her lem'âsı te'sîr.

Baktıkça bu resme beni yâd et, beni yâd et,

Yâd et ki senin yâdın eder ömrümü tesrîr!

14 Mart 1308

İĞTİRÂB

Figân figân ki garibim vefâ diyârından,

Baidim âh o perinin de rehğüzârından.

Bir öyle bâdiye-i firkat oldu kim vatanım

Hayâl-i yâr bile geçmiyor civârından!

Şu gülşenin saçılır girye-i ibtisâmından,

Gelir şemîm-i hazân nefhâ-ı bahârından.

Sabâhı leyle-i hicrân kadar bana engîz,

İner gumûm-ı seher necm-i şu'ledârından.

Mehîb âh cihândır zaman kadar memdûd,

Uğultularla gelen nevhâ-ı cûybârından!

Girip mekaber-i uşşâka toplamış da nesîm,

Bütün şu yerlere saçmış gönül gubârından.

Bu giryegâhında âh eyledikçe ben tenhâ,

Acep duyar mı o mehpâre-i hânde-zârından?

Benim figânlarımı yârime götürmezse

Ne anlarım bu yerin cûşîş-i bahârından?

Şu bülbül âh o gülün gülistânına gitse,

Duyulsa nevhâlarım şi'r-i gam-nisârından;

Hazân bulutları rahm etse yâre gösterse
Hazîn çehremi ufk-ı seher-kenârından.
Denizde, kuşta, bulutta vefâ olur mu bana?
Yabancıyın ne duyarlar lisân-ı zârından?
Ecel, ecel diye tenhâ-ı rûhsârıyım,
Hayât mahvoluyor mevte intizârından!
Bâlâ-i vücûdumu ey âlem-i cehîm-i firâk,
Yakıp da kurtarıver hâl-i ihtizârından!
Ten-i garibime çok görme bir avuç hâki,
Ne gam gelir sana bir âşıkın mezârından?
4 Şubat 1308

HÜSNÜNÜ

1

O dem ki hâba meyl eder semâdan encüm-i seher,
Cemâl-i subh-ı nev safâ olup ufukta cilveger,
Gezer nikâb-ı nâz ile riyâz-ı hâki serteser,
Nigâh-ı tıfla benzeyen latîf bir ziyâ-ı ter,
Gönül konar da bir nihâle gizli gizli seyreder
Şükûfelerde ibtisâm eden hayâl-i hüsnünü.

2

O dem ki nev tulû' olup bahâr içinde âfitâb,
İçer subûh-ı nûru mest olur mehasin-i türâb,

Cibâle rûhlar saçar melek kanatlı bir sehâb,
Şafak ziyâlı bir sehâbı gösterir safâ-ı âb;
Görür, niğâh-ı hasrete eder de rûhum incizâb
Bediâlarda münceli' olan cemâl-i hüsnünü.

3

O dem ki şems-i garîbin civârı bir mezâr olur,
Zemîne doğru gölgeler iner ki lem'âdâr olur,
Semâya doğru nûrlar çıkar ki zıll-ı nesâr olur,
Şeb-i firâkın evvelin zilâmı âşikâr olur,
Donuk bir ahter-i hazîn ufukta giryebâr olur,
Tahayyül eyler ağlarım senin melâl-i hüsnünü.

4

O dem ki bâd-ı nevbahâr açar da bâb-ı cenneti,
Ederiz mine-i mün'akis bediazâr-ı kudreti,
Gezer hayâl-i tâirim menâzır-ı letâfeti,
Görüp denizde, yerde, gökte halk-ı melâhati,
İyân bulur tabiatım serâir-i tabiatı,
Tefekkür eyler anlarım senin meâl-i hüsnünü

5

O dem ki bir kebûter-i şükûfe reng-i şu'le-bâl
Eşinden ihtirâz ile eder temenni-i visâl...

Refika-i sabbârın tevakkuf etmesi muhâl.
Fakat durursa aşkı âna girân gelir bu hâl,
Döner de bir nigâh eder, gözünde ânlı bir meâl
Bu levhâda bulur hayâlim infiâl-i hüsnünü.

6

O dem ki fikr-i şâiri tutar cemâl-i kibriyâ,
Eder de nûr içinde asmân-ı hüsne i'tilâ,
Hayâline ayân olur bütün avâlim-i ziyâ
Bütün mehasin-i cenân, bütün melâik-i safâ
Tahattür eyler ay ile aşk-ı ismet-i intimâ...
Tahattür eylerim senin, senin kemâl-i hüsnünü.

7 Nisan 1309

ELVÂH-I TABİATTAN

16

İKİ DOST

Biri bir verd-i münevver ki safâriz-i hayât,
Uçuşur sîne-i hüsnünde bahâr-ı lem'ât;

Biri bir lem'â-1 hândân ki çimenlerde uçar,
Yapışır kalbine evrâk-1 semenbûyi açar;

Birinin fitrat-1 mesrûru güşâyış bulmuş
Bu: çocuk rûhuna âheng-i tabiat dolmuş

Birinin hilkât-i ma'sûmu gezer mest-i bahâr,
Bu: kuzu, sût kuzusu; ağzını koklar izhâr.

İki fitrat ki hemen birbirine âşık olur,
Çocuğun gönlüne ancak kuzucuk lâyıık olur.

Kuzunun kalbine bir lemhâda eyler te'sir
Çocuğun tatlı nigâhındaki nâzende esîr;

Buluşurlar sevişirler iki ma'sûm melek,
Ravza-i ömrü gezerler gülerek, eğlenerek;

Koşuşurlar, uçuşurlar mütehâlik mesrûr...
Cev-i dünyâya atılmış iki pervâne-i nûr!

Yorulurlarsa çocuk kendini rahatça atar,
Çimenin üstüne; mûnis kuzu koynunda yatar.

Yine sahrâda bugün birbirini bulmuşlar.

İçerek nûrunu sermest-i bahâr olmuşlar.

Çocuğun vech-i beyâzında açar verd-i şebâb

Kuzunun cism-i siyâhından uçar reng-i türâb;

Biri bir zühre-i ân lem'â-i sâf-ı hurşîd

Ki güler cezbe-i hüsnünde safâ-ı nâhid;

Biri bir zulmet-i tâbende, siyâh bir mercan

Ki olur atlas-ı sârinde ziyâlar perrân.

Çocuğun cephe-i nûrunda müdevver bir behen

Görünür, dest-i hevâ kâkülünü okşarken;

Kuzunun alnının üstünde beyaz bir gonca

Açılır nûr-ı semâ şekline aks ettikçe.

Şekl-i revnâkta tamamen iki zıdd-ı kâmil,

Birinin rûhuna ama biri rûhen mâil:

İşte âgûş-ı bahârı da garîk-i hevesât,

Eylemişler de bugün şevk ile emrâr-ı hayât,

Şimdi son merhalede göklere târik-i şâm

Refte refte yayılırken ediyorlar âram:

Çocuğun rengi uçuk, gözleri fersiz, baygın.

Yaslanıp bir ağacın altına yorgun argın.

Oradan söyleniyor ince hafif bir sesle:

“Gel gel artık Karagöz, gel! Yine kaçtın mı hele”

Gözlerinden dölülen lem’â-yı hevâb-ı bî fer

Kuzunun şekl-i girizânımı telsîm eyler...

Uyku mağlup edecek yavrucağı... Yok artık

Karagöz geldi, sokuldu; o da yorgun azıcık...

Bir zaman bekledi baygın gözü nâzân-ı niyâz,

Sonra bir “Mee!” diyerek dostunu etti îkaz!

24 Nisan 1312

BALKONDA BİR KIZA

Melek gibi ne gezersin o semt-i bâlâda?

Cenâna mı uçacaksın acep bu esnâda?

Nedir o nazarelerin asmâna doğru medâm,

Nigâh-ı yâri mi gördün sipihr-i minâda?

Hayâl-i dîli mi bulursun fezâ-yı sâfide?

Meâl-i hakkı mı ararsın cihân-ı mânâda?
Eğer ki göklere şâyestedir senin nazarın,
Fakat nigâhına şâyeste yok mu dünyâda?
Bütün mehasine ma'ruz olan gönül varıdır
Gönül ki hüsnünü mustar kalır temâşâda!
Bu demde sâye-i hüsnünde bir gönül geziyor,
Nasıl ki rûh gezer semt-i arş-ı âlâda!
Ziyâ-ı dîdeni bir lahzâ hâke atf eyleye,
Gönül hüdâsını görsün o nûr-ı sevdâda.
29 Şubat 1308

USANDIM

Âlemdeki o zâi temâşâdan usandım,
Hayr geçinen kavm-i eşrâdan usandım,
Her gördüğüm insâna medârâdan usandım,
Pespâyelerin şânını i'lâdan usandım,
Vicdânımı insânlara ihfâdan usandım,
Hodbinliğimin hükmünü icrâdan usandım!

2

İnsân denilen cânver-i barka-ı peyker,
Emîne-i mezmûmeye pürtâb eden ejder,
Doymaz ni'm-i halkı bel' etse serâser;
Bahş etse Hüdâ kendine bir âlem-i diğér,
İster, yine ister, yine ister, yine ister,

Ben böyle kuduz dîv ile kavgadan usandım!

3

Câhil ki kelâmıyla eder cihânı teşhir,

Fikrince kılar ilm ile dünyâları teshîr!

Âlem ki tekbirle eder ilmîni tekrar,

Maksûdu nedir? Behresiz âdemleri tahkîr.

Herkes arıyor kendine sermâye-i takdir,

Hodbin-i saffet câhil-i dânedan usandım!

4

Her bir sözümü kendim için söylüyorum ben:

Müdhim görünür dikkat ile dinlersen sen...

Hep vâsita-i medh olarak ilm ü edeb ü fen.

Bin şevk ile ulvîyyetimi zâhir ederken

Bıktım beni bî akl olanın dinlemesinden,

Hodbinliğimi âkile ifşâdan usandım!

5

Yok kimse için gâmende-i hâkte bir yâr,

Herkes oluyor kendisine yâr-i vefâkâr:

Makberde nasıl tek yatıyorsa ölü nâçar,

Dünyâda dahî tek yaşıyor âdem-i gam-hâr!

Vicdânımı etmekte mürüvvetleri âzar,

Bol sözlü evdâ-1 vâhibâdan usandım!

6

Akrep gibidir, hep biliriz ekser-ekâbir
Nîş-i emeliyle bizi cerh etmeye tâlip,
Ya va'z-1 nasihat yoluna birçoğu râğip.
Hem dinlemeli ibtimâmlı bir sözü gâib!
İtfâl-i zekâdan duyulan, yâbes-i râtib,
Pirâne nasihatleri işğâdan usandım.

7

Ümide esâretle sürer ömrünü âdem,
İster yine sultâni-i hürriyeti her dem!
Gam çekmek için hür isem ey halk-1 âzam,
Artık yetişir, abd olayım, çekmeyeyim gam,
Kayl-1 silsile-i cevr ile vicdânımı harm.
Ben boş yere hürriyeti davadan usandım!

8

Aşkın hele ben eyledim zevkini iz'ân;
Ya sevdiğim olmaz, sevecek şûh arar insân
Ya olsa bile hiç bulamaz vaslına imkân;
İmkân-1 visâl olsa da yok rahat-1 vicdân,
Hicrin sonu vuslatsa da vaslın sonu hicrân?

Ben böyle bâlâ-1 münebbi’-i sevdâdan usandım!

9

Fıtrat ki eder âdemi meftûn-1 hakikat,
Bilmem ki niçin vermeli idrâkına kalt?
Her köşede her zerrede bin sırr-1 tabiat,
Bir cüz’ini ancak bilir ama beşeriyet.
Bildiklerini bilmek için de ne meşakkat,
Bin muhannet ile hâl-i muammâdan usandım!

10

Gâhi dilerim kim edeyim nâmımı ibkâ,
Âcizim görünür fikrimi derhâl eder imhâ;
Gâhi ararım lütfedecek bir kişi ama,
Müstağnî-i ihsân görürüm halkı serâpâ,
Hülyâda bile bir emelim olmuyor aslâ!
Maksattan usandım hele hülyadan usandım!

11

Vicdân, o bütün âhların gulgule gâhı,
Allâh’ımızın âyine-i nûr-1 nigâhı,
Biçâre çekip durmadadır baht-1 siyâhı,
İnfâz ediyor anlamadan emr-i ilâhi.
Bin ye’se giriftâr olur ama yine gâhi.

Ândan da gelen bank-1 takâzâdan usandım!

12

Şi'rim ki eder gönlüm için nağmeler îcâd,

Şi'rim ki olur rûhuma mecmuâ-1 feryâd,

Artık o dahî eylemiyor tab'-1 gammı şâd:

Evzân-1 kavâfisi bu zevk-i sözleri berbâd!

Gerçi ederim haylice manzûmeler inşâd

Ama bütün ânlardaki mânâdan usandım!

13

Dünyâ o fenâ-1 hâne ki şeklinde bekâ yok;

Bir yer ki kibârında, sigârında hayâ yok;

Bir yer ki sürûrunda, serverinde safâ yok

Şemsinde, nücûmunda bile hâl-i vefâ yok;

Envârı içinde bize bir nûr-1 Hüdâ yok!

Billah şu düzah gibi dünyâdan usandım!

14

Mu'tad-1 ebderin akla muhâlif harekâtı,

Ancak yaşamakta bulurum ben bu sebâtı!

Ömrüm bana sedd eyliyor ebvâb-1 necâtı,

Ol mertebe-i Hak'tan talep ettim ki memâtı

Merhumun ufûl etmemiş olsaydı hayâtı,

Artık der idim, mevti temennâdan usandım!

3 Teşrîn-i Evvel 1308

KÜÇÜK ŞEYLER

7

YÜKSÜK

Yüksükün ince şeklini yazmak

Bana pek güç gelir, kadınlardan

Sorunuz, belki bir güzel parmak

Onu tersîm için bulur imkân.

Bunu bir çekmenin içinde gören

Mu'teber bir refik hâne sanır;

Kadrini pek bilirler elde iken,

Düştüğü anda mutlaka alınır.

O da lâyık nezâketin eline:

Tenine saplanır iken enine,

Yine pek çok sever iş işlemeyi;

Bin letâfetle çırpınır her an..

Sanki bir nahl-i nev-hayâta konan

Küçücük bir kuşun küçük yüreği!

13 Teşrîn-i Evvel Sene 1312

TASVİR-İ TASAVVUR

Yine çıktı nâz ile karşıma gülüyor cemâli o âfetin,
Yine cana can katacak bugün lemhât-ı çeşm-i saadetin,
Ne güzel de hânde-nisâr olur yüzü bir şukûfe-i ismetin,
Ne kadar da câzib-i rûh imiş latîf-i şebâbetin,
Buna bir melek derdim fakat bu ilâhıdır melekiyetin,
Şu kızı severdi güneş bile eğer olsa ehl-i muhabbetin!

2

Doluyor safâ-ı şebâbeti yine hânde hânde cemâline,
Yine gonca gonca tarâveti geliyor o çehre-i âline,
Bu kızın değil şu cemâline tapılırsa çok mu hayâline?
Sanırdım ki kendi de âşık oldu bakınca safvet-i hâline,
Ki tefâhür-ü dîl-i aks eder gözünün hayâl-i meâline,
Dökülür o gamzeli dideden lem'âtı rabb-i melâhatin!

3

Nasıl oldu da bu cihâna indi vücûd-ı ismetin ey ziyâ?
Sana asmân-ı saâdeti acep açmamış mıydı Hüdâ?
Yaralı gönülleri toplamaksa merâmın âh acırım sana:
Asılır da her teline o zülf-i siyâhı bir dîl-i pür cefâ
Bu cihân-ı gussaya rabt eder kapanır sâgâre-i i'tilâ...

Seni kimse görmeden uç da ol yine nûr-ı arşı letâfetin!

4

Galât etti fikr-i hatâ eser ne bilir benim dîl-i zârımı:

Sakın uçma ey gül-i müncelî göreyim safâ-ı bahârımı,

Eriyor hazâna hayât dîl sevemez bugün bile yârımı,

Öleyim de sonra eziyet eyle ziyâret et de mezârımı,

Bir avuç türâbımı al götür atıver cenâna gubârımı.

Kaddimin öperse o hâk-i gam olamaz muhâlifî iffetin!

5

Öpemez seni fakat ey melek öpemez ziyâ-yı seher bile,

Öpemez o çehre-i sâfını öpemez dehhân-ı nazar bile,

Sana ey nümûne-i hüsn-ü hak bakamaz görünce kamer bile,

O şükûfesin ki cihânda koklayamaz seni gül-i ter bile,

Sevemez dilerse de hüsnünü dîl-i pür hüdâ-ı beşer bile,

Seni mutlaka sevecek yine melekü'l mehâsini cennetin!

1 Kânûni Sâni 1308

ELVÂH-I TABİATTAN

17

ZİNDE Ü MÜRDE

Nedir bu cism-i muazzam, bu heykel-i zirûh?

Bu ormanın üzerinden bakan dıraht-ı bülend!

Kavî vücûdunu etmiş fezâyâ bir kere bend,

Hulûd-ı rûhuna bî had bir asmân meftûh.

Cibâle sâye salar nûr-ı asmânı öper

Düşer bulutları dâman-ı kehkeşânı öper

Hilâli koynuna saklar riyâh-ı sermâdan,

Olur leyâl-i gamda kevâkebe lâne,

Kamer gelir sokulur zılline pür beyâne,

Güneş safâsını okşar sipîhr-i minâdan,

Zemin zemin yayılır nazrâgâhına âsar,

Sema sema açılır nazare gâhına envâr

Sükûtu vâsıl-ı hak bir hakîm-i zîşânın

Hayâta ra'ş'e veren münfail-i sükûnetidir

Gıryivi bir müteheyyc-i bülend irfânın

Muâşer-i beşeri titreten hitâbetidir

Azâmeti çürütüp kırsa da meşâk-ı hayât

Eder metânet-i cânıyla i'tilâda sebât

Bu pür vakar ağacın zînet-i kemâliyle,

Büyüklüğündeki fevka'l tabia bir nisbet,

Hayâl-i fikrime olmuştu bir mûris-i hayret;

Hitâb ederdi semâha lisân-ı hâliyle,

Medîd-i zıllı içinde çıkarken ormandan

Göründü levhâ-i aynü'l tezat bir yandan!

Minâre sâyesi şeklinde bir dıraht-ı azîm,
Hazîz-i hâke serilmiş müebbeden yatıyor.
Tabiat eylerken şân-ı kadrini tekrîm,
Bugün zilâl-i adem dûşuna kefen atıyor.
Vizân-ı sârsâr bih-i efkân-ı mesâib ile,
Sokulmuş arz-ı denîden yatar garîb öyle.

Kabukları dağılıp dalları şikest olmuş,
Kavuklarından ölüm reng-i zıll-ı peydâdır.
Bütün yarıklarına hâk-i meskenet dolmuş,
Çukurlaşıp gidiyor. Aynı laht-i mevtâdır,
Çürükleriyle nükûş-ı mezârını yazıyor,
Ağırlığıyla türâb-ı sükûnunu kazıyor.

20 Teşrîn-i Evvel Sene 1318

HİLÂL-İ RAMAZAN

Görününce gökte bu sene hilâl-i ramazan,
Yine hurşîd-i cemâlin bana oldu pinhân;
Gerçi bir kerecik ettinse de arz-ı dîdar,
Âşık-ı ümidi kadar sürmedi vaslın fettân;
Gerçi herkes arıyor şimdi hilâl-i îdi,

Yerde gökte ararım sevdiğimi ben her ân;
Tâbiş-i mâh-cemâlinle olur îd-i seîd,
Zâhir ol sevdiceğim ömrümü eyle hândân;
Bu cefâ-yı şânına billah yakışmaz ki seni,
Ânlı, vicdânlı, melek huylu yer etmiş yezdân.
Görün ey hüsn-i ezelden yaratılmış mehtâb,
Asmân-ı dîli bir hânde ile kıl tâbân.
Sen görünmezsen emin ol ki değil gökte hilâl,
Hem güneş hem kamer olsa âlem bana zindân!
3 Ramazan 1309

YE'S-İ GİRÂN

1

Nedir hevâda şu âsâbı öldüren sıklet?
Bu bir teneffüs-i gül-i cehîm-i pür dehşet!
Nedir semâda şu vicdâna aks eden zulmet?
Semâ değil de hilâl-i ziyâ şeb-i firkat,
Guruplarla dolu âlem-i ecel-sûret!
Sıkar durur yüreği dîv-pençe bir muhannet.

2

Şu pâre pâre bulutlar ki gökte sâirdir
Ukûs-ı makberedir bin mezâr-ı şâirdir:
Mezâr-ı şâire benzer ki hüzn-ü bahârdır,

Fakat mehâsini de ehl-i kalbe zâhirdir.
Sehâb, rûhumu bâlâyâ cezbe-i kâdirdir,
Yazık yazık ki bugün meyl-i hüsne yok tâkat.

3

Zaman olur ki tabiat da ağlamak ister,
Gönül gibi ânı da setreder zılâm-ı keder;
Fakat bigâh âna yâr-i rahîm iken ekser,
Garip gönlüme benzer bugün: sükûn-ı perver!
Nihâyet ağlayacaktır şu âlem-i miğber,
Garip gönlüm için yok bekâyâ hiç kudret!

4

Sabah olunca bu dünyâyâ gelmişim ama,
O sabaha şâm-i şitânî demek değil mi revâ
Ki ömrüm oldu benim gamlı bir şeb-i yeldâ?
İlâhî yok mu bu leyl-i hayâta subh-ı sefâ?
Semâ kadar sonu yok bir belâ mıdır dünyâ?
Bulut gibi ediverseydim âh ben rihlet!

5

Bulutlarınla bana ey semâ sen eyle hücûm,
Benim vücûduma çöksün bütün cibâl-i gumûm,
Benim hayâtıma essin bütün şubât-ı semûm!

Safâ-i cânımı öldürdü tali'-i meşûm,
Vücûd-ı bâr-ı hayâtımdır, olmuyor ma'dûm!
Ademde âdeme pek güç nasîb olur nîmet!

28 Nisan 1309

SERÇE

1

Gagasıyla vuruyor tık tık tık,
Konu bir serçe bizim pencereye;
Yem mi bulmuş acaba maskaracık?
Ne kadar şevk ile eyler cik cik!
Nazar etmez bile hiç meşcereye,
Gözü etrâfına ama nekrân.

Çünkü rahat ile bir yem yer iken,
Korkuyor ömrü fedâ etmekten.
Zerre-i cismine dünyâ düşman,
Hele öldürmeye âşık insân!
Nefes aldıkça şu hayvan sık sık,
Sanırım tîr-i nigâhım gitti,
Küçücük kalbini mecrûh etti.

2

Yok beni görmedi, görseydi eğer
Korkusundan duramazdı bir dem,

Yine bir şeyini fakat hisseyler:
Varlığım kalbine dehşet-âver,
Bulunur şeyde değil tatlıca yem,
Ne yürekle bırakıp da gitsin?
Kuş da insân gibi muhtâc oluyor,
O da güç hâl ile bir yem buluyor,
Damla damla içine kan doluyor,
Katre-i ömrü nasıl terketsin?
Haspacık ben seni dilgîr etmem:
Âfiyetle yemeği ekl eyle,
Sonra gel gönlüme sözler söyle.

3

Böyle derken, ne acayip hâlet!
Haset ettim o kuşun yemeciğine!!
Kalbime geldi o sengîn gılgıt
Ki eder âdemi ejder-i tynet,
Yürürdüm pencereye mârâne;
Kuşa birdenbire oldum zâhir!
O kadar korktu zavallı hayvan
Ki bütün titredi cismindeki cân!
Gözü söndü, kanadı düştü hemân,
Uçmaya olmadı bir dem kadar.
Öldü sandım, hele çırpındı yine...

Acı bir cik dedi etti pervâz,
Beni ağlattı o muharrik âvâz!

4

Kendi nefsimden utandım billah;
Avdet ettim yerime saklandım.
Acaba gelmeyecek mi? Eyvâh:
Gördü bir yırtıcı hayvan nâgâh,
Yuvamın havline gelmez sandım.
Aradan hayli zaman etti mürûr,
Korka korka yine geldi, gitti
Yine geldi, yine pervâz etti,
Yine geldi, hele havfı bitti.
Avdet-i rûhumu etti mesrûr,
Hareket etmemeye katlandım.
Yedi hep bulduğunu pencerede
Sonra da gitti yıkandı dere.

5

Kondu bir tâze fidana derhâl,
Silkinip tüylerini hep açıyor,
Süsünü eyleyecektir ikmâl,
Oynadıkça o müzehher per-i bâl,
Bütün etrâfına şebnem saçıyor.

Bakınız Şimdi nasıl Őadandır,
Karnı tok, ũstũ temiz, yâri de var;
Kendini eyliyor işte izhâr,
Öyle bir yâr-ı mehasin-i etvâr
Ki ânın gönlüne aşk-ı efŐândır.
Eyledi sevdiğini istikbâl,
Yâri yolda âna oldu nâil,
Başladı zemzemeye nağme-i dîl.

6

Şu güzel levhâya baktım kaldım,
İki serçe bana bir âlemdir.
Ânların aşkı ile kâm aldım,
Ânların zevkine bende daldım,
Yüreğim hislerine muharremdir.
Âh ben serçeleri pek severim!
Gerçi bir yerde değildir nâdir,
Kesret ü nedret arar mı Şâir?
Gökte binlerle kevâkeb zâhir,
Ânların hepsini tek tek severim.
Serçenin didesi bir Şebnemdir,
Cismi benzer küçücük bir yüreğe,
Gül gibi reng-i hazânı çiçeğe.

7

Ey seher yüzlü, bulut tüylü çiçek,
Ne güzel hem de ne çok rengin var!
Lâyıkıyla seni kim resmedecek?
Ey çocuk nağmeli kuş, yavru melek,
O kadar şiveli âhengin var
Ki hayâlimde olur bârekter
Edemem şî'rim ile ben tasvîr;
Ötüşün rûhuma eyler te'sir!
Serçe gel, hissimi ettin teshîr,
Sana gönlüm yuva olmak ister!
Şimdi amma ki senin cengin var;
Bir rakîb oldu şu yandan peydâ,
Ânı tâkib için uçtun hayfâ.

10 Nisan 1309

ELVÂH-I TABİATTAN

18

LEYL-İ MÜKEVKEB

1

Ey leyl-i mükevkeb seni ettikçe temâşâ
Rûhum uçuyor şevk ile yıldızlara güyâ...

Zulmetlerin eyler bekâ takrîr-i hafâya,
Gezmemekte senin gölgelerinde nice sevdâ,
Çıkmakta senin lem'âlarından nice mânâ,
Mahşer gibi bin türlü hakîkatle âyansın!

2

Ettikçe bu şeb ben şu büyük âleme dikkat,
Meşhûd oluyor fikrime bin levhâ-i hikmet:
Yâ Rab ne büyük makberedir şimdi tabiat,
Her köşede bir sâye-nümâ kabr-i sükûnet,
Her makbere bir yıldız olur şem'â-i türbet,
Ey leyl-i mükevkeb, ne kadar hûş-ı lemânsın!

3

Bak bak ne kadar vech-i semâ nâmütenâhi,
Encüm o mevâlid-i ziyâ nâmütenâhi,
Seyreyle nasıl hâk-i fenâ nâmütenâhi,
Dağlarda, denizlerde hafâ nâmütenâhi,
Her köşede esrâr-ı Hüdâ nâmütenâhi,
Ey ley-i mükevkeb, ne mehâbetli cihânsın!

4

Karşımda müselsel mütevâli nice kühsâr,

Her parçası bir nûr-ı siyâh eyliyor izhâr,
Pirâmen-i kühsârı öper bir nîm-seyyâr
Her dalgası bir ahtere âyine-i dîdâr...
Ulvîyet-i zînetle sen ey leyl-i ziyâdâr,
Bir subh-ı bahşetiye bile gıptâ-i rezzânsın!

5

Ey leyl-i mükevkeb o siyeh zülfe mûmâsil,
Ettin beni bir vuslat-ı canbahşına nâil;
Eyvâh senin vaslına da var nice hâil;
Yıldızların artık oluyor mağribe mâil,
Hüsünün olacak şimdi ümidim gibi zâil,
Ömrüm gibi hayfâ ki seri'ü'l cereyânsın!

7 Temmuz Sene 1308

RESM KİT'ASI

Babam cihânda benim bâis-i hayâtım ise,
Eden hayâtımı bî şüphesiz sizsiniz ihyâ;
Velînîmet-i vicdânım oldunuz billah,
Mülk-i nevîdemi etmekte gönlüme ihdâ;
Güler saadet-i rûhum ziyâ-i vechimde,
Bakın şu resmime deyr-i bahtiyâr olur ebdâ.
Ne rütbe minnet-i vicdânımı beyân etsem,
Velinimetime kalbi söylemem asla.

Güneş edeydi eğer kalb-i ekremi tasvîr,

O sûret eylerdi belki hissîmi takrir!

22 Mayıs Sene 1310

KANARYACIĞIM

1

Ötüyor şevk ile kanaryacığım;

Ne güzeldir sadâsı, refâtârı!

Konuyor da ele kanaryacığım

Açıyor korka korka minkari...

“Ci”k, cik cik, ciciik ciciik cik cik

Nedir o maskara, ne istersin?

Bilirim derdini: biraz yemcik.

Vermem ama.. Nasıl da dilbersin!

Haydi al ye, yoruldum artık ben;

Sana bıktım tüneklilik etmekten.

2

Kafese girdi, zerrecik gözünü

Göğe doğru çevirdi de bakıyor,

Bana göstermiyor güzel yüzünü...

Gagasından cıvıltılar akıyor,

Sanki benden şikâyet eyleyecek!

Yok.. Cicim... Gel darılma sen güzelim,
Daha yemlikte bitmedi yiyecek;
Çırpınıp durma, kon... Gel işte elime
“Ci”k, cik cik!” aman ne tatlı sadâ,
Ne bakışlar, ne çırpınış, ne edâ!

3

Bir kızın nev şükufte gönlü gibi
Ki henüz zevk alır muhabbetten.
Bilmeden, sormadan, nedir sebebi
Hândeler toplayıp tabiattan,
Döker ezhâra bin terâne-i ter;
Bu güzel kuşçağız da subh-ı mesâ
Sanki hep kuşlara taaşşuk eder,
Şevk ile muttasıl olur güyâ!
Nağme nağme, nevâ nevâ mesrûr,
Cilve cilve, edâ edâ mağrûr!

4

Her seher vakti uykudan bîdar
Olarak cıv cıva eder ağâz;
Duru hândân nigâhı revnâkdâr...
Duramaz bir dem etmeden pervâz.
Kafese iltifât edersem eğer

Asılır pençesiyle tellerine;
O bana nağmeler hediye eder
Koyarım bûselerle ben ellerine,
Her sabah eyleriz bu yolda safâ,
Beni şi'rim kadar eder ihyâ!

5

Yine bir subh-dem uyanmış idim,
Duymayınca kanaryamın sesini
Kaçtı da uçtu gitti sanmış idim,
Açmadan fecre karşı dîdesini
Yere düşmüş tünekten âvâre,
Kabarıp tüyleri, yüzü solmuş,
Nefes almaz gibiydi bîçâre,
O kadar cismi bî mecâl olmuş!
-Sen ne oldun güzel kanaryacığım?..
Gel minik yavru, gel kanaryacığım!-

6

“Cc” “iii” “kk” eyvâh nasıl garîb sesi!
Yine ecbâr-ı nefis ile, bitâb
Elime kondu, inliyor nefesi.
Şebnem-i cismi eyliyor eşrâb
Zerre-i cismi rihlet ettiğini,

Durmadı bir dakika düştü yere,
Ömrünün duydum âh gittiğini,
“Cik, Ciik, Cik” deyince bir kere!
“Sarı bir güldün ey adem çiçeği”
Rûhunu aldı kuşların meleği!
14 Nisan Sene 1309

BİR ALBÜME YAZILMIŞTIR

Câmiü'l fazl olan künânınıza
Nâmımın derci pek büyük cür'et:
Size şâyeste söz bulunsa bile,
Âni bir siz bulursunuz elbet!
Fakat insân alınca emrinizi,
Redd-i te'hire kalmıyor kudret;
Mu'cib-i fahr-i kalb olan emre
İmtisâl etti fikr-i bî hikmet,
Şu sözüm işte yadigârımdır:

Dostluk ta ebed-şîârımdır!

1 Nisan 1311

BEETHOVEN¹⁸

1

¹⁸ Beethoven Almanya'nın mûsikî-yi şenâsetinin âzâmındandır, 1770 senesinde Bonn şehrinde tevellüd ederek 1827'de Viyana'da vefat etti. Otuz beş yaşlarına doğru kulağı ağırlaşmıştı.

Melâl-i kalbe münbasit, safâ-i rûha gam-nisâr,
Semâ-i fikri hândeğer, mezâr-ı kalbi giryezâr
Bahâr-ı vaslı münceğid, zilâl-i aşkı hâr hâr,
Ferihâ-i bülendine vurur meâl-i girdgâr;
Semâ semâ bedî'a cû, cihân cihân terânedâr,
Mehâsin-i tabiatın muhitidir bu bestekâr.

2

Nasılsa feyz-i incilâsı ravza-i tabiatın,
Füyûz-ı fikri öyledir bu melhem-i belâğatin:
Bütün mehasin-i güzîni kârgâh-ı fitratın,
Bütün zevâhir-i uyûnu asmân-ı kudretin
Vurup samîm-i kalbine bu kahramân san'atin,
Lisân-ı mûsikî ile cihâna eyler intişâr.

3

Olunca mâil-i keder bu fitrat-ı semâ harem
Dolar samâh-ı rûha bî nihâye uhrevî nagam,
Düşer bürûc-ı fikrete zilâl-i leyle-i elem,
Güler sekînet-i hayâta kanlı çehre-i adem;
Olur o dem bekâ-i rûhu cephesinde mürtesem:
Kebûter-i hayâlini çeker âmâik-i mezâr!

4

Lisân-ı rûha âşinâ, cihân-ı aşkı gûş eder,
Durup durup guluvv-ı mülhemât ile hurûş eder
Sadâ-i devr-i kâinâta nağmesi ile cûş eder!
Düşer yine zemîne, gazze-i hayâli pûş eder,
Leb-i seherden ibtisâm-ı nevmîdi nûş eder,
Konar hazân-ı kalbine safâ-i şebnem-i bahâr.

5

Gehî hayâl-i yâr ile semâya eyler i'tilâ,
Koşar koşar penbede, cângüşâ-i şem-i vefâ;
Döker cenâh-ı incizâbı kehkeşân-ı incilâ;
Fakat edince mihr-i aşkı ebr-i nâza ihtifâ,
Düşer ziyâ-i çeşmine zilâl-i şâne-i hevâ,
Kalır leb-i muhabbetinde aks-i lem'â-i îzâr!

6

Nezâket en güzîde bir melâhet-i mekâlîdir:
Şebnem-i bîkr-i nev-hayâ nedîme-i hayâlîdir,
Esîr-i bûse ihtizâz-ı rûhunun meâlîdir,
O ince ince nağmeler şevâhib-i melâlîdir,
O gizli gizli âhlar zilâl-i infîlîdir;
Terânesinde mevc urur nikâb-ı ibtisâm-ı yâr.

7

Safâ, tarabda etmeden büyüklüğünden ihtirâz,
Ederler en hazîn deminde raks-ı şefkâti niyâz;
Olur hemen güzel güzel, açık saçık terânesâz:
Latîfe-i kev, nihâne-i cev, nazar-ı bezîr, emel-i nevâr,
Gunûde-i dîde-i hayâ, küşâde-i şebbâl-i nâz,
Döner döner, uçup uçup saçır levâmî'-i mesâr!

8

Edince sârsâr-ı hayâli zûr-ı vecd ile guluvv,
Eder şevâhik-i zekâyı mülhimât-ı cüstücû;
Uçar meşârik-i semâda bin hayâl-i tîre rû,
Yağar feyâfi-i hayâta ra'd-ı nağme-i su be su;
Vurur semâh-ı âleme mehîb-i bânın hây ü hû,
Çıkar bürûc-ı asmâna tend-bâd-ı mûsikâr!..

Bu dehâ işte bu mihr-i eyzân-ı ilhâm,
Heykel-i kadrini bir âleme dikmiş üstâd,
Yine âheng-i semâvî ile meşhûn-ı garâm,
Yazdı bir şanlı eser, bir mütevâli feryâd!
Bunu dinlemek için sahne-i san'at da o gün
Korkarak geldi fakat; çehresi hem reng-i mezâr,
Nesi var? Elleri titrek, gözü sönmüş... Nâçar

Başladı; çalgıya birkaç da işaret verdi...
Gitmiyor, anlamıyorlar... Bu büyük san'atkâr
Bilmiyor yaptığını; kudreti âciz! Ne için?
Cism-i ma'lûlüne gelmişti o dem rûhu ağır...
Nazargâhında ufûl etti hayât-ı ebedî!
Değneği attı elinden gidiyor... Müstağrik,
Gidiyor revnâk-ı mâzisine kan ağlayarak;
Çünkü: sağır!
22 Şubat 1310

TAKYÎT-İ KÜLFETPERVERÂNE

Oldukça senin şâne-i zülfünle mukayyed,
Pirâmen-i nâzından ayırmaz beni berîd,

Düşükçe senin pâyine ey hüsn-i semâvî,
Lerzende-i hayâtım olur aşkınla meşîd.

Lâyık görürüm kendimi etsen bile âzâr
Şâyân bulamam gönlümü sevsen bile şâyet

“Sevdim” desen ama yanılıp da bana bir gün
Ez sevî-i semâ gulgule-rûh-ı der-âyed

Te'bîd ediyorsun beni hüsnünle sen ama

Âh olsaydı rûh-ı visâlinle müeyyid!

9 Nisan 1312

GÜL ON PÂRE!

Gül on pâre, gül on pâre!..

Kolunda bir güzel sepet,

İçinde gül beş on sıra,

Temiz, sevimli bir çocuk

Diyor: malım değil soluk,

Gelin alın çabuk çabuk!

Gül on pâre, gül on pâre!

Gül on pâre... O hüsn-i ter,

O hânde pâre-i şafak,

O dîl-i şemîm-i rûhper,

O reng-i çehre-i hummâ,

Tezahhür eylemiş ziyâ,

Tebessüm eylemiş semâ...

O on pâre, ne mu'teber!

Meâli konu gönlüme

Şu levhâ-i letâfetin,

Hayât sundu gönlüme:

Çocuk güzel, eda güzel,

Çiçek güzel, hava güzel,
Zemin güzel, semâ güzel...
Bu pek dokundu gönlüme!

Tabiat sahasına
Hezâr kere âferin,
Güzelliği saçar durur
Zaman zaman, nevîn nevîn;
Şükûfe, mevce, gül, hazâr,
Bulut, şafak, kamer, bahâr
Zuhûr eder hazâr hazâr,
Semâ semâ, zemîn zemîn!

Hanımlarım gül on pâre!
Sepet boşaldı da yine
Deyip dururdu maskara:
Gül on pâre! Alın hele,
Diğer sekiz de mendile,
Kemer yaparsınız bele;
Gül on pâre, gül on pâre!
10 Mayıs Sene 1309

ELVÂH-I TABİATTAN

19

YAĞMUR

Yağmur yağacak, gök yine müstağrik-i zulmet.

Yok bir tepecikten görünür çehre-i mâi,

Yok bir bulut altında uçar nûr-ı semâi,

Âfâka nüzûl eyliyor eşbâh-ı kudûret,

Atmış gibi dünyâyâ semâ pençe-i sıklet,

Saçmış gibi düzâh yere bir seyl-i harâret.

Yağmur yağıyor, titreyerek hâif ü nâzân

Düşmekte terâvî de katîrât-ı zemîne:

Bir şi'r-i demâdem getirir sem'-i hazîne

Âheste usulüyle kesik şîve-i elhân...

Başlar seni taklîd ile bir gamlı enîne:

Anlar gibidir hüsnü ey nağme-i bâran,

Kalbimde gömülmüş kalan âvâze-i hicrân!

Yağmur yağıyor: şimdi bir âheng-i tarzâ

Sevdâlı hayâlâtımı olmakta müheyyic;

Güyâ ki olur zülf-i perîşân mütemevvic,

Her târ-ı latîfî o kadar hâiz-i mânâ,

Büklümlerine toplanıyor nûr ile güyâ

İsmet kucağından uçuşan şem-i sevdâ..

Yağmur yağıyor: şimdi bevârik-i mütevâli,

Tarrâke-i sadd-i çâk ile pür rûz-ı savâik,

İnler gibidir hışm ile marur-ı şevâhik,
Titretmededir zannolunur bâd-ı cibâli,
Tekbîr alır eşcâr olarak sâcid-i hâlik,
Bin feshâ-i sahrâ-i pür-âvâz ile mâli,
Mahşerler açar göklere âfâk-ı hevâli!

Yağmur yağıyor: sath-ı seher çehre-i deryâ
Encüm gibi pür katre-i pür nûr ile menkûş,
Bir mevceciğı etmede bir huzme-i derâgûş,
Bir ned'et¹⁹ alır koynuna bir ravzâyı güyâ,
Bir kûha konar kuş gibi bir nûr-ı dürer pûş,
Hândân-ı ta'abbud nigehe-i nâze-i eşyâ
Giryân-ı safâ çehre-i pür şebnem-i dünyâ.

Evet latîf idi âlem, latîf-i rûhnevâz.
Fakat mehâsin-i dünyâ içinde ömrü sönen
Bir ihtiyar kadın inler dururdu âvâre.
Nasîb-i ömrü olan kulübecikte bîçâre,
Garîb tek başına –Hakka rihlet eyler iken-
Ederdi zikr-i nigâhıyla bî mecâl, ebkem
Ederdi rahmet-i haktan lisân-ı cânla niyâz
Sadâ-i kutsî-i kur'ânla katre-i zezem...

Yağmur yağıyor: şiddet-i te'sir-i hevâdan

¹⁹ "Ned'et nun'un fethi ve zammı ve dal'ın sükûnuyla âlâim-i semâvîye galât-ı eleğim-sağma tâbir olunur dâire-i hevâiyeye denir. (Kâmus Cild 1 Sâhife 57)

Seylâbe ile parçalanın penceresinden
Nûş etti o bîçâre kadın rihlet ederken,
Zemzem yerine rahmet-i cûşan-ı hüdâdan!
2 Kânûni Evvel 1312

NAĞME-İ BAHÂR

Gülşenbahâr-ı hüsnüne geldim melül ü zâr,
Git söyle yâre hâlîmi ey nefhâ-i bahâr!
Git söyle yâre çektiğim âlâm-ı firkatî
Billah yaktı rûhumu endûh-ı intizâr!

Lerzende-i dîl, şikeste-i nazar, müntafî-i emel,
Bîtab bî hayât olurum zehr ü gubâr
Ezhârdan duyar gibiyim şeme-i vefâ,
Enhârdan gelir gider nağme-i mesâr.
Eşcârdan arar dururum zıll-ı hüsnünü
Envârdan ümîd ederim lem'â-i izâr.
Gönlümde girye girye hurûşân-ı bâlâ-i aşk,
Karşımda cilve cilve girîzân-ı hayâl-i yâr...

Git söyle yâre hâlîmi ey nefhâ-i bahâr.
Düşüm türâb-ı vaslına dîlhaste, cân-nezâr!
12 Mart 1313

ASKER ŞARKISI

1

“Bak Şu levend askere Osmanlıdır,

Süngüsü parlak kılıcı kanlıdır;”²⁰

Sînesi levh-i Şafak elvanlıdır,

Cephesi hurşîd kadar ânlıdır;

Kendi yürekli yüreği canlıdır;

Kahramân ecdâdı kadar Őanlıdır!

2

Çehre-i hândânına etsek nazar,

Nûr-ı nebiden görünür bir eser;

Mevte olan Şevkini kim görse ger

Millete ömr-i ebedî hükmeder!

Kendi yürekli yüreği canlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar Őanlıdır!

3

Mâdelet, insâf, Şecaat, sehâ

Kahr-ı adû, akv-ı zaîf-i elkavâ,

Hubb-ı nebî, havf-ı cenâb-ı hüdâ

Fıtrat-ı mecbûlesidir dâimâ!

---

²⁰ Bu beyit babamındır.

Kendi yürekli yüreği canlıdır
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

4

Sayhâ-i şîrânesi ism-i celâl,
Velvelesi lerze-i resân-ı cibâl;
Feyz-i şehâdetle refi'e'l kemâl,
Gökten iner veçhine nûr-ı cemâl...

Kendi yürekli yüreği canlıdır,
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

5

Bir ulu deryâ gibidir cûş eder,
Nâresi arslanları bîhuş eder,
Şehd-i memâti gülerek nûş eder,
Mest-i bekâ... Mevt-i ferâmuş eder,

Kendi yürekli yüreği canlıdır;
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

6

Hâk-i vatan bikâ-yı cennet-i bahâr,
Muhit-i nûr nazar-ı girdgâr,
Her karışında duruyor bir mezâr,
Hıfzına asker idi el-ikrâr.

Kendi yürekli yüreği şânlıdır;
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

7

Çeşmine cennet görünür câ be câ,
Kalbine envârını serper Hüdâ,
Eserine ecdâdın edip iktifâ
Can atar Allah yoluna dâimâ!

Kendi yürekli yüreği canlıdır;
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

8

Can vererek şânı bulur ezdiyâd,
Gayretine hak da eder itimâd;
Seyfîne islâm ediyor istinâd,
Kâbe durur nâmı olundukça yâd!

Kendi yürekli yüreği canlıdır;
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

9

Saf yürekli ulu vicdânlı er,
Cevheri pâkize şehit kanlı er;
Nâm-ı müslüman, bütün îmanlı er;
Merd-i dilâver yaman Osmanlı er!

Kendi yürekli yüreği canlıdır;
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

10

Çekse âdû peşine gevh-i sedîd,
Saçsa cehennem gibi nâr-ı şedîd,
Kalbini bir an edemez nâ ümîd,
Çünkü ya gâzidir o er ya şehîd!

Kendi yürekli yüreği canlıdır;
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

28 Nisan 1313

YÂDİGÂR-I MUHABBET

1

Nevide! Âh Nevîde'm.. Latîf-i cânânım!
Seninle hândeğer oldu hayât-ı giryânım,
Seninle toplanıyor fikret-i perişânım;
Seninle hâsıl olur inşirâh-ı vicdânım;
Senin mâline müstağrik oldu irfânım...
Benim bu hâl ile sen menbâ-ı hayâtımsın,
Nevide şimdi benim ayn-ı kâinâtımsın.

2

Şu ed'âme ben Allah'ı eylerim eşhâd:

Bâlâ-i aşk ile bir yâre olmadım münkâd.
Gönlümde sevmeye varken bu rütbe-i isti'dâd
Acep niçin olamazdı garâm ile berbâd?
Bu hâli anlamaz eylerdi cân u dil feryâd;
Mine'lezel seni sevmiş meğer benim rûhum,
İlelebet seni ancak sever benim rûhum!

3

Nevide ben seni billah cân kadar severim,
Senin cemâlini verd-i cenân kadar severim,
Senin hayâlini mihr-i nihân kadar severim,
Senin mâlini hûri-i ân kadar severim!
Senin kemâlini bir asmân kadar severim;
Nevide sen bana ihsânısın o mevlânın;
Latîf olur bize ihsâmı Hak teâlânın!

4

O dem ki feyz-i bahşetîyi bâd-ı subh-ı bahâr
Harîm-i şevkine eyler meleklerin îsar:
Olup da hûri-i ân-ı hâb-ı nâzdan bîdar
Sürüş-ı aşka ederken cemâlini izhâr,
Gelir o çehreye bir ihmîrâr-ı ismetdâr...
Bu levh-i şi'rime baktıkça müncezîb olurum,
Senin cemâlini karşımda nâgihân bulurum.

5

O dem ki penbe bulutlarla asmân-1 seher
Tesettür eyler, olur gülistân-1 zînetver;
Güneş cemâlini arz eylemezse de yer yer
Nigâh-1 şâir için bir güneş zuhûr eyler...
Bu levhâ fikrime oldukça incilâ-küster,
Derim ki nûr-1 şafak hânde-i cemâlindir;
O gizli gizli güneşler senin hayâlidir!

6

O dem ki encüm-i tâbân sipihr-i minâdan,
Ziyâ-nisâr olur enzâre arş-1 mevlâdan;
İner o nûr ile her nücûm âlem-i ârâdan
Uçar mehasin-i mânâ cihân-1 bâlâdan;
Bu feyz-i halkı sermest olup temâşâdan;
Kemâl-i cedd ile âfâka dikkat eyler iken...
Cihân gözümde ibâret kalır Nevîde'mden!

7

O dem ki fikrime bir başka asmân görünür:
Hüdâyâ secde ederken cihân-1 cân görünür,
Ziyâ-i hakta uçarken ker-i beyân görünür,
Fezâ-i nâmütenâhideki cenân görünür,

Füyûz-1 nûr-1 ilâhi cihân cihân görünür...

Senin kemâlini yâd eylerim de ben o zaman,

Kemâl-i hakka olursan güzîde bir bürhân!

8

Benim şu sözlerimi sanma şâiriyettir,

Bu şi'rimin medlûlu hep hakîkattir;

Kelâmımın –Ki bütün menşei muhabbettir-

Yürekten olduğunu kendi ayn-1 hüccettir.

Benim için seni sevmek kadar saadettir

O saf kalbine şi'rimle arz-1 mâfi'lbâl;

Bu şi'ri eyleyemem ben ilelebet ikmâl!

9

Bilir misin ki bu dünyâda bir dem-i harm

Geçirmedim, olarak dâimâ zebûn-1 elem.

Gözümde olmadı zâil bir inci katre-i gam;

Cihâna geldiğime ağlıyor idim her dem!

Sabâha ermeyecekti bu leyle-i mâtem...

Cemâlin ufk-1 ümîdemde eyleyince zuhûr,

Göründü çeşmime binlerle subh-1 nûrânûr!

10

Nedir o gamlı nigâhındaki hafi te'sir

Ki rûh-ı şâiri bir lemhâda eder teshîr?
Nedir o anlı cemâlindeki latîf-i esîr
Ki kalb-i âşika rûh-ı safâ eder taktir,
Ki fikre hâlik-i sevdâyı eyliyor tasvîr?...
Nevide bir melekü'l hüsn-i asmânısın,
Benim hayâtım sen âlihânısın!

11

Gel ey refîka-i ömrüm, ferîde-i dârım!
Gel ey hülâsa-i rûhum, melek saffet-i yârim!
Gel ey netîce-i âmâlîm, ânî dîdârım!
Gel ey nedîme-i vicdân u hiss ü efkârım!
Gel ey bedîâ-i sevdâ-i firûz-ı eşârım!
Şu âşiyân-ı letâfette hemnişîn olalım;
Benim muhabbetime sen inan... Emîn olalım!

20 Kânûni Sâni 1310

ELVÂH-I TABİATTAN

20

KAN DAMLACIĞI

Elinde bir küçücük gömlek, ince bir iğne,
Yanında yavrucuğu minder üstüne yatmış;
Güzel kadın saçını dûş-ı nârine atmış,
Sevimli yavrucuk almış o saçları eline.

Güzel kadın çekerek nazlı nazlı ipliğini
Çiçekli nakşını işler ipekli tülbende;
Sevimli yavrunun oldukça vechi tâbende,
Sevip sevip de bakarken öper güzelliğini!

Yuvarlanır gibi oldu çocuk... Aman düşecek
Zavallı vâlîde birden atıldı, fırlattı
Elinden uçtu hevâya o nâzenin gömlek;
O ince iğne benân-ı zaîfine battı,
Göründü katre-i hûnu... Güzel güzel gülerek
Bakarda annesine eğlenirdi yavru melek!
27 Ağustos 1312

SAAT

Tık tık tık tık... Saatim vuruyor,
Her vurdukça yüreğim duruyor:

Ya kırılırsa kim alır yerine?
Bin iğne batıp güzel ellerine

Annem bunu üç yılda kazandı

Bunu almazsa ölüürüm sandı!

O kadar hevesim vardı... Tık tık!

Oh! Annemi hiç üzmem artık:

Dikişimi dikerim. Biçimimi biçerim,

Resmimi yaparım, ilacımı içerim.

Köy kızlarına müjdeler olsun

Altın saatim var benim altın!

Hah hah hah hah!.. Kıskanacaklar

Bunu bir eğreti mal sanacaklar.

Kıskansınlar annem aldı.

Alacak bir de bilezik kaldı...

Yok istemem anneciğimden:

O kadar arsız köylü müyüm ben?

Saatim yetişir, parlak saatim;

Mini mini süslü şakrak saatim!

Tık tık tık tık... Ne güzel de sadâ

Her vuruşunda bir başka edâ!

Gel koynuma gel, yavrucuğum sen,

Çok ayrıldım artık senden,

Sensiz yüreğim vuramaz böyle,

Gel gel de ona sözler söyle.

Dostum, meleğim, güzelim sensin,

Dünyâda benim emelim sensin;

-Azıcık azıcık işten nefes aldıkça,

Gündüzleri işsiz kaldıkça-

Kapağını açarım bakarım yüzüme

Camını silerim sürerim gözüme.

Geceleri asla ayırlamam ben

Bülbül gibi şakrak saatimden;

Her uyandıkça sapını kurarım

Kulağıma tutarım, derdini sorarım.

Yatığımın altından öter de

Uyanır benden önce seherde.

Yok başka benim gönlüm için yâr,

Bir anneciğim, bir saatim var...

Zavallı kız, gülerek böylece beş altı sene

Bütün o saate vakf eyledi saadetini

Fakat ecel erişince fakir annesine,

Cenâze defni için gitti sattı saatini!

23 Teşrîn-i Evvel 1312

ELVÂH-I TABİATTAN

21

ÇEHRE-İ KAMER

Beyaz çiçek demetinden zarîf-i hânde-ser,

Henüz beyaz idi âgûş-ı asmânda kamer,

Güneş henüz batıyordu, sevâhil-i esmer

Sönük ziyâlara mir'ât-i jenkbeste idi.

Uçar gibiydi zeminden semâya nağme-i ter,

Semâdan arza düşen bir enîn-haste idi.

2

Nasıl da sâf-ı mücellâ şu asmânı berrîn,

Kebûd-ı vechini nûr-ı gürûb eder zerrîn,

O nûr-ı âfile bir gölge olmuyor hâil:

Hazîn fakat mütebessim, sönük fakat zengin...

Güneş bütün bütün olmuştu mağribe mâil!

3

Kamer sararmaya yüz tuttu bir latîf-i ziyâ:

-Nigâh-ı evvel-i sevdâ ziyâ-i nev-i peydâ-

Takattür eyleyerek güldü çehre-i dünyâ...

Parıl parıl geziyor bahri aks-i vech-i kamer,

Kamer o cilve-künân hûr-i yâr edâ-i semâ

Benim cenânımı mir'ât-i asmân eyler!

4

Kemâl-i hüsnüne hayrânım ey meh-i mağrûr,

Kalır huzûr-ı cemâlinde zühreler bî nûr!

Bu şeb-i şürûhumu cezb eyleyen bahâr-ı cibâl

Seng-i ziyâ-i latîfinle nağmepâş-ı sürûr,

Senin yüzünden iner kalbime ümîd-i vasl.

5

Ziyâ ziyâ... Bütün eşyâ, bütün cihân-ı nevâr:

Deniz uçup oluyor mevce mevce pertev-bâr.

Cihân cihân gülüyor asmânda nûr-ı mesâr,

Kamer semâyâ asılmış bu âleme bakıyor;

Güzelliğinden emin kız kadar güzîde vâkar,
Yüzünden öyle perîyâne bir nûr akıyor!

6

Zuhûr-ı fecre kadar hûr-i tâb idi mehtâb
Gülerdi çehre-i sâfında iltima'-ı şebâb,
Fakat sabaha yakın bir bulut zuhûr etti.
Küçük, garip idi ama, garîk-i reng-i türâb...
Kamer onun kucağında ufûl edip gitti.
10 Eylül 1312

KÜÇÜK ŞEYLER

8

BEBEK

Yavrular yavrusu bebek! Seni ben
Küçücük bir çocuk kadar severim.
Nice zirûh olan meâlinden
Kalb-i ma'sumu hisseder kalbim:

Titrer üstünde bir nigâh-ı sabî
Gazze-i zulmetin odur güyâ;
Belirir gözlerinde bir mânâ
Çocuğun neşve-i hayâtı gibi.

Her zaman tâze, her zaman hândân

Çırpınırsın latîf, pür helecân

Büyüyüp sinesinde etfâlin;

Bazen ama –Yaman hayâl-i keder!-

Sen kalırsın, çocuk cenâna gider...

O zaman pek hazîn olur hâlin!

22 Nisan 1317

TABUT

“Tabut... O rehnûma-i makber”

“Tabut... O heykel-i mükedder”

“Tabut... O hatîb-i samm-ı ebkem”

“Tabut... O birûdet-i mücessem”

“Tabut... O sükût-ı pâyidâr-ı ser”

“Tabut... O musîbet-i mükerrer”

“Tabut... O vahşet-i muanned”

“Tabut... O makber-i seferber”

“Tabut... O inkilâb-ı hâmuş”

“Serhadd-i revân akl-ı müdehhiş”

“Tabut, o harâbezâr-ı ümîd”

“Tabut, o iğbirâr-ı câvid”

“Tabut, o zıll-ı haşr-ı berduş”

“Tabut, o mevt-i cûş-ı ber cûş”

“Sarmıştı o rûha çâr-ı bâlin”

“Ben açmış idim memâta âgûş”

Kemâl-i vecd-i gulüvv-i hayâle müstağrik
Bu şi'r-i sâika-i âhengini eyleyip tekrâr;
Meâl-i şiddeti kalbimde câ-yı gîr olarak
Gider dururdum o gün cân-ı rubûde-i efkâr...

Sokakta bir cevelângâh-ı pür müsellethe,
Nasıl gelirdi lisâna bu şi'r-i âteşbâr?
Nedendi? Anlamadım ben; fakat o saatte
Göründü pîş-i hayâlimde bir büyük tabut:
Bülend-i mertebe, pür zînet vakar-ı bekâ,
Ser-i mehîbi şevâhik gibi rehin-i semâ,
Sehâb-bârına fevkinde bahr-i cûşânın,
Temâyül etse de gâhi hemen karîn-i i'lâ,
Omuzlarında uçup zemre-i serv-şânın,
Cihân cihân ediyor kat'-i münezzil-i lâhût!...
Önünde nûr-ı hüda müş'îl-i hidâyettir,
Vedâ-i dûş-ı semâpâre-i letâfettir
Ki lem'â lem'â kevâkeb-i nûkûş-ı mînâsı;
Cevânibden uçan hep tuyûr-ı cennettir
Ki rûh-ı aşk ile açan bâl-i zibâsı;
Pinde-i zikr ile ger beyân-ı yek-âvâz

Eder neşâid-i kutsiyye-i bekâyı inşâd;
Vurur şevâhik-i hestîye bir derîn feryâd
Olunca nağme-i tekbîr hakk-ı tanîn-i enzâr!...
Bu bir cihân-ı meâli-i semâya yükseliyor,
Bu bir hayât-ı müebbed-i hüdâya yükseliyor;
Bu bir..

Garip tesâdüf yaman sükût-ı hayâl!
Hayât-ı şâiri mecrûh eder hakikat-i hâl:
Göründü bir köşeden bir cenâze, bir tabut;
Fakat garîk-i sefâlet, melül, bî zînet
Ki dört kişiyle ederken mezârına rihlet
Vücûda bâr-ı girân bir adem hamîresidir.
Nedir o tenhâ-i alûde gubâr-ı siyâh
Ki iğrenir ona insân ederse medd-i nigâh;
Bütün budakları bir kanlı göz gibi bakıyor,
Örümcek ağları üstünde olmada zâhir;
Yarıklarından ölüm rengi, gölgesi akıyor!
Hayâl-i hissimi etti bu manzara mebhût;
Hele bütün bütün âzerde-i hâtır etti beni
Yegâne zînet-i dirahıtı: bir yeşil yemeni!
10 Kânûni Evvel 1314

GÜZEL MİDİR

Güzel midir? Değil, fakat ne şâirâne hâli var:

Yüzünde bir melâli var, gözünde bir meâli var,

Yüzünde bir melâli var ki rûh-ı şâiriyetin

Enîs-i incizâbıdır;

Gözünde bir meâli var ki zühre-i melâhatın

Ziyâ-i iğtirâbıdır.

Güzel değil midir? Niçin, bu levh-i zî hayât-ı hak

Bu şûh girye-i seher, bu gamlı hânde-i şafak

Benim hayâl-i vecdimin delîl-i iştiyakıdır,

Garîk-i incilâ iken;

Benim melûl rûhumun ferika-i fırâkıdır

Şikest-i i'tilâ iken!

Güzel midir? Değil, fakat latîf-i infiâli var,

Hazîn-i ibtisâmı var, gönlümle hasbihâli var:

Hazîn-i ibtisâmı var, şükûfe-i hazân gibi

Perîde-i lem'â-i hayât;

Gönlümle hasbihâli var, enîn-i âşıkân gibi

Melûl-i hüsn-i kâinât!

Güzel midir? Nedir ki hep gözümde bir hayâli var,

Cihân-ı hüzn ü neşvede cemâli var, cemâli var!

Güzel, güzel; fakat yazık ki hüsn-i mâil-i kemâl;

Hayâtımın zevâli var

Güzel değilse de benim!... Nedir bu şi'r-i bî meâl?

“Ne olmak ihtimâli var?”

Güzel değil midir? Nasıl, garâm-ı nâz-ı ismeti

Şafak bulutlarındaki meleklerin hayâleti!

Şemîm-i hüsnü rûhumun mine'lâzil-i esîridir

Fezâ-i aşk-ı yârdan;

Ziyâ-i rûhu kabrimin ilelebet münîridir

Semâ-i girdgârdan!

2 Kânûni Evvel 1314

HAYÂLİME

1

Ey hayâl-i refik-i âlâmım,

Matla'-ı feyz feyz ilhâmım,

Geçmesin hiç sensiz eyyâmım;

Mahvolurdu cihânda ârâmım,

Olmasan mûnis-i hayâtım sen;

Yâr-ı cânım ilelebet sana ben.

2

Beni terk eyleyince hep ahbâb,

Gönlüme gam verince bâde-i nâb,

Rûhumu ağlatınca reng-i sehâb,
Cismimi çok görünce kabr-i türâb,
Ben hayâlimle i'tilâ ederim,
Başka dünyâda ihtifâ ederim!

3

Gel benim hândeğer-i hayâlim gel,
Seni incitmesin melâlim gel,
İşte mahvoldu infiâlim gel,
Kalmadı durmaya mecâlim gel,
Gel seninle şu gülşene gidelim,
Hep çiçeklerle hasbihâl edelim.

4

Başlayıp da dem-i hayât-ı bahâr,
Uçuşunca tebessüm-i ihrâr,
Cûş edince şafak şafak envâr,
Rûhlar neşr eder iken gülizâr,
Ben hayâlimle bir ziyâ olurum,
Uçarım hüsn-i hâliki bulurum.

5

Ey hayâl-i latîfim ile zuhûr,
Hep açılsın semâda hânde-i hûr,

Hep saçılısın zemîne rûh-ı sürûr,
Göreyim bin cemâl-i nûr-ı envâr!
Göreyim bin ziyâ-i süphânı,
Gezeyim ravza ravza ekvânı.

6

Bir seher vakti yâr revzende
Eyleyince tulû'a bir hânde,
Gösterince o şûh-ı nâzende
Yine hurşîde vech-i tâbende
Ben hayâlimle yâri seyrederim,
Neşve-i girdgârı seyrederim,

7

Ey hayâl-i refikim ol peydâ,
Nîm-sevdâ-i hüsnü söyle bana;
Çeşm-i mahmûr-ı aşka ver mânâ,
En hafî hiss-i kalbi et îmâ;
Tavr-ı mâsum-ı yâri anlayayım,
O hafif-i iğbirârı anlayayım.

8

Sabah olunca latîf bir şebnem
Bir gülün gönlüne düşer, ol dem

O gülün sırrına olur muharrem;
Ben hayâlimle ittifâk etsem
Rûh olurken o şebnemi kaparım,
Gizli hissiyle dâstân yaparım.

9

Ey hayâl-i münevverim, şu cihân
Bana olmaktadır seninle âyân;
Olmasan sen şu âlem-i imkân
Bana emr-i muhâl ederdi beyân.
Sen benim menbâ'-ı hayâtımsın,
Sen benim ayn-ı kâinâtımsın.

10

Sen bana âlem-i tecellâsın,
Kalb ü rûhum kadar musaffâsın;
Öyle âyine-i muallâsın
Ki bütün celvegâh-ı dünyâsın!
Bütün envâr-ı hüsn-i hâvisin,
Öyle bir tâir-i semâvîsin.

11

Ey hayâl-i cell-i irfânım
Yine cûş etti hiss ü vicdânım,

Yine âlem kadar perişânım!
Benim Allah'ı istiyor cânım;
Gel seninle fezâyâ yükselelim,
Arş-ı mevlâ-nümâyâ yükselelim.

12

Aklı bî tâb edip de maddiyât
Karârınca menâhic-i esbât,
Cismi lertzân edince bâr-ı hayât,
Mahvolurken ümîd-i sabr-ı necât,
Ben hayâlimle bir semâ görürüm,
Bakarım nûr-ı kibriyâ görürüm.

13

Ey hayâl-i enîs-i ömrüm âh
Ne için benden ettin istikrâh?
Bana yâr-ı şefik iken her gâh
Ne için olmadın bu şeb hemrâh?
Seni her yolda eyledim dâvet,
Yine sen gelmedin... Nedir hikmet?

14

Bak unuttu senin o hâletini
Ki eder gamm-ı güzîn tabiatını:

Yâd eyle hüsnünü, letâfetini
Daha yâd etmedimdi muhabbetini.
Bu gece sen de girye-perversin,
Sen de gönlüm kadar mükeddersin!

15

Ey hayâl-i hazinim ol zâhir,
Sensiz olmam bekâya ben kâdir;
Âh nerede o türbet-i şâir
Ki olurduk seninle biz zâir?
Gel berâber o makbere gidelim,
Ağlayıp ağlayıp sükût edelim!
19 Mayıs 1309

ŞÜKÛFE-İ ÇÎN

Eli kolu dolmuş mini mini meleşin,
Bin nâz-ı künâ saçmış çiçeğin,
Gönlünü cezbettikçe koparmış,
Kendine benzettikçe koparmış...

Serpilse de etrâfına gâhi,
Demetine düşkün nûr-ı nigâhı;

Demetini seviyor küçük yüreği,
Her goncası bir gözünün bebeği!

Demetini öpecek gibidir ama,
Bûs etmeye de kıyamaz güyâ!
Pâyindeki nâzende çiçekler,
Hep koynuna can atmayı ister!
Nâzik nâzik reftâr ediyor,
Demetinin incitmeyerek gidiyor.
Dünyâda çocuklarla çiçekler
Birbirlerine çok benzerler:

Çiçeğin hissini, çocuğun gülüşü:
Çocuğun hüznü, çiçeğin ölüşü!
Çocuğun rengi, çiçeğin yüzüdür,
Çiçeğin kokusu çocuğun sözüdür!
Ne minik ne güzel yavrucağız bu,
Kendi de bir güldeste-i hoşbû!
Gelse de yanıma sevsem yüzünü,
Öpsem öpsem yüzünü gözünü.

Saçsam yüzüme saçının telini,
Alsam, öpsem demetini, elini...
Gelemez, sevdiği bir yere gidecek.

Demetini oraya ihdâ edecek;

Kimlere kısmet olacak bilsem,

Bu demet kimleri edecek hürrem!

Sanırım küçücük bebeğinin olacak,

Yok yok olamaz bebeğin; mutlak

Hemşiresine götürüp verecek...

Ya kendisinin koynuna girecek...

Değil değil bu çiçek yüzlü yavrucak.. Bu melek

Garîb cismine âgûş açan yere gidiyor;

Şükûfe-i terini hâk-i pâkine dökecek...

Yalın ayak, baş açık kabr-i mâdere gidiyor!

8 Haziran Sene 1313

NEVÎDEME YADİGÂR-I MUHABBET

“Bir albümde, küçüklüğümde biri alınmış resimlerimin karşısına yazılmıştır”

1

Şu küçük resmimi seyrettikçe

Görürüm ömr-i cihân kıymetimi:

Düzâhım da bana ihtâr ediyor

Leyl-i mâziye düşen cennetimi.

Bak nasıl elleri tombul tombul;

Vâkı' a kendi biraz şişmandır,
O minik çehresi ama ki yine
Öpmeye, koklamaya şâyandır.
Şu küçüklükte büyüklük vardır:
Bir mehâbetle oturmuş bakıyor;
Pek beğenmiş sanırım kendisini,
Kibr-i mâsumu yüzünden akıyor!
Başka bir resmim eğer olmasa ben,
Çok severdim bunu her resmimden

2

Bunda da başka letâfet görürüm:
Azıcık çehresini ekşitmiş,
Çünkü bir lahzâ o cânî ressâm!
Beni tek durmaya mahkûm etmiş.
Cin gibi gözleri fır fır dönüyor,
Fikri de kendi gibi hiç duramaz;
Yeknüzûrda bilinir ahvâli:
Yaramazdır yaramazdır yaramaz!
Gerçi destinde kitabı vardır,
Lâkin eyler mi kitaba rağbet?
Onu güç hâl ile bir dem tutuyor,
Olsa yalnız bırakırdı elbet...
Bu fotoğraf da güzeldir ama,

Başka resmime olmaz hemtâ.

3

Şu küçük ben de güzeldir sanırım:

Tavrına hayli metânet vermiş;

Sanki ciddiyetini gösterecek,

Çeşm-i hândânına dikkat vermiş,

Büyük adam sanıyor kendisini,

Settinin hükmünü icrâ ediyor,

Hele süslenmeyi rânâ bilerek

Şıklığın şânını i'lâ ediyor!

Yine destinde kitabı vardır,

Lâkin eyler ona hürmet artık;

Kevkeb-i fikri tulû' etmiştir,

Sever insânlığı, ilmi azıcık...

Bu fotoğraf dahî gönlümce güzel,

Fakat olmaz yine bir resme bedel

4

Ben bu senemde güzel bir ben idim

Bana titrerdi nigâh-ı ebkâr,

Gördüğüm her güzellik etvârı

Meyl-i kalbîyi eylerdi izhâr.

Vardı gönlümde de bir hiss-i latîf,

Fakat insâna değildim âşık;
Sevdiğim hüsn-i mücerretti benim,
Şi'r idi rûhuma yâr-i sâdık.
Gezerek âlemi sermest-i şebâb,
Hep tabiatla safa eyler idim;
Alarak hissimi izhârımdan,
Aşkî kevkeblerime söyler idim...
Bu fotoğraf o zamanı söyler,
Yine bir diğeridir şirinter.

5

Şimdi ciddi metîn oldum ben,
Geldi vicdânıma zevk-i tahsil;
Hep tahrî-i hakîkatti işim,
Fikrimi seîm ederdi tâdil.
Her ne öğrendim ise dünyâda
Bu zamanımda bütün öğrendim,
Eyledim seî ile tanzîm-i hayât,
Kendimin âmiri oldum kendim.
Gözlerim ânlı birer ahterdir
Ki alır şu'lesini fikrimden,
Çehrem âyine-i vicdânımdır;
Babama benziyorum artık ben...
Şu fotoğrafla gönül fahr ediyor,

Yine bir resmime aklım gidiyor.

6

Şu zamanım ne safâ-perver idi;
Nesr-i şî'rimle zuhûr etmiş idim.
Âlem-i hüsnü temâşâ ederek
Fikr-i müstağrik-i nûr etmiştim,
Gerçi tavrım, nazâr-ı mağmûmum
Gönlümün hüznünü eyler îmâ;
Lâkin ol hüzn-i semâvî iledir
Ki eder şâiri şâir-i mevlâ!
Bir de merhuma²¹ refik olmuşum,
Ediyordu bana tevciye-i makâl,
O büyük sözlerini dinleyerek
Arşa eyler idim i'lâ-i hayâl...
Bunu görmekle de pek memnûnum,
Başka bir resme fakat meftûnum.

7

Bakınız şimdi ne hâle girdim:
Sırmalı bir bebek olmuş mersim!
Herkes bezl olunan rütbe-i nişân
Bana da eyledi şiddetli hücûm.

---

²¹ Babam

Ne kadar olsa da makbûl-i enâm,
Şu kıyâfetle tefâhür edemem:
Zî irfân-ı faziletle gerek,
Mutlaka fahr edecekse âdem;
Şu kadar var ki bugün mevkîmin
Eylemem kadrini kıt'a-yı inkâr:
Çünkü te'min-i maişet ediyor,
Çekerim mevkîmi ben nâçar.
Bu fotoğraf bana hoş gelse bile
Nisbet etmem yine bir resme hele.

8

İşte âlemde şu tasvîrime hep
Nazar ettikçe saadet bulurum;
Buna hissim gibi, nağmem gibi ben
Buna şi'rim gibi meftûn olurum,
Bunu kendim gibi hatta severim,
Zerrece olsa idi ger imkân,
Der idim; gönlüm için yeksândır
Şu fotoğrafla hayâl-i cânân;
Çünkü ey nuhbe-i âlem-i hayât,
Düşmeden gönlüme nûr-ı nazarın
Bu fotoğraf ona oldu mazhar
Gölgesinde duruyor lem'âların!...

Et Nevîde'm bana da atf-i nigâh:

Tavr-ı rûhum nazârındır billah!

22 Ağustos 1309

OSMANLI BAYRAĞINA

1302 senesinde hitâb-ı rûh-merûh-ı şebâb

Sancâk şühedâ-i dîn iken biz,

Osmanlılığa misâl idin sen:

Hun-âb-ı şehâdete büründün,

Ta haşre çıkıp da âlihâne

Bir şân ile âleme göründün,

Reşk-i âver idin cihânyâne.

Göklerde şafaklar oldu tâbân,

Etrâfına toplanırdı havrân,

Parlardı yüzünde nûr-ı yezdân,

Eyvâh ki biz kalınca hissiz,

Bir mecmâ'-i nûr olan yürekten

Düştük şu harâbe-i siyâha!

Düştük yere pâre pâre düştük,

Makberleri titretip sukûtun

Hep kanlı kefenle çıktı ecdâd,

İmdâd ki oldular şitâbân.

Eczâ ki sarıldınız da ecsâd,
Mevtâlara kalktı hıfz-ı büldân.
Âlemleri tuttu reng-i mâtem,
Cûş eyledi nâle-i mahrem.
Millet yine kaldı şâd-ı hürrem...
Sağlarla dolu mezâra düştük!
Ağlatmadı kimseyi hebûtun,
Şâyeste görülmedik nigâha...

OSMANLI BAYRAĞINA

1324 Senesinde İncizâb-ı revân-ı mübâhat

1

Yok yok değil: bugün fizân-ı suûd ki
Olmuş sahâif-i ebediyet güşâde-i rûh,
Açmış semâ-i kalb-i zekâ sîne-i fûnûh
Kan ağlayan likâ ki, müheyyic-i sürûd ki!
Yok yok: bizim de var bugün artık hayâtımız,
Olsa da reng-i âlin ile kanlı bir kefen.
Rûh-ı şehîd-i millet uçar ihmirârına,
Osmanlı kanlarıyla münevver-i âzârına
Tekbîr-i neşve refrefe-i tâbdâr ki
Kurbânız işte göklere aks eyleyince sen,
Parlar şafak şafak açılır kâinâtımız!
Sancâk! Doğunca âlem-i bâlâda şevketin.

Pervâ eder hüdâya kadr-i fikri milletin!

2

Târihinin asmân-ı münevver likasına

Sancâk, vücûdun en müteâli sürûş idi.

Şarkın yüzünde gökkubbe-i hânde pûş eyledi.

Rûhun ki mümtez-i cediti şehâdet-i ziyâsına;

Koputun en güzide zamanında milletin

Kalb-i vatandın ey ezeli ebr-i hânde-bâr!

Her ma'lekende velvele-pâş-ı zuhûr idin,

Çehrenle fikr-i emt için hânde-i nûr idin,

Sâyenle hûn-ı millete ikbâ-i nüşûr idin,

Gökten inerti cephene bir feyz-i şu'ledâr...

Bir bürûc-ı infilâkı idin dest-i kudretin,

Titretdi kevkebenle senin âlem-i vağâ;

Eylerdi kanlı gölgene düşmanlar el-necâ,

3

Âtisi devletin münezzel, melûl iken

Sultan Murat evvelâ sendin âyân olan,

Sendin o fikr-i hikmete mevlâ-i beyân olan

Bir inşikâk-ı rûh ile bir bürûc-ı şu'leden,

Ufkunda milletin sana nasîb eyleyip nigâh,

Şems-i bekâyı gördü nevîn bir hilâl ile;

Necm-i saadetinle gülüp kalb-i necdeti

Nûrunda buldu sâye-i iclâl-i devleti,
Hândân döküldü yerlere hûn-ı şehâdeti...
Rûhunda safâ-i mukaddes meâl ile
Pervâz edince nezdine Allah'ın o şâh,
Sancâk, bulandın işte o hûn-ı şehâdete,
Osmanlı sancağı o gün oldun bu millete!

4

Sen Fatih'in elinde delîl iken
On altı devletin yıkılıp kâh-ı fetreti,
Olmuştu inkirâzının âvâz-ı zicreti
Kalb-i cihâna, sîne-i âsâra nâlezen.
İstanbul'un bürûcuna çıktın, semâlara
Al kanlarınla eyledin i'lân-ı iştiâr!
Güyâ o gün vücûduna aks etti bir hilal,
Güyâ ki kondu kalbine bir necm-i hânde-bâl,
Arz eyledin tulû'un ile bir büyük meâl,
Bir milletin şebâbına şâyeste bir azâr...
Âfâk-ı mülke haktan inen incilâlara
Şâyân ezelnümâ, ebediyet-i rübâ, nevîn
Bir incilâ-i arş idin ey rûh-ı kâmbin!

5

Dest-i celâdetinde Süleyman tulû ile

Bir öyle bâl-i velvele efzâ-i şu'lebâr
Oldu da zîr-i sâyene vuranın iktidâr
Can attı bir hayâl-i mukaddesle! Sen bile
Hayrân idin bu mertebe-i şân-ı kemâline!
Kalbinde doğru âyet-i kibriyâ-i avn-i hak,
Oldun hilâl-i velvele berc-i hilâfete,
Müzeyyic eyledin salâbeti rûh-ı şecaate,
Kudsiyet-i diyâneti fikr-i hamiyete,
İslâm ederdi sanki taaşşuk-ı mâline.
Hûn-ı Hüseyin'e benzedin ey zühre-i şafak,
Beyt-i Hüdâ'yı kapladı envâr-ı kudretin,
Cûş etti rûh-ı emte ulvî harâretin!

6

Sen fikr-i hakla eyleyerek ahd-i ittifâk,
Hind'in denizlerinde Cezayir'de parladın;
Turan'a Çin'e, velvele-efşân olup adın,
Aks-i rûhunla eyledi mağripler inşikâk
Ulvîyet-i kemâline hayrân olup senin
Koşmuştu Barbaros gibi şâh sâyene,
Düşmüştü mülk-i tahtını ezyâline; cihân
Hiç görmemişti böyle büyük levhâ; hâkidân
Parladı aks-i nücûm-ı hilâlinle ân be ân.
Minberlerin âlemleri meftûndu pâyene,

Ummân-ı cevvr tahtına reyyân olup senin,
Yâkût dalgalarla köpürdün meşârike,
Çınlattın asmânları ey kanlı barka!

7

Sultan Murat râbiâ bir hânde eyledin,
Devr-i zuhûrun etti tekrar zamanları;
Reyyân olup meşârike Osmanlı kanları;
Merihlerle gökleri tâbende eyledin!
Ta Üsküdar' da başlayan âvâz-ı satvetin
Ta Bağdat'ın cenânına bahş etti velvele;
Sen öyle bir cihân gibi mülkün fezâsına
Göçtükçe her tulû-ı gurubun ziyâsına
Her minber-i hilâfet-i hakkın sadâsına
Rûhun sirâyet eyledi kutsî-i meâl ile!
Can verdi fikr-i emte parlak mehâbetin,
Sancâk şehîd-i aşkın olur her büyük hayât
Tebhîl eder revânını târih-i kâinât!

Ey hânde-i mağrûr-ı sabâhat,
Tâbende likâ-i çehre-i âti;
Ey rûh-ı ziyâ pûş-ı saadet,
Hândân-ı şafak zühre-i âti;
Doğdun bugün âfâk-ı safâdan,

Doğdun yine bir aşk-ı melahât:
Hürriyeti âgûşuna aldın!
Bir tıfl-ı melek-çehre ki dünyâ
Hayrân olur etvârına; hatta
Reyyân-ı garâm-ı ezeliyet.
Bir şevk ile ta göklere daldın...
Ezyâline toplandı nazârlar,
Ummânlara bir şa'şa'a saldın,
Millet olamaz şimdi muhakkar,
Sen millete bin şân ile kaldın,
Bir kanlı kefensin, fakat insân
Sancâk sana hayrân, sana kurbân!

Sancâk o büyük çehre-i nûrun
Askerliğe mâşuka-i cândır,
Hâlâ görünür devr-i zuhûrun:
Vallah damarlarda o kandır!
Sen bundan emîn ol: sana lâyık
Kanlar dökecek askerimiz var,
Bir millet olur hüsnüne âşık,
Koynunda ezelden yerimiz var!
Hürriyeti vicdânına verdin,
Osmanlılık emrinle mübâhi,
Âtimizi biz şânına verdik

Gel gel uçalım nâmütenâhi...
Asker yüreğinden bile âli,
Ey fikr-i celîl-i müteâli!
Hûnunla vurur kalb-i ahâli...
Sensin bize âtî-i meâli,
Ey ebr-i cihân reng-i ilâhi!
Zannetme ki bir kanlı kefensin,
Sen hûn-ı şehâdet ile mâli
Bir bâl-i ziyâsın ezel-ârâ,
Osmanlılığın şânına icrâ,
Hürriyet-i milletle mücellâ,
İhsân-ı ebed küster-i mevlî
Sancâk bize sensin, bize sensin!
Rodos 12 Teşrîn-i Evvel 1324

ELVÂH-I TABİATTAN

22

KÜHSAR

Bir kevh-i dilrubâ ki neşîb-i firâzına
Dolmuş vakar-ı hüsn ile eşcâr-ı sâyedâr;
Gâhi gelip konar gülerek dûş-ı nâzına
Ebr-i nevbahâr

Bir mürtefi-i cibâl ki semâ-i âşiyânıdır,
Âgûş-ı pâkine sığınır meyl-i hâb eder;
Pirâmeninde bûs-ı leb-i mâhitâb eder
Mahmûr-ı zühre-i kat seher-i mihrîbânıdır
Pür neşâd-fer

Bir kevh-i pür vakar ki dâmân-ı pâkine
Telsîme mevce mevce koşar bahr-ı nağme-hîz...
Bekler harîm türbe-i hazrâ-i hâkini
Necm-i şu'lerîz.

Bir mütebessim cebel ki semâvi türâbına
Saçmış şafak perileri ezhâr-ı şu'lever,
Hep hânde hânde reng-i bahâr iltima' eder
Gâhi dolar da müzehher-i gonca-i tâbına
Bâd-ı rûhperver
Bir kevh-i müncelî ki semâpâre-i ziyâ:
Eşcâr-ı şemse karşı temevvicümâ iken
Gelmiş hurûşa zannolunur –Mest-i incilâ-
Bahr-i yâsemin.

Bir kahramân cebeline riyâh-ı bevârike
Binlerce yıl göğüs gererek eylemiş sebât!
Gökten eder sehâib-i zerrine iltifât

Pâyinde ra'şâ ra'şâ olur mâr-ı sâika,

Hâif-i memât!

Ulvîyet ü letâfet ü hüsn-ü mehâbetin

Âyine-i bülendi olan gühsârına

Mahrûm-ı hüzn eder mi tabiat-ı dem-i bahâr?

Etmez mi bir melâl ile giryân-ı mesârını?

Var işte bir bucakta perişân-ı garîb-i zâr,

-Mehcûru ta ebed nazâr-ı habb-ı şafaktan-

Bir küçük mezâr!

5 Mayıs Sene 1313

VEDÂ

Gidiyor gönlümü çalmış gidiyor;

Aşkımız kendisine mâzidir!

Şevk-i müstakbele dalmış gidiyor

Yoluna kalbimi atsam bile ben,

Ânı da çiğnemeye râzıdır!

Âti perân oluyor şevkinden.

Bir zaman fikrimi tenevvir etti,

Bir zaman gönlüme te'sir etti.

Bir zaman ömrümü teshîr etti.

Şimdi âmâlîmi almış gidiyor!

Ben neyim? Bir senelik eğlence...

O nedir: ömr-i müebbed bence!
Gitme pek neş'eli yerdir yerimiz:
Eyleriz kuşlarımızla sohbet,
Kuzucuklar da olur hemşerimiz,
Gezerek cûlar ile sahrâyı
Görürüz âlemi cennet cennet,
Dinleriz zemzeme-i sevdâyı.
Gitme de –Mest-i füyûz-ı sevdâ-
Edeyim kalbini meşhûn-ı safâ.
Biraz ısrar ediyorsan hatta
[Sus! Sakın dinlemesin mâderimiz]
Sana bir bûsecik ihsân ederim,
Ebeden rûhunu hândân ederim.

Gidiyor... Peşne-i mihr-i ikbâl
Ser-i simînini saçmış, gidiyor...
Mübtesem hûri-i ümîd-i hayâl,
-Görünüp çeşmine tâbende-i âzar-
Âna âgûşunu açmış... Gidiyor!
Ne bıraktı? Usanılmış bir yâr!
Görünen subh-ı cenândan parlak,
Kalan insân gibi dökmüş toprak!
Görünen çehre-i hândân-ı şafak,
Kalan akşamdaki nâlinde meâl!

Nazâr-ı rûh dönerken mülke,
Kim bakar revnâkı uçmuş çiçeğe?!..

Gitme âh için ey rûh-ı emel,
Bir nefes için daha tavr-ı sevdiceğim!
Çöküyor sineme kâbus-ı ecel,
Kabrim gelmeyeceksin bî şekk,
Bâri tabutumu kaldır meleğim!
Düşüne cismim ağır gelmez pek,
Gitme etvârına hayrân olayım;
Bakayım çehrene giryân olayım,
Ömrümün neş'esi gitsin, sen kal!
Gel de pâyinde perîşan yatayım!
Koparıp gönlümü sonra atayım!

Gidiyor, gitti... Dirigâ, feryâd!
Beni öldürmedi baht-ı nâsaz.
“Bana imdâd edin, imdâd imdâd!”
Acıyın hâlime dağlar, dereler!
İnleyin ağlayın âvâz âvâz!
Çağırın sevdiğimi meşcereler...
Gitti gönlüm ibdâ kaldı garîb,
Bî vefâ, ömrümü etti tahrîb!

Son nigâhım bile etmez tâkib,
Âh kimdem edeyim istimdâd?
Gitsin artık, fakat Allahım sen,
Ânı hıfz et bütün âfetlerden!
10 Mart 1313

İNGİLTERE'YE

Ey ulan sancağı sîmâ-i bülend-i âfâk,
Ey ulan cevher-i hürriyet fitrat-ı işrâk;
Ey eden kevkeb-i hürriyeti katb-i âmâl,
Ey eden fikr-i temeddünle cihâmı pâmâl;
Ey büyük kavm-i ezel hikmet-i âlem-i fitrat,
Hâmi-i adl-i Hüdâ, fâşir-i rûh-ı kudret.
Sen o alî-i zarbân kalb-i zamansın ki şeûn
Hûn-ı hürriyet-i cisminle olur hânde-nümûn;
Sen o kutsî fizân-ı fikr-i cihânsın ki bütûn
Nevr-i cevval-i hayâtınla olur maşrîk kûn;
Mağrib-i cehle temâyül edemez bir ahter
Fikrin oldukça semâvâta hakâyik-i küster;
Kudretin sîne-i emvâca atıldıkça senin,
Bahr-i ummâna gömüldükçe o âhen bedenin,
Köpürür âteş-i hürriyet-i dünyâ, açılır
Leyl-i yeldâ-i zaman, göklere nûrun saçılır!
Öyle bir kuvve-i ulvîye-i âlemsin sen

Ki kavânin-i ezel-i fitrata muharremsin sen.
Vurduğun darbelerin aksi sadâ-i yâ hak!
Açtığı yârelerin her biri bir necm-i şafak.
Şanlı târihini tebcîle ezeller gâfil,
Şehit vasiyetini dünyâya ebedler nâkil.

Belki üçyüz senedir zulm-i hükûmetle harâb,
Böyle bir asr-ı terakkîde muhakkar bî nâb
Olarak mürde-i hayâtıyla, soğuk canıyla,
Uçurumlar arayan zicret-i vicdânıyla,
Kahr-ı kalbiyle, donuk çehre-i ebhâmıyla,
Çiğnenen, parçalanan sîne-i ârâmıyla
Cev-i târihe atılmış koca bir kavm-i hayât,
Umk-ı zaîfnde haşin silsile-i vehmiyât,
Öyle yüz tutmuş idi âlem-i izmihlâlâ
Ki bütün natır olanlar şu gürûb-ı âli
Şu büyük levhâ-i garrâ-i şehâdet renge,
Yıkık eyvândan uçan velvele-i âhenge,
İnkirâzın bakarak kanlı helâkı yüzüne,
Şeytanın her köşeden parlayan âteş gözüne
“Artık öldün bizim insânlığımız mahvoldu,
Artık icfânımıza tîn-i mezellet doldu!”
Hük-m-i katiyyesini vermişti... Fakat askersiz!
Böyle bir kavm-i girân hâb-ı atâletken biz,

Çalışan, uğraşan evlâd-ı vatan, “Cemiyet”

Bizi kurtardı; o ihrâre-i hazarân-ı millet.

Kahramân canı ile safvet-i vicdânı ile

Büyük îmânı ile kudret-i irfânı ile

Koca Osmanlılık âfâka adımlar attı,

Şems-i hürriyeti âgûşumuza fırlattı!

O zaman ey büyük, ey şânlı, mûkar millet

İngiliz milleti... Ey fikretimden heybet!

Sen bizim savletimizden bu muallâ-i mehîb

Savlet-i ümmetimizden alıp i'lâ-yı nasîb,

Bizi envâr-ı nigâhınla ziyâdar ettin,

Milletin gayretini, şânını ikrâr ettin;

Bize kalbinde olan hisleri izhâr ettin,

Sen bizim rûhumuza rûhunu îsâr ettin,

Söyledin hakkımızı, ömrümüzü güldürdün,

Belki düşmanların âmâlini hep öldürdün;

Bize hâlinle, makâlinle nekhbân oldun!

Yaşa ey millet-i hak-perver ali-i himmet!

İşte ta'zîm ediyor şânına kalb-i ümmet.

Şimdi Osmanlıların kalbi şafakzâr-ı hayât,

Dolar ecfânımıza hâr-ı mukaddes-i lem'ât;

Cûşûş-ı hûn-ı cemiyetle meşârik-i tâbân,

Koşar âfâkımıza encüm-i kutsî-i lem'ât;

Hâleler aks ediyor sancağımızdan kürreye,
Gökten envâr-ı hayât inmede her makbereye;
Öyle yükseldi semâvâta ki âvâz-ı cenân,
Dinliyor nağme-i eşvâkımızı kalb-i cihân;
Asmânlar açılır cûşuş-ı efkârımıza,
Kehkeşânlar iner âfâk-ı ziyâdârımıza;
Koca bir kevkebe debdebe-i istikbâl
Şâhrâh-ı ebediyette ziyâ pâş-ı kemâl,
Cedd-i ikdâmımıza semt-i kazâdan meftûh
Uçuşur en küçük lem'âya âli bir rûh.
Nazare-i hazreti Mevlâ'ya bu millet şâyan
Olup Allah'ına vicdânı eyler etyân.
Duyulur velvele-i hamd ü sadâ-i tekbîr,
Olur âvâze-i tahmîd-i cenân-ı âlemgir.

Çeşmi kudret görüyor neşve-i vicdânımızı,
Gûş-ı hilkât duyuyor gulgule-i cânımızı,
Böyle bir âlem-i nevâr-ı ulvîyette uçan,
Bir büyük millete kimdir olacak rehber-i cân?
İngiliz milletidir! Çünkü o millet, mes'ud
Olur akvâma açıldıkça cihân-ı mev'ûd.
O cihân-ı âlem hakk-ı tâbiş-i hürriyettir,
Koşan envârına ahyâr-ı kazâ-i sîrettir.

Münâfıktır bu hakîkatte bütün ehl-i ukûl
İngiliz milleti dünyâda mükemmel-i makbûl
Olan âmâl-i hayâtiye hürriyetten
Zevk alırdı daha milletler esârette iken:
Fıtraten her zaman ihrâr idi akvâm ama,
Faalen âzâde değillerdi; sultân-ı bekâ
O yaman söz, o büyük feyz-i cenâb-ı Mevlâ,
Nâm-ı hürriyet olan şâh-ı adâlet-i ârâ
Evvelîn taht-ı hümâyününü kurmuş nerede?
Onu târihe sorun: şüphesiz İngiltere’de
Böyledir böyle bu ulvî, bu müselleme hikmet:
Maşrîk İngiltere’dir; fikr-i hakîkat-i nîmet
Oradan başlamış ibdâ’-i hayât etmek için
Bütün insânları pür feyz-i necât etmek için
Oradan doğmuş o tâbân kelime: hürriyet!
En büyük mu’attek en şânlı salâh-ı azâmet!

Bugün ebhâr-ı cihânda dolaşan guluvv-i memât,
O azîm ordu ki deryâlara vermiş sademât.
Âheng-i peyker-i âteş galeyân-ı âlem-i şân,
Bir yanardağ ki olur göklere tarrâke-i feşân,
Kuvvet-i şevket ulvîyet-i kahr-ı tedmîr,
Berk-i sadd-i sâika gulgule-i âlemgîr,

Bir cihân kalbini lertzân edecek şiddet-i zûr
O mehâbetli donanma, o hayât-ı mağrûr
Hangi feyzin, ne büyük hikmetin unâmûzecidir?
Hangi kuvvetle düşer bahre bu fikr-i kâhir?
Parlaman milletin kudret-i hürriyetidir,
Âlemin saltanatı melabe-i kudretidir!

Bakınız safhâ-i dünyâyâ: bütün âlemde
Bütün insânlar içinde müteâli, zinde,
Cismi pür feyz-i tekmlil, yüzü pür nûr-ı hayât,
Kendi âzâde-i ced-i nigeh-i hamiyet
Özü insân, sözü insân, büyük, efdâl, ekrem
Kudret-i âdeme ta feyz-i ezelden mahrem,
Böyle milyonlar ile âdem için bir âlem
Hangi yerdir ki eder şânını tebcil-i âdem?
Yine İngiltere'dir! Belde-i âti çehre,
Oradan tâli' olur şems-i hümâyün bahre;
Nazar-ı endâz olan âyine-i ulvîyetine,
Doyamaz câzibe-i cûşuş-ı hürriyetine:
Fırlayan devr-i safâ sîne-i âsârından,
Uçan envâr-ı ezel vech-i sihr-i târından,
Duyulan zemzemeler kalb-i ziyâbârından,
Saçılan velveleler cûşuş-ı efkârından
Aks eder kubbe-i firuze-i çarha, gerdûn

Bu büyük âleme hayretle bakar; rûh-ı şûn

Dolar etrâfına bin şevk ile eyler pervâz,

Fikr-i hürriyet uçar göklere âvâz âvâz!

Âh, ey kalb-i cihân, rûh-ı cihân

Ey büyü belde-i cân, âlem-i akl u irfân,

Sana şâyeste denilse ebedü'l cereyân

Yüce şelâle-i nevâre fikr-i insân!

Gelin ey hânde-i milletle olanlar mesrûr,

Ey rahayâb-ı hamiyet şîm-i kahr-ı dühûr,

Fâşir-i şî'r-i edîb, mahfaza-i hissiyât,

Kalb-i hürriyet-i milletle safâriz-i hayât

Olan erbâb-ı kalem, asker-i âli-i himmet

Fikr-i kalbiyle bütün halka edenler hıdmet;

Bütün erbâb-ı temden, bütün ashâb-ı zekâ

Şimdi Osmanlılığın kalbini görmüş ukalâ,

Şimdi Osmanlılığa canını vermiş şebân,

Fikr-i hürriyeti takdis eden ehl-i vicdân,

Genç ismette terâvide tefekkür-i ebkâr,

Muhterem vâlideler; maşrîk-i mükerrerem-i ahyâr,

Hele sizler, hele mektepli olanlar sizler

Geliniz, cümleyi vicdânı umûmu bekler:

Koca Osmanlıların fikrini teşmil edelim,

Halkın âvâze-i tekrîmini tertîl edelim,

Açalım, söyleyelim, gösterelim kalbimizi,
Artık ebkem kılamaz ilelebed mürde bizi;
Geliniz rûhumuzun şevkini tahlîl edelim,
İngiliz milletinin şânını tebcîl edelim,
İngiliz milletinin şânını i'lâ edelim,
Nâm-ı ulvîyetine bin mahmedet ihdâ edelim.
İngiliz milletinin kalbine hayrân olalım,
Ayn-i hürriyet olan fikrine kurbân olalım!
Ey büyük kavm-i muallâ-i şiyem i'lâ-i hikmet!
Asmân-ı fikr-i cihân tâbiş-i âlem-i azâmet.
İşte vicdânına hayrân oluyor bir ümmet,
Sana ta haşre kadar nâmütenâhi hürmet!
7 Teşrîn-i Evvel 1324

BİR SÖZ

1

Âşıklığı meftûn edecek bir söz işittim,
Bir söz ki eder sâmiâ-i kalbime te'sir,
Bir söz ki kılar rûhuma cânânımı tasvîr,
Bir söz ki duyunca onu ben göklere gittim!
Bir söz ki işitse cihân-ı melekîyet,
Eylerdi güzel kâiline arz-ı muhabbet!

2

Hûri-i seher bâğ-ı bahâriden uçarken
Dâmânını bûs eyler ânın penbe çimenler;
Herkes bu güzel levhâya ancak nazar eyler,
Gülbûselerin nağmesini gûş ederim ben!
Bir böyle güzel zemzeme cennette duyulmaz.
Amma ki o sözden yine aslâ güzel olmaz.

3

Gâhi konarak destine bir duhter ânın,
Sık sık nefes almakta iken gamlı kebûter,
Kız anlayamaz; sevdiceğinden haber ister,
Şâirse duyar âhını bir kalb-i nihânın.
Bir hânde-i hûri gibi nâzendedir o âh,
Ama o sözün benzeyemez zevkine billah!

4

Bârân-ı bahâr arza olunca kehr-i efşân,
Ezhâr-ı safâdan duyulur şeme-i cennet;
Ol şeme-i lisândır ki ânınla eder elbet
Her tâze çiçek bir çiçeğe aşkını îlan.
Şâir bu lisânın da duyar zevkini ama,
Bulmaz o sözün rûhunu bir nağmede aslâ!

5

Bir neyl-i mekevkeb ki sükûnetler içinden
Güyâ duyulur refref-i ecnâh-ı perişân,
Ervâhın olur zezeme-i aşkı hürûşân,
Bin bülbül, uçar göklere cennetler içinden!
Şâir duyarak hep bu ilâhî nağmâtı
İster yine bir sözdeki ezvâk-ı hayâtı.

6

Yârab nedir ol sözüne gelir samt-ı semâdan?
Gel söyleyeyim ben sana ey yâr-i vefâkâr,
Mânâsını inkâr ile ettin bana ikrâr,
Billah sözün gönlümü mest etti safâdan:
Bir şâir bir hûriyi nâzân seviyormuş,
Cânân seviyormuş beni, cânân seviyormuş!

14 Teşrîn-i sâni 1309

GÜZEL ÇOCUK²²

Güzel çocuk, ne kadar hândeğer cemâlin var!
Gözünde kendine mahsus olan meâlin var.
Yüzünde hiss-i sabâvet ziyâ-nisâr oluyor,
Lebinde gonca-i Firdevs hândeğer oluyor.
O kolların ki olur gül-i âzârına bister,
Safâ-i hâle-i merîhi çeşme resm eyler!

---

²² Bir resim levhâsına yazılmıştır.

O saçların ki senin hüsnüne nekbândır,
Per-i melekten uçan sâye-i perişândır.
Nasıl ki bedri tamâm olmadan cemâl-i kamer
Bir inhinâ ile maşrîkten i'tilâ eyler.
Meh-i cemâl-i latîfin de ey ferîşte-i safâ.
Tebessüm eyleyerek asmâna doğru yüzün,
Melek çocuklarını seyrederek ziyâlı gözün.
Bulutların arasından ne hoş nümâyansın
Çocuk değil sihr-i kevkeb-i dirahşânsın!
Çocuk değil mütecessim ziyâ-i hândânsın,
Çocuk değil mütebessim nigâh-ı yezdânsın!
Görünce resmini billah mülhem oldum ben,
Bütün mehâsini birden yüzünde buldum ben.
Senin letâfetini kabil olsa ger târif,
İlelebet seni eylerdi sözlerim tavsif;
Fakat semâ gibi hüsnün de lâtenâhisin,
Kemâl-i şân ile mahlûksun, ilâhisin!

10 Şubat 1311

BİR MELEKLE BİR ŞÂİR

Melek: şâir, ne için melâle daldın?

Mihr-i emlek mi battı aya:

Veçhinde gürûb olur hüveydâ?

Makberdeki infiâle daldın!

Fikrin ki garîk-i incilâdır,
Kalbin ki şükûfe-i safâdır,
Rûhun ki seri'ü'l i'tilâdır,
Hissin ki muhit-i kibriyâdır,
Terk eyler mi hep vücûdun?
Ağrab ki duyulmuyor sürûdun!

Şâir: sus ey melek, istemem tekâzâ!

Şairliğe sende vâkıf olsan,
Kendinde o hiss-i pâki bulsan,
Vidânını eyleyip temâşâ
Her köşesini âyân bulurdun,
Umkunda bekâ-i cân bulurdun,
Bin nevhâ-i bî zebân bulurdun,
Âlem gibi bir cihân bulurdun!
Terk et beni ol cihân-ı gam ile,
Tek et beni sevdiğim elemle.

Melek: yok yok sana hiç elem yakışmaz,

Nâzende hayâline tabiat

Vermişten o rütbe-i şevk-i vücûdat,

Etvârına böyle gam yakışmaz.

Evc-i fevkine encüm-i semânın,

Dal zevkine ravza-i bekânın,

Gör âlem-i hüsnünü Hüdâ'nın.
Fikrinde zuhûru eden ziyânın
Her lem'âsı ahter-i safâdır,
Rûhun da neşâd-ı kibriyâdır.

Şâir: eyvâh senin tasvîrâtın
Hep vehm-i hayâl-i şâirâne!
Olmaz mı âyân ker-i beyâne
Bilmem ki mesâib-i hayâtın?
Şâir bu hayâtı inlemektir?
Oldukça hayâta lânet eyler!
Fevkimde durur iken şu gökler,
“Karşımda nedir benim o makber”?
Ey ölmeyi bilmeyen ferîşte,
Ben ölmeye âşık oldum işte!

Melek: şâir, sana eyliyor terahhum
Etvârını seyreden melekler,
Cennetten açar bütün çiçekler
Bir kerecik eylesen tebessüm.
Makberlere düşmesin hayâlin,
Dünyâları kaplıyor melâlin!
Nâlinde görünmesin cemâlin,
Ahterleri ağlatır bu hâlin!

Sen rûh-ı latîf iken ne cür'et
Mahvolmaya eylemek muhabbet?

Şâir: karşımda nedir benim şu makber?

Makber ki bahşeti rikkat-engîz,
Makber ki hayâtı ibret-i âmiz,
Makber ki türâbı nûra benzer,
Makber ki cihân kadar perîşân...
Havlinde ger-i beyân-ı nümâyân,
Koynunda nihufte-i şems-i irfân,
Fevkinde, uçar nigâh-ı yezdân!
Makber ki kemâl-i muhtevîdir!
Âlemde cihân-ı münzevîdir!

Melek: Allah için etme böyle feryâd!

Ettin beni de esîr-i muhannet,
Feryâda nedir bu rûtbe-i rağbet,
Giryanlığı sen mi ettin îcâd?
Ey hüznü seven garîb şâir,
Alûde-i rûh olan mekâbir
Etmez mi sana bekâyı zâhir?
Karşında nihân mıdır mezâhir?
Bir kere cihâna bak da şöyle,
Âlemde adem olur mu söyle?

Şâir: “Olmazsa vücûd ile berâber

Ben neyleyeyim bekâ-i rûhu?”

Gönlüm tanımaz safâ-i rûhu

Mâdem ki yerdeyim mükedder.

Mahvoldu saadet-i hayâtım:

Bir müdeffine girdi kâinâtım!!

Rahm eyliyor bana memâtım,

Ancak yaşamaktadır sebâtım!

Allah için ey melek sükût et,

Vicdânı bırak cihânına git!

Melek: şâir, yeter eyleme tegafül:

Atf-i nazar eylesen semâya,

Müstağrik olur gözün ziyâyâ!

Ben hâlini eyledim te'mîl:

Gülsün diyerek cihânda ekrem,

Hûrilere bahş edip de mâtem

Zerrîn-i perimi açınca bir dem

Uçtum bu cihân-ı hüzne hıtrem.

Bakmaz mısın asmâna hiç sen?

Bak bak ki senin nevidenim ben!

Şâir: vay gözümün nuru Nevîde'm, sana

Neşve-i ömrüm bile olsun fedâ!
Gönlümü giryân ediyorken hayât,
Bahş ediyorsun bana rûh-ı safâ.
Şimdi seninle bilirim âlemi,
Fikrime nûrunla gelir incilâ;
Şimdi seninle görürüm halkı,
Rûhuma hüsnünle gelir i'tilâ.
Leyle-i ömrümde cemâlin senin
Saçtı donuk çeşmime nûr-ı Hüdâ!
Gâh nasıl hâke kaçarsa şehâb
Cismini koynunca sıkınca semâ;
Umkuna girdâb-ı hayâtın benim
Öyle ederdi yüreğim ilticâ;
Bir nazarınla ânı tuttun da sen
Bend ederek zülfüne verdin bekâ.
3 Teşrîn-i Evvel 1309

KÜÇÜK ŞEYLER

9

ŞEBNEM

Gecenin sinesinde cilve eden
Mütehâlik garâm-ı eser-i lem'ât
Yaklaşırken seher, iner gökten,
Olur ezhâra hânde-zîr-i hayât.
Bu küçük lem'âlar ki şebnemdir

Hüsn-i subhun esîr-i vuslatını
Kalb-i ezhâra gizlice getirir,
Onların bûs eder tarâvetini.

Katre-i eşke cismi pek benzer
Böyle teşbiye ederse şâirler
Haklıdırlar, fakat bu noksandır:

Nice bir katredir ki ağlarken
Nâgihân nemli gözleriyle gülen
Çocuğun gîr-i peykinde tâbândır!
10 Teşrîn-i Evvel 1312

KÖPRÜLÜ

Cibâli kâbe-nümâ bir ketîbe-i ihrâm,
Bahâr-ı mu'kis hûn-ı şehâdet-i islâm,
Fezâsı gökkubbe-i âsâ-i çehre-i târih,
Nücûmu kanlar içinden tulu' eder merîh
Olan vatan! Bu mukaddes, büyük vatan ne kadar
Hücûm-ı zulm ile leyl-i fenâya etti nazâr!..
Fezâ-i nâmütenâhiyi inleyen sademat
Saçar dururdu bu pehnâya bin ruûd-ı memât;
Ne düzâh-ı uçurumlar, ne kanlı ummânlar,
Ne şekl-i âdeme girmiş ukûr-ı şeytanlar,

Ne ufk-ı millete çökmüş şafak şafak kanlar,
Ne kabır-i zulme yığılmış cihân cihân canlar
Görür dururdu vatan berc-i iştihârından,
Sükût eder gibi vicdânının mezârından!
Bütün bu kanlı sahâif yazılsa kahr-ı dühûr
Gürûblarla eder çehre-i semâda zuhûr;
Memâtlar yığılır encüm-i hayâta kadar,
Gurûblar karışır devr-i kâinâta kadar!...
Benim fakat... Ezelî acz-i târ-ı şî'rim için,
Nasîb olan vatanın bir zamân-ı kahrı bugün:
Bu kanlı safhâ-i târihe eyler gece nigâh,
Cenân-ı cânımı mebhût eder ikâballah;
O safhâ-i çehre-i hûnun likâ-i mâtemdi
O safhâ başlıca bir giryebâr-ı âlemde:
Çıkar da göklere yanmış yüreklerin âhı
Arardı rûh-ı nübüvvet-penâhı, Allah'ı!
Elinde kanlı kılıçlar, tavâif-i iclâf
Ederdi zemre-i ahyârı ser te ser itlâf;
Çürük kefenli, yanık yüzlü muaşşer-i ecsâd,
Semâya ra'sâ veren bir armerem feryâd
Cenâze-i vatanı düş-ı kahr-ı nikbette
Taşırdı inleyerek safhâ-i tabiatta;
Yıkık bürücunu bir devlet-i ebed nâmın,
Yanık nücûmunu bir asmân-ı hûnfâmın

Sürüklüyor gibi âmâk-ı bî nihâyetine,
Düşer... Düşerdi vatan inkirâz-ı zulmetine!...
Adû boğazları sarmıştı; Limni, Bozcaada
Şikâr-ı zulmü idi, bir küçük deniz arada.
Biraz cesâret himmet-i pâyitaht-ı vatan
Olurdu bir Venedik şehri... Zulm-i bî pâyân
Azu yıkardı bütün meşher-i fütûhati!...
Duyulmaz olmuş idi milletin münâcaatı.
O pâyitaht-ı mesâibde lerzedâr-ı sükût,
Dururdu çehre-i mâzi-i şânımız mebhût!
Ne bir ziyâ-i hidâyet ne bir ümîd-i necât,
Cehennemî idi âvâz-ı âh u vâh memât...
Hakîkatin gözü devr-i belâhet altında,
Adâletin yüzü leyl-i sefâhet altında,
Çocukların başını çiğniyor huyûl-ı nifâk,
Kadınların yüzünü dağlıyor süyûf-ı şafak...
Bu hasta milleti bulmuş ana bir devlet,
Kefen libâsını taksime eylemiş savlet!
Hazarpâre edip bir vezir-i gayz-ı beşer,
Satardı lühûk-ı efrâdına askerler!²³
Ebu'l ukûl zaman bir ukûr "Cinci Hoca"
Cünuna ders-i kerâmet verirdi yıllarca!
Cünûn çekildi nihâyet... Sabâvet oldu âyan

---

²³ Tarih-i Naima Cilt:4 Sayfa:329

Înân-ı devleti râm etti dest-i zaîf-i zenân.
Ma'zumât-i ümûr işte: av, cirit oyunu!
Yetişmemiş mesela Vâlide Sultan'ın odunu,
O yıl veziri ederlerdi katl ile tehdîd!
Her infiâl ile bir kahramân düşerdi şehîd...
Çocuk hükûmeti kâim-i kadın hevâsıyla,
Görünmez olmuş idi hikmetin hayâli bile
Arap, çorap, halayık, baltacı... Falan filan
Vurur, kırar, saçar eylerdi kıt'alar ihsân!
Hayât-ı devlete ait muazzamât-ı ümûr,
Siyâh mağz-ı tavâşiden eyliyordu zuhûr;
Kadın niyâzı çocuk fikrine edip te'sir²⁴
Uşşâk mukûlesi, haydut yürekli bir "Ebşir"
Olurdu sâhib-i devlet, vezir-i pür azâmet
Çökerdi âleme hunin-i husuf bir zulmet!
Hülâsa: mevt, idi mevt-i bî aman... Vâveyl!
Bir inkirâza açık bir fezâ-i leyl â leyl!!...

İşte bir böyle zamanın bu yaman ferdânın,
Düzâhı bin uçurumdan açılan dünyânın,
Umk-ı dehhâş hafâdâr-ı şer-bârından,
Bir cihânın yıkılan muaşşer-i âsârından,
Bir büyük memleketin velvele-i zârından,

---

²⁴ Tarih-i Naima Cilt:5 Sayfa:434

Bahr-i zulmette kalan hafre-i efkârından
Dest-i avn-i kadrin feyz-i cihângiriyle,
Belki arş-ı gazâbın şu'le-i te'siriyle
Bir büyük nâsiye! Bir pîr-i havârik-i ârâ,
Girdbâd-ı vatan üstünde yaman, müstesnâ
Etti hak kahr-ı cihân velvele-i azmiyle zuhûr,
Kıvrılıp kaldı huzûrunda azâzil-i fütûr!²⁵
Kendi, âti-i ebedgâha kadar yükseldi,
Lafzallah o gün Allah'a kadar yükseldi!
Bir büyük nâsiye, mir'ât-i ziyâ-i hallâk,
Ezelî şu'le-i kutsîye âlem-i şirâk;
Koca Osmanlı, yaman süyûf-ı mücellâ-i vatan,
Hak olunmuş yüzüne mukaddes i'lâ-i vatan,
Kan akar seyf-i ziyâdar vâzil-i kahrından,
Âyet-i hak duyulur velvele-i sadrından;
Diz çöker hışm-ı huzûruyla bütün şeytanlar,
Güler âvâze-i kahrıyla büyük vicdânlar.
Düş-ı azminde alevler dolu bir kanlı cihân,
Bir yıkık bürûc-ı semâ bir sürünen âlem-i cân,
Çıkıyor leyl-i ademden ebedî şeh râhe,
Muttasıl yükseliyor mihr-i hakîkatgâha!
Bu yiğit kanlı, yiğit canlı dilâver bu vakur,
Kahramân pür celâdet ki önünden deycûr

---

²⁵ Köprülü Muhammed Paşa'nın sadâreti fi zîe'lkâide sene 1022

Açılır, çehre-i âtiye yüzünden hândân
Nûrlar, rûh-ı saâdetler ederdi ceryân;
Koca bir memleketin gökkubbe-i âmâli,
Bir büyük devletin endişe-i istikbâli
Lem'âçîn-i cibîninden olurdu zâhir;
Dudağından dökülen sayhâ-i mevt-i kâhir
Fırka fırka bütün eclâfa oluruz her fenâ,
Dest-i kahrında âyân seyf-i gazâb-pâş-ı hüdâ;
Yüzü dehşet güneşi gözleri heybet bucağı,
Kalbi ku'ân yatağı, sinesi Allah ocağı,
İşte nâmıyla, mukaddes, ezeli nâmıyla,
Maşrîk-i ârâ-i ebed cebhe-i hûn-fâmıyla,
Yüce Osmanlı “Büyük Köprülü”dür! Kalb-i vatan
Ediyor türbe-i mebrûru yüzünden dârbân.
Sayt-ı şânından, onun feyzi hüdâdandır,
Ömr-ü i'sâra süren himmet evlâdından
Kusret-i ârâ-i devâm oldu bu ulvî devlet,
Sebhâ-i rûhu bugün velvele-i hürriyet!
Sana ey canlı şehîd-i vatan, ey şanlı hayât;
Sana ey kalb-i ömr haslet-i haydâr âyât;
Kehkeşân-ı sâye olan seyf-i ziyâdârınla,
Asmân-ı şa'sa'a kudsiyet-i efkârınla
Rûh-ı târihimiz ettikçe tefâhür her an
Bütün âvâze-i milletle: hazarân-ı şükrân!

Rodos 28 Şubat Sene 1324

ERTUĞRUL

Sen ey nâm-ı bülend, ey nâm-ı Türk, ey nâm-ı ra'd-ı âhenk!

Vurur kalb-i cihâna yâd-ı saytınla cenk:

Büyük bir devletin âvâze-i târih-i iclâli,

Müebbed kavm-i Osmâninin en tâbende âmâli

Çıkar Ertuğrul'un lafz-ı celîl-i rûhdârından,

Vatan çıkmış o şâh-ı necdetin ulvî mezârından!

Cihângirâne bir devlet pâyân oldu nâmıyla

O nâm-ı şân ile etmiş cihânın kalbine hamle;

Fütihât-i ebed peymâ-i âlemden büyük bir nâm,

Sadâ-i kahr-ı istilâsı haşyet-i âver-i ihrâm!

Küçük bir kulbenin tâkında doğmuş ahter-i târih!

Büyük nâmıyla ama bir müebbed haydâr-ı târih.

Gülerken i'tilâ-i saltanat nûr-ı cebîninde,

Hilâfet mevc ururdu lem'â-i çeşm-i mübîninde,

Kefen bir düş olan evlâd-ı istikbâl-i âtiden

Onun enzâr-ı âlem-i beynine olmuştu rûh-ı efkân;

Müebbed çehre-i ikbâli mihr-i şark-ı osmâni,

Yanar kühsârımızda sâye-i tâbende ünvânı.

Bikâ-i Mekke'den ta Erzurum'un son hudûdunda,

Şu pehnâ-i azîmin sahâ-i âlem-nümûdunda

Bütün dâmân-ı arşa i'tilâyâb-ı ebed peymâ

Olan mescidlerin mâbedlerin fevkinde müstesnâ,
Bülend-i asmân-ı ârâ füyûz-ı ma'delet-i ünvân,
Meşârikten güneş çermende-i tâbân çehre-i kur'ân
Dökerken âlem-i târın cehle kehkeşân-ı nûr,
İlminden vururken asmâna bin hilâl-i hûr,
Münevver kubbelerden cûşa gelmiş bigurân-ı ummân
Ederken kudret-i mevlâya arz-ı hamd-ı bî pâyân,
Olur her kubbeden bir safhâ-i târihe aks-i efşân
Büyük Ertuğrul'un nâm-ı bülendi, tâ ebed-i tâbân!
On onbeş devletin âsârı içinde inkirâzından,
Bahârın irtîâşından, cibâlin ihtizâzından,
Süyûf-ı Allah'ın i'lâ-yı bürûca irsikâsından,
Semâvât-ı gazânın inkişâf-ı incilâsından
Vücûd-ı fahri mecde fâsıl olmuş devlet-i şânın
Olur târih durdukça hatîb-i kalb-i vicdânın!
Sen ey nâm-ı bülend, ey nâm-ı kutsî, ey nâm-ı adl-i âgâh,
Kudüm-i nesl için minhâc-ı hakkı eyledin şehrâh:
Evet, sen fikr-i haktan müceddit ârâ-i zuhûr oldun,
Zaîfin kalb-i haşyet-i bârına necm-i gurûr oldun:
Yıkık eyvân-ı selçukîyi tutmuş seyf-i Ertuğrul,
Görür herâfik-i nûrundan o seyf-ı hakk-ı İstanbul!

Belki son kahramân-ı Osmânî

Olan oğlun büyük Süleyman'ın

İrtihaliyle fikr-i şeytâni
Pâdişah oldu; kabr-i zîşânın,
Her gurb-ı memâtı dinlerdi;
Her gün Ertuğrul inler, inlerdi...
“Benziyor kehkeşâna yaraların,
Mevkib-i rihletin odur güyâ;
Yıldırım aksidir nekkârelerin,

Seni alkışlıyor bürûc-ı semâ”
Şi’r-i târih ızdırâbındır.
Geliyor levhâ-i mezârından
Yıldırımlar kadar bülend-i eyvân;
Beşerin ömr-i târumârından,
Kalb-i dünyânın inkisarından,
Fikr-i hakkın gürûb-ı zârından,
Daha dehşetli bir sadâ-i memât!
Daha hunin-i meâl bir mâtem!
Mülküne giryebâr olan sâdmât
Zehr-i nâm-ı revân –Harâbındır.
Âh ey haydâr-ı gazâ-i ta’am,
Leyl-i îsâr içinde inlersin;
Cûş eder kalb-i iğbirârından
Cev-i târihe en büyük feryâd;
Bir müebbed likâ-i miğbersin...

Fakat en cânhırâş feryâdın
Vurdu halkın samâh-ı ibretine
Battığın gün, vatan kadr-i nâşâd,
Bir sefineyle bahr-i ummânın
Battığın gün mezâr-ı gurbetine!²⁶
Âh ey cebhe-i bülend- Nejâd,
Şimdi her gün Japonya'nın denizi
Bir gurubunla hûnefsâr oluyor,
Seni kaldırdı attı evlâdın...
Târûmâr oldu türbe-i şânın
Sana her dalga bir mezâr oluyor...
Girdbâd-ı mehîb-i hicrânın
İnletir şimdi fikr-i kalbimizi:
Karakan dalgalarla ağlayarak,
Bugün Ertuğrul istiyor bir hak!

---

²⁶ Ertuğrul nâm-ı celâdetini taşıyan takriben on sekiz yirmi sene evvel taraf-i devletten ziyâret-i resmîyeyi ibkâ eylemek için Japonya'ya kadar gönderilerek avdet ederken Japonya denizlerinde beş altıyüz güzîde Osmanlı zabıtını ve kahraman bahriye askeriyle berâber gark-ı nâbud olan Osmanlı sefine-i harbiyesi maksuddur.

3.3. LİSÂN-İ OSMANÎ

LİSÂN-İ OSMÂNÎ

Seninle ey müterennim lisân-ı Osmânî,
Seninle ben yazarım en bülend efkârı,
Seninle maşrık-ı lâhûta yükselir rûhum,
Cihân cihân görürüm kâinât-ı devvârı,
Urur hayâlime bir incilâ-yı Sübhânî !
Hayâta ağlamak isterse kalb-i mecrûhum
Gelir edâ-yı rakîkınla, bâl-i nâzikle
Bükâ-yı hârimi tersîm edersin elvâha;
Senin o huzme-i enzâr-ı cân-nüvâzınla
Müfekkirem erişir cilve-gâh-ı eşbâha.
Senin o tâ'ir-i kudsî hırâm-ı güftârın,
İle'l-ebed kalacak rûh-ı şevkî eş'ârın.
Nedir o zemzeme-i pür-halâvetin ki eder,
Yanık yürekli "Fuzûlî"yi girye-bâr-ı garâm?
Senin o âşık-ı şeydâ esîr-i zârındır:
Seninle rûh-ı şegaf-dâr-ı şî'ri bî-ârâm,
Hayât-ı aşkına mezc eylemiş zalâm-ı keder.
Bugünde kalb-i Fuzûlî senin mezârındır,
Mezâr-ı aşk-ı müebbed ki hüzn-i lâlinden
Alır müfekkiremiz bir nasîbe-i buhrân
Seninledir ki o rûhun büyük melâlinden

Düşer cenânımıza bir şerâre-i hicrân!

Yüzünde leylî-i hüsnün hayâli girye-nümûn

Verir seninle Fuzûlî cihâna ders-i cünun

Gâlibâ bir ehl-i dil toprağıdır derd-i şarâb

Kim kılıp hürmet binâlar tutmuş üstünde habâb

Ey soran hâlim bu istiğnâ suâlinden ne sûd

Hâlim eylersin suâl ammâ işitmezsin cevâb

Deşt-i gamda hâk-i kabrim üzre serv-i gird-bâr

Çekse baş ol servden su kesme ey seyl-i serâb

Yitmeyip vaslına sen Leylî-veşin bir ömrdür

Ben gibi Mecnûn olup sahrâya düşmüş âfitâb

Nakd-i ömri bir sanem uğruna sarf ettik tamâm

Ey Fuzûlî âh eger senden sorulsa bu hesâb"

Fuzûlî

Nedir o gulgule-i şevk-ı rûd-ı âhengin

Ki fikre gösteriyor bir mehîb-i şelâle,

Ki rûh-ı kâhiredir şi'r-i pâk-i "Nefî"nin

Seninle benzer o bir âsumân-ı cevvalê!

Mehâbet-i ebediyyet-nümûn o rengin
Açar cenâhını Nefî'ye; feyz-i âyînen
Kelâm-ı velvele-dârında ra'd ra'd zuhûr
Olurda kükremiş arslanların gırîvi kadar
Kulûba ra'se veren bir terâne-i mağrûr
Fezâ-yı nâ-mütenâhîyi çınlatır! Kanlar
Akar durur gibidir hançer-i lisânından,
Gurûblar saçılır şu'le-i beyânından!

"Saflar düzüp hücum edecek hayli düşmene
Dehşetle âsumân ü zemîn pür-figân olur

Sarsıldığınca zelzele-i hamleden zemîn
Aşup rest-hîz-i kıyâmet ayân olur

Gerd-i sipehde şu'le-i şemşîr-i tâb-dâr
Gûyâ sehâb-ı tîrede berk-i cihân olur

Oklar sihâm-ı kavs-i kazâdan nişân verir
Peykân-ı tîr ise ecel-i nâ-gehân olur

Evc-i hevâda sıyt-i çek-â-çâk-i tîğdan
Âvâz-ı ra'd u sâ'ika reh-güm-künân olur"

Nefî

Seninle ey mütezeahir lisân-ı şûh-ı "Nedîm"

Seninle bîkr-i hayâlin, me'âl-i nâzânın

Güzîde fitratı bir cilve-i hırâm gibi

Iyân olur; o terâvîde hüsn-i üryânın

Eder revân-ı visâli açık saçık telsîm,

Amûd-ı subha düşen zühre-i garâm gibi.

Nedîm o şâ'ir-i bülbül-dehân ü gül-fitrat,

Nedîm o neşve-i câvîd o sâgar-ı lâhût

Kemend-i zülf-i nigâra esîr ... Bî-kudret

Elinde hande kaşân bir piyâle-i yâkût

Seninle rûhunu inler rebâb-ı eş'ârın

Onun feminden uçar neşve neşve esrârın!

"Mest-i nâzım kim büyüttü böyle bî-pervâ seni

Kim yetiştirdi bu gûne servden bâlâ seni

Bûydan hoş rengden pâkizedir nâzik tenin

Beslemiş koynunda gûya kim gül-i ra'nâ seni

Güllü dîbâ giydin ammâ korkarım âzâr eder

Nazenînim sâye-i hâr-ı gül-i dîbâ seni

Bir elinde gül bir elde câm geldin sâkiyâ

Kangısın alsam gülü yûhut ki câmı yâ seni

Sandım olmuş ceste bir fevvâre-i âb-1 hayât
Böyle gösterdi bana ol kadd-i müstesnâ seni

Sâf iken âyîne-i endâmdan sînem dirîğ
Almadım bir kerrecik âgûşa ser-tâ-pâ seni

Ben dedikçe böyle kim kaddini kıldı nâ-tüvân
Gösterir engüşt ile meclisteki mînâ seni"

Nedîm

Sen ey lisân-1 "Kemâl" ey lisân-1 hürriyet,
Ulüvv-i Ka'be'ni vicdânlar eyliyor tebcil
Kemâl o kalb-i muazzam o meş'al-i irfân,
Seninle menkıbe-i fikri eylemiş tertîl.
Onun cezâlet-i nutkuyla bir büyük millet
Cahîm-i şiddet ve zulmün ku'ûr-1 nârından,
Vatan vatan diye çıkmış tilâl-i âmâle:
Bu inkılâbı o yapmış o nutk-1 Osmânî:
Vatan muhabbetini tâ kulûb-1 etfâle
O işlemiş; o mübârek lisân-1 vicdânî
Vatan vatan diye kabrinden inliyor hâlâ,
Gelir sımâha semâdan hitâb-1 "Vâveylâ":
"Feminin rengi aksedip tenine,
Yeni açmış güle misâl olmuş;

İn'itâfiyle bak ne âl olmuş!
Serv-i sîmîn safâlı gerdenine,
Bu letâfetle ol nihân-ı revân
Giriyor göz yumunca rü'yâma,
Benziyor aynı kendi hülyâma,
Bu tasavvur dokundu sevdâma:
Âh, böyle gezer mi hiç cânân?
Gül değil, arkasında kanlı kefen
Sen misin, sen misin garîb vatan!"
"Git vatan ! Ka'be'de siyâha bürün.
Bir kolun Ravza-i Nebî'ye uzat,
Birini Kerbelâ'da Meşhed'e at,
Kâinâta o hey'etinle görün.
O temâşâya Hak da âşık olur:
Göze bir âlem eyliyor izhâr
Ki cihândan büyük letâfeti var.
O letâfet olursa ger inkâr,
Mezhebimce demek muvâfık olur
Aç vatan koynunu İlâh'ına aç,
Şühedânı çıkar da ortaya saç !"

Kemâl

"Düşünmeyi severim mahrem-i melâlimdir;
Odur beni düşünen hâl-i iğbirârımda.

Düşünmeden geçemem, Yâ Rabbî hemâlimdir,
Odur beni arayan hîn-i inkisârımda
Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır,
Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır.

O dem ki şâm-ı garîbâna rûy-ı âfâkı
Siyeh-nikâb ile manzûr-ı çeşm-i rikkat eder,
O dem ki bâd-ı şebânına çemende evrâkı
Hazîn edâ ile me'lûf-ı âh-ı hasret eder,
Dikip nezzâremi bir necm-i pertev-efşâna
Düşünmeyi severim muttasıl hamûşâne.

O dil-rübâ ki durur manzaramda hûn-âlûd
"Lebiyle hande-nümâ gözleriyle girye-nümûd"
Okur neşâyid-i ulviyye bî-nevâ vü sürûd;
Eder derûnumu meşhûn-ı zevk-ı nâ-mahdûd,
Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır,
Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır."

Üstâd Ekrem

Nedir bu şîve-i nâzân bu rikkat-i üslûb?
Bu bir takattur-ı rûh-ı müzâb-ı vicdân mı?
Melek kanâtları mı oynuyor feyâfide?
Nedir bu ses?.. Acabâ bir revân-ı giryân mı

Olur harîm-i melâlinde nevha-rîz-i kulûb?
Cenân-ı "Ekrem'e" mûnis, latîf, nâdîde
Çiçeklerin mutasabbî lisân-ı hâliyle
Dolan şu hiss-i halâvet şu nefha-i sevdâ
Değil mi feyz-i lisândan? Onun kemâliyle
Değil midir ki eder fikre bir cihân-ı ihdâ
O kalb-i mâtem ü hicrân o fitrat-ı nâ-şâd,
Garîk-i rahmet-i Rahmân olan büyük üstâd?
"Öyle bir şiddet-i tasmîm ile çıktım ki yola
Karşıma çıksa eger seng-i mezârım dönmem;
Bahr-i zehhâr degil, ebr-i şerer-bâr degil
Hep yanardağlar ile dolsa civârım dönmem!
Dalgalar uymayınız bâd-ı ta'annüd-kâra,
Siz kılın na'şımı îsâl-i kenâr-ı yâre

Ne belâdır nedir ol cevr-i cehennem bir düş,
Siz değil hâline âşüfte olur belki vühûş
Filler hâke düşüp mûrlar eyler feryâd,
Kûhdan kûha kaçır şîr-i jiyânlar pür-cûş,
Dalgalar siz kılın imdâd ki yandım nâre,
Siz kılın na'şımı îsâl -i kenâr-ı yâre.

Çıkıyor kanlı yüzü karşıma ummânda bile,
Sönmüyor meş'ale-yi la'neti tûfânda bile!

Deşt ü deryâyı geçip tâ iki aylık yoldan,
Geliyor nâleleri gûşuma sağdan soldan.
Dalgalar benden olan derde ölümdür çâre
Siz kılın na'şımı îsâl-i kenâr-ı yâre.

Bende tûfân gibiyim yağdırırım mevt ü hatar
Gözyaşım seyl-i belâ âh u gırîvim sarsar;
Zulmetin çâk idip ey şeb salarım subha nazar
Berk-ı tehdîd ile ey ebr ben olmam muzdar.
Dalgalar ben sizi döndürmeden âteş-zâre,
Siz kılın na'şımı îsâl-i kenâr-ı yâre."

Abdülhak Hâmid

Seninle ey mütevahhiş terâne-i ilhâm,
Seninledir ki şu gurrende şi'r-i ra'd-ı âhenk
Dehâ-yı mu'ciz-i "Hâmid"den eylemiş fevrân!
Dehâ-yı mu'ciz-i Hâmid ki âsumânlar teng
Gelir tulû'una; binlerce mevkib-i ecrâm
Onun medâr-i me'âlinde eyleyip devrân,
Döker riyâz-ı zemîne hayât-ı nûr-ı nigâh.
Dehâ-yı Hâmid olunca seninle velvele-dâr,
Sen ey lisân-ı mübeccel, lisân-ı rûh-ı âgâh,
Kemâl-i şânını bir Hâmid eylese izhâr,
Gezer kevâkib-i ânın cihân-ı bâlâda

Ulüvv-i kadrin olur belki nezd-i Mevlâ'da!
Değil eâzımın ulviyyet-i beyânında,
Bugün bütün yeni şâ'irlerin lisânından
Tulû' eden o güzel, nâ-şinîde efkârın
O ince, tatlı, samîmî nikât-ı ebkârın
Lisân-ı hâzır iken masdar-ı zuhûru yine,
Onun hücûm u ta'arruz tilâl-ı kudretine,
Ne boş fikr ki nihâyet sükût u hüsrandır
Lisân-ı hâzıra fikr ü hayâl hayrândır,
Lisân-ı hâzıra kalb ü revân perestîş eder:
Şükûfelerden uçan handeler kadar dilber,
Bahâra âkis olan levha-i bülend- sehâb
Kadar hayâl-rübâ; subh-ı leyle-i mehtâb
Kadar enîs-i cenân; gulgul-i ru'ûd kadar
Mehîb! Nâ-mütenâhîliğinde fikr ü nazar
Bulur hakâik-ı lâhûtî, rûh-ı eşyâyı,
Görür mezâhir-i ânında nûr-ı Mevlâ'yı!
Bunun; bu şanlı lisânın ki aynı âlemdir
Ki zevk u şekli semâvî, ki lafzı mülhemdir.
-Bütün nücûm ü şümûsuyla kâinât gibîlle'l-ebed
kalacak şekli, lafzı, terkîbi
Onun olunca nigeht-dârı gâze-i terkîb
Nikâb-ı nâz-ı terâkîbi eylemek tahrîb,
Nücûmu silmeye benzer semâ-yı millîden,

Bu âsumâna erişmezsin ey mu'annid sen!

Bu âsumân-1 belâğ-1 mübînin envârı

İle'l-ebed tutacaktır likâ-yı a'sârı!

"Yarın sen ağları gün doğmadan hâzırlarsın

Sakın yedek biraz ip, mantar almadan gitme ...

Açınca yelkeni, hiç bakma oynasın varsın;

Kayık çocuk gibidir oynuyor mu kaydetme,

Dokunma keyfine; yalnız tetik bulun, zîrâ

Deniz kadın gibidir: Hiç inanmak olmaz ha!"

Tevfik Fikret

Nasıl gelir sana bir böyle şî'r-i millînin

Lisân-1 sâdesi? Olsan ne rütbe kûtehbîn

Bunun beyânını etmez ta'annüdün ta'yîb,

Fakat lisânı bilen bir edîb için ne garîb

Olur onun yalnız rûh-1 sâfını yazmak

Tilâl-1 fikrini görmek değil midir bir hak?

Buhâr-1 hışmını tasvîr ederse bir hâme

Neden sezâ görülür şimdi gayza, düşnâma?

O mu'cizât-1 makâlin ki bir nümûnesini,

Birer misâlini gösterdim, ey şebâb seni

Senin cenânını titretmiyor mu te'sîri?

Nasıl duyarsa revânın sadâ-yı tekbîri

Duyar bu sözleri de, çünkü rûh-ı ecdâdın
O sözlerin özüdür! Bil ki nesl ü ahfâdın
İle'l-ebed bu lisânla tekellüm eyleyecek.
Lisânı aslına ircâ' için heveslenmek,
Tulû'a muntazır olmak gurûb-ı mâzîden
Demektir, işte hakîkât. Te'emmül eyle de sen
Eger bu kâbil ise yaz bütün açık Türkçe.
Fakat bu mümkün olur mu? Açık lisân önce
Beş altı yüz sene evvel gerekti; Türkçemizi
Zuhûrumuzda bıraktık; Acem lisânı bizi
Esîri eyledi; zîrâ Acem lisânından
Gelirdi fikretimden, nasîbe-i irfân.
Yazardı sâhib-i "Mevlûd" Acem edâsıyla,
Acem lisânına düşmüştü "Yûnus Emre" bile.
Acem de tâbiş-i îmâna mazhar olmuştu,
Onun da rûhuna Kur'ân lisânı dolmuştu,
Demek lisânımızın rûhu nûr-ı Kur'ân'dır,
Bugün o feyz-i müebbed lisânda tâbândır.
Bu halka sonra temeddün gelince Avrupa'dan,
Bütün ulûm u fûnûnu müdekkikîn-i zamân
Arap, Acem kelimâtıyla eylemiş tedvîn,
Teşekkül etmiş o himmetle bir lisân-ı metîn.
Denir ki "Millet için yazmalı" güzel: Bize siz

Bu milletin bütün efrâdını beyân ediniz.
Bu milletin bütün efrâdı köylü, çiftçi midir?
Bugün şebâb-ı münevver, zamân için nâdir
de olsa çehre-i âtî değil midir o şebâb?
Avâm için onu terk eylemek olur mu sevâb?
Avâm içinde şebâb-ı münevver olmalıdır:
Çiçek hayâtını hurşîd-i âsumândan alır.

Lisân-ı hâzırı eşkâl-i bî-misâliyle
Bilen hazâ'in-i irfân bulur, lisânı hele
Bütün kavâid-i mazbûtasıyla öğrenmek
Şebâba farzdır ! İnsân için büyük bir emek
Değildir öğrenivermek lisân-ı mâderini.
Açın kitâb-ı lisânın bütün serâirini
Görürsünüz ki Arapça, Acemce "terkîbler"
Lisân-ı halka yer etmiş, bugün yazar, söyler
Bütün kavâid-i terkîbi her sınıftan halk,
Bırak biraz okuyan kısmı cehl-i mutlaka bak:
"Suâl-i hâtıra geldim" diyor bugün amele,
Diyor "sabâh-ı şerîfin" manav, balıkçı bile.
Nasıl "selâmün aleyküm" çıkar bugün dilden?
Nasıl demez "Ramazân-ı şerîf" Türkçe bilen?
Acep "büyük kapı" derler mi Bâb-ı âlî'ye?
Veyâ "Serây-ı hümâyûn" bizim ahâliye

Yabancı söz müdür? İnsâf edin: "Hukûk-ı ibâd",
"Safâ-yı âile" yâhûd "muhabbet-i evlâd"
Bizim lisânımıza ecnebî midir? Hele ben,
O Türk'ü anlayamam ki vüfûr-ı cehlinden
Denince "Rahmet-i Mevlâ" nedir suâl etsin,
"Resûl-i Ekrem"i derk etmesin; o hâlde niçin
Yaşar cihânda? Ne anlar? Bu vehm-i bâtıldır:
"Çâlâb" diyen bizim Allâh'a pek yabancı kalır!
Biraz hasîsa-i irfân ile olan mecbûl
Nasıl edâ-yı terâkîbi görmesin makbûl!
O incelik o letâfet o revnak-ı tasvîr
O insicâm u talâkat o şiddet-i te'sîr
Lisâna bahş ediyor sanki nefha-i i'câz!
Birer misâl alalım, söyleyin şu "arz-ı niyâz",
"Hayâl-i yâr" "nesîm-i seher", "likâ-yı hazân",
"Bükâ-yı rûh", "nikâb-ı hayâ", "enîn-i cenân",
"Garîk-ı lücce-i zulmet", "sadâ-yı dûr-â-dûr",
"Ezel-nümâ", "ebediyyet- karîn", "bülend-zuhûr",
"Harîm-i dil"... gibi eşkâl-i fikri hep tarasak,
Bütün bu sözler için sâde bir beyân arasak,
Acep bulur muyuz? İnsân bu fikre hayret eder:
Nasıl zamân-ı terakkî rücû'a gayret eder?!
Nasıl denir meselâ Türkçe "inkisâr-ı hayâl",
"Gulüvv-i hiss", "feyezân-ı ezel", "hayâl-i muhâl"

Tezeyyünât-ı lisândan değil bu terkîbler
Bırer me'âl-i nevîndır, bütün yazar, söyler
Bu ince sözleri erbâb-ı fen, fuhûl-i zamân,
Bu canlı sözler olur tercemân-ı akl u cenân

Ya lem'a-zâr-ı tulû'unda fen u ma'rifetin,
Zuhûr eden bu kadar hâtifi beyân-ı lügatin

Nedir mukâbili terkîbi terk edersek biz?

Nasıl denir meselâ, lutf edip de söyleyiniz:

"E'imme-i fukahâ", "nass-ı kâtı'-ı Kur'ân",
"Tetebbu'ât-ı amîka", "tekâmül-i irfân",
"Tecellî-i ezeli", "mebhas-i ilâhiyât",
"Mesâlik-i edebiyye", "mukadderât-ı hayât",
"Hukûk-ı müktesibe", "hikmet-i tabî'iyye",
"Fezâ-yı nâ-mütenâhî", "hudûd-ı şer'iyye",
"Levâzım-ı beşeriyyet", "te'âvün-i akvâm",
"Tebahhurât-ı hevâ'iyye", "sıklet-i ecsâm",
"Mizâc-ı bünye", "eâzım-ı kılıf", "dimâğ-ı beşer",
"Hayât-ı arz", "medâr-ı ciddî", "hübût-ı kamer",
"Mu'âdelât-ı riyâziyye", "inbisât-ı hevâ",
"Füsûl-ı erba'a", "ilmu menâfi'u'l-a'zâ"...

Bütün bu yolda terâkîbi eylemek ta'dâd

Ne mümkün? İşte misâl, işte sâha-i îcâd:

Bulun da gösteriniz Türkçe'nin edâsıyla

Lisân-ı fenne girer bir küçük nümûne bile!
"Fezâ-yı nâ-mütenâhî"yi şimdi biz meselâ
Nasıl beyân ederiz Türkçe? Yoksa bî-ma'nâ
Bir iltizâm-ı tasannu' mudur lisân-ı ulûm?
Lisân, lisân-ı fûnûn olmadıkça en meş'ûm
Sükût-ı cehle giriftâr olur bütün millet,
Kazar mezârımızı sâdelik denen illet
Atın vücûd-ı lisândan revân-ı terkîbi
Kalır, hazîz-i mezellekte na's-hâr gibi,
Tefessuh etmeye âmâde bir kadîd-i mâl,
Çöker medâric-i âtiye zıll-ı izmihlâl!
Değil bütün şu'arâya, ricâl-i seyfe, bütün
Efâzıl-ı ulemâya ta'arruz etmek için
Bakın -pek ince tefekkürle!- mu'teriz ne demiş:
Nasîb olan bize bir "enderûn lisânı" imiş!
Lisân-ı hâzır için enderûn lisânı diyen,
Ne söylüyor acaba anlamış mı? Doğrusu ben
Bu ictisâra derim: "Enderûn lisânıyla!"
Bütün mefâhir-i tâbân-ı millete hamle!
Lisân-ı hâzır on pâdişâh-ı âlem-gîr
Kılıç ucuyla semâvâta eylemiş tahrîr!
Lisân-ı hâzır "Fâtih" cihâna bahş etmiş,
Onunla âlem-i İslâm'a müjdeler gitmiş;
Onunla gulgule-i feth-i arş-ı Yezdân'a

O pâdişâh-ı muazzam çıkarmış!... İnsâna
Veleh verir bu mukaddes lisâna ta'n etmek!
Bütün mekârımı tezyîf için mi olsa gerek
O -ince zan olunan!- nükte-i tecâvüzle
Heveslenip duruvermek lisânı tezlîle?
Demek ona bir millet hep "enderûnî"dir?
Uşak makûlesi insânlar öyle mi? Şunu bir
Sizinle anlaşalım biz: Demek ki - cür'ete bak! -
"Sinân Paşa" kapucu, "Fâzıl Ahmed" oldu uşâk?
Demek "mütercim-i Kâmûs", "Hâce Sa'deddîn",
"Gelenbevî", "Koca Râgıb"... Bütün o ehl-i yakîn
Uşak lisânı yazarlardı? Yâ ulû'l-ebâr!
Nedir bu cû'-ı ta'arruz bu aşk-ı istihkâr?
Bakın şu savlet-i tahrîb ü hedme, ibret alın:
Kazar mezârını evlâd-ı ma'rifet vatanın!

Ya vezni? Vezn-i arûzîyi sevmemek bana bir
Rebâb-ı cenneti kırmak kadar günâh gelir!
Bu vezn-i rûhda âhengin en güzîdesi var,
Bununla şâ'ir-i Hak devr-i kâinâtı yazar
Eger "Lisân-ı tabî'î değil" demekse merâm,
Ben işte fikrimi nazm ile eyledim ifhâm.
Şu nazm-ı sâdede birkaç nakîsa varsa eğer,
Kusur aczime âid, nakîsa şân-ı beşer,

Emîn olun ki "hesâb-ı benân"da nesr olamaz,
Beşer kemâl-i tabî'îyi bir zamân bulamaz

Bu iddi'aları hep terk edin ki pek boştur,
Yıkık binâ-yı hurâfâta tırmanan yorulur.

Lisân-ı şâ'ir eger milletin lisânı ise

Lisân-ı milleti atmak değil midir habse,

Bütün açık, kaba eşkâli iltizâm etmek?

Cihân, temeddün-i Tatar'a lâayık oldu demek?

Arapça söndü, Acemce koğuldu, Kayı Hân

Lisânı çıktı mezârından öyle mi, ne zamân?

İşitmedik bunu, duysak da şimdi anlamayız!

Tekâmülât-ı tabî'yyeye tarafdârız,

Fakat rücû'-ı tedennîye düşmen cânız;

Ne dersiniz deyiniz halka nûr-ı irfânız!

Avâm içinde havâss-ı ukûl içinde yazar,

Yazar, yazar dururuz infilâk-ı haşre kadar!

Lisân bütün edebiyâtı kavramış, almış

Yed-i müebbede-i gurme halkı, kök salmış

Urûk-ı millete, Osmânlı neslinin üzerine!

Görünmüyor mu bedâhet mu'annidin gözüne?

Bu milletin bütün efrâdı echel-i akvâm

Değil ki fikrini teblîğ için lisân-ı avâm

Kifâyet etsin ânın mağz-ı bî-talâkına;
Kifâyet etse bütün milletin hamâkatına
Kanâ'at eylemek îcâb eder; ne fikr-i muhâl!
Avâm için yazı yazmak mıdır bu vehm-i hayâl?
Avâm için yazı yazmak ta'ammüm etse hele?
Me'âli-i edebiyât ölür bu illetle!
Bakın Fransa'ya "Verlen", "Samin", "Hügo", "Rostan"
"Müse", "Lamartin"... O bâri' kevâkib-i irfân,
Avâm için mi yazarlar? Ben anlarım da yine
Avâmı halkın o şâ'irlerin meziyyetine
Kalır yabancı, bu her yerde böyledir zîrâ
Avâm için olamaz her bedîa-i garrâ.
Hüdâ mehâsini saçmış fezâ-yı eflâke,
Mehâsin-i ebediyyet ki fikr-i derrâke
Iyân olursa da mahfî kalır ehâlîden,
Onun lisânını yazsan da ey mu'annid sen!
Bakın şu beyte, ne anlar avâm-ı halk okusa,
Bunun lisânı da "millî" değil midir yoksa?
"Bir de baktım ki tek onluk bile yokmuş kesede
Mühürüm boynunu bükmüş duruyormuş sâde"
Mehmed Âkif

Avâm için yazınız siz, bu hakkınız, biz de
Şebâb için yazarız bî-adîl ü nâzende

Havâss-ı ümmete şâyân nefâ'is-i eş'âr
Semâ semâ tabakâtıyla halk için efkâr
Cihânda nâ-mütenâhîdir, işte kudret-i Hak
Cihânı böyle yaratmış, bu sırrı anlamamak
Ta'annüd etmeye vâbestedir, varın sizler
Avâm-ı halka olun ber-güzîde bir rehber
Bu tarzı ben severim, siz avâm için yazınız.
Açık lisân ile pek sâde nağmeler ... Yalnız
Dokunmayın bu lisânın beyân-ı şiddetine,
Dokunmayın onun âheng-i zî-celâdetine!
Dokunmayın, yıkılır yoksa en büyük âmâl!
Lisân batarsa çöker şâh-râh-ı istikbâl!
Dokunmayın, bu lisân çünkü dîn ve târîhin
Lisânıdır, onu temsîl eden beyân-ı güzîn
Bütün mefâhir-i mâzî lisânıdır, bırakın
Uzak asırları, âtî-i tâb-dâra bakın!

Sen ey lisân-ı havârık beyân-ı Osmânî
Ki asr-ı hâzıra şâyân defîne-i irfân,
Ki rûh-ı millet için tercemân-ı sâdıksın;
Muhammed ümmeti oldukça tâlî-i Kur'ân,
Cidâr-ı Ka'be'ye urdukça arş-ı Yezdânî,
Bu halk için kalacaksın bu halka lâyıksın!
Seninle ben yazarım zühreden latîf eş'âr,

Seninle ben çıkarım tâ burûc-ı seyyâre;
Kalır hazâne-i millette "cünbiş-i ebhâr"
Kalır durur ebediyette şî'r-i "tayyâre"!
Senin tekâmül-i nûrunla bir fezâ-yı ba'îd
Eder hayâlîme binlerce kehkeşân temdîd!
330 Sene-Mart 17

3.4. ORDUNUN DEFTERİ

İFÂDE

Târih-i çehre-i uzliyyette bir şahşahâ-yı işihâr, hâl-i sîne-i ebediyete münâkıs bir matla'-ı şehâdete vâkar olan Osmanlı ordusuna ve orduyu teşkîl eden âmire ve zâbitân-ı efrâdına her birine bütün Osmanlılar gibi bende bî pâyân ihtirâmât-ı tâzîmât ile merbûd ve meftûnum, husûsuyla büyük vatanımızın belki en büyük oğlu Namık Kemâl, Osmanlı askeri hakkında âmak-ı rûhunu dolduran âlî-yi mukaddes hissiyât-ı islâmîye ve millîyeyi kendi oğlunun da rûh-ı vücûdâtına ilgâ etmeye çok çalışmış idi. Bugün ordumuza takdîm ettiğim şu kitapta pederim merhûmun rûhundan bir nâfihâ bulundurmağa muvaffâk olabildimse bunu en âlî mükâfaat addederim. Ordunun Defteri'ni ancak bu maksadı temin için yazdım. Derece-i muvaffâkiyetimi tâyin edecek olanlar ordunun erkân-ı muhteremesidir. Kitabın büyük bir kısmı Osmanlı askerinin kahraman efrâdına hitâb etmekte ise de bir takım muhteviyâtı âmir-i zâbitânın mütâlâalarına mahsûsdur. Müslüman askerinin, Türk neferinin rûh-ı necîbini bütün kâbiliyât-ı ulviyesiyle nazârgâhında mûncelî gören heyet-i celîle-i askeriye Ordunun Defteri'nde Müslüman askerine ve Türk neferine kendisini öğreten eserleri elbette pek musîb bir nigâh-ı tedkîk ile görüp intihâb eder. Ordunun Derfteri, orduya bir gâye-i âliye tasvîrinde ihrâz-ı muvaffâkiyet edebilirse bu birinci ciltten sonra yine teâli ikinci, üçüncü ciltleri de neşr olunacaktır.

1 Mart sene 334

Ali Ekrem

BAŞLANGIÇ

Koca asker, yüce asker

Bu defterde sana söyler

Kalbim, rûhum seni... Şâir

Nasıl senin imiş meğer!

Oku da bak, nasıl gelir

Yüreğimden bütün sözler.

Sana lâyıık bizim ilde

Yok idi bir böyle defter!

Emir edince ordu yazdım,

Oku da et bunu ezber.

Cenâb-ı hak sana vermiş

Bir yürek ki aynı cevher!

O ulu Mevlâ Hakk-ı Peygamber;

Ebûbekir, Ömer, Osman,

Hasan, Hüseyin ile Hızır!...

O yürekten millet duyar

Her zamân bir büyük haber

Döktüğün her damla kandan

Belirir bir yâkut zafer

Gözlerinden elmas akar

Hak yolunda cân verirken

Sana âşık olur gök yer!

Ey câna cân katan asker,
Dini şer'i tutan asker,
Yere, yurda temel kuran,
Düşmânını Türk'ün uran,
Arzı tutan, Hakk'ı bulan,
Büyükükten büyük olan,
Türk kanından, Hakk cânından,
Peygamberin vicdânından
Rûhu kopmuş Türk askeri,
Din evlâdı, Allah eri,
Sensin, sensin, sensin, sensin,
Şühedâ rûhuna yemîn
Ederim ki bizim için
Sensin dünyâ ahret bütün!

Koca asker, yüce asker,
Kalbim sana neler söyler:
Damarında oğuz kanı,
Doğan güneş kadar dilber;
Osman, Orhan, Fatih, Süleyman
Kadar büyük fikrin sefer
Ede ede dünyâlarda
Bir Hakk için... Değil beşer,
Sana ervâh olur hayrân,

Koca Kur'ân canlı asker!

Süngünün ucunu takıyor

Yiğitlik göğüne yürür

Bayrağın ay yıldızını,

Olmaz senin kanın heder;

Gelmez yüzün yere vallah,

Hey melek canlı gazanfer!

Anladık yâ sözlerini?

Oku, anla, bil; berâber

Kalsın defter yüreğinle,

Yüreğine düşmesin keder.

Oku ahd et: yâ şehâdet,

Yâ gazâ yâ arslan nefer!

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

Bismillâhirrahmânirrahim ile

Başlayalım okumaya, besmele

Her hayırlı işte bize vaciptir,

Allah adı her şeyden evvel gelir.

Lâ ilâhe illallah Muhammed Rasûlullâh

Her gün derim: Lâ ilâhe illallah

Muhammed Rasûlullah. Bu benim

En mukaddes vazifemdir bilirim:

İslâm dîni dînîm elhamdülillah.

İslâmın şartları

İslâmın şartları beştir:

Kelîme-i şehâdet bir;

Savm ve salât, hac ve zekât;

İşte beş oldu. Öğrenir

Bu beş şartı her müslüman;

Öğren asker; anla, inan.

ASKERİN TEVHÎDİ

Ne büyüksün Allah'ım sen,

Büyüklüğü'n göklerinden

Yıldız yıldız parlar durur;

Güneşinin nûru vurur

Sıcak sıcak kalbe, câna:

Ayın geceler cihâna

Gönül kadar güzel düşer;

Deniz, toprak, her şey her yer

Senin rahmetinle yaşar,

Yüz bin gökte bir Allah var!

Tekbîrin her câna uyar,

Asker için bir Allah var!
Birsin Yârabbi birsin sen,
Her neferin yüreğinden
Bir lebbeyk sesi gelir
“ Allah birdir, Allah birdir!”
Rahman Allah, o ulu tekrîm,
Gece, gündüz yalvarırım
Huzûrunda secdelerle,
Şu fakir kulunu dinle:
Ya şehit ya gâzi olam,
Cennetinde bir yer bulam.
Senin büyük dînin bugün,
Zulme karşı kalmış düşkün,
Lâkin ben varım, ben varım:
Sana her gün yalvarırım,
Eyle gâzi, şehit beni,
Kurtarayım büyük dîni!
Belki bin yıldır Türk ili
Tûfan kadar kanlar seli
Dökmüş bu dînin uğruna;
O kızıl ilin bağına
Sende nûrlar eyletmişsin,
Türk’e her yerde yetmişsin:
Dünyâlara sâyâ salmış,

Âlem pençesinde kalmış!
Rûm iline gelmiş, çökmüş,
İstanbul'dan küfrü sökmüş;
Koca ülkeleri tutmuş,
Deryâları sanki yutmuş;
Hakk bildiği yola sapmış,
Uğrağını kâbe yapmış;
Kılıcının gölgesinde
Kalmış bütün cihân... Sende
Yaptığını beğenmişsin,
Elinden tutmuşsun kendin!
Nerde şimdi o zamânlar;
Uyuyor mu Müslümanlar?
Hayır, hayır... İşte yine
Kur'ân'ın hakk emrine
Cân attık, geldik gazâyâ;
Şân verdik dar dünyâyâ.
Yine bize yetiş yâ Hakk,
Müslümanlık mahvolacak,
Türklük yerde sürünecek,
Kâfir düşmân görünecek
Türk ilinde... Kovma kalsın
Sevgili Habîbin için
Kovma, kovmasın Yârabbi,

Güneşin âteşi gibi
Bir âteş ver kalbimize,
Bir kıvılcım yeter bize
İşte kanımız akıyor,
Rasûlullâhın bakıyor,
Din uğrunda saçtığımız,
Cihân cihân açtığımız
O ulu deryâ kanlarına!
Rasûlullah diyor sana:
“Bak Yârabbi askerine”
Bak şu dînin erlerine,
Yüce dağlar, koca iller.
Milyonlarca mel’ûn leşker
Kaçışıyor huzûrundan;
Bu ordular İslâma şân,
Müslümâna büyük vicdân,
Şeriat, mâdelet, kıraât
Arş ediyor; bu askerin
Senin büyük şehitlerin
Kadar uludur, büyüktür,
Yüzünden arşın görünür!
Dinle Peygamberini sen,
Bizi dûr etme zaferden
Ulu Tanrı, büyük Mevlâ,

Cân veririz işte sana!
Can veririz, çünkü vatan
Bizden cân istiyor! Cihân
Bir nefese değmez ki biz
Yaşamayı seveceğiz!
Ölürüz, nâmerde olmayız,
Kahpelikle kurtulmayız.
Ölürüz de koca vatan
Yaşar! Bunu asker olan
Beşiğinde o görünmüştür:
Muhammed haktır, Allah bir!
Zafer, zafer, zafer, zafer!...
İşte zaferi her nefer
Birden gökten görür, sezer;
Zafer yanan dağa benzer!
Lâkin onu kucaklarız.
Dînin bağrında saklarız.
Îtikâdımız bütündür,
Bizim için gün bugündür:
Ölmek var, dönmek yok! Allah,
Allah, Allah, uğruna âh,
Ölüp duran şu askeri
Koma rahmetinden beri!

ASKERİN NA'TI

Yâ Muhammed benim cânım, ciğerim;

Şefaatçim, sevgili Peygamberim!

Anam, babam, oğlum, kızım, kızânım,

Yerim, yurdum, kemiğim, etim, kanım

Sana fedâ, sana kurbân olmalı,

Türk'ün kanı taa Kâbe'ye dolmalı.

Yâ Muhammed 'essalâtü vesselâm'

Aleyke Yâ Rasûlallah! Ben tam

Yirmi yıldır essalât getiririm,

Bildim seni daha çocukken kendim.

Essalâtü vesselâm yâ nebî

İşte kalbim bir yavru kalbi gibi

Senin ana yüreğine açıldı,

Şefaatin Medîne'den saçıldı,

Geldi girdi, taa canımın içine,

Allah yüzün göklerden urdu bana

Güle güle her neferin yüzüne

Her Müslüman yine hakkın özüne

Kalp açıyor, ne sevimli ne yaman

Bakışın var yâ Muhammed! El aman

İşte geldik, işte sana her nefer

Cân verecek! Söyle Kur'ân ne bekler

Daha bizden? Nedir senin dileğin?

Söyle, söyle ceddinin rûhu için
Ne istersin? Nasıl kurbân olalım?
Hangi gökte cennetini bulalım?
Koma, hain dinsizleri uralım,
Müslümanlık düşmânını kiralım
Osmanlılar yine ursun, bitirsin
Düşmânları dîninin aşkı için,
Yine nâmert illerine dalalım,
Zâlimlerden öcümüzü alalım.
Kâbe'n incinmeden dursun yerinde,
İşte geldik: biz cennet illerinde
Kılıçların gölgesine atıldık,
Hakk yolunda ölümlere katıldık...
Allah nasıl varsa, varsın! Birliğin
Yüreğimden doğuyor için için.
Yâ Rasûlallah efendim, sultânım,
Aklım, fikrim, ciğerim, kanım, cânım;
İşte geldim huzûruna, sen bana
Yâ zafer ver yâ Muhammed Mustafa,
Yâ şehâdet! Hakk yolunda öleyim,
Cennetinden Türk iline güleyim.

ÇEHÂR-I YÂR-I GÜZÎN

Peygamber efendimizin

Dört yâri vardı öğrenin:

Birincisi “Ebûbekir”,

O en büyük halifedir.

Fazîlet ve şerâfeti,

Müslümanlığa hadmetti

Âsumanlar kadar âli;

Târihinde yoktur emsâli.

O gelmeseydi dinimiz

Kalmayacaktı, onu biz

Ne kadar sevsek şâyândır,

“Yâr-ı gâr” ona ünvândır,

Zamânında Müslümanlar

Birçok memleket aldılar:

İki yıllık hilâfeti

Yetiştirdi bu ümmeti!

Nâmı “Sıddîk” , şâmı âli,

Rasûlullah teâli.

İkinci halife “Ömer”,

Müslümanlar takdîs eder

Adâlet ve irfânını

İslâmiyetin şânını

O'dur dünyâya öğreten
Rûh aldı adâletinden
Milyonlarca ehl-i îman
Dünyâ dolusu Müslümân!
“Fâruk” ünvan-ı şânıdır,
Adâletin sultânıdır.
Îran'ı, Mısır'ı o aldı,
Zamânında sâya saldı
Şark ve garba islâmiyet;
Hazreti Ömer'e ümmet
İlelebet eder hürmet
Onu eder taa kıyâmet
Târih asmânlara âlâ
Rasulullâh-ı teâlâ

Üçüncü halife “Osman”
Fıtratı pek büyük insan;
“Zinnûrin” ünvan-ı şânı
Cem eden O'dur Kur'ânı;
Hilm ü şefkatle yektâdır,
Mücessem nûr-ı hayâdır.
Zamânında Afrika'da,
Horasan'da, Kafkasya'da
Fetih olundu birçok yerler;

Hinde kadar çıktı leşker;

Kadr-i şanı gâyet bâlâ

Radiyallâhü teâla.

Dördüncü halife “Ali”,

İnsanların o ekmeli;

Ünvân-ı celîli “Haydar”

Büyük insan, büyük asker;

Elinde kanlı “Zülfikâr”

Ehl-i küfrü urur, kırar,

Gazâlarda şân alırdı;

Onun yanında kalırdı

En kahraman düşmân âciz.

Ali’yi Peygamberimiz

Pek çok severdi. Ne devlet!

İlm-i edep, şi’r-i hikmet

Her sözünde müncelîdir,

“Bâb-ı âlem” olan Ali’dir.”²⁷

Onu methediyor Mevlâ,

Radiyallâhü teâlâ

---

²⁷ Âna Medînetü’l ilm-i âli yahyâ –Hadîs-i Şerîf-

HAZRETİ EBÛBEKİR

Bana bak oğlum asker, canımın içi sevgili evlâdım benim; sana hikâyeler söyleyeceğim. Bunların hepsi olmuş şeylerdir. Hikâyelerimi iyice anla, cânına sindir! Sözlerimden örnek el, sana ne söylersem din gözüyle gör, ne söylersem Müslüman kulağıyla işit:

Ulu Peygamberimiz, Muhammed Mustafa efendimiz hazretlerinin en büyük yârı, en ziyâde emniyet ettiği mübârek adam; Rasûlullah efendimizin o mübârek adını Kurân gibi kendi rûhunda taşıyan, uğruna, koca dînimiz için olduğu gibi, hayâtını, malını, varını yoğunu, her şeyini, her şeyini fedâ eden en büyük Müslüman, en cennetlik kul hiç şüphesiz Hazreti Ebûbekir'dir. Bu insanlıktan yoksun, meleklikten temiz, Peygamber huylu; özü sözü doğru, cânı, yüreği, akli, fikri tam Müslüman Hazreti Ebûbekir'dir. Rasûlullah efendimiz, Hızır aleyhisselâm gibi imdâdına yetişerek, müşriklerin nice fenâlıklarından kurtaran Hazreti Ebûbekir'dir. Müslümanlığın Hatice anamızdan sonra en büyük kadını olduğunu bildiğimiz âkil, ilm sultânı; merhamet, insâniyet anası Âişe vâlidemizi Rasûlullah efendimizin helâllğine vererek âhir zamân Peygamberine kayınpeder olmak şerefini kazanan Hazreti Ebûbekir'dir.

Alnı arşın güneşlerinden biri kadar Allah nûruna, çehresi Kur'ân'ın sâhifeleri gibi Rasûlullah cemâline âyine olmuş ihtiyâr genç, çocuk kalpli, kocaman zihinli, Cebrâil gibi her zamân mevlî evinde oturan mübârek Allah kulu Hazreti Ebûbekir'dir. Rasûlullah efendimiz, dâimâ doğru söyledikleri için kendilerine "Sıddık" ünvanı ihsân buyurmuş idi! "Sıddık", en büyük Peygamberin ihsân ettiği bu lâkap en büyük bir pâdişâhın lâkâbından da büyük değil midir asker?

İşte bu İslâmiyet durduğu kadar mübârek adı göklerde parlayıp duracak zât-ı şerîf dîn-i Muhammediye, Müslümanlığa o kadar yüksek hizmetlerde bulunmuştur ki insan kalemiyle yazılamaz. Dinleyiniz askerler, Hazreti Ebûbekir'in bir hizmetini, bir büyüklüğünü, fakat en büyük hizmetini, en büyük büyüklüğünü anlatacağım: Allâhu azîmü'sşân Kur'ân-ı Kerim'de "Küllî nefsin zâikatü'l mevt" yâni, "Her nefis ölümü tadacaktır" buyurmuştur ve o ulu Peygamberlerin de ölümden kurtulamayacaklarını bildirmiştir. Rasûl-ü Kerîm, Peygamber-i Zîşânımız Hazreti Muhammed -sallallâhu teâlâ aliyi vesellem- efendimiz biraz zamân hasta düştüler, ecel kendilerine erişmek üzere olduğunu anladılar. Nebîyullâh'a elbette kendi ölümleri de gizli kalmaz. Hazreti Âişe'nin

küçücük evine çekildiler, Hazreti Azrâil aleyhisselâmı beklemeye başladılar. Bir gün öğleden önce Hazreti Azrâil Hazreti Cebrâil ile berâber teşrîf ettiler. Evvelâ Cebrâil içeri girdi. Buyurdu ki: “ Yâ Rasûlallah, Cenâb-ı Hakk’ın emriyle Azrâil’i berâber getirdim. Rûhsat ihsân buyurursan yanına gelecek...”

Rasûl-ü Ekrem efendimiz gülümseyerek rûhsat verdiler; Azrâil huzûr-ı Nebî’ye girdi. O zamân Peygamber efendimiz “Gel yâ Azrâil işini gör” buyurdular, Hazreti Azrâil o arş-ı âlâya lâıyk olan mukaddes rûh-ı Nebî’yi kabz etti.

Rasûl-ü Ekrem’in vefâtı Ashâb-ı Kirâm’ı şaşkırtıp kaldı: Hazreti Ali yere yığıldı, Hazreti Osman’ın dili tutuldu, Hazreti Ömer kılıcını çekerek, “Kim Peygamber vefât etti derse boynunu vururum” diye bağırılmaya başladı.

Hazreti Ebûbekir o sırada kendi mahallesinde idi; yetişti, evvelâ Rasûl-ü Ekrem efendimizin yattığı odaya koştu, Fahr-i Âlem’in yüzünü açtı, “Âh yâ Muhammed, ölümün de sağlığın kadar güzel!” diyerek yüzünü gözünü öptü.

Sonra Mescid-i Şerîf’e geldi, “Ey insanlar! Kim Muhammed’e tapıyor ise bilsin ki Muhammed öldü: kim Allah’a tapıyor ise Allah bâkîdir, ölmez!” “Ve mâ Muhammedü’n illâ resûl(resûlun), kad halet min kablihir rusûl(rusûlu), e fein mâte ev kutilenkalebtum alâ a’kâbikum, ve men yenkalib alâ akıbeyhi fe len yadurrallâhe şey’â(şey’en), ve se yeczillâhuş şâkirîn(şâkirîne).” âyet-i kerîmesini okudu ki mübârek mânâsı işte şudur:

“Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan evvel nice Rasûller gelip geçmiştir. O eğer ölürse, yâhut katl olunursa siz geri dönecek misiniz? Geri dönen Allah’a zarar vermez. Fakat Cenâb-ı Hakk İslâmın şükrünü edâ edenlere mükâfaat edecektir.”²⁸ Okudu ki “Yâ Muhammed, sen behemehâl öleceksin. Müşrikler de behemehâl ölecekler” demektir²⁹

Hatemü’l Enbiyâ hazretlerinin vefâtı günü Halîfe kim olacaktır diye bazı gürültülü sözler söylenildi neden sonra nihâyet Hazreti Ebûbekir bihakkın hilâfete geçirildi.

Hazreti Ebûbekir’in hilâfetinden sonra Arap kabîlelerinden birçoğu mürettid olmaya kalkıştılar, yani eskisi gibi yine Allah’a şirk koşmak yoluna saptılar; bunlar ötede beride toplanmışlar, “Şunu yaparız, bunu kabûl etmeyiz, namaz kılarız, zekât vermeyiz,

²⁸ Kısâs-ı Enbiyâ: üçüncü cüz. sâhife 349

²⁹ Kısâs-ı Enbiyâ: üçüncü cüz. sâhife 350

gibi sözlerle Müslümanlığı taa temelinden sökecek bir iş tutuyordı. Anlıyor musunuz askerler, Kur'ân-ı Kerîm'i değiştirmek istiyorlardı. Bir harfini, bir noktasını değiştirmek kul elinde olmayan Allah kelâmını keyiflerine uyduracaklardı, istedikleri gibi alt üst edeceklerdi, bu mürettidler hayli kalabalıktı; hatta Mekke ile Medîne'de kalan Müslümanlar “Bunlara karşı yumuşak davranmalı, onların belâlarından kurtuluncaya kadar ileri geçmemeli” deyip duruyorlardı. Hazreti Ömer bile “Lâ İlâhe İllallah Muhammed Rasûlullah diyenlere nasıl kılıç çekeriz?” buyurdu. Lâkin Halîfe hazretleri, o yüzü Allah nûruyla bezenmiş, kalbi Muhammed aşkıyla çarpan, her insanı ilk görüşte büyüklüğüne hayrân bırakan Ebûbekir e's-Sıddık “Radiyahallâhu Anh” buyurdu ki: “Hayır, benim gövdeyi yüz bin parça etseler Peygamberimin bir emrini geri bırakmam; göz bebeklerimi yerinden sökseler Kur'ân-ı Kerîm'in bir noktasını kaldırtmam!” bunun üzerine mürettidlere canın açtı; kendisini yalın kılıç elinde, Ashâb-ı Kirâm'ın, Müslüman askerinin önüne düştü, mürettidleri bir hamlede berbâd etti! Kılıçtan kurtulanlar gelip teslim oldular. Kusurlarının affını ricâ ettiler. İşte Müslümanlık bu sayede Allah'ın emri, Peygamberin dileği gibi bâki kaldı ve dünyâlar durdukça bâkî kalacaktır. İşte yalnız şu size anlattığım iş Hazreti Ebûbekir'in Müslümanların içinde Allah'ın en sevgili kulu, Ashâb-ı Kirâm'ın en büyüğü olduğunu gösterir. Hazreti Ebûbekir'e bütün Müslümanlar hayâtını fedâ etse yine azdır.

Asker! Allah'tan, Peygamber'den sonra Ebûbekir'i sev senin o ulu dînin onun sayesinde yaşıyor. Allah Hazreti Ebûbekir'den razı olsun, Allah ondan razı olsun!

HAZRETİ ÖMER

Peygamber efendimizin dört yârından ikincisi, insanların Peygamberimizden ve Hazreti Ebubekir'den sonra birincisi olan Hazreti Ömer bu dünyâda bil ki, doğruluğu yani adâleti bütün insanlara göstermiş, adını dünyânın her tarafında duyurmuş, şanlı yürekli, Müslümanlık kadar büyük bir Rasûlullah vekîlidir, bir Peygamber halifesidir! Onun size son yaptığı işi söylersem kendini bütün yaptığı büyük işlerden daha iyi anlatmış olurum, dinleyiniz!

Emîr'ul mü'minîn Ömer -radiyallâhu anh- hazretleri bir gün Medîne-i Münevvere çarşısında dolaşırken “Yâ Emîr'ul Mü'minîn, bana çok ağır vergi koydular, bunu sen indirmelisin!” Hazreti Ömer buyurdu: “Haracın ne kadardır?” Ebû Lulu cevap verdi: “Her

gün için iki dirhem. Halife Hazretleri sordu: “Zanâatin nedir?” herif: “Tüccarım, nakkâşım, demirciyim” dedi. Hazreti Ömer buyurdu ki: böyle zanâatleri olan bir adama senin haracın çok değildir. Hem işittim ki sen iyi değirmen yapıyormuşsun”

-Yaparım yâ emîru'l mü'minîn!

-O halde bana da bir değirmen yap.

-Yapayım efendim, hem öyle bir değirmen yapayım ki Maşruk'tan Mağrib'e kadar dillerde destân olsun!

Hazreti Ömer kölenin sözlerinden kâtil, mel'ûn yüreğinde gizli olan alçak kîni hemen anladı: mübârek Halîfeyi bu mel'ûn öldürmeye kast etmişti Hazreti Ömer Ebû Lûlû mel'ûnu aradan bir gün geçmeden hapsedirerek kendisini kurtarabilirdi. Bunu yapmadı. Yaralandığı zamân bazı Ashâb-ı Kirâm kendisinden sordular: “Mâdem ki sizi katledecekti anlamıştınız, niye bu mel'ûnun hakkından gelmediniz?”

Hazreti Ömer cevâben buyurdu ki: kâtilden ol kısas olur mu hiç? Ya Ebû Lûlû böyle bir şey yapmayacaksa, niyeti bu değil ise? Halîfenin bir şüphe üzerine bir adamı cezâyâ çarpmaya hakkı var mıdır? Kâtil kâtillliğini yapsın, ondan sonra şeriat yerini bulur! Kur'ân-ı Kerîm böyle buyurmuş. Bizim büyük şerâitimiz şöyle söyledi, böyle dedi diye bir insanı cezaya çarpmaz; cezalar, hele büyük cezalar büyük fenâ işlere verilir.”

Aman Yârabbi, aman Yâ Rasûlallah! Bu nedir? Ne dîn, ne îman, ne büyüklük, ne şândır? Halîfenin, dünyâları titretmiş, koca Mısır ülkesini, bütün İnan'ı, daha nice nice diyârı fethetmiş, o Allah'a yakışan büyük adâletine müşrikleri bile hayrân bırakmış Peygamber huylu bir halifenin karşısına bir kâtil çıkarıyor, ona kendisini öldüreceğini âdeta haber veriyor: “Sana bir değirmen yapayım ki dünyâda bir misli olmasın” diyor, sonra o halîfe, o dünyâda Peygamber efendimiz hazretlerinin yerine gelen, ahrette Hazreti Rasûl-ü Ekrem'in dizinin dibinde ilelebet oturup kalacağını pek iyi bilen mübârek zât, dünyânın en büyük adamı, kâtilin bu sözlerini anlamamazlığa gelip, âdil kalmak için ölmeye râzı oluyor! İyice anla asker: Hazreti Ömer Halîfe-i Rasûlullah idi, vücûd-ı kutsî dünyâda Cenâb-ı Hakk'a lâzımdı, Ashâb-ı Kirâm, bütün ahâli o şanlı halîfeye âdetâ meftûn idiler. Hiçbir emrine karşı gelmek değil âh en küçük arzusunu Kur'ân-ı Kerîm emri gibi tanırlardı. Acaba Hazreti Ömer “Ebû Lûlû” mel'ûnunun kara niyetinden, şeytana yakışır düşüncesinden Ashâb-ı Kirâm'a bahsetseydi, şu değirmen hikâyesini bir müslümana söylemiş olsaydı “Ebû Lûlû” dünyâda kalır mıydı? Kâbil mi? Onu bir dakika içinde parça

parça ederler, canını cehenneme gönderirlerdi! Lâkin hayır, zamânın halifesi her şeyden evvel âdil olmalıdır: söz cezaya çarpılamaz; sözün, düşüncenin, ne kadar fenâ olursa olsun cezasını Allah ahrette verir; kul dünyâda veremez.

Ya fenâlık edecek adam niyetinin değiştiriverirse? Falan filana şöyle bir fenâlık edecek diye bir şey olmadan olmuş gibi davranmak, kımıldamayan eli bağlamak insanların hak için, adâlet için yapacağı şeylerden değildir. Sözün en doğrusu koca Müslümanlık kadar büyük Halife böyle düşünür, mübârek şeraitimizi işte böyle anlardı.

Askerler! Müslüman yüreğiyle, cân kulağıyla dinleyiniz; işte size tekrar anlatıyorum: bir sabah Müslümanların arasına karışarak mescide giren ve yanında sakladığı zehirli hançeriyle Hazreti Ömer'i altı yerinden yaralayarak ölümüne sebebiyet veren mel'ûn "Ebû Lûlû" ne kendisine birkaç gün evvel söylediği sözleri Halife hazretleri Ashâb-ı Kirâm'a yaralı olduğu halde hikâye edip de ashâbı târifinden, "Aman yâ Emîr'ul Mü'minîn, bu müşrikin sizi katledeceğini biliyordunuz da niçin hakkından gelmediniz?" denilmesi üzerine Hazreti Emir'ul Mü'minîn şöyle buyurmuştur: "Bir iş yapılmadan cezası nasıl verilir? Kısas ancak kâtil olunca câizdir. Bana bir fenâlığı dokunmayan bir adamı ben nasıl katlederim? Hapsetmeye bile hakkım yoktur!"

İşte Hazreti Ömer bu doğruluğu Muhammed ümmetine göstermek için kendi hayâtını fedâ etmiştir. Askerler! Bütün okumuşlara sorunuz, dünyânın bütün târih kitaplarına baktırınız, Hazreti Ömer Radiyallâhü Teâlâ Anh'ın Allah'ın büyüklüğünden kopmuş kadar büyük olan şu işine bir küçük örnek bulamazsınız. Bu akli, yüreği kadar yoksun, yüreği o ulu peygamber yüreği kadar temiz halife; bu insan kıyâfetli Allah rûhu... Daha ne diyeyim? En büyük şerefi olan kendi adıyla bu yüce başlı, güneş canlı, koca Ömer ölümüne bile bile razı oluyor, ahrete sevine sevine koşuyor; fakat Allah'ın adâletini kıl kadar değiştirmeye razı olmuyor!

Hazreti Ömer'e Müslümanlık âlemi, şu dünyâlar, gökler, yıldızlar durdukça rahmet okusa yine azdır.

Ey Mevlâ'nın pek büyük kulu, pek büyük cânlı Ömer! Senin dînine, îmânına, aklına, adâletine, âh hele o Kur'an-ı Kerîm'in emrettiği kadar büyük adâletine bütün Müslümanlık kıyâmete kadar hayrândır. Senden Allah râzı olsun, senden Allah râzı olsun yâ Emîru'l Mü'minîn!

YÂ HÜSEYİN³⁰

Makâm-ı reîs-i celîl cenâb-ı seyyîd-i nebî
Cihân-ı vahdet ve mânâda arş-ı rahmândır;
Fakat o reîs-i mübârek bu noktadan geçmiş,
Demek ki toprağı mir'ât-i nûr-ı yezdândır
Şehîd-i mehâme-i Kerbelâ Cenâb-ı Hüseyin
Makâm-ı reîsine taa arştan nekbândır!
Bu hâna sür yüzünü, kudret-i inâyet-i hakk
Verir cânânına elbette başka bir revnâk;
Olur harîm-i nübüvvette fâtihan makbûl
Güler revânına ervâh-ı Murtazâ-i Betül!

SANCÂK

Şehitlerin kanıyla
Aldır vatan toprağı
Onun için al olmuş
Osmanlı'nın sancağı

Kızıl bir dağ koynundan
Ay yıldızı alarak
Yere düşmüş bir bulut,
Olmuş bize al bayrak.
Al bayrakta gördüğün

---

³⁰ Âkîlanda Hazreti Hüseyin -Radiyallâhü anh- 'ın makâm-ı reîs-i mübârekleri ziyâret olunduğı zaman yazılmıştır.

Türk'ün hâlis özüdür;
Ay "Ertuğrul" kılıcı
Yıldız "Osman" gözüdür!

Doğmuş "Sögüt" Dağı'nda,
Hind'e kadar yürümüş;
Hak yolunda döktüğü
Kanlar arzı bürümüş,

Senin idi bu âlem
Ulu sancak, hak sancak!
Üç yüz milyon Müslüman
Yine senin olacak!

ASKERE

Asker, asker bil ki Allah'ın en sevgili kulu sensin; bil ki Rasûlullahın en büyük ümmeti sensin; bil ki Müslümanlık seninle yaşar, Türklük senden cân alır! Asker, bil ki bastığın yer cennet olur, baktığın gök arşa döner! Bil ki Lâ ilahe illallah senin yüreğinden gelir. Bil ki Muhammede'n Rasûlullah senin canından kopar! Bil ki asker, sen varsın, biz varız, sen yok olursan Müslümanlar da yok olur! Bil ki asker, kefenin boynunda, Kur'ân koynunda Allah yoluna koşuyorsun! Koş, koş: Allah'ın cemâli sana, Muhammed'in şefaati sana, melekler sana, cennetler sana!

Peygamberimiz, sevgili, büyük Rasûlullah cennet kapısında seni bekliyor. Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali, o mübârek Nebiyullâh'ın etrâfını kuşatmış; Hasan, Hüseyin yanlarında diz çökmüş; Hatice, Fatma analarımız cennetin pencerelerinden uzanmış; Sultan

Osman, Fatih, Selim, huzûrunda el pençe dîvan durmuş bekliyorlar. Rasûlullah ile berâber bekliyorlar; Allah'ın arşından yüzlerine nûrlar dolmuş, seni, Türk askerini bekliyorlar. Bil, bil ki asker, bugün düşmânı mahvedersek yarın dünyâ senin, âhîret senin, cennet senin, Muhammed senin, Allah senin olur.

Asker, Türk oğlu Türk koca asker! Al, vur, kır, öldür, bitir. Dağlar, denizler, gökler senin hücûmunla titresin! Arş ileri asker, arş ileri! İşte gazâ, işte şehâdet, işte ukbâ, işte Muhammed Mustafa, işte Mevlâ! Yürü, yürü, yürü asker! Bil ki bunlar hep senindir! Şanlı asker, cânlı asker, yürekleri vicdânlı asker! Yürü, yürü, yürü! Bu gün dünyâda sen varsın, sensin asker, her şey sensin! Bunu bil ki bunu iyi bil ki Allah, Muhammed, dîn, millet, Türk, vatan ancak sen yürürsen bâki olur! Koca asker, din askeri, Türk askeri, sana yüz binlerce selâm!

AYASOFYA

Ayasofya, bu mübârek binânın
Müslümanlık âlemine kök salmış
Temelleri pek metîndir, cihânın
Cân damarı onun kalbinde kalmış!
Onun kalbi âlem durdukça vurur,
Gök kaldıkça yüce kubbesi durur!
Fâtihlerin, Süleymanların ervâhı
Taş kesilmiş, amûd olmuş sakfîne;
Muhammed, Ebûbekir'in Allah'ı
Kâbe kadar ululuk vermiş ona!
Kâfirin siyah ummânına cûş eder
Hak yüzünden parıl parıl güneşler.
Bu vatanın iki büyük sîmâsı

Vardır: biri Anadolu'yu örten
Yüce göktür; diğeri hak sadâsı
İle dolmuş senin nûrânî kubben!

Ayasofya, Türk ırkının bucağı,
Dinse lâyük sana Allah ocağı!
Üzerinden haçları çektik attık,
Âyet yazdık zamların yerine;
Temelinden küfrü söküp fırlattık,
Arşın yıldızları doldu kubbene.
O zamân sen kâbe kadar yükseldin,
Ebediyyen huzûr-ı hakka geldin!
Sana bakar üç yüz milyon Müslüman,
Her kandilin bir mü'minin gözüdür;
Her camından tulû eder bir Kur'ân,
Dört minâren dört mezhebin özüdür.
Hind'in, Çin'in, Türkistan'ın, İran'ın
Âfâkından doğar o ulu vicdânın.

Ayasofya; sen bir mâbed değilsin,
Bir kerrâsın fezâlarda devr eden;
Eteğinde arşın o guvveldâr sesin,
Cennetten ervâhı toplar câziben
Tutacaksın ilelebet cihânı,

Çünkü sinmiş temelinde Türk kanı

YAVUZ SULTAN SELİM'İN BÜYÜKLÜĞÜ

Büyüklik nedir asker? Büyüklik nasıl olur? Kaç yüz bin türlü olur? Bunu öğrenmek, anlamak için âlim kitabını ömrünüz oldukça okumalısınız, gök sâhifelerine kıyâmet gününe kadar bakıp durmalısınız! Allâh-u azîmüşşân o kadar büyüklikler yaratmıştır! Lâkin bunların binde biri bile bir insanda hatta bir Peygamberde görülemiyor; çünkü bitmez, tükenmez büyüklik, asıl büyüklik Rabb-i Teâla hazretleri içindir. İnsanlarda bulduğumuz büyüklikler Allah büyüklüğünün sönük bir gölgesi bile değildir. Bununla beraber o ulu Tanrımız birçok sevgili kullarını pek büyük yaratmıştır! Böyle büyükleri biz anlayamayız. Rasûl-u Ekrem (s.a.v) efendimiz hazretlerinin Allah'tan sonra en büyük olan ululuğunu biz şu pek küçük aklımızla bilip görebilir miyiz? Hiçbir vakit! Muhammet Mustafa efendimiz hazretlerini Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîminde okuyor; o mübârek Nebîyullah'ı biz nasıl anlarız ya? Peygamber-i Zîşân'ı değil sevgili Allah kullarından hiçbirini hakkıyla bilemeyiz evlatlar, bilemeyiz!

İşte bizim iyice bilemediğimiz, anlayamadığımız sevgili Allah kullarından biri de Osmanlıların dokuzuncu pâdişahı Yavuz Sultan Selim'dir! Ona “Velîyullâh” diyenler haklıdır. Evliyâullâhın birçoğu bu dîne, bu millete Sultan Selim kadar hizmet etmemişlerdir. Sultan Selim nûrlu yüreği her gün Evliyâullah'dan birinin cennet kokulu rûhuna açılırdı: Sultan Selim peygamberimizin halifeliğini Âli Osman'a nasîb etti; Sultan Selim Mısır'ı aldı; Sultan Selim Arabistan'ı fethetti; Sultan Selim Kürdistan'ı ele geçirdi; Sultan Selim Çaldıran Muhârebesi'ni kazandı; Sultan Selim mükemmel bir ordu yaptı; Sultan Selim donanmamızı büyüttü; Sultan Selim devletin hazînesini doldurdu; Sultan Selim memlekette okuyup yazmak, san'at, mârifet göstermek; zengin, akıllı, fikirli olmak; hâsılı büyük şerâitimizin emrettiği büyük işleri bütün Müslümanlar, bütün Türk'lere yaptırmak için, bütün Türkleri, Müslümanları büyötmek, yükseltmek için cânıyla başıyla uğraştı; Sultan Selim Allah'ın adâletinden kullarını asla mahrum bırakmadı. Sultan Selim, o Süleyman Şah kanlı, Ertuğrul cânlı Türk evlâdı; o yüce dağların tepelerinden görünen güneş gibi parlak yüzlü, pembe çehreli o Allah'ın azâmet ışığı yüzüne, Peygamber'in şefaât rûhu gözlerine dolmuş Osmanlı pâdişahı bütün bütün cihânda olmaz, unutulmaz bir Müslüman kahramanıdır. Evet asker, Müslümanlıktan evvel ve Müslümanlıktan sonra

dünyâya gelmiş, adını kılıcının ucuyla dünyânın bağına kazıyıp yerleştirmiş Hazreti Âdem evlâdının arasında bizim bu ulu pâdişahımızın yerler, gökler durdukça adı, o ki kalacak; güneşler, yıldızlar, aylar doğup battıkça, camiilerimizin kubbelerinde çehresinin parıltıları görülecek kadar büyük bir insandır.

Her Osmanlı, her Türk Sultan Selim’i bilmeli, öğrenmeli; onun alemlere sığamayan büyüklüklerini, asırları dolduran büyüklüklerini anlamalı!

Ben burada size Sultan Selim’in bir işini söyleyeceğim ki onun ne îtikatlı, ne büyük Allah kulu olduğunu göstermek için elverir! Hey koca halife, koca Osmanlı Pâdişâhı, koca Türk oğlu hey!

Dinleyiniz, Fatih’in torunu Süleyman’ın babası Yavuz Selim’in şu yaptığı işi dinleyiniz de bakınız, insanlık, büyüklük, efendilik, pâdişahlık nasıl olur:

Müslümanları birleştirmeyi dünyâda kendine en büyük dilek, en şanlı emek bilen; dünyânın bir ucundan öbür ucuna kadar ne kadar Müslüman yatağı, Allah evi varsa hepsini birleştirmek, her minâreden yükselen ezân-ı Muhammediye sesini insanların kulağına bir sâniyede getirmek isteyen; Allah’ın büyüklük, insanlık güneşi Kâbe’yi her Müslümandan iyi anlayan, bu tıpkı Hazreti Ömer gibi yaratılmış Osmanlı pâdişahı Mısır’ı fethetmeye karar vermişti. Çünkü Mısır, Müslümanları bir halifenin emri altında, bir sancağın seffâk nurları, bir milletin aslan yürekleri içinde birleştirmek için o zamân Osmanlı devletine lâzım idi; mısır mutlaka feth olunmalıydı.

Sultan Selim gayet sert bir adamdı. Ona zâlim derlerdi; değildi: güneş yakarken zâlim olur mu hiç? O koca pâdişah hemen kimseye zulmetmemişti. Vurursa haklı vurur, öldürürse haklı öldürür. Hem küçüklerle hiç uğraşmaz, dîne, devlete, millete hıyânet eden mel’ûnların haklarından gelir; nâmuslu adamları ise başının üstünde taşır. Size bir misâlini söyleyeyim:

Onun en ziyâde sevdiği Sinan Paşa bir gün meclisde pâdişaha karşı geldi; hem de Mısır seferi için karşı geldi; “Senin düşündüğün doğru değildir, Mısır’a gidersek alamayız” demek istedi. Sultan Selim öfkesinden ateş kesildi; hemen kılıcını çekerek Sinan Paşa’nın üzerine yürüdü; Sinan Paşa güç hâl ile meclisten kaçtı, pâdişahın hışmından kurtuldu. Lâkin bir daha meydâna çıkamadı, saklandı. O zamân Sultan Selim “Kulum vezîrim Sinan meydâna çıkarsa kendisine zarârım dokunmayacaktır. Her nerede ise gelsin” diye bütün memlekette delallar çağırtdı. Ne dersiniz askerler, Sinan Paşa bunu işitir işitmez şeytanın

bulamayacağı kadar gizli olan yerinden çıktı, hemen geldi, pâdişahın ayaklarına kapandı. Pâdişah hazretleri de onu derhâl sadrâzam tâyin ederek Mısır seferine memur etti.

Acaba kim daha büyük? Sultan Selim mi, Sinan Paşa mı? Siz kendi kalbinizle anlayınız. Bana kalırsa Sultan Selim daha büyüktür. Çünkü pâdişahla vezîrin arasında biraz evvel söylediğimiz gibi bir iş olmuş iken o pâdişah yine vezîrini arıyor, tarıyor, buluyor, yine ordusunu ona emânet ediyor. Sinan Paşa da bu yürek büyüklüğüne öyle bir yürek büyüklüğüyle cevap vererek pâdişahın uğruna cânını fedâ ediyor, Allah'ın yolunda şehit düşüyor:

Sultan Selim Mısır pâdişahı Tumanbay'ın kırk bin atlı ile Âdiliye denilen yerde ordu kurduğunu ve askerinin önünü büyük topraklarla kuşattığını haber almıştı. Tumanbay'ın fikrince ne olacaktı, bilir misiniz? Osmanlı ordusu doğrudan doğruya Mısır ordusunun üzerine yürüyecekti, o zamân Mısır askeri toprakların önünü açıverecek, Osmanlılar top ateşle eriyip bitecek! Lâkin koca akıllı, fikirli, ordu kumandanı, o yaman tedbirli asker Sultan Selim öyle butnunun doğruluğuna gitmedi; Tumanbay askerinin bulunduğu ovanın bir tarafındaki dağdan düşmân ordusunun bir yanından yerden bire aşağı iniyordu. Düşmânı çok gâfil avladı. Pâdişah hazretleri ordusunu şöyle tertip etmişti: Sağda Sadrazam Sinan Paşa ile bütün Anadolu askeri; solda ikinci Vezir Yunus Paşa ve bütün Rum ili askeri; ortada Yeniçeri askeri ve Kapıkulları ile pâdişah hazretleri... İşte bu yıldan tam dört yüz on üç sene evvel bizim koca halîfemiz Sultan Selim, askerini düşmânın hiç beklemediği bir yerden ileri atarak, o zamâna göre fenn-i harbin akıllara sığmayacak kadar yüksek bir hünerini göstererek Mısır ordusunu bir hamlede perişân etti, mahvetti; lâkin fenn-i harbin hüneri ne kadar büyük olursa olsun yine muhârebeyi kazanan Türk askerinin yiğitliğidir, cânlılığıdır, nâmusudur, imânıdır. Zirâ toprakların ateşinden geriye tepen, kaçan Mısır askerini Mısırlıların o zamân en büyük kumandanı Canberd Gazâli topladı; Osmanlı ordusunun sağ tarafındaki Sinan Paşa koluna bütün kuvvetiyle çullandı. O zamân Sinan Paşa Allah'ın dinini, Muhammed'in Şerâitini, pâdişahın adını, Müslümanlığın şerefini, Osmanlılığın cânını kurtarmak için kendi cânını vermek lâzım geldiğini bir sâniye içinde anlayıverdi; sizin o mübârek ecdâdınız yeniçeri, sipahi neferlerine bir kere “Allah Allah! Evlatlar, arş ileri!” diye haykırdı; Osmanlı askeri gökleri yerlere iniyormuş gibi cehennemler saçan, zelzeleler koparan bir hücum yaptı; Canberd Gazâli'nin fırkası da mahvoldu, gitti. Fakat eyvah Sinan Paşa birkaç yerinden yaralanmıştı; artık atına binecek kuvveti yoktu; onu Hacc-ı Şerîf'e gider gibi bir mahfeye bindirdiler; o halinde yaralarından

kanlar saçarak yine yüzü parlak, yine kanlı kılıcı elinde, gözleri Muhammed nûruyla dolmuş bir halde askerine bütün kumandaları verdi, devletinin, milletinin nâmusunu kurtardı; sonra rûhunu Allah'a teslim etti.

Sinan Paşa'nın şehit düştüğünü Sultan Selim'e hemen haber verdiler pâdişahın gözünden yağmur taneleri gibi yaşlar dökülmeye başladı, yüreğinden ana yüreklerinden gelen ağlamalar gibi âhlar koştular. Sadrâzamı, en ziyâde emniyet ettiği adamı, arkadaşı Sinan Paşa için ağladı, ağladı ve Sinan Paşa'nın şehit düştüğü yere seğirtti, o mübârek şehîdin nâşının huzûrunda atından indi; cenâzenin hâlâ gözlerinde muzafferiyetin nûrları sönmemiş henüz bütün bütün soğumamış vücûdundan örtüsünü çekti, kaldırdı; Müslümanlık, Osmanlılık dünyâsında kendisine en büyük arkadaş olan bir tanecik Sinan'ın gözlerini, yanaklarını öperek dedi ki: Âh Sinan! Âh! Mısır'ı fethettik ama sen elimizden gittin! Mısır memleketi senin mübârek vücûduna değer mi?"

Askerler! Bu büyüklüğe ne dersiniz: ömrünüzde bu kadar yüksek bir şey işittiniz mi? Aklınıza getirdiniz mi? Dünyânın en büyük pâdişahı, dünyânın iki pâdişaha bile çok gelecek bir mülkünü fethediyor; Müslümanlığı bu sayede bir araya topluyor, bir muhârebeyi kazanmakla, Mısır'ı fethetmekle Peygamberin halifesi oluyor. Türkistan'ı, Arabistan'ı, Hint'i, Çin'i âdetâ pençesine alıyor... Bütün dünyâyı huzûrunda titretiyor da yine bir serdârının, nâmeti iliklerine kadar işlemiş, sayesinde yaşamış, büyümüş, hiçten yetişmiş, nihâyet sadrâzamlığa kadar erişmiş bir bendenin naşı önünde hüngür hüngür ağlıyor! İşte insanın insanlıktan büyük büyüklüğü böyle olur. Bugün hâlâ, hâlâ Sultan Selim gibi pâdişahlarımızın, Sinan Paşa gibi ecdâdımızın sayesinde ki bu koca Osmanlı devleti yaşıyor; Allah, Allah oldukça, Peygamber, Peygamber kaldıkça yani her zamân her zamânda yaşayacaktır!!

ASKER ŞARKISI

-1-

Bak şu levend askere Osmanlıdır,

Süngüsü parlak, kılıcı kanlıdır;³¹

Sînesi levh-i şafak elvânlıdır,

---

³¹ Bu beyit babamındır.

Cebhesi Hurşîd kadar anlîdır;
Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-2-

Çehre-i hândânına etsen nazâr,
Nûr-u Nebî'den görünür bir eser;
Mevte olan şefkati kim görse ger,
Millete ömr-ü ebedî hükmeder!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-3-

Mâdelet, insâf, şecaat, sehâ,
Kahr-ı adû, afv-ı za'if
Hubb-u nebî, havf-ı Cenâb-ı Hüdâ
Fıtrat-ı mecbûlesidir dâimâ;

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-4-

Sayhâ-yı şîrânesi ism-i celâl,
Velvelesi lerze-risân-ı cibâl,
Feyz-i şehâdetle ref'ie'l kemâl
Gökten iner vechine nûr-u cemâl...

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-5-

Bir ulu deryâ gibidir cûş eder,
Nâresi arslanları bîhuş eder,
Şehit memâtı gülerek nûş eder,
Mest-i bekâ... Mevt-i ferâmuş eder,

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-6-

Hâk-i vatan bâki cennet-i bahâr
Mehbit nûr-u nazâr girdgâr
Her karışında duruyor bir mezâr,
Hıfzına asker ebede'lkarâr.

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-7-

Çeşmine cennet görünür câ be câ,
Kalbine envârını serper Hüdâ,
Eserine ecdâdın edip iktifâ
Cân atar Allah yoluna dâimâ,

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-8-

Cân vererek şâını bulur ezdiyâd,
Gayretine Hakk da eder i'timâd,
Seyfine esselâm ediyor istinâd;
Kâbe durur nâmı olundukça yâd!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-9-

Sâf yürekli olur vicdânlı er,
Cevheri pâkize şehit kanlı er,

Tam Müslüman, bütün îmanlı er,
Mert dilâver yaman Osmanlı er;

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır!

-10-

Çekse adû peşine kevh-i sedîd
Saçsa cehennem gibi nâr-ı şedîd,
Kalbini bir an edemez nâ ümîd,
Çünkü ya gâzidir o er ya şehîd!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahraman ecdâdı kadar şânlıdır.

ALÂEDDİN PAŞA

Bizim büyük târihimiz
Büyük insanlarla dolu;
“Osman Gâzi”nin bir oğlu
Vardır, onu öğreniniz
Ki büyüklerden büyüktür:
Namı “Alaeddin Paşa”,
Osmanlı mülkünü ihyâ
Etmek için Hak Teâlâ

Onu halk etmiş; görünür
Büüklüğü ef'âlinden,
Bahs edelim kemâlinden:

Sultan Osman vefâtından
Evvelce edip vasiyet,
“Orhan’ın olsun saltanat!”

Buyurmuştu; çünkü “Orhan”
Kardeşi Alaeddin’den
Küçük olmakla berâber
Fıtrata bir büyük asker
İdi; böyle kahraman er
Ordunun başında varken

Başkasına pâdişahlık
Olamazdı pek de lâyık.

Alaeddin pederinin
Emrini müftahirâne
Kabûl edip kardeşine
Vezir oldu; Aleeddin
Küçük oldu, büyük iken!

Alaeddin gibi insan
Târihde yok; ona şâyân
Fazîlet mülküne sultan
Ünvânı! Rey ve ilminden

Koca devlet hayât aldı,
Asırlara sâyâ saldı.
O yapmıştır “Yeniçeri”
Ocağını bu devlette;
Yeniçerilik millette
Öyle yükseltti askeri
Ki târih insâniyet
Göstermiyor böyle asker:
Ellerinde bırak zafer,
Dünyâyı tutan bu erler,
Bu büyük kahraman millet
Alaeddin evlâdıdır,
Bu devlet onun sayılır!

Ayasofya kapısında
Bursa’ya doğru süzülen
Akşam güneşinin nûru
Ufuklarda parıldarken,
Aks eder denize doğru
Yüce gölgeler ki birer
Türbedir, pâdişahların
Türbeleri, gelin, bakın:
En ulu gölgede güler
Alaeddin hayâli,

Türk'ün ebedî timsâli!

OLUVERMEK EDİVERMEK

İşte bir sûret-i merğûbe-i terkîb-i beyân

Ki bütün neslimizin hâlini eyler isyân:

Bizde hiç olmamak olmaz, oluvermek vardır...

Medeniyet oluyormuş, bitiyormuş sanılır!

Ekmeğim yok, “alıver”; bir paralar yok, “buluver”;

Bulamadık, “sabrediver!” ey solucan kanlı beşer,

Sen biraz kıvranıver, ikileyiver! Lütf-u hüdüâ,

Mutlaka lokma-i maksûmeyi eyler ihdâ!

Hele bir yalvarıver, ağlayıver... Bî pâyân

Dökülür sefer: ihmal ki enâm-ı cenân!

Çünkü fikrince senin kendi küçük Allah'ın

Bir “usanmaz dadı”dır, kalbi temennîgâhın;

Titretir rûhunu hatta küçücük feryâdın,

Sana her şeyini verir yoksa da istîdâdın;

En küçük bir emelin olsa yüzünden bilerek

Daha sen istemedenden emrini infâz etmek

Bu mübârek “dadı”nın meşgale-i vicdânı...

Böyle -hâşâ- tanıyorsun o büyük yezdânı!

Böyle Allah'a değil bir müttedîn, hatta

Bir mecûsî tapamaz; sen ki vücûd-u mevtâ

Gibi mevkûf-u sükûnsun, sana dînin ne diyor?

“Utlubul ilme mine’l mehdî...” öyle teklif ediyor.

Dinle Kur’ân-ı mübeyyeni: “Velekâd keremnâ”

Buyurur âdem için; sen ki bugün bir dânâ

Vaz’-ı tavrıyla diyorsun: benim Allah’ım var,

Nerdedir mekremetin? Meskenetinden ağlar,

Sızlar, inlersen, utanmazsan... İnersen her an!

Düştüğün hâk-i mezellekte perîşân, nâlân,

Bir dua üfleyivermekle sanırsın Mevlâ

Seni ta cennet-i âlâsına eyler i’lâ!

“Bir şeyim yok, bana sen gönderiver Yârabbî;

Oturup ben yiyeyim, sen bana ver yârabbî!..”

İşte ömrün bunu tekrâr edivermekle geçer.

Açıver gözlerini ey solucan kanlı beşer!

Görüver, anlayıver öyle kolay mı her şey?

Bak bu âlemde halâsık ne kadar peyderpey,

Mütemâdî, mütekâmil, metrûkî gidiyor;

Nasıl efkâr- beşer birer yeni velî ediyor.

Kendinin hâline bak: öyle kolay mıydı vücûd?

Seni bir anda mı halk eyliyormuş mâbûd?

Şimdi ekmek dilenen köhne dehhân ol

Sûd dilenmişti; bugün çiğnediğin hâk-i bedel

Yattığın toprağa merbûd idi, cismin küçücük

Bir kemik torbası hâlinde dururdu; bu büyük

Levhâ-yı âlemi telhîs eden abdal gözüne

Bir şey aksetmezdi; sonra uyandın da yine
Seneler geçti, behâim kadar ancak bildin;
Belki on yılda biraz kendini gördün kendin.
İstiyorsun ki bugün her emlâk bî hîmmet!
Böyle kânun tabiat olamaz; hey deli hey,
Bil ki dünyâda îmansız oluvermez bir şey.
Bu kadar varsa kolaylık, şuna bir han göster:
Sende insan oluver, ey solucan kanlı beşer!

“Oluvermek. Edivermek” diye best-i teshîl
Ederek memleketin canını ettin ta’dîl
Solucan kanlılığın işte budur âkıbeti,
İnkirâzın yüzü yer yer geziyor memleketi!
Hep berâber solucan kanlılığı terk edelim,
Belki üç yüz sene durduk, bugün artık gidelim!
Vatan artık “gidiyormuş” gibidir, evlâdı
Daha terk etmez ise mekânât-ı mu’tâdı.
Dinleyin şanlı”Kemâl”’i ne diyor şimdi bize,
Rûhi bir şi’rini tertîl ediver cümlemize:

-1-

Sıdk ile terk eyledim her emeli, her hevesi,
Kıralım hâsil ise azmimize ten kafesi;
İnledikçe elinde vatanın her nefesi,

“Gelin imdâda!” diyor, bak budur Allah sesi;

-2-

Bize gayret yakıştır, merhamet Allah'ındır,

Hâkimânı ne fakirin, ne şâhenşâhındır.

Dinle feryâdını kim tercüme-i ahkâdır,

İnledikçe ne diyor bak vatanın her nefesi.

-3-

Mahveder kendini bülbül bile hürriyet için,

Çekilir mi böyle âlem pür muhannet için?

Din için, devlet için, can çekişen millet için,

Azme hâsıl mı olurmuş bu çürük ten kafesi?

-4-

Memleket bitti, yine bitmedi hala “Sen, ben!”

Bize bu hâl ile bizden büyük olmaz düşmân;

Dest-i âdâdıyız Allah için ey ehl-i vatan,

Yetişir terk edelim gayri hevâ-yı hevesi!

ÇANAKKALE'DE MÛLÂZİM ÂMİR ÂDİL BEY'E³²

Efendim,

Sahne-yi harpten beni tahdîr ederek bir mektup göndermek sizin gibi büyük vicdânlı gençlerimize has olan büyüklüklerdendir. Demek yıldırımlar, yanardağlar, içinde fikretin heykel-i sa'yı gibi "lâkayd ve ulvî" etrâfınıza bakıyorsunuz; nazârınız ufuğa yayılan zulmet kasırgaları, ateş girdapları arasından süzülüyor, İstanbul'a kadar geliyor, sevdiğiniz bir sîmâyâ tâlik ediyor! Ayağınızın ucuna düşen, sağınızda, solunuzda uçurumlar açan kaya parçaları kadar güller, cangâhına isâbet ederse bir zırhlıyı ka'r-ı deryâyâ indiren gazâbullah kadar dehhâş ve kakhâr güller, o ecel ifritleri sizin elinizi bile titretmiyor! Mukaddes vazîfenizden bir dakika hâli kalınca kılıcınızın kabzasına dayanarak kaleminizi yürütmeye imkân buluyorsunuz!

Yerler, dağlar zelzeleye uğramış; arzın bir köşesi titriyor sizin kaleminiz fikir zaferi kadar sâbit: bir kalemde bir noktayı düşürmemişsiniz!

Küçük bir sahaya polat girdapları, ateş tûfanları cûşân olmuş; denizler, ormanlar, ovalar fıskırıypr, gürlüyor, boğuluyor, sizin kalbiniz rûh-u îman kadar mutmain: bir kelimenizden ufak bir hallâcın eseri hissedemem!

Mektûbunuzun her sözü bir canlı kahramandır. Öyle kahraman ki milletin rûh-u celâdetini temsil ediyor: hubb-u Hüdâ, takdîs-i dîn, aşk-ı vatan, itmian-ı galebe, istihkâr-ı mevt-i hisleri, kâinâta hâkim kavânin-i ilâhiyede olan âheng-i ebediyet gibi bülend ve müstesnâ bir imtizâc-ı ulviyâtla iki sâhife-yi samîmiyetten feverân etmiş: mektûbunuz bir mektup değil, bir âlem! Bir âlem-i şân-ı zafer! Evet, mektûbunuzdan bu kadar büyük bir mânâ anlaşılıyor. Çünkü onu yazan yalnız siz değilsiniz, bütün ordudur! Siz bütün refikâ-yı celâdet-i hamiyetinizin hissiyâtına tercümân olmuşsunuz: siyah satırlarınızda ben binlerce hızma-yı nazâr buldum. Orduyu şimdiye kadar yalnız kalbimle görebiliyordum, mektûbunuza baktıkça gözlerimle görüyorum; nazârgâhımda şöyle bir cihân tecessüm ediyor: âteşin bir denizin ka'ûrunda fırlamış yanardağların yarıklarında siyahlara boğulmuş koyu kırmızı alev gayyâları kaynıyor; tepelerinden, kovuklarından her biri cehennemden kopmuş âhenpâre gazabı kadar mehûf ve dehşetbâr binlerce demir kayalar fırlıyor! İşte bu düşmân donanması!

³² Âmir Âdil merhûm bu mektubu aldıktan sonra Mısır cephesine tayin olunmuş ve orada şehit olmuştur. "Mevlâ rahmet eyleye"

Bir sahilin iki dar sahasına sığınmış, o yanardağların kırmızı alevleri arasında medîd-i meheykel havanın içinde azîmü'l cüsse-i şeyâdîn gibi sürünen, bükülen kıvranan açılıp kapanan sürüler; timsah tıynetî, ejder kıyâfeti yüz binlerce insan canavarından terkip etmiş kara yüzlü, kara özlü kızıl sürüler! Bunlar ateşi, demiri, barutu, tüfeği, topu, hambereyi; şiddeti, vahşeti, cinâyeti kendilerine râm etmiş; güyâ tabiat-ı galîzanın bütün kuvâ-yi tahribâtı emirleri altına almış, ellerinde sâika-yı belâ, gözlerinde siyâle-i mevt, burunlarında kîn-i islâmiyet, akûrâne, savletlerle siperlerinden çıkmak, donanmadan her dakika sürü sürü fırlayıp atılan kaplan kadar büyük gülle izlerine ilticâ ederek yer kazanmak istiyorlar. Lâkin makhûr, perîşan, zelîl, bîtap yerlerinden bir hatve ilerleyemiyorlar bunlarda kavm dânâları kadar kurşun, orman dalları kadar tüfek, dağ kayaları kadar top; milyonlarca kılıçlar, süngüler, domdomlar, humbaralar, muhannak gazlar... Her şey her şey var da... Yürek yok! Hayır, yürek de var: fevkalâde bir şecaat ile harap ediyorlar; yalnız o yürek, Türk yüreği, o kan Türk kanı değil! İşte bu düşmân ordusu!

Ovalarda, bayırlarda, dağlarda, tepelerde yığın yığın, küme küme birleşmiş, taburlarını, istihkâmalarını kurmuş askerler; kahramanlık kadar güzel, Müslümanlık kadar yüksek sîmalar. Her neferin alnında bir güneşin hilâli parlıyor, yüzünde bir şehîdin ulviyeti gülüyor; gözlerinden dökülen hazme-i itmian ilkâ-yı kutsiyet ediyor ediyor. Donanmanın dağları yerinden söküp atan güllelerine göğüs geriyorlar! Vahşi canavarlarla medenî canavarların içtihadından teşkîl etmiş düşmân ordusunun ummânlar gibi kükreyen, tûfanlar gibi cûşan olan hücumlarını Müslümanlığı istilâ-yı kefarenden sıyânete müekkil olarak ıllıyyine düşmüş cibâl-i pâre-i zî hayât gibi karşılaşıyorlar. Bu sübhâni sedd-i sedîd-i mukâvemetin hâkipâyî azâmetinden deryâyı küfrün siyah dalgaları kırılıyor, dökülüyor, çıkarıyor! Bütün dünyânın donanmaları, orduları bir araya toplansa da yüz binlerce toplar berâber gürlense bir milletin âmak-ı cânından kopan bu sadâyı susturmak bastırmak kabil değildir: Allah! Allah! Yâ ölüm, ya hürriyet!

Bu ordugâh bir ordugâh değil, bir asmân kutsiyetidir: Anadolu'da, Arabistan'da Mısır'da, Hint'te, Çin'de, Buhara'da, Kafkasya'da, İran'da hâsılı kürre-i arzda ne kadar Müslüman varsa cümlesinin enzâr-ı ümîdi, enzâr-ı ümîdi, çölleri, dağları, deryâları aşılıyor, bu ordugâha toplanıyor! Çanakkale ufuktan üç yüz milyon müslümanın rûhu çarpıyor! Bu ordugâhın asmânlarında titreyen her yıldız bir müslümanın kalbidir. Harameyn-i şerîfinden, Mescîd-i Aksâ'dan, Ayasofya'dan, Türbe-i Eyüp'ten, asmâna kollarını

kaldırılmış, azâmet-i râyâniyeye âguş açmış bütün cevâmî ve mesâcidin gûlgûle-i tekbîrâtı Çanakkale Boğazı'na doluyor, toplarımdan çıkan tarâkeler o bülemlend ve mühîn âvâze-i tekbîrden başka bir şey değildir! Ervâh-ı mülâsın, ervâh-ı şehîde ile berâber etrâfınızda uçuşuyor; meşrûkunuzdan her sabah doğan güneş değil, cerm-i Kur'ândır! Ravza-i Mutahhara-yı Rasûlullah'tan kopan şemîm-i kutsiyet rûhunuza işliyor, döktüğünüz şehâdet kanlarında ebedî nûr-u Muhammediyenin lem'ât-ı ezeliyesi incilâ ediyor! Arş-ı ilâhi size açılmış, rütbe-i şehâdetle vusûl bulabileceksiniz cihân-ı saâdet-i asmânlarıyla, siyârâtı ve sevâbetiyle görüyorsunuz...

Âh ey kahramanlığın, insanlığın, hamiyetin, ulviyetin yedi asırlık numûne-i kemâli olan Osmanlı ordusu! Yine nasıl bütün mekân-ı vicdânınla bütün kudret-i kâhire-i şecaatinle göründün, yükseldin, parladın, nasîbe-i ezeliyen olan berc-i târihiye irtikâ ettin! Seni düşmanların düşmân, ezilmiş, kırılmış, bitmiş, zannediyorlardı; Balkan Muhârebesi'nde dûçâr olduğun felâket onlara böyle pek yanlış bir fikir vermişti. Lâkin sen Balkan Muhârebesi'nde düşmânlarına mağlup olmadın, tedbirsizliğin, aczin, hıyânetin, kurbânı oldun; devrilmedin, kırıldın; kaçmadın, sürüklendin; ölmedin, atâlete mahkûm kaldın. Aç susuz, silahsız, mühîmatsız, palansız, âmirsiz, hususuyla âh hususuyla vicdânsız bırakıldın!

Yine böyle iken düşmânlarını mekhûr ve perîşân etmeye ramak kalmıştı: Çatalca Hatt-ı Müdafaası'nda sarf edilen himmet kadar Lüleburgaz'da metânet gösterilmiş olsaydı, kaçmak üzere bulunan düşmânın önünden çekilmek gibi cihânın târih-i askerisinde görülmemiş bir cinnet-i mel'ûnâna İhtiyâr edilmeseydi sen galip olacaktın. Ey mukaddes ordu Balkan Muhârebesi'nde de fie'l hakîka sen galip idin, senin rûhun gâlip idi: böyle olmasaydı iki sene sonra Çanakkale Müdafaası'nı böyle dünyâyı hayretlere boğacak bir muvaffâkiyet ve şecaatle vücûda getirebilir miydin?

Demek sen ashâb-ı vicdân ve irfânın vatanperver, nâmuslu âmirlerin elinde bulundukça yine eski Osmanlı ordusu oluveriyorsun! Kosova, Nikbûle, Varna, Çaldıran, Mohaç, Silistre, Plevne gibi bir milletin târih-i şânını teyit edecek birçok muhârebeler yendin.

ŞEHİD OĞLUM

Şehîd oğlum kefenine büründü,
Mezârının başucuna süründü...
Ninesine rüyasında göründü,
Baygın baygın geldi düştü yanıma...

Vücûdunu delmiş Moskof canavar,
Göğsünde bir kızıl, derin yara var.
Yüreğinden kopup yaradan sızar,
Damla damla akar kanı cânıma!

“Anne” dedi “yaralıyım, ölmedim:
İşte kucağına atıldım kendim;
Sen sar ellerinle yaramı benim,
Ben yaşarım düşmân girmez kanıma.”

Sardım ellerimle yaracığın,
Saçlarımla ördüm sargı bağını...
Allah’ım güzel yarattığını
Gelin, görün, bakın kahramanıma.

Kanı durdu vücûduna can geldi,
Çehresine pembe pembe kan geldi,
Gökten bana rahmet-i Rahmân geldi,

Kavuştum âhu gözlü aslanıma.

Çektim aldım onu bağrıma bastım,
Ben senden ayrılmam artık evlâdım;
Melek olsun sana ana kanadım,
Seni uçurayım ben Yezdân'ıma!

“Anne”, dedi, “bırak harbe gideyim,
Vatan düşmânını ber-bâd edeyim;
Asıl anam vatanım, seni nideyim?
Vatanımı çiğnetmem düşmânıma!”

Şehîd oğlum kollarımdan sıyrıldı,
Yaralı yaralı döndü kavgaya,
Sandım rûhum bedenimdem ayrıldı,
Onunla berâber ıçtu Mevlâ'ya.

Açtım gözlerimi, sabah açılmış,
Vatan toprağına nûrlar akıyor;
Tan yerine al kefenler saçılmış,
Şehîd oğlum güneş gibi bakıyor!

ALLAH'IN NİMETİ³³

Bulut, rüzgâr, güneş, toprak

Gece, gündüz çalışarak

Sana ekmek yetiştirir;

Senin için ne zillettir

O ekmeği çalışmadan

Yiyivermek! Bunu insan

Olan kabûl etmez asla.

Kabûl etse bile Mevlâ

Ona nimet ihsân etmez:

Kolsuz yerden buğday bitmez.

Uy Allah'ın kânununa,

Allah nimet versin sana.

VASİYET

Donukça bir fenerin nûr-u sâyedârında,

Çadırların arasında zamân-ı rahatta,

Nöbet değiştirilen bir ferhâl-i saatte,

Ağaçlı bir tepenin kuytu bir kenarında

Buluştular iki hemşeri kahraman asker:

Çmişgezekli Memiş ile Bölük Emîri Ömer.

-Gel arkadaş, bakalım gel, şu mektûbu anlat,

-Babam nasıl?

---

³³ Sâdi'nin meşhur kıt'asından mektubdur.

-İyidir,

-Çok şükür... Nasıl Emine'm?

Yemînlidir, bana korkma yalan demez ki ninem.

Çarık takındığımız gün ağırca hastaydı;

Memiş, eğer ben ölürsem sakın acınma dedi...

-Baban selâm ediyor, dall-ı tâbân selâm ediyor;

Bekir selâm ediyor, pehlivan selâm ediyor;

Ninen selâm ediyor, emmi kızların hâkezâ;

Çoban selâm ediyor...

-Bak hele; deyindi bana,

Bizim kadın nice olmuş... Bizim kadın Emine'm?

Bekir nişanlanıyormuş; Bey ırmağı taşmış;

Sular yeşil oyuğun üstünü basıp aşmış...

-Yoğundu... Ama su ha!.. Coşkun olmalı bu sene.

Kızılıpınar bu kadar taşmadıydı... Sen de hele

Şu mektûbu bitir artık, bizim kadın nicedir?

-Memiş durukdu...

-Bırak, ben tamam sekiz gecedir

Düşümde görmedim artık...

-Bu yılda sazlı ile

Çeker ki çok düşüyormuş, onun hele yoğumuş;

Ağilda üç koyun ölmüş; sıcak biraz çoğumuş.

Senin buzak büyümüş, gün ağaç çiçek açmış;

Zavallı cevâ Hasan'ın kır tayı dağa kaçmış.

İmam dua okumuş çünkü... Haa selâm ediyor,
Çakır selâm ediyor, Mustafa selâm ediyor,
Ömergilin kızı doğmuş... Sâdık selâm ediyor...
-Bırak bırak yetişir anladık...
-Selâm ediyor!
-Ne saklıyon bana sen... Anlamam mı hâlinden?
Bizim kadın... Deyiver, de... Düşümde gördüm ben:

Memiş... O nâm-ı meskûr, vücûd-u heykel er,
O şîr-i sâika pazu-yu âhenîn-i peyker
O seyf-i bariğ-i gayret, o kalbi dîn-i perver,
O dağ kadar topa karşı göğüs geren asker
Yıkıldı bir haberin sıtma-i nihânı ile!

Ezildi, koptu yerinden o kahraman yüreği,
Delindi ye's-i emel, karşısında sevdiceği
Nasip alır gibi bir kabrin infîâlinden,
Perîde-i pertev-i sevdâ soluk cemâlinden,
Gelir enîn-i hayât ızdırâb-ı lâlinden,
Geçer zülâl-i ecel çehre-i melâlinden;
Günüde dîde-i şîrâne-i münîri bile,

Garip... Cân veriyor zannolundu, sordu yine:
-Bizim kadın gidiyormuş, değil mi? Âh Emine!...
Biraz da ağladı durdu, melûl, bî hâl-i cân;
Lisân-ı rûhe'l menâkı eyliyordu figân,

Şafak henüz söküyordu, pür ibtisâm-ı hazîn:
Nâgâh-ı sevk-i sabâvet, ziyâ-yı aşk-ı nevîn,
Ağaçların arasından, çadırlar üstünden
Süzüldü geldi; güzel bir hayâle nâzır iken
Cibîn-i miğberine kondu askerin... O zamân
Zemîne-i gayz-ı feşân, asmân-ı hande-i kenân,
Emin imiş gibi Allah'ına vusûlünden,
Hazîn vasiyetini başlamıştı takrîre:
Şehit olursa eğer kimse bir şey almayacak;
Ne malı var bu fakirin? Beş on koyun, kösemen;
Biraz ekin, buzağı, ganiye, bir de Sazlıdere.
Bu şeylerin birisi arkasında kalmayacak:
Ne var ne yoksa satıp savmalı... Bihâsile
Emine'ye yakışır bir taş almadır emeli!
Kızıl boya, sarı altın yazıyla süslemeli;
Taşın yüzünde kılıç resmi olmalı mutlak;
Memiş nefer mi ya zabıt mi kim bakıp soracak!
Birinci süngü yapılsın kılıç değilse bile...
-Bir asmacık dikiversin babam, fidan salsın;
Birtanecik Eminem gölgesinde hoş kalsın!
İmam efendiye söyleyin ki Hak rızası için,
Mezârcığın başucunda üç ayda bir akşam
Bir "amme" cik okusun bir yanık ilâhi desin.
Kadıncağz gidiyordu...

-Şuna bakındı, tamam...

Memiş sen ağlar isen şimdilik kaçıp giderim.

-Yaz gidi yaz Ömer, Osmangile selâm ediyorum!

Teslîl eyleyecekti selâmlar ama,

Çalındı bir boru...

-Kalk, kalk Memiş... Silâh başına!

Memiş o mektûbu müstağrik etti gözyasına,

Kıvırdı koynuna koydu... Dilinde aşk-ı hüdâ,

Yüzünde ân-ı şehâdet; atıldı meydâna

Kavuşmak isteyerek ahrette cânâna!

Sabah Gazanferveş-i âvaz top,

Riyâh-ı heyâkel-i berendâz top

Gıryiv-i galv âver-i sur ile,

Otarâke-i sâika-yı zevr ile

-Ki görünürdü her noktadan ân be ân

-Levâmi'-i nişân-ı savâik-i feşân-

Tehûr-u kenân etti âgâz-ı cenân;

Kıyâfeyi ikiletti âvâz-ı cenân!

Yürekten kopan bir sâdâ-yı bülend,

Sâdâ-yı hayât ihtivâ-yı bülend;

Bir ordunun âvâze-i setveti,

Bütün halkın âhenin milleti;

Mukaddes, mübârek, bedi' el-kemâl,

Zafer-i i'tiyâd ve gazâ-yı iştihâl,

Melâin pesend-i şehâdet-i meâl
Sehâvete aks etti ism-i celâl!
O “Allah, Allah!” duyuldu hemen,
Bütün ordu ateşlere attı cân!
Bütün ordunun kahraman erleri,
Cihângir Osmanlı askerleri
Cihatın düşüp şanlı meydânına;
Göğüs gerdiler gülle barânına,
Hücûm ettiler müsterîh’el kavâid,
Emîne’l şehâde, ferîha’l meâd.
Ölüm her taraftan zuhûr eyliyor,
Fakat kim ölümden fütûr eyliyor?
Bu Osmanlı’dır, Müslüman kanlıdır;
Verir canını şân alır... Şânlıdır!
Bu Osmanlı gayretli, vicdânlıdır;
Şehâdet yürekli, gazâ cânlıdır!
Şefaat emelli, asker îmanlıdır!
Sor nâmını Tanrı: Osmanlı’dır!
Ne top ve tüfek ve ne tîg-i Sinân,
Ne âteş, ne ordu, ne bârû, ne cân
Dayanmaz önünde yürürse eğer,
Eder kalâl-i hasmı zer ü zer!
Makbuldür on düşmâna bir nefer,
Her Osmanlı’ya müntazır bir zafer!

Tüfek sustu, top sustu hep süngüler

Takılmıştı... Ayne'l mefr!

Tanîn-i âver feshâ-yı kâinat,

Garb- hayât vanîn-i memât.

O “Allah, Allah” yine pür devâ,

O “Allah, Allah!” eyle tâbşam,

Göğüs göğüse, cân câna uğraştılar;

Delirâne, şirâne uğraştılar;

Firâr etti düşmân olup hâk-i ser:

Bir Osmanlı etmez bunu ihtiyâr.

Bir Osmanlı ettikçe azm-i sefer,

Zaferdir zaferdir zaferdir zafer!

Memiş bu mehşûr hîcâ içinde mest-i melâl,

Bulutlu mağrubun eşkâl-i bî karârında,

Alevli bir dumanın mevc-i târumârında,

Hayalini süzerek lem'â-yı âzârında

Hemâ-yı rûhuna rûh ile pür keşâ-yı visâl...

Emine'nin arıyordu cemâl-i ismetini;

Yüzünde şevk-i bekâ, gözlerinde nûr-u ümîd,

Vuruldu taa yüreğinden, Hüdâ'ya gitti şehîd;

Götürdü yârine koynundaki vasiyeti!

NÖBETÇİ

Yüksekçe bir tepe... Yukarıda osmanlı bayrağınidan aşağı bembeyaz karlar, genç ölü benizleri gibi biraz gülen, biraz ağlayan karlar ile örtülmüş. Gece... Vakit pek geç... Gökten birkaç yıldız tepeye bakıyor, karların üstüne altın şeritler iştiriyor. Tepenin taa aşağısında, kuytu bir kuru derenin başında devekuşu gibi renkleri cıvıl, devekuşu gibi başları bükülerek yükselmiş iki kaya; bunların arasında bir asker... Bir nöbetçi dolaşiyor. Arkasında gün rengi kalın bir kaput; ayağında toprak siyahlığında kunduralar. Yürüdükçe yerdeki karlardan boğuk boğuk sesler geliyor: gayret gayret; ellerini, parmaklarının ucu yeşil tüylü, sıcacık, yumuşak eldivenlere geçirmiş “başındaki kabalağın üzerine memleketinden getirdiği yüklü bir kuşağı sarmış” namlusu yıldızların nûruyla ara sıra inci suyu gibi parlayan mavzer tüfeğini, ucundaki süngü göklerden hakları arayan o sessiz canlı arkadaşını omzuna asmış, sağ kolu bir ok yayı gibi gerilmiş, sol kolu bir saat rakkası gibi sallanarak bit kayadan öbür kayaya gidiyor, geliyor, yürüyor, bazen duruyor: bıyıklarından süzülen dumanları hafif hafif esen rüzgârın te’siriyle yüzüne, saçılırken duyduğu ılık ılık havadan gönlüne cennet cennet çiçeklerinin kokusu yayılıyor”

İşte nöbetçi, yıldırım kanlı, bulut canlı koca nöbetçi! Onu kim oraya dikmiş? Allah! Onu gökten yıldızların ışıklarıyla kim okşuyor? Muhammet! Ona bir alay askeri kim emânet ediyor? Millet”

Nöbetçi koca ülkelerin bekçisi, yüz binlerce adamın sağlık anahtarı, bütün bir milletin yaşamak kefilidir! Nöbetçi yıkılır, yatamaz; düşer, duramaz; vurulur, ölemez!

Şimdi rüzgâr esmeye başladı. Korulardan ağaçların uğultuları duyuluyor, tepeliklerden kar çığları düşüyor... Soğuk, soğuk... Gittikçe artan, arttıkça câna işleyen bir soğuk... Derken kar parçaları yerlere uçuşmaya, ağaçlardan top top dökülmeye, tepelerden birbirinden kaçan, fakat yine birbirine sarılan küçük kasırgalar yuvarlanmaya başladı; bir rüzgâr, beş dakika içinde kurtlar gibi uluyan, bir fırtına ormanlarda uğuldadı; hain, sırtkan bir soğuk etrafı sardı, nöbetçinin kalın kaputundan hançerler gibi geçerek göğsüne, arkasına, bacaklarına kar iğneleri batırıyor. Nöbetçi bu yılan tabiatın bu kaplan kışın koynunda kalmış, korkunç bir cenge hazırlandı. Mavzerini koltuğunun arasına, ellerini kaputunun içine soktu; kapalağını biraz daha yüzüne doğru ittirdi; başındaki yün kuşağın uçlarını boğazına kadar çekti... Acaba, acaba bu cenkten nöbetçi canlı çıkabilecek miydi?

Kul yapısıyla savaş başka, Allah kudretiyle uğraşmak yine başka...

Fırtına gittikçe şiddetini artırdı, artık ormanlar sızlıyor, inliyor, uğulduyor, bağıyor; sanki her ağacın altına aç bir arslan sığınmış, sanki her tepeden azgın bir şeytan haykırıyor! Kar parçaları soğumuş kurşunlar gibi vızlaya vızlaya geliyor, esvaptan ete, etten kemiğe kadar geçiyor! Nöbetçi hâlâ dinç, hâlâ canlı, hâlâ sıcakkanlı! Hâlâ elinde, ayağında bir filiz titremesi bile yok! Koca Türk! Muhammet'in ümmeti, Osman'ın oğlu, Süleyman'ın kahramanı, milletin vicdânı, Müslümanlığın rûhu! Koca dünyâda doğan, cennette yatan arslan oğlu arslan, şehit oğlu şehit Türk! Sen nesin? Nasıl insansın acaba biliyor musun? Nereden bileceksin? Bütün fedâkarlıkların senin için hiçbir şey; bütün ecdâdın Türk yiğitlikleri, Osmanlı kahramanlıkları onlar için ne ise senin için de o! Lâzım geliyor, güle güle ölüyorsun; lâzım geliyor, ağlaya ağlaya yaşıyorsun. Evet, sana arş ileri emri verilince ölüm cehennemlerine atıldığını bile anlamak istemezsin; fakat “dur” emri verilince kanın, o vatan uğrunda dökmeyi istediğin mübârek kanın gözyaşı olup da gözlerinden fırlamaya kalkışır: şehâdeti kucaklamak için ölüme nasıl sevine sevine cân atarsın sen! İleri, dâimâ ileri; Kur'ân'ın koynunda, kefenin boynunda ileri!

Rüzgâr eski şiddetini kaybetmeye başladı, şimdi ormanın bir tarafından öbür tarafına geçiyor gibi dönüyor, dolaşıyor. Karanlık, zifiri bir karanlık; lâkin işte bu karanlıkta bayılıyor. Ufuk artık uykudan uyanmaya çalışan güneşin solgun benzinden bulanık sarı bir renk alır gibi oldu. Ağaçların, ormanların üzerine tek tek yıldızların göz kırpmaları ince, hafif görülüyor, yine hemen sönüyor! Kar parçaları şimdi daha azalmış, azalmış, çok azalmış... Gökten düşen yıldızlar gibi ara sıra teker teker kopup süzülüyor, uçup kayboluyor. Şimdi birdenbire bir rüzgâr kasırgası geçti, dağlar uğuldadı, ağaçlar titreyerek, sallanarak kar yüklerini omzundan döktüler... Aydınlik o kar beyazlığının içinde gece siyahlığından kopup doğan incecik, parlacık mini mini güzel aydınlık süzüle süzüle tan yerinden geldi, nöbetçinin alnına kondu. O dakikada sabahyıldızı karanlıklara açılan ateş kancaları, göllere dökülen güneş nûrları gibi bütün parlaklığı ile doğuyordu! Etrâfında nûr topu bulutlar, kavuniçi bulutlar, vişneçürüğü bulutlar... Bütün o renkleri yetmez, güzelliklerini tatmaya göz yetmez bulutlar tane tane, toplana toplana, ayrıla ayrıla bayılıyor, birleşip ayrılıyor, öpüşüp kucaklaşıyor. Yıldız bulutlar için bir güzellik perisi, bulutlar yıldız için bir güzellik aynası! Ne kadar da birbirlerini sevmişler: yıldız bulutlardan ayrılmamak için yükselemiyor, bulutlar yıldızın gözü önünde kalmak için dağılamıyor!

Manzara Mevlâ'nın merhameti kadar güzeldi. Allah'ın canlı bir hakîkati hâlinde metîn ve sabır bekleyen kahraman nöbetçi şu levhâya bakmaktan kendini alamadı. Kudretullâhın çelik vücutları titreten, Polat rûhları eriten levhâları vardır. Nöbetçi durdu, soğğun dehşetine rağmen kaputunu biraz çözdü, başındaki yün kuşağı çıkardı, tüfeğini yere indirerek ona şöylece bir yaslanış yaslandı, o zamân yıldıza tekrar bakmaya başladı: ne parlak, ne güzel ne yürekli, ne genç bir yıldız! Gözlerini göklerin taa derinliklerine kadar açıyor, bakışlarını en gizli cennetlerin en ferahlı köşelerine süzüyordu topladığı güzellikleri getirip nöbetçinin yüzüne serpiyor!

Vah, bu yıldız bu nûr canlı melek yavrusu bu ne güzel ne sevimli şey! Lâkin acaba yıldız mı? Yoksa Allah'ın arşından kopmuş bir nur parçası mı? Yoksa, yoksa memleketindeki Ayşecik mi? Nöbetçinin nişanlısının göl aynasına vurmuş çehresi mi? Mutlaka, mutlaka bu yıldız Ayşe'nin hayali hatta Ayşe'nin kendisi olacak: hiç bu kış kıyâmette bu yüz cehennemi havada bir yıldız doğar da canlı olmadıkça bir yüreğe böyle sıcak, yapışabilir mi? Odur, Ayşe'dir; Allah Ayşe'ye kanatlar vermiş, nişanlısına uçurmuş; göklerden inmiyor, çünkü soğuk, çok soğuk, belki yerler göklerden, ahretin soğuk cehennemlerinden soğuk, birde nöbetçinin nöbeti var, vazîfesi var, hiç nasıl olur da Ayşe yanına gelerek onu oyalar? Hayır, Ayşe de Müslümandır, Ayşe de Türk'tür: evvel din, vatan, millet; sonra... Sonra aşk-ı muhabbet nöbetçinin de başka bir dileği yoksa! Lâkin eyvâh, eyvâh: işte hava gittikçe açılmaya başladı, güneş şimdi... Şimdi doğacak. Ayşecik, yıldızcık artık sür'atle çekildi, kaçtı nöbetçinin soğuktan donmuş yüzüne şimdi sıcak sıcak; yaşlar dökülüyordu. "Yarın sabah yine gel Ayşeciğim, benim iki gözümün bir yıldız Ayşeciğim, yarın sabah yine gel" dedi!

HAZRETİ ÖMER'İN ADÂLETİ

Hazreti Ömer'in dünyâlar kadar

Hazîneleri beyt'ül mâline

Cem' etmiş iken kendisi yine

Pek fakirâne pek sâde yaşar,

Mala, zînete etmezdi rağbet;
Bir devesi bir kölesi vardı;
Köle deveden sütü sağardı,
Ederdi Ömer buna kanaât.

Vâkitâne “Kudüs” feth olundu bir
Fırka-i mü’minin celâdetiyle,
Nâme-i fethi alınca ele,
Dedi ki Ömer: “Şimdi bizimdir

Hristiyanlık merkez dîni
Kudüs’ü mutlaka görmeliyim ben,
Yola çıkarım yarım Mekke’den:
Yazınız asker beklesin beni...

Ertesi sabah Ömer dedi ki:
“Yâ abd elbette sende berâber
Sefer edersin; vâkiâ sefer
Müşkül; deve bir, yolcular iki,

Lâkin nöbetle deveye biner,
Hiç yorulmayız... Bîçâre köle
Şaşıp kaldı bu emr-i muhâle:
Bunu tasvîr eder mi beşer?

Efendi köle köle efendi
Olacak demek? Köle i'tirâz
Etmek istedi; Ömer de ısrâr
Gösterdi, köle çaresiz bindi

Üç saat biner, deveye Ömer,
Kölesi yeter; sonra üç saat
Kölecîğine gelince nöbet,
Onu bindirir, halife yeter!

Böylece uzun bir yolculuktan
Sonra Kudüs'e yakın geldiler;
Bütün ahâli, binlerce asker
Severek önünde olurdu iyân.
Köle dedi ki: "halîfemizin
İstikbâline çıkmış riâyet.
Buyurun bininiz."
-Senindir nöbet!
-Nöbet olur mu? Şânınız sizin
Âleme karşı...
-Beyhûde sözler
Söyleme! Bence şân-ı hilâfet

Her şeyden evvel hak ve adâlet.
Nöbet senindir, halife yeter!
İşte böylece deveye derk
Hazreti Ömer Kudüs'e girdi.
Şân-ı hilâfet göklere erdi,
Ömer de oldu insandan yüksek!!

“HERKİ” FÂTİHİ ALİ BEY³⁴

Sultan Orhan fethedince İzmit'i
Bütün küçük kaleleri zapt için
Asker saldı; “Herki”ye de bir gün
Ümeradan Ali Bey'i gönderdi.

Osmanlı'nın pek dilâver bir eri,
Zamânının gâyet mâhir askeri
Olan Ali Bey'i küçük bir hisâr,
Bir Herki kaleciği oyalar
Zannedenler yanıldılar: o yaman
Türk evlâdı, şehit kanlı kahraman
Muhâsara falan nedir bilmedi,
Çarığının tozlarını silmedi,
Hücûm etti Herki'ye, hisârdan

---

³⁴ Herki Gökbüze civârında bir köydür. Bugün orada fabrikalar vardır. Fethedildiği zaman Anadolu'nun birçok köyleri gibi Herge'de bir kale içindeydi. Ali Bey büyük serdarlarımızdan meşhûr “Timur Taş” Paşa'nın babasıdır.

Ok, taş, demir, kargı, ateş bir tûfan
Gibi yağdı! Ali Bey bir elinde
Yalın kılıç, çifte hançer belinde,
Öbür eli taş duvarı delerek
Merdivenden çıkıyordu; o yüksek
Alın güyâ Osmanlı'nın güneşi!
Arkasından yüzlerce din kardeşi
Hayrân idi o güneşin nûruna,
Can atardı Ali Bey'in uğruna!
Merdivenden öle kala çıktılar
Dağı, taşı kollarıyla yıktılar!
Bu hengâme arasında hisârdan
Bir mel'ûn ok fırlayarak kahraman
Ali Bey'in geldi girdi gözüne
Taa canına geçti acı, o yine
Bir sâniye titremedi! Gözünden
Çekti attı oku yere... "Benim sen
Cân gözümü kör etsen de çıkarım,
Kahpe düşmân, hisârını yıkarım!"
Diye mecrûh arslan gibi atıldı.
Burca çıktı düşmânlara katıldı;
Bir gözünden yâkut kanlar akardı,
Öbüründen şimşek, şimşek çıkardı
Türk'ün cânı, müslümanın vicdânı!

Berc üstünde bu kükremiş arslanı
Gören cânlı bir şehit zannederdi!
Ecdâdımız işte böyle giderdi
Hak yoluna, şehâdet meydânına;
Rahmet olsun Ali Bey'in cânına!!

EKİNLER

Tatlı güneş okşar toprak anayı,
Bahar olur yerde biter ekinler;
Zümrüt suyu sanki gökten cûş eder,
Yeşil yeşil deniz yapar tarlayı.
Rüzgâr eser, dalgalanır tarlalar,
Menevişli ipek ırmak parıldar.

Sıcak güneş vurur toprak anaya
Yazılır yer ekinlerin boynunda,
Sanki altın suyu vardır koynunda,
Toprak ana sırma düşer tarlaya.
Rüzgâr eser sarı sarı inciler
Başakların göğüslerinde güler.

Baygın güneş akşamları batarken
Kızarıncı penbe nûru saçılır,
Toprak ana gonca gonca açılır;

O dakika ekinlerin göğsünden
Rüzgâr geçer, yâkut suyu görünür;
Sanki mağrib tarlalara sürünür.

Zümrüt, altın yâkut, inci ekinler
Toprak ana, güneş baba oğludur;
Fakat bunlar insanlardan iş bekler,
İnsanların demir kolu oldurur,
Zümrüt, altın, yâkut, inci ekini;
Hak yaratır, insan yapar hepsini!³⁵

YEDİ YAŞINDA PÂDİŞAH

“Sultan İbrâhim” sefâhatiyle

Milleti berbâd edip giderdi:

Halkın başında bir samûr derdi,

Büyükler değil, küçükler bile

Seraya samûr takdîmi için

Kazandığını verirdi bütün!

Elbise değil yalnız, ötelere

Döşenir idi samûrla! Resmen

Fermanlar ile Bâb-ı Âli'den

---

³⁵ Bu mısra Abdülhak Hamit'in,
“Bunda ben her şeyi desem şâyândır
Yaradan Hak'sa yapan insandır!” Değişine benzemektedir

Çavuşlar gelir, samûr ısmarlar

Memur olana, zengin olana

Artık samûru alan alana!

Samûr vermeyen azle giriftâr

Olurdu hemen; bazı da hatta

Öldürülürdü! Halkın bunla

Başında kaldı yıllarca nâçar.

Bir cennet olan samûr âleti

Kırdı, geçirdi bütün milleti.

Nihâyet bütün ulemâ, asker

“Bu padişâhı tahtından mutlak

Ettirmelidir, yoksa olacak

Memleket harâp!” deyip gittiler

Hemen sıraya. Vâlîde Sultan

Karşlarına çıktı o zamân.

Bu kadın büyük kadındı, kalbi

Ne kadar sevse oğlunu, ondan

Ziyâde halkı severdi; Sultan

İbrâhim için bir çocuk gibi

Yalvardı durdu... Nihâyet ama,

Cumhûra etti oğlunu fedâ!

Torunu torunu Sultan Mahmut daha³⁶

Yedi yaşında bir çocuk idi;

Vâlîde Sultan cumhûra dedi:

“Sarıcığını sarayım sonra

Buraya onu getireyim ben.”

-Hak razı olsun dediler, sizden!

Birkaç dakika geçti aradan

Kapı açıldı, valide sultan

Veliahtı tutmuş elinden

Göründü: bütün huzûrun birden

Yere eğildi!...

Yedi yaşında

Küçük şehzâde, küçük pâdişâh

İmâmeciği, geldi ileri;

Selâm vererek küçük elleri;

Büyük tahtına geçti oturdu,

O koca heyet selâma durdu!

Dördüncü Sultan Mahmut küçük,

Pek küçük idi; lâkin pek büyük

Bir millet vardı yanı başında,

İsterse olsun yedi yaşında!

---

³⁶ Avcı ünvanıyla meşhûr olan dördüncü Sultan Mahmut.

ERTUĞRUL

Sen ey nâm-ı bülend, ey nâm- Türk, ey nâm-ı ra'd âhenk!

Vurur kalb-i cihâna yad-ı sıdk ile nevâ-yı cenk:

Büyük büyük bir devletin âvâze-i târih-i iclâli,

Mübîd-i kavm-i asmânının en tâbende âmâli

Çıkar çıkar Ertuğrul'un lafz-ı celîl-i rûhidârından,

Vatan çıkmış o şâh-ı necdetin ulvî mezârından!

Cihângirâne bir devlet evlâdı nâmıyla

O nâm-ı şân ile etmiş cihânın kalbine hamle;

Fütühât-i ebed peymâ-yı âlemden büyük bir nâm,

Sâdâ-yı kahr-ı istilâsı haşyet-i âver-i ihrâm!

Küçük bir kulübenin tâkinde doğmuş ahter-i târih,

Büyük nâmıyla ama bir mübîd-i haydâr-ı târih,

Gülerken i'tilâ-yı saltanat nûr-u cibîninde,

Hilâfet-i mevc vururdu lem'â-yı çeşm-i mübîninde;

Kefeni berdûş olan evlâdı istikbâl-i âtiden

Onun enzâr-ı âlem beynine olmuştu rûh-u efkân;

Müeyyîd çehre-i ikbâli mihr-i şark-ı Osmânî,

Yatar kühsârımızda sâye-i tâbında ünvanı.

Bigâ-yı Mekke'den taa Erzurum'un son hadvinde,

Şu pehnâ-yı azîmin sahâ-yı âlemnemûdunda

Bütün dâmân-ı arşa i'tilâyâb-ı ebed peymâ

Olan mescitlerin, ma'budların fevkinde müstesnâ,

Bülend-i asmân-ı âra füyûz-u mu'dilet-i ünvan,
Meşârikten güneş cerminde tabân-ı çehre-i Kur'ân
Dökerken âlem-i târik-i cehle kehkeşân-ı nûr,
Âlimlerden vururken asmâna bin hilâi hûr,
Münevver kubbelerden cûşa gelmiş bikûrân-ı ummân
Ederken kudret-i Mevlâ'ya arz-ı hamd-i bî pâyân,
Olur her kubbeden bir safhâ-yı târihe aks-i efşân
Büyük Ertuğrul'un nâm-ı bülendi taa ebed-i tâbân!
On onbeş devletin âsârı için inkirâzından,
Macar'ın irtîâşından, cibâlin ihtizâzından,
Süyûfullâhın âlâ-yı berûce-i irtikâsından,
Semâvât-ı gazânın inkişâf-ı incilâsından
Vücûd-u fahr-i mücîde nâsıl olmuş devlet-i şânın
Olur târih durdukça hatîbi kalb-i vicdânın!
Sen ey nâm-ı bülend, ey nâm-ı kutsî, nâm-ı adl-i âgâh,
Kudüm-ü nesl için minhâc-ı hakkı eyledin şehrhâh;
Evet, sen fikr-i haktan mücetted? ârâ-yı zuhûr oldun,
Za'if kalb-i haşyet-i yârine garûr oldun:
Yıkık eyvân-ı selçûkiyi tutmuş seyf-i Ertuğrul,
Görür her âfak nûrundan o seyf-i hakkı İstanbul!

Belki son kahramân-ı osmâni

Olan oğlun büyük Süleymân'ın

İrtihâliyle fikr-i şeytâni

Pâdişah oldu; kabr-i zîşânın,
Her giry-i mûmâna dinlerdi;
Her gün Ertuğrul inler, inlerdi...
“Benziyor kehkeşâna yârelerin,
Mevkîb-i rihletin odur güyâ;
Yıldırım aksidir nakkârelerin,
Seni alkışlıyor bürûc-u semâ.”
Şi’r-i târih ızdırâbındır.
Geliyor levhâ-yı mezârından
Yıldırımlar kadar bülend-i eyvân;
Beşerin ömr-ü târumârından,
Kalb-i dünyânın inkisârından,
Fikr-i hakkın gürûb-u zârından,
Daha dehşetli bir sadâ-yı memât!
Daha hunîn-i meâl bir mâtem!
Mülküne giryebâr olan sâdmât
Zehr-i nâm-ı revân – harâbındır.
Âh ey haydâr-ı gazâ-yı tev’em,
Leyl-i i’sâr içinde inlersin;
Cûş eder kalb-i iğbirârından
Cev-i târihe en büyük feryâd;
Bir müebbed lakâ-yı makbersin...
Fakat en canhırâş feryâdın
Ordu-yu halkın samâh-ı ibretine

Battığın gün, vatan kadar nâşâd
Bir sefineyle bahr-i ummânın
Yattığın gün, mezâr-ı garâbette!³⁷
Âh ey çehre-i bülend-i nejad,
Şimdi her gün Japonya'nın denizi
Bir gürûbunla hunneşâr oluyor,
Seni kaldırdı attı evlâdın...
Târumâr oldu türbe-i şânın,
Sana her dalga bir medâr oluyor...
Girdbâd-ı mehîb-i hicrânın
İnletir şimdi fikr-i kalbimizi:
Kar akan dalgalarla ağlayarak,
Bugün Ertuğrul istiyor bir hak!

ULUBATLI HASAN

-Müverrah-ı şehir Ahmet Refik Bey'e-

Mahşer, mahşer; yerden göğe, gökten yere kadar mahşer: ateşler, kanlar, kılıçlar, tüfekler, toplar hep, hep berâber yağıyor, parlıyor, inliyor, bağıyor, düşüyor, vurup kırıp öldürüyor! Aman Yârabbi! Ne kadar korkunç mahşer; ne yürekleri yerinden söken, akılları kökünden fırlatan, can alan, kan saçan mahşer, şimdi göklerde yıldırımlar ünlüyor, şimdi yerde kasırgalar dönüyor; şimdi bin cehennem, şimdi bin cennet' melekler akın akın, salına salına bulutların göğsüne kadar inmiş, uçuşuyor, uçuşuyor; şehitler mezârlarında başlarını kaldırmış, gülen yüzleriyle, parlak gözleriyle bakıyorlar. Gâzi Osman'ın yüzü bir mâi gök penceresinde gülüyor; Hüdâvendigâr Gâzi Kosova meşhidinden çıkmış, orduya doğru adım

³⁷ Ertuğrul nâm-ı celâdetini taşıyan ve takrîbi yirmi otuz sene evvel taraf Devletten ziyâret-i resmiye îfâ eylemek için Japonya'ya kadar gönderilerek avdet ederken Japonya denizlerinde beş altı yüz güzîde Osmanlı zabiti ve kahramân-ı bîçâreye askeriyle beraber gark-u nâbud olan Osmanlı sefine-i harbiyesi maksuddur.

adım geliyor. Yıldırım Bâyezid'in elinde Nikbûle Muzafferâtı'ndan sonra Fransa kralına yazdığı nâme, bir dağın tepesinde görünüyor. İkinci Sultan Murat oğlu Fatih Sultan Mehmet karşısına çıkmış "Yürü Muhammed, yürü: Peygamberimizin en sevgili kulu olmak sana nasip imiş." Diyor!

Burası neredir? Bu mahşer hangi mahşer askerler? Cenâb-ı Hakk'ın ahret mahşeri mi? Hayır: burası Hazreti Rabbi Teâlâ'nın dünyâda ahret mahşerine benzetmek istediği cenk ovası! Burası öyle büyük bir kavga yeri, o kadar nihâyetsiz bir erkin meydânı ki Osmanlılığın yüreği, hayâtı, dileği, sevgisi hep bu mübârek yerden doğuyor, doğacak, doğdu ve Osmanlılığı dünyânın göbeğine dikti, yerleştirdi! Asker, bu erbe? Türk'ün en büyük muhârebesi, Müslümanlığın en yüksek dileği, insanlığın en derin düşüncesidir. Bizim canımızdan aziz, vatanımızdan büyük göklerimizden sevimli, güneşimizden şevkli o ulu Peygamberimiz Muhammet Mustafa -sallallâhu teâlî aleyhi vesellem- ne buyurmuş biliyor musunuz? Daha Osmanlılık doğmadan yedi yüz sene evvel ne buyurmuş? Size anlatayım: Peygamber efendimiz buyurmuşlar ki: "İstanbul elbette feth olunacaktır. Onu fetheden ordunun serdârı ne güzel serdardır, onu fetheden asker, ne büyük ne güzel askerdir." İşte şu mahşer, şu kan cân, et kemik, kılıç tüfek, ok yay, top barut, melek şeytan, kâfir Müslüman, bulut güneş, inâd sebât, cennet cehennem, sabah akşam direnkleri, dünyâları içinde çalkanan, yuvarlanan şu insan deryâsı, ulu sahrâsı; eski küfrün öldüğü yeni hakkın dirildiği koca, koca âlem: "İstanbul Muhâsarası" der: İstanbul nasıl fetholundu? İkinci Sultan Mehmet Fatih Hazretleri neler yaptı, ne büyüklükler, ne akıllar gösterdi, ne işler tuttuğu o zamâna göre fetholunamaz, İstanbul'u nasıl alıverdi? Nasıl girdi de Ayasofya'da cum'a namazını kıldı? Bunları size anlatacağım askerler, anlatacağım. Zirâ İstanbul fethi o kadar büyük bir iştir, öyle emsalsiz bir cihattır ki onu yazmak, anlatmak için defterimizde yer bulamayız, koca kitaplar yazmak lâzım gelir. Size şunu, yalnız şunu söylemek istedim, can kulağıyla Müslüman fikriyle dinleyiniz:

İstanbul akılca, tedbirce Osmanlı pâdişâhı ikinci Sultan Mehmet fethettiyse, mertlikçe yiğitlikçe bir asker, tek bir nefer fethetmiştir.

Bu resûl Allah'ın şefaatine uğrayan, İstanbul burcu üstünde ilk şehit düşen kahraman arkadaşınızı unutmayınız; unutmayınız, adını ezberleyiniz, canına beş vakit namazda rahmet okuyunuz:

Ulubatlı Hasan!

Yeniçeri neferi Ulubatlı Hasan dünyâya gelmemiş olsaydı İstanbul feth olunmayacaktı? Elbette feth olunacaktı, Fatih Sultan Mehmet gibi dağlara kendi omuzlarıyla toplar taşıyan, karadan gemiler yürüten din gayretli, Ali yürekli, Ömer kadar akıllı, büyük bir pâdişah dünyânın en şanlı ordusuyla, Türk askeriyle İstanbul’un fethine gelince ona kale mi, asker mi, top tüfek mi, mancınıklar, dağlar mı dayanırdı? Cenâb-ı Allah İstanbul’un fethini Sultan Mehmet hazretlerine nasip buyurmuştu; Lâkin Allah’ın irâdesini pâdişah yapar, pâdişahın emrini asker yerine getirir. İşte bu emrini herkesten evvel yerine getirmek koca Ulubatlı’ya kismet olmuştu.

Şimdi size Ulubatlı Hasan’ın nasıl şehit düştüğünü, İstanbul kalesini zaptetmeye sebep olduğunu anlatayım:

Biraz evvel târif etmeye çalıştığım muhâsarayı gözünüzün önüne getiriniz. Böyle bir zamânda idi, koca akıllı, cânlı, kanlı, genç pâdişah artık kaleyi her taraftan sarmış, burçları bedenleri titretiyordu; düşmân da Türk askerinin hücumlarına karşı çok cansız, çok zayıf düşmüştü. Her zamân doğruyu söylemeli: İstanbul fethinde Türklere karşı düşmânlar çok iyi, çok yiğitçe davrandılar, kalelerini elinden kaçırmamak için arslanca savaştılar; lâkin bizim tarafta din gayreti, pâdişah himmeti, Türk şecaati vardı; bu üç kuvvet bir araya gelince askerler, önüne dağlar geçemez yolunu denizler kapatamaz! İşte işte Fatih Sultan Mehmet’in dünyâlar durdukça unutulmayacak yüce himmetleriyle İstanbul kalesi artık içindekilere siper değil ya, örümcek ağı bile olamaz kadar zayıflamıştı. Hücum, bir son hücum. İstanbul elimize düşecekti, bu hücumu kim yaptı kim canını vererek İstanbul’u aldırdı?

Ulubatlı Hasan!

“Rahmetullâhi aleyh rahmeti vâsiâ”

Ulubatlı Hasan, İstanbul’un Ayvansaray tarafından kaleyi sıkıştıran “Zağnos Paşa” kolunda Yeniçeri neferiydi. Hücum, hücum! Emirler her taraftan yağıyor: hücum, hücum! Kaleye hücum ile girilecek...

Hasan bir elinde pala, öbür elinde kalkan arkadaşlarının önüne düştü, kale duvarına atılan ip merdivene tırmanmaya başladı. Yukarıdan düşmân yıldırım üstüne yıldırım, ölüm üstüne ölüm yağıyor: oklar, yaylar, toplar, tüfekler, taşlar, mancınıklar, uğuldaya uğuldaya, gürleye gürleye düşüyor, fırlıyor, iniyor, yerin dibine geçiyor! Lâkin hiçbiri hiçbiri Hasan’ın bir kılına dokunamıyor.

Allah'ın dînini, Peygamberin ka'besini, Müslümanlığın nâmusunu, Türk'ün arzını, vatanın şerefini kurtarmaya kim cân atarsa Cenâb-ı Hak onu melekleriyle korur, rûhlarla kuşatır! Niçin niçin bu kadar ateş tûfanları, gülle, kurşun yağmurları, kılıç ağızları, ok uçları Hasan'ı tutamadı, Hasan'ı vuramadı? Çünkü Cenâbü'r-Rahîmü'r-Rahmân en büyük şehâdeti ona nasip etmiş!

Allah'ın en sevgili kulu olmak, Rasûlü Ekrem'in en büyük şefaatinin hak etmek o gün Türk neferi

Ulubatlı Hasan

İçin mukadder imiş!

Hasan'ın arkasında Yeniçeri'lerden on sekiz, yirmi kişi vardı. Hepsi, hepsi kâh merdivene kâh kale taşlarına sarılarak Hasan'ın arkasından cân atıyorlardı. Sanki çıkacakları yer cennet-i âlâ'nın en güzel köşesiydi. Aman yâ Rahmetü'l Âlemîn olan Rasûl-ü müctebî; imdât, imdât! Bu küçük, bu küçük fırka-i ümmetine senden imdât, senden muzafferiyet yâ nebîallah!.

“Allah, Allah, Allah, Allah! İleri, arkadaşlar ileri! Kıl kadar yol kaldı... Ya Müslümanlığın nâmusu, ya bizim canımız...”Hasan işte böyle bağıyor... Lâkin, lâkin arkasındaki onsekiz yirmi kişiden iki üç kişi ancak kalmış, kendisinin vücûdu da yaralar içinde... Nefesi tutulmuş gibi, kolları hemen hemen tırmanamayacak... Gözlerine kara dumanlar çökmüş, dudakları bembeyaz kesilmiş... Eyvah, eyvah

Ulubatlı Hasan

Burcun üstüne çıkmadan yıkılıverecek, arada kalan iki üç arşını geçemeyecek!... Hayır, hayır: Allah âdildir, Allah büyüktür. İşte Hasan surun üst katına fırladı, çıktı. Burcun tepesine yetiştiği zamân

Ulubatlı Hasan

Bir kişi, tek bir kişi idi! Karşısına çıkan düşmân neferlerini yere serdi, mahvetti! Şimdi aşağıya doğru bütün âvâzıyla bağıyordu: “Yoldaşlar, ey dîn kardeşleri, yetişiniz, kale bizim, kaleyi fethettik.” O sırada düşmânlar hele bir gayret gelebildi: tek adamdan korkmaktan utandılar, Hasan'ın üzerine taşlar, oklar, kılıçlarla çullandılar. Koca mert oğlu

mert; canlı, şanlı, dindar; Allah'ın büyük yarattığı Türk neferi, Müslüman askeri, şeref, nâmus ocağının ölmez oğlu, öldü

Ulubatlı Hasan

İstanbul surundan aşağı yuvarlanırken taşların kovukları arasında tutunacak bir yer buldu, tutundu; yaralarından şafak nûrları gibi kanlar akarken yine yukarıya fırladı, anlıyor musunuz askerler, Hasan tekrar yukarıya fırladı İstanbul'un burcu üzerinde şehit düştü. Lâkin aşağıya Türk askeri ölüye, diriye bakmayarak Hasan'ın imdâdına koşular, düşmânları berbâd ettiler. Hasan'ın açtığı yolda alay alay Yeniçeri İstanbul'a girdi, İstanbul işte böyle feth olundu!

Ey Ertuuğrul'un gözbebeği, Osmancığın koca yüreği, Fatih Sultan Mehmet'in ikincisi, Osmanlı askerinin birincisi:

Ulubatlı Hasan

Ey cennetlik kul! Bugün şu Peygamber ümmeti, şu Osmanlı milleti sana rahmet okuyor. Yüzlerce sene yaşayan adın daha binlerce sene yaşayacaktır. Ey her müslümanın hele askerinin taa ciğerinden sevdiği

Ulubatlı Hasan

Ayasofya kapısının üzerine her sabah güneşin nurları senin adını yazıyor! Kâbenin mübârek duvarında, hatta Allah'ın arş-ı âlâsında senin o Türklük kadar büyük adın yazılı kalacak gökteki yıldızlar gibi parıl parıl parlayacaktır.

Uğurlu canına yüzbinlerce rahmet olsun!!

ARSLAN YAVRUSU

Bahar geldi, kışın kuzgun yanağı soldu,

Anadolu dağlarına yıldızlar doldu,

Göge şehit kanı vurdu, cennet oldu,

Bırak ana bırak beni cenge varayım,

Kes saçını ver koynuma yaram sarayım!

Yaşım onbeş, başım otuz; vatan tanırım;
Din uğrunda can vermeyi doğmak sanırım;
Köylüm gider, ben kalırsam çok utanırım;
Bırak ana bırak beni harbe gideyim,
Senin oğlun olduğumu isbât edeyim;

Bahar geldi, karlar kalktı dağdan, ovidan,
Gelir cennet kokuları yerden, havadan;
Cıvıl cıvıl kuşlar öter zümrüt yuvadan,
Bırak ana, ben baharı alıp kaçayım,
Şehitlerin mezârına güller saçayım.

Ben memenden Türk'ün helâl sütünü emdim,
Vücûdumda şehit kanı çağlıyor benim;
Hem ölmeyi hem kalmayı bilirim kendim,
Bırak ana mert oğlunu çıksın meydâna,
Koca ayı diş salamaz yavru arslana.

Bahar geldi, yaylalarda ırmaklar çağlar,
Asker tutar ovaları, ordular bağlar,
Allah Allah diye inler ormanlar, dağlar,
Bırak ana bende cenkte tekbîr alayım,
Ben masumum, tekbîrimle arşa dalayım!

Şu toprağa domuz Moskof diş saldırmasin,
Mezârından babam, anam başkaldırmasın;
Türk ilini düşmânlara Türk aldırmasın;
Bırak yavru arslanını cenge atılsın,
Arslanların sürüsüne doğan katılsın!

Bırak ana, ayağını öpeyim bırak!
Hem giderim hem gelirim yüzüm, alnım ak;
Bırak ana bırak beni cenge varayım,
Kes saçını ver koynuma yaram sarayım.

Şehîd olsam bile rüzgâr sana iletir
Al kanımın dumanını, Allah kerimdir;
O zamân sen gel kokumu cânına sindir,
Şimdi beni bırak ana cenge varayım,
Tut elimden aç yolumu cennet arayım!

OSMANLI BAYRAĞINA!

Sancak, şehîde dîn iken biz,
Osmanlılığa misâldin sen:
Hunâb-ı şehâdete büründün,
Ta arşa çıkıp da âlihâne
Bir şân ile âleme göründün;
Reşk-i âver idin cihânyâne.

Göklerde şafaklar oldu tâbân,
Etrâfına toplanırdı huran,
Parlardı yüzünde nûr-u yezdân,
Eyvâh ki biz kalınca hissiz,
Bir mecmâ-i nûr olan yüzünden
Düştük şu harâbe-i siyâha!

Düştük yere pâre pâre düştük,
Makberleri titretip sükûtun
Hep kanlı kefenle çıktı ecdâd,
İmdât ki öldüler şitâbân.
Eczâ ki sarıldılar da ecsâd,
Meytlere kaldı hıfz-ı beldân;
Âlemleri tuttu reng-i mâtem,
Cûş eyledi nâle-i mahrem.
Millet yine durdu şâd-ı harm...
Sağlarla dolu mezâra düştük!
Ağlatmadı kimseyi hebût,
Şâyeste gürlmeden nigâha...

OSMANLI BAYRAĞI

-1324 Senesinde incizâb-ı revân-ı mübâhât-

-1-

Yok yok, değil: bu gün fîzân-ı su'ûduna

Olmuş muhâsif-i ebediyet kesâde rûh;

Açmış semâ-yı kalb-i zekâ sîne-i fûtûh

Kan ağlayan likâ ki, mehîc-i servetine:

Yok yok: bizim de var bugün artık hayâtımız,

Ölsen de var çehren ile kanlı bir kefen,

Rûh-u şehîd millet uçar ihmîrârına,

Osmanlı kanlarıyla münevver-i azârına,

Tekbîr-i neşve refref-i tabdârına

Kurbânız işte göklere aks eyleyince sen,

Parlar, şafak şafak açılır kâinâtımız!

Sancak! Doğunca âlem-i bâlâda şevketin,

Pervâz eder Hüdâ'ya kadar fikri milletin!

-2-

Târihin asmân-ı münevver likâsına

Sancak! Vücûdun en müteâli serveş idi,

Şarkın yüzünde kevkebe-i hande pûş idi,

Hûnun ki mümtezicdi şehâdet-i ziyâsına;

Kopmuştun en güzîde zamânında milletin

Kalb-i vatandan ey ezeli ebr-i hande bâr!

Her ma'rekende velvele pâş-ı zuhûr idin,
Çehrenle fikr-i emt için hande-i nûr idin,
Sâyenle hûn-ı millete ebr-i gurûr idin,
Gökten inerdi cebhe ki bir feyz-i şîledâr...
Bir burc-u infilâkı idin dest-i kudretin,
Titrerdi gökkublenle senin âlem-i vağâ;
Eylerdi kanlı gölgene âtiler İlticâ!

-3-

Âtisi devletin mütezil, melûl iken
Sultân-ı Murat evvelâ sendin âyân olan,
Bir inşikâk-ı rûh ile bir berc-i şîleden,
Âfâkında milletin sana nasîb eyleyip nigâh,
Şems-i bekâyı gördü nevîn bir hilâl ile;
Nehîm-i seâdetinle gülüp kalb-i necdeti,
Nûruna buldu sâye-i iclâl-i devleti,
Hândân döküldü yerlere hûn-ı şehâdeti...
Rûhunda bir safâ-yı mukaddes-i meâl ile
Pervâz edince nezdine Allah'ın o şâh,
Sancak, bulandın işte o hûn-ı şehâdete,
Osmanlı sancağı o gün oldun bu millete!

-4-

Sen Fâtih'in elinde Temuçin iken

On altı devletin yıkılıp kâh-ı fetreti,

Olmuştu inkirâzının âvâz-ı zucreti

Kalb-i cihâna, sine-i a'sâra nâlezen.

İstanbul'un bir ucuna çıktın, semâlara

Al kanlarınla eyledin i'lân-i iştihâr!

Güyâ o gün vücûduna aks etti bir hilâl;

Güyâ ki kondu kalbine bir necm- hande yâl,

Arz eyledin tûlû'un ile bir büyük meâl,

Bir milletin şebâbına şâyeste bir azâr...

Âfâk-ı mülke haktan inen incilâlara

Şâyân-ı ezelnümâ, ebediyet-i ribâ, nevîn,

Bir incilâ-yı arş idin ey rûh-u kâmbîn!

-5-

Dest-i celâdetinde Süleymân-ı tûlû' ile

Bir öyle bâl-i velvele efzâ-yı şî'lebâr

Olduk ki zîr-i sâyene örnek iktidâr

Cân attı bir hayâl-i mukaddesle! Sen bile

Hayrân idin bu mürettebe şân-ı kemâline!

Kalbinde doğdu âyet-i kübrâ-yı avn-i hak,

Oldun hilâl-i velvele burç-u hilâfete.

Müzeyyic eyledin salâbeti rûh-u şecaâtine,

Kudsiyet ve diyâneti fikr-i hamiyete,
İslâm ederdi sanki ta'şik-i meâline.
Hûn-ı Hüseyin'e benzedin, ey zehre-i şafak!
Beyt-i Hüdâ'yı kapladı envâr-ı kudretin,
Cûş etti rûh-u ümmete ulvî harâretin!

-6-

Sen fikr-i hakla eyle yerin ahd-i itfâk,
Hind'in denizlerinde, Cezayir'de parlamın,
Turan'a, Çin'e velvele-i efşân olup adın,
Aks-i hûnla eyledi mağribler inşikâk,
Ulvîyet-i kemâline hayrân olup senin
Koşmuştu Barbaros gibi bir şâh sâyene
Dökmüştü mülk-ü tahtını ezyâline, cihân
Hiç görmemişti böyle büyük levhâ, Hakdan
Parladı aks-i necm-i hilâlinle an be an.
Minberlerin âlemleri mefrundu pâyene;
Ummân-ı cevvar-ı tahtına cûşân olup senin,
Yâkut dalgalarla köpürdün meşârike,
Canlandın asmânlar ey kanlı Barika!

-7-

Sultan Murâd-ı râbiâyâ bir hande eyledin,
Devr-i zuhûrun etti tekrîr zamânları;

Geliriz olup meşârik'e Osmanlı kanları;
Merihlerle gökleri tâbende eyledin!
Ta Üsküdar'da başlayan âvâz-ı sûtûnun
Taa Bağdat'ın cenânına bahşetti velvele;
Sen öyle bir cihân gibi mülkün kazâsına
Göçtükçe, her tulû' ve gurûbun ziyâsına,
Her minber-i hilâfet-i hakkın sadâsına
Rûhun sirâyet eyledi kutsî meâl ile!
Can verdi fikr-i ümmete parlak mehâbetin,
Sancak, şehîd-i aşkın olur her büyük hayât
Tebîl eder revânına târih-i kâinat!

Ey hande-i mağrûr-u sabahât,
Tâbende likâ-yı çehre-i âti;
Ey rûh-u ziyâ pûş-u saâdet,
Handân-ı şafak zehre-i âti,
Doğdun bugün âfâk-ı safâdan.
Doğdun yine yer aşk-ı melâhat:
Hürriyeti âgûşuna aldın!
Bir tıfl-ı melek çehre ki dünyâ
Hayrân olur etvârına, hatta
Reyyân-ı garâm-ı uzliyet,
Bir şevk ile taa göklere daldın...
Ezyâline toplandı nazârlar,

Ummânlara bir şa'ş'a saldın,
Millet olamaz şimdi muhakkar,
Seni millete bin şân ile kaldın,
Bir kanlı kefenin, fakat insan
Sancak, sana hayrân, sana kurbân!
Sancak, o büyük çehre-i nûrun
Askerliğe mâ'suka-i candâr,
Hâlâ görünür devr-i zuhûrun
Vallâhi damarlarda o kandır!
Sen bundan emin ol: sana lâyük
Kanlar dökecek askerimiz var,
Bir millet olur hüsnüne âşık,
Koyunda ezelden yerimiz var!
Hürriyeti vicdânına verdin,
Osmanlılık emrinle mübâhi,
Etimizi bir şânına verdik,
Gel gel uçalım nâmütenâhi...
Asker yüreğinden bile âli,
Ey fikr-i celîl-i müteâli"
Hûnunla vurur kalb-i ahâli...
Sensin bize âti-yi meâli.
Ey ebr-i cihân reng-i ilâhî!
Zannetme ki bir kanlı kefensin,
Sen hûn-u şehâdet ile mâlî

Bir bâl-i ziyâsın ezel-i ârâ,
Osmanlılığın şânına ihrâ,
Hürriyet-i milletle meclâ,
İhsân-ı ebed getir Mevlâ
Sancak, bize sensin, bize sensin!

KIZIMIN TARİH DERSİ

Gel bakalım Berâetim,
Dersini tekrar edelim.
Dersimiz ne? -Târih dersi.
-Târih dersinin neresi?
-Baştan başlayalım baba.
-Unutmadın mı acaba?
-Unutmak mı? Hanım kızlar
Derslerini unutmazlar
Diyen sen değil misin? Dinle
Fakat eğlenme benimle:
İlk pâdişah Sultan Osman,
İkincisi Sultan Orhan
Üçüncüsü Sultan Murad,
Dördüncüsü... Biraz güç ad...
Hani gökler gürülderken
Bir şey düşerdi... Söyle sen
-Yıldırım mı?

-Evet, evet

-Biraz dersine dikkat et,

-Dördüncüsü... Yıldırım Han

Odu mu ya? –Hayır, aman...

Yıldırım Beyazid Sultan.

-Yine olmadı, afacan

-Şimdi bulurum: Yıldırım

Sultan Bayezid.

-A kızım

Bu kadar güç mü?

-Güç ya:

Üç ismi var!

-Biraz daha

Yavaş söyle.

-Peki, şimdi

Yıldırım'ın oğlu kimdi?

Ha, buldum Çelebi Sultan

Mehmet değil mi? Ondan

Sonra gelen yine Murat.

-Varna'da düşmânı berbat

Eden koca kahramandır,

Selânik'i de alandır.

İstanbul'u kimdir alan?

-Fatih Sultan Mehmet Han.

-Onun oğlu kimdir?

-Yine

Yıldırım Beyazıd...

-Dersine

Böyle mi baktın?

-O da bir

YıldırımıSız Beyazıddır!

-Onun oğlu?

-Sultan Selim.

Onu ben pek çok severim. Niçin seversin?

-Çünkü o

Pek büyüktür!

-Değildir...

-Yo...

Yavuz'a dokunmayınız siz

O bizim ilk halîfemiz!

Ka'be'yi Mısır'ı o aldı?

-Âferin şimdi kim kaldı?

-Onuncu pâdişahımız

Sultan Süleyman. Bakınız

Dersimi ne güzel bildim!

-Bildin yavrum, bildin cicim.

Şimdi on şâiri söyle:

-Onlar güç değildir böyle:

Bâki, Fuzûli, Nef'i... bir

-Bir mi ya? Üç

-Sonra gelir

Nedim, Gâlip... Kim vardı? Şey:

Recâi-zâde Ekrem Bey,

Hâmit, Fikret, Cenap...

-Kızım,

Biraz yanıldın sanırım...

-Hayır, onda ben yanılmadım,

Nâmık Kemal...

-Şimdi tamam.

-Adını en son söyledim,

Çünkü onu çok severim;

Ben onu hiç unutamam:

Nâmık Kemal, Büyükbabam!

YİĞİT AĞABEY

On yaşında "Mithat" küçük kardeşi

Beş yaşında "Nedîme" de berâber,

Anne ile bir akşam yaz güneşi

Çekilirken gezmek için sahrâya

Çıkmışlardı; yeşil yüzlü çimenler

Pembe nûrlu olmuş idi; deryâya

Yâkut dağlar yaslanmıştı, akşamın

Güzelliği gülerdi baygın baygın.

Hayli zamân dolaştılar... Nedîme

Küçük küçük adımlarla koşarak

Diyordu hep: “İşte kendi kendine

Koşuyorum; ben bugün hiç yorulmam...

Bakalım kim daha çabuk koşacak?

Haydi ağabey...

-Nedîme, sen bu akşam

Pek çok koştun, artık dinlen...

-Yok anne,

Hiç yorulmam, ben büyüdüm boşuna!

“Ben yorulmam, hiç yorulmam” diyerek

Koşa koşa yoruldu yavru melek:

Kuvvetciği gözlerinden süzöldü,

Dizlerinin sanki bağı çözüldü,

Çimlere düşüyordu! O zamân

“Yoruldun mu artık küçük afacan?”

Diye Mithat geldi, gürbüz kolları

Alıp çekti Nedîme’yi yukarı;

Birleştirdi omzunun üstüne.

-Bana düştü seni taşımak yine!

-Ben alayım Mithat, sende yoruldun.

-Hayır anne: senin böyle bir oğlun
Varken küçük çocuğunu taşımak
Sana düşmez. Bir kerecik bana bak:
Arslan gibi değil miyim?
-Maaşallah!
-Vücûdumu sağlam yaratmış Allah
Mektebimde jimnastikler yaparak
Daha sağlam oldum; kol; cak?
Demir gibi kuvvetlidir! İleri,
Arş ileri, akşamın izcileri!
Şimdi Mithat omzunda yüküyle
Uzun yola etti öyle bir hamle
Ki görenler arslan yavrusu derdi,
Öyle yiğit öyle canlı giderdi!
Kardeşini omzunda taşıyor,
Uzun yolu seve seve aşıyor.
Büyük kardeş vakarı var yüzünde,
Yıldız yıldız parlar rûhu gözünde.
Çelik kanlı bir fidandır eğilmez,
Yiğit canı yorgunluğu hiç bilmez,
Semiz semiz bacağında damarlar
Bir ok gibi görünüyor; adımlar
Asker gibi yürür gider yolunu,

Kardeşine uzatmış bir kolunu,
Öbür kolu rakkas gibi sallanır,
Mithat çocuk, fakat çocuk yamandır!
Mithat küçük, fakat büyük cânı var;
Damarında Türk'ün ateş kanı var.
Bir saattir belki işte yürüyor,
Her tarafta annesini görüyor.
Annesinin tatlı tatlı nazârı
Sarmış onu; akşam karanlıkları
Arasında Mithat güyâ bir şi'le,
Onu görür gökte melekler bile!
Issız akşam karanlığı ovaya
Bütün bütün yayılırken, yuvaya
Yetiştiler; Mithat terini sildi,
Babasına doğru hemen ikiledi,
Kucağına Nedîme'yi fırlattı,
Kollarını omuzlarına attı.
-İşte sana Nedime'yi getirdim,
Babacığım!
-Arslan evlâdım benim!
O dakika babasının kalbinden
Kopan bûse geldi, rûhu titrerken
Mithatcığın alnına yıldız oldu,
Büyük sevdâ küçük vicdâna doldu!

MEKTUP

Harp cephesinde Ömer Onbaşı'ndan köyde küçük kardeşine

Benim nûrânım ve ciğer köşem birader-i canberâberim efendim!

Mahsûsi selâm ve dua'lar olunup hatır nazgâneleri istifsâr kalınmakta ve gülden nâzik teymûrdan pek vücûd-ı nâzeninleri dâimâ sıhhat ve âfiyet üzere olup Cenâb-ı Hakk Hazretleri'nin belcemâle cism-i latîf ve rûh-ı şerîfinize sıhhat ve âfiyet ihsân edip Hakk yüzü suyu hürmetine son samed-i enîsinde ileriye geriye gitmeyerek masûnlar bu yere âmin dua'ları Hüdâ'ya ammâba'd ile ithâf olunup eğer ki Bu taraftan suâl-i şerîf-i erzân lütûf buyrulursa hafazanallâh târ-ı bahşikaya değin vücûd-ı behbûdumuz âfiyet üzere olup...

Benim bir tânecik kardeşim Muhammed,

Pek iyi bilin yâ Muhammed, onbaşı oldukta hâlâ okuyup yazmak öğrenemedik! Başçavuşumuz Hasan efendiden ercâ ettim, sana şu güzel mektûbu yazmaya başladı. Hele bir kerecik oku da dinleyeyim dedim. Okudu, bir şey anlamadım. Ama mektup böyle yazılırmış, kâtipçesi bu imiş, hoca efendilerden böyle öğrenilirmiş; benim neyime gerek? Anlamadıktan sonra, benim neyime gerek? Koca başçavuşun eline ayağına sarıldım, yarım saat ercâlar ettim, hele, hele Allah'a bin şükür ağızımdan ne çıkarsa yazıvereceğine söz aldım, ama pek de cahilce şeyler söylersem düzeltiverecekmiş. Buna da bin irâzı oldum. Ne yaparsın cahilliğin sonu işte budur! Kusura bakmayasın kardeşim.

Ağabeyin

Ömer Onbaşı

Makâm-ı küçük birâderim Muhammed Efendi

Hatr-ı şerîfinize istifsâr edip mahsûs-ı dîde-i nûrlarını bûs edip o taraftan bizi suâl edenlere ferden ferden selâm ve dua'lar edip hamdolsun târih-i şikâya değin vücûdumuz sıhhat ve âfiyet üzere olduğunu dua'nız bereketiye rahatta bulunduğumuzu ve selâmet ile âsude bâl bî ibtihâl kaldığımızı bâde'l beyân ciğer köşem makâm evlâdım ferzendemden ercâm şudur ki ağân tarafından, laf aramızda onun kendi ağızından çıktığı gibi siz efendime yazacağım şu şikâ-yı hulûsi çok ercâ ederim, köyde kimseye okumayasın. Bizim Hüseyin

çavuş yeni baştan cahil olmuş derler ve benimle zevklenirler! Sakın ha Muhammed oğlum, sen sen olası mektûbu kimseye göstermeyesin. Sen efendim artık karâit de, imlâ da öğrendin şu mektûbu zahmet çekmeden kendin kendine okursun! İhtiyar amcana sakın köyün akli başında ağalarından fenâ sözler getirmeye zinhâr sebebiyetlik verme! Muhammed Efendi, sonra sen ferzende-i celîl-i elşânıma istemeyerek beddua'lar okurum. Şöyle bilip ona göre davranmaya gayret eyle. Bak cümleye ve bütün köy ahâlisine selâmlarla dua'larımı beyân edegör. Allah da seni feyizlendire evlatçağzım vesselâm vessalâvât efendim

Bölük Emîni ve Başçavuş

Hüseyin

Benim tek kardeşçiğim Muhammed,

Sen bensiz oralarda ne yapıyon, ne iş tutuyon! Haber ver bakalım. Koca nine zehrâlarımızı okuttu mu? Köyün değirmeni işliyor mu? Şimdilik ben kalksam da köye geliversem diyelim ekmek bulup verebilin mi? Küçük pınar taşı mı? Taşmadıysa susuzluk çekerseniz vah vah... Bana bak oğlum: şimdilik çocuklar delikanlı yerine geçtiler. Sende davran, koca ninene, köyün ihtiyarlarına yardım et. Sana ne iş verirlerse yapıver, anladın mı?

Sen beş vakit namazını kılıyon mu? Yoksa tembel tembel sokaklarda mı dolaşıyon? Aman Muhammedim, beş vakit namazını sakın, sakın terk etmeyesin. Namazını kılmazsan, orucunu tutmazsan Hak Teâla hazretleri seni sevmez; beş sene sonra asker olunca yüzünde nûr pir görülmez. Sonra insan adını bölükte “Yüzü şavksız Muhammed” koyarlar.

Bizim köyün mektup hocası köy hocası olacak adam değildir. Büyük ûlemâdır. Sen beni dinle, neyine lâzım? Hoca efendinin eteğine yapışasın. Sen ondan yirmi yıl ilim kaparsın. Bizleri sorarsan, ah oğlum bilsen cenkte ne babayiğitlikler gösteriyoruz...

Ağan

Ömer Onbaşı

Ciğer köşem Muhammed Efendi,

Ağan şimdi de bizim askerliğimizi kaba lîsânıyla yazdırmaya kalkışıp buna ise tahammül olunamayıp her ne kadar bura ahvâlini kendim yazarım ve güzelce anlatam demiş isem de elime ayağıma sarılıp Allah (âlâ) benim istediğim gibi yazacaksın deyip pek çok ve aşırı derecelerde ercâlarda bulunduğundan ve zamânımızdan daha evvel mertebe-i müsâa'desi kalmadığından her ne dediyse aynen yazıp işbu şakayı bitirmeye gayret eylediğim sizce ma'lum olup gözlerinizden bûs eylediğim herhalde küçük birâder-i cânberâberim efendim hazretleri

Bölük Emîni ve Başçavuş

Hüseyin

Bir tanecik oğlum kardeşim Muhammed,

Sen daha küçüksün, aklın ermez ama Türk oğlu cenge girince aslan kesilir. Hey babam hey! Buraya geldik geleli öyle cenk ediyoruz ki yerlerden babalarımız başlarını kaldırıyor, bize bakıyor, göklerden melekler iniyor. Ne dersin Muhammed? Ben bu gece iki melek gördüm. Biri geldi, omzuma kondu; öbürü de gözümün önünde uçtu, durdu. Ama nasıl? Düşmân yaylım ateş ediyordu, kurşunlar dolu tanesi gibi yağıyordu! Bu melekleri bizim büyük şefaa'tçi Peygamberimiz beni kurtarmaya göndermişti. Dua'lar edem dedim, kollarımı kaldıramam ki: gelsin yaylım ateş! Mavzerine kurşun yetiştiremiyordum. Derken melekler uçuşuyordular. Düşmân da kaçtı, kaçtı teres! Hâlâ ovalarda gölgelerini görüyorum be! Ama biz şehit vermedik mi? Gâzilerimiz yaralı düşmedi mi? Ne söylüyon! Kıyâmet gibi bir şey oldu. Yalnız bizim bölükten on iki yaralı saydılar. Dört tane de şehidimiz vardı oh! Şimdilik ağlayacağım. O arkadaşarımdan bir tanesi benim kucağıma düştü. Hasangilin Kara Ali'yi bilin ya, işte o asil babayiğit birdenbire yıkılıverdi. Göğüsten bir kurşun yemişti. Bana dedi ki: "Bölük emîrine yazdırıver arkadaş, ben ölüyorum, memlekete yazdır da bana ağlamasınlar. Ben öldüm ama dokuz düşmân da kaçtı! O zamân demincik bana gelen melekleri yine gördüm. Şehid arkadaşımın etrâfında nûrlar saçarak dolaştılar onun –Mevlâ rahmet eylesin- asker cânını aldılar, cennete iletiler. Koca Kara Ali, o zamân ne de güzel gülüyordu, görsen!.. Lâkin

inşallah göreceksin. Hele birkaç sene daha sabret hazırlan, silahımı kullanmayı öğren, kendine çelik gibi gövde yap, o zamân sende inşallah bu düşmâna gelirsin, benim geberttiğim kadar melu'n gebertirsin. İnanır mısın Muhammed, bu harpte kendi elimle öldürdüğüm Moskof yirmiye geçti be işte askerlik böyledir, oğlum ben yirmi kişi öldürürüm, bizim ilde yirmi bin kişi yaşar. Hangi birini söyleyem, dizimin dibinde şehîd olan Kara Ali'yi sakın unutma ha, o melekler senin ru'yâna girsin Muhammed! Düşmânı kırıyoruz. Vuruyoruz, bitiriyoruz, orduya namazlarında dua' et, ağanı da ara sıra hatırla. Sen daha masumsun orduya dua' edersen Allah kabûl eder. Beni hatırlarsan vücûdumdan kurşun geçmez. Ben şehîd olmak isterim ama evvelce seni büyütmeliyim, ellerimle askere vermeliyim, sonra berâber cenge gelmeliyiz, bende Kara Ali gibi senin dizinin dibinde şehîd olmalıyım anladın mı oğlum? Daha ziyâde yazdıramayacağım, zîrâ gözlerimden sıcak bir şey dökülür gibi oluyor. Beni soranların hepsine çok çok selâmlar ederim.

Ağabeyin

Ömer Onbaşı

Makâm-ı küçük birâderim Muhammed Efendi,

Ağanın bu sözleri üzerine benim de gözlerim yaşarıp artık bir diyecek kalmayıp Hüdâ'nın birliğine emânet olsun.

Bölük Emîni ve Başçavuş

Hüseyin

EDİRNE'NİN İSTİRDÂDI

Orduya ikinci hitap

Yürüdün ey koca ordu, kâm-ı âliden;

Zıll-ı nevârını hûnın safâhate saldın,

Vatanın cân evi olmuştu vuhûşun yurdu...

Berk-i tîğınle siyah ordulara bir daldın

Ki bütün Avrupa-ey şanlı, mukaddes ordu!-

Kamaşıp gözleri siyâle-i berkiyâhından,

Seni hâlâ göremez; öyle zuhûr ettin sen!

-2-

Yürüdün fitratının rûhu olan gayret-i dîn

Aldığın beldeye dikmiş âlem “feth-i mübîn”

Merhâlen şimdi Edirne; fakat evlâd-ı vatan

Yeni târihine ehzâr ediyor fecr-i nevîn

Güneşin nûru kadar parlak parlak olan hûnından!

Dur fakat dönme! Bütün Avrupa bir ehl-i salîb

Olarak üstüne fırlatsa da bin gûh-ı lehîb.

-3-

Gözü dönmüş mü? Bu bir kanlı tasvîr ki eder

Arz-ı islâmı kuduz şehvet-i i'dâya heder:

Yine düşmân topuğu beynini çiğner halkın!

Hûn-ı ebkâr vatandan kabarır vech kadar!

Âh mazlûm-ı yetîman ile fikr-i Hakkın

Delinir bağı! Bu hengâme-i haşr-ı ihyâ

Rekz eder Avrupa'nın kalbine âlem-i hayâ!

-4-

Bir derin velvele bir gûlgûle-i âlemgîr,

Sayhâ-i devr-i cihân, savt-ı mühîb-i tekbîr

Arş-ı âlâdan iner merhale-i şânınıza.

Levh-i mahfûzuna dest-i ezel-i takdîr

Size yazmak güvenip kudret-i îmanınıza!

Sana ey cünd-i meâlî şiyem-i Rabb-i enâm;

Sana mevdu-ı ezeldir ebediye-i esselâm.

-5-

Devirde ölmekse mukadder sana ey rûh-ı bekâ,

Ölümün cân çekişin milleti eyler ihyâ.

Devirde lâzımsa vatan toprağına son asker

Hûn-ı mazlûmunu döksün, şu hayâsız dünyâ

Nâr- hamre gürûbunla tutuşsun! Göster

O ulu ummân-ı şehâdet-i ebediyetgâha;

İki yüz bin kişinin rûhunu ver Allah'a

-6-

Âlem-i dîni Muhammed'ten uçan nûr-ı nazâr

Ümmetin ka'beyi ümîdi olan Şarka dolar;

Koca bir milleti bir hâle-i fikr-i islâm

Almış âgûşuna taa mesdûr-ı târihe kadar.

Merkez-i hâlede Hakk nâmına eyler ârâm

Kahraman orduna çeşminde ziyâ-i te'yîd,

Cürm-i karân-ı mübin alnına doğmuş hurşîd!

KÜÇÜK DEMİRCİ

Çek küreği, hızlı çek!

Şimdi ateş sönecek.

Diyor usta. Sekiz on

Yaşlarında bir çocuk

Dizinde bir eski don,

Arkasında bir soluk

Gömlek; yüzü kararmış,

Göğsü açık; kolları

Kuru, ince, sararmış

Alını, fakat yukarı

Tutar küçük başını.

Bu bir yaman çocuktur,

İş büyütmüş yaşını,

Ateş çelik öldürür!

Şimdi ipe sarıldı, puf, puf, puf, puf... Kocaman

Kürek hırlar; darıldı

Yine üste: ne zamân

Sen oflarsan ateş

Kömür yanmaz! Be miskin,

Demircinin her işi

Ateşledir; sen kendin

Ateş gibi olmazsan,
Demir seni eritir!
Haydi biraz kımıldan,
Burası iş yeridir.”
Şimdi çocuk asıldı,
Ra’sâ geldi tavana;
Koca kürek basıldı
Yandı, çıktı... Dükkâna
Doldu kara dumanlar.
Puf, puf, puf, puf... Bağırir
Güyâ ki aç arslanlar.
Pehlivancık yamandır:
Çeker, sıkar, titretir
Kaplan canlı hasmını!
Bir yanardağ gibidir
Artık kömür yığını.
Yanardağdan bir hançer
Gibi ulu fırlarken,
Bir büyüklük akseder
Çocukcağızın yüzünden:
O yağlanmış, sarışın
Çehre şimdi bir şafak
Yıldızdır; o baygın
Közlerde var bir revnâk!

Aks ettikçe alevler,
Kara, kuru alnından
Çıkan mânâ şöyledir:
“Bende parlar bir cihân
Bir cihân ki demirdir;
Benim âteş-i vücûdâtım
O cihân eridir,
Gülîzâr olur vatanım!”
Ey büyük rûh, ey âlî
Çocuk, hürmet-i şânına!
Vatanının kemâli
Bağlı âteş-i cenge.

ARSLANIN YAVRUSU DA ARSLAN OLUR

Bizim devletimizin birinci pâdişâhı Sultan Osman’dır. Babası Ertuğrul Bey Türk memleketlerinin iç taraflarından kıyılarına gelmişti. Ertuğrul’un vefâtından sonra yerine geçen Osman Gâzi oralarda Rumların elinde bulunan birçok kaleleri fethetdikten sonra pâdişâh oldu. Lâkin evvelâ beylikle memleketlerini kullanmışrı, sonra kendi adına ca’ mide hutbe okuttu: ona “Gâzi Sultan Osman” dediler. Bu koca gâzi bizim devletimizi yoktan meydâna çıkarmıştır. Oğlu (Orhan Gâzi) ikinci pâdişâhımızdır o da Anadolu kıyılarında ve az içerlerinde babasından kalan ülkeleri birçok büyülttü; (İznik), (İzmit) gibi bütün Karesi ülkesini daha nice yerleri fethetti. Oğlu (Süleyman Paşa) da birkaç yüz kişi ile Rum iline geçti, Gelibolu ile etrâfında bulunan memleketleri korkarak düşmândan pek kolay alıverdi; devletimiz hem Rum ilinde, hem Anadolu’da yerleşti.

Süleyman Paşa’ya bir avda kazâ ile ecel erişmemiş olsaydı babası Sultan Orhan vefât edince o pâdişâh olacaktı. Lâkin Allah böyle kadretmiş, Süleyman Paşa pâdişâh

olamadı? Sultan Orhan'ın ikinci oğlu (Hüdâvendigâr Birinci Sultan Murat Gâzi) babasının yerine geçti.

Gâzi Sultan Osman bu devleti kurmuştur; Gâzi Sultan Orhan bu devleti Anadolu'da büyütmüş, sancağını Rumeli'ye geçirmiştir. Gâzi Sultan Murat bu devletin hem Anadolu'da, hem Rumeli'de memleketlerini pek ziyâde artırmış ve nihâyet üzerimize gelen kara bulut gibi Frenk ordularını da Kosova'da büzüp darmadağın ederek hem Osmanlılığı, hem Müslümanlığı kurtarmıştır.

Sultan Murat Gâzi üzerine yığılan denizler kadar düşmân ordularına karşı Kosova'ya ancak elli altmış bin kişilik bir Türk ordusuyla gidiyordu. Bu ne cesaret Yârabbî! Lâkin unutmayınız askerler, unutmayınız ki yalnız şimdi değil, yalnız Ertuğrul Gâzi'nin yalın kılıç çıktığı günden beri değil, her zamân her zamân bir Türk neferi on düşmân askerine karşı koymuştur! Sizler işte böyle büyük bir milletin yüksek alınlı, nur canlı, şehit kanlı, efrâdı, evlâdısınız!

Râsûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in Mekke'den Medîne'ye gittiği zamândan (791) Sene sonra idi ki Hüdâvendigâr Gâzi'nin ordusu Kosova Yaylası'na indi.

Karşıdaki düşmânlar Osmanlı ordusunu pek küçük gördüler hiç beğenmediler. Âdeta oyuncak sandılar. Dediler ki: “Biz bu muhârebeyi hiç şehitsiz su içer gibi kazanırız ya, Türk pâdişahı Sultan Murat'ı da esir edeceğiz. “Hatta Sırp kralı kim pâdişahı tutarsa ona kızını vereceğine, çeyiz olarak on kale de ihsân edeceğini vaat etti. Bosna Beyi öbür taraftan fırlatarak “Bende beş kale veririm” dedi.

Bizim tarafa gelince: kuru laf ile iş görülemeyeceğini orduda her asker, her nefer, her kumandan, hele pâdişah pek âlâ biliyordu. Hüdâvendigar Hazretleri “Arslan yavrusu da arslan olur” sözüyle bozmaya Allah için lâyük olan büyük oğlu tüyleri henüz belirmiş, delikanlı şehzâde Bâyezid'i yanına aldı; bir tepenin üzerine çıkararak düşmân ordusunu gözden geçirdi. Düşmân bütün zırhlar giyinmiş, kışın gökleri tutan kara bulutlar gibi ikiyüz bin kişilik bir ordu idi, altmış bine karşı iki yüz bin! Fidana karşı fırtına, ceylana karşı kaplan, kıvılcıma karşı yanardağ!! Fakat bir tarafta Osmanlılık, Müslümanlık; öbür tarafta ayrı ayrı düşünür insanlar: Sırp, Ulah, Boşnak... Falan filan, bir tarafta Hüdâvendigâr Murat Gâzi, Şehzâde Bâyezid, Timur Taş Paşa, Everenos Bey, öbür tarafta karnı şarap, başı duman ile dolmuş, kanı solmuş, yüreği çürümüş kralları, beyleri...

Sultan Murat Gâzi akşam karanlıklarının arasından düşmânı gördü, kalabalığı anladı; lâkin o bitmez, tükenmez orduların ne olduğunu da anladı: derme çatma kalabalık, nizamsız, intizamsız, kumandasız asker! Bu böyle olmakla berâber bîçâre pâdişahın yüreği çırpınıyordu: düşmân biraz kendini toplarsa, biraz cesaret gösterirse azlık çokluğa, altmış bin iki yüz bine nasıl galebe çalacak? Ya Osmanlılar bu muhârebeyi kaybederlerse? O zamân henüz iyice kökleşmeyen devlet fidanı kırılmaz mı? Binası daha yeni kurulan millet yurdu yıkılıvermez mi?

Osmanlı ordusu bir kere böyle büyük bir muhârebede bozulduktan sonra tekrar kendini nasıl toplar? Anadolu'ya geçecek birkaç bin kişiden ne hayır umulur? Aman Yârabbi, aman Yârabbi, bunlar ne canlar yakan, ne yürekler hançerleyen korkulu düşünceler!

Hüdâvendigâr gâzi'nin canı ağzına geldiği dakikalar oldu; lâkin korktu mu? Hayır. Hiç şehit olacak müslümanın yüreğine korku girebilir mi? Acaba bir dakika galebeden ümîdi kesti mi? Hayır, hayır: hiçbir kere yüzü yere gelmemiş, hiç arslan sürüleri gibi ordularını arslan kükremeleri gibi tekbirleriyle bütün dünyânın yüreğini korkunç, korkunç titreterek zafer, galebe dağlarının tepelerine kadar erdirmeye Allah'ın izniyle yetişmiş olan Sultan Murat gibi bir pâdişah- isterse üzerine bütün Avrupa'nın kanları şarap kesilmiş kara dinli leşkerler çullansın- ürperir mi, titrer mi, yüreğinde soğuk bir ümitsizlik duyar mı? Hayır. Sultan Murat Han ne Allah'ından ümîdi kesti, ne askerinin Osmanlıların üç, dört misli düşmâna galebe çalacağından. Yalnız çok iyi düşünmek, çok yaman harp etmek lâzımdı. Cenâb-ı Hakk iyi düşünenleri sever, çalışanlara yardım eder.

Pâdişah düşmânı görerek kuvvetinin ne olabileceğini, tuttuğu yerlerin kendisine ne kadar yarayacağını güzelce anladıktan sonra büyük bir meclis topladı. Ordunun bütün ihtiyar, genç, akıllı, tedbirli, yiğit kumandanları hep bu meclise geldiler. Hüdâvendigâr Gâzi bunlardan akıl danıştı. Bunlardan bir takımı şöyle dediler: “Karşımızdaki düşmân pek çok, biz pek azız. Kalabalığı akılla kırmalıyız! Onların atları deveden çok ürker; bizde bir hayli deve var; hepsini ordumuzun önüne koyalım, düşmân ordusunun atları develerden ürkerler, geri basarlar, kendileri darmadağın olur, ordularını da darmadağın ederler; o zamân biz hemen çullanırız, düşmânın işini bitiririz!”

Hüdâvendigâr Gâzi beylerin bu düşüncesini iyi olup olmadığını Şehzâde Bâyezid'den sordu “Sen ne dersin Bâyezid, böyle yapalım mı? Buyurdu.

Kahraman oğlu kahraman Şehzâde hemen ileri gelerek dedi ki! “velînîmet pederim, efendim pâdişâhım, her işte ferman senindir ama, biz Osmanlılar bugüne kadar hayvan arkasına saklanmadık; hîle ile, göz yağcılıkla harp etmedik; Tanrı'nın ululuğundan başka sığınacak yer aramadık. Kur'ânın emrini tuttuk, Allah gökten meleklerini yardımımıza gönderdi; kılıcımıza dayandık, yiğitlik tepelerine çıktık. Şimdi hayvan arkasına mı saklanacağız? Develerden mi yardım bekleyeceğiz? Düşmân karşısında gizlenmek Müslüman olanlara yakışmaz. Devletimizin nâmusunu lekelemeyelim; her zamân olduğu gibi aza çoğa bakmayarak mertçe, açıkça doğru ileriye yürümeliyiz. Allah bizimle berâberdir, elbette din düşmânlarımızı kahrederiz.”

Askerler, merâmım size Kosova Muhârebesi'ni anlatmak değil, dördüncü pâdişahımız Yıldırım Bâyezid Hân'ın daha bir genç, daha âdetâ bir çocuk iken şimşir ak yüreğinde ne ışıklı, ne büyük, ne canlı duygular bulunduğunu söylemektir. “Arslan yavrusu da arslan olur.” Diye söze başladığımız zamân işte bu arslan yürekli, Türk canlı, şehit kanlı, Hazreti Ali kadar yiğit, Hazreti Ömer kadar akıllı şehzâdemizi, adına “Yıldırım Bâyezid” dedirten bu dünyâlar durdukça ölmez büyük pâdişahımızı aklımıza getirmiştik! Şimdi sizde inandınız ya! Arslanın yavrusu da arslan olur ya muhârebe ne oldu? Muhârebe kazanıldı, Hüdâvendigâr Gâzi de bu muhârebede şehit oldu. Şimdi size sorsalar: Kosova Muhârebesi'nde en büyük, en Allah'a yakın iş nedir? Muhârebenin kendisi mi? Sultan Murat Gazi'nin şehitliği mi? Hiç düşünmeden, hiç korkmadan cevap veriniz: Kosova Muhârebesi'nde en büyük büyüklük Şehzâde Yıldırım Bâyezid'in babasına verdiği cevaptır! Çünkü bu söz muhârebeyi kazandırmıştır; Çünkü bu söz şehit Sultan Murat'ın mübârek rûhu Allah'a kavuştuğu zamân göklere onunla berâber uçmuş orada insanlara olduğu gibi gökte meleklerle de isâbet etmiştir “Arslanın yavrusu da arslan olur.”

BİR FARÎKİN MEZÂR TAŞINA YAZILMIŞTIR

Zâir bu kabri eyle ziyâretle ibtisâr,

Ol fâtihanla rûh-ı defîne-i safânisâr.

Zira şu mesken-i ebediyette en metîn

Bir askerın vücûdu olur hemser-i gubâr.

Düşmüş şu senin miğbere bir rûh-ı mütebessim,

Etmiş şu hâk-i âsude bir nûr-ı girdgâr;

Sâfiyet-i mehâbet ve ulviyet-i kemâl

Enzâr-ı kalb ve firkete olmakta âşikâr.

Güyâ başında bekliyor âmâde-i hücum,

Destinde seyf-i sarîmi bir merd-i zî vâkar.

Vicdân-ı nidâsı, rûh-ı sadâsı hurûş eder,

Eşcârını galve getirdikçe rûzigâr;

Bir askerın vücûdu ki lâıktı eylese,

Askerliğim metânet-i zâtiyle iğtirâr;

Vicdânı pâk, kendisi insân idi ona

Lâyıktı gurb-ı Hazreti Haydar'da bir mezâr.

O saf bir güzîdesi ashâb-ı fikreti

Eyler kemâl-i hüzn ile yâdında bir karâr.

Rûh-ı Hüseyin'e fâtihâ-i şâyân değil midir?

İnsanlık eyliyordu vücûduyla iftihâr.

Cennet-i makrî olsun o merd-i hamiyetin,

Olsun sehâb-ı rahmet ile kabr-i sâyedâr.

MUHAMMED ONBAŞI NEDEN ÇAVUŞ OLAMAMIŞ

Muhammed onbaşı, genç, dinç, yüzünden kan damlar, kolları ağaçları söker otuz, otuz beş yaşında bir asker, her harpte en ileriye atılan o; her dağı kendi takımına kolayca atlatan o; ovalarda yayılırken asker yürüyüşü adımdan takımını vazgeçirmeyen o, gülleleri kollayarak arkadaşlarını sağa sola döndüren; birdenbire neferleri yere yatırarak bir bir pusudan gelen kurşun yağmurundan kurtaran o!

Muhammed onbaşı yalnız yiğit mi? Yalnız akıllı mı? Yok: Muhammed onbaşı her şeyden evvel iyi yürekli bir asker: takımındaki neferlerin hepsi onu ağabey tanıyor. Çünkü hepsinin gönlünü almayı bilmiş, kendisini öyle sevdirmiş ki en ağır cezaya çarptığı bir nefer bile “doğrudur onbaşının hakkı vardır. Beni kurşuna dizdirse yine haklı odur” diyor!

İşte bizim bu temiz yürekli, ateş kanlı Muhammed onbaşı bir gece pek düşünceli idi: iki ay evvel bir düşmân bölüğüne kendi bölüğü hücum etmiş idi. Bizim tarafa gâyet lüzümlü olan bir tepeyi büyük fedakârlıklarla zaptetti. On şehit verdiler, yirmiden ziyâde mecrûhları vardı; hücumda Muhammed onbaşının takımı pek büyük yararlılıklar göstermişti. Çünkü onbaşı şehâdete âşık imiş gibi ölüme göğüs açıyor, en ileri hadde bulunuyordu. İş böyle iken umûm kumandanlıktan gelen emirnâmede birçok arkadaşlarının rütbeleri terfi’ olunmuş, fakat Muhammed onbaşına yalnız bir madalya verilmiş idi. Acaba niçin? O bu kadar çalışsın, tepe belki de kendi gayretiyle zapt olunsun da yine çavuş olamasın? Hiç Muhammed onbaşı gibi büyük yürekli bir asker böyle şeyler düşünür mü? Hayır, hayır: Muhammed onbaşı Allah için, din uğrunda, vatan yolunda canını vermeye koşuyor; lâkin o da arkadaşlarından geri kalmamayı istemez mi ya?

Bu düşüncelerle kalbi sızlayan onbaşımız artık derdini saklamaya çare bulamadı, tabur istirahatte iken yeni nöbet değiştirilen bir saatte Hasan Çavuş’un yanına gitti. Hasan çavuş, beyaz sakallı yetmişlik belki de seksenlik bir ihtiyar. Onun orduda işi ne? Hâlâ, hâlâ askerliğini bitirememiş mi? Bitirmiş, çoktan askerlikle ilişkisi kalmamış; lâkin ne zamân devlet harb açarsa Hasan Çavuş koşar, orduya girer, mutlaka gençler gibi harb ederdi. Hasan Çavuş’u cenkten ayırmak öldürmekten beterdi. Onun için zabıtlar, kumandanlar bu

ihthiyar kahramanı ne zamân ordunun hangi fırkasına gelirse kabûl ederler yalnız ateşe girmemesi için kendisinin pek de anlayamayacağı yolda desise çekilir yaparlardı. Kendi gönlüyle orduya gelen, genç askerlere askerliğin büyüklüğünü öğreten bu koca gâziye herkesin pek ziyâde muhabbeti vardı.

Muhammed onbaşı Hasan Çavuşla bir köylü idiler. Çavuş Muhammed onbaşının babası, anası canı, ciğeri idi. Her şeyini o bilir, onbaşı her ne yaparsa önden eden olmadan yapmazdı. Muhammed onbaşı Hasan Çavuş'u amca çağırırdı.

-Amca, sana bir şey diyeceğim; beni dinleyecek vaktin var mı?

-Söyle oğlum, senin için ben her zamân hazır ol dururum! Arş bakalım arş!

-Amca söylemesi güç, dilim dönmeyecek korkarım!

-Arş diyorum sana, sen emre itaat etmez misin? Baş Çavuşuna kafa mı tutacaksın? Arş ileri söyle!

-İşte derdim amcacığım: evvelsi gün ordudan defter geldi...

-Ha, rütbe, nişan defteri değil mi?

-Evet, şimdi ne diyeyim? Benim bu defterde esâmemin karşısına madalya yazılı çıktı!... Bundan çok canım üzüldü amca!

-Ne? Ne dedin? Sen devletin sana ihsân buyurduğu madalyayı beğenmiyor musun? Askerin senin gibisini kurşuna dizmeli.

-Estağfurullah amcacım, estağfurullah: bana o madalya canımdan, cânânımdan, anamdan babamdan kıymetlidir, lâkin hakkım rütbe idi. Tepeyi zaptettiğimiz gün kim en ziyâde yararlık gösterdi? Söyle! Allahını bir bilir gibi söyle. Hem yüzüme öyle sert sert bakıp durma, şimdilik ağlamaya başlarım da...

Hasan Çavuş'un dünyâda kimsesi yoktu, Muhammed Onbaşı'yı da kendi oğlu gibi severdi. Onu bu kadar kederli görünce dayanamadı, hemen boynuna sarılarak bağrına bastı ve dedi ki:

-Muhammed, bir tanecik oğlum, sakın ağlama, sakın üzülme; lâkin korkarım sen kolay kolay çavuş olamazsın?

-Niye amcacığım niye? Söyle de anlayayım... Eyvah!

-Erkek ol oğlum, rütbe için değil, Allah için askerlik edilir. Mademki istiyorsun, sana anlatayım:

Büyükbaban Ahmet Onbaşı ile berâber bir taburda hizmet ediyorduk. Bizim bölükte bir de Ömer Onbaşı vardı ki ikimiz de onu pek sevmezdik: biraz çetin bir adamdı. Bir gün Allah'ın kadri, Ömer Onbaşı her nasılsa çavuş oluverdi; koluna nişânı takarak bölüğe geldi. Öbür arkadaşları, ben hep koğuştaki bulunan askerler yanına gittik, yeni rütbe aldığı için kendisini dilimiz döndüğü kadar övdük. Yalnız, büyükbaban yerinden kımıldanmadı, bir şey söylemedi. Bunu gören Ömer Çavuş büyükbabana dedi ki: "Ne o onbaşım? Senden bir laf yok mu? Yahu, arkadaşlık böyle mi olur?" büyükbaban kıskançlığını, fenâ huyunu yenemedi; Ömer Çavuş şimdi onun büyüğü olmuştu, bunu düşünmedi, çavuşuyla zevklenerek "Ne diyeyim, senin gibi yüzbaşı olmaya lâayık babayiğide çavuşluk nedir ki? İnşallah müşîr olursun" dedi. Bu söz üzerine Ömer Çavuş ateş gibi kızarak büyükbabana doğru bir iki adım attı: keşke üzerine geleydi, suratına bir iki tokat ataydı; elbette daha iyi olurdu; lâkin o hemen kendini topladı: "Şimdi sana ne yapayım Muhammed? Kafanı mı kırayım? Gövdeni mi parçalayım? Yüzbaşımıza şikâyet mi edeyim?... Hayır, hiç birini yapmayacağım, seni Allah'a ismarlayacağım, Allah kuldan iyi yapar. Hey benim o ulu Tanrım, Ömer kulunu onbaşılıkta bırak! Bir adım ileri gidemesin, oğulları da nihâyet onbaşı olabilsinler, çavuş olamadan ölsünler" dedi. Büyükbaban bu sözlere karşı sırtı gibi bir şeyler yaptı, bir şeyler mırıldanmak istedi ama öbür arkadaşlar mezâr gibi sustular, herkesin üstüne ölüm gibi bir soğukluk çöktü!

-Of ne fenâ şey amcacığım!

-Evet pek fenâ şey oğlum; arkadaşını kıskanmak büyüğüyle eğlenmek. Asker demek itaat demektir, terbiye demektir, insâniyet demektir. Böyle büyüğüne maydan okumaya kalkışan asker nizâm pençesine düşmese bile Allah'ın gazâbına uğrar. İşte Ömer Çavuş'un inkisârına uğrayan büyükbaban Onbaşı iken vefât etti, baban Onbaşılıkta öldü...

-Demek bende...

-Evet korkarım ki sende Onbaşılıktan ileri geçemeyeceksin!

-Aman amca; ne yapmalı ne yapmalı?

-Allah Azîmüşşân'ın merhameti o uludur, elbette birgün seni af buyurur. Lâkin sen şimdikinden bile iyi adam olmalısın. Biliyorum ki Çavuş olmayı büyümek için değil,

vatanına daha ziyâde hizmet etmek için istiyorsun; arkadaşlarıyla pek iyi geçin, büyüklerine pek ziyâde hürmet, itaat göster. Ötesini Allah'a bırak.

Hasan Çavuş'la bu görüşmesinden bir sene sonra Muhammed Onbaşı Cenâb-ı Hakkın affına uğramış, Çavuş olmuştur askerler: iyi biliniz: büyükleriniz zabitleriniz sizden hoşnut olmazlarsa, sizin itaatinizi, intizâmınızı terbiyenizi yiğitliğiniz kadar büyük görmezlerse Cenâb-ı Allah da sizden râzı ve hoşnut olmaz. Muhammed Onbaşı gibi Hak Teâlâ'nın affını da her zamân kazanamazsınız, dünyânızı ahretinizi kendinize cehennem edersiniz. Dünyâda kânunen cezasından korkunuz; kânun insanı yıldırım gibi vurur; ahrette Allah'ın gazâbından titreyiniz, Cenâb-ı Hak asi, itaatsiz kuluna cehennemi nasîb eder!

KÖPRÜLÜ

Cibâl-i ka'be nümâ bir ketibe-i ihrâm,

Bahâr-ı mu'nis hûn-ı şehâdet-i islâm,

Fezâsı gökkubbe ârâ-i çehre-i târih,

Nücûmu kanlar içinden tulû' eden merîh

Olan vatan! Bu mukaddes, büyük vatan ne kadar

Hücûm-ı zulm ile ley-i fenâya etti nazâr!...

Fezâ-i nâmütenâhiyi inleyen sâdemat

Saçar dururdu bu bihnâya ra'd, ra'd memât;

Ne duzahi uçurumlar, ne kanlı amanlar,

Ne şekl-i âdeme girmiş akûr şeytanlar,

Ne ufk-ı millete çökmüş şafak, şafak kanlar,

Ne kabr-i zâlime yığılmış cihân, cihân canlar

Görür dururdu vatan burc-ı istihârından,

Sükût eder gibi vicdânının mezârından!

Bütün bu kanlı sahâif yazılsa kahr-ı dehûr

Gruplarla eder çehre-i semâda zuhûr;
Mematlar yığılır encâm-ı hayâta kadar,
Gıryivler karışır devr-i kâinata kadar!...
Benim fakat... Ezelî acz-i ser-i şî'rim için
Nasîb olan vatanın bir zamân-ı kahrı bugün:
Bu kanlı safhâ-i târihe eyledikçe nigâh,
Hayât-ı cânımı mebhût eder inâb-ı Allah;
O safhâ-i çehre-i hûnun lakâyî mütemâdi:
Çıkar da göklere yanmış yüreklerin âhı
Arardı rûh-ı nübüvvetpinâhı, Allahı!
Elinde kanlı kılıçlar, tava'if-i iclâf
Ederdi zemîre-i ihyârı serteser îtilaf;
Çürük kefenli, yanık yüzlü ma'şer-i icsâd;
Semâya râşe verin bir âr-ı merâm-ı feryâd
Cenâze-i vatanı dûş-ı kahr-ı nikbette
Taşırdı inleyerek sahâ-i tabia'tde;
Yanık bürücunu bir devlet-i ebed nâmın
Yıkık nücûmunu bir asmân-ı hûnfâmın
Sürüklüyor gibi a'mâk-ı bî nihâyetine,
Düşer... Düşerdi vatan inkirâz-ı zulmetine!...
Adû boğazları sarmıştı; Limnî, Bozcaada
Şikâr-ı zulmü idi, bir küçük deniz arada;
Biraz cesâret-i himmet-i pâyitaht-ı vatan
Olurdu bir Venedik şehri... Zulm-i bî pâyân

Ezer, yıkardı bütün meşhur fütihâti!...
Duyulmaz olmuş idi milletin münâcaatı.
O pâyitaht-ı musâibde lerzedâr-ı sükût,
Dururdu çehre-i mâzi-i şânımız mebhût!
Ne bir ziyâ-i hidâyet ne ümîd-i necât,
Cehennemidi her yerde âh-ı vâh-ı memât...
Hakîkatin gözü dūd-ı belâhet altında.
Adâletin yüzü leyl-i sefâhet altında;
Çocukların başını çiğniyor huyûl-ı nifâk,
Kadınların yüzünü dağlıyor siyûf-ı şafak...
Bu hasta milleti bulmuş ana bir devlet
Kefen libâsını taksîme eylemiş savlet!
Hizar pâre edip bir vezîr-i ayz-ı beşer,
Satardı lahmini ifrâd-ı nâse askerler!
Ebu'lhüdâ'yı zamân bir akûr, cinci hoca"
Cenûne ders-i kerâmet verirdi yıllarca!
Înân-ı devleti râm etti dest-i zaif-i zenân
Muazzamat-ı amûr işte: o, cirit oyunu!
Yetişmemiş misilli Vâlîde Sultan'ın odunu,
O yıl vezîri ederlerdi katl ile tehdît!
Her infial ile bir kahraman düşerdi şehîd...
Çocuk hükûmeti kâim kadın hevâsiyle,
Görünmez olmuş idi hükûmetin hayâli bile.
Arap, çorap, halâyık, baltacı... Falan ve filan

Vurur, kırar, saçar eylerdi kıt'alar ihsân!
Hayât-1 devlete ait muâzamât-1 umûr,
Siyah mağz tavâşiden eyliyordu zuhûr;
Kadın niyâzı çocuk fikrine edip tesîr
Uşşâk-1 mukûlesi, haydut yürekli bir "işir"
Olurdu sahib-i devlet, vezîr-i pür azâmet,
Çökerdi âleme hûnîn-i husûf bir zulmet:
Hülâsâ: mevt, idi mevt-i bî amân... Vâveyl!
Bir inkirâza açık bir fezâ-i leyl â leyl!!...
İşte bir böyle zamânın bu yaman ferdânın,
Düzâhı bin uçurumdan açılan dünyânın,
Umk-1 dehhâş hafâdâr-1 şererbârından,
Bir cihânın yıkılan ma'ser-i îsârından,
Bir büyük memleketin velvele zârından,
Bahr-1 zulmette kalan harfe-i efkârından
Dest-i avn-i kadrin feyz-i cihângîriyle,
Belki arş-1 gazâbın şe'leyi tesiriyle
Bir büyük nâsiye! Bir pîr-i havârik-i ârâ,
Girdbâd-1 vatan üstünde yaman, müstesnâ
Etti Hakk kahr-1 cihân velvele-i azmiyle zuhûr,
Kıvrılıp kaldı huzûrunda azâzil-i fütûr!
Gitti, âfiyi ebedgâha kadar yükseldi!
Lafzatullah o gün Allah'a kadar yükseldi.
Bir büyük nâsiye, mer'et ziyâ-i hilâk,

Ezelî Şi'le-i kutsiye âlem-i eŐrâk;
Koca Osmanlı, yaman seyf-i meclâ-i vatan,
Hak olunmuş yüzüne maksûd-ı âlâ-i vatan,
Kan akar seyf-i ziyâdar-ı vâzil-i kahrından
Âyet-i Hak duyulur velvele-i sadrından;
Diz çöker haŐm-ı huzûruyla bütün Şeytanlar,
Güler âvâze-i kahrıyla büyük vicdânlar.
Dûş-ı azminde alevler dolu bir kanlı cihân,
Bir yıkık burc-ı semâ bir sürünen âlem-i cân:
Çıkıyor leyl-i a'dmeden ebedî Őehrâhe,
Muttasıl yükseliyor mihr-i hakîkatgâha!
Bu yiğit kanlı, yiğit canlı dilâver, bu vâkur,
Kahramân-ı pür celâlet ki o günden deycûr
Açılır, çehre-i âtiye yüzünden hândân
Nurlar, rûh-ı seâdetler ederdi cereyân;
Koca bir memleketin gökkubbe-i emâli,
Bir büyük devletin endişe-i istikbâli
Lem'â-i çîn-i cibîninden olurdu zâhir;
Dudağından dökülen sayhâ-i mevt-i kâhir
Fırka fırka bütün iclâfe olur zehr-i fenâ,
Dest-i kahrında iyân-ı seyf-i gazâb pâş-ı Hüdâ;
Yüzü dehşet güneşi, gözleri heybet bucağı,
Kalbi Kur'ân yatağı, sînesi Allah ocağı,
İŞte nâmıyla, mukaddes, ezeli nâmıyla,

Maşrık ârâyı ebed çehre-i hunfâmiyle,
Yüce Osmanlı “Büyük Köprülü” der kalb-i vatan
Ediyor türbe-i mebrûr-ı yüzünden zarbân.
Sayt-ı şânından, onun feyz-i Hüdâ dâdından,
Amr-ı i’sâra süren himmet-i evlâdından
Kudret-i ârâ-i devâm oldu bu ulvî devlet,
Sebhâ rûhi bugün velvele-i hürriyet!
Sana ey canlı şehîd vatan, ey şanlı hayât;
Sana ey kalb-i amr-ı haslet-i haydâr-ı âyet;
Kehkeşân-ı sâye olan seyf-i ziyâdârınla,
Asmân-ı şa’sa’a-i kudsiyet-i efkârınla
Rûh-ı târihimiz ettikçe tefâhir her an,
Bütün âvâze-i milletle: hezârân-ı şükran!

ACABA NAMAZIM BOZULDU MU?

Girit Adası’nın en büyük şehri, pâyitahtı olan Efendiye’yi fethetmek için Avcı denilen pâdişâhımız Sultan Mahmud zamânında sadrâzam ve serdar Fâzıl Ahmet Paşa kaleyi kuşatmış, aylardan beri dönüp duruyordu. Girit Adası’nın fethi için devletimiz yirmi beş seneden beri savaşıyordu. Girit’in her karış toprağına bir değil, on Müslüman kanı dökülmüştür... Eyvah! Eyvah!!

Artık adanın her tarafı ele geçirilmiş, yalnız Kanidye Kalesi düşmân elinde kalmıştı. Hak yapısı bir dağ kadar sağlam olan bu kalenin fethinde kumandanlarımızın, askerimizin ne büyük varlıkları, ne Allah’ın beğeneceğı kadar yüksek hizmetleri görülmüştür, bilseniz askerler sizde şaşar kalırsınız; bugün bunları size hep yazsam başka söze yer kalmaz. Bari kahraman Osmanlılığın küçük bir örneğini göstereyim de bakınız;

Fâzıl Ahmet Paşa ordusu bütün kışı siperler içinde geçirmişti. Artık kalenin o, zamânına göre yıkılmak, sarsılmak bilmeyen Polat temelli, gergedan yüreği taşlı, kara kanlı yavuz kalenin Osmanlıların yağdırdıkları güllerle, duvarların altına açtıkları lağımlar altında inim inim inlediği oluyordu. Bu dağlara benzeyen yüce kale şu hale nasıl düşmüş acaba? Dağ temellerini kim yerinden oynatabilmiş? Kaya yığınlarını kim sarsmış? Bulutlarla öpüşen burçlara kim baş eğdirmiş Müslümanlık, Türklük!

Sorabileceğin şeylerin sana en kısa cevapları bunlara asker: Müslümanlık, Türklük?

Müslüman deyince göz önüne öyle bir insan gelir ki sîmâsında Allah nûru parlar, gözlerinden Muhammed aşkı dökülür!

Türk deyince karşına öyle bir arslan çıkar ki pençesine bütün canavarların kıvrıldığını görürsün!

Müslüman kimdir Türk kimdir anlamak mı istiyorsun ilk rast geldiğin suda kendine bak, gölgeni gör anlarsın, inanırsın yaman Türk oğlu seni!

İşte Kanidye Kalesi'ni toprak yığımına çeviren o senin gibi Türk oğulları idi:

Muhâsarada bulunan kahramanlarımızın içinde bile pek büyük bir kahraman tanınan Gâzi Zeynel Bey birgün muhârebe başladığı sırada, cenk henüz doğmayan güneşten evvel alevlenirken gülle yağmurundan ateş bataklığına benzeyen o en korkunç kale bir cenk eteğinde bulunan küçük meydâncığa seccadesini yaydırdı, sonra namazını kılmaya başladı. O anda bir kumbara, bir arslan sürüsü dağıtabilecek kadar korkunç, kuduz bir kumbara kaleden fırladı, Zeynel Bey'in namaz kıldığı seccadenin beş adım ilerisine uçuyordu! O zamân Zeynel Bey ne yaptı dersiniz? Namazını bozdu mu? Fırlayıp kaçtı mı? Estağfurullah hâlis Müslüman olan ölüm kendi kucağına gelse atılsa namazı yine bozmaz, hâlis Türk olan ateş canına işlese de yerinden kıyılamaz! Zeynel Bey seccâdeye kapandı kumbaranın patlamasını bekledi... Gök gürleri gibi bir sâdâ... Ormanları titretecek bir yıldırım: kumbara patlamıştı! Zeynel Bey'i Allah hıfz etti, hiçbir tarafına ufak bir zarar bile ilişmedi işte bir şey ki akıllar ermez, sırrını yüksek düşünceli ulemâ bile kavrayamaz!

Allah'ın hikmetleri yıldızları kadar çoktur, gökler kadar bitmez tükenmez. Cenâb-ı Hakk'ın esrârına bizim gibi küçük insanlar değil, büyük Peygamberler bile akıl erdirememiş. İşte Zeynel Bey de bir insanı değil bir bölüğü parçalayacak, bitirip mahvedecek kuvvette olan bu kumbaradan Allah'ın inâyeti ile kurtulmuştur. Lâkin Zeynel

Bey ölümden kurtulduğu için sevineceğine, şu hale bakınız, pek ziyâde endîşeler içinde idi. Kederi, derdi o nurlu yüzünün her çizgisinden okunurdu. Sebebi nedir askerler? Sebebini bulamazsınız, kimse bulamaz: Zeynel Bey'in dîni o kadar bütün idi ki kumbara patlayıncaya kadar başını seccadeden kaldırmadığı için namazı fesat oldu mu acaba? İşte o koca kahraman bunu merak ediyordu. Hemen Sadrâzam ve Serdar Fâzıl Ahmet Paşa'nın yanına seğirtti. Fâzıl Ahmet Paşa asker olduğu kadar da okumuş bir büyük insandı, Zeynel Bey huzûruna gelip de "Kumbara patlayıncaya kadar başımı seccadeden kaldırmadım ne buyurursunuz, sakın namazım bozulmuş olmaya?" deyince Sadrâzam bu Kur'ân canlı Ali vicdânlı kahramanı bağrına bastı, namazın bozulmadığını, bozulmayacağını sevincinden gözleri yaşararak anlattı!

İşte Allah'ın sevdiği asker böyle olur, Peygamber ümmetine böyle olmak yaraşır, Türk'ün kendisi kadar sağlam dîni itikâdı işte bu kadar yüksektir!!

SON FÂCİ'A

ORDUYA ÜÇÜNCÜ TAKDİME

-1-

Uçuyor kalbi canlı teyyâre,
Uçuyor kahramân-ı bî pervâ,
Titriyor zarb-ı şiddetiyle hevâ!...
Ona göklerde ahterân me'vâ,
Çıkacaktır bürûc-ı siyâra!
Uçuyor... Bâl-i ihtişamında
Milletin kehkeşân-ı ikbâli,
Berk vurur dîde-i merâmında
Belki Sultan Süleyman âmâli...
Kalb-i millet ki eyliyor zarbân,
Sayhâ-i şîridir: vatan, vatan!

-2-

Vatan ey fikr-i âsmân-ı pâyâ,
Vatan enhâ-i zâr-ı zârendân,
Vatan evlâdının mezârından,
Bakıyor... Tâbeş-i güzârından
Ona cûşân olur nücûm-ı semâ
Şimdi her refrefende bir ümîd
Her sudunda bir semâ-i hayât,
Seni vicdân-ı halk ede te'yîd,
Berc-i azmin bütün cihân-ı sebât.
Uçuyorsun seninle bir ümit,
Yükselir fikr-i Hakka pür azâmet!

-3-

İşte bir asmân-ı rûh-ı alûd
Ki hevâsında ibtisâm-ı bahâr,
Ki kebütünde cünbüş-i ebhâr,
Pûs eder arzı bir tarâvet-i hâr,
Yükselir cevve bir duâ-i dûd;
Sanki âgûş-ı nerm-i mâderdir,
Çırpınır kollarında bir nevzâd,
Vecîhi bir zehre-i mübeşerdir,
Yâl-i bâlinde rûh-ı isti'dâd,

Gösterip arşa bir cibîn-i zekâ

Vatanın oğluyum diyor güyâ:

-4-

Şimdi bir tündbâd-ı cûşâ cûş,

Kara kan dalgalarla bir ummân

Fırlamış cev-i asmâna... Yaman

Girdbâd-ı ecel ki vermez amân,

İnletir sem'i çarhı bank-ı vuhûş!

Bu cihân-ı belâya, kudret-i Hak

Gibi kânun günü râm ederek

Geldi tayyâre; savletiyle felek

Kıvrılıp kaldı; çünkü gayret-i Hak

Müslümân tıynetinde tâbândır,

Necl-i mebrûr ark-ı osmândır!

-5-

Şimdi bir şehre indi bir mahşer

Mahşer-i neşve, handezâr-ı gurûr,

Hep nazârlarda bir ziyâ-i sûr...

Belki yüz bin cibîn-i nûranûr

Hâk-i pâyindedir; hayât-ı beşer

Titriyor!... Milletin büyük kalbi
Yüce tayyârenin cenâhıyla
Vuruyor; şimdi bir şehâb gibi
Yine âfâka eylemiş hamle!
Arkasından koşar hayyât-ı nigâh,
Akıyor, aynî selsebîlillâh!

-6-

Şimdi... Eyvâh: kanlı sükût!
Yine bir kalb-i kahramân durdu,
Yine hâlikin yıkıldı bir yurdu,
Yine feryâd eder bütün ordu,
Vatanın bağırını dağlar bu hebût!
İki ümîd-i hurdhâş oldu,
İki, âlem kadar büyük vicdân
Söndü, târih-i azme kan doldu;
İnliyor şimdi türbe-i asmân!
Belki rûh-ı benîde giryândır:
Gökte reng-i elem nümâyândır.

-7-

İşte karşımda bir kemik yığını,
Bir avuç kanlı et ki yoğrularak
Küme olmuş, yanında bir bayrak,

Yırtık Osmanlı bayrağı, toprak
Dolu tayyâre... Yerde kaldığını
Anlatan bir sükûn-ı harmanla
Bize âtiyi gösterir bu küme!
Yürürüz şimdi azm-i vicdânla,
Âh Yârabbi, artık öldürme,
Artık öldürme Müslümanları! Biz
Senin uğruna cân fedâ ederiz.
Ölü düşmanla sîne-i vatana
Fethi, sâdık müebbeden yaşadı.
Uçarak vardı arş-ı yezdâna
Onların rûhundan mukaddes adı!!

NÂMUSSUZU ALLAH'IN GAZÂBI ÇARPAR

Nâfiz Çavuş evleneli iki seneyi geçmişti. Kendisi yirmi yedi yaşında, yavuklusu onsekiz yaşında iken bizim Çavuş evlenmekte biraz acele mi etti dersiniz? Hayır cum'a namazından evvel hoca efendi va'z ederken "Ey gençler durmayınız evleniniz, Allah'ın emrini yerine getiriniz. Millet sizden insan istiyor; ekecek, biçecek bu kadar toprağımız var; devlet sizden kol, pençe bekliyor, vurup kıracak milyonlarca düşmânlar etrâfımızı sarmış. Tenâkhüve ve tenâselvâ...³⁸ emr-i celiline itaa't ediniz!" dememiş miydi? Hem artık ne kadar beklenilecek? Nâfiz Çavuş'un nişanlısı yalnız, pek yalnızdı: bir koca ninesi var, onun da bir ayağı çukurda. Sonra köyde çapkınlar eksik değil; yâ Allah esirgesin, bir kimse kalkıp da Zeynep'e kem gözle bakarsa? Nâfiz Çavuş'un kemerinde birkaç lirası var, bu sene kaldırılacak mahsûlü var. Zeynep ise hiç fakir değil: köydeki küçük han odaları Zeynep'e babasından kalmış, îrâdcığı her ay geliyor. Artık beklemeye sebep yok,

³⁸ Evleniniz evlat yetiştiriniz. –âyet-i kerîme-

evlendiler. Allah onlara nûr topu gibi bir de çocuk ihsân etti, Nâfız Çavuş çocuğu dünyâyâ geldiği gün ne kadar, ama ne kadar sevinmişti: aman benim ulu Rabbim şu oğlumu da benim gibi asker et, asker olsun, senin uğrunda ölsün!”

Nâfız Çavuş’un bir üvey kardeşi vardı. Baba ayrı, ana bir. Kardeşlerden adama pek de hayır gelmez. Redif olan Nâfız Çavuş şu içinde bulunduğumuz muhârebe başlar başlamaz hemen bölüğüne koştu. Onu kimse aramadan muhârebeye cân attı barut kokusu almaya alışmış bir asker için çiçek kokuları bile hoş gelmez. Bizim koca Çavuş son Yunan ve Balkan muhârebelerinde bulunarak gösterdiği yararlıklarla harp meydânında Onbaşı, Çavuş olmuştu. Şimdi devlet tekrar muhârebeye girince o kahraman cenk meydânına koşmaz da ne yapar?

Köyden ayrılırken, başka hiç kimsesi olmadığı için karısını, çocuğunu üvey kardeşi Durmuş’a emanet etti!

-Nafiz,

-Efendim,

-Seni köyüne göndereceğim, bir ay izin vereceğim.

-Aman Yüzbaşım, efendiciğim: ben bir ay cenk başından nasıl ayrılırım?

-Kendi zevkin, keyfin için mi koca abdal? Bölüğün taburun hizmeti var...

-Bizim köyde mi?

-Behey Nâfız, Hâlâ askerliğin yolunu öğrenemedin mi? Nereye gideceğini âleme davul zurna ile haber verecek değiliz!

-Anladım efendim, anladım... Lâkin köye hiç uğramayacak mıyım?

-Dönüşte üç gün köyünde kalmana izin veririm.

-Allah ömrüne Hazreti Nûh kadar ömür bereketi versin efendim.

Bulutlu, aylı bir gece. Ay Müslüman kalbi gibi parlak, gök düşmân yüreği gibi karanlık. Bulutlar koştukça bir nûr bir zulmet, bir sabah; bir gece açılıyor; rüzgâr ağaçları, birbirine katıyor, damların saçaklarında, pencerelerin kanatlarında, tarlaların çukurlarında, odaların bağrında o geliyor. Hayâlet gibi görülür görülmez bir gece; nâmussuzluk gibi gizli, sisli bir hava...

Zeynep odacığında oturmuş, kocasından son gelen mektup elinde, yavrucuğunun mini mini beşiği karşısında, gâh odanın rafındaki mushâf-ı şerîfe, gâh oğlunun ince küçük, bir yıldız, şafak vakti görülen pembe bir yıldız kadar güzel, denize süzülen bir güneş nûru kadar sevimli zanbak goncası yüzüne bakıyor, dudakları duyulmaz kadar hafif bir sesle bir du'a okuyor...

Odanın kapısı fırtına kanadıyla örülmüş gibi açılıyordu, Durmuş göründü. Zeynep bir kere yüzüne bakar bakmaz Durmuş'un odaya nasıl, niçin geldiğini anladı: Durmuş o dakikada bir insan değil, kudurmuş köpekti; elleri titriyor, yüzü bembeyaz kesilmiş, saçları yukarıya dağılmış, göğsünde murdar yüreğinin sık sık çarptığı görülüyor, nefeslerinden ateşler saçılıyor. Bir adım bir adım daha attı. Zeynep derhâl yerinden fırladı:

-Çık dışarı kelp oğlu kelp! Bu hâlin nedir? Niçin gece yarısı odama geliyorsun?

-Senin için geliyorum, senin için anladın mı Zeynep? Sen benim olacaksın!

Başka bir söz ilâvesine lüzûm görmedi, Zeynep'e de bir sâniye vakit bırakmadı, büyük bir hayvan avlamak için yüksek bir ağacın üzerine sarılan o avı ağacın altına gelince yıldırım kasırgaları gibi aşağı süzülerek, kayarak avını belinden yakalayan, sıkan, boğan, kanını içen o minâre boyunda korkunç Amerika yılanları gibi kadının üstüne atıldı, onu sardı. Kemiklerini kıracak kadar sıkmaya başladı... Aman Yârabbi ne alçaklık, ne mel'ûnluk! Bîçare mini mini mâsum gürültüden uyanmış, beşiğinde ağlıyordu. Bu ses, bu melek feryâdı, annenin yüreğini yerinden hoplattı. Allah ona öyle bir kuvvet ihsân etti ki bir kere kendini toplayıverince Durmuş'u sarstı, silkti, üzerinden attı, taa odanın kapısına fırlattı!

O dakikada aman Yârabbi, Nâfiz Çavuş elinde silahı kapıdan giriyordu.

Durmuş, ırz düşmânı, dinsiz, kitapsız, nâmussuz Durmuş şimdi ananın yüzündeki nâmus ışığı, babanın gözündeki kin ateşi arasında kalmıştı. Nâfiz Çavuş acaba ne yapacak? silahın tetiğini çekiverecek mi? Buna hiç de lüzûm kalmadı: Durmuş, gözleri ağabeyine dikilmiş, dudakları bir şeyler mırıldanır gibi yarım dakika kadar ayakta durabildikten sonra geğiren bir hayvan gibi gövdesi şişti dili dişlerinin arasında kaldı, ağzından siyah kanlı köpükler geldi, gözleri yüzünden fırladı? Çırpındı, hırladı, tıkanı, boğuldu geberdi gitti! Cenâb-ı Hak kakhârdır. Allah Azîmü'sşân'ın gazâbından korkmalı. Allah Azîmü'sşân'ın gazâbı cûş ederse gökler birbirine girer, denizler yanar, yıldızlarda kıyamet kopar. Allah

Azîmüş'şân işte kulunun intikamını da bazen böyle dakikası dakikasına alır.
Fessüphânallah el-Mâlik el-Kahhâr!

RÂFET'İN ŞEHÂDETİ

-Nen var Ziyâ?

-Bir şeyim yok...

-Saklama, sen hiç yalan söylemezsin adama.

Nen var? İşte yüzceğizin sapsarı,

Tutamazsın başcağızını yukarı:

Boynun öyle bükülmüş ki!...

-Yok, İhsan...

-İşin yoksa inkâr et sen: alnından

Okunuyor yüreğinin kederi.

Böyle olmaz, sen bana evvelleri

Her hâlini anlatırdın...

-Ah, İhsan

-Sorma bu gün, yüreğim pek perîşan...

-Nasıl sormam? Benim küçük kardeşim

Değil misin?

-Evet, Evet öyleyim...

Lâkin bugün sorma... Hele kardeşim

Deme bana!

-Ziyâ kalkar, giderim;

Bir daha da gelmem senin yanına!

Ne zehirler dökülüyor canına?

Anlat, anlat Ziyâcığım...

-Şimdi ben

Anlatırsam...

-Anlat, senin derdinden

Bende hisse almalıyım: çok gelir

Bir yüreğe dünyâ derdi böyledir.

Söyle kardeş dinleyeyim derdini,

Kardeşimden çok severim ben seni.

Arkadaşlık âleminde vicdânlar

Birbirini nasıl severse anlar.

Beş senedir arkadaşız; bir zamân

İncittim mi seni? Söyle!

-Yok, İhsan.

-Öyle ise şimdi neden susarsın?

-Bugün bırak, anlatırım ben yarın.

-Hayır, hayır şimdi söyle mutlaka!

Babanı mı darılttın sen acaba?

Az, çok fenâ kabahât mi işledin?

Öyle ise ben sormadan sen kendin

Bunu bana açmalısın.

-Birâder,

Böyle şeyler değil, beni mahveder

En çaresiz en zehirli bir acı...

-Elbette vardır onun da bir ilacı.

-Hayır yoktur: ölüm için hiç devâ

Bulunmuş mu?

-Ne, ne dedin sen Ziyâ?

Ne ölümü?

-Dinle İhsan: dün akşam

Babam erken geldi eve, ben tam

Soyunurken evde girdi odama;

Öptü beni, Bir çok öptü... Adama

Bir hâl olmuş bir şey duymuş... Elleri

Titriyordu... Mutlaka bir kederi

Vardı; lâkin söylemiyor, saklıyor

Gibi geldi bana, baktım ağlıyor

Gibi ama, çıkmıyordu gözyaşı...

“Nen var baba?” dedim, aldı telâş

“Bir şeyim yok, bir, şeyim yok.” Diyerek

Kaçtı, gitti, o dakika beni pek

Heyecanlı bir dert aldı; giyindim.

Koşa koşa merdivenden bir indim

Ki fırladım sandı herkes...

-Hakkın var:

Babasını böyle gören ne yapar

Çıldırılmaz da?... Sonra Ziyâ?

-Sonra ben

Odasından içeriye girerken

Babacığımı gördüm: aman Yârabbî

Hüngür hüngür ağlıyor; bir put gibi

Annem durmuş baş ucunda...

-Vah, yazık!

Demek?

-Evet, düşünmeden azıcık

Anladım ben: ağabeyim mutlaka

Şehîd oldu dedim.

-Aman sus Ziyâ,

Böyle şeyler söylemesin!

-İstersen

Buracıkta bırakalım sözü...

-Ben

Hata ettim, afedersin kardeşim.

Söyle, söyle seni candan dinlerim.

-Ağabeyim şehîd olmuş öyle mi?

Dedim, gittim kucakladım annemi.

Anneciğim hemen yere yığıldı,

Sonra bir "Ah!" etti, derken bayıldı.

-Vah zavallı vah bîçare ne yazık!

-Sular serptik, filan ettik ayıltık.

Babam hemen kendisini topladı,
Dedi: bana harâm olsun Türk adı
Bundan sonra oğlum için ağlarsam!
Vatan için şehîd olsam ben babam
Ağlar mı hiç?.. Siz de susun...
-Ne yürek!

Senin baban insanlıktan pek yüksek.

-Babam aldı annemi bir yanına

Beni öbür tarafına... Canına

Geçen acı zehirleri unutup

Oku Ziyâ, dedi, oku şu mektup

Anlatıyor kardeşinin şânını:

Râfetcîğim vatan için canını

Nasıl vermiş... Aman, aman Allah'ım

Şimdi bende hüngür, hüngür ağlarım.

Yok, yok İhsan, dinle bak ne büyük şey,

Kardeşimin arkadaşı Emin Bey

Ne diyor bak mektûbunda; âdetâ

Ezberledim ben mektûbu... "Bey baba,

Diyor Emin, oğlun Râfet vatanın

Uğruna can verdi: bir gün düşmânın

Bir bölüğü üstümüze çullandı,

Derhâl imdât için haber yollandı;

Lâkin oğlun, o senin mert evladın

Dedi bize: arkadaşlar imdâdın
Gelmiş çok zamân sürer, ileri
Arş ileri! Osmanlı'nın her eri
On düşmâna göğüs gerer; süngü tak!
Diye emir verdi. Eğer kaçarsak
Buradan biz, dedi Râfet, şu küçük
Tepeciği düşmân tutar; pek büyük
Bir iş görmüş olur, asker ölmek var,
Dönmek yok, arş! Takım aslanlar kadar
Yiğitlikle ileriye atıldı,
Düşmânların arasına katıldı.
On beş kişi, yüze karşı...-Ne yaman
Bir fırkadır bu! Nasıl insan kahraman
Türk neferi için arslan demesin?
-Dinle İhsan, daha mektupta Emin
Bak ne diyor: oğlun Râfet önde ta
Önde kırıp geçiriyor; mutlaka
Her darbesi bir düşmânı vuruyor,
Ki bir tabur... Bir taneye duruyor.,
Bir bakıyor etrâfına... İleri
Asker diyor! Koca gâzi erleri
Ta göklere erdiriyor bu sözle,
Her sâniye canlanıyor bir hamle;
Geliyor her nefere bir yeni can,

Her yürekte açılıyor bir Kur'ân;
Onbeş kişi, yüz kişiye saldıran
Onbeş kişi, lâkin hepsi kahraman.
Râfet ise bu takımın kalbiydi:
Gözü aşk-ı şehâdetle ebedi
Dînimizin bir yıldızı; alnından
Görünüyor sanki büyük bir vicdân;
Muhammed'in rûhu gelmiş yüzüne,
Arşın nûru dolmuş ulvî gözüne.
Arkasından can atıyor her nefer,
Ona âşık idi sanki askerler...
İşte böyle saatlerce savaştık,
Fâsık düşmân kitlesiyle uğraştık;
Vurduk, kırdık belki otuz, kırk düşmân,
Yere düştü belki çıktı yirmi can;
Lâkin biz de pek azaldık: beş kişi
Ancak kaldık... Doğrusu ben bu işi
Artık fenâ gördüm; Râfet, dedim, dur,
Sığınağım şu kayaya... Kim durur?
Râfet yine ileriye atıldı,
Yine düşmân sürüsüne katıldı;
Yaralandı, yine kalktı yerinden
Bir kükremiş aslan gibi dedi: "Ben
Sağ kaldıkça düşmân geçmez ileri.

Arş ileri Muhammed askeri.”

-Koca Türk'ün cevher kanlı evlâdı,

Kardeşine helâl olsun Türk adı!

Aman oku Ziyâ, oku...

-O zamân

Diyor Emin, beş kişiden ne yaman

Kahramanlık zuhûr etti, bunu ben

Anlatamam: Râfet çelik bir beden

Beş asker çelik bir kale, lâkin ah

Râfet'i çekiyordu arş-ı Allah:

İki yara daha aldı. Düşerken

Kucağıma dedi aman aman sen

Kumanda et, şimdi imdât yetişir

Bu ne asil ne mübârek yürektir!

Lâkin kime edilecek kumanda?

Şimdi artık Râfetimin yanında

Yatıyordu daha mecrûh üç nefer.

Bir ben kaldım sağlam; hemen berâber

Çeke çeke yaralımı yalçın bir

Kayalığa sığındım ben, yetişir

Şimdi imdât diyor hâlâ o taban

Yüzlü, cevher canlı âli kahraman!

Düşmân bize artık ateş etmedi,

Esir almak istiyordu o şimdi.

Beş on kişi ayırarak ileri
Sevk ederken öteden bir süvâri
Bölüğümüz birdenbire göründü
Sardı, kırdı düşmânları; süründü
Yerde belki otuz ceset! O zamân
Râfet bunu gördü, gâyet şen, hândân,
Ulvî, kutsî bir çehreyle bana “Bak,
İmdat geldi!” dedi, sonra yumuşak,
Sesiyle bir “Vatan, Allah...” diyerek
Güle güle ölüyordu... Bir melek
Uçtu sanki bu cihândan cennete,
Yüz bin rahmet olsun şehîd Râfet’e!
Şehitleri biz gömerken Râfet’in:
Gözlerinde nasıl yüksek ne derin
Vatan aşkı, Allah aşkı âyândı,
Oğlun Râfet ne mübârek insandı!
Allah sana sabır versin bey baba
Oğlun için sakın, sakın ağlama!
En büyük en şanlı rütbe şehâdet,
Râfet için ne ebedî saadet.
İşte Emin mektûbunu böylece
Bitirmişti. Babam dedi “Ben önce
Kederliydim, lâkin şimdi mes’ûdum:
Vatan için şehîd olmuş bir oğlum,

Bu saadet bana dünyâ, âhiret
Kâfi gelir! Vatan için sen Râfet,
Allahına kavuşmakla Mevlâ'nın
En mübârek kulu oldun; vatanın
Uğruna cân veren insan insandır!
Oğlum Ziyâ sana da bu şâyândır,
Sana da Hak nasip etsin; bu vatan
Hayât alır ancak gençlik kanından!
-Ziyâ, iyice dinle beni: mâdem ki
Baban böyle emir ediyor, sendeki
Izdırâbın, giderek bir mânâsı
Kalır mı ya? Arş-ı hakkın ziyâsı
Parlıyorken kardeşinin kabrinde,
Nasıl böyle siyah kalır ya çehren?
Sen de ben de hepimiz de vatanın
Evladıyız, senin büyük vicdânın
Bunu elbette takdir eder; hepimiz
Bu vatanın uğruna cân veririz.
Sana misâl olsun büyük kardeşin,
Baban kadar olmalısın sen metin!
-İhsan, bende o babanın oğluyum,
Çağırınca vatan şehîd olurum
Bende Râfet gibi, lâkin Râfet'in
Kanlı naşı üzerinde üç derin

Yarasıyla yarası ayrılmıyor gözümden!

O hayâle ağlıyorum işte ben.

Ben Râfet'in hayâlini unutamam,

Bir his kaldı bende ancak: intikam!

ATALARIMIZIN SÖZLERİ

Allah'ın büyüklüğü askerin yüreğinden, Allah'ın nûru askerin alnından doğar.

Allah'ın güzelliği şehitlerin yüzünde güler.

Asker gözü arş yıldızıdır.

Askeri seven Allah'ı da sever.

Asker, Allah, Allah!, Çağırdıkça gökler inler, dağlar titrer, deryâlar coşar, âlemler çınlar!

Türk üç kere askerdir: Türklüğün, Peygamberin, Allah'ın askeri!

Gazâ meydânı Allah arşının aynasıdır.

Allah, askerin Kur'ânını şehitlerin kanıyla göklerin kenarına yazmıştır.

Türk askeri din evlâdıdır, Müslümanlıktan doğar; fakat Müslümanlık Türk askerinin gövdesidir, askerin canıyla yaşar.

Allah'tan büyük yok, askerden yiğit yok!

Allah sözü, Türk özüdür: Kur'ânı dinle, askeri anla!

Allah'ın Kur'ânı, Türk'ün îmânı; Türk'ün sadâsı, Allah'ın nidâsı.

Şehîdin son gördüğü Allah'ın cemâlidir.

Şehit rûhunu cennette Hazreti Muhammet'in güler yüzü karşılar.

Şehit rûhu arş pervânesidir.

Asker Allah'a canıyla ibâdet eder, Peygamberi canından sever, millete canını verir!

Bir Allah bir Peygamber, bir sancak bir asker; birlik var ayrılmak yok. Ölmek var dönmek yok!

Vatanımızın topraklarında ecdâdımızın kemikleri inler, vatanımızın sularında ecdâdımızın kanları çağlar.

Vatanını sev, Allah da seni sever.

Vatan uğrunda can verenleri Allah cennete gömer, millet yüreğine.

Allah evi olan câmi-i şerif vatan toprağında yapılır.

Vatanın şafak dağları şehitlerimizin kanlı mezârlarıdır.

Türk vatanı Allah ocağıdır.

Büyük Peygamberler, büyük evliyâullah vatanımızın mübârek topraklarında gömülüdür.

Milletin göz bebekleri vatan yıldızlarında gülen asker çehreleridir.

Türk askeri insanlara değil Allah'a da kendini beğendirmiştir.

Ecdâdımızın gördüğü büyük işler hiçbir milletin târihinde yoktur.

Ecdâdımız gibi olmaya çalışırsak evladımız kahramanlardan kahraman asker olur.

Ecdadımızın târihinde gökteki yıldızlardan ziyâde şân güneşleri vardır.

Ecdâdımızın kanı hâlâ bu gün damarlarımızda kaynıyor. Her askerde bir "Ulubatlı Hasan" rûhu yaşar.

Dünyânın en büyük fetihleri Türk'ün dünkü ecdâdı, en kahraman askerleri Türk'ün bugünkü evlâdıdır.

Askeri anlayan Müslümanlığı da anlar.

Ordudan göklere vuran nûrlar arşın yıldızları kadar parlaktır.

Orduda her nefer bir melek her tüfek bir kanat her top bir beraktır.

Ordunun üstünde milletin gözbebekleri titrer.

Ordu yüce dağlara benzer: önlerinde kalan insanlar yüksekliğine, tepelerinden doğan yıldızlar güzelliğine hayrândır.

Asker muhârebeye girişince kahraman ecdâdımızın yattığı dünyâlar dolusu şehit mezârı inim inim inler.

Muhârebe meydânı cennet ovasıdır.

Ölümsüz insanlar yaşayamıyor, muhârebesiz de milletler yaşayamaz.

Her kazanılan cenkten milletin bir istikbâli doğar.

Muhârebeye gelen asker Allah'ın huzûruna gelmiştir.

Allah'a ibâdet, dîne hürmet, kanûna riâyet emre itaa'at salâha muhabbet; işte askerin büyük vazîfeleri.

Salâh askere din yoldaşı, âhîret kardeşidir.

Canını seven asker, salâhı canından ziyâde sever.

Salâh ağzından çıkan ateş, asker yüreğinden doğan güneştir.

Top patlar dağlar çınlar; asker tekbir alır, gökler inler.

Toptan çıkan ses, gökten inen nefes.

Kara bulut gökten iner, kırmızı güneş toptan doğar!

Top dumanları kahramanlık göklerinin bulutlarıdır, her birinden bir güneş doğar.

Her gülle göklere fırlamış bir asker yüreğidir.

Kanlı süngü yârin dudağı, parlak kılıç yarin yanağı!

Her süngünün ucunda bir yıldız vardır.

Tüfek omza dayanınca can ağza gelir.

Yaylım ateşte asker rûhunun şimşekleri parlar.

Ordunun nizâmı milletin fikri kadar büyüktür.

Ordu denince ibâdet, itaa't, kânun, şecaa't, hayât, şehâdet, gazâ, kahramanlık gibi ne kadar büyük mânâ varsa hepsi birden anlaşılır!

Ordunun cismi insan, fikri ilm-i fenn, kalbi intikam ve itaat, rûhu Müslümanlıktır.

Büyük ordular büyük milletlerden yetişir.

Ordunun şânı milletin cânı, ordunun dileği milletin vicdânıdır.

Osmanlı ordularının etrâfını melekler sarar.

Ordu yürürse gökler berâber yürür, ordu durunca dağlar selâma durur.

Ordu yürürken vatan bağrında süzülen gölgeler cennetin bulutları kadar güzeldir.

Orduda nizam, gökte güneş gibi parlıyor.

Yiğit ol, yaşarsın; korkma, geberirsin!

Ölmeyi bilmeyen asker geberir.

Yara Allah çiçeğidir.

Gözünü aç, düşmânı gör; kalbine bak, Allah'ı gör.

Kurşundan kaçan yıldırıma tutulur!

Düşmâna arkasını çeviren askerin yüzüne şeytan tükürür.

Ölüm Allah'ın emri, kaçmak şeytanın işi.

Cennetin çiçeklerini şehitlerin kanları sular.

Türk'ün yüzü yere gelmez, meğer ki yüreği dursun.

Asker! Allahın, dînin, kâ'ben; vatanın, yerin, yurdun; ailen, ırzın, nâmusun tüfeğinin alevinden can alır. O alev sönerse bunların hepsi, hepsi söner, mahvolur.

Türk askeri şanlı askerliğini asırlardan beri dünyâya isbat etmiştir. Aç gözünü, Türk oğlu Türk ol, aslan nefer!

Toprak vatan yüreğidir, su şehit kanı!

Yıldızlar millet gözüdür, güneş din canı!

HİKÂYELER, LATİFELELER

FÂTİH İLE DERVİŞ

Hazreti Fatih'e bir mert fakir

Geldi bir gün dedi: "Derviş hakir

Lütf-ı şâhâne ki gâyet muhtaç:

İki gündür yaşıyor çıplak, aç;

Ona ihsân-ı ferâvân eyle,

Gülmeyen ömrünü hândân eyle."

Açtı Fatih keseyi... Derviş'in

Pas tutan sâmiâ-i fakri için

Temiz altın sesi tannân oldu,

Çeşm-i ümmîdi dırahşân oldu.

Keseden lâkin üç akçe ancak

Çıkabildi...

-Bu mu ihsân olacak

Bana ey şâh-ı meâli göster?

-İki günlük aç a üç akçe yeter.

Derviş oldukça sûhanperver idi,

“Pâdişahım bu adâlet mi? Dedi:

Hazreti Âdem’in evlâdından

Biri üç akçeye olsun şâyân,

Diğeri bir kese altına? Hayır!

Bu kadar fark olamaz, hak yıkılır!

Kardeşiz, altını taksim edelim:

Kesenin nısfı sizin, nısfı benim!”

Derviş âkil ise, Fatih bî şân

Âkal-i varşâd idi; lütûf ederek

Dedi:”Hakkın var, evet bir babadan

Bizi dünyâyâ getirmiş Yaradan;

İki kardeş değiliz ama biz,

Doldurur âlemi kardeşlerimiz.

Gelseler hepsi olur müşkül iş,

Sana bir akçe de düşmez Derviş.

Duymadan kimse hemen al da çekil,

Yalnız kaldığını ni’met bil!

SULTAN SELİM, SİNAN PAŞA

Sultan Selim’e bir gün sadrâzamı Sinan Paşa demiş ki “Pâdişahım beni de öbür vezirlerin gibi öldüreceksin, biliyorum; bâri ne zamân öldüreceğini haber ver de işlerimi yoluna koyayım, vasiyetimi yazayım!” pâdişah hazretleri hemen şu cevabı vermiştir: hatırımdan geçmiyor değil Sinan, lâkin yerine koyacak adam bulamıyorum!

Büyüklerin latîfesi de böyle büyük olur.

BUYURUN AĞALAR CENÂZE NAMAZINA

Büyük pâdişahlarımızdan dördüncü Sultan Murat tütün içmeyi şiddetle yasak etmiş; kimin tütün içtiğini haber alırsa boynunu vurdurmuş. Kahvelerde, evlerde tütün içilip içilmediğini anlamak için kendisi tebdîl-i kıyâfet ederek dolaşır, gece yarılarda hiç beklenilmedik yerlerde meydâna çıkıvererek kimi tütün kullanırken yakalarsa hemen öbür dünyâyâ gönderirmiş: pâdişahın bu kadar şiddetli yasağına rağmen yine gizli, gizli tütün içenler ve buna muvaffâk olmak için bin türlü hile icat edenler olurmuş işte bir mahallede de bir tiryaki kahvesi varmış ki sokağa nâzır olan tarafında herkes oturur. Yalnız kahve içermiş, orada tütün kokusu almak bile kabil değil; lâkin arka tarafında küçük bir kapıdan geçilince dar bir merdiven ile yukarı çıkılmış üst kat odada geel keyfim gel: çubuk dumanından göz gözü görmüyor!

Bir gün kahveye derviş kıyâfetinde biri gelir, oturur, bir kahve ısmarlar. Yabancı gözlerden çok ürken kahveci kahveyi pişirirken dervişi dikkatle tetkik eder. Bakar ki yeni gelenin burun delikleri koku alır gibi açılıp kapanıyor, boynu gâh bir tarafa gâh öbür tarafa uzanıyor, yüzünün rengi değişiyor. Akıllı kahveci işi hemen çakar da kahveyi götürürken dervişe der ki:

-Derviş efendi, senin adın Murat mı?

-Evet!

-Hanlığı da var mı?

-Var ya!

-Öyle ise (Kahve peykesinin üzerine uzanarak) buyurun ağalar cenâze namazına!

ARSLAN, KURT, TİLKİ

Bir gün yiğit arslan ile

Birinci kurt, kurnaz tilki

Birleştiler: dediler ki

Ne avlarsak getirelim,

Hiç olmasın senin, benim:

Üç pay olsun bir kuş bile.

Böylece söz bir ettiler.

Derken birgün müttefikin

Bir karaca tuttu, gelin

Dedi arslan “Koca kurt sen

Taksim et şu avı, senden

Herkes şimdi bir hak bekler.”

Kurt dedi ki: “İki budu

Şüphesiz efendimizin,

Bir kolu da yine sizin,

Bir kolu benim. Doğru oldu

Sanırım ki şu taksimim.

Tilkiye fikrimce benim

Ciğerlerle böbreklerin

Münâsîp olur ihsânı.

Çıldırıttı bu söz arslanı:

Beş para etmez ciğerin,

Sonra haktan dem vurursun,

Karşımda hâlâ durursun,

“Al!” dedi bir pençe saldı,

Tuz buz oldu, yerde kaldı

Kurdun başı?

-Tilki, nöbet

Şimdi senin, gel taksim et!
Emrini verdi pâdişah.
Tilki dedi: “Efendimiz,
Kollar, butlar hiç şüphesiz
Hakkınızdır: sizi Allah
Hem pâdişah hem kahraman
Halk eylemiş, koca arslan
Arslan payı almalıdır!
Bağırsak, karaciğer falan
Efendime kalmalıdır.
Ciğerlerden güzel piyaz
Olur, böbreklerde biraz
Eğlendir efendimi.”

Gülümseyip dedi arslan:
“Doğrusu ya, pek beğendim!
Koca tilki bu taksimi
Kimden öğrendin?”
“Efendim,
-Dedi kurnaz tilki hemen-
Kurdun başından öğrendim!”

HAVUÇ SA'İD EFENDİ

Tanırdım ben çocuk iken
Bir “Havuç Sa'id” efendi,

Kıpkırmızı idi kendi,
“Havuç” onun bu renginden
Dolayı kalmıştı adı;
Gayet obur bir adamdı.
Günde iki okka ekmek,
Bir tas pilav, sabah akşam
İki üç okka et yemek
Mu’tâdiydi onun; tamam
Sebzesiyle, böreğiyle
Tatlısıyla bir düzine
Bazen onbeş sahan bile
Sindirirdi karnına
Karnı da bir küp olmuştu:
Yuvarlana yuvarlana
Yürürdü, sanki dolmuştu
Koca bir dalga karnına.
İki bin kuruş maaşa
Nâil olmuştu o ama,
Bir fil gibi yaşayışa
Üç bin bile yetmez asla.
Belâya bak ki harâmı
Oburlukta kendisinden
Geri kalmazdı: geçti mi
Bir satıcı sokaktan: “Ben

Bu yemişten almalıyım”

Diye bar bar bađırırđı;

Efendi derdi: “alalım”

Satıcıyı çağırırđı.

İki okka uskumrudan

Dolma yaptılar da bütün

-Ben nakledeyim, sen inan

Ögle yemeğinde bir gün,

İki kişi âkil ettiler!

Yine mideleri sağlam,

Yine Sa'id efendi yer

Bir tas pilavı o akşam!

Bizim eve geldiler mi,

Herkesi bir telâş alır...

Unutamam büyükannemi

“Aman ev halkı aç kalır,

Bol bol yemek yaptırınız!”

Diye emirler verirken,

Efendi için yalnız

Yapılırdı ilâve

Beş altı kuşkana yemek!

Havuç Sâ'id Efendi'yi

Ne lâzım fazla söylemek!

İşte bildiniz pek iyi.

Lâkin bu obur efendi,
Ne kadar mert bir insandı;
Yüreğinde vatan derdi,
Milletin uğruna yandı
Rusya Muhârebesi'nde
Plevne sükût edince,
Sâ'id efendi geldi de bize
Bize misafir bir gece,
Bir yemeğe el sürmedi,
Sabaha kadar ağlayan
Kanlı gözleri görmedi
Dolma, pilav, tatlı falan...
Onun oburluğu bitti
Kederden öldü, gitti:

BEN BU HAMAMA BÖYLE Mİ GELDİM?

Yeniçerinin biri yıkanmayı pek severmiş, haftada iki üç defa karakolunun bulunduğu mahalledeki hamama gidermiş; lâkin yıkanıp da hamamdan çıkınca birgün kesesinin öbür gün kuşağının falanın çalınmış olduğunu söyler, bir kıyamet bir yaygara kopararak hamam parasını vermeden hamamdan sıyrılır, gidermiş. Bir sabah hamam kapısından girerken hamamcı bizim yeniçeriye yanaşmış da gizlice demiş ki: “Ağa biz anladık: senin cebinde beş paran yok. Hamamda bedava (Badheva) yıkanmak için, şu malımı çaldılar, bu şeyimi aşırıldılar diye yaygaralar koparıyorsun, senin şerrine lânet bırakıyoruz. Lâkin bu böyle sürmez, bütün müşterilerimiz rahatsız oluyor. İşte benden sana rûhsat: haftada iki defa gel, hamamda para vermeden yıkan sana sabunu bile hediye ederim; fakat bir şart ile: bundan sonra hamamda bir şeyim çalındı demeyeceksin; demeyeceğine yemîn et bakayım.”

Yeniçeri bi'ttabî gâyet memnûn, hemen yemîn eder, birkaç hafta da hamama gelir, bol sabun ile güzel güzel yıkanır, hamam sahibine birçok du'alar ederek hamamdan çıkar. Lâkin bir gün giyineceği yere gelince zavallı yeniçeri ne görsün? Bohçasındaki eşyanın hepsi çalınmış: ne cübbe ne kaftan ne mintan ne dizlik ne çorap ne kundura ne salâhlık kalmış. Yalnız bir iç donu, bir gülle bir de ip kuşak bırakmışlar. Biçare yeniçeri boş bohçanın başında melül melül düşündükten sonra gülle başına geçirir, iç donunu dizlerine çeker ip kuşağı da beline sararak hamamın göbek taşına çıkar da yüksek sesle der ki: ağalar, efendiler burada eşyamız çalındı demeyeceğimize yemîn etmiş idik. Lâkin insaf edin de siz söyleyiniz ben bu hamama sokaktan böyle mi geldim?

ŞERİT GİBİ TARLA

Yalan insan için en dehşetli
Hastalıktır, ona hiç düşmemeli;
Çünkü bir kere düşen kurtulamaz,
Maraz-ı müzmîne ifâkât bulamaz.
Ediyor işte şu fikra temsil
Nasıl eyler yalan insanı zelil:
Bir oğul bir baba varmış, babanın
Ağzı bir kumkumasıymış yalanın;
Doğru söz söyleyemezmiş asla.
Oğlu birgün demiş: “Artık bu fenâ
Bu melûs huyu terk etmelisin!
Doğru söz nefesine bir züll mü? Niçin
Muttasıl herkese kuyruklu yalan
Atıyorsun? Ne olur ağzından
Günde bir kere de hak söz çıksın!

İşte eğlencesi oldun halkın.
Babası öyle, demiş, hakkın var;
Huyumun terki fakat pek düşvâr.
-Sana ben öksürürüm sen o zamân
Çevirirsin sözünü.
-Haydi aman,
Şuna biz başlayalım evlâdım,
Bende artık bu yalandan yandım!
Bir ziyâfette o akşam babaya
Geldi söz nöbeti, derhâl araya
Şöyle bir yağlı yalan fırlattı:
-Bir zamân görmüş idim Bağdat'ı
Orada bir tarla bile almış idim;
Pek büyüktü boyu: zannımca benim
Yüz bin arşın gibi bir şey olacak!
-Öhö, öhööö!
-Ya iki?
-En ancak
Yirmi arşın var idi...
-Böyle şerit
Gibi hiç tarla olur mu? Bunu git
Sen bizim Ayvaz'a anlat haydi!
Gösterip oğlunu bîçare dedi:
Pek güzel uydururum ben enini

Boyunu tarlanın ama... Şu beni
Muttasıl öksürerek susturuyor,
Sözüm ağzımda kısılmış duruyor!

NASREDDİN HOCA İLE DİLENCİ

Nasreddin Hoca birgün evinin

En üst katında oturuyorken,

Geçen bir fakir evin önünden

Demiş ki hocam aşağı inin.

-Ne istiyorsun evlâdım söyle,

-Hayır, ininiz.

-İneyim ama,

Sakın beni sen beyhûde yorma?

-Beyhûde değil, ininiz hele.

Hoca davrandı, kapıya kadar

Koşarak indi.

-Kimsin sen, ne var?

-Allah aşkına bir sadakacık

Veriniz bana...

-Yukarıya çık!

Dilenci geldi, beş tane yüce

Merdivenden bir azgın nefisle

Çıktılar birden; o zamân hele

Döndü de dedi fakire hoca:

“İnâyet ola!”

-Hoca bunu sen,

Aşağıda niçin söylemedin ya?

-Sen sadakayı niçin acaba

İstemedin ben yukarıda iken?

KURT NE DEMİŞ?

Kurda biri sormuş: niçin

Bu kadar kalındır ensen?

Demiş ki: kendi işimi

Kendim görürüm, anla sen!

Deve ne cevap vermiş?

Deveye demişler: niçin

Boynun eğridir bu kadar?

Benim nerem doğru? Demiş,

Bu benim de gövdeme uyar.

SAKALLI MUHAMMED TIRAŞLI OLUYOR

Bir bölükte sakallı bir nefer varmış. Sakallı asker nadirdir ama, bulunur: bazı gençler hiç traş olmazlar, sakallı olarak askere girerler. İşte bizim sakallı Muhammed de böyle idi. Onu hiçbir arkadaşı sadece adıyla çağırmaz, kendisine mutlaka “Sakallı Muhammed” derdi. Bölüğün beş çavuşu ise Muhammed’i bile söylemeye lüzûm görmeyerek bîçare nefere “Sakallı” der dururdu. Hele talim zamânlarında uzanan lafa da

vakit yok; artık gelsin bir bir üzerine Sakallı hitapları: “Sakallı dizini bükme, Sakallı başını kaldır, Sakallı yanına bak...!” zavallı Muhammed Sakallı çağırılmaktan bıkar, usanır, nihâyet birgün sakalını traş ediverir. O sabah talime çıktıkları zamân Başçavuş yine başlar: Sakallı, dizini bükme, Sakallı ayaklarını ayırma! Lâkin aldiran yok! Başçavuş da işin farkında değil. Çünkü o şimdi bacakların dimdik durmasına ayakların birbirinden ayrılmamasına dikkat ediyor. Nihâyet Çavuşun sabrı kalmadı, hiddetle Muhammed’in üzerine yürüyerek yüzüne bakıp da sakalını tıraş etmiş olduğunu görünce “Vay Muhammed, sakalını tıraş ettin ha! Lâkin ben sana yine Muhammed diyemem: bundan sonra adın Traşlı’dır, iyice bil de kumandalara dikkat et! Demesin mi? Muhammed’in sakalını kurbân ettiği ne işe yaradı? İşte şimdi de Traşlı önüne bak, traşlı kımıldanma!...” kumandaları başına yağıyor. Muhammed ne yapsın? Yine sakal koyuvererek Sakallı çağırılmayı Traşlı çağırılmaya tercih etmiştir. Eski halini beğenmeyen ba’zan daha fenâsına uğrar.

TİLKİNİN CEVABI

Bir köyün halkı tilkinin

Her gün tavuk boğmasından

Aciz kalmışlar; “Dinleyin,

Demiş biri, hınzır hayvan

Aç kalıyor; zâlim açlık

Melekleri şeytan yapar.

Aç bir köpek, yavrusunun

Ağzından kemiği kapar!

Şunu gelin duyuralım:

Her akşam köy hudûduna

Bir tavukçuk bırakırız,

Bu pek âlâ yeter ona;

Öbür tavuklar kurtulur.”

Pek güzel demiş köylüler,

Gidip tilkiyi bulmuşlar;

“Sana çok iyi bir haber

Getirdik.” Diyerek tavuk

Tayinini anlatmışlar.

Tilki dinlemiş, dinlemiş

Demiş ki: sizin bu kadar

Cömertliğe kendiniz de

İnanmazsınız ya! Yine

Va’ diniz hoşâ gidiyor,

Yazdım canımın içine...

Tavukları paralarken

Düşünürüm bu va’ di ben!

ZEVZEK HACI

Budalaca bir Hacı Efendi

Zannediyordu ki yalnız kendi

Hacca gitmiştir, ne zamân söze
Başlasa derdi: “Söyleyim söze,
Hacc-1 şerîfe gittiğim sene
Böyle bir vak’a olmuştu yine.”

Mahalle halkı Hacc-1 Şerîf’in
Hikâyesinden bıkip herifin
Sözünü mutlaka kestirmek için
Birgün berâber ettiler yemîn.

Hacı Efendî ne zamân haccından
Söz açar ise üç beş afacan
Hemen sözünü ağzından kapar,
Sustururlardı!.. Birgün o kadar
Susturdular ki Hacı kahrından
Düşüp bayıldı!

-Yetişin aman,
Hacı bayıldı, şaka derken biz!
Yetişin biraz su getiriniz,
Limon bulunuz!
...Ufak bir himmet,
Hacı Efendi hayâta avdet
Edivererek açtı gözünü,

Hemen söyledi muâhid sözünü:

“Hacc-ı Şerîf’e gittiğim sene,

Bayılmış idim böyle ben yine!”

Bayılmak değil, ölseler bile

Söylenip durur zevzekler böyle!

İNSAN KENDİ KUSURUNU KOLAY ANLAMAZ

Paşanın birinde bir tuhaf göz hastalığı varmış: dâima teki çift görürmüş. Mesela odasına bir kişi gelse iki kere, iki kişi gelse dört kere temennâ edermiş. Bu hâliyle zavallı Paşa herkese gülünç olurmuş. Birgün Paşa’nın emekdarı Kâhyâ Efendi kendisine demiş ki:

-Canım velînîmetim, sizin gözünüzde bir hastalık var...

-Ne hastalığı?

-Teki çift görüyorsunuz efendim!

-Acayip!

-Evet efendim, böyle teki çift gördüğünüz, için âleme gülünç oluyorsunuz: yanınıza bir misafir geliyor, siz bir ona dönüyorsunuz “Selâmün Aleyküm”, safâ geldin” diyorsunuz, birde misafirin yanında zannettiğiniz adama, bir hayâle dönüyorsunuz, ona da aynı şeyi söylüyorsunuz!

-Demek böyle ha! Ey bu dertten kurtulmak için ne yapmalı Kâhyâ Efendi?

-Kolay efendim: karşınızda iki kişi görünce bir kişi olduğunu unutmayınız, ona göre davranırsanız, olur gider.

Paşa biraz düşündükten sonra: “Teşekkür ederim Kâhyâ Efendi beni âleme maskara olmaktan kurtarıyorsun “Sesini biraz yavaşlatarak” lâkin oğlum, sen bunu yalnız olduğumuz zamân söylemeli idin. Şimdi yanımızdaki efendi duydu, bütün bütün bednâm olduk!” demiştir. Bîçâre Paşa kendisine iki görmemeyi tavsiye eden Kâhyâ Efendi’yi de iki gördüğünü düşünememiş! Hiç insan kendi kusurunu kolay anlar mı? Ondan hemen kurtulabilir mi?

ŞAHİN İLE TAVUK

Şahin tavuğa demiş ki:
“Nasıl nankör hayvansın sen,
Görmediğin kalmamıştır
İnsanların kereminden.

Onlar senin yumurtanı
Cevher gibi hıfz ederler;
Pilicini evlat gibi
Büyütürler; yattığın yer

Sıcak, rahat; yediğin yem
Boldur istediğin kadar;
Arpa, mısır sabah akşam
Gökten yağmur gibi yağar;

Öyle yersin ki kursağın
Bin altınlık kese olur,
Hayvanların feylosofu
Seni en bahtiyar bulur;

Yine sen taa uzaktan bir
Adam gördük mü kaçarsın,
Acı acı bağırarak
Âleme dehşet saçarsın.

Bu ne nankörlüktür yâhu!...

Bir kere bana baksana:

İnsanların ne lütfunu

Görüyorum ben acaba?

Ayağımda koca zincir,

Bağlı benim her gün tünekte;

Bir parçacık kıyılmış et

İşte verilen yemek de!

Sonra harbe gitmeliyim:

Bir kara kuş gün yüzünden

Belirdi mi, hemen beni

Bırakırlar; ok gibi ben

Fırlar çıkarım; avımın

Ya ben kalbini deşerim,

Ya o beynime bir gaga

İndirir, ölü düşerim

İki parçacık et için

İşte benim vazîfem bu...

Yine “gel, gel” diye beni

Çağırır mı insanoğlu.

Koşup konarım eline;
Çünkü benim efendimdir.
Efendisi için şahin
Ölmeyi bir şeref bilir.
Tavuk, nankör, sen nankörsün:
Civânların defterinden
Nâmını silmeli senin
Kalbini âdi halk eden”
Tavuk dinlemiş, dinlemiş,
Demiş: “Aman şahin aman,
Bu ne mantık ne belâgât?
Tavuk beynim kaldı hayrân.

Lâkin sana küçücük
Sua’l îrâr edeceğim,
Cevabını verir isen
Hakkın vardır derim benim:

“Senin arkadaşlarının
Cızır cızır cızlayarak
Tavada kızardığını
Gördüğün var mı avanak?”

BİZİM BEYDE BU PARA SENDE BU ENSE VARKEN

Mîrasyedi beyin biri konağının sokak kapısı önünde bir sandalyeye kurulmuş, dalkavuğunu da karşısına almış, o söyler Bey eğlenirmiş. Derken karşıdan iri yarı, kerli ferli bir Yeniçeri ağası görünmüş. Ağada ense cüssenin yakasından katmer katmer taşıyor, yarım büyük karpuz gibi bir ense: Bey dalkavuğa demiş ki “Şu Yeniçerinin ensesine bir tokat aşk edersen sana iki lira veririm.”

-Aman efendi nasıl yaparım? Herif beni öldürür.

-Beş lira veririm:

Dalkavuk beş lira va'dine dayanamaz, yavaş yavaş yeniçerinin arkasına sokularak o koca katmerli enseye bir yaman tokat attırır. Yeniçeri hiddetinden ateş kesilerek arkasına dönünce dalkavuk hemen ayaklarına kapanır “Aman ağa afedersin. Seni bir kapı yoldaşıma benzettim. Yanlışlık oldu, affet” diye yalvara yalvara yakayı yeniçerinin elinden kurtarır, beyinin yanına koşar; mîrasyedi bey hemen beş lirayı sulamakla berâber “Bir tokat daha vurursan on lira veririm.” Demesin mi? Artık dalkavuk buna nasıl dayansın? Koşar, ağanın ensesine ikinci tokatı birleştirir: yeniçeri bu defa silaha davranarak dalkavuğa dönünce dalkavuk, “Ağa istersen öldür: bizim beyde bu para, sende bu ense varken tokattan kurtulamazsın vesselâm!” demiş.

NASREDDİN HOCA İLE LEYLEK

Nasreddin Hoca bir gün bir leylek

Tutmuş, demiş ki “Bu kıyâfet ne?

Uymamış senin büyük enine:

Ne kalın gövde, ne ince bilek!

Bir arşın gaga, üç arşın bacak

Hilkatinde bir yanlışlık olacak!”

Bir bıçak almış, bacaklar ile

Gagayı kesmiş; o zamân hele

Memnûn olarak demiş: “Âferin,

İşte şimdi bir kuşa benzedin!”

DIRÂYETLİ HAYVAN

Herifin biri bir bostana girerek dolaşırken bostan kuyusunun yanına gelir. Bakar ki kuyunun dolabını çeviren hayvanın boğazında bir çingirak asılı, muttasıl çingir çingir ötüyor. Bizim koca dirâyetli adam bu çingırağa hiç de lüzûm göremez: hayvan bostan kuyusunun dolabındaki uzun sıriklara iki yanından sıkı sıkı bağlı, boynundaki yular ile de önündeki sırığa tutturulmuş, ne kımıldayabilir, ne kaçmak elinden gelir; dolap döndükçe hayvan da dönüp duruyor; gözleri gayet iyi kapanmış, kuyunun çevresinden kabil değil ayrılamaz, bostan içine kaçıp da bir otu bile çiğneyemez, o halde çingirak neci? Bu çingirak böyle sımsıkı bağlı bir hayvanın gelmekte olduğunu kime haber verecek de bir muhâtıranın önüne geçecek? Caddelerde, sokaklarda giden ve kutâre dizilen atların, develerin önündeki kılavuz mutlaka çingiraklıdır; hatta onun boynuna bir değil, bir sıra çingirak asarlar, taa ki önlerine tesadüf edecek olanlar çingirakların sesini duyarak korunsunlar; lâkin burası sokak değil, bostan; hayvan yolda gitmiyor, kuyunun etrâfında, gözleri bağlı olduğu için hiç haberi olmadan, çevrilip duruyor. O halde çingırağın mânâsı? Lüzûmu? Anlaşılmaz muammâ. Dirâyetli za't meraktan ölecek! Nhâyet, bostanı dolaşmış, bahçıvanı bulmuş; çingırağın sebep ve hikmetini ondan sormuş, bahçıvan: “Efendim, ben her zamân kuyunun yanında bulunamam. Bostanın en uzak köşelerine kadar giderim; lâkin kulağım çingiraktadır, hayvan ikide, birde durur, o zamân çingırağın sesi kesilir, hemen “Deh!” diye bağırırım, hayvan yine dolabı döndürmeye başlar.” Deyince koca akıllı “İyi ama bahçıvan, hayvan hem durur da hem seni aldatmak için boynunu şöyle, şöyle, sağa sola çevirerek çingırağı öttürürse?” demesin mi! O zamân bahçıvan “Ama efendim, bende o tâlih ne gezer ki sizin kadar dirâyetli bir hayvanım olsun da beni böyle aldatsın!” cevabını vermekten kendini alamamış.

DENİZE DÜŞEN HASİS

Hasis bir adam denize düşmüş,

Telâş içinde çırpınıyorken,

İki üç sandal hemen üşüşmüş...

“Ver elini ver” diyerek birden

Sandaldakiler bağırmiş ama,

Kaçarmış geri denizdeki hep;

Onu tanıyan biri nihâyet

Demiş: “Arkadaş artık yorulma:

Al elimi tut. “Hasis o zamân,

Uzanan ele yapışmış hemen

Çıkıp kurtulmuş. Hasis böyledir!

Ver dersen kaçar, al dersen gelir.

KOCAKARI

Adamcağızın biri bir tarlada dolaşırken bir köşeden yerin yerin dibinden gelir gibi boğuk boğuk sesler duyar, hemen o tarafa koşar, önünde bir kuyu peydâ olur. Boğuk sesler kuyudan geliyor. Anlar ki kuyuya bir adam düşmüş; derhâl beline bağlı olan kuşağı çıkarır, kuyuya sarkıtır. Kuşak iner inmez gayet ağır bir vücut ucuna asılır, adamcağız ayaklarını kuyunun duvarına dayayarak var kuvvetiyle çeke çeke ağır yükü yukarı alır. Birde ne görsün? Marsık gibi kırmızı kara suratlı, vücûdu yanmış kordan ibaret, saçlarının ucundan alevler fırlayan iri, korkunç bir mahlûk, dehşetli bir belâ!

-Korkma, korkma? Ben şeytanım! Lâkin sana zararım dokunmaz.

-Şeytan mısın? Aman, aman...

-Korkma diyorum sana! Beni büyük bir felâketten kurtardın

-Aman şeytan baba, senin başına da felâket gelirmiş? –Gelir ya. Bak anlatayım. Bu kuyunun içine iki çocuğu çekerek boğacaktım, gelmelerini bekliyordum. Derken başıma bir ağır yükür indi. Meğer herifin biri kaynanası olacak kocakarından bıkmış, usanmış, getirir kuyuya atar. Hınzır kocakarı boynuma sarıldı, yılan gibi vücûduma dolandı, ne yaptım ne kadar çabaladımsa elinden kurtulamadım

-Sen, şeytan olduğun halde?

-Evet işte ben, şeytanlığım ile berâber kocakarının elinden yakayı sıyıramadım? Bereket versin sen imdadıma yetiştin. Şimdi dile benden ne diler sen?

-Sağlığını dilerim.

-Yok, korkma: şeytanın sağlığı dilenir mi hiç? Söyle, işte tekrar rica ediyorum: dile benden ne diler sen?

-Zengin olmak dilerim.

-Kolay: sen hemen bugün bir dükkân aç. Kapısına bir levha yapıştır, saraya okuduğunu ilan et. Ben ötekini, berikini çarparım, saraya tutulur. Birçok birçok para kazanırsın. Lâkin iyice zengin olduktan sonra sana bir gün görüneceğim ve artık hiçbir saralıya okumamamı emredeceğim. Bu emrimden sonra bir daha sara okursan seni mahvederim!

Şeytan bu son söz üzerine gözden kayboldu. Adamcağız hemen o gün şeytandan aldığı tâlimâta Tevfik hareket etti. Memlekette bir sara başlar. Artık saraya tutulan tutulana! Lâkin sara hoca sağ olsun: kimi bir kere okursa sara geçiveriyor, hocanın ne kadar az zamânda ne kadar çok para kazandığını söylemeye hâcet var mı? Nihâyet memleketin en büyük zengini de saraya tutulur. Hocayı çağırırlar, bir nefeste sarayı iyi eder, iki kese dolusu altın alır. Lâkin hastanın evinden çıkarken şeytan da karşısına çıkarak der ki “Artık zengin oldun, bundan sonra kimsenin sarasına okumayacaksın. Okursan seni mahvederim ha!” şimdi belâya bakınız: hocanın pek sevdiği bir dostu varmış, bir gün bu dostunun kızcağzını saraya tutulmasını mı? Adamcağız hemen hocaya mürâcaat eder hoca ona cevab-ı red verir, pîrimin izni yoktur der, ısrar etmemesi için yalvarır, ayak öper; lâkin dostuna bir türlü merâm anlatamaz. Hiç evlâdını ölüm halinde gören baba yüreği söz

dinler, merâm anlar mı? Nihâyet fedâkâr hoca kendi kendine “Ne olursa olsun gider okurum; şeytan da varsın beni mahvetsin” der, dostunun evine gider. Hastanın odasına girince ne görsün? Şeytan kızcağızın başında duruyor! Şeytan kemâl-i gazapla hocaya der ki “Sen buraya niye geldin? Emrime böyle mi itaat edersin? Şimdi seni mahvedeyim mi?” akıllı hoca hemen şu cevabı verir: şeytan baba, ben sarahıyı okumaya geldim. Hınzır kocakarı kuyudan çıkmaya muvaffâk olmuş, buraya geliyormuş, sana bunu haber vermeye geldim. Şeytan bunu duyunca “Öyle ise aman ben gideyim, sen işini gör oğlum” der ve hemen oradan firâr eder!

NASREDDİN HOCANIN AKLI BAŞINA GELİYOR

Nasreddin Hoca birgün bir servi

Altında yatıp rahat ederken

Bakmış ağacın üstünde birçok

Küçük kozalak durur; öteden

İnce bir dalın ucunda koca

Bir bal kabağı yatıyor... Demiş

“Bu nasıl iştir? Mâder-i fitrat

Meğer ne bunak bir ana imiş!

Küçüğe küçük, büyüğe büyük:

Dala kozalak, ağaca kabak

Lâyık değil mi?” derken serviden

Bir koza kurşun gibi koparak

Tırak! Hocanın burnuna düşmüş,

Ta cân evine işlemiş acı;

Demiş “Yârabbi çok hata ettim;

Koza yerine servi ağacı

Kabak vereydi... Tuz buz olurdu

Kafamın tası! Atlattık aman!

Allahım, senin hikmetlerini

Bilemez insan denilen hayvan!”

3.5. ANA VATAN

ANA VATAN

Ey mübârek ana vatan! Toprağına; taşına
Yüz sürerim ben babamın bende kalan cânıyla;
Hak yıldızı kondu bu gün senin kutlu başına;
Türk milleti yazdı şeref kasideni kanıyla!

SANCÂK

Şehitlerin kanıyla
Aldır vatan toprağı
Onun için al olmuş
Osmanlı'nın sancağı

Kızıl bir dağ koynundan
Ay yıldızı alarak
Yere düşmüş bir bulut,
Olmuş bize al bayrak.
Al bayrakta gördüğün
Türk'ün hâlis özüdür;
Ay "Ertuğrul" kılıcı
Yıldız "Osman" gözüdür!

Doğmuş "Söğüt" Dağı'nda,
Hind'e kadar yürümüş;

Hak yolunda döktüğü

Kanlar arzı bürümüş,

Senin idi bu âlem

Ulu sancak, hak sancak!

Üç yüz milyon Müslüman

Yine senin olacak!

ASKERİN TEVHÎDİ

Ne büyüsun Allah'ım sen,

Büyüklüğüñ göklerinden

Yıldız yıldız parlar durur;

Güneşinin nûru vurur

Sıcak sıcak kalbe, câna:

Ayın geceler cihâna

Gönül kadar güzel düşer;

Deniz, toprak, her şey her yer

Senin rahmetinle yaşar,

Yüz bin gökte bir Allah var!

Tekbîrin her câna uyar,

Asker için bir Allah var!

Birsin Yârabbi birsin sen,

Her neferin yüreğinden

Bir lebbeyk sesi gelir

“ Allah birdir, Allah birdir!”

Rahman Allah, o ulu tekrîm,

Gece, gündüz yalvarırım

Huzûrunda secdelerle,

Şu fakir kulunu dinle:

Ya şehit ya gâzi olam,

Cennetinde bir yer bulam.

Senin büyük dînin bugün,

Zulme karşı kalmış düşkün,

Lâkin ben varım, ben varım:

Sana her gün yalvarırım,

Eyle gâzi, şehit beni,

Kurtarayım büyük dîni!

Belki bin yıldır Türk ili

Tûfan kadar kanlar seli

Dökmüş bu dînin uğruna;

O kızıl ilin bağrına

Sende nûrlar eyletmişsin,

Türk’e her yerde yetmişsin:

Dünyâlara sâya salmış,

Âlem pençesinde kalmış!

Rûm iline gelmiş, çökmüş,

İstanbul’dan küfrü sökmüş;

Koca ülkeleri tutmuş,

Deryâları sanki yutmuş;
Hakk bildiği yola sapmış,
Uğrağını kâbe yapmış;
Kılıcının gölgesinde
Kalmış bütün cihân... Sende
Yaptığını beğenmişsin,
Elinden tutmuşsun kendin!
Nerde şimdi o zamânlar;
Uyuyor mu Müslümanlar?
Hayır, hayır... İşte yine
Kur'ân'ın hakk emrine
Cân attık, geldik gazâyâ;
Şân verdik dar dünyâyâ.
Yine bize yetiş yâ Hakk,
Müslümanlık mahvolacak,
Türklük yerde sürünecek,
Kâfir düşmân görünecek
Türk ilinde... Kovma kalsın
Sevgili Habîbin için
Kovma, kovmasın Yârabbi,
Güneşin âteşi gibi
Bir âteş ver kalbimize,
Bir kıvılcım yeter bize
İşte kanımız akıyor,

Rasûlullâhın bakıyor,
Din uğrunda saçtığımız,
Cihân cihân açtığımız
O ulu deryâ kanlarına!
Rasûlullah diyor sana:
“Bak Yârabbi askerine”
Bak şu dînin erlerine,
Yüce dağlar, koca iller.
Milyonlarca mel’ûn leşker
Kaçışıyor huzûrundan;
Bu ordular İslâma şân,
Müslümâna büyük vicdân,
Şeriat, mâdelet, kıraât
Arş ediyor; bu askerin
Senin büyük şehitlerin
Kadar uludur, büyüktür,
Yüzünden arşın görünür!
Dinle Peygamberini sen,
Bizi dûr etme zaferden
Ulu Tanrı, büyük Mevlâ,
Cân veririz işte sana!
Can veririz, çünkü vatan
Bizden cân istiyor! Cihân
Bir nefese değmez ki biz

Yaşamayı seveceğiz!

Ölürüz, nâmerde olmayız,

Kahpelikle kurtulmayız.

Ölürüz de koca vatan

Yaşar! Bunu asker olan

Beşiğinde o görünmüştür:

Muhammed haktır, Allah bir!

Zafer, zafer, zafer, zafer!...

İşte zaferi her nefer

Birden gökten görür, sezer;

Zafer yanan dağa benzer!

Lâkin onu kucaklarız.

Dînin bağrında saklarız.

İ'tikâdımız bütündür,

Bizim için gün bugündür:

Ölmek var, dönmek yok! Allah,

Allah, Allah, uğruna âh,

Ölüp duran şu askeri

Koma rahmetinden beri!

ASKERİN ZÂTI

Yâ Muhammed benim cânım, ciğerim;

Şefaatçim, sevgili Peygamberim!

Anam, babam, oğlum, kızım, kızânım,

Yerim, yurdum, kemiğim, etim, kanım
Sana fedâ, sana kurbân olmalı,
Türk'ün kanı taa Kâbe'ye dolmalı.
Yâ Muhammed 'essalâtü vesselâm'
Aleyke Yâ Rasûlallah! Ben tam
Yirmi yıldır essalât getiririm,
Bildim seni daha çocukken kendim.
Essalâtü vesselâm yâ nebî
İşte kalbim bir yavru kalbi gibi
Senin ana yüreğine açıldı,
Şefaatin Medîne'den saçıldı,
Geldi girdi, taa canımın içine,
Allah yüzün göklerden urdu bana
Güle güle her neferin yüzüne
Her Müslüman yine hakkın özüne
Kalp açıyor, ne sevimli ne yaman
Bakışın var Yâ Muhammed! El aman
İşte geldik, işte sana her nefer
Cân verecek! Söyle Kur'ân ne bekler
Daha bizden? Nedir senin dileğin?
Söyle, söyle ceddinin rûhu için
Ne istersin? Nasıl kurbân olalım?
Hangi gökte cennetini bulalım?
Türk askeri senin kendi askerin,

Senin uğruna cân verir; Türklerin
Dîni, cânı, akli, fikri sensin sen;
Bizi mahrum koma şefaatinde!
Koma, hain dinsizleri uralım,
Müslümanlık düşmânını kiralım
Osmanlılar yine ursun, bitirsin
Düşmânları dîninin aşkı için,
Yine nâmert illerine dalalım,
Zâlimlerden öcümüzü alalım.
Kâbe'n incinmeden dursun yerinde,
İşte geldik: biz cennet illerinde
Kılıçların gölgesine atıldık,
Hakk yolunda ölümlere katıldık...
Allah nasıl varsa, varsın! Birliğin
Yüreğimden doğuyor için için.
Yâ Rasûlallah efendim, sultânım,
Aklım, fikrim, ciğerim, kanım, cânım;
İşte geldim huzûruna, sen bana
Yâ zafer ver yâ Muhammed Mustafa,
Yâ şehâdet! Hakk yolunda öleyim,
Cennetinden Türk iline güleyim.

ANADOLU

Anadolu, Anadolu;
İçin dışın arslan dolu;
Her ovanın her dağının
Her bucağı; toprağının
Her karışı bir kahraman
Mezarıdır; bütün cihân
Seni tanır şehîd ili.
Cennetlerin en güzeli
Bağrındadır ulu toprak
Kanlı gövden şafak şafak
Parıldıyor hak nûrundan,
Hey gök kadar şanlı vatan!
Kim okusa tarihîni,
Görüyor ki büyük dîni
Sen tutmuşsun îmânınla:
Milyonlarca kurbânınla
Onun tubâ ağacına
Su vermişsin; kana kana
İçmiş senin saf kanından;
Cân alarak vicdanından,
O ağaç dal budak salmış,
Müslümanlık böyle kalmış.
Tarihîni yine bugün

Yazdın, hem de Allah için
Öyle yazdın ki ruhundan
Kopan aşka bütün cihân
Hayrân oldu, o cihân ki
Senin polad cismindeki
Cevher özü görmeyerek
Diyordu: bu porsuk yürek
Duracaktır bugün yarın,
Mezarını kazın, kazın!
Değil porsuk hatta yüreğin
Olamazdı kalbin: kuzgun
Bir yıldırım gibi doğdun,
Yanardağlar saçıp boğdun
Sürü sürü sırtlanları;
Yere geçti kalb-i cânları!
Bu târihi yazıyorken
Belirirdi gözlerinden
Kur'ân kadar ulu mânâ,
Hakk cânlısın sen âmennâ!

ŞARK ORDUSU

Erzurum'un buzdan donmuş,
Yüce yüce dağlarından
Her gün sabah açılırken

Göge gülen parlak vatan

Ne güzeldir şehîdlerin

Rûhu bakar aynasına;

Sürü sürü melek iner

Erzurum'un yaylasına.

Erzurum'dan büyük rûhu

Şarkın halka şunu söyler:

“Vatanımı sana verdi

Bunu sana veren asker!”

Benim alnım parlamazsa

Müslümanlık güneşiyle,

Bir ışığı dînin kalmaz

Buhâra'da hind'de bile.

Erzurum'u, Van'ı, Karsı,

Tutan, alan yaman ordu

Öz vatanı sağlamladı,

Din yurduna temel kurdu.

Yüzü aktır, alını açık

Şark dağları sanki ulu

Bir ordudur göğe yakın,
Can evinde Allah dolu!

Şark dağları uğuldarken
Sanki diyor: binler yaşa
Bizi bize bağlı tutan
Kâzım Karabekir Paşa!

İNÖNÜ

Bir tarafta korkunç, siyah bir orman gibi,
Her neferi kara canlı bir şeytan gibi,
Kavimler kadar kalabalık, dalgalar kadar
Coşkun, azgın bir ordu bir küfür askeri var;
Öbür yanda kendisi az, yüreği pek çok,
Alını açık, yüzü ak, can korkusu hiç yok
Din askeri, Türk'ün küçük büyük yüreği,
Gözlerinde vatan aşkı, Allah dileği,
İnönü'nde karşı karşı geldiler bir gün.
Hakkın kîni yakmasını seyretmek için
Ufuklara toplanmıştı zümre-i ervâh,
Şark yüzünden açıldı bir ilâhî sabâh!...
Cenk başladı, kara ordu kara cehennem
Toplarıyla gümbürdedi, koskoca âlem
Doldu dağdan dağa vuran yıldırımlardan,

Ufuklarda parlıyordu sanki bir volkan.
Yunan kîni, kâfir canı birleşip kaldı,
Kara vurdu beyaz yurdun bağırını deldi.
Tam bir hafta, gece gündüz, sırtlan hışmıyla,
Kurt dişiyle sürü sürü etti bin hamle;
Tam bir hafta çelik kustu, yıldırım saçtı,
Uçurumlar gibi yerde rahneler açtı!...
Bizim ordu, din ordusu aman Yârabbî!
Bu hengâme arasında fikr-i hak gibi,
Ummânları pâmâl eden dağ vakarıyla,
Durdu, geri çekilmedi bir hatve bile!
Durdu ulvî cephesinde dînin güneşi,
Bedr günü duran Allah cennetinin eşi;
Durdu tarih safhâsından kenara taşıtı,
Güneşinden Garb'ın kâtil gözü kamaştı;
Durdu gökten etrafına ulu vicdânlar,
Osman, Orhan, Fatih, Selim gibi hâkanlar
Ervahıyla koşuşarak dediler ona:
“Hey koca Türk oğlu Türk! Sen bugün vatana
Kazandırdın yine eski şânı, âferin!
Bize lâyıık evlatsın sen, ey asker-i dîn!”
Bu nidâyı duyan ordu hemen atıldı,
Vurdu, kırdı, söktü, geçti, Yunan kâtildi
İt sürüsü gibi ona! Hey büyük gün hey,

Senin adın duyulacak gökte peyâpâ
Tarihlerin yazıldıkça şanlı âsârı,
Hak başını en önde tuttu yukarı!
Olmasaydın sen, olmazdı muzmahil Yunan,
Sakarya'ya İnönü'dür cân veren vicdân.
Hayran kalır ebediyet böyle savaşa!...
O savaşın kahramanı kim? İsmet Paşa.

ARSLAN YAVRUSU

Bahar geldi, kışın kuzgun yanağı soldu,
Anadolu dağlarına yıldızlar doldu,
Göge şehit kanı vurdu, cennet oldu,
Bırak ana bırak beni cenge varayım,
Kes saçını ver koynuma yaram sarayım!

Yaşım onbeş, başım otuz; vatan tanırım;
Din uğrunda can vermeyi doğmak sanırım;
Köylüm gider, ben kalırsam çok utanırım;
Bırak ana bırak beni harbe gideyim,
Senin oğlun olduğumu isbât edeyim;

Bahar geldi, karlar kalktı dağdan, ovidan,
Gelir cennet kokuları yerden, havadan;
Cıvıl cıvıl kuşlar öter zümrüt yuvadan,

Bırak ana, ben baharı alıp kaçayım,
Şehitlerin mezârına güller saçayım.

Ben memenden Türk'ün helâl sütünü emdim,
Vücûdumda şehit kanı çağlıyor benim;
Hem ölmeyi hem kalmayı bilirim kendim,
Bırak ana mert oğlunu çıksın meydâna,
Koca ayı diş salamaz yavru arslana.

Bahar geldi, yaylalarda ırmaklar çağlar,
Asker tutar ovaları, ordular bağlar,
Allah Allah diye inler ormanlar, dağlar,
Bırak ana bende cenkte tekbîr alayım,
Ben masumum, tekbîrimle arşa dalayım!

Şu toprağa domuz Moskof diş saldırmasın,
Mezârından babam, anam başkaldırmasın;
Türk ilini düşmânlara Türk aldırmasın;
Bırak yavru arslanını cenge atılsın,
Arslanların sürüsüne doğan katılsın!

Bırak ana, ayağını öpeyim bırak!
Hem giderim hem gelirim yüzüm, alnım ak;
Bırak ana bırak beni cenge varayım,

Kes saçını ver koynuma yaram sarayım.

Şehîd olsam bile rüzgâr sana iletir
Al kanımın dumanını, Allah kerimdir;
O zamân sen gel kokumu cânına sindir,
Şimdi beni bırak ana cenge varayım,
Tut elimden aç yolumu cennet arayım!

SAKARYA

Türk ilinin koca yavuz arslanı,
Bizim ordu, ulu dînin hak canı,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,
Helâl olsun hak yolunda Türk kanı!

Gâzi paşa peygamberin adaşı
Allah için emredince savaşı,
Koştu, geldi cenge her din yoldaşı,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,
Helâl olsun hak yolunda Türk kanı!

Göz dikmişti Türk iline canavar,
Onda silah varsa bizde îman var,
Türk süngüsü hak nuruyla parıldar,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,

Helâl olsun şanlı akan Türk kanı!

Öyle döktük düşman kanı ki suya,

Kızılırmak oldu gitti Sakarya!

Gitti geldi, kendi düştü pusuya;

Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,

Helâl olsun Türk yurduna Türk kanı!

Sakarya'da yıldızların gözleri

Aradıkça şehit düşen erleri,

Yükselecek göklere Türk askeri,

Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,

Helâl olsun arşa gülen Türk kanı!

Helâl olsun, helâl o nihvân-ı millete

Türk kanını vakfetmiştir ümmete!

Sıcak sıcak akıp gitti cennete.

Sakarya'da tepeledik Yunan'ı,

Helâl olsun hak yolunda Türk kanı!

HOŞNUT MUSUN PAŞA BABA

Paşa baba beni dinle:

Sana koştuk bir emrinle,

Kan döktük, can verdik! Söyle,

Birden bugün sen acaba
Hoşnut musun paşa baba?

Söyledik ya, söyle yine:

Asker âşık hak sözüne.

Ulu adın kaldı dîne!

Söyle asker evlâdına,

Hoşnut musun gâzi baba?

Gözlerinden bir şafak çaktı,

Türk bağırını yaman yaktı,

Anadolu bütün kalktı,

Cenge koştı oğul, ana,

Hoşnut musun paşa baba?

İnönü'nde hırpaladık,

Sakarya'da tamamladık.

Can veriyor Yunan artık,

Bunu bilir bütün dünya,

Hoşnut musun gâzi baba?

Süngülerin uçlarından

Yıldız yıldız doğdu vatan!

Türk alnında yeni doğan

Hak güneşi benzer sana,
Hoşnut musun paşa baba?

Gâzi baba, hey koca er!
Seni candan sever asker.
Bir sözünle yüz bin nefer
Şehit olur din uğruna,
Hoşnut musun gâzi baba?

Gün açıldı, yüzü güldü;
Şehitlerin yüzü güldü,
Peygamberin gözü güldü;
Kurtardı hak dîni Mevlâ,
Hoşnutsun ya gâzi baba?

Gözüm nuru gâzi paşa,
Şimdilik son hamlemiz var,
Biliyoruz, emret bize,
Biz geliriz koşa koşa,
Can atarız son savaşa!
Tutar, ezer, vurur, kırar
Kara küfrü Akdeniz'e
Batırırız!! O gün size
Deriz: asker deryâ kadar

Kanlar döktü ama paşa
Çıkardı her işi, paşa,
Binler yaşa gâzi paşa!
Allah senden hoşnut ama
Sen de bizden hoşnutsun ya!

KÜÇÜK ÂLİM

Sakarya'nın suyu berrak.
Aynasında Türk yüzü ak,
Durma, durma coşkun su ak,
Müjde götür Türk ilinden,
Cennetteki âlime sen.

Küçük âlim, nerde kaldı?
Cennette bir eş mi aldın?
Sakarya'ya niçin daldın?
Görünürsün Sakarya'dan,
Yüzün sarı, göğsün al kan!

Sakarya'nın suyu kara,
Gece vurmuş ak yollara...
Zeynep kimden kimi sora?
Ey Sakarya bana bildir,
Küçük âlim sende midir?

Köyde bir gün dedi bana:

Gitmek düştü nişanlına.

Gelemezsem... Benden yana

Sakın dökme gözyaşını,

Sulanamaz Őhit kanı!

Küçük âlim, cennetinden

Zeynebini görürsün sen,

Bir selamcık iletsen, ben

Katlanırım hasretine...

Gördüm, gördüm seni yine!

Sakarya'nın suyu yeşil,

Cennet çayı, bu su değil.

Hürilerin eli mendil

Sallar sanki Sakarya'yı

Pek güzeldir pek Sakarya!

Sakarya'nın suyu kızıl,

Akar durur harıl harıl...

Sakarya pek yaman bu yıl:

Her dalgası bir kefendir,

Dudağından kan belirir!

Beyaz ırmak, siyah ırmak,

Yeşil, mâi, kızıl, al, ak!

Ağlayayım beni bırak:

Taşmaz suyun gözyaşından,

Bir haber yok yoldaşımdan!

Ey Sakarya, sularından

Küçük âlim zaman zaman

Bana gülüp diyor: vatan!

Koca ırmak, gün aynası,

Ne güzelsin kuruyası!

ŞEHİD OĞLUM

Şehîd oğlum kefenine büründü,

Mezârının başucuna süründü...

Ninesine rüyasında göründü,

Baygın baygın geldi düştü yanıma...

Vücûdunu delmiş Moskof canavar,

Göğsünde bir kızıl, derin yara var.

Yüreğinden kopup yaradan sızar,

Damla damla akar kanı cânıma!

“Anne” dedi “yaralıyım, ölmedim:

İşte kucağına atıldım kendim;

Sen sar ellerinle yaramı benim,
Ben yaşarım düşmân girmez kanıma.”

Sardım ellerimle yaracığını,
Saçlarımla ördüm sargı başını...
Allah’ım güzel yarattığını
Gelin, görün, bakın kahramanıma.

Kanı durdu vücûduna can geldi,
Çehresine pembe pembe kan geldi,
Gökten bana rahmet-i Rahmân geldi,
Kavuştum âhu gözlü aslanıma.

Çektim aldım onu bağıma bastım,
Ben senden ayrılmam artık evlâdım;
Melek olsun sana ana kanadım,
Seni uçurayım ben Yezdân’ıma!
“Anne”, dedi, “bırak harbe gideyim,
Vatan düşmânını ber-bâd edeyim;
Asıl anam vatanım, seni nideyim?
Vatanımı çiğnetmem düşmânıma!”

Şehîd oğlum kollarımdan sıyrıldı,
Yaralı yaralı döndü kavgaya,

Sandım rûhum bedenimdem ayrıldı,
Onunla berâber uçtu Mevlâ'ya.

Açtım gözlerimi, sabah açılmış,
Vatan toprağına nûrlar akıyor;
Tan yerine al kefenler saçılmış,
Şehîd oğlum güneş gibi bakıyor!

KAYSERİLİ OSMAN'IN DESTÂNI

Kayseri'den kalktık bu kutlum güneş,
Alnımıza doğdu bu mutlum güneş.
Sana kim diyordu arslanla güreş?
Gördün mü nûrunu sen hey kahpe Yunan?
Nasıl Osman oğlu ulurmuş Osman!

Kadın, kız Kayseri çıkıp meydana,
Asker geçiyorken taburdan yana
Çevre salladılar, bizim Kezban'a
Ben de omzumdan tüfek salladım,
Şimşek gözlerimden selam yolladım!

Dedim ki ben ona: ummân kızı,
Yurduna giremez Yunan hayırsızı:
Sancakta gördün ayla yıldızı

Türk almış kaşından, gözünden senin,
Sancağın al rengi özünden senin!

Nineme dedim ki: bak benden yana
Sen helal sütünü verdinse bana,
Ben de al kanımı verip vatana,
Oğlun olduğumu isbât ederim,
Ya gâzi ya şehîd olup giderim!

Kayseri'den kalktık, ta Sakarya'ya
Dayandık; her nefer bir koca kanat
Oldu uçtu, sonra atıldık suya,
Geçtik, vurduk, kırdık koca Yunan'ı,
Muhammed aşkıyla attık tırpanı!

Kayseri dağları Allah'a bakar,
Her dağın başından bir güneş çıkar.!
Hasretin Kayseri, canımı yakar...
Şimdilik gelemem ama, sen bırak
İzmir'i, Bursa'yı alayım da bak!

O zaman koşarım sana kayseri,
O zaman ninemle Kezban ileri
Yollarda gözleri arslan neferi,

Belki de onbaşı olur gelirim,
Kayserim kayserim gülüm kayserim!

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Benim büyük milletimin büyük millet meclisine

Cân evimden yüz bin hürmet:

Allah için Türk iline, hak fikrine, hak dînine

Etti millet kadar hürmet!

Coşkun sular gibi geldi, berrak bir kul oldu, durdu;

Güneş doğdu yüreğinden,

Âti yüzü parıl parıl aynasına onun vurdu,

Asker cenge gidiyordu.

Doldu onun sinesine yeşil yurtlar, kızıl dağlar,

Cennet cennet güldü vatan;

Düşman gözü onu görür, küfrün yüzü kara bağlar,

Yere geçer korkusundan!

Minberleri Şark'a Garb'a hak sesini iletiyor;

Önde büyük bir vicdân var.

Dîn aşkını onun sakfı arşa kadar yükseliyor,

Mübarektir kâ'be kadar.

Büyük meclis, pek büyüksün; fakat millet daha büyük,

Bunu asla sen unutma!

Bir cihan var omzunda: islâmiyet! Pek ağır yük,

Sakın nifâk yolu tutma!

Kalmalısın ilelebet bir dağ gibi yekpâresin,

Bunu ister senden hilâl,

Ümmet birlik sezmelidir hak bakışlı gözlerinden,

Bunu söyler rûh-ı kemâl!”

ERVÂH-I ŞÜHEDÂYA

Onlar ki büyük canlara mahsus-ı mübeşşer

Vicdân-ı sükûnetle ulûm sahalarında

Beklerdi, o erler ki birer münkesif ahter

Hâliyle fûrûzandı bu günden o yarın da,

Onlar ecelin câmeni, lâkid-i mübeccel,

Nûş ile diler ân-ı ecelden bile evvel!

Onlar ki büyük günleri târih-i cihâna

Al kanla yazan cendâzel feyz-i hüdâdır,

Onlar ki ufuklarda merâyâ-yı cenâna

Simâları vurmuş necbâ-yı şühedâdır

Onlar vatanın bağrını î'dâ-yı vatandan

Kurtarmak için döktüler enhâr kadar kan!

Onlar ki çelik pençesi ünsârları vurmuş,
Devletleri yıkmış yüce ecdâd ile hem-rûh
İhfâd idi, Kur'ân gibi vicdân ile durmuş,
Durmuş ve perişân vatanın, cân evi mecrûh,
Giryân-ı vatanın ırzını, nâmusunu berbâd
Ettirmemiş evlâd-ı vatandır, büyük evlâd!

Onlar ki küçük kolları boynundan atarken
Titreşmediler, yaşlı nazârlarda hüveydâ
Mânâ-yı vedânın bile te'sir-i gamından
Gâfil görünüp sevgililer yurduna hattâ
Hiç bakmadan isâr-ı hayât etmeye geldi,
Onlar ölüyorken ne güzeldi ne güzeldi!

Onlar bugün, ey zühre-yi ihyâ, o yiğitler,
Onlar, o mübârek ulular, hak bucağında
Verdikleri cânın şu mükâfatını bekler,
Ancak ona muhtaçtır Allah ocağında:
Bir fâtiha Allah için ebrâr-ı hüdâya,
Bir fâtiha bir fâtiha rûh-u şühedaya!

ATALARIMIZIN SÖZLERİ

Allah'ın büyüklüğü askerin yüreğinden, Allah'ın nûru askerin alnından doğar.

Allah'ın güzelliği şehitlerin yüzünde güler.

Asker gözü arş yıldızıdır.

Askeri seven Allah'ı da sever.

Asker, Allah, Allah!, Çağırdıkça gökler inler, dağlar titrer, deryâlar coşar, âlemler çınlar!

Türk üç kere askerdir: Türklüğün, Peygamberin, Allah'ın askeri!

Gazâ meydânı Allah arşının aynasıdır.

Allah, askerin Kur'ânını şehitlerin kanıyla göklerin kenarına yazmıştır.

Türk askeri din evlâdıdır, Müslümanlıktan doğar; fakat Müslümanlık Türk askerinin gövdesidir, askerin canıyla yaşar.

Allah'tan büyük yok, askerden yiğit yok!

Allah sözü, Türk özüdür: Kur'ânı dinle, askeri anla!

Allah'ın Kur'ânı, Türk'ün îmânı; Türk'ün sadâsı, Allah'ın nidâsı.

Şehidin son gördüğü Allah'ın cemâlidir.

Şehit rûhunu cennette Hazreti Muhammet'in güler yüzü karşılar.

Şehit rûhu arş pervânesidir.

Asker Allah'a canıyla ibâdet eder, Peygamberi canından sever, millete canını verir!

Bir Allah bir Peygamber, bir sancak bir asker; birlik var ayrılmak yok. Ölmek var dönmek yok!

Vatanımızın topraklarında ecdâdımızın kemikleri inler, vatanımızın sularında ecdâdımızın kanları çağlar.

Vatanını sev, Allah da seni sever.

Vatan uğrunda can verenleri Allah cennete gömer, millet yüreğine.

Allah evi olan câmi-i şerif vatan toprağından yapılır.

Vatanın şafak dağları şehitlerimizin kanlı mezârlarıdır.

Türk vatanı Allah ocağıdır.

Büyük Peygamberler, büyük evliyâullah vatanımızın mübârek topraklarında gömülüdür.

Milletin göz bebekleri vatan yıldızlarında gülen asker çehreleridir.

Türk askeri insanlara değil Allah'a da kendini beğendirmiştir.

Ecdâdımızın gördüğü büyük işler hiçbir milletin târihinde yoktur.

Ecdâdımız gibi olmaya çalışırsak evladımız kahramanlardan kahraman asker olur.

Ecdadımızın târihinde gökteki yıldızlardan ziyâde şân güneşleri vardır.

Ecdâdımızın kanı hâlâ bu gün damarlarımızda kaynıyor. Her askerde bir "Ulubatlı Hasan" rûhu yaşar.

Dünyânın en büyük fetihleri Türk'ün dünkü ecdâdı, en kahraman askerleri Türk'ün bugünkü evlâdıdır.

Askeri anlayan Müslümanlığı da anlar.

Ordudan göklere vuran nûrlar arşın yıldızları kadar parlaktır.

Orduda her nefer bir melek her tüfek bir kanat her top bir beraktır.

Ordunun üstünde milletin gözbebekleri titrer.

Ordu yüce dağlara benzer: önlerinde kalan insanlar yüksekliğine, tepelerinden doğan yıldızlar güzelliğine hayrândır.

Asker muhârebeye girişince kahraman ecdâdımızın yattığı dünyâlar dolusu şehit mezârı inim inim inler.

Muhârebe meydânı cennet ovasıdır.

Ölümsüz insanlar yaşayamıyor, muhârebesiz de milletler yaşayamaz.

Her kazanılan cenkten milletin bir istikbâli doğar.

Muhârebeye gelen asker Allah'ın huzûruna gelmiştir.

Allah'a ibâdet, dîne hürmet, kanûna riâyat emre itaa'at salâha muhabbet; işte askerin büyük vazîfeleri.

Salâh askere din yoldaşı, âhiret kardeşidir.

Canını seven asker, salâhı canından ziyâde sever.

Salâh ağzından çıkan ateş, asker yüreğinden doğan güneştir.

Top patlar dağlar çınlar; asker tekbir alır, gökler inler.

Toptan çıkan ses, gökten inen nefes.

Kara bulut gökten iner, kırmızı güneş toptan doğar!

Top dumanları kahramanlık göklerinin bulutlarıdır, her birinden bir güneş doğar.

Her gülle göklere fırlamış bir asker yüreğidir.

Kanlı süngü yârin dudağı, parlak kılıç yarin yanağı!

Her süngünün ucunda bir yıldız vardır.

Tüfek omza dayanınca can ağza gelir.

Yaylım ateşte asker rûhunun şimşekleri parlar.

Ordunun nizâmı milletin fikri kadar büyüktür.

Ordu denince ibâdet, itaa't, kânun, şecaa't, hayât, şehâdet, gazâ, kahramanlık gibi ne kadar büyük mânâ varsa hepsi birden anlaşılır!

Ordunun cismi insan, fikri ilm-i fenn, kalbi intikam ve itaat, rûhu Müslümanlıktır.

Büyük ordular büyük milletlerden yetişir.

Ordunun şâni milletin cânı, ordunun dileği milletin vicdânıdır.

Osmanlı ordularının etrâfını melekler sarar.

Ordu yürürse gökler berâber yürür, ordu durunca dağlar selâma durur.

Ordu yürürken vatan bağında süzülen gölgeler cennetin bulutları kadar güzeldir.

Orduda nizam, gökte güneş gibi parlıyor.

Yiğit ol, yaşarsın; korkma, geberirsin!

Ölmeyi bilmeyen asker geberir.

Yara Allah çiçeğidir.

Gözünü aç, düşmânı gör; kalbine bak, Allah'ı gör.

Kurşundan kaçan yıldırıma tutulur!

Düşmâna arkasını çeviren askerın yüzüne şeytan tükürür.

Ölüm Allah'ın emri, kaçmak şeytanın işi.

Cennetin çiçeklerini şehitlerin kanları sular.

Türk'ün yüzü yere gelmez, meğer ki yüreği dursun.

Asker! Allahın, dînin, kâ'ben; vatanın, yerin, yurdun; ailen, ırzın, nâmusun tüfeğinin alevinden can alır. O alev sönerse bunların hepsi, hepsi söner, mahvolur.

Türk askeri şanlı askerliğini asırlardan beri dünyâya isbat etmiştir. Aç gözünü, Türk oğlu Türk ol, aslan nefer!

Toprak vatan yüreğidir, su şehit kanı!

Yıldızlar millet gözüdür, güneş din canı!

3.6. VİCDAN ALEVLERİ

VİCDAN ALEVLERİ

Hengâme-i vatan ki çocukluk zamânımın

Mühim bir ızdırâbı idi, genç olunca ben

Âhının âteşini olup kalb-u cânımın,

Şi'rimle oldu safhâ-yı ömrümde şûlezen.

Yazdım bütün mezâlimi, müdhiş fecâyî’;
Bunlar gömüldü gitti benim kabır-i cânıma!
Bir gölge düşmesin dedim enzâr-ı millete
Aks eyleyen icyâl-i elemden cenânıma.

Yazdım fakat menâkibini kahramânlığın,
Rûhumda şânlı kavmimin Allâhu ekberi;
Vicedânımın tecelli-yi fahriyle parlayan
Eş’ârım oldu işte şu vicedân alevleri...

Ali Ekrem

31 Ağustos 341

SANCAK

Şehîdlerin kanıyla
Aldır vatan toprağı,
Onun için al olmuş
Türk oğlunun sancağı.
Kızıl bir dağ koynundan
Ay yıldızı alarak
Yere düşmüş bir bulut,
Olmuş bize al bayrak.

Al bayrakta gördüğün

Türk’ün hâlis özüdür;

Ay “Târihin” kılıcı,
Yıldız “Hakkın” gözüdür!

Doğmuş Söğüt dağından,
Hânde kadar yürümüş;
Hak yolunda doğduğu
Kanlar arzı bürümüş.

Senin idi bu âlem
O ulu sancak, hak sancak!
Üç yüz milyon Müslüman
Yine senin olacak!

ASKER ŞARKISI³⁹

“Bak şu levent askere Osmanlıdır,
Süngüsü parlak, kılıcı kanlıdır,”⁴⁰
Sînesi levh-i şafak elvânlıdır,
Cephesi hurşîd kadar ânlıdır;
Kendi yürekli yüreği cânlıdır,
Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Çehre-i hândânına etsek nazâr,
Nûr-u nebîden görünür bir eser;
Mevte olan şevkini kim görse ger

³⁹ Birinci Yunan Harbi’nde ordumuzun muzafferiyeti üzerine yazılmıştır.

⁴⁰ Bu beyit babamındır.

Millete ömr-ü ebedî hükmeder!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Ma'delet, insâf, şecaat, sehâ,

Kahr-ı adû, afv-ı za'f'ul kuvâ,

Hubb-u Nebî, havf-ı Cenâb-ı Hüdâ,

Fıtrat-ı mecbûlesidir dâimâ!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Sayhâ-yı şirânesi ism-i celâl,

Velvelesi lerze-i risân-ı cibâl;

Feyz-i şehâdetle refî'ü'l kemâl,

Gökten iner vechine nûr-u cemâl...

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Bir ulu deryâ gider cûş eder,

Nâresi arslanları bîhuş eder,

Şehd-i memâtı gülerek nûş eder,

Mest-i bekâ... Mevt-i ferâmuş eder,

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Hâk-i vatan bekâ-yı cennet-i bahâr,

Muhabbet-i nûr nazârı gird-gâr,

Her karışında duruyor bir mezâr;

Hıfzına asker ebedü'l karâr.

Kendisi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Çeşmine cennet görünür câ be câ,

Kalbine envârını serper Hüdâ,

Eserine ecdâdın edip iktifâ

Cân atar Allah yoluna daima!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Cân vererek şân bulur ezdiyâd,

Gayretine hak da eder i'timâd;

Seyfine millet ediyor istinâd,

Melek durur nâmı olundukça yâd!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır,

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır;

Saf yürekli ulu vicdânlı er,

Cevher-i pâkize, şehîd cânlı er;

Nâmı Müslüman, bütün îmanlı er;

Merd-i dilâver, temiz kanlı er!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

Çekse adû peşine kûh-u sedîd,

Saçsa cehennem gibi nâr-ı şedîd,

Kalbini bir an edemez nâ ümîd,

Çünkü ya gâzidir o er ya şehid!

Kendi yürekli yüreği cânlıdır

Kahramân ecdâdı kadar şânlıdır!

VASIYET

Donukça bir fenerin nûr-ı sâyedârında,

Çadırların arasında zamân-ı rahatta,

Nevbet değiştirilen bir ferhâl-i saatte,

Ağaçlı bir tepenin kuytu bir kenarında

Buluştular iki hemşeri kahramân asker:

Çemişgezekli Memiş ile bölük emîni Ömer.

-Gel arkadaş, bakalım gel, şu mektubu anlat,

-Babam nasıl?

-İyidir,

-Çok şükür... Nasıl Emîne'm?

Yemînlidir, bana korkma yalan demez ki ninem.

Çarık takındığımız gün ağırca hastaydı;

Memiş, eğer ben ölürsem sakın acınma dedi...

-Baban selâm ediyor, dâl-ı tâbân selâm ediyor;

Bekir selâm ediyor, pehlivan selâm ediyor;

Ninen selâm ediyor, emmi kızların hâkezâ;

Çoban selâm ediyor...

-Bak hele; deyindi bana,

Bizim kadın nice olmuş... Bizim kadın Emîne'm?

Bekir nişânlanıyormuş; bey ırmağı taşmış;

Sular yeşil oyuğun üstünü basıp aşmış...

-Yoğundu... Ne meme su ha! Coşkun olmalı bu sene.

Kızılıpınar bu kadar taşmadıydı... Sende hele

Şu mektubu bitir artık, bizim kadın nicedir?

-Memiş durukdu...

-Bırak, ben tamam sekiz gecedir

Düşümde görmedim artık...

-Bu yılda sazlı ile

Çeker ki çok düşüyormuş, onun hele yoğumuş;

Ağılda üç koyun ölmüş; sıcak biraz çoğumuş.

Senin buzağı büyümüş, gün ağaç çiçek açmış;

Zavallı Çöp Hasan'ın kır tayı dağa kaçmış.

İmam duâ okumuş çünkü... Haa selâm ediyor,

Çakır selâm ediyor, Mustafa selâm ediyor,

Ömergilin kızı doğmuş... Sâdık selâm ediyor...

-Bırak bırak yetişir anladık...

-Selâm ediyor!

-Ne saklıyon bana sen... Anlamam mı hâlimden?

Bizim kadın... Deyiver, de... Düşümde gördüm ben:

Memiş... O nâm-ı musaggâr, vücûdu heykel er,

O şi'r-i sâika bazu-yu âhenîn-i peyker,

O sîf-i bariğ gayret, o kalbi dîni perver,

O dağ kadar topa karşı göğüs geren asker
Yıkıldı bir haberin sıtma-i nihânı ile!
Ezildi, koptu yerinden o kahramân yüreği,
Delindi ye's-i emel, karşısında sevdiceği
Nasip alır gibi bir kabrin infîâlinden,
Peride-i pertev-i sevdâ soluk cemâlinden,
Gelir enîn-i hayât ızdırâb-ı lâlinden,
Geçer zilâl-i ecel çehre-i melâlinden;
Gunûde dîde-i şîrâne-i münîri bile,
Garip... Cân veriyor zannolundu, sordu yine:
-Bizim kadın gidiyormuş, değil mi? Âh Emîne!...
Biraz da ağladı durdu, melûl, bî hâl-i cân;
Lisân-ı rûhu'l minâ ki eyliyordu figân,
Şafak henüz söküyordu, pür ibtisâm-ı hazîn:
Nigâh-ı şevk-i sabâvet, ziyâ-yı aşk-ı nevîn,
Ağaçların arasından, çadırlar üstünden
Süzüldü geldi; güzel bir hayâle nâzır iken
Cebîn-i miğberine kondu askerin... O zamân
Zemîne-i gayz-ı feşân, asmâna hânde kenân,
Emîn imiş gibi Allah'ına vusûlünden,
Hazîn vasiyetini başlamıştı takrîre:
Şehîd olursa eğer kimse bir şey almayacak;
Ne malı var bu fakirin? Beş on koyun, kösemen;
Biraz ekin, buzağı, gâniye, bir de Sazlıdere.

Bu şeylerin birisi arkasında kalmayacak:
Ne var ne yoksa satıp savmalı... Bahâsıyla
Emîne'ye yakışır bir taş almadır emeli!
Kızıl boya, sarı altın yazıyla süslemeli;
Taşın yüzünde kılıç resmi olmalı mutlak;
Memiş nefer mi ya zabıt mi kim bakıp soracak!
Bir ince süngü yapılsın kılıç değilse bile...
-Bir asmacık dikiversin babam, fidan salsın;
Bir tanecik Emînem gölgesinde hoş kalsın!
İmam efendiye söyleyin ki Hak rızası için,
Mezârcığın başucunda üç ayda bir akşam
Bir "amme" cik okusun bir yanık ilâhi desin.
Kadıncağz gidiyordu...
-Şuna bakındı, tamam...
Memiş sen ağlar isen şimdilik kaçıp giderim.
-Yaz gidi yaz Ömer, Osmangile selâm ediyorum!
Telsül eyleyecekti selâmlar ama,
Çalındı bir boru...
-Kalk, kalk Memiş... Silâh başına!
Memiş o mektubu müstağrak etti gözyasına,
Kıvırdı koynuna koydu... Dilinde aşk-ı Hüdâ,
Yüzünde ân-ı şehâdet; atıldı meydâna
Kavuşmak isteyerek ahrette cânâna!
Sayyâh-ı gazanferveş âvâz-ı top,

Riyah-ı heyâkel bir endâz-ı top
Gıriv-i galv âver-i sûr ile,
O tarrâka-i sâika rûz ile
-Ki görünürdü her noktadan ân be ân
Levâmi'-yi nişân ve savâik feşân-
Tuhûr-u kenân etti âgâz-ı cenân;
Kıyâfeyi ikiletti âgâz-ı cenk!
Yürekten kopan bir sâdâ-yı bülend,
Sâdâ-yı hayât ihtivâ-yı bülend;
Bir ordunun âvâze-i satveti,
Bütün halkın âheng-i milleti;
Mukaddes, mübârek, bedi'ül-kemâl,
Zafer-i i'tiyâd ve gazâ-yı iştimâl,
Melâsik pesend-ü şehâdet-i mâl
Sehâvete aks etti ism-i celâl!
O "Allah, Allah!" duyuldu hemen,
Bütün ordu âteşlere attı cân!
Bütün ordunun kahramân erleri,
Cihângîr Osmanlı askerleri
Cihatın düşüp şanlı meydânına;
Göğüs gerdiler gülle barânına,
Hücum ettiler müsterîhe'l fevâd,
Emîne'l şehâde, ferîha'l meâd.
Ölüm her taraftan zuhûr eyliyor,

Fakat kim ölümden fütûr eyliyor?
Bu Osmanlı'dır, Müslüman kanlıdır;
Verir cânını şân alır... Şânlıdır!
Bu Osmanlı gayretli, vicdânlıdır;
Şehâdet yürekli, gazâ cânlıdır!
Şefaât emelli, asker îmanlıdır!
Sor nâmını Tanrı: Osmanlı'dır!
Ne top ve tüfek ve ne tig-i sinân?,
Ne âteş, ne ordu, ne bârû, ne cân
Dayanmaz önünde yürürse eğer,
Eder kalâl-i hasmı zer ü zer!
Makbûldür on düşmâna bir nefer,
Her Osmanlı'ya müntazır bir zafer!
Tüfek sustu, top sustu hep süngüler
Takılmıştı... A'dâya înü'l meffer!
Tanîn âver feshâ-yı kâinat,
Gıriv-i hayât-ü enîn-i memât.
O "Allah, Allah" yine ber devâm,
O "Allah, Allah!" eyle tâbşam,
Göğüs göğüse, cân câna uğraştılar;
Delirâne, şirâne uğraştılar;
Firâr etti düşmân olup hâk-i ser:
Bir Osmanlı etmez bunu ihtiyâr.
Bir Osmanlı ettikçe azm-i sefer,

Zaferdir zaferdir zaferdir zafer!

Memiş bu mahşer-i heyecâ içinde mest-i melâl,
Bulutlu mağribin eşkâl-i bî karârından,
Alevli bir dumanın mevc-i târumârından,
Hayalini süzerek lem'â-yı âzârından
Hemâ-yı rûhuna rûh ile pür keşâ-yı visâl...
Emîne'nin arıyordu cemâl-i ismetini;
Yüzünde şevk-i bekâ, gözlerinde nûr-u ümîd,
Vuruldu taa yüreğinden, Hüdâ'ya gitti şehîd;
Götürdü yârine koynundaki vasiyeti!

ORDUYA HİTÂB⁴¹

Irz düşmânı, cân düşmânı, hak düşmânı alçak
Bir kelb-i akûr ordusu, bir tâife-i hûn,
Mâsum ezerek, dul vurarak elleri mel'ûn,
Vicedânları mel'ûn, ebediyen bizi boğmak,
Mahveylemek ister; bütün islâmı bitirmek
Azmiyle gelir: maksadı İstanbul'a girmek!
Ey asker-i islâm, o ulu dînin gidiyor arş!
Azminde Muhammed sana, Allah sana yoldaş.

İstanbul'a girmek... Ne yaman kastı lâînin!

⁴¹ Çatalca Muharebesi'nde yazılmıştır.

Bulgar çarığı makber-i ecdâda mi bassın?
Yunan haçını minber-i Eyyüp'e mi assın?
Geçsin mi bütün yerlere a'lâm-ı budunun?
A'dâ yüzünü zeyl-i emânâte mi silsin?
Pis çizmesini safhâ-yı âyâne mi silsin?
Ey asker-i islâm, ulu dînin gidiyor arş!
Azminde Muhammed sana, Allah sana yoldaş.

Ethâ-yı vatan zulm ile yangın yeri olmuş,
Etrâfına fişkırmadadır kanlı alevler;
Binlerce kadın, karnı deşilmiş yatar, inler;
Dağlar, ovalar, nâş-ı yetîman ile dolmuş...
Hak vurmaya, ırz vurmaya hâlâ susamış, aç;
Hâlâ yürüyor üstümüze bir kocaman haç!
Ey asker-i islâm, ulu dînin gidiyor arş!
Azminde Muhammed sana, Allah sana yoldaş.

Ey asker-i islâm, iniyor şimdi semâdan
Âvâz-ı Ömer, gulgule-i sayhâ-yı Haydâr;
Ashâb-ı kirâmın bütün ervâhı berâber,
Tekbir alıyor rûh-u benî arş-ı Hüdâdan.
Gökler yarılp iniyor... Ey asker-i islâm,
Vur, kır, yürü, al... Yerlere geçsin bütün asnâm!
Ey asker-i islâm, ulu dînin gidiyor arş!

Azminde Muhammed sana, Allah sana yoldaş.

EDİRNE’NİN İSTİRDÂDI

Yürüdün ey koca ordu, yürüdün kâm aldın;

Zıll-ı nevâr ki hûnın safhâte saldın,

Vatanın cân evi olmuştu vuhûşun yurdu...

Berk-i tîginle siyâh ordulara bir daldın

Ki bütün Avrupa –ey şânlı, mukaddes ordu!-

Kamaşıp gözleri siyâle-i berkiyenden,

Seni hâlâ göremez; öyle zuhûr ettin sen!

Yürüdün fitratının rûhu olan gayretten

Aldığın beldeye denmiş âlem-i “Feth-i mübîn”

Merhâlen şimdi Edirne; fakat evlâd-ı vatan

Yeni târihine ihzâr ediyor fecr-i nevîn

Güneşin nûru kadar parlak olan hûnundan!

Dur fakat dönme! Bütün Avrupa bir ehl-i sâlib

Olarak üstüne fırlatsa da bin küvh-ü lehib.

Geri dönmek mi? Bu bir kanlı tasvir ki eder

Arz-ı islâmı kuduz şehvet-i a’ dâya heder;

Yine düşmân topuğu beynini çiğner hâlkın?

Hûn-ı ebkâr-ı vatandan kızarır vech-i kadr!

Âh mazlum-u yetîman ile fikr-i hakkın

Delinir bağrı! Bu hengâme-i haşr-ı ehyâ
Rakz eder Avrupa'nın kalbine âlâm-ı hayâ!
Bir derin velvele bir gulgule-i âlemgîr,
Sayhâ-yı devr-i cihân, savt-ı mühîb-i tekbir
Arş-ı âlâdan iner merhâle-yi şânınıza.
Levh-i mahfûzuna dest-i ezel-i takdîr
Sizi yazmış güvenip kudret-i îmânınıza!
Sana ey cünd-i meâlî seym-i rabb-i enâm,
Sana mevd-i ezeldir ebediyen islâm!

Devirde ölmekse mukadder sana ey rûh-u bekâ,
Ölümün cân çekişin milleti eyler ihyâ.
Devirde lâzımsa vatan toprağına son asker
Hûn-u mazlûmunu döksün, şu hayâsız dünya
Nâr-ı hamre-i gurûbunla tutuşsun! Göster
O ulu ummân-ı şehâdet-i ebediyetgâha,
İki yüz bin kişinin rûhunu ver Allah'a!

Âlem-i dîn-i Muhammed'den uçan nûr-u nazâr
Ümmetin kâ'be-yi ümîdi olan şarka dolar;
Koca bir milleti bir hâle-i fikr-i islâm
Almış âgûşuna ta masdar-ı târihe kadar.
Merkez-i hâlede hak nâmına eyler ârâm
Kahramân ordu ki çeşminde ziyâ-yı te'sîr,

Cerem-i kur'ân-ı mübîn alına doğmuş hurşîd!

SON FÂCİ'A

Uçuyor kalbi cânlı teyyâre,

Uçuyor kahramân-ı bî pervâ,

Titriyor zarb-ı şiddetle hevâ!...

Ona göklerde ahterân me'vâ,

Çıkacaktır burûc-u seyyâre!

Uçuyor... Bâl-i ihtişâmında

Milletin kehkeşân-ı ikbâli,

Berk vurur dîde-i merâmında

Belki vicdân-ı halkın âmâli...

Kalb-i millet ki eyliyor zarbân,

Sayhâ-yı şîri der: vatan, vatan!

Vatan ey fikr-i asmân-ı peymâ,

Vatan inhâ-yı zâr-ı zârından,

Vatan evlâdının mezârından,

Bakıyor... Tâbiş-i güzârından

Ona cûşân olur nücûm-u semâ!

Şimdi her refrefende bir ümîd,

Her su'ûdunda bir semâ-yı hayât,

Seni vicdân-ı hâlk eder te'yîd,

Berc-i azmin bütün cihân-ı sebât.

Uçuyorsun seninle bir ümmet,
Yükselir fikr-i hakka pür azâmet!

İşte bir asmân-ı rûh-u alûd
Ki hevâsında ibtisâm-ı bahâr,
Ki kebûdünde cünbüş-ü ebhâr,
Pûs eder arzı bir tarâvet-i hâr,
Yükselir ceve bir duâ-yı vedûd;
Sanki âgûş-u nerm-i mâderdir,
Çırpınır kollarında bir nevzâd,
Vechî bir zehre-i mübeşşerdir,
Yâl-ü bâlinde rûh-u isti'dâd,
Gösterip arşa bir cebîn-i zekâ
Vatanın oğluyum diyor güyâ!
Şimdi bir tendbâd-ı cûş â cûş,
Kara kan dalgalarla bir ummân
Fırlamış cev-i asmâna... Yaman
Girdbâd-ı ecel ki vermez aman,
İnletir sem'-i çarhı banîn-i hûş!
Bu cihân-ı bâlâya, kudret-i hak
Gibi kânun günü râm ederek
Geldi teyyâre; savletiyle felek
Kıvrılıp kaldı; çünkü gayret-i hak
Müslüman tıynetinde dalgalanır,

Sanki cisminde Türk kanı vardır!

Şimdi bir şehre indi bir mahşer...

Mahşer-i neşve, hândeżâr-ı gurûr,

Hep nazârlarda bir ziyâ-yı sürûr...

Belki yüz bin cibîn-i nûrânûr

Hâkipâyindedir; hayât- beşer

Titriyor!... Milletin büyük kalbi

Yüce teyyârenin cenâhıyla

Vuruyor: şimdi bir şebâb gibi

Yine âfâka eylemiş hamle!

Arkasından koşar hayyât-ı niğâh,

Akıyor, aynî selsebîlallah!

Şimdi... Eyvâh: şimdi kanlı sükût!

Yine bir kalb-i kahramân durdu,

Yine hâlkın yıkıldı bir yurdu,

Yine feryâd eder bütün ordu,

Vatanın bağrını deler bu hebût!

İki ümmîd hurdhâş oldu,

İki, âlem kadar büyük vicdân

Söndü, târih-i azme kan doldu;

İnliyor şimdi âlem-i vicdân!

Belki revh-i benîde giryândır:

Gökte reng-i elem nümâyandır.

İşte karşımda bir kemik yığını,
Bir avuç kanlı et ki yoğrularak
Küme olmuş, yanında bir bayrak,
Milletin şânlı bayrağı, toprak
Dolu teyyâre... Yerde kaldığı
Anlatan bir sekûn-u harmanla
Bize âtiyi gösterir bu küme!
Yürürüz şimdi azm-i vicdânla,
Âh yârabbi, artık öldürme,
Artık öldürme Müslümanları! Biz
Senin uğruna cân fedâ ederiz!

Ölü düşmanla sîne-i vatana
Fâtih-i sâdık müebbeden yaşadı.
Uçarak vurdu arş-ı yezdâna
Onların rûhundan mukaddes adı!!

UKÂBNÂME⁴²

⁴² Ukâb ayın'ın zammıyla kara kuş demektir. Namık Kemâl eski Rusya devletinin bayrağında görülen kara kuş resminden dolayı bu şiirini ukâbnâme tesmiye etmiştir. Kemâl, o müstebîd ve kahrâr Çarlık devletinin nasıl bir âkıbet-i mehûfeye düşer olacağını işte şu manzûmesini otuz dokuz sene evvel yazarak kendi

Bir memleketin büyük dağında
Bir gün koca bir ukâb uçardı;
Güyâ ki cihân cihân kaçardı
Âfâk o şâhın uğrağında.

Yükseldi bütün cibâli geçti,
Yükseldi sahâ'ibin içinden
Yükseldi güneş kadar... Uçarken
Güyâ ki pür hayâli geçti!

Artık durarak zemîne baktı,
Bir nahvet-i kâfirâne duydu:
Zannetti ona kâdir de oydu,
Kibr-i azâmet yüzünden aktı!

Kalben dedi kim: nedir şu âlem?
Bir zerre huzûr-u şevketimde,
Gökler bile zir-i satvetimde,
Titrer şu cihân zemîne insem.
Bir nazâreme asmân açılmış:
Seyyârât ve sevâbetin ben
Esrârına vâkîfim ezelden;

---

ta'birinde âdetâ kerâmet-i irfân ile keşf eylemiştir. Lâkin Kemâl şî'rini etmâm edememişti; Çarlık Rusyası âhiren mahv-ı perîşan olunca şîiri etmâm vazîfesi benim kalem-i aczime tertîb etti. Manzûmede yalnız mu'terizeler dâhiline aldığım kıt'alar Kemâl'in, diğerkleri benimdir. Şiirin esâsı Nasır Hüsrev'in bir manzûmesinden muktebestir.

Toprak hele pâyime saçılmış.

Dünyada gezen hakir bir mûr
Meşhûdum olur nigâh edersem!
Yâ sayd-u şikâr için gidersem,
Pençemde kalır sibâ-yı makhûr!

Ummânlara sâyerîz-i heybet
Bir acaba sehâb-ı zî hayâtım,
Saytımla dolar mükevvenâtım,
Savtımdan uçar ru'ûd-u şiddet!

Ben hâsıl-ı şâh-ı bî nazîrim...

Âlem bana secde etse şâyân,
Ulviyet-i hilkatim nümâyân:
Eb'âd-ı fezâ benim eserim!!

.....

Birçok daha böyle yâve güyâ
Olmakta iken, ukâb-ı yezdân⁴³
Seyreyle nasıl olup hurûşân,
Gurrende-i ukâbı etti efnâ.

Yüksek dağa bir mühîb-i sayyâd

---

⁴³ Ukâb, ayının kesriye: ceza

Çıkmıştı; görünce sayyâdı derhâl
“Yâ Hak!” dedi bir ok attı zî bâl,
Mağrur ukâbı etti berbâd!

Göğsünde alıp da çerhâ-yı cân
Sür’atle yuvarlanıp inerken,
Bilmem bize böyle hamle kimden
Geldi? Dedi, lâkin oldu tâbân

Göğsündeki tîr-i per⁴⁴ bu lâyık,
Lâyık dedi bizlere bu hâlet:
Göğsümde durur cenâh-ı zillet,
Bizden bize geldi her fenâlık!

“Biz bir nice bir ukâb gördük,
Düşmüş yere cismi pârelenmiş,
Bir ok yarasıyla yârelenmiş,
Piçide-i inkilâb gördük!”

Farz eyle ki bir ukâb-ı satvet⁴⁵
En zirvesine çıkıp bu arzın,
Her noktasının şu tûl-u arzın

---

⁴⁴ Eskiden yapılan okların bir ucunda kanat resmi bulunurdu. Karakuş, oku görünce kendi cinsinden bir silahın kendini vurmuş olduğuna kana’at hâsıl ediyor.

⁴⁵ Eski Çarlık Rusyası maksûddur.

Vermiş kanadıyla zıll-ı dehşet;”

“Maşrik o zilâl ile kararmış...

Bir pençesine bu mülkü almış,

Bir pençe zemîn-i hende salmış,

Mağrib o hayâl ile kararmış;”

“Bâki mi kalır acep o heykel?

Zâhir mi değildir intifâhı?

Her müntefihin de inkisâhı?

Kim vardı bu yerde ondan evvel?”

Firavun ne oldu? Nerde Nemrûd?

Kisra nerede; benâ-yı şedâd

Hâk olmadı mı? Cihânı berbâd

Etmek dileyen kalır mı mevcûd?

Şeytan gibi var mı başka mel’ûn?

Vardır: biri de ânın helâku!

Maşrikte misal o kanlı câdû,

Mağribde numûne engizisyon?”

“Hepsinde birer ukâb vardır,

Bayraklarına olunsa dikkat;

Zulm eyleyemez hukûka hıdmet.

Yerden göğe bir hitap vardır!”

Oranın şehâmetinde mağrûr
Bin şâh mezâre münkalıptır,
Bin zelzele gönderir de kakhâr,
Bir zulmü eder sükûta mecbûr.

Hep kanlı alev saçan şevâhik
Birgün çöküyor zemîne mutlak,
Bir gün ediyor tecellî hak
Zulm-ü efserine gurûb-u lâhık!

“Yerlerde süründürür ukâbı...
Dünyalara sığmamışken evvel,
Her cizve olur hevâma me’kel,
Hakkın ne şedîddir ukâbı.”⁴⁶

İSTANBUL’A⁴⁷

Seni vermek mi? Değil Avrupa, dünyâyı dahi,
Bütün eşrârını gönderse, ukâb-ı medenî
Kürre-i arzı sıkıp pençe-i mel’ûnundan,
Boğsa ecrâm-ı semâyı şühedâ hûnında,
Kûhlar inlese bin ra’d-ı fezâ-yı peymândan,

⁴⁶ “Alallâh-ı şedîdü’l ikâb” âyet-i kerîmesine telmihtir.

⁴⁷ İstanbul’umuzun Avrupa mandası altında serbest bir şehir olarak idare olunacağına dair işâa olunan mel’unâne haberler üzerine “Yeni Gün” gazetesi tarafından neşredilen nüshâ-yı mahsûsada mündericidir.

Asmân çınlasa hep velvele-i heyecâdan,
Topların gövdesi altında çocuklar kalsa,
Süngüler annelerin bağrına kökler salsa;
Gülleler göklere insanları pür ân etse,
Bu bombalar yerlere volkanları rizân etse;
Nazârgâhında Hüdâ'nın açılıp makberler,
Arşa aksetse vücûd-u şühedâdan bereler;
Türklüğün meşhedi bir mevce-i hûnin olsa,
Şühedâ na'sı ile sakf-ı cevâmi' dolsa;
Seni biz vermeyiz ey şehir-i şehir İslâm;
Her minâren ebediyen duracak arşa selâm!
Müslümanlık gibi dünyaları tutmuş nâmın,
Hind ü Çin'in güneşi çehre-i kutsî fâmın;
Dolar âfâkına âvâz-ı bülend-i tekbîr,
Rûhlar varlığını âleme eyler tebşîr;
Maşrik-i hüsnünü her subh arayan âyet-i ân
Levh-i mahfûz-u Hüdâ'dır ki ezelden tâbân;
Mağrib-i vaslına her akşam inen şâh-ı gurûr
Rûh-u feyyâz kadardır, ebediyen mesrûr;
Denizinden görünür reng-i dima'e-yi şühedâ,
Gelir âfâkına bir nazîre-i mahbûb-u Hüdâ;
Bunu yıldızların âlemlere eyler i'lâm:
Titriyor üstüne milyonca nigâh-ı İslâm!
Sanki cami'lerinin kubbelerinden ummân

Yükselir göklere, âvâz-ı bülend-i Kur'ân
Sanki her mevc-i muazzamdan olur velvele râ'n!
Darabânıyla senin kalbinin âsâr-ı cihân
Darbân eyleyecektir ebediyen hilkâtte,
Kadrinin pâyesi var nezd-i ulûhiyette.
Âh ey belde-i dîn, kâ'be-i fazl-u irfân,
Maşrik-i hüsn-ü cihân, şehir-i semâvî-yi lem'ân!
Hâlkın şânına şâyeste büyük âfîsin,
Aynı kur'an gibi tutmuş bütün âfâkı sesin;
İki yüz bin kişi uğruna senin düştü şehîd,
Nâmını etti Çanakkale'de millet te'yîd.
Sanki bir gür-u belâ, belki âteşten tûfan,
Koca ummânları lertzân eden âhen-i volkan,
O mehâbetle donanma o mücessem girdâb
Ki eder dağları enfâs-ı lehîbiyle harâb;
Sonra deryâ gibi bir nâmütenâhi asker,
Mansub-ı menbâ'ı yok rûd-u cehennem-i peyker
Pâyimâl etmek için kadrini ey şehir-i şehîr
Toplanıp gelmiş idi, kalb-i celîlin tekbîr,
Alarak bir avuç evlâdını koşturdu; cihân
Bu temâşâ-yı ezel-i nâbeşe oldu hayrân!
Et, kemik bombaya, mermiye mukâbil durdu,
Bir nefer on topa, yüz câna muâdil durdu;
Gülle, kurşun feverân etti denizden, karadan;

Top kadar bomba yağıp durdu zemîne hevâdan!
Topların sesleri aks etti semâvâta kadar,
Esti bir kanlı kıyâmet gibi nâr-ı sarsâr;
Hep mebân-i cibâl inleyerek titrerdi,
Ölümün pençesi ta gavr-ı semâyâ erdi!
Sanki taşmış gibi gayyâ-yı gazâb pâş-ı vücûd,
Kol, bacak, gövde, göğüs göklere eşbah-ı cenûd
Kara kan dalgalı girdâbeler elvâhıyla
Görünüp dehşete gark eyler idi mevti bile!!
Sekiz ay böyle yanık kan dökerek cânından,
Sekiz ay böyle ezik cân vererek kanından,
Sekiz ay böyle ecel nûş edip, âteş yiyerek;
Sekiz ay böyle azâzili de râm eyleyerek
Koruyanlar seni ey belde-i memûre-i dîn,
Yine uğrunda senin lâzım ise kalb-i metîn;
Genç, çocuk, anne, baba kavm-i zafer-i bünyâdın,
İhtiyar, hasta, kız, erkek ne kadar evlâdın
Berin-i zarbân-ı kalb olup avaz avaz
Çınlattır gökleri!.. Bir sûre-i feth-i i'câz
Mü'minînin yine ervâhına eyler te'sîr,
Yine taa arşa varır savt-ı bülend-i tekbîr!
Kem nazâr hiç düşemez diline ey ismet-i hak,
Yoksa hâkinde mu'ammer-i şühedânın mutlak
Gelir ervâhı dolar havline; evlâd-ı vatan

Yine bir nevhâ-yı garrâ koparır cânından;
Yine kalbiyle o hak cânlı büyük kalbiyle
Yetişir; kurtarır ezyâlini kan boğsa bile!
Yine İstanbul'a hâkim yaşarız: veche kadar
Bunu her nazârı hakk-ı pervere takrîr eyler;
Ne kadar baksa nücûmun gözü, İstanbul'dan
O kadar rûh-u Muhammed belirir; her tâbân
Kubbe-i cami'e vurmuş gibi âyet-i bekâ,
Ebedî mazhârı haksın bize ey şehr-i Hüdâ!

ÂLEM-İ İSLÂM'A

“Birâder-i cüdânım Abdullah!a”
Ey nâmütenâhi, ezeli rûh-u ziyâdar,
Ey âleme hâkim ebedî âlem-i islâm,
Olduk mu bugün hâb-ı girândan hele bîdâr?
Ettik mi büyük fikrini âlemlere i'lâm?
Bir velvele-i cûşân gibi bedhâh-ı zamândan,
La'net batarak düzâha, kalmış sana meydân!

Kur'ân sesi var gulgule-i bahr-ı fezâda,
Kur'ân sesi aks etmededir devr-i semâdan!
Kur'ân yüzü tâbân görünür vech-i fezâda;
Kur'ân bakıyor maşrik-i lâhût-u nümâdan.
Tevhîd-i Muhammed tutuyor kalb-i cihânı,

Allah diyor ümmetinin rûh-u dehânı!

Ey âlem-i islâm ki akvâm-ı azâzil
Düzâhlar içinden köpürüp mest-i gazâb-ı pâş,
Dünyada senin etmek için kadrini tenzîl,
Girdâbeler açmıştı kıyâmet gibi dehhâş,
Bir sayhâ-yı cânınla bugün yerlere yattı,
Bir tîr-i nigâhın o demir rûhuna battı!

Zümrâbe-i hûnın ile emvâcî delirmiş
Bir bahr-ı hased belki de bir mahşer-i eclâf
Âsâr-ı ârâsından kara vicdânı belirmiş,
Bu umk seni hatta ebedî nâminı itlâf
Etmek gibi bir kasd ile ey dîn-i cihândâr
Koşmuştu denâet gibi lânet gibi murdâr!

Koşmuş ve uçmuştu senin mahvına; icrâm
Göklerde kûsûf etti, kadr-i hûna boyandı.
Efkâr-ı taassub, o ölüm rûhlu ehrâm
Çökmüştü bütün âleme; volkanlara yandı
İslâmın ezeli tıynet olan hulûdu,
Zannetti taassub ki ezilmişti vücûdu.

Lâkin dolarak maşrike dînin şühedâsı

Ervâh-ı kıyâm eyledi, dünyayı kuşattı;
Çınlattı bütün gökleri Allah sadâsı,
Allah eli eşrârı cehennemlere attı!
Bir devr-i zuhûrun yine ey âlem-i islâm
Bir devr-i zuhûrun ki bütün mağrîbe i'lâm
Etmekte bugün velvele-i âyet-i hakkın,
Arşın yüzü tâbende-i ulviyet-i hakkın?

3 Şubat Sene 335

TEVFİK FİKRET'İN RÛH-U CERÎHADÂRINA!

Genç öldü, rûh-u fikretinin bir misâline,
Bir tek hayâl-i zârına olsun kavuşmadan;
Genç öldü gitti kalbini endîşe-i vatan
Tutmuş sıkardı, lâkin o hakkın zevâline
Fâni' değildi: birgün olur milletin bütün
Evlâd-ı zî vâkar-ı kemâl-ü hamîyyeti
İclâfî târumâr ederek taht-ı milleti
Bir burc-u i'tilâya kurar saltanat, o gün
Ferdin değil, esâfil-i nâsın değil, evet
Hakkın olurdu; işte büyük fikrinin büyük
Kalbinde dâimâ yaşayan rûh! En küçük
Bir vak'adan teheyyüc eder "Gitti memleket!"
Feryâd-ı cânendâzi İle eyleyip zuhûr
Vidânların melâlini inlerdi zâr zâr;

Lâkin vatan; vatan gidivermezdi: bir mezâr
Olmak revâ mı bir koca dünyayı zî şu'ûr?
Dağlar düşer mi zeyline emvâc-ı zilletin?
Ummân-ı gurûb eder mi haffar-ı şeâmete?
Târih okur mu fâtihâ bir şanlı ümmete?
Türklük düşer mi pâyine bir kahpe milletin?

Fikret, cihânda şimdi mehâlât oldu hep,
Kânûn-ı adl-ü hakkı değiştirdi bir sebep:
Allah'a karşı küfr okuyan bir sebep ki âh
Ahlâkın inhitâtıdır işte... Yazık, günâh!
Eyvâh i'timâd-ı cenânın hayâl imiş;⁴⁸
Yâhut sen olmayınca "Vatan" ber muhâl imiş!
Eyvâh gitti; gitti vatan Fikret! İşte sen
Gittin Hüdâ'ya milleti mahzül görmeden.
"Namık Kemal", "Ekrem", rûhunla iltihâk
Ettik, büyük saâdetine arz-ı iştiyâk
Etmekteyim; bugün beni al, çek türâbına!
Hıyl-ı adû basınca mezâr-ı harâbına
Birlikte vermedikse de cân biz şu millete,
Birlikte ferş-i cism edelim pây-i zillete!.

18 Ağustos 339

---

⁴⁸ "Dünya dönecek cennete îmanla inandım"
[Tevfik]

DAYANMA!⁴⁹

Dayanma, tahta-yı tahtıyla dereke-i Yunan'ın
Kurulmuş evc-i bekâya bu şanlı sanduka;
Dayanma, tâbîş-i mebrûru Seyf-i Orhan'ın
Bütün nücûm-u adâlet dökerken âfâka,
Senin de kavmini zîr-i cenâha almıştı,
Zelîl milletin ancak bu yolda kalmıştı.
Zelîl milletin alçakça, bir küçük hâlkın
Firâr ederken önünden çoluk çocuk, kadının
Bu pâdişah idi hâmisi; nasfet-i hakkın
Meâli kalmış idi sâyesinde Türk adının.
Sığındı İmparator Astân Orhan'a,
Bizans bahtını rabt etti taht-ı Osmâni!

Dayanma, sen kimin evlâdısın? Düşün! Türedi,
Yalancı bir herifin; sonra necl-i zîşânı
Bu pâdişah-ı bülendin değil mi ki serdi
Birinci hısnını vurmakla hâke Yunan'ı?
Senin bu türbede ancak vücûd-u şînin var,
Onun, senin Ayasofya'ndan arşa rûhu bakar!

Nasıl bu türbeye girdin? Bu kab-i islâmı

---

⁴⁹ Venizelos'un oğlu mezâlim Sofokles Bursa'da Orhan Gazi'nin türbesinde sandukaya bir vaz' ile dayanarak fotoğrafı aldırması ve Avrupa gazetelerinde ta'b ettirmiş idi. Dayatma şiiri bu resim üzerine yazılmıştır. Şiir "Hâkimiyet-i Millîye" gazetesinde, Ankara'da neşr olunmuştur.

Kılıç ucuyla mı yardım? Bu zirve-i dîni?
Temevvücât-ı demâ'ın mı tuttu? Hâlâ mı
Utanmadan duruyorsun? Şu iğtirâr-ı dîni
Sezâdır Avrupa'nın umk-u kînine elhâk,
Seninle Avrupa ehl-i salîbi cânlatacak!

Seninle öyle mi? Ey müntefih vuhûd-u garîb,
Senin ki varsa bu âlemde şân-ı mevhûmun
Uşaklığındır, evet sen uşaklığınla mühîb,
Uşaklığınla büyüksün; likâ-yı meş'ûmun
Cihâna bir berredir!... Ey haramzâde senin
Safâ-yı cünbüşe şâyestedir küçük bedenin!

Fakat elinde kılıç yâr-ı zull-ü hüsrândır:
Kolun kırık, yüreğin yok, beş altı yüz senelik
Esâretinle bitiksin... Adîm-i âlâ mekândır
Îade-i cengi: meşhur sirkâtinle bitik,
Özün, sözünle bitiksin dayanma... Kendine gel:
Bitik değilsen eğer âverde-i Seyfi satı'a al
Bu türbeden çıkıyor... Pek yakında bir millet
Ulüvv-ü şân ki tebcîle muntazır! Yürü, al!
Yanında nâmütenâhi vesâid-i sadvet,
Pâyinde Avrupa var... Gir cibâl-i maşrike, dal
Temevvücânına bir kanlı, şânlı ummânın

Yazılsın evc-i esâtire nâmı Yunan'ın!

Niçin, niçin duruyorsun? Muhammed ümmetinin

Mukadderâtına hâkim değil misin? Bursa

Bugün seninse, yarın kalbi bir büyük dînin

Makâr-ı âlî irfanda gittiğin olsa,

Değil mi şânına lâayık ki leşker-i Yunan

Girince meydâna dünya vuruldu cânından!

Çıkınca meydâna sen Türke düştü mahvolmak,

İnildi, titreyerek secde etti satvetine;

Büyüklükle fakat zâlim olmadın elhâk:

Yerinde saymayı lâayık görüp şecaatine,

Girip de almadığın mülkü ünve kaptın,

Fazîletinle fakat böyle levhâlar yaptın!

Ölüp ölüp dirilen nâm-ı zilletinle bugün,

Kadîm-i şevket bu nâtiyân-ı ihyâya

Yeter şu gayretin ey nâselef! Cihânda bütün

Küçüklüğün sırttır her nigâh-ı binâyâ.

Küçüksün işte şu vasfınla ey şakî-i şımarık,

Cânın açılrsa çıkar korkudan derûnî yarık!

Evet bugün seni teslit edip de mülkümüze

Hıristiyanlık eder Müslümanlığı tahkîr;

Evet bugün Venizelos tahkîm etti bize
Fakat melâl-i Muhammed'le galgâl-i tekbîr
Duyuldu, dolduruyor feshâzâ-yı dünyâyı,
Melâli inletiyor belki arş-ı âlâyı!

Dayanma, kendini topla, dayanma: bir ölünün
Mezârı hürmete şâyândır, anla bâri bunu;
Dayanma, hafre-i iflâs-u hîçe düştü bugün
O hokkabaz babanın kurduğu domuz oyunu!
Dayanma, sâye-i sakfında hâşiâne eğil,
Eğil bu türbede alçak cânınla, haddini bil!!
28 Teşrîni Sâni 339

DEFTER-İ HÂTİRÂTIMIN SON SÂHİFESİNE

1332 senesine vedâ
Yine bir yıl hayât-ı zârımdan
Yine bir yıl ufûl edip gitti;
Yine âyine-i mezârımdan
Ufka bir çehre in'ikâs etti.
Gösterip hep o çehre-i zerdi
Şu boğuk defterin sâhifeleri...
Şimdi baktım da rûhum ürperdi:
O sûtûrunda inkirâz-ı eseri!

İnkîrâzın likâ-yı şûmu âyân,
Cism-i cân, fikr-i hiss karîn-i zevâl;
İnkirâz eyliyor garip vatan,
İnkirâz etmesin mi nesl-i kemâl?

Âh Âllah'im, işte çok yaşadım
Ben babamdan; o mevt-i nâmerdi
Gönder artık cihândan batsın adım,
Gelecek yıl için vatan derdi
Bu yılın kahr-ı şiddetiyle devâm
Ederek arş-ı kudret-i islâm

Düşüp âfâk-ı küfr-ü cüdâna,
Vereceksen budunu Yunan'a!

Ah Yârabbî istemem yaşamak,
Beni sen ölmeden gebertmeye bak!

Yazamam, âyet olsa da, bunu bil
Vatanın kıssa-yı garîbini... Sil

Ya o mel'ûn gurûbu göklerden
Yâhut elvâh-ı ömrümü yerden!

MÜNÂCAT

Lâhuti-yi hak –çehresi şehri ramazanın

Dolmuş yine âfâkına islâm-ı cihânın;

Gülmüş yine bir cennet-i gufrân-ı fizânın

Ervâh-ı ziyâbârı burûcunda semânın;

Lâkin yine mazlûm gibidir kalb-i semâvât,

Hâlâ mı, ilâhi, eremez arşa münâcat?

Hâlâ mı güneş doğmayacak mazhar-ı haktan?

Hâlâ mı liyâl inleyecek sîne-i şarktan?

Bir lem'â-yı rahmet rabb-i felaktan:

Kaldır şu cehennem gibi eşbâhı şafaktan,

İstanbul'u, Yârabbî, sen envârına gark et,

Zulmetleri kır, gökleri aç, şarkını şark et!

Şarkında bugün dînini tahlîse müheyya

Türk milletinin ordusu var, şarkına güyâ

Cünd-ü şühedâ, ümmet-i merhûme-yi ihyâ

Dolmuş, edecek şânını târihinin ihyâ!

Kalsın mı bugün merkez-i dîn nâmütenâhi

İzlâle boğulmuş? Açıl, ey arş-ı ilâhi!..

2 Ramazan 339

TÜRK ASKERİ'NE⁵⁰

Sen ey koca Türk, ey yüce millet ki çıkardın

Gâzi gibi, İsmet gibi, Fevzi gibi erler;

Sen ey ulu deryâ ki kabardıkça yıkardın

Dağlar gibi bin orduyu; ey her biri haydar,

Ey kalbi Muhammed'le dolan Müslüman asker!

Allah kılıcıyla yine vurdun, yine kırdın,

Âfâkı tutan kapkara âmâli sıyırdın.

Bir kavm-i dîni, kalbi siyâh bir sürü cellat

Çökmüştü vatan bağrına, cennetleri yakmış

Hûrilerinin eyleyerek ırzını berbâd,

Her süngüye bir yavrucağın na'sını takmış,

Murdar yüzü, murdar özü çirkef gibi akmış

Coşmuş geliyorken, onu sen, ey koca Türk! Sen

Tuttun ve bütün levsini attın üzerinden!

Bir fırtınadan önce sahâ'ible hem âgûş

Ummân gibi bir dehşet-i ebkemle karardın...

Girdâb-ı begirdâb, ecel reng-i hafâ-yı pûş

Durdun ve çekildin... Seni ezgin seni yılgın

Zannetti adû... Sen o zamân dağları yardın,

---

⁵⁰ Sakarya'da ordumuzun muzafferiyet-i mu'azzamesine necile-i?? kaleme alınmıştır.

Sahrâlara coştun, göğü emvâcına boğdun,
Küfr âlemînin üstüne fikrin gibi doğdun!

Türk askeri, ey altı asırdan beri islâm
Sâyende duran; dîn-i Muhammed sana şâyân,
Şâyân sana kur'ân-ı mübîn: pâyine asnâm
Hep titreyerek düştü yine! Azmine hayrân,
Hayrân sana enzâr-ı semâ, rûh-u şühedân:
Tuttuk yine islâmı çıkardık uçurumdan,
Nâzende hilâlin okuyor haçlara meydân.

Bazularının himmeti var olsun! Efendim!
Azîmim, yüreğim, kardeşim, imânım, amânım,
Ey asker-i hak! Ey bana benden bile kendim!
Dînim, vatanım, âilem, ey mihr-i cenânım,
Sultân-ı hayâtım, ebedî neşve-i cânım,
Bazularının himmeti var olsun! Ezelden
Te'bîd-i ilâhi ile dîn askerisin sen!

Semâ-yı bekâ sîreti bin rûh-u mübînin
Gökten gülüyor çeşmine ey cünd-ü muzaffer;
Bir nücûm-u ebed tâbişine feyyâz-ı me'inin
Arşından uçup alına konmuş; sana Haydâr
“Bedir” in ebedî rûhunu nedh eylemiş asker!

Sen vâris-i mebrûrusun ashâb-ı kirâmin,
Parlar nazâr-ı nûr-u kadrden ulu nâmın.

Asker, o mehîb Avrupa'nın fikr-i akûru
Dağlarca nüfûzuyla senin üstüne vardı;
Ummânları pâmâl eden ebdân-ı gurûru
Ta kalbine girmekle bütün cânını sardı;
Elvâh-ı vatan, çehre-i âfâk karardı...
Yunan değil, esnâm-ı cihân, sîm-i siyâh-ı esnâm
Çıkmıştı senin karşına, hûnriz-i ecel-i kâm!

İnsanlığının sen fakat encâm gibi nevâr,
Yok zannolunan Türklüğünün hak gibi tâbân,
Kur'ân... Gibi hak varlığını eyleyip izhâr,
Her lemhâda bin sâ'ika saçtın nazârından,
Vurdun! Yanarak kaçtı bütün leşker-i Yunan!!
Yunan'ı değil, kahpe-i dünyâyı geberttin,
Şirkin kara âmâlini zîr ü zîr ettin!

Allah için evlâdısın ecdâdının asker,
Allah için islâma sezâ-yı cünd-ü Hüdâsın;
Kalbin ezeli nûr-u Muhammed'le mübeşşer,
Alnında ebed nûru gülen şems-i bekâsın,
Allah için, Allah için Allah nemâsın!

Kur'ân meâlini ne mümkün bana tertîl?

Tekbîr ile ancak ederim şânını tebcîl:

Allâhü ekber, Allâhü ekber, ey cânlı millet, ey şânlı asker,
Allâhü ekber, kurtuldu dînin: Allâhü ekber, oldun muzaffer!
Zulm âteşiyle âh yetîman varmıştı arşa, rûh-u nübüvvet
Olmuştu mahzûn; Allâhü ekber: mahvoldu gitti şirk-i muhakkar!
Makberlerinden ecdâd geldi, ma'şerlerinden islâm geldi;
Minberlerinden ervâh geldi, Haydâr beraber, Mevlâ beraber,
Vicdân-ı islâm Allâhü ekber âvâzesiyle dünyâyı tuttu,
Türk ordusundan nâr-ı cehennem cûş etti yaktı küffârı yer yer!
Allâhü ekber! Ey asker-i dîn, târih-i şânın târih-i âlem:
Her yayı bir hak, bir hakk-ı âlî, her satrı bir hak bir hakk-ı ezher.
Son satr-ı seyfin, Allâhü ekber! Arş-ı Hüdâ'dan bir huzme-i nûr
Bir öyle ulvî satrın ki eyler ensâli ezber, âbâdı ezber!
Yerler açılmış, gökler yarılmış; ervâh-ı envâr olmuş yek âvâz:
Allâhü ekber, Allâhü ekber, Allâhü ekber, Allâhü ekber!

14 Eylül 337

YENİ SENEM

Defter-i hâtîrâtımın son sâhifesine

Kapadım işte bugün son senenin defterini,

Öperek koklayarak defterimin her yerini.

Öperek, koklayarak çünkü bu yıl feyz-i vatan

Taşıyor defterimin safhâ-yı eyyâmından:

İn oku, sonra Sakarya iki sübhânı cenk,

Zafer-i hak iki hengâme-i tekbîr-i âhenk!

Sonra âlî vatanın kubben şânında ayân

Ferk-i islâma doğan şems-i ilâhi-yi lem'ân.

Görünür Ankara'nın matla'ı nevârından

Hind ü Çin Mısır u Buhâra Acemistân, Afgân!

Öyle bir çarptı vatan kalbine hûn-i islâm

O soğuk zannolunan bârika-i rûh âşâm

Coştı, âfâk-ı Muhammed gözü tâbân etti;

İnkirâzın başı çiğnendi, şenâat bitti!

Şimdi ben her nefes aldıkça hevâ-yı vatanın

Nefhâ-yı hârı dolar rûhuma baygın baygın.

Ağlarım, yüz sürerek pâyine yâr-i vatanın,

Ah bir kanlı şafak hâk-i diyârı vatanın!

Âh hûn-u şühedâdan yine bir şelâle
Fırlamış göklere yerden, şu ilâhî hâle

Ki mukaddes vatanın ferâk-ı mübîninde güler
Hûn-u ma'sûm-u şehîdândan örülmüş efser!

Âh o âlî neseb ebrâr-ı Hüdâ hürmetine,
Bu vatan kaldı bu din kaldı bu hak kaldı yine.

Sûre-i feth ile millet açarak defterini
Zafer-i hak ile doldurdu bu yıl her yerini;

Fâtihâ ile kapadım ben de, şu defteri bî şekk
Pek hazindir, fakat alçakça sürünmek, gitmek

Ölümün ni'met-i cânbahşına nisbet ne zelîl!
Milletim eyleyemez böyle hayâtı tebcîl.

Fâtihâyla bütün âsâr-ı semâvâtı dolu,
Yaşasın âlem-i islâmı tutan Türk oğlu!

31 Kânuni Evvel 1921

HAK VE KAN!

Hakkın zuhûru kudret-i hakkın zuhûrudur,
Hakkın zuhûru kalb-i Hüdâ'nın gurûrudur;

Hakkın zuhûru âlemi sarsar zamân zamân,
Volkanların zuhûru kadar tünd-ü bî aman;

Er geç doğar güneş gibi hak, târ-ı ufukların
Her köşesinde cilve eder bir büyük yarın;

Hak nerde varsa kanda berâber fakat, hayât
Kandan doğar, budur ebedî ser-i kâinat!

Târihe fasl-ı nûr açan âsâr-ı hârika

Parlar ve sönmez öyle birer kanlı bârika!

Hep kanlı kanlı ma'rekelerden tulû' eder

Dünyâyâ mahs-ı rahmet olan çehre-i kader!

Kur'ân kılıçla etti semâdan, muvahidîn

Âfâk-ı dehre kan dökerek etti neşr-i dîn!

Türk'ün de hakkı işte tulû' etti, Türk kanı

Söndürdü kalb-i şarkı yakan hâr-ı volkanı!

Fir'avn garbı bahr-ı şehâdette boğdu şark,

Bin şa'şa'ayla âleme tekrar doğdu şark!

Gayzın, ta'annüdün, ceberrütün kallânı

Titretti, sarstı, kavradı, fırlattı Türk kanı!!

Türk'ün kanıyla şimdi semâdan olur âyân

Ma'nâ-yı hak kadar ebedî âti-yi vatan.

Ey hûn-u zî hayât-ı bekâ, selsebîl-i dîn,

Feyz-i hurûşun oldu yine asmân-ı karîn!

Her katre-i kerîmine bir rûh açar cenâh:

Türk'ün kanıyla dîn-i Muhammed bulur felâh.

Türk'ün kanıyla şimdi tebehhür olup gider

Ta arş-ı hakka Muhammed seydü'lbeşer!

2 Eylül 337

ZAFER ALLAH!⁵¹

Kan fışkırıyor göklere yerden... Yine Mevlâ

Olmuş gibidir tavr-ı celâliyle nümâyân!

Pür velvele bir şevk ile ervâh-ı şehîdân

---

⁵¹ Yunan ordusunun tat'i mağlubiyetiyle İzmir'in istirdâdı üzerine yazılmıştır.

Âfâka eder nağme-i tekbîrini i'lâ.

Mânâ-yı bülendiyle âyândır kadirallah,

Zulm ordusunun kalbini söktü zaferallah!

Allah zafer buldu bugün şark-ı mehîne,

Kur'ân güneşi doğdu bugün âleme tekrâr;

Allah zafer buldu! Zilâl ordusu nâçar,

Makhûr-u perîşân iniyor ka'r-ı zemîne!

Türk süngüsü hak âleti, Allah eli oldu,

Âfâk-ı cihân sâika-yı adl ile doldu!

Sârsârları, volkanları, düzâhları, makhûr;

Ummânları, tûfanları, mecbûr-u sükûnet;

Âlemleri gâlâti-i gayyâ-yı kıyâmet

Etmekte ecel küster olan hâlik-i mağrûr!

Hiç bâtıla eyler mi fedâ hakk-ı Hüdâ'yı?

Mahzûn bırakır mı necbâ-yı şühedâyı?

Ey adl ile, ihsân ile emr eyleyen Allah!

Biz lâyıık-ı adlin olabildik ki sen ihsân

Ettin şu büyük nusreti, kur'âna nigezbân

Hâlk eylediğin milletimin savleti nâgâh

İslâma çöken künbed-i mel'ûnu devirdi,

Gayzın kara ummânını, durdurdu, çevirdi!!

Türk'ün kanı âsâr-ı zalâmın arasından
Cûşân olan enhâr-ı şafak reng-i Hüdâ'dır;
Türk'ün kanı din uğruna Allah'a fedâdır,
Kur'ânı yazar levhâ-yı arşa o temiz kan!
Tâbende-i hurûşundan uçar nağme-i tevhîd,
Eyler zaferallahı bu âlemde o te'yîd!

Sirâyet-i zaferâllahı, görünsün sana hâlin
Türk'ün vatanından doğuyor çehre-i takdîr,
Al kanlar içinde beliren seyf-i cihângîr
Te'yîd ediyor şânını mağrur-u helâlin!
Türk sancağı şeklinde âyândır kadirallah,
Zulm ordusunun kalbini söktü zaferallah!!

2 Eylül 338

İSTANBUL HALKINA!

Dört yıldır ezildin, nefesin durdu, hayâtın
Yıprandı, yüzün yerlere çarpıldı, hakâret
Vicdânını inletti, gözün döndü, hıyânet
Âfâkını tutmuştu; fakat sabr-ı sebâtın

Mahvolmadı, ey mefhâr-ı islâm-ı ahâli,
Ey nûr-u nübüvvetle gülen çehre-i âlî!

Dört yıldır ezan sesleri âfâk-ı semâdan
Mâtem sesi hâlinden senin rûhuna çöktü;
Küfrün kolu güyâ koparıp kalbini söktü,
Oldu yine ümit ile âtiye nigezbân;
Enzâra nihân bir koca volkan gibi yandın,
Taşlar basarak bağına Allah'a dayandın!

Derken o ulu bir zelzele bir zarbân-ı kakhâr,
Türk ordusunun zelzele-i savleti geldi,
Volkandaki kışrın kara vicdânını deldi,
Din âteşi ta arşa kadar şererbâr;
Çıktın ve göründün yüzü ak, alını açık sen
İstanbul ahâlisi, yaşarsın ebediyen!

Sensin ki Çanakkale'de sermest-i şühedât,
On bin kadar evlâdını gömdün! Evet ama,
Hak dînini sen cân vererek eyledin ihyâ;
Yükseldi senin kanlı mezârında şevâmet.
İstanbul'un evlâdı bütün âlemi yendi,
İstanbul'un evlâdını Türklük de beğendi!

Ölmek vatan uğrunda senin cânına minnet.
Lâkin o büyük cânını bir halka-i ejderdir
Sarmıştı, bu çenberde bütün varlığın inler,
İnlerdi ve garp sırtlanının şerrine la'net,
Âmâline bin la'net-ü nefrîn ile her gâh
Beklerdi ki zâlimleri vursun zaferallah;

Türk süngüsü bir parladı şarkın kucağından,
İstanbul'un âfâkına yıldızları doldu,
İstanbul'un evlâdı da din ordusu oldu,
Pür şân-ı şeref fırladı Allah ocağından!
Mânâsı budur gördüğümüz ıyd-u serverin,
Târih açıyor âleme ey hâlk, zuhûrun!

Ey hâlk zuhûrunla melâini devirdin,
Vurdun bütün evhâmı geberttin, yere serdin;
Erdin yüce kalbinle büyük fikrine erdin,
Küfrün kara ummânını göğsünle çevirdin.
Ta on üç asırdan bir îman gözü rûşen,
Şân milleti, hak milleti, din milletisin sen!

25 Teşrîn-i Evvel 338

MAVİ-BEYAZ'A!

Nerdesin nerde bugün söyle sen ey mavi-beyaz?

Cümbüş-ü bâline gökler geliyorken pek az!

Kerrenin katb-i hayâlisine pür tâb ettin,

Âlemîn göğsüne güyâ ki dikildin gittin!

O kadar zevk-i teâli o kadar tâb-ı gurûr

Vardı hâlinde senin, ey ebedî şîn-i duhûr!!

Sen ki âfâkı tutan hayâ-yı cismine bütün

Menevişler yaparak göz boyadın birkaç gün;

Sen ki her nerde göründünse gürûb etti hayâ,

Irz-u nâmus yaydın, gayzını ettin ihyâ;

Sen ki düzahlara yaktın koca bir memleketi,

Yazdın elvâh-ı semâvâta kızıl mel'aneti;

Şimdi sen hangi, ne kadar nurânur

Zirve-i mefhâretinden bakıyorsun mağrûr,

Yıktığın, yaktığın enhâya zemînden el'an

Çıkıyor pâyine kan dalgalı birkaç volkan!

Sen, semânın kızı zannetme, piçisin,
Kürre-i arzı boğan ejder-i zulmün içisin!

Nasıl ey mâvi-beyaz, mevce-i elvânından
Vech-i âtisini pür nûr görür mü Yunan?

Sahâ-yı âleme doğmuş mu “Megâl-i İdean” ?
Vaz’-ı haml etti mi ifrit-i tağlibden anan?

Nasıl ey mavi-beyaz, Türk’ün olan âfâkı
Sarabildin mi? Kemirdin mi hayât-ı şarkı?

Yutabildin mi minârâtı sen ey ejder-i dîn?
Ayasofya’nda yine yaptın mı ruhbân-ı âyin?

Sakf-ı meyhânedede, balkonda, dam üstünde falan
Görünüp çırpınıvermekle sanırdın ki cihân

Kudret-i şânını bir hak gibi tebcîl edecek,
Müslümanlık bile incilini tertîl edecek!

Şimdi meyhâne değil, hâne değil, yerde bile
Yok vuhûd-u abesin! Zâr u zebûn hâlinle,

Kıssa-i mel'ânetin yâd edilen her yerde,

Kanlı târihine çekmek diliyorsun perde!

13 Teşrîn-i Evvel 338

ORDUYU TEBCÎL

Ey milletimin cân özü, büyük asker,

Ey dînimin öz oğlu olan cünd-ü muzaffer!

Geldin, ebedî merkad-i ecdâdına geldin,

Ensârına, ihvânına, evlâdına geldin;

Kalbin gibi müsellemler yaşayan şehre kavuştun,

Dinin gibi yüksek şeref-i dehre kavuştun;

İstanbul'a geldin, yine bir feth-i mübînin

Bir şanlı alem dikti semâvâtına demek.

Mahvoldu huzûrunla senin düzah-ı eşrâr,

Cennet gibi el-latif vatanım şimdi ziyâdâr

Bir maşrik-i nevhânde âfâkına mebrûr

Elvâh-ı cemâlin doluyor; bâtl-u mağrur,

Küfrün o yaman çehre-i şumü ebediyen
Deryâ-yı hicâlinde boğulmuş kederinden!

Türk askeri, ey nahbe-yi ma'şuk-u cenânım,
Pâyinde türâb olsa sezâ-yı cevher-i hânım!

Ey çehre-i me'nûs-u ilâhi ki Muhammed
Nûruyla güler cephe-yi ânın, ne müebbed

Bir hakk-ı âyân, hakk-ı mübîn, hakk-ı ezelsin,
Türk'ün ebedi vech-i şehîdiyle güzelsin.

Billah güzelsin bütün elvâh-ı safâdan,
Parlar o mübârek nazârın nûr-u Hüdâ'dan!

Geldin bize ey kudret-i tâbân-ı ilâhi,
Geldin ve bütün milletinin nâmütenâhi

Eşvâkı gördün ki semâvâta saçılmış
Gördün ki bütün milletinin kalbi açılmış,

Almış seni âgûşuna, sermest-i mübâhat,
Gökten bu büyük levhâya bin huzme-i âyân

Rebzân oluyormuş gibi bir rûha büründü,

Türk'ün yine bir safhâ-yı târihi göründü;

Her çehreye “Gâzi” der eden fikrini îsar,

Her sancağa vurmuş gibi âti-yi ziyâdar.

Târih hurûş etti bugün velvele-i hak

Dünyaları doldurdu; ebâdılı kuşânmak,

Boğmak, yere vurmak... Bu yaman emr-i mukadder

Türk askerine işte bugün oldu müyesser!

Dînin yüce târihi senin ma'kis-i şânın,

Ta arş-ı ilâhide güler çehre-i ânın!

Sensin ezeli hâmî-yi hak, nâmını kur'ân

Ayât-ı cihâdıyla eder âleme i'lân;

Sensin deviren dağlarını küfr-ü zilâlin,

Mel'ûn sâlibin kanına girdi hilâlin!

Sensin bize isbât eden Allah'ı bugün sen,

Hakkın yüce timsâlisin ey mukaddes rûşen!

Sensin büyük islâmı tutan seyf-i şererbâr,

Ey mu'cize-yi bâkiye-yi seydü'lebrâr!

Mebrûr, mübeccel, ebedî şânına hürmet;

Hürmet sana ey heykel-i zî rûh-u şühedât!

7 Teşrîn-i Evvel 339

SONUÇ

Kimlik (identity) terimi, aynılığı ve sürekliliği içeren Latince "idem" kökünden türetilmiştir. Türkçe'de ise kimlik, "kim" soru kökünden türetilmiş olup aynı şekilde zorunlu bir mensubiyeti, aynı olmayı, tek olmayı, hangi kişi olmayı ifade eder.

Kimlik inşasına ilişkin yaklaşımlar modernizm, postmodernizm, küreselleşme, bilgi-iktidar, birey-toplum/devlet, din, etnisite vb. ile kimlik etkileşimlerini merkezine koyan yaklaşımlar olarak ele alınabilir.

Türkiye'de milliyetçiliğin ortaya çıkış koşullarını inceleyen çalışmalar merkezli literatürün genel kabulü, milliyetçi düşünce ve hareketlerin, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde yaşanan gelişmelerle, özellikle de 19. yüzyıldan itibaren girilmiş olan modernleşme çabalarıyla paralel biçimde tarih sahnesine çıktıklarını kabul etmeye yöneliktir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde yaşanan tarihsel, toplumsal, siyasi ve ekonomik gelişmeler, bir taraftan azınlıkların ayrılıkçı milliyetçi hareketlerinin başarıya ulaşmaları sonucunu ortaya çıkartırken; diğer yandan da Osmanlıcılık ve İslamcılık ideolojilerinin "kurtuluş" planları için imkânsızlığını göstermiş ve sonunda imparatorluğun dağılmasının ardından yeni kurulacak olan Türkiye Cumhuriyeti ulus-devletine varan süreçte Türkçülük'te karar kılınmasına vesile olmuştur.

On dokuzuncu yüzyıl başları Türk milliyetçiliğinin üzerinde yükseldiği bilimsel tezlerin Batılı oryantalistlerin ve Rusya'daki Kırım ve Kazan'daki Türk bilim adamlarının çalışmalarından oluşmakta olduğunu yazan Georgeon'a göre, Osmanlı Türkleri bu aydınların katkıları ile yeni bir millî kimlik kazanmaya başlayacaklardır. Bu dönemde, Türk milliyetçiliğinin tarihsel ve kültürel meseleleri üzerine yazıların yayımlandığı dergiler de ortaya çıkacak; örneğin Türk milliyetçilerinin, Türk İli ve Turan adlı yayınlarının yanı sıra 1911'de yayın hayatına giren Türk Yurdu dergisi tüm Türklerin kabul edebileceği bir ülkü yaratma, Osmanlı'daki Türk unsurunun siyasi ve ekonomik çıkarlarını koruma ve Osmanlı Türkleri arasında Türk ulusal ruhunun gelişmesi ve güçlenmesi için çaba sarf etmeyi hedefleyecektir.

Edebiyatımızda başlayan ve dönemseller olarak ilerlemeye devam eden millî gelişmeleri eserlerinde kullananlardan biri de Ali Ekrem'dir. O, özellikle hece ile yazdığı şiirlerinde vatan, millet, Türk, hürriyet gibi kavramları sıkça kullanmış, romantik ve coşkulu bir ifade ile vatan sevgisini dile getirmiştir. Döneminin siyasi, toplumsal ve edebî

konumu bakımından bu kullanımları fazla ölçüde geliştiremeyen şair, yine de millî kimlik inşasını çağrıştıracak kavramları eserlerinde yeterince vurgulamıştır.

KAYNAKÇA

Ainur Nogayeva-T. Kaiyerken-Z. Ilyassova, “Eski Türklerin Askeri Gelenekleri: Türk Askerlerinin Doğu ve Batı Asya’da Oynadığı Roller”, **Bilig**, 81, 2017, s.165-183.

Akyüz, Kenan (1970), **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, Doğu Matbaacılık ve Ticaret L.T.D., Ankara.

Almas, Turgun (2013), **Uygurlar**, Selenge Yayınları, İstanbul.

Altıkulaç, Tayyar ve diğerleri (1992), **İslam Ansiklopedisi**, 6. Cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Banarlı, Nihad Sami (1970), **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, MEB Yayınları, Ankara.

Emre Yıldırım, “Türkiye’de Milliyetçilik Ve Millî Kimlik: Türkçülüğün Keşfi ve Ulus-Devletleşme Sürecinde Türk Millî Kimliği”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, 28, 2014, s. 73-95.

Enginün, İnci (2004), **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Enginün, İnci (2006), **Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (1839-1923)**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Ergun, S.Nüzhet (1936), **Türk Şairleri**, Bozkurt Matbaası, İstanbul.

Erkan Göksu, “Kutadgu Bilig’e Göre Türk Savaş Sanatı”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2/6, 2009, s. 266-281.

Ermış, Hamza (2008), **Arapça’dan Türkçeleşmiş Kelimeler Sözlüğü**, Ensar Neşriyat, İstanbul.

Ferhat Aslan-Zeynep Türksever (2014), “İstanbul Folklorunda Şehitlik Etrafında Oluşan Halk İnançları”, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, LI, s. 28-62.

Gencay Zavotçu, “Mehmed Akif’in Şiirinde Hürriyet ve Vatan Kavramı”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 1, 2012, s.7-20.

Göksu, Erkan (2010), **Türkiye Selçuklularında Ordu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Hoca Sadeddin Efendi (1974), **Tacû’t Tevârih**, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, İstanbul.

Hüseyin Aydoğdu, “Modern Kimlikte Öznenin Ölümü”, **Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**, 10, 2004, s. 115- 147.

İnal, Mahmut Kemal (1969), **Son Asır Türk Şairleri**, M.E.B. Yayınları, İstanbul.

Kaplan, Mehmet (1976), **Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Keegan, John (1995), **Savaş Sanatı Tarihî**, Sabah Kitapları (Yeni Yüzyıl Tarih Dizisi), İstanbul.

Kemal, Namık (1327), “**Vatan**”, **Makalat-ı Ebediyye ve Siyasiyye**, Birleşik Kitabevi, Ankara.

Kocatürk, Vasfi Mahir (1964), **Türk Edebiyatı Tarihî**, Ayyıldız Matbaası, Yenişehir/Ankara.

Kürşat Koçak, “Bozkır Kültüründe Alp Karakterinin Ortaya çıkışında Türk Geleneklerinin Etkisi”, **NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,1, 2012, s. 125-135.

Mahmut Enes Soysal, “Tarihsel Süreçte Bayrak ve Sancaklarımız”, **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Erzurum 2010, s. 209-239.

Murat Alakel, “İlk Dönem Cumhuriyet Türkiye’si Ulus İnşası Sürecinde Millîyetçilik ve Sivil-Etnik İkilimine Dair Teorik Tartışmalar”, **Gazi Akademik Bakış**, 9, 2011, s. 15.

Mustafa Uyar, “Âdâb el-Harb ve Eş-Şeca’a’ya Göre Hisar ve Kuşatma Geleneği”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, XXV/40, 2005, s.216.

Neşri, Mehmet (1987), **Kitab-ı Cihannüma Neşri Tarihî**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1987.

Ömer Seyfettin, “Türkçeye Kimler “Osmanlıca” Der?”, **Türk Sözü**, Nisan 1914, s.1-3.

Öztürk, Nurettin (2001), **Türk Edebiyatında İnsan**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara.

Parlatır, İsmail (1987), **Ali Ekrem Bolayır**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Sarıhan, Zeki (2000), **Vatan Türküsü / İstiklâl Marşı, Tarihî ve Anlamı**, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Seyfettin, Ömer (2002), “**Türklük Mefkûresi**”, **Türklük Üzerine Yazılar**, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Smith, Anthony D. (2014), **Millî Kimlik**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (2013), **Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Tüzer, İbrahim (2014), **Ahmet Mithat Anlatılarında Kimlik İnşası ve Modernizm**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Ülken, Hilmi Ziya (2018), **Çağdaş Türk Düşüncesi Tarihi**, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Vatandaş, Celalettin (2010), **Ulusal Kimlik**, Açılım Kitap, İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

1992 yılı, Erzurum doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi Iğdır'da tamamladım. 2011 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisâns öğrenimime başladım. 2015 yılında ise Erzurum Teknik Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisâns yapmaya hak kazandım. Hâlen yüksek lisâns öğrenimimi sürdürmekteyim.

